Lib' frm sce Cruc conventus Marienpach
et ... ce ... nota

Gerson s(upe)r celebracionem misse ... pollucionem nocturnam
Idem de cognicione castitatis et pollucione diurna
Conclusiones eiusdem de diuersis materiis vtiles valde
[illegible] de passionibus [illegible]
Tractatus eiusdem de modo [illegible] fidelium
Forma absolucionis sacramentalis ... de [illegible]
Versus de decem preceptis ... moralibus et aliqua [illegible]
Alphabetum diuini amoris de eleuacione mentis in deum
De duodecim fructibus siue effectibus venerabilis sacramenti
Stella clericorum
Lib' de arte fidei catholice magistri Alani
Speculum futurorum temporum quod composuit fr. Gebeno (Gebeno)
Thomas de eterna beatitudine
[illegible] de diuinis moribus

[illegible] tot Bucherick ind Ethen van Orsoy [illegible]
[illegible] brieve voir ons ind onse erven dat wy [illegible]
[illegible] off Gelre dysbrieffs nyet gaen [illegible]
[illegible] off Gelre dysbrieffs [illegible]
[illegible] ind [illegible] up den selven [illegible] dach tot [illegible]
[illegible] ons [illegible] to [illegible] off [illegible]
[illegible] gelick ons [illegible]
[illegible] van ons ind onsen [illegible] dat wy tot der [illegible]
[illegible] nyet [illegible] wy [illegible]
[illegible] als ons [illegible]
[illegible] die [illegible] off Gelre [illegible] breve
[illegible] off [illegible] to doen [illegible]
ind [illegible] all dat [illegible] ind yegelick [illegible]
[illegible] die [illegible] off Gelre dysbrieffs [illegible]
[illegible] tot [illegible] schade [illegible]
off men [illegible] dess burgers tyt ind [illegible] die ons
[illegible] off Gelre dysbrieffs ons [illegible] off der gestorven
[illegible] ind [illegible] all dat [illegible]
[illegible] dat wy [illegible] off [illegible]
[illegible] ind [illegible] an welker [illegible]
[illegible] mit allen [illegible] ind schaden [illegible]
[illegible] tot [illegible] off doen [illegible] ind nyet [illegible]
[illegible] doen ind wy [illegible] en sullen ons [illegible]
[illegible] las [illegible] wanderingscap [illegible] die [illegible]
[illegible] brieff [illegible] off [illegible] wy sullen doen ind halden
[illegible] voir all [illegible] ind [illegible] wy by ons lyfflicker [illegible] ind [illegible]
[illegible] malck van ons syn segel voir sich ind syne erven an desen
[illegible] in [illegible] alle ind yegelicker puncte [illegible] an desen brieff
[illegible] ons [illegible] die [illegible] Johan van Nydeggen [illegible] Johan [illegible]
[illegible] alle ind yegelicke puncte [illegible] brieff [illegible]
[illegible] junii [illegible] alle ind yegelicker puncten [illegible] an desen brieff [illegible]

B. 74
2

Dex sunt effectus vbi di. Lez:
frigidum inflammat
aridum irrigat
sterile fecundat
Pauidum conforta(t)
crupnosum beatificat
mestum letificat

Jheronimus Ama sciam scripturarum et carnis vicia non amabis

¶ Si vis perficere septem debes retinere
libros Et habe. sis mitis. sis sine labe
Non sis elatus nec inuidia maculatus
Fervor discrecioni tibi sit. fervor remedium

¶ Nunc lege nunc hora nunc cum feruore labora
Nunc contemplare nunc scripturas meditare
Nunc eciam pausa ne mortis sis tu causa
Sic fit hora breuis et labor ipse leuis
Sanctus thomas de laude celle sic dicit

¶ Cum do me celle tibi ore intus quasi melle
Inuenio pacem quam lingua freno loquere
Nunc lego doctorum celeberrima dicta priorum
Aut psalmos dico summo sic ingfor amico
Aut in scriptura in librum conferua cura
¶ Gerson de laude scriptoris

scilicet ecclesiam
¶ Predicat. atque studium. scriptor largitur. et orat
scilicet sapiens scilicet agitantur confestim et futuris administrat
Affligit. sal dat. fo tem. luce atque futuris

Ecclesiam ditat. armat. custodit. honorat

Incipit Tractatus venerabilis magistri Johannis Gerson Cancellarij parisiensis Super materia celebracionis misse. Prologus

Dubitatum est apud me frequenter et diu. presertim post susceptum sacerdotium. si quis nocturno pollutus sompnio. a celebrando missam cessare deberet. Expertus sum similiter multos. presertim religiosos. et nouissime quosdam pre ceteris. tali dubitacionis scrupulo non parum turbatos. dum ex vna parte eos ad celebrandum trahit deuocio. ex altera timor offense reprimit. Tandem effectus super hac re certior. tum ex doctorum sacrorum lectione. tum expertorum et virtuosorum consultacione et exemplo. tum postremo ex ipsa racionis et experimentalis cognicionis attestacione. inductus sum. ut consideraciones aliquas breues et non prorsus inutiles super hac celebracionis materia conponerem. eas iudicio melius et sincerius sapientium supponendo. Consideracionum huiusmodi. quedam erunt accessorie. et quedam per directum responsiue. Precor autem dari veniam. si forsan impurius loquendum erit. quoniam morbus talis est. qui vix aliter detegi. vix pulchrioribus medicamentis sanari potest. Explicit prologus

Incipit Consideracio prima. sive. Capitulum primum.

Cenuent9 B N Paris

Nullus habet certitudinem evidentem absque dei
revelacione speciali. quod sit sufficienter dis
positus et dignus ad celebranda misse misteria.
Patet. quia tunc posset aliquis evidenter cognoscere
se esse in gratia gratum faciente. et quod sufficienter fecit
quicquid requirit ad hoc quod deus sibi graciam hanc
infuderit. quod insuper nullum ponit obicem ex parte a
liqua ad huiusmodi gratie susceptionem. Denique sci
ret evidenter. quod rite constitutus est sacerdos ad haben
dum potestatem nullatenus impeditam. et similia multa.
que sunt pure contingencia. et que sciri non possunt infal
libiliter absque dei revelacione speciali. Preterea
quis nesciat posse fieri ut homo detur in repro
bum sensum ex demeritis precedentibus. ut non vide
at penam suam. et ita nichil sibi conscius sit. non
tamen est in hoc iustificatus. prout apostolus formidando
testatur. Forsan est talis comparatus ipsi aman su
perbo. qui ad convivium hester venit. reputans
hoc sibi ad honorem esse precipuum. quod sibi erat
ad suspendium. Quis scit. si auditurus est. amice
quomodo huc intrasti. non habens vestem nuptialem. For
san denique talis annumeratus est inter illos. de quibus
propheta non tam imperative quam pronunciative dixit.
Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum. et in retribu
ciones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne vi
deant. et dorsa eorum semper incurva. Effunde super

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

cos irā tuā: et furor ire tue cōprehēdat eos. Fiat
habitacio eorū deserta: et ī tabernaculis eorū nō
sit qui ihabitet. Videtis q̄ extimescēda sen-
cia. si mistico sensu utimur. cont̄ quosdā ad
sacrā eucharistie mēsā accedētes indicat. p̄
serti cū dicit: obscurēt oculi eorū ne videāt.
Et cōformit̄ ad illud apl's intonat et minat̄.
Qui indigne īquit mādurat et bibit. iudi
ciū sibi manducat et bibit. Et rursū. Ideo
hoc int̄ vos multi imbecilles. etc. Hec ībe
cillitas et hec dormitio. magis ad aīam q̄
ad corpus referende sūt. puto. Cōstat aūt. q̄
hec oīa certitudinē euidētie tollūt ab ali
quo. sup sua ad celebrandū dignitate.

Ad digne celebrādū Consideratio secūda.
et absq3 temeraria p̄sūpcōe et impu
tabilitate ad nouū pc̄m. nō requirit̄ talis
euidētie c̄titudo sup celebrātis dignitate.
Patet. qa nullus tūc qn̄tūcunq3 iustus et purus
deberet celebrare. nec hoc posset absq3 discri
mine. si ei nō fiet reuelacio specialis. Suf
ficit ergo c̄titudo talis. qualē in materia mo
rali cōsueuimus expetē et capere. q̄ c̄titudo pt
appellari c̄titudo moralis aut ciuilis. sicut
prudent̄ loquebat̄ phs p̄mo ethicor. c. 3. c. Dis
ciplinati ei est intm̄ c̄titudinē inquirē sedm

vnūquodqꝫ genus in gn̄tū na͡ recipit Ad hāc certitudi
nē moralē suffiat ut plurimū ꝙ homo ~~discusserit~~
~~ro ad~~ accedens ad missam discusserit consciā͡ꝫ suam
sicut fecisset pro magna re lucranda. aut incō
modo graui euitando. ⁊ ꝙ nō sit sibi conscius pᵉ
hanc discussionē de pc̄ō mo͞rli aut de ꝓposito pec
candi mortalit͛. ꝙ insup non cognoscat se aliud ī
pedimentū legitimū ꝑ excōīcacionē aut irregulari
tatē hr̄e Consentio itaqꝫ in hoc cū durando iiij sniaꝝ
d. x. q. x. ꝙ talis etiā si eēt ī pc̄ō mo͞rli nesciente͛,
nec de eo expressam ageret cōfessionē. ī pōrtet vnū
e duobꝫ. aut sibi remitteretur tale pc̄m v͛tute
sacramenti cū videtur facere qd̄ in se ē ad eius
delecionē Non n. deus requirit vltra posse Aut
fieret sibi diuinitꝰ illustracio et ī cognicō sui
pc̄ī quatenꝰ ꝑ pniam illud dilue͛t. quē admodū
multis continge͛ ꝓbatissimū ē qui inicio sui
sacerdocij dū celebracionē continuāt ī memora
cōnē redeūt plurimoꝝ et occultissimoꝝ pc̄oꝝ
Similē īueniunt grām illi qui nouiter ad frug
gē melioris vite toto corde se ꝓparant Porro talia
pc̄ā ī recordacionē venienda ex irradiacōē supi
oris luminis ī ꝓfunda abyssō aīe non ideo tales cōfitēri
tenēt͛. ꝙ nō prius deleta eē potuerūt mō p̄dicto
Sꝫ fit hoc ad obediendū [preceptō] r̄ de confitendo semel qōlibꝫ
pc̄m suūm qd̄ et dū distincte cognoscūt. Rosidō. 3.

Non omnis scrupulus aut dubitacio de peccato
mortali neque omnis indeuocio aut deordinacio
aut non attencio impediunt de necessitate celebra
cionis dignitatem. Patet. quia certitudo moralis
qualem possumus sufficit compatitur secum vacillacionem
quandam animi aut hesitacionem vel suspicionem seu
scrupulos quod homo non sit sufficienter dispositus.
aut quod impedimento aliquo ligatus est. Compatitur
eciam deordinacionem aliquam presertim virium inferio
rum et legis tyrannice membrorum que non est sepe subdi
ta nostre potestati. Ex qua causatur indeuocio quedam
quam non plena et actualis semper attencio consequitur.
nec ob inde peccato maculari necesse est. Et si quis op
posuerit dubitans de aliquo an sit illicitum et sta
te dubio illud agens peccat. quia se discrimini sci
enter obicit. Respondeo cum domino Guilhelmo antisiodorensi.
regulam hanc generalem intelligendam esse de dubio tali
quod est vehemens et magis aut saltem eque inducit
mentem credere quod est mortaliter illicitum sicut quod est licitum
Secus est ubi mens plus inclinatur et iudicat quod est
licitum quam illicitum. quamuis non habeat usquequaque certi
tudinem euidentem aut firmam. que nec hoc tempore requiri
tur. Sunt itaque nonnulli et plures qui facitis sunt fan
tasie. qui propterea sepe trepidant timore ubi iudicat
non esse timendum. Tales debent inniti consiliis superiorum
et prudentum. et contra talem temporum vacillacionem audacter

opari. sic eni̅ pleru̅q̅ꝫ vincetur abibit q̅ꝫ. Cu̅ u veri
re̅nuit crede̅ supioꝝ et prudentu̅ consilio ad tales
scrupulos deponendu̅ agendo cont̅ eos. errat mlͭ
tipliciᵗ. Primo ꝑ supbia̅ et arrogancia̅. iudiciu̅
suu̅ ꝯ prudencia̅ alioꝝ ·ꝯ ꝑponendo.· iudicio. Rursus talis vix
aut nu̅q̅ꝫ deuocione̅ he̅bit solida̅ nec pace̅ consci̅e
a talibꝫ. ac ꝑinde carebit loc̅is aie̅ sue hospite
illo de quo ꝑpheta dixit. q̅ꝫ i̅ pace factus e̅ locus
eius. Dicu̅t doctores aliqui quibꝫ assencio q̅ꝫ aliqn̅
no̅ e̅ tam meritoriu̅ crede̅ sicut velle crede̅. nec dole̅
sensualiter de pc̅cis. sicut velle dole̅ et no̅ posse. De
sideriu̅ paupm exaudiuit dn̅s inq̅t ꝑpheta. pre
paracõne̅ cordis eoꝝ audiuit auris tua ꝛc̅.
Deus itaq̅ꝫ iudicat nos et nr̅a scd̅m supioris
rõnis arbitriu̅ voluntate̅ et iudiciu̅, et no̅ scd̅ꝫ
ea q̅ nobis i̅uitis atq̅ꝫ contradicentibꝫ porcio
sensualitatis inferior aduehit et producit. qua
lia su̅t volubilitas ymaginacionu̅ et fantasiaꝝ.
stimulꝰ insup carnis illecebroꝝ et vindicatiuꝰ.
vacillacõnes ꝑterea timide et incerte sup agen
dis aut sup eis credendis q̅ nr̅is nequaq̅ꝫ sensibꝫ
attingimꝰ, et similia. Decipiu̅tᶻ in hoc multi
ex simplicibꝫ. distingue̅ nescientes inᵗ ea q̅ porcio
aie̅ supior agit ꝑ consensu̅. et ea q̅ porcio inferior
patitᶻ absq̅ꝫ supioris assensu. Dare̅t idcirco sepe
alijs salubre consiliu̅. qui nescīu̅t illud ꝑstare sibi

Quare sic? Certe ob turbā hanc passionū sil
uiruenciū tumultuantē et rixantē. Quo circa
memorandū est btī Bernardi sup hac re ɔsiliū.
Erat ex discipulis eius quidā tantis inquietatus
scrupulis, ut ad celebrandū nullo pacto auderet
accedē. Dixit ei deuotus et circūspectus Bernard9
postq̄ hoc accepit. Vade frater et in fide mea cele
bres. Obediuit discipulus et scrupul9 ille omīs
ppetuo discessit. Laudanda prorsus et imitanda tā
illius pr̄is industriosa fiducia. q̄ istius fr̄is fidel'
obediā. Dicet aliq̄s ex simplicioribz. Utinā talis m̄
eēt abbas aut prior qualis erat btūs Bnard9 cre
derē faciliter imperanti. Nūc vero dū superioris
mei puā sapienciā inspicio. nō audeo meā cōsciē
ciā et salutē sue fidei tali pacto ɔmittē. Quisq̄s
ita dicis et sapis. erras et desipis. Nō n ɔmisisti
te et salutē tuā ī manus homīs q̄ prudens est
et plurimū lr̄atus aut deuotus. sed q̄ tibi ē sc̄dm
regularē institucōnē ppositus et p̄latus. Quāobrē
obedias sibi nō ut homini sed ut deo iubenti. si tn̄
nō contra deū. Et sepe tanto erit obediencia tua
placencior deo tibiq; fructuosior. quanto ē indig
nior ille cui ppter deū subici nō refugis. Caueas
ad extremum ne dum q̄ris securitatē nec illam
adipiscaris. in grauem ruas diiudicacionis et
p̄sumpcionis foueam **Consideratio quarta.**

Contingit ut possit aliquis eodē tpe ad cele-
braciōē laudabilit' accedere. possꝫ tñ nichilominꝰ
ab eodē laudabiliter abstinē. Quo casu pmū de se
laudabilius ē q̃ secundū Ptz pma ps. qñ aliq̃s est
sn̄ ɔsciā pcti mortalis ⁊ alio īpedimēto ⁊ nō est obli-
gatus ex officio vel aliter celebrare. tūc lꝫ utrūqꝫ in
sua ptāte facē lnialit' atqꝫ laudabiliter. ut vel
cū cēturiōē dicat Dnē nō sū dignꝰ ⁊c. Vel cū Zacheo
dnm̄ fideliter īuitet Secūdā pte ꝓbo cū durādo iiij
sniaꝝ. d. xij. q. vj. Celebracio quippe ē de ꝑ se opus
bonū Abstinē aūt ab ea si sit bonū magis ē in ordīe
ad īdeuocionē suscipientis q̃ de ꝑ se Rursus celebra-
cō lꝫ efficaciā magnā ex virtute opis opati. ꝓpter
quā nō tm̄dē valet voluntas sola celebrandi. sicut
par volūtas. actu celebrans. Addit itaqꝫ opus hoc
exterius aliquid bonitatis ad bonitatē volūtatis
ꝓpter meritū passiōis xp̄i. ꝓptea dici solꝫ opꝰ p̄uile-
giatū Amplius ille qui celebrat ī opis execucōē
magnā adipiscit' deuocōis pīguedinē. et diuinꝰ
solet occupari. ducitur insup a virtute nobiliori
sic agendo viꝫ a caritate et dilcōne huiꝰ sacra-
menti. q̃ nō celebrans. qui timore pocius se cont-
init. Ut si quis dixerit vacacionē a celebracione
ideo fieri ut ipā postmodū reuerencius et deuo-
cius q̃nto rarius impleat'. Fatemur posse sic
euenire Sꝫ pt ex aduerso cōtingē q̃ talis subtrctio

remouebit hitudine ad bonu cui effectus e fm
phm & delectabiliter operari Signu inqt acquisiti habitus e
delectatio in ope Euenit insup plerumq illud dictu
nasonis Qui no e hodie cras mi aptus erit .
Distraheris hodie . paru deuotus es paru recol
lectus & plurimu teptatus a carne mudo vel demo
ne . Credo equide . sed agnoueris q no dormiut q
te psequutur . et cras iide erut aduersantes tibi
hostes . tueq deuotoni insidiantes quales sut
hodie . Quocirca no irrobilitu consulit sapiens
Quodcuq pt inqt manus tua istanter opare Nes
cis enim qm tale tep ad laudabile celebrad te cocedet
quale mo hes . Et si vtru habeas . vtruq melius
e Esto . fueris i hac vel in illa re defectuosus . cur
nouu defectu in no celebrando supinducis . Sed
frigidus su aut tepidus dicis . Sepe suscepit in
(celebracio) ituu hoine paz deuotu et frigidu . que in fine ca
lescente dimittit et feruidu . Corpus xpi ignis e
spualis . accede ad huc igne fiducialr calesces faci
lius . Audiamus orante ambrosiu et deu alloque
te . Graue e q ad mensa tuam mudo corde et ino
centib manib no venimus . s grauius e si q pcta
metuim sacrificiu no reddim . Refert narratio
stoz prm de quoda Euagrio . q no n semel i ano co
micandu censebat . Contra que sui pres ipugna
bant argumetantes . q aut dignu se putabat

et dispoitū qui semel ī anno cōicaret. et ita p̄
sūptuosus erat. aut indignū se tūc fatebatur
et nichilomi⁹ accedebat Cur nō igitur poterat
alius similiter pluries sacramēta hec confice.
q̄q̄ de se. se sciret indignū. Si fas ē itaq̄ semel ī
anno cū timore dei celebrare. cū eodē timore po
terat sepius. similiter celebrandi licēa fuerūt nec
ignoro sanctorū aliqui quos certa racō cōpescuit
ne celebrarent ī eternū Sed pticularia hec facta
quorūdā. veneranda sunt magis pia interpta
cōe q̄ ī exemplū agendi trahenda Postremo nō
sū nescius diuersa et dona et vocacōnes ī di
uersis put spūs sanct⁹ voluerit. Et alius indispo
nitur p interupcōnē celebracōnis sese vix post
modū recolligit Alius ex eadē frequētacōē reddit
indeuocior. et ex tali familiaritate pmpcior ad cō
teptū Quāobrē suā interoget vnusquisq̄ cōsciēa.
tūc p experiencie et prudenciorís alicui⁹ consiliū
id qd̄ oportunius cōpererit exequat Hinc dice
bat egregius doctor Aug⁹. cotidie celebrare nec
laudo nec vitupo. Ipē tñ et alij consulūt sic viuē.
ut cotidie digni simus accedere. Cōsideracio quita.

Nulla pollucio inchoata et pfecta in sopno.
pccm̄ ē mortale Ptz ex famosa Aug⁹ regula.
q pccm̄ adeo voluntariū ē q si non eēt voluntariū nō
eēt pccm̄. intelligitur de actuali Rursus ista est

expressa detminacio eiusdē pmo de. ciui. dei. c. xxv.
loquētis de violenta corrupcōe v̄ginis alicui⁹ Qn̄
tomagis inqt absq̧ culpa ē ī corpe nō consencientis.
si absq̧ culpa ē ī corpe dormientis. Dicentes opposi
tū contradicūt nō solū theologice s̄ et phice deter
minacōni. nec hn̄t quid r̄ndeāt si fiat eis argumē
tū de furiosis et infantib̧ et alijs nō vtentib̧ rōe.
quos ꝑ tūc nō peccare noua trāsgressiōe concors ē
om̄i sapienciū vrē sn̄ia. Notanter dixim⁹ si pol
lucio inchoata sit et ꝑfecta in sōpno. qm̄ posset
aliquis vigilans īpuru̅ hn̄ē desideriū se polluen
di. quo vigente cadet in sompnū in quo sua pol
lucio cōpleretur. Poss̄ siliter pollucōne ī sōpno
ceptā expgiscens male ɔsūmare. Constat ī hijs
casib̧ radicē pollucōnis eē liberā atq̧ flagiciosā.
ꝓpter quā illud opus obscenū īputabit̄ ad culpā.
At vero si vtrobiq̧ fuerit ī pn̄cipio et fine carencia
vsus rōnis aut consensus. liber erit vtiq̧ talis
actus eciā si vigilando cōpleretur absq̧ culpa
mortali. ꝯ palā ē rō. q̧ libertate carebit Poterit
forsan aliq̄s p̄ctare postmodū cōplacendo sibi
ī tali voluptate probrosa quā habuit. nō obinde
tn̄ reddetur prior actus pollucōnis culpabiliter
viciosus Posset eciā aliquo mō placē scdm̄ scm̄
Thōm. nō quia voluptas ē s̄ quia sanitatē et nē
affert exoneracōnē absq̧ sui qui patit̄ peccacōe.

vel assensu Denicꝫ nō consulut sancti ꝙ debeat
violenter fluxus ille dū euigilando sentit̃ iā
effluens co-erceri. quia vel eet̃ frustra conatus
huiusmoī vel ne sup̃ modū gnatiu9. Confirma
cio oīm istā ē. ꝙ actus exterior nullum pcm̄ est
nisi denoīatione extrinseca plus q̃ꝫ vrina que
dicit̃ ꝓprie sana Si nullū sit igitur ī aiō ꝓpre
dictū pcm̄ dū libertate nō vtitur. nulls erit ꝓ
tūc actus exterior viciosus Nec tm̄ negabim9
q̄n p crapulā aut dapnabilē illecebrā vigilie.
possit aliquis ī hanc illabi sordiciem. ꝫ culpā
tur vigilia. nō sopnus hꝫ. qm̄q̃ꝫ ꝟ crapula et co
gitacio voluptuosa letali crimīe sepe caret. ꝟ pnt
6 aū sopnū dilui penitendo. Consideratio sexta.

Pollucio corpalis ī sopno continḡe potest
nō solū absꝙ pcō mortali precedente ymo
et ex merito Patet ex distinctiōe famosa data per
Gregoriū et alios tā theologicos q̃ꝫ naturales
Euenit itacꝫ nōnuq̃ꝫ hec īmūdicia ex infirmi
tate aut debilitate nec̄ exonerare se volentis aut
retiñe nō valentis. Nā ē ꝓterea aliq̄s fluxus
fere talis in viris aliquibꝫ q̃lē femine paciuntur
ī mēstruis. et fit cū nulla aut tenuissima volup
tate etiam ~~mestruis~~ vigilando Fit aliqn̄ insuper
aliq̄s fluxus tanta lubricitate et facilitate ī qui
busdā viris aut feminis. ꝙ solo aspcū aut allo

quio aut levi cogitatōe ꝑvocant Quis ergo dix
erit apud tales ĩvitos et renitentes aut nullo mō
consentientes ab inicio vsqȝ in finē. pctm̄ mortale
cōmitti? Nō om̄ vna ē cōplexionis armonia.
Quosdā videmus e naso levissima aut nulla oc
casione defluere sāguinē. alios cū violētia sūma
id nō pati sāmꝰ Cognovi hoīem septuagenariū
secularē valde crapulosū qui nūqȝ se pollutū fu
isse dormiendo testabat. et hoc in aliis mirabat
Aliū vidi religiosū et sobriū. qui ꝑ decēniū et
amplius fere cotidiana hac passione vexabatur
Quidā vix sōpniāt dormientes. alios sōpnia iu
giter exagitāt Sȝ omittamꝰ hec et similia quoꝝ
determinatio medicos plus aspicit et similit̄ re
media. qȝqȝ michi fassus fuerit vnus ex medicis
famosissimus se pridē ad medendū tali noctur
no fluxui ĩ aliis studuisse diligent̄. sȝ frustra la
borasse Nos autē moralia seu theologica loquē
tes declarem̄ꝰ quo pacto possit ex merito p̄ceden
te pollutio noct̄na ꝯtingē Primo quidē ex arta
abstinēcia ĩ pane et aqua. hoc evenire ꝑspicuū
fecit expientia Amplius volens aliqȝ hoc viciū
carnis detestari p̄dicando nōne sup illo cogita
re posset. aut similiter confessiones audiendo?
Posset vtiqȝ et cū merito magno Nichilominus
occurrē videbit ĩ sompno nōnūqȝ p̄cogitataꝝ

īpudiciciaz simulachra. et ipm̄ ex illis sicut ī alijs
ad pollutionē concitari posse quis negauerit?
Addūt scī pr̄es quorū fuit oculus mētis aptus
et tersus ad fallaces insidias demonis intuen-
das. nōnūqȝ has sordes fieri illusiōe sua vel ad t-
rendū et inquietandū timorose consciē puritate.
vel pro boni opis ut celebracōnis īpedimēto. vel
et vigilanti placeat qđ sopnians ptulit. vel
ut abstinenciā periculosam et indiscretū vite rigo-
rē suadeat et in insaniā pcipitet. velut deo ꝓpicio
et pmittēte deuotā mētē sic exerceāt, et ex tali fe-
ditate stimulatā ī humilitate custodiat. Hoc in
loco duo sc̄ dicta Gregorij memoranda. Primū ē
q̄ sepe tales illusiones seu pollucōnes animus
nesciēs ptulisse magis dolendus ē q̄ȝ fecisse Secūdū
q̄ bonarū mēciū ē ibi culpā agnoscē ubi culpa
nō ē Si tn̄ agnoscatur culpa ut nō indiscrete
impediatur operacio iusta. neqȝ corporis debita sus-
tentacio deseratur. ne pterea aliquis consciēcias
sibi fabricet et nutriat erroneas. ne cadat ī sil-
lā cupiēs vitare caribdim Pacietur fortassis a-
liquis hesitacōnes varias dū ad comedendū vl'
dormiendū accesserit. dicetqȝ pollueris si hoc et
hoc nō omiseris si nō tibi precauebis Contēpnat
talia nccē ē. qui discrimē maius īminē circūspi-
cit. si nō parē cū alijs viuendi formā prudenter

insequitur Scrupulosis ergo contra scrupulos
agendum est et firmo operis pede certandum Hac arte
prudenter usus est ille qui turbato cerebro iugiter
super repetitione horarum suarum si non assidue et actua-
liter attenderet ad eas. iuxit priuatam hanc ad tempus
ne quolibet horas semel dictas iteraret. Neque enim
requiritur actualis semper attentio. sufficit habitu-
alis seu virtualis non interrupta scienter et ex propo-
sito per deliberatam attentionem circa aliud penitus
incompatibile. Mille surgunt apud aliquos tales scru-
puli. more canum oblatrantes et lacerare minan-
tes ipsos ambulantes per viam mandatorum dei. quos
euincere et compescere melius quam per contemptum nequimus
Immo fit contemptus iste timore reiecto et signi-
lariter. non absque previo alterius prefati superioris
consilio. alioquin timor inmoderatus facit casum.
aut precipitat inconsulta presumptio Consideratio septima.

Nulla corporalis inmundicia de per se impeditiua est
celebrationis. sed bene de per accidens ratione concomita-
tie alicuius vel sequele in anima hanc consideracionem
deducit Bonauentura in iiii sententiarum di. xii. q. iii. Et
patet satis prima pars ex verbis christi si bene perpendatur
dicendo in mathei xv Non lotis manibus manducare
non coinquinat hominem Et ratio est. quia nulla passio
talis aut inmundicia exterior de per se peccatum est. aut de
necessitate peccato coniuncta vel inducens ad peccatum.

Preterea qualis ē imūditia fedidior et abhomina
bilior corpalis ut corpalis ē q̄ꝫ sanies leprosorū
Hec tn̄ nō impedit celebratiōnē. presertī si fiat ī
occulto. Idem senciūt doctores de mēstruis muli
erz. et de fluxu ꝑpetuo virorz aliquorz Decūda
ps declaratur distinguendo. qz quedā imūditia
corpalis cōiūcta ē imundicie spirituali sedm̄ ve
ritate. sicut ī vigilia hn̄t fornicantes Alia ē cō
iūcta tali imūdicie spūali eciāmō sedm̄ quadā
silitudinē aut conformitatē. put ē ī sompniꝫ
fedidis vel īpuris. qn nō pctm̄ ē sed similitudo
pcti Aliā videmus imundiciā que horrore et
abhominacionē quandā visa vel recogitata
generat. ut ī leproso et in alijs plurimis. cūius
nullā sciamus ineē pcti veritatē aut effigiem
Postremo alia ē indifferens. sicut ī pedibꝫ luto
sis aut facie pulverulenta vel sudante. prima
et secunda generant ī aīa ebetudinē quadā dis
tractiōnē et deordinacōnē atqꝫ indeuocōnē. qm
sicut gustato spū desipit omīs caro. sic econtra
et amplius gustata carne desipit spūs. et sit car
nalis ad tēpus longius aut brevius secūdū di
versas habituacōnes atqꝫ cōplexiones. De hijs
in figura dictū ē antiquis. ut tales imūdi sepa
rent ab alijs usqꝫ ad vesperam et vestimētorz loco
nē Hec Gregorius sic exponit. ut n pra9 ignis

teptacōnis recesserit. reūerse qi vsq3 ad vesp̲m ag
nostat Constat eñ nullas tales institucōnes
que cerimoīales erant atq3 figurales. nullaten
ad obligacōnē nrām trahendas eē. n̄ iudaizare
velimus Propteā vesp̲a ī hoc loco et locis m̄alis
nō ad lrām accipiende sē. Sed tam diu ꝛ̄putet se
hō īmūdū ut ext̄ castra scōꝝ misterioꝝ secedat.
q̄diu tales ī eo vigent pcī̄ reliquie. ebetudo sꝫ
mētis. carnalitas et deordinacio atq3 īdeuocō pur
gantur. Alij tardius alij confestī lugent humili
tate. et pmptis lacrimis diluūt et exterminant
quidq̄d carnalitatis cōtractū erat. et oē eius vesti
giū breui lamento delent et abolent. Sordes terre
celebracōni obsunt pp̄ter scandalū vel horrorem.
quoꝝ vtrūq3 de p̲ accñs nocē pt̄ deuocōni aīe.
Pnt̄ eciā de p̲ accñs celebracōem īpedire. dū viꝫ
scandalū vel horror et ex consequeñ indeuocio
celebrātis aut assistenciū vehemēt̄ p̄sumūt ac
cessure Serius vbi sūt · oēs · exercitati et p̲fecti apud
quos tale nichil timendum est Conclusio octā.

Possibile ē absq3 vlla reprehensiōe ⁊ cū meri
to aliquē sompno pollutū sacrosancta
misteria ꝯtingē atq3 celebrare. Patꝫ considera
cio ex deductiōe prec̄edēciū Ad dignā itaq3 ce
lebracōnē sufficit p̲paracio talis q̄ nō relinquat
consciēciā pcī̄ mortalis aūt impedimēti legiti

8

mi. et que deuocionem atque reuerenciam ad sacramentum
penitus non excludat Sed pollutum modo dicto possibile
est ista in se sentire non longe post talem passionem
ymmo quod humilior deuocior et ordinacior et reuerē
cior ad sacramentum accedit. Constat enim quod obscuri
tas humorum istius cum suis reliquiis non perpetuo du
rat nec perpetuo ad celebracionem impedit. Et si datur
spacium viginti quatuor horarum sicut albertus de
terminare videtur. Poterit aliquis vna hora purga
cior effici quam alius in centum. Cur non igitur fiat ad
celebrandum similiter aptior? Porro si timeatur
reuersio talium illecebrarum et passionum tempore celebracio
nis. possunt vtique et in omnibus contingere. vel ex aspec
tibus solis preteritis. vel ex corruptela nature vel ex dya
bolica operacione Hec nostra consideracio maxime
locum habet in religiosis viris et contemplatiuis. quorum est
adeo facilis conuersio propter forte habituacionem propter
etiam carnis subiectionem dum vigilant Raro autem
apud seculariter viuentes aut nouam bene viuendi
formam inculpantes talis repentina seu leuis
recollectio deuocionis inuenitur. Cessare eos idcirco
aut tardius accedere ad sacramentum hoc reuerem
dissimum tractandum. conuenit Habet preterea locum
nostra consideracio. vbi illusio demonis nostram deuo
cionem impedire volentis perspicitur aliquibus indi
ciis. neque cedere debemus eidem sed obniti potius Vbi subm

timet aliquis sacerdos de scandalo si nō celebret.
ubi deinceps tenet᷑ aliquis celebrare. vel ex sus
recto
pecto officio vel ex cōmissione vel mutua vicissi
tudine et conformitate ad aliquos cū quibus
vivit quemadmodū sᷣ religiosi pene omēs Atten
dendū hic qꝫ nullus palā tenetur ꝓpriū defectū vel
infirmitatē occultos prodeᷓ. ut plurimū cauci ꝯe
atq; discretius contegeᷓ Prodit aūt seipm talis
nō celebrans. scandalizat qꝫ frequent᷑ et cogitacō
nes varias ascendeᷓ facit in corda alioꝝ Nolo tū
ꝑiudicare sicut nec possū nec debeo ꝑ hec dicta
mea quibuscūq; īstitucōībꝫ religiosoꝝ si et aliqua
sint ad oppositū Verꝝ ē nempe illud Apli Unusqui
bꝫ ī sensu suo habundat Sed dixi interī quid m̄
dicendū posse videtur. si nuda cogitetur veritas
apud hn̄tes libertatē legis xp̄i. Opponet forsan
aliquis de fornicariis qꝫ similit᷑ ī brevi possent
se recolligeᷓ. ab omībꝫ pcīī reliquiis aiam erigeᷓ.
possent igitur statī celebrare Opponeret alius
de cōiugatis apud q̄s possibile ē pcīm ī sua iunc
tione nō cōmitti. qui tn̄ de coīone sepandi videt᷑
Ad hec diceᷓ possumꝰ pmo ad ultimū, qꝫ doctoꝝ famo
soꝝ snīa ē tales cōiugatos si accedat ex devocōe ꝓser
tī dieb; solēpnibꝫ nō peccare. qn̄ vel affectu prolis
gignende vel reddendi debiti aut īcontinencie vi
tande causa cōmixti sᷣ. nec obstaculū aliud est

Ad p̄rimū nō aliud pro nūc dicamus nisi q̄ rarissimū hoc ē͛t, de hijs vero q̄ vix aut nūq̄ euenit. doctores parū tractāt Si tū immineāt graue scandalū pro omissiōe, si p̄terea grandis contricio ↄcurrerit, si deniq̧ magis ex surrepcōe dyabolica aut vehemēti tēptacōe tale flagiciū apud se nātū cōmisisset Audeat qui profundius sapit tale p̄hibē. fateor nō audeo. i hoc casu et alijs sicut p̄ p̄cipuū ē ex p̄missis relinquendi s͛t multa sue ↄsciē et iudicio circūstancijs omnibꝫ q̄s prudēcia circū spicit indagatis **Consideratio nona.**

Precipue ex diuino munē ꝛ nō ex nr̄a industria seu p̄paracōe reddimᷣ digni misteriorū participacōe sacramētorū Hec consideracio si cū sapore intimo masticetᷣ· humiliabit nos vehemēter Et profecto humilitas sola ē que disponit ad dignificacōē ꝛ p̄paracionē, p̄ talis tantiq̧ hospitis ī aīe cenaculo suscepcōe Scio hoīem qui taliter in veritate cōperit nūq̄ potuisse ad quietē ꝛ serenā dispoēm celebrandi p̄tigisse. quousq̧ diffidens de oī sua industria et labore et sollicitudīe et p̄paracōe p̄ confessionē aut aliās īuolauit ī arcā cordis boue supbie Dixit ī aīo contrito et humiliato cū daniele Dnē nō ī iustificacōibꝫ meis prosterno p̄ces meas an̄ te. sed ī miseracōibꝫ tuis multis ꝛ magnis Et rursꝯ cū p̄pha Ego autē ī

multitudine mie tue introibo in domu tuu. adora
bo ad teplu scm tuu i timore tuo. et similia queda
quor aliqua scriptis inseruit Plane industria nra
et pparatio quales age conuenient possumus requi
ritur Cas tn si innitimur fallimur et cadimus.
aut tanq si quis baculo arundineo sustentet. va
cillamus neqz hesitamus i adiutorio altissimi du
nris meritis fidimus. vel i peccator sola recordacoe
torquemur Nimiru si tuc i protectioe dei neqq
comorem. qua deficiente protectoe qs subsistet.
Fuit cuida p sompniu ostensa visio talis. pcipi
tatus i cloaca erat. et ca quoda baculo stercoribz
infixo sustentari ne profundaret satagebat At
vo baculus ille fundotenus dimittebat. assidue cu
fetore itolerabili sentiens ille pculu tota mete
ad dnm conuersus relicto baculo cfesti ereptus est
Sane consciea nra qntulibz munda. e cloaca qda
plena stercoribz fedis defectuu cotidianor. bacu
lus ille nra e industria p qua emerge conamur.
Sz procul dubio quousqz leuem oculos i celu vn ve
niat auxiliu nobis. quousqz fiduciam nram tota
i deu iactemus. quato plus innitimur solo nostre
industrie baculo. tanto i profundiore abyssum
nre prauitatis demergimur. et no n fetore terru
et horridu reportamus. Quid ergo dicet aliqs. tep
tabimus ne deu, aut pleni cosciea pccor indeuoti

sordidi distracti et distēpati ad sacramētū hꝰ salu
tiferꝝ sub spe mīe solius accedemꝰ. Dixi iā ut agat
nrā industria qđ poterit. ut sit absqꝫ consciā pcti
mortalis Sed ī illa nequaq̄ speremꝰ. alioqn supbiꝰ.
alioqui maledcōm incurimꝰ qui ponimꝰ fiduciā
ī hoīe. et carnē brachiū nrm. Agnoscamꝰ q omēs
iusticie nrē sť ut pānus mēstruate. aut velut
leprosi fascie sup quibꝫ stillamꝰ cotidie saniem
pctōꝝ. Qua fronte igitur qua ve fiducia infectio
nē ad placandū deū audebimꝰ ondē. Caueamꝰ
ne pocius irritet, plane sic ē. Si mille ānis va
leret aliqs se dispone ad dignitatē celebracōis.
nec sic p se attingeret Quid idcirco ī breui mo[m]ēu
la face poteris. cōiectura. Interrogat se frequēt
ille cum sup meni si dignus ē accedē si sufficient
pparatꝰ hesitat primū tremiscat reformidatqꝫ
Tande sic rndet sibiipi. interī qītū ī me ē nichil
deo, pciao de certo m̄ conscius sū sup pctō mortli
aut peccādi pposito. nequaq̄ obsistūt pctā etiā
venialia nō confessa Scio tn̄ ex adūso q iustus ē
dns. qui si velit exqrē vehemēter debita mea. si
iniquitates obseruare. si mecū ī iudicō contendē. neqꝫ
sustinebo. neqꝫ potero rndē vnū pro mille. qualibꝫ
lotus fuero attritꝰ confessus lacmosꝰ Quid ista sť.
Ve m̄ si nō cū mīā magna diiudicer Quid scīe
possū si forte lateat me vicia mea. merui quidē

excecati. qui visu meo spirituali p̄rimit⁹ sup̄ modum
abusus sū. dū videns bonū. id adimplē cōtēpsi. h⁹
vnū scio. q̄ apud dn̄m mīā ē. et copiosa apud eū re
dēptio. q̄ pietatis eius fōti nulla p̄t nr̄a īiq̄tas ob̄u
ice vel siccare. q̄ si decreuerit saluare. nemo ē qui
cōdēpnet. Precepit ut sperē ī eo. et me totū ī suas
manus p̄iciā. Obedio ut possū. nō ē crudelis q̄
medear. venientē ad eū nō eiciet foras. puolutū
suis pedibȝ nō indignant' abiciet. Preuenit me dīmī
ī bn̄dcōnibȝ dulcedinis. dū m̄ displiceo. Spero eq̄dē
ipē qui cepit p̄ficiet. et illuminabit abscondita
tenebrarȝ. ne vnq̄ȝ obdormiā in morte. Fornicata
es o aīā mea cū amatoribȝ tuis. vbi pr̄ius spō
sus p̄ os p̄pheticū ut r̄uertaris. mō etiā te suscipi
et. Et si milies abcesseris cōtēpnēs vniseris. te ve
nientē nō repudiabit. penitētē nō aspnabit'. Si
q̄s ex hoībȝ talia diceret. crederes et aspirares et
accederes. deus hoc dicit. de⁹ hoc pollicet'. ymo de⁹
h⁹ impat. et tu diffidens nō accedes. Nō ē istud
consiliū o aīā mea. In sua igitur veritate nō tua
vanitate fides. volūtarie sibi sacrifica. Inmūda
es. accede mūdanda ad fontē pietatis īcōtamina
bilē. Esuris. accede pascenda ad panē viuificū et
indefectibilē. Egrotas. erit h⁹ efficacissimū tue īuā
litudini medicamētū. Fluxū pateris. nec sanari
potes a medicis. tuis scȝ exerciciis. tange plena

fide cũ emoroissa martha sc̃dm ambrosiũ fimbriã vestimẽti ihũ. sacrosctãm viz hostiã ut purgeris
Si percussã te sentis a serpentibꝫ puersaꝝ cogitacõnũ. quid restat n̄ ut serpentẽ xp̄m eleuatũ inspicias? Si dicis cũ pph̄a q̄m inopa et paup ego sũ. pticeps esto sacrosancti huius misterij habebis xp̄m comitẽ fidũ et hospitẽ ditissimũ Certã te fortassis debilẽ et claudã congris. memineris q̄m tales ad cenã magni regis inuitant̄. et intrare cõpellũt̄. Lubrica sũ inquies ⁊ instabilis. sed hic panis confirmat cor Tristis es et anxia. ꝫ vinũ hoc letificat Inquietãt te et turbãt plurima. adhe ei qui turbidos fluctus sedat. qui ẽ pax nr̃a. qui ait In mũdo pressurã ĩ me pacẽ habebitis. Peregrinaris a dñõ. ꝫ ĩ fortitudiẽ cibi huiꝰ ambulabis vsqꝫ ad mõtẽ dei Quid ergo tendẽ formidas? Quid expauescis o aiã mea. q̄re et quousqꝫ conturbas me? Spera ĩ deo et liberabit te. enutriet te. nõ cõfũdet te. Suspirabunda forte queris. vbi ẽ deus tuus In hoc certe cõuiuio ĩ quo xp̄s sumitur. recolitur mẽoria passiõis. mẽs ĩplet̄ grã. et futẽ glẽ nobis pignus datur. Crede hoc bona ⁊ simplici fide. nec curiosa discusseris existẽcie modũ. sufficiat t̄ q̄m nõ ẽ h̄ mõ alioꝝ corpm suis locis cõmẽsuratoꝝ. ppterea vane dicã stulte q̄rũt aliqui vbi caput. vbi pedes. qualis sit. qualis ad

hostiā pau̅ coordinacio. ibi xp̄s eē dicat͛ quare
et quō ? Cum sc̄a ē eius corpus transsubstāciacio
panis omipotenti virtute diuinitatis. si nō hoc
cōprehendis. neq̧ profecto quātulācūq̧ rē aliā
quis ad infinitas eius habitudines et ꝓprietates
cōprehendis Da locū fidei ut meritū habeas. et
eā quā sine merito das nē fidē. da cū laude reuela
cōnē. et ī eius obsequiū volēs te captiua Cōsidīo decīa.

Non ꝓpter timorē cōtaminacōis corpis xp̄i
illud cū mūdicia corpali monem͛ cōtrec
tare. sed ad indeuocōnē ā scandalū ī nobis vel
ī aliis deuitandū Consideracio ista parū eciā
instructis manifesta ē Valet tn̄ nō mediocriter
apud scrupulosos. ut si forte corpalis aliq̄ sordicies
xp̄is nolentib̧ adueniat. recogitent ad xp̄i corp⁹
nichil hanc attinē. seruata ī aiō mūdicia et reue
rencia sanctitatis Fuerūt qui dixerūt ipām hos
tiā consecratā nullo mō ī ventrē nrm̄ comedēdo
dimitti. sed stati in celū rapi contra expienciā co
tidianā atq̧ catholicā veritatē q̄ ponit corp⁹
xp̄i vē comedi Fefellit eos huiōi consideracōnis
obliuio. dū putāt indignū sentire ut xp̄i corpus
vel hostia sacra ī feculentū stomachū nrm̄ deuciāt.
qn̄ viz polluatur aut fedet͛ plus q̄ radius solaris
aut spualiū sb̄stanciaꝝ aliqua Dicāt ergo si sic
iudicat more carnaliū iudeoꝝ ā paganoꝝ. aut

cristi corpus ī maternis visceribꝫ et secundina pelli
cula mensibꝫ nouē obseratū et obuolutū eē voluit.
Debꝫ vtiqꝫ racō corrigere sensuale iudiciū. ne blasphe
miā ipiā ēputem⁹ ipām rei sincerissimā verita
tē. Caueamus a tali spurcicia recogitando p ti
more crebrū. qm̄ inficiat h̄ec rememoracio plus q̄
purget. Assuescat homo spūalit̄ spūalia diiudicare
et sentire. Sic enī multis et varijs fantasmatū inq̄
etacionū ipudicicijs semet absoluet. Sic ea minus cu
rabit que reuera min⁹ curanda sūt. corpales loquor
sordes. Sic deniqꝫ magis ī consciē q̄ corpis puritate
confidet. Concludamus tn̄ epilogantes ut ne
mo celebraturus credent̄ sibi ḡrat certitudinē
sup dignificacōe sua. vexaret incassū. habeat illā
q̄ dicta ē pparacōne et sufficiat. nō confidat ī m͠l
titudine virtutis sue. et ī repeticōe confessionis
aut deuocōnis. aut recollectionis serenitate. Sit ei
fieri ut confessio crebra sup venialibꝫ obsit de per
cc̄atis. Quō sic. Dicā. Reddit quippe aīam plus
iusto sollicitā et pauidā ⁊ omia eciā minima ti
mētē. ut de ipā eciā confessionis ipfcōne trepidꝫ
⁊ vrgeat confiteri. Dabo tn̄ documentū p quod
nulla confessionis multiplicacō iquietacōnis
cā erit. Si vꝫ fiat nō tanq̄ reputet pro tūc
ad salutē nccīa. aut ad celebracōnis illius
dispoēm requisita. Sed q̄ ē opus bonū et pci

uilegiati ad indulgenciā quoqȝ aut gr̃e aug-
metacōnē nō parū proficiens Porro diligat aīa
deū aliqn̄ n̄cc̄e ē. et se ī manu eius proiciat ali-
quī suā inuincibilitatē iugiter timendo. ⁊ habendo
deū de seueritate suspectū. iugiter recurua erit ad
comodū ne vnq̄ exaltata se subuehet Quaobrem
ascensura ī montē aīa ⁊ gaudiū suū ĭmolatura
cū abrahā. relinquat inferius azinū suū cū pueris
sessib̄. Rudiat ibi azinus. pstrepent pueri. feda sint
illic om̄ia. nichil ad se que in mōte stat hoc ē ī ver-
tice rōnis ptinebat. Nō impertinēter hoc loco visionē
inserem⁹ quā btō prī Celestino monstrasse mem̄ora-
tur ille qui docet hoīes eciā p sōpnia sciaz. Visū est
eidē prī soporanti. q̄ aulā regiā p̄cellentissimam
cū azino suo īuitatus ascenderet. h' azin⁹ tribu-
tū ventris p viā soluit. exhorruit vir purissim⁹
et abhoīatus ē hanc nō iniquitatē sed indignacōēz
et progredi formidās. regredi moliebat' quousqȝ
benigniter āmonitus ē voce de throno lapsa.
nichil ad se vel aule regie spūalis cōtaminacō-
nē ptinē id. q̄ se non conscio naturalia necessa-
riaqȝ suus azellus corpulentus ⁊ irrōnabilis ex-
pulerat Plane sic ē. et dicā amplius Euenit nō
nūq̄ ut turbacōnes pugne deordinacōēs ⁊ fedi-
tates īferius sensualit' agitate. succrescē faciant
superius meritū nrm̄. sicut econū' magna vtrobiqȝ

nō

serenitas superbie ventum omnia funditus evertentem re pente nonnunquam inducit Immo exinaniat se quantum poterit nec ob aliud contemplacioni vel studio aut quieti quilibet insistat nisi ut apud se exoritet deus ac proinde magis ac magis humiliet et in suam pravitatem immo nichilleitatem resiliat et resiliens cadat et deus suscipiet eam Hec vita tuta est ergo secura Denique finem loquendi omnes pariter audiamus Deum time de te desperans in se fidens et mandata eius observa quod in te est non omittens hoc est omnis homo.

Explicit tractatulus bonus super materia celebracionis misse venerabilis magistri Johannis Gerson Cancellarii parisiensis

Incipit tractatus venerabilis magistri Johannis Gerson Cancellarii Parisiensis de cognitione castitatis et pollucionibus diurnis

Scripsi pridem aliqua super preparacione ad missam sub certis consideracionibus occasione sumpta principaliter ex materia pollucionis nocturne. Nunc autem de pollucionibus que videntur accidere vigilando quesita sunt a me aliqua que solent timoratas consciencias plurimum perturbare sicut frequenter ex diversis personis utriusque sexus tam in confessione quam extra potui perpendere. Preterea consului nedum doctores in scriptis eorum super hac re sed etiam colloquium habui cum expertis et discretis in confessionibus materia primo et a medicis huiusmodi multiplicis et varie pollucionis causam inquisivi. Denique preparet se lector audire caste id quod pro castitatis cognicione necessarium

Presupponendum. Consideracio prima. Cognitu apprime est igitur in primis quod a corpore humano defluit multiplex humor per meatus membrorum pudendorum que generacioni deputata sunt. Unus est seminalis. Alius vero urinalis. Alius quodammodo medius qui potest appellari salivalis vel sputalis. Alius additur humor presertim in mulieribus qui nominatur menstrualis et huic similis quandoque masculo accidit ex infirmitate. Porro facile est satis cognoscere patientibus secundum et ultimum fluxum quoniam scilicet ille est vere urinalis vel vere menstrualis. Habet etiam suam distinctionem in colore et liquiditate et tales exeunt preterea sine multa delectatione in membris genitalibus presertim nisi coniungatur alie cause

delectacionis sicut infra docebitur. Ceterum humor iste specialis
et humor ille medius non ita faciliter abluitur sed eminet propter
similitudinem in albedine et viscositate seu tenacitate et quan-
dam spissitudinem. habet nichilominus distinctas proprietates
et diversos ortus et meatus. Unde defluit quod dearticu-
latius cognoscere spectat ad medicos. Est itaque humor iste
specialis superfluum ultime digestionis superfluum non in qua-
litate sed in quantitate. habens enim natura sufficientem cibum pro a-
limento corporis mittit ex omnibus membris quod superest ad va-
sa genitalia nec plus nec minus. Et quando superhabundat
ipsi nature conatur expellere tandem illud superfluum quod fit vel
in actu generationis seu concubitus vel per evacuationes similes
sudoribus seu per aliquas fedas distillationes quandoque sine som-
nijs. Aliquando cum delectatione aliquando imperceptibiliter. nonnunquam
in vigilia quibusdam venit tam voluntarie quam involuntarie mo-
dis valde multis nunc ex vicio nature nunc ex vicio culpe. Rur-
sus humor ille medius fit ex quadam superfluitate alimenti nedum
in quantitate sed et in qualitate quia scilicet in tempore nutritionis inceptus simi-
liter generationis velut in saliva videmus et aliis superflui-
tatibus defluentibus a cerebro tam per os quam per nares. istis parum
et minus et aliis abundantius vel crebro. Immiscet autem
se talis humor medius cum urinatione aliquando per se defluit si-
ne cogitatione et sensu. Nunquam vero fit cum delectatione et pru-
ritu quodam plus quam in urina quandoque. quando cum urina quandoque cum
incordiacione quidam exit. Puto etiam nichilominus quod vix aut
nunquam causat iste fluxus humoris medii talem modum delec-
tationis et concussionis qui totius corporis et specialiter in pude-

dis nec ita pstringit q obnubilat i suo exitu iudiciu roīs
sicut vcit ve ī humore seiali qm et ille hu°or semialis materis
et ad causatioez libidiose delcaciois nisi p ifrigidatioez q
aliūde corruptus fit pporcionabilit ineit. Habet igitur hu
mor iste mediꝰ q ex leuioibz causis at maiori faci
litate mouet ad exitu qz seialis pserti i mlieribz adeo
q ex leuissio motu corpis de loco ad locū vl' icliacoe
absq aliq cogitacoe et absq sensu prouciat. Ex effcu
vero pcipit p sordidacoez quadā fistosa ī carne sua
vel ī pānis. Eueīt at faciliꝰ et nō sine aliq sesu
iocūditate vl' pruo dū psonā pulchrā siue dilctā siue
ꝑpe siue iuuene siue seīe siue sclare siue religiosam
et quq deuotā aspiciūt q tāgūt q ei arridet q sfabula
t q locāt eciā vbi nichil de opē carnali volūt q putāt
nec dicat page sed nec cogitacoe **Consideracio secūda**

Attendēdū est scdo pricipalit circa hāc mate
ria q delcacio seu cōmocio libidiosa pruritꝰ
seu titilacio pueīt ī mēbris q loqm frequēt absq flux
u quocūq. Dut ei fumositates aliq quas medici vo
cāt spiritꝰ et hc supcalefaciūt & īflāt et distedūt
venas et neruos ī mēbris illis. Fitq stimulacio q
dā vt pruitꝰ vel titilacio q dū qrit exitū vel sedacoe p
attrectacioez sentit et quq cōplet delcacio libidiosa sine
quis fluxu. Patet hoc ī pueris ad hc etate q nodū apta
ē seminacioi ppt defcm semīs vl' artacioez venaꝝ. Dus
citat at huiꝰmodi pruritꝰ ex talibz fumis seu spitibz
tū ab itrīsecis p pmagfitioēs fortes vel sordidas spēs

marie at p ymaginacioes libidiosas et tpes quas ab extri
seco p allocuciões prauas et p aspectus lubricos auctactus
ipudicos p se vel aliude p̄uocatos Quod si p pleme(n)tu
delectaciois ex talibz absq oi seie corrupat' ve ipa
vgitas iux sententia quorunda magnoz Heu proh
dolor qui i paucis manet vgitas cogitacioe stupor e nisi
forsan pueris et puellis hac excuset esses sufficiens in
dicij rois Dicendu est ptea q no ois pruritus circa
mebra pudenda dz iudicari pe libidiosi9 nec etia
cessio ei9 vel extinctio p vaciones ut aliter dz appellai
luxuriosa delectacio Videm9 itaqz quod et i alijs me
bris crebro pruritu sensim9 que unguibz scalpen
do vl' ut iux vulgare loqr scopim9 vl' extigui9 Est at
hc passio nonnuq ita vehemes ut etia cu vulneacione
carnis p ungues et effusiones sanguis vix recedat Nunc pas
sio si mebra illa genitalia inuaserit cadit cessis i materia a
gustia q h° pati cogit' du circa hui9moi pruritu remedi
u querit' qle fiet i alijs mebris ipe i polluciones fedas et
ve libidiosas atq culpabiles plabit' Tradunt insup medi
ci q i inebrius euenit qda passio consurgens ex qbusda fu
mis distendentibz venas mebroz istoz et neruos adeo q
sedari no pt etia p usu carnale vl' etia attrectaciones quadmod'
narrat Juuenalis i quada matrona nobili roma Est igit' i h°
casu vl' i silibz tamq de vera egritudie ad medicos recr'
rendu Deniqz patet ex istis q pueri et puelle cu sobrietate
atqz disciplina i cib' et potibz atqz societatibz ne ab intrinseca cu
vl' extrinseca consueverint hec libidiosas hui9moi commociones pati

in sua carne. Alioquin puer et ex consuetudine velut in quadam neces
sitate hec agendi precipue dum etas grandior advenerit delecta
tio uberior et vehementior sentietur. Qua in re confessores vel
parentes ammonitionem aliquam facere debent pueris et puellis ut
a talibus abstineant nec a se nec ab aliis tangi se tractari per
mittant. Attendat quilibet discretus ex premissis quod sit agendum
et videat ne dum nimium servatur locus dei pudicicia sequatur
opus maior incordiatio et confessio de talibus nulla fiat. At
tendat ex adverso ne dum prohibitio fit expressa ipsa cona
tum adaugeat. Verum namque est illud poete Nitimur in veti
tum. Porro si parentes prohibeant filias suas ab osculis
virorum et adolescentulorum similiter et filios a puellarum contrectati
onibus? cur non poterunt filios vertere ubi a uberibus ne seipsos
a seipsas invicem male contrectent? cum sit utique hoc flagitio
sius quam alterum et eo plus habens periculi quo minor est illic ve
recundia et licencia maior. Video hic de stultis ymmo nepha
riis parentibus erga suos et suas nimia familiaritate conve
nientibus. Video de ceteris vel servis vel ancillis vel aliis qui per
niciem habent contagiosissimam inducere sibi quandam ludi specie non ve
rentur. De re mundo ab hac corruptione omnes mundi viarum [?]

Attendamus tertio principaliter quod in Consideranda notitia [?]
theologico vel morali negocio dum inquisitio fit de aliqui
bus effectibus vel operibus an sint vel qualia sit peccatum. facienda
est resolutio principalis et finalis ad libertatem consensus vel
dissensus in talibus et inde peccatum dicente augustino adeo est
voluntarium quod si non esset voluntarium non esset peccatum. Et
iuxta eorum doctrinam actus exterior super interiorem nichil ma

licie addit vel moralis espe Ea ppter polluciones vel fedas dis
stillaciones ex membris genitalibus plus respuere convenit ordine mo
rale quam naturale licet consideracio naturalium proficiat ad moralium co
niciones pleniorem. quemadmodum eciam in iudicia gula et eciam
alia vicia propinque circumcirca quam materia vel fomentum continet satis

Resupponamus quarto igitur Consideracio quarta Capitulum
pro decisione materie presentis ac silium conformiter ad doctri
na augustini de processu temptacionis in nobis sicut in adam fuisse
scriptura commemorat et dicamus quod commocio libidinosa consur
git pro statu nature corrupte nobis eciam invitis et sepissime eciam
preveniens omne iudicium racionis neque per consequens subest arbitrio aut
consensui libero iuxta augustinum dicente Non est in potestate
nostra quibus visis tangamur sed est in potestate nostra respuere vel ac
ceptare Intellige similiter de auditu et olfactu tactu et gustu
Provenit autem hec involuntaria prevencio ex corrupcione nature per peccatum
originale pro statu nature lapse Nam statu vero nature primitus institute
et integre talis prevencio viciosa nequaquam contigisset fuisset
enim regimine hominis taliter ordinatum quod racio suum dominium super se
sualitate absque ulla prevencione vel rebellione servasset.
Propterea reputatur omnis commocio talis libidinosa preveniens iudi
cium racionis esse peccatum veniale saltem quoniam ipsa consurgit preter vel
contra iudicium domine sue racionis Nec desistit proinde dictum illud
sapientis Nullus est absque peccato eciam infans unius diei Pro
venit quoque in quolibet filio ade non privilegiato commociones
huiusmodi preter vel contra iudicium racionis Et ita sumendo large peccatum
veniale absque tali vivere diu non valemus Dicitur autem talis
commocio voluntaria magis a potestate voluntate primi hominis

q̄ā a p̄ria p̄ Notā si debz p̄p̄ie pctm etiā veiale appellai cz
vt aliquomō p̄p̄ria volūtas sit ī causa **Cōsideratio v**

Nunc quīto attēdēdo ad īuestigationē pncipal' dubij
an q̄n tal' cmotio libidīosa ē pctm mortale et q̄n nō q̄n
de veiali attētis p̄missis nō est faciēda pscrutatio scru
pulosa vl' dubia Cōsideremꝰ aliter ad illā cmotionē seu tep
tatioēz se habeat libera volūtas. et fieri pt multiplicit' Vo
lūtas vno mō se hz pure p̄uatiue tā durāte q̄ī cōurte. hoc est
absq; oī actu volitiuo ꝑ oī differentia tpis q̄ nec an volu
it q̄ illa cmotio fieret nec aliqd disponēs ꝑ se ad illā volu
erit & dū fit q̄ postq̄ facta est nō aduitit & ob hoc ita ea nō
cōsensit nec dissentit aliunde forsitā occupata vl' ī sōpno
Volūtas alimō se hz pure positiue tā durāte q̄ī cōurte
hō ē cū actu volitiuo vl' nolitiuo sic q̄ antea voluit deli
berate vl' uoluit q̄ illa cmotio fieret q̄ dū fit vl' facta est pla
cet sibi vl' displicz delibate sic q̄ hz dissēsū vl' cōsēsū li
beru in tali cmotiōe acceptādo illā vl' deacceptādo cū
aduitētia q̄ ita vult vl' ita nō vult Volūtas alit' se hz
circa cmotioēz illā libidiosā q̄si medio mō sic q̄ neq; se hz
pure p̄uatiue nec volēdo sz illā nec nolēdo Et similit' se nō
hz pure positiue volēdo delibatiue illā vl' nolēdo et ad eā
actualit' se cūtēdo sz se hz q̄i dissilādo vl' dormiēdo
vl' nō curādo ita q̄ nec expsse vl' actualit' cōsensit ī illā
cmotionē libidiosā nec dissentit expsse sz dissilat et
dormitat dū attēdē & vigil ēē tenet' q̄ dū aduitit pi
culū nec tn obuiare vl' resilire conat' **Cōsideratio vi**

Quoniā dicamꝰ sexto cōcept' q̄ distigui solet ī volū
te dupl'x cōsēsꝰ vnꝰ cōpletꝰ delibatiuꝰ & directꝰ
alter' icōpletꝰ vl' teptatiuꝰ & īdirectꝰ Primꝰ fit dum
volūtas sufficiēt' & actualit' aduitit ꝑ cōditiōe rōis reflec

tentus se super se quod sit vel sic agit vult nichilominus sic agere et
hic consensus est et iste satis notus etiam apud parum eruditos vel
in moralibus exercitatos quia plenus est et directus. Alterum vero consensum quem
dicimus interpretativum difficilius est advertere. Frequenter fit multis modis. Unus
est quando homo debet esse pugil contra aliquid reprimendum vel repellendum dum
tamen consurgit actualiter sed omittit et negligit repellere consentire tunc dicitur
iuxta illud vulgatum: Qui tacet consentire videtur. Sic nauta negli-
gens dicitur causa submersionis navis. Notatur vero dicitur quando homo debet esse
pugil contra aliquid reprimendum quia si actus esset indifferens vel talis
contra quod homo non deberet laborare ad repellendum seu reprimendum quia
scilicet non imminet periculum peccati per silentium suum tunc non dicitur volun-
tas in tali silentio consentire. Unde potius aliquando debet dici dis-
sentiens sicut fit in temptationibus blasphemie et multis aliis
que melius vincuntur silentio sive non advertendo quam pugnando et directe
conando. Sic in civilibus quando quod verum est qui tacet non statim videtur con-
sentire ymo verius dissentire indicatur. Alia regula dicit: Qui
tacet non concedit quam neget. Amplius vero fit consensus iste secundus
nonnumquam indirectus quando scilicet voluntas aliquis vult vel agit ad quod
solum sequitur aliud quod est peccatum, ut cum aliquis inebriat se voluntarie
ad quod sequitur dormitio et ex dormitione omissio surgendi ad
officium divinum ad quod obligatur. Dicitur hec omissio surgendi vo-
luntaria indirecte scilicet ex primo consensu modo dicto. Actus vero conse-
quentes inde tamen habent de vicio quantum de consensu in principali
actu primo nisi amplius si inde addet aliquis consensus. Possumus
aliis verbis distinguere de consensu voluntatis et similiter de dissensu.
Unde posito aliquo obiectu culpabili voluntas potest se
circa illud habere septupliciter. Uno modo quod vult obiectum illud
esse. Alio modo quod vult temptative seu imputative. Item vult illud
directe vel indirecte. Item vult illud plene et perfecte vel vult
semiplene et imperfecte. Item postremo habet se suspensive et quo

dāmō neutlit qi scz nullū hz actū nolendi vl vo
lēdi circa illud sed tenz iudiciū roīs ī suspēso vl ad a
liud se dūtit Et hᶜ distīctio si bn̄ accipiat̄ clauis est
ī oī negocio morali ad apiēdū quātū difficultatib; īnūis

Considēracio septia

Dicamq ultra septīo q̄ circa actū carnale q̄ aliq̄ hūmoi actū ꝓpositū volūtati ipa se
pt hēē mlt̄iplicat̄ Vno mō q̄ ꝯsentit ī op9 si facultas
adeēt q̄ nisi pudor vl timor huanq īpedieēt Alio mō q̄ li
cet refugiat ꝟ horreat ī op9 tale nepharīū ipā tn̄
ꝯ nominq r̄sat ꝟ recusat ī aīo suo cogitacioēz de illo Et
iterū pt fieri mlt̄iplicat̄ Vno mō ut delibeāte plene ꝟ
directe ī hac cogitacioē delect̄. et h° pc̄cm̄ ē ī illo cu
ꝓhibitq ē carl̄ ꝯcubitq. sec9 ī uxoratis Si ei aliquis
actq ꝓhibitq est ꝯsequēt̄ delc̄acio Dilit̄ si actq pmitt̄ ꝑ
mittit̄ sil̄ delc̄acio ꝯseq̄ns directe. et de ꝑ se ad illū actū
Notat̄ addit̄ et de ꝑ se qm̄ ꝯspicie mlt̄e nō est de per
se pc̄cm̄ sic nec delc̄acio de ꝑ se ꝯseq̄ns sed de ꝑ accidens
ꝯsurgit crebro delc̄acio illa libidiosa ī ꝯtinēte quā ꝯtinens
nō habēt Hec āt regula mlt̄ū notāda ē ꝯtra scrupulo
sos ex vna ꝑte et ex altera ꝑte ꝯtra piclm̄ et pro licitis
eciā caute dimittēdū Cogitat alio mō talis circa carnale
delc̄acioēz ut eā possit satagendo ꝟ conādo q̄ ꝑ vi vel
īdustria repellē et nō sp̄ expedit sicud nec pugnāe cū
venenoso serpēte dū alit̄ pt declināi Cogitat alio mō
ex q̄dā sola curiositate q̄ sepe noxia ē et crīalis Cogitat
alio mō q̄ nō aduitit piclm̄ piclm̄ īmīne sibi pro tali co
gitacioē ꝫ ī exercicū ūtutis sibi ꝯuiit̄ et pt eē ūtuosa et ca
ueat̄ sufficiēt̄ piculū Cogitat alio mō q̄ vult et cogi
t̄ de hac mā docē alios vl de ipiq ꝯdicioē plenq ē
docēri Et si hᶜ agit cū apposicioē īculpate tutele nō

peccat mortalit etiā vbi pollucio seqret. Hoc dicet cū ho
cogit audire confessiones a castitate et sic de filia. Deniqȝ vo
luntas quãvis se licz ad actū talē proposituz quodamō neut
ralē vl suspensiue qr nō expedit circa hoc deliberare vt si sit
loci et tpis oportunitas an si proponet sibi qd mallet vel in
actū illū consentire vl perpetue arde tute facit si nō deli
berat de viris pcipue piclm iadendi vel in psumptione
falsa si eligeret perpetuo ardere vl in pctm mortale si eli
geret in actū illū consentire. Hec ē cautela conueniens mul
tū et expediens aduersus interrogaciones q vl abitus vl extei
curiose fieri solet vl proponi vbi piclm imminet quod eligitu
r. Et ita relinqr verificacio illius pverbij vulgaris. Dilexe
meliꝰ ē qm stulticia dicere. Sic agebat q dixit. Et
factus sum sicut ho nō audiens et nō hns in ore suo redar
guciones.

Consideracio octaua

Veniamus nc octauo ad respondendū quibusdā in
terrogacionibz in hac mā de pollucione q fiet vigi
lando et proposiciones aliqs annotem9 q ad materias ali
as deducte pbere poterunt occasionē agnoscendi verita
tem de peccatis.

Prima proposicio

Nulla pollucio diurna vl nocturna pl9 licz de pec
cato qm fuerit de consensu rōa illa in libero arbi
trio. Sic de ira inuidia gula et silibz dicit. Patz pro
posicio ex tercio nobili. Vnd si nullus fuerit consensus verꝰ
vl interpretatiuus directus vl indirectus pcessus vel ipsius nul
lū processus erit pollucio illa pctm. Ista ē expssa Augusti
sentencia de ciuitate dei loqntis de corrupta p violencia. Di
cit eī q illa delectacio nullū ē pctm in corpe dissencientis
sicut nec in corpe dormientis. Et bonauentura dicit cū loq
etiā de pcto pre veniali. si autē fuerit alt istorū consen

sum tunc iudicandus est de qualitate et quantitate peccati proportio
bilite ad consensum. Consensus enim verus plus habet culpe quam interp
tatiuus ceteris paribus et consensus directus quam indirectus et consensus ple
nus quam imperfectus. Primo consensus verus dum imperfectus est ex fragilitate vel
ignorantia sepe reputatur solum venialis. quod si perfectus esset mortalis di
ceretur. Dilectus consensus indirectus non plus causat in sequentibus actibus
de malicia quam ipse sit malus. Et ita pollucio veniens ex so
lo consensu in complacentia veniale dicenda est solum venialis. Exem
plum de incestu loth secundum doctores. et hoc usque ad materiam de
pollucione nocturna cognoscendam. Primo si iam peccatum sit dele
tum per penitenciam non oportet sequentes actus esse novas culpas ex
ista racione. Proposicio secunda

Nulla pollucio diurna debet proprie dici mollicies
nisi fuerit per consensum liberum uno modo vel alio procu
rata vel extorta. patet ex predictis quoniam sicut non
fuit pollucio hic in potestate pacientis ita nec peccatum. Mollicies
autem sonat in peccatum. quoniam dicit apostolus quod neque molles regnum dei pos

Nulla talis pollucio Proposicio tercia sidebunt
debet reputari casus reservatus sub nomine mollicie Primo
nec peccatum ut dictum est. Patet ex non est mollicies. et
magis dolendus est quod huiusmodi est tale aliquid pertulisse quam egisse vel
voluisse sicut contigit in erectione pudendi intelligitur cum consensu
sue voluntatis. Additum est sub nomine mollicie ex forsan in ca
su possibili superior casum tale sibi ad horam vel quo ad aliquos
reservare non ex peccatum sit sed ut magis instruetur et instruet
si peccatum sit vel dissenciens ad peccatum seu ad peccati periculum. et
si sit pollucio proprie dicta hoc tamen generaliter et passim fieri durissimum
esset Primo stultum.

Nullus fluxus ex membris generacioni Proposicio quarta
deputatis reputandus est de se pollucio vel mol-
licies si non fuerit vere sexualis. Unde fluxus urinalis vel
menstrualis vel alterius humoris medii neque appelle-
dus est mollicies sive pollucio et ex consequenti patet quod nec isti ca-
sus reservari deberent sub nomine pollucionis sicut proposicio
precedens exponebat sed dictum est in proposicione quod isti fluxus non
sunt reputandi de se mollicies quamvis de per accidens vel propter
adiunctum aliquod possunt sortiri eventum sicut proposicio sexta docet

Nulla pollucione vel fluxu Proposicio quinta
contingentibus stat hominem graviori et inordinaciori
feditate animam suam maculare quam faciat aliquis vere pollu-
tus quam per mollitiem ymmo per fornicacionem ymmo per adulterium
vel sacrilegium vel incestum superatus. Videntur hanc proposicionem pil-
la que de tanta delectacione et pruritu in secundo nobili perdiximus.
Unde et propter hoc spado dicitur deflorare virginem. Dicuntur
insuper pueri et puelle ante annos nubiles exardescere in tenti-
tem. Dicuntur eciam frigidi et maleficiati non potentes se-
minare nepharias nequissimis nonnumquam illecebris semet inqui-
nare et coinquinare flagiciosius sunt ista per contrectacionem illicitam aut ali-
quo dumtaxat durat usque et ardescit absque sedacione per ef-
fluxum seminis hec ignominiosa labes passionis. Proposicio vi

Pollucio vel fluxus qui nichil habuerit de consensu nec
per consequens de peccato non impedit hominem de per se a
celebracione. Dicimus de per se quia de per accidens aliter est ut
patet quod paciens scrupulosus et timidus est in hac parte et
faciens sibi consciencias incerta et dubia quod quia paciens sentit se
ex hac feditate dissipatum in alio ac deiectum aut quia
nec sufficienter confitendo libitus a tempus inde consurgentes

depelle͂ i. Unde notandum quod sicut ymaginaciones volutantur et
lubrice disponunt maxime ad huiusmodi fedas commociones Ita variarum
visa sompnia nonnunquam de nocte vel cogitaciones in vigilia vel
cogitaciones in vigilia prouenit ex huiusmodi commocione et carnali sti-
mulacione quemadmodum iratus aliter et alia cogitat quam mitigatus
et timens quam securus Dicamus preterea circa principale quod de il-
lo de quo loquimur licet inuolutarius fuit in paciendo remanet
tamen in anima quedam carnalis degustatio Nam sicut gustatu
spiritu desipit omnis caro ita gustata carnali voluptate et inuitus
decipit spiritus Addunt alij innitentes dictis bonauenture et silua
dicentes impedimentum generale esse eo quod requiritur ad celebracionem mun-
dicia nedum spiritualis a peccato sed corporalis ab huiusmodi fedo humore
Hoc qualiter habeat veritatem putamus apparuisse dum in trac-
tatu de pollucionibus nocturnis loquerentur Unde dominus de palude
eruditus in legibus tam canonicis quam diuinis quam ciuilibus dicit de
pollucione nocturna si causam non habuerit culpabilem quod de-
bet non cessare a celebracione. Debet intelligi de consilio non de precepto sic
quod peccaret mortaliter si celebraret Hic videtur augustinus de com-
munis commutacionibus quod nec laudat nec vituperat sed eos suo sensui
et deuocioni derelinquit Unde si aliter coniugum reddens debitum
non arcetur a communione secundum bonauenturam videtur quod illa macula
corporalis non impedit communionem ymmo nec impediet celebracionem
in sacerdote greco qui similiter vxori reddere debitum teneretur postu-
S icut non omnis illecebrosa Posicio septima lati-
cogitacio consurgens in anima eciam cum aliquo consensu
dubio vel temptacio vel impressio. similiter nec omnis pruritus
vel titillacio vel stimulacio consurgens in membris geni-

talibȝ ex hac illecebra i͂pediat a celebracoe Sic nec
fluxꝰ inde ꝯseque͂s de ꝑ se i͂pedit dū ro no ꝯsentit vel
dū renitit͂ n͂ plene ꝯsentit ī illū Prima ꝑte vt arbi
troꝛ ꝯcedūt oe͂s De s͂cda vo ꝑte filiꝰ ē racio si ꝯposi
o ꝑcede͂s attēdat Consiliū tn͂ est ī hac ꝑte vt vite
t͂ dilig͂et͂ occasioe͂s et satagat ho ne morosā t sensu
ale͂ cogitacoe͂s ī se q̄lecūqȝ sic figat de aliquo et cita ali
quod quietia dū vult possit euelle͂ Ita accomoda te
rebȝ dicit seneca et no da. cogitacioe͂s carnales et fluxꝰ
inde sequētes absqȝ ꝯsensu volūtario vincūt͂ Plerūqȝ sa
lubus tuciꝰ et efficaciꝰ si ro se hȝ circa illas ꝑ modū no
curātis vl͂ diuitentis volūtate͂ ad alia q̄ si sollicitet͂
t͂stet͂ t͂bet͂ et tenet͂ tales expelle͂ Notet͂ ī hoc loco tractatu
lꝰ ī gallico de remedio ꝯt͂ tēptacioe͂s blasphēie ꝯpositꝰ
Auget itaqȝ cogitacio vehemēs vl͂ ymaginacio conatū ac
ꝑinde nutrit cogitacioe͂s hꝰmoi ꝑmo mlt͂iplicat et ef
ficacioe͂s reddit ad fluxū ꝯseqn͂ dū q̄ si dissimulauerit
neqȝ curauerit plꝰ q̄ de alteriꝰ humoris nal͂ fluxu curā
esset Possȝ aptari circa re͂ hac exemplū de ...
trabe ī alto posita nūq̄ absqȝ casu trāsiret q̄ auda
tes ꝑ ꝯsuetudīe͂ a aliūde tota securitate trāsibunt
Fit aūt diuisio talis mlt͂iplicit͂ ꝯis ꝑ impressioe͂s sigilla
cis ī pectore vl͂ ī frōte qd aliq̄ reputāt efficacissimū
sicut illud signū ē triūphale atȝ salutiferū sume
ptēa humilitatis Dicit aūt humilitas laqos dyaboli
dicēte athonio Fit hꝰ diuisio aliquādo ꝑ lesione͂ aliq̄
corpale in lingua vl͂ alibi. Aliqȝ ꝑ exprobacione͂ et

allocuciones seueritatem suarum cogitacionum tamquam esset aliquis appa
rens temptator exterius phi phi ve vobis cogitaciones vilissime
procul hinc abite in mala hora veneritis sum alijs occupatus
Non de vobis auditum non visum. Discedite ab hinc sirenes
usque in exicium dulces Fit et hec diuisio nonnumquam per irrisio
nem quandam talis illusionis consurgentibus tamen multiplicat in animo et
tempus sit deuincitur vitacionem per confessionem puram et nudam
et super modum per spem et imploracionem diuini auxilij sine
quo continens nemo plene esse potest Posicio octaua

Difficile est vel impossibile absque diuina illuminacione
cognoscere certitudinaliter iudicare et causa pollucionis
diurne si videlicet veniat ex consensu vero vel interpretatiuo
aut consensu directo vel indirecto aut a consensu superioris racionis vel
inferioris conueniat Puto posicionem hanc considerantibus esse
notam Ex quo consequenter infertur quod quia beatus est vir qui semper est pa
uidus et quia bonarum mencium est facere consciam vbi de necessi
tate aliquam non esset facienda expedit de talibus confiteri
et non sine consilio prudencium et expertorum propter talia nichil
impedire vel contempnere In scriptis autem expedit quod prius consili
um acceptum a patribus expertis et deuotis dictat homo
scrupulos et timores nimios alioquin nichilominus
cadet in pusillanimitatem quandam et inquietacionem spiritus
quod non posset sufficienter recipere illum cuius in pace factus
est locus nec ascendit vmquam talis anima in perfectionis sub
limitatem Debent vero superiores et experti cuius in hac re
queritur consilium a subditis postquam explorauerint omnia di
cere diffinitiue et solida responsione. In factum Cum

Nota

si medicus in medendo vacillauerit quilibet in egroto speranda erit
secura stabilitas. Unde tragicus ait Certa dubiam salutem dat
Ad obuiandum periculis **Positio nona** afflictis negat
et scrupulis que consurgunt ex fluxu fedo diutino consi
derande sunt diligenter cause et radices ut eis agnitis fiat
diligens et discreta prouisio Discretam vero dicimus prouisionem
que nec velit abscondere causas cum maiori detrimento periculi
et scandalo quam fit huiusmodi fluxus quando quidem non est in veniali
paruo dum humor ille medicus quam dicimus non ex aduerso pro
mittit ea licenciose fieri que de se culpabilia sunt et resecari
faciliter possunt cuiusmodi sunt lubrici aspectus visus concepti.
societas plus quam decet amicabilis in se gerens delectacio
nem et si non de se libidinosa periculosa tamen et plus equo
sensualis que nichilominus aliquando sub officiis aliquibus spi
ritualis edificii ut est confessio vel leccio vel erudicio colo
rate primo verius obsequium se conatur. Sed et caueat aliorum
sui superior sibi a suspicionibus nimis et aquodam ut sic lo
quar inutili zelotipia ita subditos se contineat non inducens
ieiunia excessiua vel separans eos ab inuicem inutiliter et spiritua
lia colloquia vel officia vetans eis Seruanda denique commu
nitum illud Ne quid nimis Et illud sapientis Noli ni
mium esse iustus quia qui nimis emungit elicit sanguinem Dif
ficile est fateor in hac re se aurea mediocritate tenere sed
spiritualis omnia diiudicat velud in aere splendido medi
ante sole. velut petra in fonte lucido et illum iudicat sub
pro omni die Carnalis vero iudicat velut in fonte turbido et
limoso non discernens de grossis etiam reptilibus vene

nosib' imixtis. velut ptēa ĩ domo caligiosa vir at-
trectādo discerneš h' ab illis Iudicat postremo vir ĩ
t' die ⁊ nocte et ita freqntissie se fallit et ipsigit ĩ die si-
cut ĩ tenebris š saluac illa dz spualis directrix mag⁹ q se
renitit se duce spūt si p monstro sibi si por et abbas ma-
uult ee dū tēsit p tenebras ⁊ p abrupta. ponbit ille qdem
dapnatioez sua ⁊ dux liber euadz **Posicio decia**

Pollucioez corpale qz pcedit ꝯsens⁹ qz comitat
qz sens⁹ ē ēca ea nō ꝯsens⁹. qz vō sens⁹ eaz
opat et ita fit nō solū cū ꝯsensu vl' sensu š ex ꝯsensu Ul-
timū hoc ꝯuic⁹ ē ⁊ reddit p'e pollucioez c'lpabile Deni-
q ta p'a licz nō reddat p'e ⁊ de p se pollucioez c'lpabi-
le sit ipa tñ c'lpe ⁊ pccā Alterū vō qn scz pollucio fit
cū sensu nō est de p se pccm pmo freqnt' augz meitu
taq mā vtutis dū resistit violente passioib. q dū
sentit ipa magis ⁊ magis allicit et ipellit. qre sil'r
resistēcia hz pl⁹ vtutis Addamus q et si pollucio cor-
pal' et vē semial' diurna vl' noctna nullo mō debz
sciet' extorqri eciā pro sanitate vl' alleuiatioē corpis vl'
iudicii rōis ꝯsequendi Si tñ diu sine tali ꝯsensu pccrūte ea
vl' extorqnte pueit ipa placeat nō qr delectatio ē š qr alle-
uiatioez corpis opat' h' nō iudicat ee pccm Videat tñ
hō psti nouiciis ne h' mō ꝯplacēcia se seducat pmittens
vnū et agens alterū Salubri⁹ ē itaq cogitāo eb' ⁊ iudi-
cia cta rem hāc duxe qm habere **Posicio vndecia**

Pollucio diurna vl' noctna dū sentit' effluē nō
dz violent' phibere si pbabilit' estimet' q hmoi

violencia fuisset esse. Nichilominus pro exercitacione virtutis
et pro evasione periculi videtur expediens ut homo conetur
prohibere quantum sentit vel experitur commode fieri posse. quia
et si hec retencio nocere debeat corpori prodest anime. Natura
deinque postmodum vno modo vel alio tale humorem a se
eicit. Patet in mulieribus puerperis quibus siccantur mamme dum
non elicitur lac. aliquin semper fluere paterentur. Hic polluciones
iste primo et pruritus eius non cedendo vel excedendo sed et
abstinendo vincitur. Similiter quamquam experti esse in pruritu sensu-
ali. Licet quamquam pollucio eciam in vigilia si in principio usque ad
finem habeat iungitur racione et voluntate renitente quantum potest
iuxta casum negocii voluntas repugnabit. nedum non peccasse
moraliter sed multipliciter meruisse iuxta illud beate lucie virginis
Si me invitam corrumpis in castitatis duplicabitur ad coro-
nam. Potest autem casus diurne pollucionis evenire circa eos
qui habent de necessitate audire confessiones vel alia talia cogitare
vel agere ad que sequitur aliquando renitentibus eis toto posse et si-
bi permanentibus ab inicio usque ad finem talis passio fedicius
Et si quis dicit. omittat talis qui tam fragilis est et lubricus
audire confessiones pudicicie et similia. Respondetur quod in multis
casibus non oportet hoc fieri propter necessitatem salutis et evitacionem
scandali et obligacionem officii. sed quales sint isti casus non
potest generaliter arte determinari. Referamus hoc ad illud. quod
sapiens iudicabit circumstanciarum condicione pensata. Consu-
lo tamen ut auditurus confessiones in huiusmodi periculo accedat
preparatus cum timore et tremore. Vitat insuper quantum potest facie
seu oculum carnis et non minus oculum mentis ab aspectu

sensuali illius qui confitetur sed ascendat in arce rationis. illic
quod recognitis animam illius velut egrotam et sauciam quam caro
non potest quod quod. Deinde celebraturus si potest officium hoc differre post
missam sicut tunc agitur quando reatus huiusmodi fluxus plus impedit
celebrationem quam verus. Constituat preterea confessor et in illo statu cor
poris in quo minus scandalizabitur ut stet vel flectat genua vel
alicubi per se persistet. Dirigatur sermo suus dum ad talia venitur
fuerit brevius et rigidius presertim ubi confitens patitur non remanen
tem verecundia sponte totum verum enunciare. Ex per affabilitatem
quandam oportet a confitente nimis verecundo inaudite sive feditates
extorquere. presertim ubi magis interest periculum. Ex si cautius ad hec
feda scrutanda descendat non cum obstitus a lubricitas iu
uabitur cautius auctore deo faciens cum temptationes preventum. Nota po
test ad intellectum pleniorem premissorum prima summa confessorum
titulo iiij. libro iij de bigamis ubi queritur quomodo producitur ...
Iste tractatulus quem attribuunt aliqui sancto thome sed magis ut ap
paret ex stilo et materia quod sit bonaventure qui incipit Cum
fundamentum et ianua etc. et est utilis multum

Incipit prologus super confessiones de diversis ma
teriis moralibus utiles valde posite per magistrum
Johannem gerson doctorem theologie eximium ac
Cancellarium parisiensem

Quamvis non iterum quod natura et imitatur ne
ars solet nobis ab ipsis summam ex-
ordium ut in si descanuerit ad perfecto-
rum surgamus. Itaque videmus [illegible] nos in fla-
grantibus apibus primum ex a[illegible]
teriam favorum colligere. Deinde col-
digerere in aliam formam quam non sumptae.
Demum in alveolo construant miro ordinis artificio partes
singulorum. Quid vero ars? Nonne pressius in ea sibi ag-
noscitur. Providet sibi in primum de materia copiose ipsam
deinceps in partes dividit. porro dat partibus formam. pri-
mum rudem deinde politiorem. Postremo quod est om-
nium difficillimum partibus sparsim positis (vel politis) ordinem colli-
gationemque tribuit per quod tandem opi suo perfectio consummata
datur. Segregamus in hunc modum partes aliquas velut de
silva grandi et profundissime minera sacre scripture quibus
formam aliquam addimus. Noli igitur lector si quis forte
ceteris despexeris si iaceat itaque hec partes absque ordine sine
titulis et talia quibus dum sic erunt regulas aut doctrinas aut
considerationes poterimus fortassis domino prosperante poterit et
eis in posterum ex decoro ordine libelli pulchritudo da-
nari. Quod si datum non fuerit nichilominus arbitramur non
nichil profecisse si materiam preparaverimus aliis ad ea que libu-
erit fabricanda aut sub alio tropo non frustra sudaverimus
si ex agro florentissimo sacre scripture apes cogitationum
nostrarum collegerint digesserintque buccellas quasdam fa-
vi mellis ad lumen cognitionis et ad devotionis dul-

core atque pro medicamento desideriorum infimorum quas particulas liceat postmodum in alveolo libri huius decoro artificio speciosius ordinare. Explicit prologus. Incipiunt conclusiones

Ea que ex precepto deus cognitu [illegible] quilibet obligatur scire illud absque ignorancia non potest evitare peccatum. ¶ Culpabilis ignorancia iuris divini non cadit in facientem illud quod in se est. quoniam secundum talem hominem de necessariis ad salutem que vires suas excedunt docere immediate paratus est. ¶ Ignorancia invincibilis excusat in eis presertim que sunt facti non autem crassa vel supina. que provenit ex negligencia sciendi et faciendi quod in se est. ¶ Dicitur autem invincibilis non quin vinci possit a quo ex ea nata sit tunc operari. sed quia operans sufficientem secundum casus eventum diligenciam apposuit sciendi illud quod nescit. ¶ Ignorancia iuris humani sufficienter promulgati non liberat subditos a pena in foro exteriori. licet frequenter quo ad deum excuset a culpa quosdam ignorantes. ¶ Non quilibet tenetur scire de quolibet peccato mortali an tale sit. licet expediat istud inquirere et scire iuxta uniuscuiusque vires et statum et plus ecclesiasticos quam laycos. Et inter ecclesiasticos prelati ex officio tenentur quod sint parati omni poscenti reddere racionem de ea que in eis est fide et spe. ¶ Nemo utens racione diu ab ignorancia principiorum moralium excusatur. Forte eciam morulam ad considerandum apponere sufficit habere. ¶ Omnis doctrina et omne studium debet de curiositate vana a noxia culpari que non ordinatur actu vel habitu mediate vel immediate ad bonum moralis constitucionem vivendi. ¶ Dare studium suum rebus inutilibus a noxiis utilioribus faciet omnis sic curiositas est dampnabilis. Utile et inutile noxium et innoxium dicitur in moralibus non absolute sed per respectum ad nos cum circumstanciis finibus loci et temporis officii atque ceterorum

Omnis obligatio finalit᷑ reducit᷑ ad dictame li
beri arbitrij dnī sic volētis obligare creaturā. qđ dic
tame nobi innotescit vl ī lumē fidei vl grē īfusarū vel
ī lumē nālr signato sup nos Unde practica iudicia oīb
hēmꝰ. a p lumā scīaꝝ tā dinaꝝ qꝫ huaꝝ ex duplici lumē
pori emanatū a postreo p expiētie mltiplicis luosū
documetū. p qđ fit vt vtus qꝫ aro naꝰ opet᷑. Pōt qđ
vtuosꝰ bn̄ iudicat de oībꝫ. et ē suo iudicio vtutis me
diū assumēdū In pricipijs moralibꝫ fit pcessꝰ qnꝫ
a notioribꝫ et qī a posteioribꝫ vt ex hijs q̄ videmꝰ in
huana policia assurgendo ad dina. qnꝫ fit econ
a pori ꝯsiderādo eas leges q̄ nē sīt notiores qlis
est lex etna Equitas quā noiat phus epykeiam
ꝑspondeat iuris rigori Estat equitas iusticia pesatis
oībꝫ circustātijs pticularibꝫ. dlcore mie tpata. hoc
itellexit q̄ dixit Ipe etiā leges cupiūt vt iure re
gat᷑ Et sapiēs Noli eē iustꝰ nimis. alioqn̄ sūma iusti
tia sūma iniusticia fit Oīa madā di eqtas īde cū e
qtate pesanda Boꝝ metiū est ibi agnoscē culpā
ubi clpa nō est agnoscē iqꝫ nō p assensu firmū. hoc
eī stultū pīclosūqꝫ fiet. sed sic vt doleat a peniteat
ho postmodū qī veacit ī clpa teneret᷑ Nullū est
pctm̄ moꝛle actuale absqꝫ ꝯsensu libeo roīs vco vl
itptatio In ptatum ꝯsensū tūc eē dicimꝰ dū ha
buit tō tepꝰ sufficiēs delibēdi et refugiendi ea cā
q̄ vitāda eē puigil tebat᷑ qlit᷑ dicit lex forensis.
Qui tacz ꝯsentiē videt᷑ dū videlicꝫ repugnre debet
Consensꝰ ī actū solū venialit᷑ malū ē imo venia
lis loqndo de veniali ex gnē suo vt ē vbū ociosū.

¶ Nullū pccm est adeo veiale quī ipm vl' sibi sile
fiat mortale dū placet. hoc ē dū ɔsensꝰ addit' si tn̄ illud
veiale erat actꝰ mortalis ex gnē suo⁊ ex eo qꝫ nō fiebat
ex ɔsensu libeo et pfcō veial' reddebat ¶ Nullꝰ est
actꝰ adeo mortal' quī ipe vl' sibi silis sit nō mortalis
dū displicz vl' si nō placz ɔsensu pfcō delibeatoqꝫ
¶ Nichil est adeo ɔsiliū i lege euāgelica quī i ca
su posset ee obligatoriū et ita qlibz vtes rōne tet' se
cūdū pparticatioēz aū ad qdlibz ɔsiliū vtputa mrīm
vl' dimissioēz oīm suoꝝ ꝯ siliū si et vbi ncītas imie
ret hoc agendi ¶ Obligat isup qdlibz ɔsiliū qd nō ɔtep
nat' tācꝫ nō sit salubrior seruatio qꝫ oppoiti ¶ Nullꝰ itaꝫ
silijs seruādis astrīgit' quī ab eo q possit q debeat i ca
su eoꝝ obseruatio vbal' quz pmitti vt de nō haben
do duas tunicas de pbendo pallia tunicā auferēti et sili
bꝫ ¶ Qūis agēs ɔtra ɔsciāz edificat ad iehenā vl' mor
lit' si ɔsciā sit fixa qꝫ illud qd agit' est mortale. vel veia
lit' solū quātū est ex vna pte itētu stulte. q est face ɔtra
ɔsciāz si ɔsciā iudicz illud ee solū veiale ¶ In nullo ca
su est aliqs perplexꝰ it' duo pcca quī ei pateat exi
tꝰ absqꝫ nouo pcco ¶ Nā si iurauerit quispiā se occisu
rū petrū inocētē. nō occidat eū. ipe nō peccauit nouī
t' sed iā peccauerat i iurādo ¶ Si iā dictz sibi ɔsciā erro
nea qꝫ petrꝰ inocēs est stati occidēdꝰ ab eo dictat hāc
ɔsciāz et libeatꝰ est ¶ Si postea icadat duo pcepta im
possibilia ex culpa sua agat illud qd de se magis est ob
ligatoriū et a nouo pcco imunis existit ¶ Exponēs se pi
culo pcci mortalis est pccm mortale. vel sic agē icertū et dic
tē ētū i mā morali est pccm mortale. si tale sit icertū qꝫ sit
mortale nō solū p ɔiecturas leues q ex suspicioē trepida

nō

et scrupulosa pcedet ex nimio tiore cadedi ī via dei
Dz itelligit dū tale est vehemēt et pbabilit' ītētu e
que sicut oppositū vel magis tut ē illud qd agit' no
tacebit mortali culpa. alit' no oportet ¶ Cōsiliū salub'
est frequēt' age ↄt' scrupulos leues et trepidos vitado
eos ad alioꝝ iuditiū q̄teus ex ↄsuetudie fiat hō robus
et tranquillus tus solidus ī exercitio spūali. exeplū ī domificatoribꝫ et
fimibulatrs ¶ Dans opam rei illicite ad se no spec
tāti nō excusat' p ignorātiam de pctō seqūti pserti q°
ad penā ī foro exteiori de rigore soluedā sed apud
deū sepe nō īputat' ad nouū ꝯ maius pctm. Sicut ī
ītfcō hoīs p ebriū nō vtētem roē nō lꝫ ctpa maio
rē q̄ fuit tal' ebrietas. sic alīq diceret de pctīs dap
natoꝝ. Ambulādū est ī v̄tutū doctrina via regia vt
nec strictius fiat dī mādatū nec latius quā ipse māda
uerat quīus īde sume possit aliq ꝯ malicie vela
mē libtate ꝯ econtra ī despatiois corruie. Sed tñ oī
bꝫ pro oī tpe et loco pdicāda assciens q̄libꝫ veritate
¶ Hō q̄ tēt' reprime illecebrā anq̄ fit mortalis pmo o
misit reprīie et euitare. et hoc ipūbit' ad ctpā mor
le ī p° istāti nō ee grē et ee pcti mort'. et an nūq
fuit verū dice. iste mortalit omittit. Pctm veiale
magis posset dici cohibitū q̄ prohibitū et ee ↄt' isti
tucioē seu monicioē q̄ medium it' preceptū et ↄsiliū qm
absolute ↄt' pceptū. Omnis tñ dicit ee cit' ꝯ pt' prep
tū et pt' dilcioē di & no ↄtra ¶ Omes pmi motus
q aptī st' īseq roē et p eā regulari si eā pueuerit
dici pnt pctā etiā ī puuil' et fatuis q sit ↄt' ordiē
nē pmitus istitute tñ rectius hō dicit' de adult' roē
vigentibꝫ ī eis. īsup cetaq ro puiti ee dz ¶ Omnis

ifidelium vita pctm e. et si dum ex ifidelitate opantur aliq
no oportz qm possunt bn moralit opai sicut de fidelibz
extra graz sententia vetior tenz. Qui minima negligit
paulati decidit. Na veniale pctm et si non pimit de p se
vita gre ifirmat tn opaciones eius q est vita secunda et
ad morte si multiplicatur dispoit retardatiq a pfco
meriti et ab accelacione visiois di. In via eni di no pro
gredi regredi est. Fac iteru dum scz es i pcto morli
quicqd boni potes ut deus illustret cor tuu. Na bonu opus
de gne & morale etia factu ex caritate utilite affert
milta sicut nocet veniale qm p tale opus dispoit ad ho
opa virtutu vel & ad facilius resurgendu cum hit seu p ad
uisa seu ad pspa ut qd expedire nouit deus. Nullus
actus de gne moris i hnte usu rois e i differens
simplicit neqz quo ad boitate mor neqz quo ad
meritu vel demeritu salte boi tpal. Omitu obli
gam et quoties ex diuina autoritate qrere salute nunz
etia tn & toties obligamur bn opai ex gra. Et qz non
p quolibz momento tenemur actualit tedere ad btitudi
ne etna cu hoc sit pceptu affirmativm ideo no sp
culpabilit omittimus dum ex graz aliqd opamur. Solus
deus & nullus alius absqz eius comissione potest ducere et
p se obligare qcuqz hoiez etia sibi subditum absqz eius
consensu libero ad actus iteriores et latentes hndos. so
lus quippe deus pt de talibz iudicare alij aut no nisi de eius
madato et revelacione sed tn de exterioribz. Notatur
vo dicitur ducere et p se & absqz consensu libero qz iducere
et de p accidens vel ex consensu subditi hoc pt fieri dum
uni iubetur actus exterior q no pt fieri nisi ab iteriori pro
cedat. Nemo absqz culpa sua a consensu suo libero

pt de p se obligari ad ea q sibi alias cetra dicta vel co
silia Potest aut hoc fieri de p accides pro maifesta v
tilite reipublice cuius est ps vl ex eius culpa salte quo ad
foru exteri9 ¶ Cu sit ronabile e vt nullus ho aliq pcipi
at n illud de quo pt cognosce iudicialit scdm modum
suu in foro suo coditos sib et itencio legislatoris no cadit
sb obligatioe sbditor s tm mo opacioes exteiores pcep
toru Et ita dices horas q ieiunas i pcco morli q ite
tioe sist vel absq itencioe absoluit se a pcepto eccle
sed no apud dm de negligecia q pusa itencioe sepius ex
cusat ¶ Pcepta di affirmatia q obligat ad sep sed no
p semp eor obligatio est sb qda disiunctioe ad hoc
tepus vl ad aliud. et ad hac spe opacois vl ad illa
sicut cole dm lata exteiori no plus de se obligat ad hac
spe cultus exteioris et ad hac die qua ad illa ¶ Ad e
rudicioe atq edificacioe fidelium et vt coformius sit
i ecclesiastica policia cultus dinus plati ecclesiastici tanq
sapietes statuti st p qd expedit illud qd est sb disiunc
tioe ad aliqd vnu ctu et coie xpianus limitate sicud q
di cultus exteior de die dnico et p cessacioe opibz ser
uilibz exsoluat ¶ Ecclesiastici plati respctu pceptoru
dinor et regule euagelice nullomodo coditores st
sed dntaxat qda itptatores expositores pcones doc
tores ¶ Intptacio et limitacio vl exposicio plator
i lege dina qm diu plati no cognoscut abuti sua
ptate susapienda est reueret tanq lex di Abuteret
aut si maifeste iponeret onera nimis gauia ciuitatibz ppli
xpiani vt si ad festiuadu cotidie q ad statu qlia re
ligiosi hnt oes passi astringe qreret ¶ Dispesacio p
lator e iuris dis qda relaxacio seu mitigacio locu

lz papue cira ptiellares casi et psonas singulares qm ali
q statuta st p ritate q huic psone vl illi et i isto casu vl
i illo no ita sicut opposita ↄgrue dinoscut. ¶ Bene sunt
restringende sic q absq utilite reipublice vl eis cui in
fligunt neq istitui neq istitute exeq deberet. et
peccat oppoitu facietes vl eas cu hoc restituerit non
tollentes ¶ In oi republica tolerari possut q dnt vi
cia q absq deteiori piclo neq corrigi neq extirpai va
leret. ¶ Quado at illud e et qndo no difficile e & sepe
ipossibile gnalit diffinire nisi prout circustantys ptiellari
bz ispectis plati supiores et sapietes determiabt ¶ Ex
emplu est de meretribz et usuris et silibz q qnz pmittu
r et ita de cubiarys sacerdotibz pro loco & tpe stret for
te ee faciendu ¶ Cois error facit ius adhuc sensu vl itel
lcm. et siles q plati et pricipes sepe aliq faciut q pmit
tut iustissie ob errore sbditor ↄtez q alias si fieret q per
mitteret ad clpa eosde obligaret ¶ Cois i obie clpa q qm
absolvit de pcatides ab obia & a clpa pro futuro et hoc
i legibz positiis vt tales st. ¶ Alioqn no videt i mltis
qm lex lata et iuncta posset p no obseruacoez abolei
¶ Consuetudo e optia legu itpres si de positiis sermo
fiat ¶ Cu ↄsuetudo sit altera na leges assuete et qi ia in
nales vse no dnt absq maifesta utilite vel necessitate
vel tolli vl mutari ¶ Cosentie censendi st saltem iterpretatiue supiores
i abolicoe legu suar positiar qn passi eas diu no obser
uai scie possut et nc vbo vl facto reclamat ¶ Lex no in
stituit nisi du promlgat neq vigore lz n cu moribz
utenciu approbat. et hoc sit lex pue positia ad populi
regime ¶ Secus de dina atz nali dicet ↄtra qs no est pre
scriptio vl ad oppoitu ↄsuetudo s tm corruptela ¶ In oi

lege q̄ntūcūꝫ positiua bn̄ īstituta Aliq̄ est de iure nāli et
diuino ut cū expedit hoīes legibꝫ regulari cū q̄ ꝓtati resistit
di ordīacōi resistit et similes Decīe iuꝭ diuīū et nāle
a positiuꝭ sicut ē difficile ita maxīe necessariū ē et utile
ī oī doctrīa morali et politica et hoc fieri ꝑfc̄e neq̄ absq̄
sac̄ sapīa q̄ legibꝫ eternis innititur atꝫ fundat̄ ¶ Cōparacō
peccatoꝝ adīnicē secundū q̄ntitatē maiorē et minorem grā
lit̄ simi neq̄ nisi cōparet̄ ī gn̄e suo et ceteris pibꝫ q̄m
scd̄m alias circūstācias ꝑticlares sepīt plurimū ut excede
cia et excessa ¶ Quātificacō peccatoꝝ a posteriori sumit̄ a
pena licꝫ nō sufficiēt̄ usqq̄uaꝫ et a priori penes gen9
obiecti et intēcōeꝫ fīs et libidīeꝫ seu conatū uolūtatis
maiorē ul̄ minorē et causā motiuā tēp9 ꝛ locū et penes
dāpna cōe sequēcia q̄ peccās ꝑuidebat ā ꝑuidē tebat̄
¶ Omis actꝰ cuiꝰ fīs ītēcꝰ ē pc̄m morl̄e morl̄is est si
ue ītēdat̄ actu siue habitu. qd̄ sit̄ si opans īterogatꝰ
cur hoc faciat et adūtēs fide respondebit ad hūc fiꝫ
feci ¶ Actꝰ q̄ aliūde nō eēt morl̄is et fit ꝓpt̄ fiꝫ solū ueia
le. uidet̄ eē solū ueial̄ nisi forte ꝯstituat̄ fīs ille ut ulti
m9 et q̄etas et nō solū ut īcedēs et minꝰ pncipal̄
actu ul̄ hītu Nō oīs actꝰ pc̄i est fruicō creatīe ul̄
usꝰ eiꝰ ꝓ q̄ꝛ est abusꝰ solū ueial̄ q̄ꝛ morl̄ Nō eī oꝫ
ut ī oī pcō creatūā ꝯstituat̄ fīs ultimꝰ abutens ea
¶ Sic q̄s mouet̄ occasionalit̄ solū ex pcō morl̄i ad aliq̄
actū faciēdū nō oꝫ illū actū eē pc̄m morl̄e Sed si
causa pncipal̄ huiꝰ actꝰ eēt morl̄e delictū ¶ Diligi
pt deꝰ ꝓpt̄ fiꝫ incedīs q̄ ipe ē ul̄ ꝓut li ꝓpt̄ dicēt
fiꝫ sbordīatū sb ultio fie. q̄ ꝓut caꝫ motiuā minꝰ
pncipale denotaret alias nō Valet de euasiōe dāp
nacōis dicet̄ ¶ Moītas nāl̄ ꝯseq̄t̄ ad ens et h̄ nō

tꝫ opposita malicia Bonitas v̓o et malicia morales de
gn̄e sumunt ex obiecto sed totalis bonitas moral' specialit̓
pendꝫ ex circūstancijs fīs et alioꝝ sil' adiunctis Malicia v̓o
ex vnius illaꝝ circūstanciaꝝ carencia ponimus resultare Ceterū
bonitate constituta et meritoria gr̄a consti faciens opat̓ ¶
Circūstanciaꝝ alie s̄t solū concomitantes actū. et hec nec
addunt nec diminuit ad pctm̄ Alie dicunt̓ informantes
que ad actus vt moralis est integritatē et informationē exigunt̓
et intrant ¶ Multa ex gn̄e moralia s̄t quoꝝ similia p̄nt
effici bō vel t'hunt̓ ex roē sua quadmodū dolē delibera
te de bono alterius c̄ morale delictū Si veō hoc fiat pro
zelo iusticie boī cuius cui contrariū est tale bonū ille do
lor virtus erit ¶ Plerumqꝫ m'lta ex gn̄e bona essent que
ex aliq̄ circūstantia p̄uersa fiunt mala et speciē morale mu
tancia ¶ Non oīs deliberans agit ex delibeācionē sicut
nec oīs ignorans agit ex ignorācia ā contemnes ex contep
tu Potest et aliquis pgredi ī actū p̄mo motui du
actu deliberat quod agendū nō tn̄ ex delibeācioē agit
sed ex effreni appetitu v' ex motu passionis Dicit̓ aūt
aliquis agere ex aliq̄ causa qn̄ si nō eēt illa tn̄ ipe ab a
gendo cessaret. accipiendo large agere put ad omit
te contendit̓ ¶ Duobꝫ bonis ppositis quā ad nullū ob
ligor quā ad vnū illoꝝ nō ad aliud quā ad ābo sub
disiunctioē solū. i quo casu nō teor simplicit̓ eligere maius
bonū si sit michi difficilius necessarie si sit facilius. et ha
beat̓ roīabiles causē illius dimittendi et aliud agendi
Exempli gr̄a ad expediendā ppria vtilitate Nō aūt oīs peccans
deliberat sicut ex v̓tute agit aliquis bn̄ qui subito sit ex p
uisa assuefactioē viciosus qui repente precipitat̓ ī culpam
et ita male habituatus ī vicijs et ī incurando accipis

ıcdo odiendo ıudedo ⁊ silibꝫ fē deniet̾ ɔtinue sicut vtu
osi assidue merēs crescit vt verū sit q̄ iustꝰ ē iustificet̾
adhuc. et q̄ sordidꝰ ē sordescat adhuc S...
deriū rei illicite fcm tm̄mō sb̄ cōdicōe a... alit̾ vl̾
hitualit̾ adhibita est de ꝓ se pccm̄ mortale delictū
de parciedeꝰ tn̄ ꝓpt̾ appetitꝰ sensual̾ ɔmocōes nimia q̄
sciencit̾ dittit̾ ıualescē ex tal̾ desiderij ɔtinuacōne libēa
pt̄ ipm̄ it̾ mortalia depūti ex q̄ amat piculm̄ pibit ī
illo Nullꝰ agens bn̄ scdm̄ oēs circūstanciās dicā debꝫ
dare scādalū alterū qn̄tūcūꝫ scādalizet̾ aliqꝰ Scan
dalū est ei dcm̄ vl̾ fcm̄ minꝰ rcm̄ pbens alteri oc
casioēs ruine Nā ī via oīs rca si qs ceciderit nō ex scā
dalo vie ꝫ ex ꝓpio defcu̅ ꝓueniet Solꝰ ille scādalizat
actiue q̄ adūtēs q̄ adūtē debet alios ꝓuiorēs ēē ad per
cādū ex modo suo agendi q̄ sibi nō est ī ꝓcepto. nichilomi
nꝰ ipe opai nō desistit secꝰ ī casibus hic exclusis vbi
malicia ꝓpa ē scādalū ꝗ̄tis acceptū vbi pccā nō est
adūtencia n̄c ēē dꝫ de scādalo alteiꝰ ⁊ vbi qs ad illud
opandū tenet̾ Ille dicit̾ ex malicia sua peccāe et scā
dalū accipe nō ex actu alteiꝰ q̄ ıforteꝰ sufficiet̾ de boī
tate hꝰmodi actꝰ nichilominꝰ cadit ī ruīna vt si ex
voto religiōis emisso pntes pꝰ sufficiēte de religiōis
ꝓfcīone ıforcacōes se scādalizāi ɔq̄rāt̾ scādalū est hoc
nō iā pusilloꝝ sed phariseoꝝ acceptū scꝫ nō datū Cui
libꝫ ab oī actu cui nō est astrictꝰ aliude tet̾ desistē qn̄
tūꝫ q̄ tīnē dꝫ scdm̄ vehemētē ɔiecturā scādalū pusil
loꝝ quousqꝫ de illo ɔpescēdo diligēciā ɔpleuerit n̄i for
te ꝓ ɔi vtilitē vnctio spc̄ scī doceat illud tūc agendū
vt xp̄c fecit ī publicacōe veritatis sacm̄eti Seqt̾
De septem peccatis mortalibꝫ et p̄o de supbia

De vij pctis mortalibꝫ et p̄o de supbia

Appetit9 gl'e si ē de vā gl'a et ꝓpt' din
vitiosꝰ ē. Si de vana at' din ꝛ nō ɔtra
din vt ī boīs fortūe nc' vl' gr̄e venia
lis ē tā ex gn̄e q̄ȝ ex more. si sit ad fic̄
bonū vt ꝑ ceitatiōe ifirmīe q̄ pro ming
no bono edificatiōis aliene ille appetit9 discret9 est
et meritori9. si gl'a sit falsa et de pctō mortali q̄ ꝑficie ma
lo p̄cipalit' ꝛ vltiāte tūc mortl' ē. Presūptio arroga
tia iactātia ꝛ ypocrisis gnalit' ꝛ ꝓpe sūt de illis q̄ nō inueniunt
hōi talit' se hn̄ti si illa hr̄e vl' credit vl' iordite appetit ꝓp
tea s[ub]ꝓ hn̄t errore vl' malitiā īvolutā qr̄ȝ veniale et se
pe mortale scd̄m gen9 obiecti et iux̄ circūstācias ītentiōis
et fīs at cetero⁊. Presūmens de dei mīa q̄ saluabit' q̄lit'cūq;
permanserit et ī pctō ꝑseuerauerit errat ī fide si hoc iudi
cet ꝑ itellcm̄ et ī moribȝ mortalit' si talit' afficiat' ꝑ volū
tatem absolutā q̄r de ɔditionā nō oȝ et ita distingui
possit ī valde mlt'is de itellcū et affcū q̄r scd̄m hoc
pctā varia naturā sortiūt' vt dicat' vl' errores vl'
mali mores vl' vtrūȝ. Presūptio de mlt'is meritis et gra
tijs falsa ē et temeraria si nō isūt. Si at credat' et sen
tiat' q̄ ex se sit p̄cipalit' ipia ē q̄ntūcūȝ pius habe
ret'. Que si singlari' hr̄e q̄s gl'et' pestifera ē atȝ phari
saica p̄sūptio. Credē et scire q̄ ex meritis p̄cedētibus
aliqd bonū q̄ p̄mīū ɔseq̄t' nō ē p̄sūptio vl' error si
ad din tāq̄ ad oīginale p̄cipiū actu vl' hītu solū irefe
rat'. Deus eī miseret'. cui9 miseret' hoc ē grām dat vt ex
illa alia grāȝ largiat'. Celare pctā sua nō ex se ꝑ
pocrisis sed cautela pudens ꝛ debita secus si fiat hoc ex
appetitū laudis false q̄ alteri9 malicie p̄cipalit' vel
si ad malū fic̄ vltiāte referat'. secus etiā si ꝑ mēdacia

operum vel signorum vel verborum talis absconsio queritur fieri quadmo-
dum si ad celandum peccatum sue luxurie fingat se aliquis opere sig-
no quod vel o luxuriam maxime detestari et castitatem amplexari
tantum sufficere debeat ut illa non ostendat. Ita de superbia et
ceteris posset dici ¶ Presumpcio et arrogancia iactancia
et ypocrisis circa bona nature que fortune minus habent peccati et pe-
riculi quam circa bona gratie presertim gratie gratum facientis cum illa mi-
nus cognosci possit etc. ¶ Pertinacia in opinionibus et actibus
propriis per quam quis non est paratus corrigi dampnabilis et vix sa-
nabilis est presumpcio et dum in errores aliorum que aput religio-
sos tuta trahat et perdit ¶ Non est servitus sed libertas parere
legibus. quoniam obligacio per votum aut preceptum ceteris paribus au-
get virtutis et meriti racionem utrobique et addit circumstan-
tia bonum in voto latrie in precepto obediencie ¶ Subditi obligantur obe-
dire superioribus in hiis duntaxat respectu quorum sunt superiores et
dum regulas sue dominacionis non excedunt ¶ Nullus actus debet
ab homine prohiberi sub pena peccati mortalis alicui tanto etiam
subdito nisi ad illum iam sit obligatus per legem divinam explicite
vel implicite virtualiter vel informaliter. Solus deus est qui habet impe-
rium eterne vite et mortis ¶ Stultum et temerosum presu-
mptionibus est credere omnes institutiones factas quales videmus respe-
ctu subditorum obligare ad peccatum mortale sed sunt multe acci-
piende ut comminaciones. multe ut monitiones multe ut consilia
multe ut quedam decentie et honestates et facetie ad fi(?)
consequendum multe ut temporalem vitam habeant regulare solum et ad
penam temporalem si transgrediatur solum obligant ¶ Iurans vel
religione vovens in aliqua vel communitate adimplere omnia que per regulam
talis religionis aut communitatis ordinata sunt aut erunt non
per hoc censendus est esse obligatus sub pena peccati mortalis
ad observationem illorum que divina lex non vult taliter obligare

qz nec humana lex talit obligare intendebat si intentio vt suppo[n]it[ur]
intendebat ¶ Displicet deo stulta et infidelis promissio Infidelis que
non seruatur Stulta que discrecionis sale non conditur Preterea stultum
est dicere quod de ingrediendo religionem consiliandum non sit sed ad primam
inspiracionem ingrediendum Potest sicud et non consilio religionis
ingressus dissuaderi quibusdam ad tempus alijs in eternum Sicut de pla
tiue suscepcione status virginitatis dicetur Attamen modestissimam
cautelam in dissuadendo sciamus exhibendam ¶ De voto et iu
ramento ad hoc quod obligatorium sit et discretum tres condicio
nes implicitas quamuis aliquis inutile aliquis vtile esset in iurando
per expressum apponere Vna condicio est que reseruat superiorum aucto
ritatem Secunda quod iuramentum non sit quod vergat in deteriorem exitum
scilicet ad mortale vel veniale peccatum quod in posterum Tercia quod non sit
in salutis dispendium hoc est in perfectionis impedimentum vt esset vo
uere non intrare religionem numquam suscipere prelaturam quod non loqui cupi
entibus et similia que licet possit licite quis dimittere non tamen pas
sim iuramento quod voto vallari ¶ Quando aliquis nec actu nec
habitu per verba sua intendit ~~intendit~~ iurare non est reus periurio
apud deum nec eciam apud homines si sufficienter hoc constiterit pu
ta de cetero non loquendi vel scandalizandi vel asserendi vel
de intencione fallendi explanari Hoc faciat pro religiosis et
quibusdam alijs qui iurant per botas suas et per animam canis in
risorie Et pro verecundis et assuetis iuratoribus preter omnem inten
cionem obligandi se iuramento Constituciones humane non dant
tales interpretaciones aspernari quales iuramenta et vota secundum
concordem doctorum sententiam recipiunt eciam dum fierent absolute
alioquin in laqueum et magnum salutis dispendium verteret
Sed contempne aliquam rem vt auctoritatem superiorem est ipsam vere
vel interpretatiue nullam quod vile quod minus iuste reputare ¶ Omnibus
peccatis eciam venialiter contempnit quamuis non omnis talis agit ex

ɔtẽptu sicut nec oĩs supbꝫ agit ex supbia et ita ĩ aliis vit
tiis Cõtẽpnẽs auctoritatẽ supioris nõ ex passiõe vel fra
gilitẽ vl' ignorãcia ſꝫ ex ɔtẽptu q̃ ẽ pñcipal' cã q̃ finis
trãsgressiõis sue reꝰ pcci mortl' existit vt dũ q̃s dicit su
pioi ĩ eo ꝙ supior Ego ĩ despcũ vestro hoc agã ꝙ mihi
betis alias nõ acturꝰ Ad euitacioẽm pcci nõ suf
ficit bũ sciẽcie ꝛ iudiciũ de agẽdis nisi voluntas et affcs
tali iudicio ɔformẽtr' ɔficiatr' cũ sepe voluntas ad aliud
et ita talit' exequit' ac si sug ĩtellcs talit' agendũ dic
taret Sup hoc ɔtinẽtes ẽtã q̃libꝫ viciũ tã carnis ꝙ spc
aptũ dat documẽtũ pserti ĩ carne euidẽcius ꝙ ĩ spu
ꝓpt' difficile reflexionẽ sup actꝰ ĩteriores et latẽtes
et hc abscõsio crebro fallit etiã ipos spualit' ambulãe
volẽtes · Ponẽtes ĩtellcm librũ vt tal' est poneret ɔsc
ept' ĩ eo pcciũ ꝓpĩe aliꝰ ad negligẽciã q̃ voluntatis mali
ciã hñt referre ĩmẽ oẽ suũ Nulla ẽ negligẽcia vl'
omissio ĩmialit' clpabil' absq̃ ɔsẽsu vo vl' ĩcpcio comi
tãte vl' pũio Ꝙd q̃ sit ɔsensꝰ ĩcptatiuꝰ dictũ ẽ Et hoc
ĩ agel' et ĩ adã videt' origo fuisse pcci Passio nãlis
vt ira amor gaudiũ odiũ ĩuidia fames sitis delcãno
desideriũ et siles si fiat absq̃ oĩ ɔsẽsu nullũ pccm̃ ẽ
si vo cũ ɔsensu sed nõ ex ɔsensu ĩt venialia ɔputãt'
Silit' de actibꝫ iris tã ĩ porãcõe supioi vt ẽ de blas
phẽia ꝙ ĩferiori vt est appetitꝰ vindcẽ dicet' Si ĩp
ceptis penalibꝫ pena sit addita p modũ disiuncti
õis ad actũ pcepti sufficit penã soluẽ dũ actꝰ omit
tit' Si vo ĩposita sit pena vt vt solũ accessoria ꝛ
ĩducẽs ad pceptũ p solucioẽ eiꝰ nõ excusat' pcep
ti trãsgressio sed bene aliqñ ɔpesat' Iudicare
alterũ tãꝙ malũ si fiat ex officii iudicio et pcr

legitios testes no est ex se malu sed vitiosu. etia sup
confessione q aliter sciret esse p iudice inocens nec aliud pa
teret effugiu qui suo fugeret officio Iudicare spa ex
tracione aliu ex apertis signis exterioribz q no possunt
bn fieri no est ex se pctm mortale licz qnz sit curiosi
tas venial. qnz mortale du ho ab alijs melioribz aut
debitis impedit q du p hoc i supbia erigit. Iudi
care alteru leui psumpcione scdm psumpciones exteriores
pserti vehementes no ex se e mortale. secq si fixa as
sercione interiori vl exteriori illud fiet i magnu spmu
dedecq & malu. Nullq i vita iudicandq e tamq dig
nq iferno qm spc scs opat sbito. Facta igit no
psona a nob sunt iudicanda. Zelotopia q est ve
hemens amor suspiciosq no satis fidens de re amata
i alie suspiciones malivole ut du aliqs putat sp de
cidei et falli ut qda melancolici et qda ex religio
sis facilit cadunt si no reprimat. Sz si addat consensq
lib st ut plurimu mortalia delicta q mortaliu delicto
ru vehemens causa. Ydolatria q est exhibicio honoris
divini vere vl interpretative q attribucie du alicui creature a
lit q sibi pt competere et apostasia q est recessq a vra
religione & nimi ct divina providencia et blasphemiam
do indigna asscribens qnz fiunt ex supbia intellectus nole
tis se captiuare i obsequiu fidei et tunc ibi est error
i fide. Aut solu fiunt p depravacione affectus et tunc st ma
licie ex se criminales. licz ex circumstancijs dia possint qnz
veniales sicut e aliqs hoc divinq spe aliqs solu p at
tribucione q particpacione q analogia ita scdm hoc va
rie st spes ydolatrie. Quedam spriequedam solu analo
gice dicte oes tn ex genere suo mortales existut ut i iuocta

tioibz deonu In astrologia de iudicijs circa ea q depe
det pure ex libro arbitrio In nigromancia et pyroma
cia et gnalit' i supsticioibz oibz phibitis atqz nephan
is quoru effcs neqz a miraclo neqz a na ronabilit' expec
tari possunt ¶ Nulli facienti qd i se e hoc e bn vtenti
doib di ia hitis deest deus i necessarijs ad salute siue
sit illa credenda siue opanda ¶ Volens crede et fantasias
ad oppositu fidei tolerans inuitus sicut i plerisqz vide
est no est ifidel' sed mer' Ita de volente pcere et
dm diligere q aliud bonu facere ex affcu que i disposi
cio corporal' ipedit pro regula dicemus ¶ Tollat' sup
bia a viris deuotis et abstractis qr sentie colaci
oes spuales i affcu no est signu ifallibile qd cari
tas isit. sicut earu carencia caritate deesse no cludit
Na assuefcio et coplexio q dyabolica illusio cause st
cur tales affcs quis vl' isint vel no isunt Adorans ado
racioe do debita absolute ydolu vl' dyabolu trasfi
gurante se i angelu lucis seu xpm a mortali crimine neqz
excusari Neqz hec ignorancia iuincibil' locu hz sed pba
di st spc si ex do st Secus si sb codicioe iplicita vl' expli
cita hc adoracio fieret vbi probabil' coniectura de sic agendo
cugeret qmadmodu hostia no sacrata pro vno lapide hostie si
mile casq aliqs licite faceret adorare Via incercio faci
endi et tenendi scdm itencioez ecclie si no excusaret
multos ex xpianis simplicibz ydolatrie reseraret' i ad
oracioibz ymaginum circa pulchre qu tpibus et veteribus qd
noue qi nimie aliq ille magis qd alie replerentur

De inuidia

Inuidia q est dolor de alieno gaudio
vl' gaudiu de malo ex gnre suo mortalis e qr cor caritate
Et psertim si dolor sit de bonis spualibz Sz ex defcu de

liberationis ut in primis motibus vel ex malicia complexionis me
lancolice aut ex dolor ille tangitur ex genere iudicii potest non
esse mortalis ut dum dolet aliquis ex iusta causa et fine bono ¶
Detractio que est diminucio fame alterius occulta vel diffa
macio que est publica vel contumelia et exprobracio que fiunt in
facie eius qui leditur sunt ex genere suo mortales si dampnum vel de
decus sit notabile. et si non tractatur ex propria racione. ut si fiat
ad cautelam aliorum ne seducantur aut pro bono rei publice
vel civitatis alicuius aut pro correctione fraterna. Sed apud ip
sos ista bene agere sed alios recte increpare sicud et se digne
laudare difficilimum est ¶ Ira per zelum que est de malo culpe
dicitur ex se laudabilis sed ex modo prosequendi potest fieri vitupera
bilis dum nec tempus nec locum nec modum novit observare
presertim quando pertinacie iuncta est et tractatum sediciorum magis
adducta quam sedata ¶ Ira que est motus voluntatis ad inferendum
vindictam pro malo sibi vel illato si sit secundum ordinem iuris
non est de se vituperabilis sed reducitur ad iram zeli ut in
iudice vel per iudicem. Secus si ex libidine propria vindicte princi
paliter vel si iniuria non sit vera sed ita levis et minus
notabilis estimatur ¶ Ira est quando naturalis passio ut in mela
colicis et colericis quando primi motus quando sola impaci
encia absque appetitu ulterioris vindicte quando refrigera
cio quedam caritatis erga proximum citra odium. In quibus casibus
aut nullum est de se aut veniale peccatum ¶ Ira que est appetitus
deliberatus vindicte propter se potest aut contra ordinem iuris ex se et
ut sic est mortalis. presertim si vindicta sit notabilis detrimenti.

De accidia

Accidia dicimus esse tedium
circa bonum quod ex genere suo veniale quia contrariatur non
caritati sed eiusdem fervori. Fit autem mortalis
dum per eam aut ex ea mortale committitur ut

omissio eorum que sunt de necessitate salutis vt desperacio de di
no auxilio que sui ipsius interfectio ¶ Sola negligencia mortalis
est per quam id quod sub precepto cadit obmittitur quanto cul
pabilior in ecclesiasticis spiritualibus et yerarchicis vt in missa quam
in prophanis ¶ Ocium sanctum vite contemplatiue et studiose debet ho
minum ex se magis appetere quam officia vite actiue presertim
cum obligacione iminente manifesta necessitate et superiorum pre
cepto rationabiliter accedente ¶ Dimittendum est ocium pro
caritate proximorum Inhabiles professi ad ocium contemplatiue vite
laboret ipse exterius ad sui aliorumque profectum Et aliquis ad v
trumque vt velud ambidexter magna perfectio est et mixtura
hac in statu presentis exigencie optima iudicamus ¶ Eua
gacio mentis tempore orationis ex precepto debite si fiat ex delibe
rato consensu atque teneatur illa sola interrumpit intencionem debi
tam orationis et facit vt preceptum non sufficienter adimpleatur ni
si rursum iteretur quod per euagacionem hanc infectum est. quod tamen
aliquando neque debet neque expedit neque potest in missa que dum ho
ra preterijt Ubi. dum euagacionem quantumcumque multam sit ex delibe
racione tenere non volumus tunc virtualis primaria et virtualis
intencio prehita de orando vt debemus vigilanter vna manet
Exemplum est de peregrinacione ¶ Conuersio cordis ad deum tempore ora
cionis quanto sit laudabilior ceteris paribus si secundum verba et
sensum orationis fiat Attamen istud non est necessitatis quod de illi
teratis constat et ipsa etiam contemplatiuis non rarum est ¶
Impaciencia et lagwida mollicies et effeminata compassio et
mutabilitas ad omnem ventum sunt ex se vituperabiles et in cul
pa mortale vergunt dum exinde ea que iussa sunt fieri vel exequi
scilicet et veritas vite doctrine atque disciplie relinquuntur ¶ Te
dium bonum prouiciens ex difficultate operis que ex malicia
complexionis absque culpa plus in iohanne quam in petro auget

meritu et laude iohis si et du in ceteris ipe cu petro e
qlit opet ¶ Difficultas i ope vtutis ex assuetudie viciorum
oz pueniens plus de pse dimit rone laud et glie merei
ti q augmentet ¶ Tn male hituatus qui nisi ex ma
iori conatu opus sile ad bn hituatu psice nequit
magis inde reddit incidetalit cmendadus ¶ Disil
lanitas q qs ac iudiciu supiorib suu et prudenciorib suu re
putat se minus iusto ad aliq faciedu et ptinacit refu
git officia a supiore iposita ad obediencia supba iputat
cu iudiciu suu nimis psert et innitit prudencie ppe De
cus ducat ppe lege spc sci deq dz ee ctus Deus pterea
si sciat piclm sui euidet de q fide face supiori nequit
De avaricia
Auaricie obiectu est
imodearata possessio qd ex gne suo no vide
t ee morle vniusalit sed i morle trsit du
ex delibeacioe efficaci et absoluta appetu
tur querut vl rapiut q retinet alie inuitis dnis qlicu
q modo fiat clam vl pala vi vl fraude csilio vl aux
ilio Presertim si res sit nobil detinenda et appetitu suf
focate roez et a di servicio pectus ipediente ecia licita
vl ppia bo appetut qrut seu retinet qi i eis spes totius
auxilij velud i deo ponet morle est quia auaricie spez
ob hoc aplus apellauit ydoloz servitute ¶ No dz aliqs
dici tene re aliena inuito dno cuius nescierit qn dns
psiut ronabilit csensurus ex familiaritate vl aliunde
du sciuerit q si iux dictame rce roib ita dz csentire
qadmodu i extrema neccitate q du cu nobili detri
mento reddentis et cu modica vtilite recipientis alienu
qd dapnu sb pua expiacoe pt euitai. Nullus pterea
gladiu acceptu dicet reddendu i manus dni du furit

qq̄m illū iniustitia q̄ repeteret. Dub finibz q̄ facientis q̄ rap-
toribz ꝯprehendit quo ad ciuius ecclie q̄p sit de restitutione
facienda ipsis aduocati fouentes causa qua credere debet iniu-
stam q̄ ꝑ culpa ꝑdentes iusta ⁊ media infideles ⁊ iudices mali
ꝟ plati q̄ ꝓficiunt officiis publicis et bn̄ficiis ꝓferti timentes
illos quos scire dicunt ee raptores ꝟ auaꝝ destructores bonis
ꝓfectis ipi ꝓrsus ꝯsiliarii dnoꝝ ad talias iniustas et
gnālit q̄ talia agunt q̄ etiā ꝯsentiunt agentibz. Nota q̄ reme-
dijs illicitis. illicitū est plꝰ vel minꝰ iux̄ malicia medi-
oꝝ. varie ꝯsup sedm naz contractuū i aggrediendo ita vt ꝯtra-
hiseat res i verū dominum peccantis q̄z non. Contractꝰ ꝯtra
irritat diuino iure vl' hūano q̄z ꝑmittit vt infra dicē-
dū est. Symonia q̄ est studiosa voluntas emendi aliqd
spūale vel annexū spūali cōstat qd de gñe suo ē mortale
plꝰ vel minꝰ ꝓpe vel ꝓpe iux̄ naz eiꝰ qd dicit spūale.
Temporalitates cū ecclie ꝯiūis eis dicatte sint ꝓpe tn̄ spūa-
les non existunt nec symonie nomē nisi positiuo iure reci-
piunt. In actibz q̄ sūt symoniaci solo iure positiuo cadit ꝑscrip-
tio vt i receptione moderata ꝓ sigillo q̄ lrā q̄ sustentatio-
ne ministroꝝ i collatione ordinū. i alijs non ita. Faciens ali-
qd opꝰ spūale et inde mercede tpale expectans q̄ cōt q̄sito
nū sit rōnabile ꝑtiū alterius symoniacꝰ ē q̄ ꝓfessa corde vl'
ore vl' ope. Dicit q̄ tpale ꝓpt ꝑtio tpali ꝯpari vt ē ob-
sequiū curialiū et filia. Sustentationē moderatā in sua i tpali-
bz aliunde non habita si qd expectat ex ope spūali non incurrit ex
hoc symoniacā prauitate ꝙ dignꝰ ē operariꝰ mercede sua. Ca-
ueat tn̄ tꝑibꝰ q̄stꝰ et scandalosis et contentionibꝰ oclo ꝯseruet
incorruptꝰ vt non ibi statuat principal' finis i mercede tpali sed
subordinatꝰ ad dnm q̄ non ꝯtra deū. Ita de ꝑdicatione symo de
dilatione di sup oīa dici posset et de bn̄ficiorum appetitu

Symoniaco ex pacto vel ope nullu ius acquirit in beneficio
vel fructibus eius quem restituere teneatur. Secus si steterit in sola
voluntate quia ista non dicitur studiosa Similiter de hereticis puni
endis distinguere. De ludo taxillorum de torneamentis de
usuris variis et palliatis dicunt iuristarum plures irretitos
ab ecclesia illic esse strictos Secus in mentito vel histrionatu et
symonia interiori in missis cantandis vel aliis quibusdam ut for
te in clericis mercaturis que medicinam que advocaciam absque dis
pensacione exercentibus. Beneficiatus iusto titulo si simpliciter o
mittat divinum servicium in omnibus non videtur accipere ius in fructi
bus apud deum Multa faciunt ad hoc ut aliquis faciat
fructus sui beneficii esse suos in foro exteriori ymmo et quod res
tituere non teneatur quamvis animam a peccato mortali non liberant ut intra
re sibito certis horis ad ecclesiam et intencione solum questuosa et
similia Si ita bonis beneficiatus habeat constituta pro pau
peribus et illa consumit ad alios usus ipse ad restitucionem
obligatur Secus si totum sit commissum fidei sue ubi et si pec
cet contra vel sacrilege quandoque abutendo bonis illis luxurio
se tamen restituere non tenetur Si teneat quis plura beneficia ex do
no superioris in casibus non excusantibus hanc pluralitatem. peccare
potest utique. conferens pro indiscrecionem. recipiens pro ambicionem Nichi
lominus occupans restituere precepta non tenetur Sed nisi peniteat
at et pro futuro provideat non erit ei salus Continuatur multa
beneficia aliquis teneat auctoritate superioris illa pertinent dicio
nem beneficium sicut plures tunice in magnis frigoribus una
tunica. vel hoc unite morali si illa omnia non sit nisi ad suf
ficientem detencia status occupantis secluso scandalo et impos
sibilitate officiandi per se vel per alium non existente. Beneficium
datur propter officium non quidem in diversis horis solum alioquin
duplex officium ad amplices horas obligaret Sed officium

est q̄ꝓ ecclie et ꝓprio ꝓdest scd̄m q̄ magis b̄nficiatus est
magis obligatur. Si oib; circūstācijs hīr inde ꝑesatis iudi
cādē debeat platus petrū ēē sufficiēciorē nobilit̄ et
simplicit̄ ad hāc curā obtinedā et det sciēt̄ īsufficiē
ti peccat mortalit̄ q2 nō hꝫ rcm ocl̄m Secus si nō sit nō
bil̄ dr̄ia In collacōe b̄nficiꝫ ꝑsonaūi nō curati hr̄ipt
respc̄s licitꝫ ad obseq̄a licita v̄ hoēsta aliaꝫ et
ad gēnꝫ et ad spē ꝯsequēdi ī futūo et alia n̄l
ta dū tn̄ ītēcio p̄ncipalit̄ et fis sit deꝫ et vti
litas ecclie et scādalū vitet̄. Insufficiēs ad ob
seqūū ecclie ꝑsonaūi de quo nō est spes de breui ꝓ
fcū quoniꝫ si ꝓmouei ꝯrat peccat mortalit̄ et eū ꝓmouēs
silit̄ si hoc sciēbat. In moralibꝫ id qd̄ modicū est
ꝓ nullo reputat̄ tn̄ diuiti modicū est qd̄ paupi non
parū nc̄ īsup modicū dicēdū est apud deū illud qd̄
efficacit̄ et p̄ncipalit̄ īducit ad ꝯducēdū ꝯtrit̄ ad aliud q̄
debēt Secꝫ si ꝑuū sit īcitamētū et velud occasionale
ī ītencioē recipiētis et datis. scd̄m hoc ꝯstituer̄ mu
nerū recepcio ī iudicibꝫ et platis Raro licꝫ aliqu
ꝯrē platurā sicut raro ꝯtigit vt aliq̄s possit absq̄
ꝑsumpcioē iudicare se talē q̄lē dicit apl̄s oportēt epm̄
ēē tn̄ necitas eiudē ecclie et ꝓbabil̄ ꝯscīēcia fidē
faciēs de sufficiēcia sua pōt appetitū talē ꝗ excusa
bilē ꝗ laudabilē efficē Liberꝫ pt̄ hō licitꝫ licēci
ā ī sua sciā ꝗ platurā appetē. scd̄m itaqꝫ exigit ꝓ
fcōnē ī ꝯstitutis de q̄ nō licꝫ ita ꝑsumē sicut de ceu
dicioib ꝗlitē Dū curatꝫ baptizaē pueū sine
pecūia ꝗ sepelīe mortuū nollet licēt alicui ꝯtīue
pic̄lm ī mora videti dāe pecunia nō vt p̄ciū sed
ītēcoē. vexacioēꝫ suā redimēdi pecuniā tn̄ nc̄ cū curato

nō ī dnīū et ius tāq̄ vē data sit s̄ꝫ ī ꝑdicaōeꝫ deberet
q̄ꝫ ipa restitui Simile de plato et iudice damꝰ iudiciū ī
eis q̄ ꝯtis iustie debet Studiū litraꝝ ꝑserti auctorite
supioris ⁊ ad proficiēdū pro se ⁊ alijs ī postrū nō ad
ociū vl' curiositate susceptū excusae pt platū vl' cura
tū a residēcia ꝑsoli pro tpe ubi de vicario sufficiēti puisū
est Alioqui studē est se mercenariū et lupū oībꝫ exhibē
Ad vigilias mortuoꝝ et alia suffragia q̄ in eccliis
scdm distbucioes cotidianas ↄstituta st' bnficiatꝰ studēs
ā legitie absēs nō tet' Horas canoicas adaptarie horis
diei vt p̄ma p̄me tcia tcie q̄uis sigl'aribꝫ ꝑsois sit ↄgru
um nō tn̄ necessariū Horas eciā q̄sdā puenire vl' sbseq̄ pia
itencōe seu vtilite phas est vt de sero dicē matutias pro
mane seqnti Usū ecclie sue cuiꝰ suꝰ est pricipalior tytu
lꝰ ā quā actualit' icolit bnficiatꝰ regl'arit' ↄseq̄ dꝫ nisi
dispēset vl' supior auctoritas vl' paupertas vl' pia ↄuīō
tū caritas atq̄ vtilitas Usura ꝓpie dcā q̄ iuri dīno ⁊
nāli ↄtriat' et de se mortale ēpa lꝫ est aliq̄d recipe ex pacto
vlt' sorte Horte vō estiamꝰ appellatā. ius qd' habet' in
re ꝑ vēdicōeꝫ ā ēpcioeꝫ ā aliū modū scdm q̄d trāsit
dnīum rei ī emēte et fit sua Cuma ius vēdi pecūā
ad tēpꝰ vl' ꝑ sꝑ nō trāsit ī aliq̄ absq̄ eiꝰ dnīo ꝓpterea
ī materia pecuīē ↄmodacio et vēdicio colādūt et illic
sepiꝰ vsura collot' Ibi eā aliqs ꝑ re eā sua aliud dāe ↄ
pellit' Recipiēs ad vsuras necitte ↄpulsꝰ sb' itencione
dādi illud qd' est vlt' sorte tāq̄ suū et ad redimēdū
vexacioēs suas et dāpna nō videt' mortalit' delinquere
q̄ꝫ nc ꝓpie cū vsurario dāpnabilit' exigente ꝑticipat in
cīmē sed nc ꝑ hoc ius lꝫ vsurariꝰ ī dato obstāte ecclias
tica auctoitate ā receptaōeꝫ hāt irritat Omnis fere

contractus usurarius ex genere suo potest per piam intencionem dantis et recipi-
entis excusari a suo genere in opus pietatis ut si cum succurrendi principa-
liter indigencie proximi ex una parte et preservandi se de dampno ex altera
petat aliquis ultra sortem non contra tale tempus sua sors ei detur sic
quod mallet teste consciencia suam sortem apud se manere nunc sine il-
lo precio quam tunc cum tali precio eandem recipere ob dampnum certum vel
probabile quod ex solucionis dilacione sortitur sicut in redditibus cen-
sualibus recipiendum pro duos certis terminis quibus pena pecuniaria in-
ponitur non solventibus die assignata potest aliquis racione et prose-
cutione solucionis taliter statuere (i. statuere) in particulari contractum vel concessionem
ad terminum. Est autem illius intencionis signum si mallet creditor id quod
concessum est tempore statuto vel prius recipere quam terminum elabi et e con-
tra intueretur. Hic de ementibus redditus sub libertate redimendi iudica-
mus venditiones ad terminum ad tempus in valori precio. Similiter commuta-
ciones in quibus per diligenciam vendentis res in nullo melioratur cum tamen certi
lucri affectatur absque periculo dampni sunt frequenter peccata mortalia quamvis non
non semper usura proveniendo. In guerris faciendis quam malis intentionibus plene
sunt nec ad istos innocentes nunc ad illos sola utilitas reipublice
eos excusat a mortali quia utilitas est unio civium cum principe et ad
invicem et conservatio pacis a qua evitacio dampni publici nobiliter
peioris quam sit dampnum particulare ex guerra proveniens. Querere
iuste scire esse tales a quibus tales domini iudicari non excusant
a furtis homicidiis et rapinis quin restitucionem et emendas
fieri necesse sit quantum erit possibile. Servitutes populorum in eis que
non sunt contra legem dei et nec poterunt ex suis vel patrum demeritis
ut conspiracionibus et rebellionibus racionabiliter introduci ut tallie
quedam angariaciones et similia sicut iudeis postulantibus regem
deus imposuisse videtur. Acceptio personarum in gubernacione republi-
ce et generaliter apud omnes iudices et principes de se illicita est nec
mortalis nec venialis ex circumstanciis et obiecto et pollucione cuius

libz ma

libz marie c̃ bacia nõ est q̃ accepcio psõr ni ubi debitũ est
et parti ; utrobiq̃ cũ a i ꝯtr̃is faciẽdis vnũ cape aliũ
dicte nõ est acceptio psõr q̃ si res nõ st̃ pares Retinẽ
tbuta et sbsidia rõnabilit̃ itroducta peiꝰ ẽ furto sepli
ci i sbditis. & exigẽ violẽt̃ q̃ fraudulẽt̃ sbsidia i debi
ta a sbditis p pricipẽ rapia dapnã est. qn̄ aũt hoc est
et qn̄ nõ gnali regl̃a cedi neq̃ ¶ sꝫ Mutacio monetar
pt ee par q̃ maiꝰ delictũ ex se. q̃ eet i cuñ falsã ali
q̃ fabicare qn̄ scd̃m dapnũ rei publice opꝰ tale q̃dlibz
assumit modũ cape. q̃ si pnceps dicat se dñm monete
ee sit ergo dñs bonꝰ dispesator nõ tyrãnꝰ dissipator
¶ Dicã st̃ pricipis nõ quidẽ ꝯpetcio iure nec pro se
sed pro nccitate reipublice Et q̃ mirũ cũ nccitas faciat
psone etiã sigl̃a aliena ee sua Dicã bnficia st̃ pape
tãqm̃ ordinatori suprmo nõ tãq̃ dño q̃ possessori ymo
nec tãq̃ imediato dispesatori reglarit̃ et uniusalit̃
nisi platorꝫ i feiorꝫ nẽgtus q̃ maifesta eccl̃ie utilitas ca
sibz ctis istud exigẽt + Ab usurarijs et raptoribz quos
+ hre ꝯstat aliud ab usuris et rapinis sufficiẽt p suste
tacioẽ tot servitorꝫ utputa q̃tuor et nõ pluiũ pt se
uitor sibi necessariꝰ unꝰ ex ill̃ q̃tuor stipẽdia obseq̃i
sui recipe alit̃ nõ ¶ sꝫ Nõ dicit̃ pctm ni restituatur
ablatũ hoc ẽ ni voluntas efficax restituẽdi assit dum
possibilitas et oportunitas accesserit et prout sapiens
pfecti ꝯfessor platꝰ decimiabit ut q̃ veris dñis si sup
sũt q̃ hedibz suis q̃ si fieri negat qr nõ st̃ q̃ ignorãt̃ in
pios usus referãt̃ ablata ¶ sꝫ Remũ de bonis alteiꝰ cp̃o
ũito licz ducẽ statũ ul̃ pctm nccitate sui et suorũ
maxie ubi posset laborare q̃ etiã i casu mẽdicare. ꝑt
hoc bonorꝫ oim cessioẽ pro finali remedio iura ꝯstituũt
+ Ab usurarijs & raptoribz q̃s ꝯstat ex alio iusto nich
il hre stipẽdia servitorꝫ suscipe nõ licz sb pena
restitucionis faciẽde et pticipacionis i crimie

¶ Fur q̄ raptor nō [solū] restitue͂ tenet᷑ ablata sed dāpna inde se
cuta oībꝫ rite ꝯpēsatis Similit̄ retētores testamētoꝝ q̄ plus
iusto differētes eoꝝ ꝯpletiōē ī ꝯ̃iūe iacturā aīaꝝ Nemo
de necessarijs suis suppleat tēr̄ elargitur ymo nec de necessarijs
sc̄dm statū suū sed nec de supfluis suis ut sua sunt sb̄ pena
pcc̄i mortalis ii ubi extremus necitas ēēa alterū ipso pſumie de
bete q̄ alius nō succurret iminerēt Necessitas eni extrema ppri
mi pferenda ē soli decētie ppri status quātomagis supfluitati
¶ Dicet̄ dittē supflua sua nōbilit̄ ꝯsūmi p pinticfūoē
q̄ alias pocīq ꝙ ī usq pios ipā largiat̄ vix a culpa mortali
q̄ nūq̄ pt excusari ¶ Tesaurizāē nō ē illicitū de se ꝯ̄ puidū
ꝯpiue ex ētūstātijs pt fieri criminale ut si fiat ex alieno aut
desp̄ado de diuino auxilio q̄ ī grāde piudiciū reipublice q̄
si aliis petitibꝫ succurret ¶ Vēdē rem carius q̄ēpta ē si nō
bil̄ sit excessus ī lucro oībꝫ misertis et piclis et īdustis hiͦ
inde ꝯpēsatis est regulariter de se malū. et peius si ppt in
digentiā pximi hoc fiat Et si res vēdita ex sua īdustiā me
liorē ꝯditiōē nullā adepta ē nec ī se nc̄ extrinseca ꝯsideratī
one ut qz ꝯpigoꝝ et ad usū facilior ꝯsilia Defectus rez vē
dēdaꝝ quos [nullibꝫ] ad ext pſunt̄ cognoscē de facili sicut nec absco
dedi sunt fallacibꝫ cautel̄ sic nec eos dici nece est pserti quo
ad fori extrinseci iudiciū et quo ad dm̄ etiā si prcij qūtitas
ꝓportiōbilit̄ ad defectū minuat̄ Dapna q̄ aliqs nō
ex culpa et negligentia sua iurado icit̄ p vēdendo
deducē pserti si dapnū sit ptineēs de se et q̄ regula
rit̄ ad iniuriā aliōqui nō oꝫ ut si demeritoꝝ mcces ig
nis fortuitus assūpserit Sed ea ptea ubi ex culpa vel aliquo [spōte]
qs mcedes defectuosas ꝯduxerit ut ī eqs et mulis fieri
solꝫ sꝫ nō licz ut vēdat̄ ꝓ integris neqꝫ dō irridetur
¶ Cu decepcioē ult̄ mediū iusti pcij ꝯtractu ītu

leges itemnit In alijs vo casibz cocta si peccet vēdētes
res suas enormit(er) tn̄ restitue nō tenet(ur) emētibz q(ua)ntu
reg(u)lar(ite)r occurit iudicandū Cegitic pscribes ibe p(ri)us
aliena illā neq(ue) quo ad deū redd(er)e (con)stringit(ur) Dec(um) si fraus
i pscribēdo fuit vt defc̄o bone fidi q(uod) fraus si pateat in
iudicio exteriori ad reddēdū pscribēs ipellit(ur) (con)tomagis
apu(d) d(eu)m si lateat q(uam) pateat Mercatores eandē rerū
si (con)spnēt adimere q(uod) nō ii pro tali p(re)cio nōbilit(er) expressiuo ri
ces suas vēdet ipi quo(rum) ad forū exteri(us) si sciat(ur) et quo ad
interi(us) dapnādi s(un)t Poluao decaa(rum) sacerdotibz e deiure
diuo (con)cessa ide de iure sustētent(ur) s(ed) quotā hāc vl' illā as
signāe q(uam) i alios redditus (con)mūre positi iuris existit In
redditibz ad vitā emēdis q(uam) gregibz oviū pstadis ad
modū lucri sic i mercaturis. sic i silibz reg(u)lar(ite)r (con)trac
tibz q(ui) nō peniti ex vno latē claudicāt . q(uia) videlicz ad (con)
trahibz nūc luc(rum) nc̄ dāpnū imīnz nc̄ vēdēti nc̄ emē
ti nulla videt(ur) ee malicia de gn̄e sed cautus alijs
vestiri male posse nulla nesciat Campsores pro cērtu fin
tis reddētes cēta quota in fic ān cū cetē pecūa et silit(er)
mercatores difficile est ab illicito (con)tractu libeare ii bonu
ficauit hos (con)tract(us) pia causa q(uo)d fieri nōnūq(uam) posse non
negamus s(ed) secu(s) est oppositū In rebz q(ue) vsu peiorāt(ur) a
rebz i sup q(ue) vsus tnslacioe dūi fructū affert cētu lici
tū est p(re)ciū locacois adipisci Empcio q(ue) decē solidorū
ad perpetuū sup(er) fūdū alicui cētū librz q(uam) sb obligacioe
tocius magne hēditas difficile ee. dicūt alij p(er) dictū iusti
ficie. p(er) dictum āt poss(et) aliqs totū fūdū vēde pro vi
lioi precio postea ipm carioru recipe usq(ue) ad deductioe illo(rum)
Gula est appetitus De vicio gule Decē solidorū
immoderatus edendi. nō (com)petit ex gn̄e suo q(uod) sit

morulis nec etiam in delectatione eius de se sumpti Fit autem morulis tripliciter Aut si comestio est contra prohibitionem vel votum sine hoc fit in tempore ubi seu temporibus seu locis Aut secundo quando aliqua fieri precepta sunt ob gulam sacietatis vel temptacionis obmittuntur vel perpetrantur prohibita Aut tercio denique quando corpus a racione nobili detrimento per gulam sacietatis vel temptacionis perfruatur In moralibus ille dicitur temptacionis scire aliquid quando et si actu scire negligat, scire tamen debet et discretum non sonet obviare Vocamus insuper sancta non per demonstraciones sed per vehementer et probabile dictum ieiunus ecclesie vel alterius abstinentie necnon cum nobili et progressio conservancie sui corporis et usus racionis obligatur secluso scandalo. Necnon tamen licitum sibi fingat conservanciam ex ieiunii abstinencia quando ex ipsa pauciores pereunt quam ex gula ¶ Pueri et senes et pregnantes et nutrices et infirmi et pauperes non habentes unde se reficiant et laborantes non habentes aliunde statum suum tenentes et itinerantes auctoritate prelati et alii consuetudine dyocesis in qua sunt consequentes ab ecclesie ieiuniis regulariter nos excipit ¶ Votum cartusiensium de non esu carnium votum super aliorum religiosorum de multis observacionibus duris aliis ab licitis votum denique particularium personarum de certis cibis non edendis tercium vel de capite in certis casibus naturis extreme probabiliter si vota hec tenerentur imminentis debere imminui Non enim licet alium contra dei preceptum occidere quomodo simus sapimus. Secludimus tamen in omnibus scandalum pusillorum Deterior atque periculosior est abstinencia immoderata quam voracitas aut ebrietas si demum abstinencia usque ad turbacionem cerebri et usus racionis nobiliter et sacietatis vergat et adducat Peccata regularium quanto sunt spiritualiora et quanto sunt sub maiore specie boni palliata tanto periculosiora sunt et a sanacione magis distant Habentes impedimentum de non ieiunando legitime

mu qd no est exceptu a uniibz p expssu secundu agitur q
q no sit nec si dispesacioe prelati asuerit et q se
crete agat id qd agitur ne alij scandalizet Caritas
frat'ne concedit cestioez alias illicita qnz ppt hospite
qnz ppt ifirmi csolacioez qnz ppt obsequu pstandu vt
i seruitoribz monachoz et eciam pcipu p gustando p
i pgustantibz cibis eoz esu cedit Preceptu de ieiunio
eccl'ie pt aliqn seruari du ce deu mortalis comittitur
gula. sic i multis dicendu est Ebrietas at mortalis e et
gnalit' ois delectacio cibi et potus qn aliqs tanta libidie
comedit et bibit. et postpoit deu sic q ubi aliqd dei
preceptu vno mo vl' alio debet a se violari nichilomi
nus a tali delectacioe no cessaret Pecus si delectaret eciam
ex csensu libero cu dm no hoc fcuru si dns phiberet
tunc ei nullu est vl' tantu veniale delictu. et hec regula
i multis alijs materijs utile locu sit. Probabile e
concedere ter i die ieiunij sine eciam no ee puaricatore
precepti i tua cestioe sicut i scda cphgm oppoitu te
ne sit securus De cestioibz spez et silibz csuetudo
tenat' et delectacois nimia libido vitet' Inebriare ali
um scienter vt usu careat rois i eius nobile detrimetu pcm

L uxuria ex gne suo **De luxuria** mortale est
mortale dicimus ppt corrupcioez gnatiue vtutis
maiore q nutritie ac maiore eius necitatem
Et q ctrariat' huic precepto. no mechaberis
et vt p bona minoris actus iste qreret' excusari Cosensus
i delectacioez luxurie circa obiectu sibi phibitu est mortale
pcm siue sit i cogitacioe seu i vbis q i visu q tactu aut
nutibz q opacioe Quamobre familiaritas magna hoim
carnaliu mutuo psenti ad nudu ctuitu sit eiusde gnis

q̇ sexus q̇ dui̇se etatis p̄ictō pp̄ria est ideo q̄ḡ vitāda
Grauitas p̄ctoꝝ luxurie ex gn̄e sic ordiat̄ sc̄dm gñug
et minꝰ ḡue q̄uiꝗ̄ ex cīrcūstāciis possit eoꝝ ḡuitas alt̄
vaiai Bestialitas cū brutis Sodomia cū eodē sexu q̇
ī vase nō ordīato Mollicies sexu Sacrilegiū deo dedica
taꝝ Incestꝰ p̄nti̅ Stuprū v̄ginū Adulteriū ligatoꝝ
Fornicacio solutoꝝ Luxuria gn̄alit̄ licitū ē suā castitate
sicut p̄p̄am vitā defendē vim vi repellēdo Delectacio
vi cū vxore licita ē causa prol̄ cū reddēdi debitū cū
p̄seruacioīs ab ↄtinencia prohibita Et si sola delectacio
q̄rit̄ ē̄tra m̄ethas tn̄ vicli m̄rionial̄ sic q̄ ex nō q̄ret̄
neccsit cū cīrcūstāciis aliude ꝓhibitis illud q̇ nullū q̇
tactū veniale est p̄ctm̄. Vxoratoꝝ alt̄ peccare p̄t mortali
ē ī m̄rionio si cū defuncto nobili plꝰ ↄtepte q̇ g̃n̄ande
sciēt fiat vt tp̄e mēstruoꝝ si extra vas si cū deside
rio absentis q̇i p̄ntis alteiꝰ nō sui si p̄ncipalit̄ ex
cā q̇ exp̄e mortlit̄ nocuus Facilꝰ ē sepe ab ope carli
tōlis abstinencia sicut ī v̄ḡibꝫ et viduis q̄ modeste ma
rilem copulā exc̄ē sicut febris potu et ignis flatu et
prurituꝰ a tactu tādē magis succēdūt̄ qꝛ corpꝰ sacer
dotis si vxoraniet̄ eēt vxoris sacdos q̇ totꝰ eē debꝫ
dn̄o ↄsecrꝰ et expeditꝰ a cura reꝝ familiarū et so
lutꝰ legibꝫ ciuilibꝫ et ordi n̄git̄ vacare rōnabilit̄
astringit̄ voto cōtinētis De decē p̄ceptis decalogi

Diliges deū sup oīa ex toto corde ex tō
aīa ex tota virtute q̄ntū sufficit via
tori ad salutē est taliꝰ affici ad deū ac
tu vl̄ hītu q̄ di amicicīā cūctibꝫ alteiꝰ rei
dilcōni anp̄oit. sic q̄ pro nulla dilcōe
sui vl̄ alteiꝰ creature vellꝫ deserē p̄ trāsgressiōꝫ cuiꝰ
cūqꝫ p̄cepti diuī. Sz eo sc̄dm legem tenetur potiꝰ

de dece p̄cept decalogi

eligē anichilacioēȝ seu dapnacioēȝ eternā q̄ peccare
mortalit̄. neutrū quippe pt eligi licite stāte lege de p
cepto hūde caritatis cuiꝫ neqꝫ anichilacio stat neqꝫ
dapnacio Proposita alicui viatori ista q̄stioē et sibi
lꝫ an citius pateret ee ī igne p vnū diē q̄ pctō mortali
ꝯsentire. nō tenet᷑ cita hoc deliberare absolute de altera pte
sed teneat suspēsū iudiciū ꝯsiderando fragilitatē suā et fi
dendo ī diuina mīa q̄ vel vl' nō pacietur eū ī tale temptacioēȝ
īcidē q̄ si paciat᷑ dō faciet cū temptacioē pūentū vt possit
sustine Propositis huiusmōi q̄stionibus q̄ hō facere tpta
cioē forti pūte. Aliud ē optare ē desiderare illud qd̄ est
melius et iudicare illud ee eligibilius q̄ minus fugibile al
tero aliud deliberare absolute q̄ ipē sic faceret et sic eligeret.
q̄m pmū est pie et fidelis aie. scd̄m de psūpcioē et teme
ritate culpat᷑ Iurare p dm qd̄ ē eū teste veritatis addu
cē fit licite īmo meritorie dū veritas sbest et reuerētia
comitat᷑ et pia necitas ex humana īfirmitate ꝯsurgens ipel
lit Iurare īvanū est pie dm ī falsitate eius ee testibus ne
q̄ īuocare īmo dū ex deliberacioē fit sp est mortale Exigere
iuramenta ab hoībus de qbꝫ de qbꝫ vehemencior est psūpcio
q̄ de opposito apud exigentes q̄ decipiūtur et ad hoc ex
deliberacioē īducere vix q̄ nūq̄ caret mortali delcō nisi for
san qnꝫ apud iudices qbꝫ ex officio sic exigere necē est
Neqꝫ necē est neqꝫ vtile et sepe piculosū exigere iura
menta ab hoībus q̄ q̄stionant᷑ ī iudicio exteriori ecclesiastico
vl' ciuili qn psumi pt vehemēter q̄ qdā decipiebant et
qn eorꝫ iuramento nullatenus stat᷑ De re penitus occulta
q̄ scꝫ nō pt pbari testibꝫ duobꝫ neqꝫ rem publicā scāda
lizat nullus ī foro exteriori licite pt ab alio īiuste iura
mentū extorquere Iuramus sp nō tn̄ pro sp obligem᷑

colē dm̄ nō solū mētalit' sed etiā signis exterioribꝫ Illa
tn̄ signa ꝑ varietate tpis et hoim̄ pn̄t variari sicut orō
nes genuflexioēs thurificacioēs prostraciōes et ꝑsetracioēs
cādalaꝝ et victīe et silia Signis exterioribꝫ nunq̄ bn̄ colit'
ds qn̄ illa vt nequīt fieri bono aīo vl' scādalizāt ex silitu
diē siu ad ydolatā a' aliā inhoestate qmadmodū fit ī in
sanijs stultoꝝ apud mltos et ī istis delacioībꝫ bacl'oꝝ
ꝑ mlires sacris ornamētis īdutas et qbusdā silibꝫ q̄ oīa
ꝑlatoꝝ sollicitudo tenet' abradē Obseruacio sabba
tismi quo ad ꝯcūstācias tpis et modis et loci ꝑ maxiā
ꝑte relicta ē determinacōi ꝑlatoꝝ q̄ ꝯgnosat' tn̄ ex eoꝝ
īstitutis tn̄ ex ꝯsuetudībꝫ ꝑ eos legitīe tolerātis De opi
bꝫ seruilibꝫ nō excedis diebꝫ dn̄icis et festiuis plꝰ vt fre
q̄t' determināt ꝯsuetudo loci et ꝑsonaꝝ a ꝑlatis tolerāta q̄
alia lex scripta Consuetudo excedi opa seruilia h' ab istis
hec ab illis ī diebꝫ festiuis tn̄ maxīe dicēda eēt cor
ruptela qn̄ tollit' a seruicio di et a cl'tu festoꝝ et max
ime ab auditu misse retrahēret qn̄ ꝑterā h' seruilia ma
gis ex cupiditate q̄ ꝓ ra neccitate reipublice ꝑtractāt' Io
ci et alie recreacioēs corꝑales apud vulgꝰ diebꝫ festiuis
q̄ꝑ n̄ sepius āmixtas habeāt malicias ꝯtra di legem
nō tn̄ ꝑ diuīn ecclīasticis obuiāt īstitutis Opa ser
uilia plerumq̄ fructuosius fierēt si nō ea ꝓhibēt eccl'ia
q̄ illa q̄ vulgares ī festis excercent ꝑpterā ꝑlatoꝝ ītēst
attēdē circa festiuitatū mltitudinē ne sit illa ad cumulū
pctī poci q̄ ad cultū Diligere primū sicut seipm̄ est
velle ꝓprio ea oīa q̄ scdm̄ ītaꝝ rōne hō vellet silit' pri
mū suū velle sibi. hec āt st' īdispēsabilit' bō caritatis
et grē Cōia bona fortune et nē ēē grē ḡcris date pn̄t
hoīes abuti ī ꝑnicie siu vl' alioꝝ nō q̄libꝫ tenet' vel

le illa cuicūqȝ ꝓxīo suo ꝙ aliqñ nō velle qȝ et scdm vitatē
ita debet hō velle de seipo Hic videt cū amore ꝓximi
necat ipm̄ a bonis spoliat Hic igeniū et sciaȝ et diuicie
pūt desiderari ista vl' illi ꝓximo nō adeē dū noctiua credū
tur An religionis igressū teneor ꝓuidere necitati pn̄tū
extreme si possū dū nō aliūde patꝫ eis prouisio nec excusa
ret me religionis igressꝰ qm̄ pecc̄ itrādo et pꝰ itroitū
ꝯsitendo Si tm̄ necitas illa nō sit extrema a patꝫ aliūde
ꝓuisio nō teneor ꝑ inuiādo exire religionē iā ꝓfessā Supe
rioribꝫ nr̄is q̄ oēs dici pn̄t obediendū est de rigore in
eis solis i qbꝫ supiores magis at ei cuiꝰ auctoritas poci
or attentis circūstāciis ꝑsone tꝑis reipublice et vtilitatis
i istis vel ꝯsimilibꝫ rem publicā plꝰ obediendū est prin
cipi qm̄ pn̄i. sec9 i re domestica. Proraōbilr̄ de monacho
respcū pape et epi et abbatis et pncipis tpal' distincio
locū habꝫ Quanto plures dilcōnis cāe ꝯcurrūt cū aliquē
ꝓximū vt ē hitudo plancōis et sbiectiōis ad inuicē bonita
tis et rō ꝯiunccōis beneficēcie ꝯsorcij pcie et siliū tanto
ceteris pibꝫ ille dꝫ plꝰ amari et ꝓferri tm̄ obligacō legibꝫ
cauta obseruāda est Ab inimico parato tollit' satisfacē de
iniuria ego teneor satisfccōem suscipe vl' tollige tm̄ obū me
iā a societe solita a alia dilcōnis signa possū i
dire ad mei et sui cautelā et nō ad rācore Inimicū
nō patū corrigi diligo qntū sufficit ad salute si ei no
lo malū dāpnacōis neqȝ dāpni tpal' ꝑ iniusta media
Inimico meo icorrigibili optare fas habeo vt taliter si
bi sit i aīa vl' rebꝫ qlit' sufficit ad hoc ꝙ neqȝ m̄ neqȝ
reipublice iniustū dāpnū possit īferre Iure nāli vim
vi repellere licꝫ sic ꝯpetit aliqs a qlicūꝫ ꝑsona cuiꝰcūꝫ
dignitatis etiā papalis via facti et nō habēs iuris
remediū fas lꝫ iniuriāti de fco resistere scdm qlitatem

iuxtie scz qntu reqrit et sufficit ɔt illu ad sintu
tametu ab hac facti via Casus m[u]lti ee pnt in quibz illi
q[ui]s se gerens pro papa et p tali hitus ab ecclia poterit
poterit a s[u]bdito licite vl' occidi vl' incarcerari vel p modu q[ue]
da appellacois ab eo vl' s[u]bstractiois a sua obediencia de
clina nisi forte obstare mostret' ɔstitucio aliq no humana so
lu sed dina atq reuelata huic nali iure p[re]iudicans Nunq
pro saluacioe vite q[ui]cu[m]q[ue] vel rei sue licz alicui morte alte
ri[us] de p se sciet via fci p[ro]curare et maxie illi[us] q nulla ifert
iniuria Nunq pro saluado vita sua corpale st' in ore' via
fci a se p[re]imedi vt si no alit' euade pt aliq[ui]s se p[re]cepite q[ue]m
ɔtendo p[ar]uulos via obsidetes mors poci[us] e expetanda q[ua]m
ta diu q[ui]s est i extrema fuinis necitate no dz ab alio sili
t' famelico pane necessariu extorqre

De sacrametis

In oi sacrameto si desit itecio actualis vl' habitual' faci
endi illud qd xpc istituit et ecclia itedit nichil agitur
Scilit' si forma amittit' q corrupit' et materia debita q
si mist' ydone[us] ideficeret et h[oc] p[re]aise q[uod] aliq[ui]s scismatic[us]
est vl' hetic[us] vel p[re]scis[us] et excoicat[us] vl' degdat[us] no red
dit' ipotens ad efficiedu vl' ɔferenda sacrameta n[on] desit a
liude vl' potestas ordis vl' itecio debita vl' materia vl
forma q[ui]ui[us] ɔtendo talia i casibz p[ro]hibitis ɔfuis delic
ti reus teneat' Fiat sp qd meli[us] e[st] de possibilibz du
ta sacrametoz ministrioe; dubitacio aliq ɔtigerit q supplea
t' caute id qd amissu fuerit et s[u]b q[ua]da ɔdicioe si no erit
illud iterandu Cerimonialia seu figuratiua legis atiq
an xpi passioe erat iudeis necitia postmodu p aliq
tpe licita sed iutilia tande vo nc obseruatibz et spe
in eis ponetibz mortifera nec ab eis sumedu est effi
cax argumetu q[uod] mo talia i aliq[uo] casu agere debeam[us]

In casu dubio vehemet an aliqs sit vl no sit baptiza
tus ut si sit expositus vel baptizatus i noie xpi tantu a alio
tali dubio itet baptisimus sb hac odicioe Si tu es bap
tizatus ego no te baptizo Et si no es baptizatus. ego te bap
tizo i noie prs et filij et spc sci Baptismu sagnis dat
martiriu et flamis. otricio de pctis q satisfcio ptinuata
pmus no reiteat alt ab obligacioe babtismi flumis si
facultas affuerit no excusat Ea q st de decencia sac
mentor nobibi istituta et pmlgata ab ecclia nec
abolita st p no usu et si no sint de necitate sacme
ti ad faciedu id qd itedit st tn de necitate prepti ad
obligadu nesaet et negligeret absq ronabili ca dimit
tat Forma i oi sacmeto pt corrupi a p addicioe a p
sbtractioe a variacioe a itrupcioe nobile qr modica
no ipedit Silit addicio sbtractio et variacio si neqz tra
hat forma ad sensu aliu neqz i intelligibile redd
litz idistrete et clpabilit fiat sacmentu tn no a
nullat Hec i baptismo st de necitate sacmeti. mis
ter ydoneus materia q est aq elemetal fluida ad
drãm luti et aqz q st artificiales. itecio actual vl
hitual faciedi qd ecclia itendit i tigedo no sbm
gendo ex aq illa babtizadu a eius pte pricipale nu
da et q aliqlit osenciat actu vl hitu vl i ptibus
dicedo sil hac forma Ego baptizo te i noie prs et
filij et spc sci Ame Manist ydoneus baptismu re
gnarit et ex casu necitatis e ex ecclie prepto sac
dos q pmitte lz exorcismos et cathesizacioe et alia
observac q i libris otinet Lz de necitate sacmeti
qlibz viator ad excludedu agelos vl demoes q sil
possit tige et vba pferre. ad excludedu macu

et mutu aliu a se qz nemo se baptizat et itedeos hi-
tualit vl actualiter qd ecclia itedit etia si nichil
credat de effectu ¶ Baptizadus ydoneus e qlibz viator
no baptizatus q ɔsentit itptatie baptizai vl i fide pn-
tu vel offeretiu eu vl ecclie si nuq capax fuit ro-
nis ut pueri ¶ Si at fuit aliqn capax ronis et disse-
seit ɔtinue baptizai a si nullo mo ɔsetiat du vtit'
rone baptizai no debz ¶ Secus si p ante ɔsesit nc reuo-
cat qz psuit ab ecclia nc ɔsensurus si roe non careret
¶ Baptizadu no est fas ɔsitei sacrametalit cu bap-
tismus sit ianua sacrametor et de origili ɔtio actualis
neqq exigit de actualibz vo sufficit displicetia i gna-
li absq obice male volutatis pponetis actualit se
peccaturu quo obice postea cessate baptismus efficaci-
am sua capit ¶ Baptismus dicit pena et culpa ex-
cepto loqdo de pena debita pctis no ex ciuli ɔstitui-
oe ut st irregularitates et mortes pro delictis ciuib lo-
qdo ptea de pena debita p se qz penalites huius vite
debite origili p accides manet vt sitis fames ec quo-
ru ca est pcm origile sine quo no venisset ¶ Si pueri
ifideliu baptizet' cuctis pntibz i fide ecclie illi st vere
baptizati nec debet reddi pntibz si pclm timeat' Si-
militr illi q metu metu cducat' ad itei ɔsetiendu
baptismo qqq talia agere roib vsus ecclie no approbet
¶ Baptismu fluis differre lic; qn et ubi no appa-
ret scdm vesiles ɔiectuas ppria mors et spat' possi-
bilitas seu ɔgruitas maior recipiedi i postru quo
cau et si sbito baptizadus moriet' saluus eet ¶ Sacrame-
tu ɔfirmatois ad robur istitutu tenet' qlibz xpianus
huius vsu rois no ɔtepne pserti iminete pclo ɔfessi

oib xpi corā īfidelibz faciēde Eukaristie sacmētū
duplicē hz formā et materiā de nccītate sacmēti For
ma ɔsecrtiōis corpis xpi est ista Hoc est corpus meum
Et forma sanguīs hic ē calix sanguīs mei .&c. hinc eq̄uo
les qd dicit ɔ̄t grecos Materia corpis xpi et pais
de tritico p maiori pte Materia sanguīs vinū de vite nō
trāsbatū ī alia spēz vel acetū Celebris ɔsuetudo et
ordīacio supior ī eis q̄ ad solēpnitē misse et gnālit
oim sacmentoz spectāt obligāt ad nō ɔtēpnēdū hui9
mōi ɔsuetudiēz et ordīacoēz q̄s libz solet hēre. obligāt
pterea vt negligēcia frequēs et crassa fugiat Exacta
diligēcia. solita fieri ī talibz cīca materiaz corpis et sang
uīs si p maliciā ā negligēciā minstri alit oblatū fuit
q̄ debeat vtputa aq̄ pro vino ponatur ī oēz euētū sa
cdos et si ieiun9 nō sit et qd obmissū ē suppleat vl emē
det p̄serti vt itegritas ī ɔfectiōe et pfectione sacmēti
ɔseruet Discrimē noui pcti mortalis ī celebrādo vita
tur si post discussiōez ɔsciē q̄ regularit ī talibz hēri solz
et celebratur9 nō habeat ɔsciaz firmā ā eq̄ firmā sicut
de opposito q sit ī pctō mortali vl alio legittimo īpedi
mēto vt ē irregularitas et hr̄ vot ɔtitudo moral vl
cautlis q hō sufficiēter pbat9 est Existere tn̄ quo hō
pt celebrare licite et a celebracioē licite desistē lau
dabili9 est ceteris pibz celebrāre tum qz op9 de se piu
legiatū est tū fructuosū tū qz a nobiliori vtute pro
cedit celebracio q fit ex amore q̄ omissio q̄ ex tiore gnā
tur laudabili9 ē q oppositū ceteris pibz et cessate legi
tio īpedimēto cotidie celebrāre Pollucio noctūa
tollēs sufficiētē deuotioēz recollcioēz et reuerēciā ad
sacmētū eo q aīa magis inde ebes et carnalis effecta

est ipedit a celebracione q dum tal' carletas et ebetudo
regnauit n casu necitatis vrgete vt si sacdos sit vnicq
et missa porrochial' fuit celebrada Ideo q sic hitq btu
tu et facile sui recollacoes vl' aliude marz deuotq ad
sacmetu et reuerens post noctura pollucioes no vide
t' p ea ipedi qui celebret die sequti cfessione tn in
oez euetu predete qm nl'le sordes corpales ipediut
n pro quto vl' sit pctu vl' sit i horrore et scadalu assis
teciu vl' deuocione debita tollut Vir ei leprosus et
vir mestrua paciens a celebraoe secreta no arcet
In oi adoracioe sacmeti altaris sbitelligit' cdicio ista
vel silis si csecrio rite et debite sedm istitucioez xpi fu
eit celebrta ac p inde adorans aliens e ab ydolatria qmuis
celebrans & no csecrans eet i culpa Apparete figura cta
sacmetu alia afigura soluta panis et vini. no cuenit sa
cramentu sum sb illa for neqz sine cdicioe iplicita vel ex
plicita adorai Positis pluribz hostijs sup altare si
sacdos itendit gnalit' oes csecre ille csecte erut
si tn duas ex illis qs determiate signat ille due st
tmmo csecte Si illas duas itencio suo determiat nich
il ibi csecrt' obstate cfusione itencionis ppt qua ista
no magis q illa pt dici csecri Reglant' vitu
pabile est et sepe crimiale q sacdos a celebracioe
et catholicq hns vsu rois ab eukaristie suscep
cioe tolit' abstineat Illi pueri st ydonei suscipe
eucaristia et ad hoc legui videt' sel' i ano q se
cudu leges censent' habiles ad nubedu. potest quoz
deuocio etate hac puenie sicut i qbusda etate supplet
malicia Audie missa itegra est de obseruacioe sab
bati hoc est diez festoz pro tpe legis euagelice nisi

p ipedimentu legitimu aliqs se tueat Tale vo ipedi
mentu secundum loca et tpa et etates et psuetudines varie
tidiat Obligat i celebre pro quolibz duoz vnam
missa no absoluit vna celebracio Una quippe missa v
tute opis opati ex quo finiti valoris est no tm de tol
lit de pena nec tm redimit qntu dne In anniusarijs
ecclaz et receptione missaz pro vno pcio sue sustenta
tionis + i silibz interptacio vi sapientis locu hz. aliogn no
videt quo sex a septe anniusaria i eccliis cathedralibz lici
te sil eade die ingereret Obligatu ad subsidia spualia
tutu est dige itencionez sua ad deu sic qd dignet dis
ptiri de valoze sacmentoz vel suoz bnfcoze qlit et
qntu vidz se apud bnfcores ee pstrictu Caritatis e
maioris spualis elmosina q gratis distribuit meita sua
satisfctoria ad liberacionez aiaz qz elmosina corpal et qua
qz tal no inde minus hituru sit de pmio eternali tardius
tn inde de pprijs patis ceteris pibz satisfaciet Fallitur plu
mi hij q potentes aliude viue obligant se ex bonis eccli
asticis vel alijs ad satisfaciendu pro alienis delictis cu hoc
cedat i retardacionez satisfaciendi pro pprijs et hc sola indix
iprobare bnficioz pluralitate sufficeret Expediens videt vt
nulla excoicacionis snia ferret de fco a iure vl iudice ne
qz pro pnti neqz pro futuro n pro maifesta ptumacia q
se monstrnt aliqs no patu audire ecclias. alit. qlit habe
t sicut ethnicus et publicanus audire ecclaz patus no est
Expediens videt vt nullus teneret aliu vitare qntucuqz
excoicatu a iure n postqz a suo iudice fuit denunciatus
ee tal Sigde i oi casu alio videt possibil excusacio et
interpretacio eoz q aliqs pmittit vn excoicari dignus e qz
no debeat euitari a ptiulari psona et hoc tollet mag

na i politica cursatione confusionem. Expediens videtur quod omnes sentencie excommunicacionis late sententie et iure scripto que usque nunc nullus est qui plus obest quam prosit expressa revocatione tam in provinciis quam in diocesibus et in ecclesia universali cassaretur. Expediens videtur constitutio que iam constitutoribus talis temptacio ut solus excommunicatus a suspensus a iudice et pro tali denunciatus convenie diceretur irregularitate inmiscendo se sacramentis et quod solus talis a potestate absolvendi in foro consciencie spoliatus reseretur. Scrupulus et a subditis vix aliter auferibilis presertim in materia sacramentalis confessionis hoc auferret. Expediens videtur ut nulla sententia excommunicacionis feretur nisi pro contumacia facta in rebus prius spiritualibus ut ubi transgressio vigeret manifeste in disposicionem fidei vel suo spiritualis libertatis ecclesie et deinde ut videtur convinor esse in foro exteriori punicio transgressionis quam dampnum fuit illatum. Expediencius esset in multis destinatibus illos vel tolerare vel ad bonum finem ordinare quam per fulminaciones sententiarum et condempnaciones aut per predicaciones rigorosas eos coronari funditus extirpare ut de currentis prima die anni de capellanis mercenariis et similibus

De penitencia

Divina lex et non solum constitutio obligat ad confessionem sacramentalem post peccatum actuale ut fiat semel ante mortem. Hec sciendum similiter pre ad iustificacionem impii necesse est quod sit infusio caritatis expulsio culpe conversio liberi arbitrii in deum et peccati detestacio. Homo non spectetur immediate confiteri post mortale peccatum nec peccatum sub pena novi peccati mortalis dat ei spacium penitendi deus qualis sit fragilitas nostre suffice et illud quantum sit in omnibus etiam naturalis regula diffinire nulla potest. Obmissio ~~ipnetib~~ confessionis sicut in aliis actibus preceptorum non videtur obmissio nisi fit respectu actus principalis dum debet fieri et non respectu circumstanciarum que vel

D. pnia

antecedit vel comitatur vel subsequitur alioquin obmissi
omnes in una obmissione innuarentur infinite ¶ Omnis con
tritio includit confessionem in actu vel in habitu a(ut) in proposito vel
in voto eam videlicet fieri actu cessante impedimento alio quadruplex
tamen continet ¶ Prima institutio ecclesie scilicet in anno ¶ Secunda sus
ceptio eukaristie vel celebratio et sacramentorum aliorum suscep
tio secundum quosdam ¶ Tertia periculum mortis verisimiliter imminentis
¶ Quarta consciencia quod alias non habebit oportunitatem confitendi peccata
¶ In recordatione peccati mortalis dum missa iam procedit usque
ad hoc ut commode sine scandalo deseri vel interrumpi non va
leat, quando dumtaxat sacerdos alius deest et urget necessitas sufficit con
tritio includens propositum confitendi ¶ Circumstanciarum quadruplex est
differentia quedam impertinentes quedam minuentes quedam aggravantes quedam
in aliam speciem transmutantes ¶ Et hec ultime non solum sunt circumstancie
sed peccata ideo sunt de necessitate sub expressione confitende. primas
non expedit dicere nec secundas regulariter. tercias exprimere sepe v
tile est et quia secundum quosdam necesse ¶ Circumstanciarum expressio
in confessione talis vel in talibus verborum circumlocucionibus expressa sufficit
per quam confessor de magnitudine peccatorum eius qui confitetur pro ab
solutione et penitencia discrete conferendis instruatur ¶ Expedit
nonnunquam circumstancias dearticulatas vel inquirere vel dicere tum ad
verecundam humiliationem confitentis tum ad eius contritionem promo
vendam magis, sed quod omnia dixerit tum quia circumstancie multe quas
esse nullas aut veniales arbitrabatur confitens peccata sua mortalia
tum denique ex hoc quod una circumstancia habita confessor de aliis coniec
turat quas confitens pudore forsitan celat ¶ Cognito de statu
eius qui confitetur quia notum plurimum nimium super circumstanciarum
particulari interrogatione presertim in peccatis carnalibus tum ne con
fitens verecundia motus quia mentiatur et pueri et puelle
et hoc in hiis que non essent necessaria dici tum ne scandali

inflamet

zet et in nominatione peccatorum prius cognitorum preterea discretio
maxima requirit et specialiter a generalibus interrogationibus ad speciali
ores gradatim et sensim conscendere inquirendo atque manus eius quo ob
stetricante eductus est coluber tortuosus Secretum commissum fidei
alterius celare est de iure naturali. hoc est rationabiliter quilibet si
bi vellet fieri et aliter socialis coniunctio deperiret multo amplius
sigillum confessionis secretum esse debet et nullo casu signo aut verbo
reserandum Confitens debet regulariter in peccatorum suorum explicatio
ne celare complices suos nisi dum aliter confiteri non potest sicut in in
cestu cum matre vel unica sorore aut nisi sit discretus et apud
talem quod revelatio debeat prodesse non obesse eis qui detegi
mur quo casu nichilominus magna cautela requiritur apud
confitentem et confessorem ne zelo proficiendi indiscreto fallatur
Omnia ad confessionem pertinentia ut penitentia iniuncta et interro
gationes facte et cetera non inducentia ad malum sunt de con
fessionis secreto propter quod peccatur si non excusat eos ignoran
cia illi qui penitentias suas et ea que sacerdos eis dixit passim
dicunt et qui etiam super hoc inquirunt quum talia pro inducunt cau
sant aliquando irrisionem sacerdotis aut confessi culpam Qui
seduxit alios ad peccatum tenetur pro posse eos postmodum
ad viam veritatis reducere non minus quam de dampno temporali
illato Sic de infamatione et similibus et ad hoc debet confes
sor inducere confitentem Confessus nolens peccatum suum revelari
per confessorem si petatur illud extra confessionem detegere neque tamen ad
est tutum confessori illud omnino assumere si remedium posset
aliter incommode adhiberi Nullus sacerdos rite sacramentaliter abso
lutus super uno crimine potest nisi de consensu suo libere obli
gari ad amplius confitendum Sed sit oppositum in quibusdam regioni
bus aut casibus institutionis positive quibus homo sponte se subdit
et hoc faciunt Si confessor verisimiliter presumat sollicitum aut
sollicitari ad peccata reputata ad licitum vel in tempore persona hoc times

dz ab illo sic sit suus curatus petere licenciam alteri confitendi qua
non obtenta pt nichilominus alteri confiteri et absolui Questa
tu eorum qui confessi sunt tuncius est vt confessor nichil dicat neque ad
vituperium sicut constat neque ad laudem ne inde confessi superbi
ant ne postea ipsi et alii in yppocrisim ficte confitendi dilaban
tur Judex cogere volens ad reuelacionem confessionis peccat et
tenetur pbz sibi non respondere aut dicere hoc non esse de foro suo
Quero si oppositum quando tacendo et non nesciendo nomine videtur quod
confessus sit in culpa Respondendum est quod sacerdos aliter agere non
pt ideo nullum scandalum suo vicio deputatur Peccatori quiuis
non sufficienti penitenti vt quod propositum licet actuale peccan
di in futurum vtile est confiteri et abstinencias cetas recipe
re tamen confessor expresse iterum et iterum protestetur quod neque ab
soluitur neque pt neque prius tales aut talis confessio eundem libe
rat quando iterum eadem peccata confiteri teneatur ¶ Communior est
opinio quod peccatoribus dicentibus sufficere ad absolucionis sacramentalis
fructuosam suscepcionem quod confessus non habeat actuale propositum
peccandi. hoc enim dicunt esse non ponere obicem. Sed alia sententia
quod requirit actuale propositum positiuum non peccandi in futu
rum probabilior est atque securior ¶ Virtute clauium et
et meritorum xpi datur in quibuslibet confessione sacramentali indulgen
ce secundum quantitatem nouit deus. fit etiam vt contricio minus sufficiens
fiat in confessione contricio Soli actu confessi de peccatis
suis capaces sunt indulgenciarum suarum quae datur vere penitentibus
et confessis. vnde dicitur sufficere esse in gratia et membris ecclesie
et ita si confessis ibidem sumitur pro confessione in proposito
vel in voto Dies indulgenciarum referuntur ad penitencias pro
vita hac iniunctas sic enim textus sonat. videtur tamen quod
iniunctio generalis quae bene fieri solet vt omnia bona facienda re
dat in remissionem consistit in hoc et sufficiat vbi etiam penitencia
spiritualis totidem dies quot sonat indulgencie neque quod iniuris

scz Indulgencias non recipit ille qui non porrigit manus ad
iuttes iux̄ ɔtētū bullarū et ita dives meliorus ɔdici
onis est quo ad aliqua quam religiosus et medicus Claues sa
cramentali non nobilit̄ errante in imposicione penitencie ɔfes
sus per illam penitenciam si fecit absolutus est a pena et a cul
pa virtute ɔpromissionis cuiusdam arbitrie dei et patroni (liberalioris)
persona sacerdotis Quamuis est tamen pena penitencia quam sponte suscipi
t et voisilit̄ adimplet̄ ducit ɔfessos in purgatorium quam cum mag
na non implenda precipitur in infernum Renuens penitenciam in hac
vita stulte facit nichilominus absoluendus est si hominis non ex i
fidelitate quia credit non esse purgatorium aliudi hoc faciat sed
vel propter teneritudinem corporis aut infirmitate aut paupertatem
vel aliud simile nulli immo iniungenda est penitencia publica
pro peccato secreto secus de publico Debet nullus per castigaci
onem scandalizandus est publice pro peccato occulto secus pro
publico ubi si scandalizet̄ propter scandalum illud non impo
neri sed sibi qui meruit imputet Diuisio ɔfessionis si
ad preporcsim aut pro nimio pudore fiat impedit verita
te absolucionis secus ubi auctoritas superioris in casibus
reseruatis et bona fides simplicium hoc faciunt et excusat
aut ubi ɔfessor forte presueret scandalizari ex peccato ɔfessi
et non haberet pro tunc ɔfessor alius secretus cui absque
probabili scandalo peccata omnia reuelari posset aliqua tamen pos
sent videat tamen quilibet quam racionabilit̄ ɔsciam scandali
sibi fingit Dum nescit ɔfitens de quibusdam actibus an
fecerit illos aut quia intencione et quo fecerit ut sepe ɔti
git dicat sub ɔdicione scrupulos suos ut sic neque me
ciat neque absolucione defraudet Curatus obligatus
parochiano scilicet in anno dare eucaristie sacramentum tenetur
ei dare si petat publice quantumcumque sciat non penitere nisi
causa refutacionis fuit nota utpote excommunicatio publi

ca vl' pctm notoriu de qbz no satisfecit publice Decz
ptea de sacdote i secreto vl' q no tet' ministre vl' pro tpe
quo ad hoc neqq obligat' Forma absolucionis ab ex
coicacioe ista est q dz pmo fieri Ego absoluo te a snia
excoicacionis et restituo te sacmetis ecclie i noie pris
et filij et sps sci Deinde seqt' absolucio pro pctis si
i excoicacioe pctm icludet' nccario ofitendu sacmeta
lit' Ego absoluo a pctis tuis i noie pris et filij et sps sci
ame Tucuqz e in istis formis nichil imutet Materia suf
ficiens i sacmeto ofessionis e lho pcator' otiz de pctis sbiciens spote
se suo sacdoti q sbiectio no est ppie iurisdiccionis alioqn pa
pa nulli ofitet' sed est voluntaria q pt nichilominus ipe
di vl' arcari p supiore vt no qlibz pctor cuilibz sacdoti
possit se sbice pro pcto Epus no minus lz auctoritate ostitu
endi coadiutores ofessores i sua dyocesi cu curatus i sua
prochia Caueat tn epus eccliastica icarcera tollendo di ptbare
cte vl' indirecte ptate curatoz absqz culpa eoz vl' ca manifesta
Confessio ficta reiterari dz ex itegro scdm pbabiliorem
opinione qmuis durior e q no lz effcm suu postmod ces
sante fictione sicut baptismus et hoc qr pnia reitera
bil' e no sic baptismus cuiecia qr nulla ibi absolucio sa
cmetal' fuit sz pocius noui pcti adiecio No est fictio si
pctor dicat oia quoz actu recordat' qmuis no oim re
cordat' sz est fictio du sciet' celat aliqd a i pposito pctan
di psciuerant a scit et scie dz q a tali no pt absolui De
penitenciaz alia e recosiliacionis ql' fieri nequit nisi i gra alia
est satisfaccionis vl' osoluens qlis fieri pt ex gra sic q illus
recacio nccaria no exsistit ymo et tal' solucio respectu quo
rundam pctorum tpalium debitaz forte poneret i inferno
Satisfaccione ppie vt tal' est opant' sola opa penalia
que sz voluntas nalit' refugit et hic pena habet iuste

eiusdem ut penam voluntariam in voluntaria pena redimatur

Per omnia spiritualia qualiacumque contemplacio et amor dei potest fieri
satisfactio tamen quia annexa est pro statu isto fatigacio corpo
ris tamen quia consistit per viam inclinaciones quomodo intellectus et voluntas
abnegat se in obnegat se in obsequium fidei et caritatis Pro
xim pro altero posse satisfacere concedit liberalitas dei dum
tamen subest vel ex impotentia illius pro quo fit satisfactio vel
de mandato suo et caritate satisfacientis vel superioris
auctoritate taliter ordinatis

De matrimonio

Consensus mutuus expressus per verba de presenti quo
transfertur perpetuo corporis vi in potestate mulieris et
econtra et in eis propinqua coniunctio taliter ordinata
causat matrimonium de iure naturali et divino
limitatur consensus ad certas personas cum certis circumstanciis et
quicquid aliter fuit attemptatum preter illud invalidare superioris
auctoritas Votum solempnizatum per suscepcionem ordinis
vel religionis non magis ex natura sua videtur dirimere matrimo
nium iam contractum quam simplex sed hoc provenit ex ecclesie institu
to maxime cum in illo dispensare posse papa probabilis sit opinio
Matrimonialis coniunctio unius mulieris cum pluribus viris re
pugnat iuri naturali non econtra quoniam corporis vi plus valet
pro quanto plures fecundare sufficit et ita olim pluribus
licebat frui uxoribus. prima tamen in hoc consenciente cum cor
poris vi non cesseat in suum ius nunc autem ad statum prime
institucionis reduxit Christus matrimonium unius cum una Vo
tum simplex castitatis non dirimit matrimonium iam contractum
peccat tamen qui vovit dum primo contrahendi voluntatem habuit
voti contraria non autem postea dum reddit debitum ut est com
munis sententia sed negat peticionem debiti posse fieri sine
fractione voti cuius oppositum ex eo videtur verum quia vo
tum non cadebat directe in super hoc. quod est numquam contrahere

et nõ sup hoc ꝙ ẽ nũq̃ ꝯmiscei carnalit alteri. alioqn du
nt ꝯmisceret etiã reddẽdo debitũ req̃ effiat voti frac
ti. alioqn ꝑtea eẽt sorƀ tal ꝯiugij nimis dura Reli
giosi ꝯ ꝯfessi q̃ sacdos ꝯtẽtes copula carnali ꝑt mrioni
um et si ꝯtraxisse trãsgrediunt mãdatũ di nõ tñ videt
voti fractores Votũ quippe est solũ ꝯ̃pie de re alias lici
ta q̃lis nõ erit extra matrimonial ꝯiunctio Ista ꝯclsio licz
apud simpliciores videat extrema tñ apud itelligẽtes
ꝙ nõis voti est clara Votũ quippe solũ fit de opibz
superogacionis ad q̃ q̃s alias nõ tenebat Sic religiosa
ꝯ̃pie loqndo vouet ꝙ nũq̃ vxorabit qd antea licebi
illi simplr at ꝯ̃pie dicit vouet ꝙ nũq̃ fornicabit ã a
adulterabit q2 ex ꝑcepto ad hoc iã ois ho obligat
Vir et vxor nequnt absq3 mutuo ꝯsensu vouere
castitatẽ ymo nec vir tute vouet se nũq̃ petiturũ
debitũ ab vxore tñ ꝑt verecũdiã petẽdi ipa i
detectã labi possit Dsponsalia dimittũt vl mutuo
ꝯsensu tñ auctoritate supiorib vl si altera ꝑsona
iterũ fornicata fuerit vl ꝑ votũ solẽpnizatũ
ꝑ qd mrionũ eẽ ꝯtractũ non tñ carnalit ꝯsũma
tũ posset ifra duas mẽses solum Contrhẽs ficte i
foro ecclie qncũz carnal copula sbseqt eadẽ fictio
ne ꝑmanẽte nõ ꝯiugit mrionialit. cõpellet tñ
ab ecclia i foro exteriori tanq̃ si verũ fuiss; mrio
niũ habeat Secꝯ i interiori cuiꝯ ẽ ꝯsiliũ vt poci
us oẽs sñias ecclie tollet ꝙ pcco ꝯsentiat. ꝑt
tñ nouo ꝯsensu adhibito fictũ mrioniũ si nil aliud
obstiterit i verũ ꝯmutare Psona iducta ꝑ metũ ca
dẽte i ꝯstãtem virũ ad ꝯsenciẽdũ iterũ i ꝯ̃placã
one vbor mrionialiũ vt q2 nõ vult metui ꝑt ꝑꝯ
modũ mrioniũ dimi tanq̃ nullũ sed de seductiõe

p blanditias no ita Impedimentu petitu i altero con-
iugiu p qd nequnt se mutuo carnalit cognoscere ipedit ma-
triu ia ctractu Alij coniugu tenet reddere debitu i de-
tinetu nobile et ctu sui corporis vl fetus nascituri et
scdm hoc cognoscit qn leprosis vl pgnantibz a menstru-
atis a furiosis a ppedimentis et silibz casibz reddi vl
no debitu oporteat Tempus et locus sat no videtur
excusare qn alt coniugu teneat alteri petenti reddere
petens tn qdam caritabili monitione de no exigendo
exhortet seu inducat

De extrema unctione

Extrema unctio hz mam et formam i libris
suis expssa et obligat no ctempne du sib
vite scdm pbabiles cniecturas p ifirmi-
tate expectat q ptea reiterari potest s.
causa tursus veniente Extrema unctio rite suscepta
delet venialia ymo videt q absolut ab oi culpa a
iuncta peticione recipientis q ab oi pena libet cu virtu-
te sacrameti cu q petit pie pseuerat pro se et iuste

De sacramento ordis

Ordis sacrametu plures
formas hz plures qz materias ymo et sa-
cerdotiu duabz formis cplet vna q dat
sibi ptas sup corpus xpi veru Altera q da
t sup misticu p si fuit defcs vl dubiu i aliquo pt
illud sub cditione caute supplen

Plenitudo iurisdictionis residz apud papa et
i alios scdm eius determinacioez diriatur
Attende tn dz sibi ee ista ptate no i des-
tructioez ecclie datu s eius edificatione
Di papa dicet dns oim i spualibz qd cstat et i
tpalibz qd alij negat nichilominus dotatio ecclie
i iurisdictioibz et dnijs appetarijs tpalibz et ex

D sacramento ordis   D extrema unctione

cicui in illis neqz ee de iure nali neqz eide repug
nae videt Na xpc neqz exercuit talia dnia neqz
p expssu successorib3 phibuit sed reliq ptatem eaz
discrecioi p varietate tpis & deuocioe xpianoz sic vl
sic exercedi Papa no pt pute ordiez ierarchiai vniusa
lis ecclesie qui i mltis talib3 licet eide resiste i facie
et dice cur ita facis vtpote i exepcioib3 maifeste no
ciuis Et si platos et ecclias sibi sbdctas oneare sup
tib3 itoleabilib3 vl libtatib3 peitq spoliae ptedeit

Explicit pclsioes mgri iohis Gerson &c

Incipit tctatq nobilis de passioib3 aie mgri ioh Gerson

Passionu feruore effcm et origine cog
nosce pdest aie ad deuocois scola vo
te Sane qadmodu suma viciaz e tus
isse i affcm malicie ita vt ia ipm vi
ciu ex itimo sensu placeat sic culme
vtutis e tnsisse i affcm iusticie Affcs
vero vl est passio ab agete delicta i potecia pgnosce
te vl silitudiez h3 passiois Non est at deuocio sine affci
one Nam deuocio qd aliud est qz extesio vl eleuacio
metis i dm p piu et huile affcm Rursq ois vtus
cu sit affcio modeata et ordinata vicu ex defcu mo
di et ordis i affcib3 pueiat nuq no salubris eit af
fcionu passioliu pstrucio Passionu quippe ignorata
qualite neqz vtutu neqz vitiu ymo nc ipiq hois ne
qz teptacionu suaz mltiplicu poteit sufficies noticia
vl ars adipisci Quo pacto denicqz sicut oz orabimq
mete orabimq spu iubilates i cordib3 nris et ladates
dm i psalterio decacordo cu cantico i cythara si desideioz

et affcionu q suaue hac armonia rede hnt natura ig
noraueimq Decitur ab ydeotis et simplicibz aliqn expi
metalit tales affcs nc negamq verutn addicio doctine
mltu afert hac asideracoe pmoti st sti pres noiatim
poeme et arseniq i quoz ore vir nisi de passioibz earu
sermo vsat Preserti igit materiaz de passioibz et
eaz adicioibz de causis et effcibz de mo quoz vten
di eis placuit sb aliqbz asideracoibz ptractare pd qd re
liquu eit mlta at relicpt inueiet apud scm thoma
i pa scde septia. qstioe vicesiasecda et deicps ad
ditis qbs allegat doctoribz Pa asideracio i qua ondit

Passio e iclinacio qd sit passio p diffinicone
qda vl coaptacio seu silitudo et aueniencia
delicta ab agete i passu p qua tehet quo
damo ipm passu ad ages a eide coaptat vl
assiliat et irefugit atriu lete qadmodu ignis qriand
igne ex aere relicq i igne qferto siliditate et leuitate
que leuitas suo pode vl tractu mouz sursu ad silez ig
ne et du illuc est qescit. odit vo locu deorsu tanq sibi
no aueniente et refugit ipm neqz qete hz i illo. si
ho aporciobilit affcs p amore ad aliqd. iclinat ad illud et
si no hz desideat et acupiscit ipm et si adipiscit qesat
et delectat i eo. odit vo atriu et horret appiacoez eius
et si ei aiugit dolet et tristat Et hc st sex passioes
tres respcu boni siplicis et tres silit respcu mali mali pro
ut iferius docebit amor acupiscencia delectacio odiu fuga
dolor vl iqetudo Scda asideracio vbi ondit qd eciam

Passio i rebz pure nalibz sit iueie pas et de varus noibz eius
qlibz isequt acgnicione vl aiuncta vt i agnitis
vl no aiuncta vt i no agnitis habz itaqz

qolibz eius naturale suas inclinaciones creaturas tamquam rememoratum et
ductum ab intelligencia non errante que deus est Agit quippe
deus omnia tamquam summum bonum simpliciter diffusiuum Et propter se
ipsum creauit omnia tamquam finis omnium Ideo bonum quod habet racione
efficientis et finis ponitur a beato dyonisio primum nomen dei
Consequens est igitur quod in re qualibet delinquatur deus passione que
sit assimilacio quedam vel coaptacio et conueniencia vel inclinacio
et tendencia ad ipsum secundum ordinem sue sapientie in qua fecit omnia
in numero pondere et mensura Hec autem generaliter ad finem ultimum per
fines particulares et priores nominatur appetitus vel affectio naturalis
quando pondus rerum quando intentus seu tendencia quando fedus rerum sta
bile quando amor consitus quando lex quando regula quando instinctus quando
eqitas naturalis quando sensus nec aliquo tali vocabulo sed res eadem
est que sepe nichil dicit superadditum ad ipsam naturam neque
accidens neque ut habitus sed ut ipsa natura taliter instituta que est
agente deo et omnia disponente fortiter et suauiter habet tendere in ta
le vel in talem finem et moueri ad illum si absit vel absens sit
ni impediatur et quiescere in adepto Odie vos stium fuge quoz
quer in illo quiescere hoc sophmasse visus est cuiuslibet dicens omnia
fieri per lite et amiciciam hoc quoque dixit arystoteles enun
cians bonum esse quod omnia appetunt et hunc esse finem omnium dein
confessus est quod solus sicut est inseffcibilis ab alio sic impassibilis solus
inuenitur tamen passione perfectiua ut est illuminacio in celo quod destructiua
sit est dolor in corpore animato nisi forte quod abuti ausus diceret
in emanacionibus diuinis reperiri passionem sicut generacionem filii
passionem dicentes et similiter passiuam spiritus sancti spiracionem Consi
deracio 3a de passionibus consequentibus cognicionem intuitiuam et habetur in ...

Passio sequens cognicionem intuitiuam incipitur in omni co
tute cognitiua in qua passiones delectate ab agenti
bus inchoantur et terminantur in appetitiua virtute ita
ut passio taliter generali nomine describi possit

q̄ est iclinatio vł mot᷒ p̄ueniēs ex cognitiōe vł app̄hensi
one alicui᷒ ut cōuenientis vł discōuenientis p̄sentis vł ab
sentis Et si q̄dē mot᷒ ille q̄ cītꝰ successiuꝰ ē q̄ p̄manēs
vł imanēs sicut est amare Si i ꝑ̄ sequit̄ᶻ ad cognitione
pure sensitiuā sic dicit̄ᶻ passio aīal Si vō seq̄t̄ᶻ cognitiōē
ipi᷒ rōis deliberātis vł dictātis de pticularibꝰ agēdis
sic dicit̄ᶻ passio volūtaria vł rōnal vł cōsciētiosa Si
vō seq̄t̄ᶻ cognitione pure itellectuale seu metale in
tuitꝰ lumīe cognoscit̄ᶻ p̄ma pricipia moralia sic pt
noīari passio cōsciētis vł metal vbi fit raptꝰ et
extasis et ita quadruplex gen᷒ passionū pt apud
hoīez īueniri nalū aīalū rōnalū itellectualū Et q̄m
apud phantes pricipal sermo eꝰ de passiōibꝰ cōsequētibꝰ
cognitiōez sensitiuā tā ī aīalibꝰ q̄ ī hoībꝰ eo q̄ ad illas
trāsmut̄ᶻ corp᷒ trāsmutatiōe sensibili Et ideo ad trāsmuta
tiōes istas silit̄ ipe passiōes aliq̄n cōsequūt̄ᶻ existi
mam᷒ ydoneū certare p̄o sepati de passiōibꝰ hꝰmodi
aīalibꝰ q̄bꝰ cognitis facile erit p silitudiēz et coapta
tiōez de reliq̄s tā nālibꝰ q̄ volūtarijs q̄ itellectualibꝰ
hr̄e sermone Cōsideratio q̄rta q̄ ex p̄lurit̄ᶻ cognoscat̄ᶻ passio

Passiones aīales cognoscūt̄ᶻ ex sb̄iecto obiecto et effectibꝰ Quū eiq̄dē sb̄iectū est vis appetitiua sensual que respiciat bonū tpale ptīclare hoc vł illud tanq̄m si bi cōueniens et malū tanq̄m discōueniens et hoc sb̄ rōe cōmodi vł icōmodi q̄r rō iusti p̄pe nō est ibi nc̄ sc̄dm eā p̄pe sumūt̄ᶻ passiōes sed magis ipe virtutes ī ipa rōne et mēte causat̄ᶻ ergo mot᷒ q̄dā ī appetitiua virtute cōseq̄t̄ ad app̄hesione virtutis cognitiue sensualis exteri oris vł iterioris. cui᷒ obiectū est veri siplex velud q̄dā adeq̄tio rei cognite ad cognoscētem. bonū vero

super addit convenientie rationem. Et quoniam bonum huiusmodi potest considerari absolute sine consideratione aliqua vel consideratur non ut absens nec
ut presens nec ut arduum et difficile atque ita proportionaliter de
malo propterea secundum hoc diversificatur vel nominatur utrumque appetitiva et similiter passiones. Et quippe virium appetitivarum alia
concupiscibilis alia dicitur irascibilis quarum distinctio sumitur ex obiectis. Nam vis concupiscibilis respicit bonum vel malum non sub
ratione alicuius difficultatis aut arduitatis sed quoniam multa superveniunt nata impedire concupiscibilem in sua inclinatione vel tendentia ad consequendum bonum et in odio fugam vel inquietationem circa
malum. Sic data est ei tamquam propugnatrix ipsa utraque irascibilis que tendit in bonum adipiscendum vel malum depellendum
quale nullum in deo reperitur ideo non irascibilis licet ulla. Consideratio
de numero et sufficientia passionum et quare passio iam nominata contraria

Passionum numerus et sufficientia sumitur tamen a subiecto
quam ab obiecto. Vis itaque concupiscibilis vel respicit bonum huiusmodi absolute et sic causatur amor
vel libido que vel est complacentia vel inclinatio quedam
ad bonum huiusmodi vel respicit illud ut absens et sic causatur desiderium et concupiscentia seu cupido vel cupiditas
qua satagens illud adipisci. vel respicit bonum huiusmodi ut
iam adeptum et sic causatur delectatio vel leticia vel voluptas. Dicendum quoque est proportionaliter de rebus aliis passionibus respectu mali seu incommodi quale si apprehendit absolute sic
est odium quod est disconvenientia quedam et disproportio passi
ad ipsum malum. vel apprehendit malum ut absens licet
ut imminens et sic oritur fuga vel abhominatio et horror
aut apprehendit ipsum malum ut iam presens et sic oritur tristitia dolor et angustia cum similibus. Et ita sex reperimus passiones in concupiscibili tres respectu boni. amorem desiderium et delectationem. Et tres respectu mali odium scilicet fu-

gā et dolore Nursꝰ ipā vis irasabil' cū nō respiciat
bonū vl' malū ñ sb rōe difficil' et ardui ad adipiscēdū
vl' fugiēdū q̄le nullū est bonū vl' malū vt p̄ns. ꝑpteā ma
net solū rtendēcia vl' fuga sta q̄ꝺ e p̄ns vl' adeptū vt
tale e cadit i rōne ꝯcupiscibil' Tendit ergo vis irascibil'
i solū bonū vl' malū absens tn̄ difficile ad optinē
dū vl' refugiēdū seu depellēdū Et siq̄de hoc fiat
respcū boni futuri cū fiducia adipiscēdi sic dicit' sp̄s
Si cū diffidēcia sic dicit' desp̄acio Si vō fiat respcū
fut̄ mali et hꝰ cū fiducia repellēdi et oppugnādi sic
habemꝰ audaciā Si cū diffidēcia sic metꝰ ꝗ timor ex
orit' Et vtrobiꝫ fiducia vl' diffidēcia pt īueniri nc
cū c̄titudīe nc sine c̄titudīe q̄uis iste passiōes c̄titudi
ne magis īportare videāt' Sic ergo quatuor habemꝰ
passiones i irascibili duas respcū boni difficilis fu
turi spem et desp̄acione. et duas respcū mali fu
turi difficil' audaciā et metū seu timorem Supadditur
quīta passio respcū mali p̄teriti q̄m dicimꝰ ira dū
vis irascibilis assurgit ad vindictā illate iniurie q̄ i
iuria apphendit' vt lesiua ꝓp̄e excellēcie et īductiā
minoracōis seu vilipensiōis ideo q̄rit' vicissitudo q̄dā
lesiōis tn̄ agens ꝯtrapaciat' vt diffinitū est et
sic fiat q̄dā eq̄litas et hꝰ apphēdit' vt difficile
vl' arduū Qꝫ cur hꝰ passio nō hꝫ ꝯtraria Respon
demꝰ q̄ vel quis irascibilis sic obfirmet' q̄ nullo modo
satagat vl' audeat assurge i vīdictā iniurie ia
illate. hoc fit ñ duplici causa vna q̄ malū apphe
dit' vt p̄ns et ieuitabile et ita ~~et ita cadit~~ cadit sb
rōne tristabil' et dolorosi nec erit rōe ꝯcupisci
bilis Aut hoc fit q̄ vis irascibil' nō satagit in

vid̄tāz & ita cadit a rōe n̄re q̄r rep̄utat q̄ntūcūq̄ʒ
satis c̄trapassꝰ est q̄ c̄tⁿpatiet᷑ sine vlla difficulta
te q̄ntūcūq̄ʒ placuerit & ita q̄etat᷑ seu q̄escit et quodāmo
delc̄tat᷑ tāq̄ī adepta victoria Et iterū spectat ad
c̄cupiscibil' rōne **Cōsideāº vij de ordīe passiōnū ī t'se**

Passionū aīaliū **& eaꝝ oīginacōne tabuliē**

Dꝑma et velud vnica radix ē amor seu
libido Amor quippe aīal' est īclīacio vl' mo
tꝰ c̄surgēs ī aīali ex app̄hēsiōe boni ve
tāq̄ boni sibi vtpote q̄ valet ad suū ee vl' bn̄ esse
c̄seruādū Cū igit᷑ bonū p̄ꝰ sit q̄ malū. nā malū
nō dicit᷑ nisi p̄uacio boni. et hītꝰ nō est dubiū p̄oꝛ
est p̄uacōe vn̄ n̄c odio aliq̄ habet᷑ n̄i q̄r alicui qḋ dili
git᷑ app̄hēdit᷑ ee c̄triū Inde est vt oēs passiōes respicīē
boī p̄cedāt eas q̄ dicte & de p̄ꝛio malū respiciūt ta ī
c̄cupiscibili q̄ ī irascibili Inť eas v̄o q̄ circa bonū v̄sat᷑ vt
sť desideriū delc̄tacio spes desp̄acio Amoꝛ q̄ absolute
bonū respicit p̄cedē līʒ passiones h̄ntes pro obiectis
bonū vt abs̄ēs vl' vt iā adeptū vl' vt futurū et
arduū q̄ sb̄ aliq̄ tali c̄tracta rōne Habemꝰ c̄sequent᷑ q̄
vīs c̄cupiscibil' p̄oꝛ ē ad irascibile cū oīb᷑ passiōes iras
cibilib᷑ frequent᷑ ad c̄cupiscibile terminent᷑ vt spes vel au
dacia ad delc̄tacōēʒ si vincūt desp̄acio et metꝰ ad t'stici
ā si vincāt᷑ cadūt Inuenīemꝰ p̄t̄ea q̄ oēs passiōes redu
cūt᷑ ad q̄tuoꝛ p̄ncipales duas ī c̄cupiscibili q̄ sť delca
cio & doloꝛ et duas ī irascibili q̄ spes & metꝰ appellāt᷑
Sʒ et sb̄ ḡnaliōi c̄sideracōe oēs reducūt᷑ ad duas scd̄m
duplicē rōne scʒ boī et mali. et ille sť delc̄tacio et do
loꝛ Tande fit oīm ad vnā velud radicalē originem
reductio scʒ ad amorē līʒ c̄sumacioꝛ et p̄ncipalioꝛ pas
sio sit delc̄tacio c̄sequēs hūc amorē et q̄escit ī re iam

adepta e Amplius vero licz amor seu libido sit prima passio
ani sortit^r tn ipa concupiscibil' nomine a concupiscencia vel
cupidie. etia secundum fictione poetica dicit^r qz cupido ds
amoris eius et filius veneris Et ho qz bonu absens vel
desideratu magis facit se sentiri ceteris pibz vnde defcs
et idigencie tacu opposita iux se posita magis senciat^r
Silem assignare possimus causa cur irascibilis a ira
potius qz a spe vel audacia noiet^r Ira quippe respicit c
miorationem seu vilipensione q ut mala maxime fugit^r
sicut ex adiuso excellencia magis appetit^r et ita appeti
t^r ut vite ppe aliqn pferat^r quadmodu introducit poe
ta euvalus rudit visu Et hic e aius mortis contemptor et illu
Qui vita bn credat emi qz quis hore Considera° viij passiones

Passiones oes i aialibz siones brutoz pulchre sunt et bone
brutis censende sunt bone et pulchre Exempli
gratia Audacia et animositas i leone et gallo
ira i tygride et apro. voluptas i porco et
hirco et passere. timiditas i lepore et oue fraudulencia
i vulpe adulacio i cane supbia i equo tristicia et me
lancolia i catto avaricia i cornice Itez passiones iste ne
qz male sunt vel deformes sunt i genere moris cu desit ipsis
aialibz arbitrij libtas i q fundat^r ro laudis seu vitu
perij Neqz eciam possunt dici pnt aut male i genere entis qm
ens bonu et pulchru convertit^r propterea unde licz qlibet
res sit sbia sit accidens de bono et pulcro quatu de en
te nc hre pt malu contrariu Amplius vero qlibz res na
lis dirigit^r i suis motibz ab intelligencia no errante ut
dcm e iam ex snia phoz cui conformans se augustinus
dixit qz ds sic res quas condidit amistrat ut eos pprios
motus agere sinat ubi aut deest error et adest rei id qd
sibi e ppriu desit et turpitudo nature est. Ex passiones

i brutis aliqn turpitudis arguimꝰ vl' horremꝰ et odimꝰ
et expugnamꝰ Respondemꝰ hoc io fieri qz nob et desideri
is nris aduisat̃ īferūtqꝫ lesione ā aliq tali rōne Monstru
proinde q videt̃ ee pcca ⁊ turpitudies ī nā quo ad causa
pima et fine vltimū relata pulchra sit vide facile est

Cōsidera° vnū qd aīales pas. ī statu pcti plerūqꝫ st̃ turpes ⁊ male ī hoīe

PAssioes aīales ī hoībꝫ viatoribꝫ st̃ vt plurimu
vitupabiles male et turpes Inueiemꝰ hoc ee
veru no solu ex determiacoe fidi ʒ ex nāli de
ductioe si pspexemꝰ cōdicioez et fine scdm que
hō cōditꝰ est Hō naz cu sit nē rōnal' ipe fcs est vt disc
neret it' bonu et malu et vt maiꝰ bonu magis diligeret
Qistit vo dm ee sumu bonu Creditꝰ ē igit hō ad cog
noscendu et diligedu dm ī quo stat sua iusticia seu boi
et gla Oportet quoz vt hoc asseqt̃ aliqn hō aliorqn fi
tm et īspiet ad huc fine suffiz ordinatꝰ sup brutale nāz
Ex hac radice veritatis phie seqt̃ qp hō dꝫ sumu bonu
sume dilige et magis qp pua bona ā qp mala Debꝫ qz ad opa
tioes ptis sue pricipal' que est rō magis icliari qp ad illas
corpis. debꝫ qnto eēt iustior iusticia morali vl' nllo
modo vl' minꝰ affligi dꝫ scdm porcioez supiore et di
moreār libere adige īferiore et ei libe et sine cōdicione
dnari. Debꝫ hre corpꝰ suu tanqp īstrumetu cōforme roi
īmorle scꝫ nō īpediens sed adiuuans roez ac minꝰ īdigens
qp corpa īferioz nāz Qꝫ oīm istoz ac siliu videmꝰ ī hoi
bꝫ cōtriu ppt' passioes corpis q trahut aīaz ad delcaci
oes sordidas et malas. trahut ī errores et ī supsticio
sas ī sanias. trahut magis ad opacioes corpis qp ad opacio
nes vtuosas. trahut ad obligacione ignorancia et iqetudi
ne trahut ad afflictioes et rebelliones ad pena et morte
plꝰ qp ī brutis et ī iustis sepe plꝰ qp ī iniustis Ecd supe

n icludi tales passioes ee 9ᵗ rōm et debitū ordīē nē p
mit9 istitute Hic āt ordo alit' pūti nō potuit et pt
q̄m ex c'lpa libere ꝑpetrā p istitudīē 9ᵗ dīn sicut vidit
q̄ deplorās dicebat. Ho cū in hōre eēt 7c. Hz heu iā nō silis
sed deterior et deꝑior. Sut igit' passioes h9mōi vituꝑabi
les q̄ tollūt obedienā. Sunt et male et ꝑpes tamq̄m
ꝑuates ī hoīe ex viciosa mdiate modū spem et ordīne Pre
neiūt quippe iudiciū rōis qd oportet sbseq̄ t'bāt ligat
atz tyrānizat dominiū rōis ita vt nimis hō senti
at illā suaz Corp9 qd corrūpit' aggrauat aīaz Et illud
iugū 9fue sup filios ade Deniqȝ mlti phi ex experien
cia et rōe 9uicti 9fessisūt hāc corruptioēm licz ad vnā
causā neq̄q̄ ꝑuenerit Cade ex h9s radicibz q̄ mlt'
tiplicit9 extendi potuerāt necitas orit' recreatiōis hu̅a
ne p mediatorē xp̄m dīn et hoīez aliōq̄n finis hu̅ane
creatiōis ī nichillū corruisset pro tōt spē q̄ nō ad glo
riā sue viuificatiōis et fruitiōis sed ad penā etne dāp
natiōis tota deuenisset qd sapie dīne sueqȝ potēcie
et boītati neqȝ decēs neqȝ rōnabile ē ascribe Deus quip
pe et nā nichil faciūt frustra Hic ortū habuit il
la exclāatio prophetica Nūq̄d vane 9stituisti oēs
filios hoīm Dās ītelligi q̄ neq̄q̄ Nā coēt' tn̄ pro h9s
q̄ dictat seque̅s 9sideratio Cōsideāᵒ 9ᵗ q̄ ī statu ino
cēcie passiones aīales fuisset hoeste ↄ boē ꝟ eciā ordī

Passiones aīales q̄nst' boē ↄ q̄n nō ī statu c'lpe
pro statu nē istitute fuisset pulcherrime
huius rō est q̄ nulla ꝑuenisset iudiciū rō
nis ſz ad obsequū et nutū ei9 vl' surrex
isset vl' 9cuisset Sic ī xp̄o neqȝ dolore neqȝ 9cupis
cenciā neqȝ desideriū neqȝ spē ā metū īuenīre erat
ī alia passionis cuiuscūqȝ solicitudīez n sbsequit ad ī

perum et dictamē rōis Porro qlibz hō quto aplu
us pfecit ī vtutibz moralibz atq cstitutis tāto refor
bit ordo iste ī eo vt passiones nō puelat q obu
at iudiciu rōis sed potius ad eius iussione moderet -
Hic certū est diuinū illud aristotil verbū q ī vtuoso oīa
ɔsonat rōi Sic tn ī hoibz est inuenire talē piusq cor
pus mortale hoc et corruptibile induerit incorruptibilitē
et imortalitatē et absorpta fuit mors ī victoria Sic fortas
sis eleuare nāz huanā voluerunt epi stoici dū dixerunt q
vtutes sīt ipassibilitates nō vtiq q vtuosi nil sentirent || pares
q paterent alioqn lapidibz eēt || sed qr passionē qlibz
puēit vtuosus nec surripit aliq velud effrenis atq tyra
nizās rōne Sz status talis vt eq facilit acqret q pul
chre et cito describit Epicurei aūt qr nāz huanā in
bestialē detorqbat nec aliq porro melius q diuinius pone
bat ī hoie Dixerunt ɔsequt passiones oēs ee pulchas
et optimas. ita eī de bestiis iā diximus Ceterū aristo
tiles qui mediū iter ptes negauit passiones oēs bo
nas ee qr mlte puēiunt et ipediunt rōne. Negauit
nichilominus oēs iudicandas eē malas & tpes. eas videlicz
q rōne regerent Puto q ex istis facile ē elicere gnā
le regulā de morali bōitate vel malicia passionū
Dū eni passiones regi debent rōe nec regit ille tūc
iudicande sīt q eīnalit q venialit male Nā sensuali
tas ī hoie pticipat de volūtario ī hoc q ordita ē au
dire rōne quā dū renuit audire peccat et tpis est Bru
ta vo nullā cū hō mō hnt cū rōe colligātiā nec ordita
est eoz brutalitas obtpare rōi iunctē quā nō hnt Sed
oritur difficultas de pueris et fatuis nō hntibz vsū rōis
pmitus istitute. itātū sīt sui motus illi passionales tpes nō
hntes modū spēz vl ordinē qle huane nāe postulass

seruata ē iugit' ab
īstanti sue

itegitas ita vt veru sit nix hac 9sideracione q nemo vi
nes est sine pcco sup tra eciā īfans vni9 diei Dol9
xpc p9 pctm pmu hoīs sicut habuit inocetia origina
le sic ī solo regno aīe sue ^ sceptiois tal' obediencia sen
sualitis ad rōne qle primaria nr̄e istitucio ī hoīe pla
taueat Et tale neqz ī vgīe maria neqz ī iohe baptis
ta dū īfātes eent erat iuetre q̄mūs h' destitucione
neqq̄ iputaret tūc rōi ad clpa actuale vl' mortale vel veni
ale apud eos sicut nec apud nos dū īfantes sum9 et
dū nō hz rō liberū vsu sui absqz oī precedēti culpa ac
tualī nrā Decz vbi culpa nrā ī cā est. nichilomin9 es
sent hic attedenda mlta circa 9dicione statq inocecie et
circa liberū dñiū qd habuisset rō pro oī tpe sup sensua
lite tā ī pueīciaqz ī senio tā motib3 potēciaz naturaliu9
modi sc̄ nutitiā et vegitatiā et gn̄atiā q sensitiarū si
cut sc̄ ymaginatiā et fātastica et exteiores quīqz poten
tie de qb3 nō est h' dicendū p singla sicut nc qle dñiū
ī istis 9phesores fuerit habitū Cōsideracō x de dupplia
oīgīe passiōm aīaliū q sc3 ē exteri9 sensi le. & ītēior rō l' spc

Passionū aīaliū gn̄al' oīgo dupplex īuēit̄ Pro
ueniunt eī frequēt' ex sensibilib3 exteiorib9
agentib3 ī ipos sens9 vt ī visu auditu gus
tu tactu et olfactu Et hic mod9 ī hoīe est
velud ab īfeiori Pro ueniunt nichilomin9 velud a su
piori dū spc rōnal' actuatq hac vl' illa 9gnicoe 9e
sequēti volicoe vl' nolicoe īpat mēbris īfeioib3 mo
nes ea q̄admodū xpc horribile mortis apphēsione imi
sit a rōe ī sensualite Talis eī colligacio iūgit porcio
nē sensuale ad porcione rōnale sic q vicissī actq vni9
redūdat ī altera Quamuis ī nō 9tuosis tractq sensuali
tis sit forcior et ita forcior q nō est ī ptate rōis nō tangi

ircuētibꝫ ꝑimus passionū motibꝫ licꝫ s͡b ea sit ille appetitꝰ
et dn̄et eiꝰ taliť ꝙ neq̄ ab inuita rōe ꝯsensū extorq̄re De
cuius ꝑpfēe vtuosis sc̄aꝫ i btis sc̄aꝫ i xpo sc̄aꝫ ꝑtea i statu
ꝑmaio de quo ꝓbabile ē sētie ꝙ nuq̄ n̄ desuꝑ ipāte rōe
potuisset q̄dcūꝫ sēsibile fortescgaēe i sensꝰ Alioqui vir
hū ꝑt exitꝰ qm̄ nāē sit ꝯcede deceptioēs et errores po
tuisse ꝯtigisse pro illo statu et passiones de neccitate ꝑ
ueisse rōne Expedint āt se leniť q̄ sentiūt vt dixīmꝰ
sane modo nr̄ apud nāz destituta ꝯtrio qm̄ nccē est vt
oīs nr̄a ꝯgnicio incipiat a sensu deorsū tūc āt desursū
sēꝑ descendit Cōsideraᵒ xj ꝯcordās stoycos cū ꝑipatheti
Passiones cis ꝑpositioē passiⁿ i spū cēteioi rōli

Psuas suo mō dicēdꝰ est hīc spc̄ nr̄ rōnalis
silicet et rō seu volutas ꝓsupponēda sṫ Hic
oīa de distictione spc̄ et rōis et sensualitis
cōsidert doctores sacri nō discrepātes i hoc a phis elēcis
de q̄bꝫ i alio loco tractauīmꝰ dū sciaꝫ de theologia misti
ca vtꝫ declāre tā speculatīe ꝙ practice conati su
mꝰ Et qn̄tū patiť ꝑns breuitas dicimꝰ iuxta ia nō
ta ꝙ sicut ad ꝯgnicionē sensualē natꝰ est seq̄ q̄dam
motꝰ ad ꝓsecucione vl̄ fugā dū apphendit aliq̄ vl̄
tāq̄ ꝯueniens vl̄ disconueniens sic suo mō nata est seq̄ q̄
dā affctio lōge tū ꝑuior ad ꝯgnicione spc̄ in lumie pu
re intelligēcie a fātasmatibꝫ denudate dū se ad lumen
etnū desuper ꝯuertit q̄i ad speculū q̄ddā etnitis et
ad motes etnos a q̄bꝫ mirabiliť deꝰ illuiat Volutas
siliť dū i sesꝰ ꝯgnicionē rōis q̄i mediā iť lumē spc̄
et ꝯgnicionē sensꝰ hꝫ i se motꝰ passiōles suo modo
q̄ tū nō alterāt ꝑ se v imediate corpꝰ q̄r nc̄ fiūt organo
mediāte corporeo q̄madmodū passiones sensuales oriū
ť q̄r affctō varij sṫ i corpe vt ad leticiā seq̄ť dilatacio

cordis ad tristicia constrictio ad ira supercalefactio ad
timorem frigefactio et ita de reliquis. Unde cor in gau
dio paulatim dilatatur et maxime ad exteriora propter quod mo
neri dicitur a mediis usque pectus In tristicia vero paulatim
econtra scilicet ad interiora et maxime usque deorsum In ira vero
subito usque pectus In timore vero movetur ad oppositum subito
In verecundia subito ad utrumque In angustia vero paulatim et
ita non ponunt media nisi sex passiones iuxta sex modos
alterandi ipsum cor Adiuvat autem studiosos diligenter ha…
de passionibus distinctione quam multa videtur inter sapientes
varietas de modo ponendi vel negandi passiones nisi concorda
ret eos ista consideracio sive distinctio Posuerunt stoy
ci passiones non cadere in sapientem prout episcopus approbat ex
sacris litteris Aristoteles similiter eius per rationes ab experiencia
sumptas condicit Sed intelligamus quod in re senciunt et eos sta
tim concordare videbimus Concedunt stoyci gaudium sapienti.
leticia tollunt tamquam vanum aliquid et ludicrum nec se
verum Concedunt et sapienti amorem virtutum et odium vici
orum et spem bonam et fugam vel horrorem inhonestatis Aliquem
nullum in sapiente plus quam in lapide virtutis locum linquunt
Negant tamen in sapiente timorem misericordiam dilectionem iram tam
quam egritudines et morbos animi pestiferos sicut notat
tuo in de tusculanis Dicit sentencie usque est boecius dum habet
quatuor passiones abiciendas in inquisicione veritatis me
tre iubens Tu quoque si vis lumine claro cernere verum tramite
recto carpe callem. gaudia pelle. pelle timorem nec dolor
assit Spe que fugato nubila mens est victaque frenis
hec ubi regnant Cum tamen christianicit boecium vel alte
rum sapientem negavisse quin plures et varii sint amores
ad virtutes et ad vicia spirituales affectus Certe quod dicta nega
cionis et concessionis passionum inter philosophos magis ex nomine

q̄ ex re pede videt᷑ Cū vo sit ꝯsideacio nr̄a q̄ passi
ones suas suo mō dirigꝰ ē hec spc ronal' Dulc etio
seu volūtas ꝓporcōlit᷑ ad appetitū sēsitiuū ꝯnt eū
Cōsidea° xvij quo noīa passiōnū sēsꝰ ꝯfferūt᷑ ad passi
ones mētis ẜ spc. et de dr̄a eaꝝ

Passiones spūales magis attendēde st᷑ aīe ad deuoci
onē vocate q̄ sensuales vt illas adipisci
et scdm eas affici meat᷑ Sic ē deuocio
est sicut est eleuacio mētis i dm̄ ꝑ piū et huile affēm
vtiꝗ iā affcō ille nō est itelligendꝰ ēē solū sensual' qui
frequēt nō est i nr̄a ptāte nc respicit iustū vt iustū est
nc est solꝰ volūtatis isequētis ꝯstrucioēꝫ porcionis iferioris
ipiꝰ roīs aspicientis fātasmā licꝫ absqꝫ fātasmate nō sit
qm̄ hoc nodū expsto q̄ ꝓ ꝯsuetudīe exerciciois hnt sen
sꝰ spūales ꝯsitos i apice supioris porcionis ipiꝰ roīs que
porcio legibꝫ etnīs iuitit᷑ i luīe pure itelligencie ipmix
te loco et tpi Et qm̄ noīm ꝯtradis ē sepe penuria quo
rū nichilomi ꝯstitucio libēa est Trāsferamꝰ deīceps
noīa passionū aīaliū de q̄bꝫ phi tractauerit ad affcioēs
hꝰmoi spūales q̄les hꝫ aīa dū ꝯteplās deū amat ip
sū vt totū amabile. ꝯcupiscit ipm̄ vt totū desideābi
lē fruit᷑ et qetat᷑ et delcat᷑ i eo vt i toto bono vtiu
qꝫ iā adepta Cedit vo q̄ꝗ ab hoc toto amabili toto
desideābili toto delcābili separe pt᷑ hic illud sibi
vehemētissimū odiū ad pēm horror et abhoīacio et fu
ga et detestacio si videat᷑ istē. dolor aūt acbissimꝰ et
ītētido molestia si forsā affuerit Hic ptea spes i
ꝯtens dū ꝯsideāt magnificētissiāꝫ et mūificētissiāꝫ
di libealitem reꝓmitte etīa audacia rursꝰ mag
nanimis i aggrediēdo ꝯradia ꝑt dm̄ zelꝰ quozdi
ni cltꝰ et hoīs. desperacio aūt i vibꝫ ꝯpris vel de

vibz pprijs vt ex ↄsideracione tantoꝝ discrimi̅nu̅ et diuinoꝝ
iudicioꝝ ī̄scrutabiliu̅ metꝰ īgens Ecce hemꝰ ī spu̅ pas
sioēs videā̅ principales aoꝝ ↄcupiscēncia delectacioē odiu̅
fuga̅ tristicia spe desperacioē audacia metu̅ ira vł zelu̅
Et vt ad vnu̅ dicamꝰ et decem ppⁱaꝝ assignemꝰ passio
nes aīales vt tales sꝫ vsat̄ circa bonem ↄmodi vł inco
modi spūales vō ad bone solꝰ iusti vł iniusti rspiciunt
Consideracio xiij ī q p figurā oñdi quō passioēs tan
te ex ↄsideracioē diuinoꝝ iudicioꝝ sit iugit̄ ↄtemplade

Passioēs spūales hn̄tes originē ex ↄsideraci
one pura et lucida iudicioꝝ diuinoꝝ quo ad
bonos et reprobos hn̄de sꝫ iugit̄ apud de
uotos tanq̄ centrū aliqd vł cardo vł axis vł
spdꝰ imobile īt volubiles alias ↄlesciāꝫ ꝫ vndecūꝫ surge
rent passioēs Puto q passiones hmoī spūales habu
erat q̄ dixit Dn̄e an̄ te oē desideriu̅ meu̅ Et rursꝰ o
culi mei sp ad dn̄m Porro eiꝰ intellcu̅ placeat vti manu
ductioē grossa figurali Constituamꝰ nauē ī medio maī
ordiemꝰ ea̅ et armemꝰ ta̅ hoibz q̄ īstrumētis oībus
reqⁱsitis Sit ī medio nauis malꝰ erectꝰ portans velum
expasu̅ ad ventoꝝ susceptione. Sit ī sumitē mali rector
nauis ita collocatꝰ q pt qq̄ua vsu̅ sursu̅ et deorsu̅ dex
trorsu̅ et sinistrorsu̅ an̄ et retro ↄspicē sibi de oībz ita
vt neqꝫ fluctuose elacioēs maris neqꝫ caligines nebulo
se neqꝫ vndaꝝ aspsiones neqꝫ extensiones neqꝫ distēciones
veli p varietē ventoꝝ neqꝫ ↄcursꝰ t occursꝰ nautaꝝ scire
inquirenciu̅ seu nauē regenciu̅ valeat obstāe q̄minꝰ ī
spiciat oīa q̄ videnda decreuerit Talis rcor et si fuerit
nunc hac nc illac p hac nauē sī circūsonates ecia̅ vari
as mutaciones procellis ppeti ↄpellit̄ nichilominꝰ liberu̅
sp hꝫ pspectu̅ ad imobile celi plaga̅ qua polu̅ noiamꝰ

Detorquet i sup oclos si et diu placuit p dez circu quas
i infimus regione Existima tale debē esse spm i na
nicula corpis q̄lis ē descriptus ē rector nauis Ascendat
ipe oportet arte seu specula synderesis quā appellauit
misticus ph'a more dn̄i. paulus celu tciu iohes ee in
spu̇ pspiciat ex illa specula tanq ex sumitate mali stabi
le celi axem q̄ ds est. q̄ sez stabil' manēs dat cuncta mo
uei. videb q spc iste poterit anotare ventos passionu vala
rii tanq ex duodecā ptibz & plagis ducenū oiginē s. a dō a
bono āgelo a malo a celo ab inata xplexioē ab actione
q̄litatū pmaz ab actione q̄litatu secdaz ab ymaginatiua
v̄tute a spu̇ a roē ab h̄itibz acq̄sitis vl' inatis. Eadem
a vaia xbinacoe seu xfigurācoe causaz pdictaz sup qbz
oibz xsiderandu aliq̄ estiamus p singula Cosideracō sexta
q passi'es spūales causat' a dō mediate et imediate

Passiones spūales oiginari a dō tā mediate q
imediate fatendu est. Si oīs sapia a dn̄o
dō est et sapia dicit' a sapore scdm nomen
suu'. si ptea gr̄az v̄tutes et dō ifudi sup
nalit' a dō nemo fidel' ambigit Si rursus v̄tus sacmetoz
attīgit salte misterialit' i spm Si denicp mlti sentiacus dia
morosi quales orabat aīa scā i canticis Trahe me i quit
p9 te curemus i odore vnguentoz tuoz Et h' oīa atq3 silia
n̄i sit passioes q̄uis spc vl' causet eas quid supe n̄ vt
fateam' dn̄m agē passiones i spiritu usq3 adeo q iubi
let et exultz spc i dō salutari suo Amplius si naz quq3
sensuu spūaliu pspicimus q sua h̄nt silitudies ad sensus
corpales inueniemus q ds ē ipi auditu spūali armonia
sonorissia et ipi visui lux spledidissia. et ipi gustui sa
por dulcissimus et ipi olfactui odor suauissimus et ipi tactui
xplexus iocundissimus Porro sel' locutus ē ds p scripturā

sua sacra q̄ q̄nuis idipm no repetat sp p singlos vt dicit
iob. repetit tn̄ aperiendo sensu vt intelligat̄ hm̄oi scripture
Repetit quoz inducēdo mētem virtute ex alto Repetit īclina
do īspirādo alliciēdo illuiando stabiliēdo vt no solu ī
telligat̄ sed ipleat̄ et amet. Pro isto sic affici postulebat
q̄ dixit Concupiuit aia mea desiderare iust ī oi tpe Cuius
rone vna reddit. Nā testimonia tua meditacio mea e
et consiliu meu iustificacioes tue. Bonū ergo est secundum consi
liu iustificacioes dni q̄s scriptura sacra ēdit qd consiliu qui
deserit volēs inniti ppe vel aliene prudēcie huane volēs
ptea seq desideria cordis sui et ire ī adinuēcoibz suis vt ea
de et fallat̄ int tot varietates affectuū videlicz ordinaciū
nate e prout īfra docebit̄. Considerando xvo q̄ passio
nes spuales q̄z causat̄ a bono angelo. et demonio sunt

Passioes spuales ab angelo di bono frequēter
Dimitti credēdu est. Nolo quisq̄ expectet vt
nc ptractem studiose modos q̄bz angelicus spūs
copulai pt ad huianu illustrādo ipm affi
ciendo monēdo et docendo. De ea cauteacioe cōpassio q̄uip
pe fit a doctoribz scribētibz sup scdm sniaz. Fatem
itaq̄ q angelus no illabit̄ ī spm nrm q̄m hoc ipm solius
di e ppriū q̄ ita spm nrm solus pt dnant possidē forti
t atq̄ suauit vt sepe motioi atq̄ viuificacoi spc nr
obediat vltro. et sic vltro tn̄ vt no habeat phas ob
niti. Et hūc igressū di dnatiuū noiam illapsu. Sut
nichilo9 alij moi q̄bz angelus bonus agit ī spm nrm. Vnus
e p applicacioez imediatā sue sbe et virtutis ad spm
non q̄dē nāli ordie pro statu psentis misie s3 dispen
sacioe supnāli. Facta aūt applicacioe tali cu angelus sit
sba luiosissia virtuosissia ac benignissia q̄s negauerit
q̄n alliciat̄ et q damno trahat̄ spiritus nr ab huiusmoi luio

sa et benigna et suaue olenti virtute tamquam sifru et hat
a magnete vel appetitus ab obiecto placidissimo et suaui
entissimo moueatur. Perfecte si fuerit spiritus noster purus castus inte
ger et sanus sine discrasia febrili corrupcione viciose si
ne interposicione sordidatus cogitacionum cum desideriis temporalibus et
fedis. Propterea sicut ymaginantur philozophantes quod acciones celi cor
porei per omnem orbem stellarum et planetarum et per omnia zodiaci signa
forme corporis humani influunt et imprimunt in ipsum coaptacione
cione quadam indissolubili. Proporcionali similitudine dicere possu
mus quod ex disposicione dei constituta quelibet celestis ierarchia
a summo usque deorsum per omnem naturam spiritualem influere habet
in humanum spiritum quelibet angelus suo modo mediate vel immediate.
Hic seraphin inflammat cherubin illustrat thronum stabili
unt. et hoc secundum tres vires anime affectiuam scilicet intellectiuam
et executiuam. et secundum tres eius porciones superiorem inferio
rem et infimam sensualem. Unde et apparatus prima ierarchia
mouere dicatur porcionem superiorem anime que respicit prima prin
cipia. secunda porcionem inferiorem que respicit decisiones temporales.
et tercia porcionem sensualem que ad singularia magis declina
bitur. Quisquis postea studiose cognouerit ea que tangere superfi
cialiter intendimus de causis naturalibus passionum animalium per
quas disponitur vel indisponitur spiritus ad passiones spirituales co
aduertat quantum donum habeat bonus angelus ad conducendum sal
ti disposicione hos vel illos spirituales affectus disponendo
vel immutando sensus corporales tam interiores quam exteriores qui
sunt organice potencie. et hoc variis modis et pene infini
tis iuxta variaciones applicacionum multiplicium huius vel
illius cause corporalis. Verum de hiis non est hic dicendum per

Consideracio xvi quomodo malus angelus causat pas singula
Passiones spirituales perturbatur siones spirituales de promit
cerebro ab immissionibus per angelos malos fac tere

tis Possunt quidam angeli mali quantum dei providencia permise
rit agere similia miracula ad angelos bonos tam obsubtilitatem vigo
remque substantie sue quam ob perspicuitatem naturalis ingenii quam propter experienciam
diuturnitatem nec non in naturalibus actionibus sursum et deorsum in celo et terra
nunc in operacionibus miraculosis angelorum et omnium spirituum beatorum
ipsius erunt frequentes Excecat eos malicia amens superbia
furentes sine lege et ordine livor insaniens Excecat eos iu
stum dei iudicium illudens eis et permissiones eorum conatus adversus
angelos suos dirutat in usum sue bonitatis Transfigurat se ange
lus sathane in angelum lucis sicut dicit apostolus Quod fieri sic potest
uno modo intelligi ut ipse malus celet innatam maliciam et hor
rificos actus suos fingendo se placitum pulchrum et benignum
ad exemplar bonorum angelorum: imitando preterea doctrinas et
observaciones eorundem beatorum spirituum in amore castitatis et
virtutum tam ut seducat facilius quam venerentur et colantur sicut
deus Item propter quod aliud inveniuntur in supersticionibus magicis fieri
thurificaciones et orationes devotas et ieiunia Petit quoque
fieri mysteria per pueros innocentes non ut efficacius fallat et
colatur sicut deus Denique quantas habeat efficacias
ad inmutaciones corporis actiones iste malignorum spirituum scriptu
ra sacra docet de magis pharaonis et alibi et roma etiam de
ducit processio quod demones aliquando sint adversus quos nobis est col
luctatio sicut dicit apostolus Et experimentum et sancti patres multiformi
pera nimium argumentis experti sunt Consideracio xviii quomodo passi
ones spirituales a celo dispositive causantur et a qualitatibus secun
dis a celesti influxu et primarum actione qualitatum causatis

Passiones spirituales inmittuntur a celo media
te tamen et solummodo dispositive. scilicet a qualitatibus
secundis consequentibus celestes influxus et primarum
qualitatum actiones loquitur esset hic sermo de
dictione astrologorum quo ad celestes actiones in corpus huma

nu̅ sc̅dm vaietate̅ signoꝝ et planetaꝝ et aspectuum vt
q̅ satn̅ꝰ īducat ad tristicia̅ iupit' ad leticia̅ . mars ad ira̅
sol ad audacia̅ venꝰ ad ꝯcupiscencia̅ et ita de reliq̅s Inde
veit distictio illa q̅ planetaru̅ aliꝰ ē beniuolꝰ alius
maliuolꝰ q̅uis hoc no̅ sit accipiedu̅ de malicia que
sit īnata planetis Inducit et q̅ntu̅ de se est ad bonu̅
sed ī hoībꝫ abusꝰ ē q̅ bone nc̅e īclinacoēs deducu̅t ī ma
lu̅ Potuerunt etia̅ rememorari quo pacto celestes īflux
us varias īp̅mu̅t et miras tn̅ ī lapidibꝫ q̅ ī herbis et
metallis ꝓprietates sicut ī magnete p̅spicue cernimꝰ Dic̅r
p̅terea dicu̅t reru̅ hm̅oi curiosi q̅ lapis tal' portatꝰ vl' īspec
tꝰ dat audacia̅ . aliꝰ leticia̅ aliꝰ tiore̅ Hec at̅ oīa q̅n
tu̅ h̅nt veritatis nichil aliud ꝓbat q̅ nr̅ꝫ ꝯsideracio
ne q̅m acceptacoēs hm̅oi fiu̅t no̅ īmediate ī sp̅m racōna
le sed ī corpꝰ ad cuꝰ alteracione̅ hāc vl' illa̅ no̅ paru̅ ī
clīt' sp̅c ad hu̅c effc̅m sp̅uale̅ vl' ad illu̅ ī se producē
du̅ q̅admodu̅ meorat' helizeꝰ cecinisse salt̅i diuīp̅phie
sp̅m ī se vellet excitari Hec at̅ decones dicu̅t' p aliquas
hm̅oi v̅tutes allici vl' eici vl' ꝯpelli alteiꝰ est specu
lacōis Vocat at̅ aliq̅ v̅tutes hm̅oi v̅tutes occul
tas sicut auicenna Alij v̅tutes a tota sp̅e vl' q̅ ī secu̅t'
forma̅ specifica̅ rei sicut na̅ specifica caliditis est
calefacē ita na̅ magnetis ē sic moue̅ ferru̅ . na̅ speci
fica struciōis digerē ferru̅ Et ita de reliq̅s effc̅ibꝫ
quos no̅ dicu̅t fieri ex ꝯtrariu vel accioē q̅litatu̅ p̅maꝝ
vel ꝯcambiacioē earu̅ seu ꝯfiguracioē q̅admodu̅ fuit ī
tercio q̅ruda̅ ad hc̅ p̅ncipia gn̅alia q̅lescu̅q̅ effectꝰ
īferiores reducē q̅ vel no̅ p̅nt vel difficulē possu̅t ī
assignacioē tot varietatu̅ ī effc̅ibꝫ semet euolue̅ Inueni
mꝰ p̅terea quosda̅ ph̅oꝝ opinatos ee̅ sicut ex articlis
parisien̅ ꝯdep̅natis pala̅ elicit' q̅ celestes itelligencie

q aiant celu scdm eos talit agebat i spm qlit celu a
git i corpus ita ut spc se habet solu passiue ad oem sciam
cognitione vl affcione et nil agebat sed agebat tanq si
obiectu lucidu agat ymagine sui i speculu obiectu vel ta
q pictor aut scriptor se agat i tabula. put ecia boecius i
suo de cosolacione metro memorat Dixerunt rursus aliq
q hc actio intelligencie fit libe i spm nt ad ho cognosce
du nt ad illud Alij nali necitate id fieri intendebat. po
nebat tn q dispositio spc put abstrahit magis a mundi
a carnalibz vinculis & carne recto corpis iuuat plurimu vel i
pedit radiosos hos influxus Sic saluat magica nalem
sic prophetiam illuiacione et ita de plurimis Sic ymma
giti st auicena algazel alkindus et nonnulli doctor
xpianor ponetes illustri qquantu et hoc posuerut a
liq fieri p liberam diuisione spc scdm duplice facie sua
nt ad supiora nt ad iferiora Aristoteles vo nulla
posuit nisi ab infimis fieri cognitione vl affcione ca
gitiq & imediate. q isecuti st oes doctores catholici
du loquunt de statu nre destitute nc eleuate p raptus
a illustriones miraculosas sicut dicit petrus q no huana
volunta allata e aliqn prophetia raptus at extasis apud
deuotos tunc ideo dicitur fieri du illustr spc imediate
desursu q pt nale csu vite pntis hoc euenit **Cosideracio**
vnj de pas[bz]tatis ab inata cplexe & earu origine.

Passiones spua[les] iuuant plurimu vel ipedi
unt ab inata cplexione corpali Auctorizauit
plato q aie isequunt corpa no qde nali ne
cessitate sed ad spm liberu fiat aspcs sed
qda iclinacoe put corpus ipm subministrat aie tanqua
istrumentu Costat eni q istrumentor uarietate surgit i
opacionibz facultas maior vl difficultas Videmus itaq

ica mechanicas artes qui fab' alit' opat' cu istrumeto qdrato
alit' cu acuto alit' cu hebeti. sic et scriptor et pictor Sic
est suo modo de varia cplexioe mebroz et de hiis q me
bris ipis sbseruiut vt st' spc corporei tam radicales qm
fluetes vt est ptea sanguis q est cois mia tam mebroru
q hmoi spirituu Circa qd oportet attede iux tradicio
ne medicoz q sanguis sbtilis et clarus i sba. tpatus vero in
qualitatibz dispoit ad gaudiu maius vel minus scdm qtita
te tal' sanguis q gnat spc spledidos a tpatos Sanguis
aut clarus et sbtil' et calidus a duo qlis est sanguis corpm
i qbz calor rubeus dnat' dispoit ad velocissimaz ira cu sit
velocis iflamacois et motus. sed ira hc modica est durabil'
cu oe sbtile et tenue facilit' resoluat' Si vo sanguis fuit
sbtil' et clarus et frigidus qlis est i corpibz i qbz aquositas
nalis flecitis dnat' iclinat ad timore et pusillanimitate q a qbusdam
vot' cord' debilitas. et ho est qz spc a tali sanguine gnia
the modicus frigiditte ipediete sua gnacione Est etiam
gnus paru iflamabil' ppt frigiditem et hunditte. ideo su
pest vt sit icepcus calefacie cor et ab exteriori moueri. ppte
rea neqz ad ira neqz ad gaudiu neqz ad audacia pt i
clinare Sanguis aut grossus et calidus si fuit niger a tebrosus
et iequalis grossiaci q turbidus appellat' qlis e sanguis cor
pm i qbz coler appiquans fini adustiois dnat' dispoit
ad tristicia ppt tebrositate spuu et ad ira ppt calidite
tpoz Dispoit isup ad ptinacia vl' fixa ira ppt eoru
spissitudie vl' grossiciem Delet' eni tarde nis for eis i
pressa et a corpe dissoluit' Si vo sanguis fuit grossus
et calidus no tn turbidus qlis iueit' i corpibz hntibz cor
tpatu et epar nobilit' calidu atqz sicu sed loge aplius
sicu et vetibz dieta mediocri vl' i corpibz tpatis qx

sanguis forti excitacio calefcus et inspissatus gradu recipit adu
ri et densari non du dispoit ad tristicia sed ad constante
audacia qua qda vocat fortitudine cordis Dispoit
quoq ad mediocre ira q leticia frangit ea cu ad leticia
magis sit pnus q ad tristicia Sz si ex vehementissimis cau
sis ira fortis excitet in talibz tarde sedat ppt grossicie
seu spissitudine predcor Sanguis aut grossus et frigidus no
tn turbidus qualis e in corpibz cor tpatu et epar fficius et frigi
dus tpato s magis siccu q frigidu et utentibz dieta gra
tu de se mediocris sanguis reddit hoies mediocre in oibz
accidentibz aiali ut no magis sit pnus ad ho q ad illud Sz
in tantu differt ab hijs quoq sanguis e tpatus qm ex dispo
sitione sua sanguis e solidus sive constans inchoatis ppt gros
sicie spuum suoq Si vo sanguis sit grossus et frigidus et
turbidus sicut in hntibz epar eqlit frigidu et siccu tpato vl
amplius frigidu et utentibz hijs q generant huiusmoi sanguine
dispoit ad celere et pmanente tristicia et ad leta vel
tarda ira Sz si excitet ira ex forti causa nimium pseve
rat et inclinat ad odiu vel rancore Fortitudo tn iste istoq
minor est q in hntibz grossu et turbidu atq calidu sanguine
sed maior q in hntibz spm subtile ppt qd odiu nalit invc
teat in istis Et tc q scdm ista et silia sumunt media sig
na complexionu et attribuunt condicioes alias sanguineis a
18 lias coleicis alias flegmaticis alias melancolicis Consi
deracio xix in q ondit p exm grossu pas aliquas spuales
disposiciones causari ex accione primaru qualitatu

Passiones spuales solent pmiari me dispoi
tie p actione pmaru qlitatu Subseqt
hec consideracio ad declaracoem precedentis Nam
varia dispoo sanguis atq spuu causat

principaliter a multiplici actione qualitatum primarum. Quamvis autem
per manuductionem declaratam per doctorum exemplum quod ebrius coti-
die conspicimus. Constat enim aliquos postquam vino se repleverint
turbatos esse et sedatos in passionibus suis et affectionibus quia
postquam vinum habundanter sumptum trahuntur. hii ad iram vehementem
hii ad tristiciam melancolicam hii ad leticiam effusam hii ad spem
hii ad timorem hii ad audaciam hii ad odium et indignatio-
nem hii ad benignitatem et amiciciam. Cur autem fit hec tanta vari-
etas nimirum quia variatur accidentalis disposicio sanguinis et
humorum atque spirituum ex actione vini et qualitatum suarum. Quo-
niam facile est percipere quantum operetur hec vel illa complexio fixa quo-
dammodo et permanens si in accidentali et transeunte disposicione
corporis dissilis tamquam subita et potens operacio subsequitur adeo quod de-
ut si videas ebrium prius sobrium fere dicere possis hic utique non est
ille. Denique quantum prosit in morali negocio cognoscere talium
passionum tales origines tam apud se quam apud alios vel cor-
rigendos vel docendos non opus est adicere cum non eadem vide-
atur sobrius et ebrius secundum philosophum. aliter quoque proinde sit ad devo-
cionem et virtutem inducendi sic vel sic affectati. Quod utique vi-
dit sapiens mulier abigail quia nabal non nisi post vinum diges-
tum commonuit. Hoc insuper lucidissime tradidit optimus moralis
artifex gregorius in suo pastorali. Consideracio xx de pas-
sionibus ab ymaginacione causatis et earum effectibus.

Passiones omnes per ymaginativam virtutem solent ex-
vel intendi nobiliter vel minui. Et hic inserere-
mus de reliquis originibus ipsarum passionum. Itaque
quantam vim habet virtus ymaginativa tradunt philosophan-
tes et medici per experienciam liberum edocti. Dicunt enim esse ipsarum
virtutum rectricem et immutatricem totius corporis. Quod ut faci-
lius innotescat supponamus primo cum philosopho quod species seu forma

rei vl' eius fātasma seu ymago hʒ vī alterādi ꝓporciōlr'
sicut hʒ res cuius est ymago quēadmodū spēs ignis hʒ vim
calefaciēdi. species niuis īfrigidādi. nō tn̄ ī eq̄li gra
du ad rem ipaz Suppōnit preterea ꝙ spūs aīalis delati
uus est forⁿꝝ seu speꝝ sicut aer recipit spēs coloris vel
aliorū sensibiliū Et hee spēs licz nō sit sensibiles ipse
sioēs ī corporibus dispositis sicut spēs coloris causant
ymagine ī speclo sic ymaginacio tpis figure recipit' ī
spiritibz ꝛ facit et defert' ī denso semīe tpe talis yma
ginacōis spēs ethiopis assimulacōez īducit ad ethiope
Hec aūt delacio forme ymaginarie pt̄ fieri dupliciter
Vnomō ꝙ ipamz for' moueat' et defeat' ad motū sui
subiecti sicut si sal liq̄fiat ī aq̄ destīu' et expadit' p
aquā Aliomō fit hc̄ diffusio p radiacōez ipius forme
ymaginate q̄ hʒ vim suipius diffusiua et causatione
aliaꝝ speciēꝝ ex seipa sicut lux causat lumē qd̄ causa
tū pt̄ pducere ꝛ aliud lumē Suppōnit īsup ꝙ delacio
taliū forꝫ p spūs pt̄ puenire usqʒ ad sēsus exteriores. quo
casu fiet ī sensibz exteriorbz talis sensacio suo modo qual'
fiet si ab extrīsecis obiectis mouet' Hac causa red
dūt aliq̄ cur dormientes exercet opa quez vigilancium Cur
etiā maniaci et aliq̄ melācolici credūt ea vidē vel
sentie extrīsecus q̄ nō n̄ itrīsecus ētu est fieri Hic euēit
vt dū hō est ī tēbris et timet putat se quez videre ymagi
nes terribiles vl' audie sonos horrēdos. quēadmodū
melācolici etiā ī pleno die ꝛ locis lucidis paciūt' ta
lia ꝓpt' tēbrositate spiritum quos hōret quodāmō
ipā aīa vl' virtus ymaginatiua. Et hic spēs ōstes credt
q̄ causā cōstātie sue secū ferūt Hec est rō cur aliq̄
timet nō timēda cur ī suspicioēs mirabiles et fal

fissias cadunt ita ut credat se aliquem qui ad mortem
vel incarceratione vel spoliatione et inde fugiunt nemine
persequente trepidantes timore ubi non est timor Cognovi ta
lem tempore meo qui zelosissimus erat et peritus valde in medicina
qui tandem fugit in nemora occulta nec ultra comparuit Sic
aliquis estimabat se gallum et more galli cantabat. a
lius murilegum et sub lectis mures querebat. alius yma
ginans se habere cornua in fronte recudabat quotienscumque
videbat se inspici et frontem tegebat Alius ymaginans
se nonnumquam de infectione lepre vel de morbo caduco omnes
hominum fugiebat et trepidabat aspectus et sermones. alius
ymaginans se habere pedes ferreos calcabat validissime
super terram. alius ambulare non audebat fantasians pedes suos
esse vitreos Sic saluant expositores aliqui quomodo nabugodo
nosor sedebat fenum sicut bos et cum feris habitabat quia se
bovem se esse fantasiebat Sic asserunt medici quod ymaginatio
fuit causa et mortem inducit Et hanc virtutem usque ad hoc
elevare voluerunt aliqui ut per illam mirabiles impressiones
fierent in elementis et in rebus extrinsecis ut quod ad ymaginationem
alicuius sicut refert avicenna cadat camelus Talia sunt
innumerabilia Nam infinite sunt species huiusmodi fantasiarum vel me
lancoliarum secundum traditionem medicorum quos oracius furores
appellat vel insanias deducentes in hanc omnes homines in aliquo
stultos esse Mille puellarum inquit puerorum mille furo
res Et in ecclesiastico dicitur quod Stultorum infinitus est numerus
Hec autem consideratio docet quod saluberrimum est assuefieri ut
aliquis nunc a fantasmatibus quantum possibile est fieri se denudet
et avertat in excitatione sua Quomodo autem fieri habeat tetigimus
alibi in tractatulo de practica theologie mistice conside
ratione ultima Rursus apparet quod periculosum sit homini dimittere
se nimis labi et profundari in ymagines vel fantasias pre

ferri viciosas et ita peruersas species labentia ut sit bestia ho-
res x dicte. Nam cum contrahuntur habitus ex actibus frequentatis et
habitus causentur. naturaliter fit ut ponderosior sive iclicius sit immu-
tet ymaginatiua virtute et ex consequenti totum hominem quod in na-
tate quadam continet homo veluti brutum ut quemadmodum fit in illis
quos philosophus bestiales appellat. Hic utique verum est quod omnis
ymaginatio perfundata habet sua insania vel ebrietate et qui
demoniaca passione sicut dicit origenes. Ledit quoque no-
biliter seu peruertit totaliter iudicium rationis ut patet in philosophantibus
pariter in ambiciosis in auaris in iudicis in impacientibus. In quibus
verificatur illud prouerbium Furor fit lesa sepius paciencia. Ita de-
mum prouenit ut dimisso vocatiuo casu quo vertere et in e
in donum dei necesse est quod nec sibi assumit hunc honorem s q
vocatur a deo tamquam aaron. alii per nominatiuum casum alii per geni-
tiuum alii per accusatiuum alii per ablatiuum et pati passionibus quatenus
ascendere. Quodammodo ad hoc desum multiforme flexum et reflex-
ionem quam habent in potenciis cognitiuis ipse ymagines vel fantasma-
ta vel species adiuncte et cum habitibus et passionibus inde sequentibus in
potencijs affectiuis ita ut non sit dubium quin mirabilior varietas
inde resultet quam sufficeret causare simplex aliqua ymago talis vel
vel talis vel fantasma vel passio sequens. Nam si fuerint concor-
dantes ut in virtuosis nec dubium erit quin oriatur inde suauis-
sima et mirabilis armonia veluti cytharedorum multorum cy-
tharizancium in cytharis suis quia ipsa inhabitans sapiencia dele-
ctatur audire. alioquin resultat horrenda contrarietas et amarissima
tumultuacio tamquam maris refringentis in se et ad cautes fluc-
tus suos. pronto non ob aliud dixisse prophetam Cor impii tamquam mare
feruens. Denique sicut diximus de ymaginatiua virtute ita
proporcionabiliter suo modo conducere possumus ad potencias supe-
riores non organizatas que sunt ratio et spiritus quibus ad actus istarum

potenciarum non sequitur de per se corporibus immutacio quemadmodum virtus ymaginativa mutat illud. Fit tamen ut actuacio vehemens ipsarum ita rapiat ad se quodammodo potenciam ymaginativam et ab actu suo suspendat eam. sicut ipse spiritus sensitivus actuatus rapit ad se racionem et speculacionem ut nesciat quis huiusmodi est an in corpore vel extra corpus ea que videt intelligat. Rursus fit aliquando redundancia superiorum harum potenciarum in inferiores quemadmodum beatitudo anime redundat in corpus et dotabit illud.

Consideracio xxii de decacordo psalterio cythara spirituali et mistica et corde eius

Passiones et plures spirituales racionales et animales reddunt in virtuosis psalterium decacordum cum cantico in cythara. Dicit enim si quis da appropriacione loquimur psallit. non cantat sensus cytharizat. Videamus in primis de psalterio mistico quod ad exemplar cordis. sicut et cytharam ars ipsa fabricavit. Noverimus ergo corpus seu lignum nostri psalterii vim affectivam superiorem in qua tot corde sonabiles extense sunt quot sunt veritatis assertiones ut quod deus pater noster est quod deus in celis est quod deus iustus est et ita de reliquis quasi digito aliquo studiose meditacionis. sed neque nimis spiritus habet plectrum discrecionis quo tendit et remittit cordas sentenciose veritatis. Rursus corde tales debito moderamine tense et percusse reddunt sonos varios secundum varietatem passionum ita ut amor qui est generalis et radicalis passio stabiliatur pro tenore. Porro decem reliquas passiones efficiunt decem sonos alios principales. De sonis enim lateralibus et appendiciis non est nunc sicut nec de huiusmodi passionibus. Constituamus si placet pro manuductione exemplari psalterium aliquod decem cordarum et decem ordinis diverse sentencie sicut ex decem preceptis iuxta exposicionem Augustini

vel ex aliis scripture locis fabulari potuerat Prima cor
da summus ex hoc noie pr. et hc appellatur pnal adepcio
Secda i hoc noie nr q appellatur fnal associatio ha
m9 tercia cu dicit i cel. hc est di exaltacio habemus
alias septe iux septe peticiones. q sunt diui nois scifica
cio. scificetur nome tuu. Qrta dnacio. adueniat regnu
tuu. voluntatu diuie et huae vnicio fiat volutas tu
a s. i ce et i terra. qpa desrio. pane n co da nob hodie.
debitor mltiplicaco. dimitte n d nra. teptacionu inuasio
et ne nos iduc i tep. mali extra notio. sed libera nos a
malo Prcute corda pima digito studiose et attete
medicacois illa reddit sonitu aoris di. Prcute corda
scdaz illa reddit sonitu aoris pximi. Prcute corda
tcia illa reddz ystacia audacie. Prcute corda qrta
illa reddz sonu zeli et ire i pphanates di nome. Prcu
te corda quita illa reddz sonu ste spei Porro corda sex
ta du tangit sonat delectacione atq leticia Corda septia
desideriu et psecucione Octaua dolore et odiu No
na fuga et horrore Decia tiore et de fuis vibz fidentibz
desparacione Poterat hoc lacieri sermoe deduci oste
dendo qd eciam corda prima q est pnal adepcio si tanga
tur sapiet digito ste medicacois apte reddit sonu qlibz
vtuose et spual affcois Dic cunsq i alia qlibz qmuenio
eq facilite repies vt sit sonus tuus mltiplicatus suppu
meru Ex q resonacia fit qd cadunt et recedunt maligni
spc vicior tamq cythaizante dauid desinebat nequa sps
exagitare saul. ita vt cuilibz decem sonor pricipalm possit
aptari una ex tu sgressioibz decem pceptor Addamus ad
hoc qd du medicacio nra fit sup huiusmoi cordas sentenciose
veritatis et ad reddedu sonoritate religiose affcionis scu

passiois Sit hoc aliqn̄ p rōnes sūptas ex ētmis et ex
pimis sapīe pncipiis et tūc reddit sonꝰ tāq̄ de supius ki psalterio
Sit hoc aliqn̄ p rōnes sūptas ex affcib; et sensualib; exp
ienciis et ita resultat sonꝰ ī cytha tāq̄ ex īfimis Sit hꝰ
aliqn̄ p rōnes sūptas ex deductione ꝯclusionū p pcci
pia pma vl' p rōcīacione ab effcib; ad causas suas sup
tā et ita reddit' cāticū iocūdū velut ī gutte et faucib;
nris Sic psallimꝰ spū et mēte cātātes ī cordib; nris cā
tica dnī Sic cythaizamꝰ mortificatis quodāmo et p dis
ciplīā desiccatis alioqn̄ nō eēt psalteriū iocūdum cū
cytha Sic optabat psall'e cane et cythaizāe q̄ dicebat
Exurge psalteriū et cythara Exurgā diluc'lo Sed qd
ē exurgē diluc'lo. Puto q̄ est ad pmos gr̄atie
ꝯteplatīe radios splendentes p atē regione protinꝰ e
rīpe et velud ex snīa dicē Bonū est ꝯfitei dno et
psall'e noī tuo altissīe nusticis modis dictis. Ad adnū
ciādū mane ꝯsp'itis miaz tuā. et veitate tua p noc
tē adūsitatis ī decacordo psalterio cū cāticō ī cytha

Cosideaꝰ xxiij quo smo passioal' sit vtil' et quo nō et
quo discēcio gnāz pmittit passiones vitiosas q̄ laudabiles

Passioales sermones assumi pnt vt īduant
hoīes ad vtutē veitate tn̄ et discrecione
sp obseruata laudat aristotiles ī rethoi
cis illa iudicia aput q̄ phibet' dici ser
mones passiōles et ubi veitas nuda ppoī iubet' Recte
id q̄de si nulla ex pte uidex ꝯrēt' aliūde diuti a tmi
te recto iusticie q̄dmodū si nullos vmq̄ fieri ꝯtigēt
palogismos ars de sophisticis et elechis frust' esset
Dz tū psuasioēs passiōles cotidie fieri ētiamꝰ adūsq veī
tatē tā p nos ipos ī q̄b; habitat hꝰ noī passiones ex

corruptela peccati quam alios. Nos prohibuerit sicut arguit
augustinus quarto de doctrina christiana. quis inquit prohibuerit
eloquentiam seu persuasionem rethoricam induci licite pro defen
sione veritatis vel per sua in cordibus humanis plantatione
ut libenter et obedienter audiatur veritas adversus palliata
vel fucata falsitate. Addimus in consideratione quod veritas tamen
vel discretio semper observetur. Male enim pro veritate certaret fal
sitas. quoniam non sunt mala ut bona eveniant. Similiter nec
falsa asserenda sunt ut veritas confirmetur. Unde si movere
conspicis aliquem per sermones passionales non observata discretione
Nichilominus magis efficacis quam si equum velocem stimula
res ad currendum. Dicitur enim discretio sine affectione posso
li iacet sic affectio sine discretione precipitat. Quia tamen
placeat attendere quod industrias observat discretio. Discretio
permittit passiones aliquas succrescere dum virtutibus cum incipiat
Docet quippe ea evangelica parabola de non extirpandis pro
omni tempore zizaniis ne simul eradicetur triticum. Nam enim vel numquam
germinant triticum in nobis virtutis sine zizaniis et paleis ali
cuius vanitatis presertim cum primo necesse sit illud esse quod animale est
secundum apostolum deinde illud quod spirituale. Videret ergo quam
discrete se habeat eruditores puerorum vel aliorum animalium
hominum qui parum deinde in moribus a pueris si protinus conspicerent e
os exuere ab omni passione viciosa - eos velut ad spiritua
lem senectutem subito perducere contenderent. Sic denum sine
ordine et tempore zelus eorum non secundum scientiam implicabili furore
immo furore passione omnem profectum moliatur. Amplius vero
permittit discretio passiones aliquas germinare vel crescere
non quia placeat que pulchre sint sed ne deteriores inva
lescant passiones sicut retunditur clavus clavo. Et dolor
est medicina doloris sicut enim respectus huius laudis vel

tior infamie videt aliquando temporibus adulteriorum et stuprorum
et rapinarum et aliarum huiusmodi flagitiorum operationes. Hinc tolera
bilius est permittere divisionem odiosam fieri iterum quasdam perso
nas quam impudico se amore commaculet. Hinc ad felicem rei
publice mixtionem inducuntur ipsi principes aliquando per fa
me repromissionem. Hinc ad litteras cognoscendas prodest
pueris emulatio quedam licet viciosa ut socios exuperet.
Similiter discrecio sicut permittit passiones aliquas vitup
abiles, sic aliquas laudabiles presertim fervidas et sublimes
nunquam cessat inducere si in deteriorem exitum eas versum iri agno
verit utputa si petere sibi si fieri sibi pati pastea recu
saret. Non enim presencia tantummodo spectare satis habet discrecio
sed rerum exitus prudenter ipsa metitur. Nichil quidem de sublimis
sed nichil periculosius et temptacionibus magis expositum quam
ambulare per viam affectionis amorose dum vehemencia in se
habet sic amor vero dicitur vehementissima est passionum. Pos
tremo placet ipsi discrecioni sobria mens et modesta si tam
sollicita est ambulare cum deo suo per viam mandatorum suorum et
hec via regia a patribus trita tamquam si iumentum sit apud de
um tamen postea sit azina quam agitat ihesus in iherusalem. Displi
cet tamen placet tali quedam rudis mens et arida tamen sine aqua quam
si reiecto freno discrecionis quereret ductu propriorum affectuum
in mirabilibus super se per prerupta montium contemplacionis pal
ta et sublimis sapiencie per desideria flammancia quibus accenditur.
feliciter quidem si discrecioni superstes sit salvare se et inde
illic despectis terrenis iubilare deo in decacordo psalterio
cum cantico in cythara cum propheta abacuc dicere ex sentencia. Deus
per excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Explicit tractatus nobilis de passionibus anime editus a magistro
iohanne gerson cancellario parisiensi nostro professore sacre theologie

Incipit tractatus bonus eiusdem de modo vivendi omnium fi[delium] liii

Regula prima que spectat ad nobiles potentes et scabinos ne pauperes videlicet per
sua
potentiam opprimant et a subditis suis op
primi permittat Malos usque in villis suis
destruat Causas pauperum viduarum et or
phanorum libenter audiat et cito iuste iudicet Munera
pro iudicio faciendo vel festinando aut retardando non accipi
ant nil a subditis suis extorqueant Ad milites

Ad nobiles

Regula ad milites tangitur luce tertio Neminem con
cutiatis scilicet in persona per potentiam indebite Neminem
calumpniam faciatis in rebus quam per maliciam facere
possetis Et contenti estote de stipendiis vestris id est redditibus
vestris militaribus temporibus accipiendo vos ad defendendam patriam. mathei
xxvi° Non sine causa gladium portat etc. Ad simplices

Regula simplicium quo ad ecclesiam ut ieiuni ad mis
sam veniant In missa non loquantur nec circumspiciant
An missam orare debent ut gratiam dei recipiant
In missa memoriam christi habeat passionis an euangelium sancti
iohannis non exeant Sermones libenter et diligenter audiant Et
in feriis post missam gratias deo satagant Ad episcopos et platos

Regula episcoporum et platorum satis patet ad thimotheum
3° Oportet episcopum sine crimine esse sicut dei dis
pensatorem Et mathei xx° Qui maior est vestrum sit
vester minister. Prima cor vi homini vos etc Est autem officium episcopi
malos corrigere et arguere bonos et pusillanimes pacificare quia
sit dominus petro in persona omnibus platis ait Pasce oves meas
Et thess v° fratres corripite inquietos consolamini pusillanimes:
De istis ii. ad thimotheum 3° Predica verba insta oportune argue
e obsecra in omni patientia et doctrina Et galatas vi° Si potuerit
patus fuit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis huiusmodi etc

Regula clericorum est hec doctrina **Ad clericos**
vita scilicet fama odorifera. Levitici vi Sacerdotes habent
hostias pro delictis suis offerre. Et augustinus in regula
sua Sit vobis cor unum et anima una in domino. psalmus Sacerdotes
tui induantur iusticia. Colocenses iii Induite vos sicut electi dei visce
ra misericordie et pietatis habentes **Regula ad religiosos**
Regula religiosorum est vivere in obediencia castitate et
paupertate. Et debent devote orare et contemplari et car
nem mortificare contra vicia et concupiscencias. unde augustinus
in regula monachorum In omnibus et super omnia ametur deus et honorificetur.
Et hugo de sancto victore de claustro anime Summe religionis regula
in hoc dependet ut prelati custodiant subditos suos. Subditi pre
latis benigne obediant. devoti sint senes. iuvenes vero la
boriosi. Sit honestas in habitu. mediocritas in victu. Sint
in claustro assidui et ad curiam tardi. non sit curiales sed claustra
les. Sit attencio psalmus non cansio non sit rumor in claustro
sed dilectio. in capitulo non lites sed confessio. in choro sit satis simpli
citas et circa altare reverencie honestas **Regula divitum**
Regula divitum ne aliquid iniuste acquirat ne propter di
vicias suas pauperes vicinos suos despiciat. pau
peres sustineat Operariis suis bene et cito persol
vant. Adulatores nec adulatrices in mensa recipiat diligenter
et libenter ad concordia viciorum suorum laboret **Ad pauperes**
Regula pauperum ut divitibus libenter et fideliter ser
viant nec divitibus propter divicias suas invideat
nec propter paupertatem adulacione vel detraccione pla
cent nec impaciens sed gratanter paupertatem sustineat nec iniuste
ditari cupiat nec ecclesias propter divicias vitent. Nichil fur
ti a familia suorum viciorum nec ab alijs retineat **Ad virgines**
Regula virginum. Non sit loquaces sed simplices cor
de et habitu ad virginitatem mirabiliter cogitent

nō

et ea diligat Choreas vitet inter iuuenes no sedeant
nec se ab eis palpai pmittat. no amet aliq illicito amo
re. adulatores neq adulatrices recipiat nec audiat eroes
liber dicat sordida vba et inhoesta fugiat Ad viduas
Regula viduar vt continentia diligat et i vestib
humilit se habeat et oroibz libet insistat hoies sus
pectos i hospitio suo no recipiat. de asilior pboru
se gubnet et viuet Sanctu ana et elizabz viduas
cogitet familia castu habeat paru p vicas currant
Regula nuptar. thio. honorare supiores Ad nuptas
diligere maritu regere failia diligere gubnare do
mu et seipaz hoesta et irrephensibile ondesu exhibe
Regula mliru est q no se idecet Ad mlres
Ornatus ondat aures collu gutt et caput tegat
humilit i ecclia et vbiq se habeat nec alias mulieres
p supbia sua iuuet Ad maritos et vxores
Regula viror ad vxores et econuso Poit eph vi
Viri diligite vxores vras sicut et xps dilexit
ecclia sua. vxor at tieat viru suu. Corinth z vi coha
bitantes scdm sciaz qi ifirmiori et Pntu ad filios
Regula pntu ad filios Eph vi Vos pres noli
te puoare ad iracudia filios vros s educate
eos i disciplina et correctioe di Corinth xij No dnt
filij pntibz thezaurizare s pntes thesaurizare filijs
Regula filior ad pntes Filior ad pntes
q pntes honoret et eis i bonis obediat nec eis
sua furet. an eos no respodeat a maledictioibus
sino se caueat. cu pntibz aliqn ad eccliaz vadant
libet i negocijs pntu suor fidelit laboret. Dnor
Regula dominor ad servos eph vi. ad servos
Vos dni eade facite illis remittens minas

et soluite dno qd iustu est et equu seruis pstate scietes
qr et vos dnm hetis i celis . Ecc vij Ne ledas seruu tuu
i veritate opate . Seruus sensatus sit t dilcs qi aia tua no
defraudes eu libtate neqz inope deliqs illu **Seruor ad dnos**
Regula suoru ad dnos colocen 3o Serui obedite dnis
carnalibz no ad oclm seruietes qi hoibz placetes sed
i siplicite cordis timetes dm . scietes q a dno accipietis ret
bucione hereditatis . Prima petr 2o Serui sbditi estote i oi tiore
dnis vestris non tantu bonis etc **Ad familiam**
Regula ad familia . Ne fraude dnis suis i seruiedo
negligendo faciat . fideles sit i rebz suis custo
diendis . nichil ab eis auferat occulte nc alios furte per
mittat . nullu malu no faciat uxori vel filijs dni sui .
de male respodedo caueat Malos rumores fugiat u i
i domo malu oriri possit seu discordia etia i reporti ui
tent nisi cito reuitat Mercede sua in supbia vestiu
no expedat Ita viuat i humilite ut labor eor sit eis i
remissionem peccatorum suoru **Ad mercatores**
Regula mercator est ut no die dnica mercet
nec piuret ab iusto sibi caueat lucro nc ad
diem vendat ul carius ppt dilacione ut debitu suo tpe
pmisso soluat Nec scietes mercat Equa stateru habe
ant equa pondera et equa mensura **Ad tabernatores**
Regula tabnator e ne pmittat lude ad taxil
los i tabula sua neqz i tabna sua . dm blas
pheme non pmittat nc meretres recipiat de nocte ple
na mensuraz dent oibz . vinu cu aq ad vededu no misce
ant nec aliq pocula vl fercula aliqmo ad vededu de
Regula ad hospites e **Ad hospites** fraudet
q malos i hospicio suo no pmittat vl sciet

recipiat ~~nec hospitibus suis furet~~ nec hospitibus suis furet aliena vel ferri nec sustineat quod hospites sciet furari in hospicio suo Iusta bona racionabile computacionem cum hospitibus suis faciat Regula ad senes

Regula ad senes est in ecclesia libenter taceat iuvenibus bonum exemplum prebeat de maledicendo sive malefaciendo ipsos reprehendat Turpia verba ne habeat nec laudet malicias coram iuvenibus Mulierculas a bono non retrahat nec iuvenes laudet in superbiis suis Ad omnes

Regula ad omnes est ut excommunicatos vitet non se inebrient pauperes pro posse suo sustineat Sacerdotes et religiosos et ecclesiam ubique honoret et devote ab eis doctrinam audiat. Festa bene custodiat decimas iuste solvat detractionem caveant ab adulacione a blasphemia a mendacio a periurio ab assiduo iuramento a turpibus verbis et maxime a luxuriosis verbis se abstineat quia circumstantes et audientes ab eis inflamantur Precepta ecclesie teneat penitencias sibi iniunctas diligenter compleat Alter alterum ad bonum opus invitet et de malo reprehendat Det libenter elemosinas quia sicut aqua extinguit ignem ita elemosina extinguit peccatum Missas sermones et confessiones libenter colat et frequentent Ablata restituat quia non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum ut dicit Augustinus In vespere id est in fine vite tormenta inferni et gaudia paradisi cogitet

Regula omnium ponitur mathei xxviii^o Baptizantes omnes gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti ut secundum illud iohannis primo omnes crederent per illum i pet. 3° In fide autem unanimes in oratione estote compacientes fraternitatis amatores misericordes modesti humiles non reddentes malum pro malo etc. Christiani estis vel tis Dominum time et mandata eius observa hoc est omnis homo Eccle. ultimo ad gal. vi Et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia Amen Explicit

Incipit for absoluciois sacmetal mgri. J. gerson

G[ra]cia t[ibi] et pax fr[ater] k[arissi]me Petis p[ri]o si
apud aliq[uem] doctore[m] i[n]ueniat[ur] for[ma] autenti
ca absoluciois sacmetal. respodeo q[uod] sic
Et de hoc videat[ur] su[m]ma 9fessoru[m] vel bar
tolina sup[er] hoc v[er]bo Absolucio i[n] illa q[ue]stio
ne utru[m] for[ma] absoluciois debeat fieri sb mo i[n]dicatio –
Et s[e]c[un]d[u]m illa q[ue] reperiu[n]t[ur] ibide[m] patebit satis responsio ad
illud q[uo]d s[e]c[un]do petis s[cilicet] q[ue] sit for[ma] sufficiens. Dein ad 3^m
q[uo]d q[ue]ris v[nde] tot varietates i[n] forma ista absoluciois. Res
podeo q[uod] ex ignorancia vel negligencia sufficie[n]t[er] i[n]p[re]hendi q[ue]
agenda s[un]t circa sacrame[n]ta Pz cur q[ue] plus circa ista foraz q[ua]m cir
ca alias. q[uia] vna e[st] q[uia] alie forme dicu[n]t[ur] publice et inci
piu[n]t[ur] scripte sicut legu[n]t[ur] hic a[u]t occulte et absq[ue] libris et
arbitris fit negociu[m] Potest et alia r[aci]o dari q[uia] actus
9fessiois et absolucionis e[st] q[ue]da[m] actus iudicial[is] ubi videt[ur]
sufficere q[uod] sacerdos iudex explicite sinaz sua[m] q[ui]buscu[n]q[ue] v[er]bis
du[m] t[ame]n i[n]tendat absolue[re]. sicut dici[tur] i[n] matrimonio q[uod] 9sen
sus i[n]terior a[ni]ma[rum] significatus exteri[us] q[ui]buscu[n]q[ue] v[er]bis ymo
et signis sicut in muto sufficit ad matrimoniu[m] 9trahendu[m]
Deinde p[ost] solucio[n]e[m] alioru[m] q[ue]sitoru[m] et declaracio[n]e[m] p[re]missoru[m]
scriba[m] t[ibi] modu[m] quo vtor i[n] h[uius]mo[d]i absolucionibz. Du[m]
si nichil dubit[atur] de excoi[cati]o[n]e 9tracta Dico p[ri]o p[ro] mo
du[m] i[m]p[re]cacionis q[ue] de 9suetu p[re]mittit[ur] Dn[u]s n[oste]r ih[esu]s x[ristu]s
te absoluat. vel p[ro]ut t[ibi] d[eu]s Vel du[m] mora maior e[st] Mi
sereat[ur] tui o[mn]ip[oten]s d[eu]s etc. Dein[de] subiungo cu[m] i[n]tenc[i]o[n]e i[n]teriori
absolue[n]di q[ua]ntu[m] possu[m] et s[e]c[un]d[u]m auctoritate[m] m[ihi] 9missa[m]
et dico Ego ~~te~~ absoluo te a peccatis tuis i[n] no[m]i[n]e patris et
filij et spiritus s[an]c[t]i Ame[n] Nec oportet aliud adde[re]. nec
istud p[re]pone[re] aliis n[e]c istud adiectiu[m] o[mn]ibz n[e]c istud oblitis
nec illud 9tritis ymo p[re]t[er] no[cer]e si pone[re]t[ur] h[oc] adiectiu[m] 9t[ritis]

abſo

ctis cum virtus sacramentalis absolucionis valeat super peccata so
lum attrita licet nondum contrita Et ita est addicio quodammo
do disthetes que presupponit precessisse quod non semper precessit ut // contricione
dictum est Item nec oportet addere confitentem possum. et ad minus istud
confitentem debeo quia sepe sacerdos non tenetur audire vel absolvere et ita est
addicio disthetes Item nec oportet addere auctoritate michi commissa
Quia et talia sufficienter fiunt et valent per intencionem intencio
nem quam habet sacerdos vel habuit in volendo absolvere Unde per
regulam tenetur quod forme sacramentorum debent esse absolute et non
condicionales Et opponatur quod in baptismo dicitur quia si tu non es
baptizatus ego te baptizo etc. Respondeo quod illa condicio non
se tenet nec tenere debet ex parte forme sed solum referenda est ad ex
plicacionem intencionis quam habet sacerdos. quam intencionem ideo
explicat ne putetur velle baptizare puerum iam bapti
zatum et ita facere iniuria sacramento Unde apud deum
sufficeret intencio interior sine tali explicacione nisi quod sic
ecclesia voluit fieri causa dicta Simile esset in dubio quod
aliquis haberet de hostia posita ante eum dum celebrat
et nesciret plene si consecrata sit iam vel non utputa quia nes
cit si protulerit sufficienter verba etc. Tunc sine tamen
sit securitas amplior sufficeret quod homo cum intencione ista quod non
intendit consecrare istam hostiam si sit consecrata dicat verba consecr
acionis quamvis talis repeticio non sit passim facienda nec esset
in hoc assuescendum Addatur quod predicta forma absolucionis sacra
mentalis sufficit in quantum absolucione pro peccatis sive fiet
confessio post unam absolucionem iam datam sive non Nec opor
tet dicere absolvo te ab isto peccato etc. sed sufficit sicut pri
us Denique tamen observatur brevius et succincta forma
absolvendi predicta quam dum fiunt tot addiciones que vel sunt
superflue vel quandoque disthetes aut impeditive ¶ Ceterum
quo ad absolucionem de excommunicacione videtur quod in foro

publico n͞o sacr͞mentali nulla c͞ta for͞ requirit͞. Sufficit q͞ ille
q̄ h͞z p͞nt͞e iudiciaria significet itencione͞ sua q̄ vult tale͞
absolutu͞ e͞e. Porro quo ad sacr͞mentale͞ absolucione͞ q̄ vl
te͞ꝰ req͞rit͞ et c͞ta cꝰ omissione͞ m͞lta deficiunt. p͞cisa for͞ n͞o
ita req͞rit͞ sicut i͞ alijs sacr͞mentis. Vn͞ ista for͞ sufficit cu͞
itencione͞ i͞tencio͞n sicut p͞ꝰ explicabat͞ Ego absoluo te ab
excoi͞cacio͞e vel excoi͞cacio͞ib͞z ⁊c͞ Et p͞t addi lic͞z n͞o sit ne
cessariu͞ istud. Et restituo te sacr͞mentis ecc͞lie et orōib͞z
diuinis i͞ no͞ie p͞ris et filij et sp͞c sc͞i Amen. Veru͞ quo ad mi͞o
re͞ excoi͞cacio͞e͞ q̄ ↄtrahit͞ ex p͞ticipacio͞e cu͞ excoi͞catis suffi
cit eade͞ for͞. Vc͞z quo ad excoi͞cacione͞ larg͞o no͞ie dicta͞ q̄
ↄtrahit͞ ex q͞lib͞z pc͞to mor͞li q͞d separat ho͞ie͞ a d͞o puto q͞ n͞o
req͞rit͞ specialis for͞ s͞z sufficit illa q̄ dc͞a est p͞ pc͞tis. Am
pliꝰ v͞o quo ad irregulai͞tates ↄtractas celebrādo i͞ ex
coi͞cacio͞e vl͞ alio tali m͞o sicut h͞e͞t i͞ c͞stitucio͞ib͞z decre
taliu͞ for͞ n͞o est c͞ta et p͞cise i͞ussita cu͞ sit q͞da͞ actꝰ iu
dicial͞ magis q͞uodam͞o q̄ ordis. Nichilominꝰ p͞t ↄgrue sic
dici sicut ea͞a p͞niatio͞z vs͞q h͞z Ego absoluo te ab irre
gulai͞te vl͞ irregulai͞tatib͞z si sit plures et i͞stituo te sa
cr͞mentis ecc͞lie et dispe͞so tecu͞ Et post ho͞c ꝑ ho͞c profuturo
t͞pe vt legittime possit celeb͞re vl͞ vti sacr͞mentis. Dein͞ ad
dit͞ i͞ no͞ie p͞ris et filij et sp͞c sc͞i Ame͞. Tande͞ ad illud
q͞d i͞͞q͞rꝰ si sit expediens i͞ iunctio͞e p͞nie dic͞e o͞ia bona
q̄ facies sit t͞ pro gn͞ali p͞nia. Respo͞deo q͞ sic q͞r p͞ h͞ut
modu͞ o͞ia talia bo͞ h͞nt vi satisf͞ctoria͞ lic͞z n͞o tn͞ dem
sicut si specialit͞ i͞iungeret͞ o͞ia sic debe͞ fieri ꝓp͞t p͞ct͞a in
t͞n͞sgressio͞is et culpe seu i͞obediencie i͞de ↄsecutis
Tenor ↄstio͞is de q̄ sup͞ius fit mencio i͞ suma ↄfessoru͞ li
bro 3° titulo xxxiiij questio͞e xci habet͞

Explicit for͞ absolucio͞is sacr͞mental͞ venial͞ m͞gri. Jo. G͞so.

In tabulis binis lex est depicta petrinis
Unum crede deum nec iures vana per ipsum
Sabbata sanctifices habeas in honore parentes
Non sis occisor fur mechus testis iniquus
Alterius nuptam nec rem cupias alienam
Decem precepta decalogi

Iussio consilium consensus palpo recursus
mutus Participans mutus non obstans non manifestans
Noue nascuntur et omnia sunt aliena
Noue peccata aliena

Dat te saligia quod sunt mortalia septem
Luxus avaricia superbia atque invidia ira gula
Septem peccata mortalia

(Impugnatio agnite veritatis ... presumpcio ... desperacio)
Impugnas verum presumes speresque relinques
(obstinacio ... invidencia fraterne)
Huic induratus odiens que fratris amore
(fiat in penitencia)
Emendam spernens impugnat pneuma beatum
Sex peccata in spiritum sanctum

Clamitat in celum vox sanguinis et sodomorum
Vox oppressorum merces detenta laborum
Clamitat ad dominum de terra omnia quinque
Excelse Usura sodoma merces homicida que preda
Quatuor peccata clamancia in celum

Gustus auditus odoratus visio tactus
Sensibus hiis quinque haurit homo scelera
Quinque sensus hominis

Credo canit petrus andreas postque ihesum cristum
Iohannes concepto iacobus maior quoque passus
Thomas descendit alter iacobus que scandit
Philippus venturus dat flamine bartholomeus sanctum
Matheus vocat ecclesiam symon hic sacra
Carnis iudas surgit mathias post scelera vivit
xij articuli fidei

Spiritu pauper lugens mitis ~~mitis~~ miserans que
Justiciam petens cor mundum pax persequitur que
Hijs octo fiet sepe beatus homo — **Octo beatitudines**

sapiencia | intellectus | consilium | fortitudo | sciencia | pietas | timor
Sap | intel | con | for | sci | pi | ti collige dona — **Septem dona spiritus sancti**

Infirmos sitientes esurientes captivos nudos peregrinos mortuos
i. sepelio
Visito poto cibo redimo tego colligo condo — **Septem opera misericordie corporalia**

peccantes dubitantes ignaros offendentes tristes [illegible] et pusillanimes pro alijs
Corripe suade doce dimitte solare fer ora — **Septem opera misericordie spiritualia**

Ordo coniugium fons confirmatio panis
i. penitencia
Unctio postrema confessio sunt sacramenta — **Septem sacramenta ecclesie**

i. ecclesias
Papa feriens clerum falsarius urens
Solvitur et symon audens celebrare ligatus — **Casus papales**

Qui facit incestum deflorans aut homicida.
Sacrilegus patrum percussor vel zodomita.
Transgressor voti periurus sortilegus que
Et mentita fides faciens incendia plus
Oppressor blasphemus hereticus omnis adulter
Pontificem supplex hijs sit devotus adibit
Peccantes alij possunt a simplice solui — **Casus episcopales**

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Incipit prologus in alphabetum divini amoris de
elevatione mentis in deum

Ad honorem omnipotentis dei aliquos
modos et vias pro elevatione
mentis in deum propono conscribere. Et quam-
vis hoc non sit currentis neque volen-
tis sed dei miserentis. tamen cum adiuto-
rio humanis exerciciis et modis multo facilius potest se
quis elevare. Unde primo sciendum quod diversi diversas po-
nunt disposiciones. Beatus anselmus in suis medita-
cionibus incipit per viam timoris. et hec est via inchoa-
tiva. Beatus dyonisius ponit tres vias scilicet purga-
tivam. qua primo homo mundat conscientiam suam per primam.
Secundam illuminativam scilicet qua se homo accendat in amore
dei per memoriam et gratitudinem beneficiorum dei. Quia
sicut dicit augustinus in meditacionibus suis. Ad deum diligendum
nichil tantum valet sicut beneficiorum eius frequens meditacio.
Tercia est unitiva qua homo per amorosam conversionem
et adhesionem unitur summo bono congratulando
perfectionibus suis. et totum se ei integre subiciendo
promptissima voluntate. Beatus bernardus ponit viam in-
structivam. A beato gregorio elicitur modus exempla-
tivus. Bernardus cassianus dicit quod opus est primo meditari
que induant timorem. Secundo que provocant imitacionem
et vitam sanctorum. Tercio ea que induant spem futurorum
et gaudia sanctorum. Item iohannes gerson cancellarius pa-
risiensis dicit quod ad dei timorem pervenitur per contemplationem
admiracionem et exultacionem. Bonaventura dicit
quod ad hoc valent tria. scilicet divina reverencia.
oracionum suffragia et benivolencia. hoc est
quod reputet homo se indignum tot et tanta

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

bn̄ficia a sūmo bono pcepisse. offens bonā
volūtate suā ad gratitudinē om̄. Beato
theo° pr̄ assīribi vitas peg̃rinatiua h° ē quo dn̄s ihs
ī hoc mūdo vita duxerat taq̄m pegrin⁹. Bt̄o
abrosio via spatia. Frācisco via spassiua
. b'nardo via affectiua. Augustino suplatiā
Hugoni oratiā. Gregorio exultatiā. Est
tn̄ verū qp quilibet eoꝝ plures vias habuit
sed hec qi exemplait eis assripte st̄. Et q̄
diu'si amatores diu'sis mouet' mōis io
diu'se hic ponut' vie. In gn̄ali tn̄ sac
dū qp voles vide' dilcm̄ suū ihm̄. P° mudet
oculos ~~oculos~~ si sut̄ turpidi aut tepidi. Et
hec ē via purgatiā. Dein si sut̄ tribre acte
dat lucīnā vt clare ipm̄ videat et h° ē via
illu'tiā. Dein appropiquat et pro reuerētia
pcid' an̄ pedes ei⁹. deīceps eleuatur a di
leco porrecta ei man̄. Dein suscipit' ad oscu
lū pacis. dein̄ affabilit' ei loq't' cup' semp
mane' cū eo liquescat ī ei⁹ p̄ntia. languescat
ī ei⁹ absentia. querit. vot. suspirat. iuctū de
nuo teneti ī amore ei⁹ ardet. alia fastidit.
soli illi adhere' volens. et h° ē via vnitiua
Et p⁹ longū tp̄e ī eo q̄etatur. ita ut ī pace st̄
fc̄is locis ei⁹. Ex hys et alys possut elici
qūta vie procedetes ī amore dei z scdm̄ h°
ert xv caplā de doctrinis vtilib⁹ ad eleua
tōe ī deū metis. Et hoc de prohemio

Sequitur tabula

Numerus et ordo viarum quindecim

Inchoativa 1	Exemplativa 6	Affectiva 11
Purgativa 2	Admirativa 7	Supplicativa 12
via Illuminativa 3	via Vegetativa 8	via Orativa 13
Instructiva 4	Compativa 9	Unitiva 14
Imitativa 5	Compassiva 10	Exultativa 15

De via inchoativa Ancelmi de doctrinis Capitulum primum

A timore servili procedit filialis. Plures enim incipientes declinare a malo et facere bonum incipiunt a timore. Ideo hec via dicitur inchoativa. De hac via legitur in theologia: Sive comedo sive bibo sive quid aliud facio semper resonat hec vox in aure mea: surgite mortui ad iudicium. Et in vitas patrum legitur de helya monacho quod semper tacita sollicite tremebat in hora mortis occursum demonum, deductionem anime ad iudicium et sententiam iudicis. De hac via dicit Ancelmus: O lignum aridum et eternis ignibus dignum quid respondebis in illa die quando exigetur a te ad ictum oculi omne tempus vivendi tibi concessum quomodo a te fuerit expensum. Et quamvis multa incitant ad timorem tamen pro exemplo ponitur hec tabula secundum ordinem alphabeti.

Alteratio et instabilitas mundi quod homo numquam in eodem statu permanet et nescit an amore vel odio dignus sit. Sicut enim relinquet eum dominus ad ictum oculi statim eum dyabolus subintrat. Bellum perpetuum carnis mundi et dyaboli adversus spiritum hominis. Cotidiana fragilitas et negligentia resistendi peccatis et proficiendi

D iuturnitas severitas que apparuit in con-
luvione in perditione omnium mundi per diluvium etc. E x-
itus dubius de hac vita quia nemo scit ubi quando et
quomodo morietur an bene vel male F uturum iu-
dicium ubi erit iudex infallibilis ineffugibilis
inflexibilis Nemo potest eum fallere aut effugere nec
a sententia appellare G ravitas penarum pur-
gatorii que secundum augustinum excedunt omnes penas
huius mundi H orror demonum et peccatorum infru
I gnibus inextinguibilis K arissiorum civium celi perpe-
tua separatio L uctus et ululatus sine conso-
latione M axima strictitudo iuxta psalmistam
Sicut oves in inferno positi sunt N otitia confu-
sio suorum peccatorum O dium sui et omnium que sunt in to-
to mundo P erpetuitas penarum inferni quia in in-
ferno nulla est redemptio Q uietis et spei perpe-
tua ablatio R ationis obstinatio in malo quod non
vult de cetero bonum S tridor dentium propter angus-
tiam T entio et captivitas quia nunc potest de loco
moveri quando vellet V ermis conscientie de omissis
et scandalis X pe redemptor pie qui sumus causa
tue mortis ne perdas nos in illa die De via purgativa. Dyo-

P ostquam homo tot terroribus mortis nisij c. ij
iudicii et inferni turbatus incipit tre-
mere arguit sepe sic in seipso quicumque
peccaverit mortaliter aut oportet eum dampnari
aut lamentis purgari. Sed ego peccavi mortaliter
ergo oportet me dampnari aut lamentis peni-
tentie purgari. Sed quia dampnatio est perpetua

de via [illegible]

et purgacio tpalis volo igit' agē peniteñ
iteri q tempꝰ m̄ vacat S ego cogitabo igit'
oēs años meos i a. a. m. et qñtū sū delectatꝰ
deuciis tm̄ n̄ e affligā p me tormētis. Vn
s̄cdm̄ illā viā ponat hō. x pcā aut qt volu
erit et dicat O pr̄ misericordissime ego sū ille prodigꝰ
q h̄c ꝯt tuā pietatē ꝯmisi et ita igratꝰ sum
q me inocētē creasti et ego me deturpaui
Tu pro me crucifixꝰ et humiliatꝰ ꝛ ego me ex
altaui Tu nudatꝰ ego auarꝰ Tu amaricatꝰ
ego delicatꝰ. Tu felle pōtꝰ ego crapula
grauatꝰ Tu totꝰ laboriosꝰ. ego oīno acci
diosꝰ Tu pro inimicis exorasti. et ego amicos
et inimicos odiui Sed qd faciā Nūqd desꝑabo. Absit illud Nolo morte pcōris Sicut fer
rū vitriū. aut speculū rubiginosū est
purgat' et ego p viā purgatiā lima ꝯtrōis
ꝯfessionis et satisfactionis me purgabo
Sicut me exaltaui ita eō obꝓbriū hoīm
et abiectio plebis Contra auariciā abrenū
ciabo ꝓprietatibꝰ meis Contra voluptates
affligā me ieiunijs vigilijs fame siti.
Purgabo me p ca s3 p gemitū oroīs. p igne
tue ꝯpassionis p ardorē tue caritatis Et ut
laciꝰ hec via purgatiā appareat videat'
hec tabula s̄cdm ordinē alphabeti

Amiciciā dei amissa
Pctōr d3 — Bonitate dei ꝯtempta
dolere de — Consensu et culpabili vita

Peccator debet dolere de

Dilapsu temporis et virium
corporis et anime
Excessu preceptorum dei et ecclesie et superiorum
Fragilitate resistendi peni-
tendi et proficiendi
Gravi negligentia laborandi o-
randi meditandi legendi etc.
Habitu et consuetudine ex frequen-
ti intentione peccandi
Ingratitudine qua iterum peccata sibi
dimissa renovavit
Karitatis extinctione per quam
aucta peccata
Laxatione timoris dei qui contemptum mag-
num domini tam magna et horribilia
peccata committere presumpsit
Mentis imploratione
Nove vite assumptione
Orationum suffragia
Passionis Christi interpositione
Quassationem i. austeritatem penitentie
Reiectione honoris voluptatum
et delectationum

Peccator non desperet sed assumendo confidentiam purget se per

Sanctorum intercessione
Temporis utile expensione
Voluntatis proprie abrenuntiatione
Christi benignitate quia non vult
mortem peccatoris sed magis ut convertatur et vivat et ab omni spurcitia peccatorum
atque vitiorum se emendet et in postera vita

de via illu[minati]va b[e]n[e]d[i]c[t]io...

sempit[er]na[m] et[er]nalit[er] possideat. De via il
Purgata lumi[n]ativa b[ea]ti dyonisij ca[pitulu]m
consciencia ia[m] ap[er]iac[ur] amori di-
vino. Un[de] sicut speculu[m] purgatu[m] p[ro]pt[er] plus re[ci]pit lu-
ce[m]. Sequit[ur] ergo nu[n]c via illuminativa q[ua] ho[mo] in-
cipit vide[re] et cognosce[re] dilc[e]m suu[m] que[m] p[ri]us p[ro]pt[er]
rubiginem pecc[at]o[rum] vide[re] no[n] poterat. Un[de] querit q[ui]s
e[st] dilc[e]s meus. Videt [ergo] ip[s]e e[ss]e q[ui] m[ihi] tot et tanta
b[e]n[e]ficia co[n]tulit. quod si possibile e[ss]et ab ei[us] lau-
de [et] gra[tiarum] actione nu[n]q[ua]m cessa[r]e debe[re]m. Ista[m]
via[m] illu[mina]tiva[m] david habuit cu[m] i[n] p[salmo] s[ecundo] ait. Be[ne]-
dic a[n]i[m]a mea d[omi]no et o[mn]ia que int[ra] me sunt
no[min]i s[an]c[t]o ei[us]. ¶ Considendu[m] t[ame]n e[st] q[uod] no[n] p[ri]n[cipalite]r de-
in[de]s deu[m] dilige[re] p[ro]pt[er] b[e]n[e]ficia sua sed p[ro]pt[er] i[n]ne-
sa[m] sua[m] bo[nita]te et p[ro]pt[er] se[m]p[ite]r[n]u[m]. Sicut enim p[ro]pt[er] lu-
me[n] no[n] videt[ur] res finalit[er] sed mediate lum[in]e
videt[ur] ca[usa]li[ter] [et] occasionalit[er]. Sic illa via di-
illu[mina]tiva q[ue] accedit p[ro]vocat illuminat de[us]
ho[min]e[m] ad deu[m] diligendu[m]. Un[de] b[er]nard[us]. Tot b[e]n[e]fi-
cia co[n]tul[it] m[ihi] d[eu]s quod si co[n]siderare[m] et si vn[us] rus-
ticus m[ihi] fecisset tenerer eu[m] dilige[re]. Quid igit[ur]
r[e]penda[m] su[m]mo amatori de suis beneficijs.
Certe gra[tia]s aga[m] et co[m]mendabo q[ua]ntu[m] potero.
Unde de hac co[n]titudine et via illu[mina]tiva vide-
atur sequens tabula sec[un]d[u]m alphabetu[m]
Gratias t[ibi] ago summe deus de Ar-
dentissimo amore tuo q[uo] creasti
me nichil me indigens. q[uia] me care[re] pote-
ras. q[uia] nichil t[ibi] su[m] valens. sed ex tua boni[ta]te
et[er]na p[ri]ncipi[um] capasti m[ihi] e[ss]e vive[re] et i[n]telligere

et ad ymaginem tuam me formasti. Benig
nissima incarnatione tua et redemptione. Tu enim
es ille rex regum qui sedes super cherubyn intueris a
bissos qui propter nostram salutem multos defectus
assumpsisti. paupertatem famem sitim tristiciam do
lores etc. In terris visus es et cum hominibus conversatus
es Et delicie tue esse cum filiis hominum. In hoc
Non ex nostris meritis sed ex tua eterna bonitate
Contumelias blasphemias irrisiones tormenta
pro nobis sustinuisti non coacte sed libenter et volu
ntarie sed non solum libenter sed et ardenter. Poteras
nos propter peccata nostra in nichilum redigere. aut crea
re alios homines innocentes creare sed bonitate tua
nos trahere voluisti ymmo pro nobis tanta susti
nuisti qui te odientes et nos diligens exaltando
Et quid melius deo et quid vilius peccatore qui tamen
peior est et illuditur pro peccatore. Considera
quam nos vis trahere ad te. premium enim hortaris
te vocare lucrum et amicum et petere mones
ut habeas occasionem dandi. delectaris enim
in nostra salute. et das nobis plura quam ex
pigricia petimus. et quanto plura das tanto
plus habes. Donis mihi prestitis dedisti
enim mihi hoc corpus hanc animam et vires corporis
et anime Angelum pro custode. Dyabolus
enim me millesies obruere potuisset. nisi ille
me defendisset. Et breviter omnia que habeo
dedisti mihi. Ipse enim es deus meus qui nunquam
es me. In cuius potestate meus status existit quem
cum auferes revertor in pulverem. Adductione

Dedisti enim mihi laboriosos parentes qui me
suis laboribus educauerunt et nutrierunt et non
neglexerunt Produxisti pro te mea in iume-
tis carnibus et piscibus ac aliis quibus educatus
sum usque ad hoc tempus Fide et sacramentis .
Quia dedisti me nasci inter christianos non per pre-
paganum aut iudeum . sed baptizari et aliis
sacramentis adiuuari quibus tua amarissima
morte efficaciam meruisti . et specialiter de
hoc sanctissimo sacramento corporis et sanguinis tui
in quo manes nobiscum usque ad consummacionem seculi
et tamen etiam diligis ut persecuciones nobis factas
tibi fieri dicas clamans de celo Saule quid sau-
me persequeris Gratuita collectione in peccatis
et reuocacione Dissimulasti enim peccata mea non
me demergendo ad inferos trahendo sed expec-
tasti vocasti per inspiracionem ad penitenciam per
flagella per infirmitates . persecuciones . per cor-
repciones per detracciones . per horrorem mortis iu-
dicii et inferni et non cessasti donec oracionem
ꝯorare Hilaritate prima qua me ad peni-
tenciam cum gaudio suscepisti sicut filium prodi-
gum et renouasti . remisisti mihi delicta commissa .
et de bonis omissis dedisti mihi displicenciam
peccatorum abstulisti occasiones recidiuandi . De-
disti graciam proficiendi et spem progredien-
di Iteracione gracie . quia recidiuantem iterum susce-
pisti et iterum ingratitudine remisisti nec posuisti
gracie tue terminum Karissimo dono spiritus sancti
Quod mihi in sacramentis immundo et indigno communicasti

vt me purgaret illuminaret et caritate infla-
maret Liberacione a seculo ut per introitum re-
ligionis fugerem occasiones peccatorum. cum socii
mei mortui sunt forte in peccatis suis qui hanc graciam
non perceperunt. Seu quot sunt dampnati in inferno
qui minora et pauciora peccata commiserunt quam ego.
et non surrexerunt et quot meliores me adhuc in seculo
sunt involuti diversis occasionibus peccatorum honoribus
vanis voluptatibus diviciis terrenis Quid
me vocasti quod dedisti michi pennas sicut columbe ut
volarem de seculo ubi sordes et iniquitates pro qui-
bus tibi gracias specialiter ago Misericordiam specialiter quod
custodisti me a multis peccatis que circa fuerunt me
attemptata adulteria. homicidia. et non alia que non
evasissem nisi tu me retraxisses Et quod de tristicia
sepe absorptus de tua misericordia non desperavi. sepe
consolatus es me diversis vocacionibus supraposita
Noticia tua et noticia scripturarum quod apposuisti
michi intellectum earum Quot rustici qui ignari qui non
intelligunt quod agunt. qui si intelligerent forte
multa plura bona facerent quam ego ingratus
tot doctoribus et scripturis sacris facio O oc-
cursione tua quocienscumque enim me volui michi occurristi.
in creaturis. in scripturis. blandimentis. terroribus.
beneficiis. ne effugere te possem Promptitudine
voluntatis quam dedisti michi grandia faciendi
gravia tollerandi. regularia sufferendi contra
Quietacione consciencie Tot enim fui involu-
tus peccatorum angulis, scrupulis. quod nisi me

et

uixissem nunquam fuisse contentus Remotione
periculorum In quot enim fui pestilencijs quando indis
positus fueram ad moriendum propter magna contra
pecta mea. et socij mei mortui fuerunt et tu me
conseruasti Insuper fui vel potui esse in periculis toni
truorum. fulguribus. fluuij. ignium. latronum. bestiarum.
et diuersorum casuum in quibus si mortuus fuissem
tunc ego indispositus et ex tunc te decessisse
Seruitio. superceleslium. inferiorum et omnium.
Omnia enim michi seruiunt. angeli custodiendo. celum
per motum sol luna et sidera per luminis
ministracionem. Aer refouet spirantem. aqua saciat
sitientem. terra nutrit esurientem. animalia bruta
aliqua deseruiunt ut equus. aliqua incitando ad la
borem ut formice aliqua incitando ad timorem
ut leones ursi et cetera breuiter si te dilexero omnia
cooperabuntur michi in bonum Totali tui diffusi
one ut omnia alia que diuinare non possum
comprehendam te totum michi dedisti Dedisti michi
donum nec gratie et superhabundantie Te nascens
in socium conuescens in edulium moriens in precium
et regnans in premium vis dare Dedisti te
fratrem omnium. sponsum patrem amatorem doc
torem nutritorem et custodem Vltima ex
spectacione finaliter Si te non deliquero
non vis me perpetuo delinquere. sed vis esse
finis meus complementum omnium desideriorum
meorum. vis me tecum regnare tecum gaudere.
inseparabiliter semper tecum manere X po

hoc ē de ipō tu es donū hoc donū sr̄ oē
donū. te nob̄ ipetuū dona et suffiat nobis
q2 tu es lux vēa bonitas. vita. et gaudiū mūdi
pietas imēsa q̄ nos a morte saluasti roseo De
sāguie tuo et p illuiatiaz via duxisti via instructiua
Jam sicut pmittit̄ purgato et illuiato. v̄ tilet tm
hre instructiua ppcta pro ipi9 emudacione
ut sciat effugē ocāsioēs pctor̄ De hac via
videtur beatus bndcus caplin suū q̄rtum
i r̄gula sua videlicet de instrumentis bonor̄u
opm cui9 capli pars nobilis habetur i tabula
que seqt̄ scd̄m ordine alphabeti Abnegare
semetipm̄ ič et seq̄ xpm̄ Bonū i se visu deo
assaibē 2 nō sibi ič Corp9 castigāe Deū pre
oib9 diligē et primū sicut seipm̄ Elacioez
fugē Facē se de scl'arib9 actib9 alienū Gu
losū nō ee Honorāe oēs hoīes In oī lo
co 2 tpe deū respiāe Kaitatē ātinua hre
Lectiones scās libent̄ audie Maledicēte
bndicē Non iuare ne forte piuret Oracoi
frequēt incūbē Preceptis supior̄ū obedie
Que dicit plati face Risū multū nō a
māe Spē sua deo ōmitte Timē die iudicij
Vitā etnā oīu ōcupiā spūali desidcare
Xpō oīno nichil ppone Zelū 2 iuidiā nō
hre i facietib9 aut hoc promittit bndcus
pmiū quod ocul9 nō vidit ič Si aut̄ quēit̄
ubi pnt hec custodiri R̄ndetur q̄ difficilr̄ i sclo
Ideo dicit i r̄gula Officiā ič De via unitiua
Ut wt̄ iohēs gerson tia gersonis Ca16m

cancellari⁹ parisiensis Ad inflamacionē diuini a-
ris valet — inspectio precedenciū sctorū q̄ nobis
proponitur ad imitacionē in actibus v̄tuosis ut
tobia. hu̅ites. paciā. quorū inṫcessioe z imita
cione pt homo proficē et h̄c vot̄ via imitacio
Vn pro ex° ponitur hoc alphabetū et p talem
modū posset sibi hō ex legēdis sctorū modū vi
uendi sibi colligē Iux̄ illud i cor. ij Hic tēpo
reat humilitate hic paciā zc̄ Qualibȝ eni sctis
ē nob exem aliqui⁹ v̄tutis Ambrosi⁹ ē nob
exemplū magne c̄fidencie. id ē spei de bonitc
dei Vn ait. nō timeo mori. quia hēm⁹ bonū
dnm̄ Bernardus est nob exēplum eximie
humilitis q̄ ut fumū r̄puit hoes. et alte scē oīs
q̄ eleuatus videu̅ tota die penes lacū eq̄tas
et r̄ c̄sc̄o vbi lacus eet ignorauit Clemes
affabilitatis q̄ oib⁹ ita affabil' fuit ut etiam
iudei et gētiles eū diligēnt Dominic⁹ mag
ne caritis q̄ opt̄at ut se totū ipendē posset saluti
prior q̄ z disciplinas ter qualibȝ nocte accept
pro se et pro viuis et mortuis purgadorum Egidius vo
luntarie ꝑpessionis vulneris Sagittatus eī fuit
et petiuit dnm̄ ut vulnus suū iterū q̄ vi
iuet nō sanaretur Franciscus mentalis cru
cifixiois Tm̄ eī stetit eī stetit ī medicoe pas
sionis quinq̄ vulneribus dni p̄ biennium an mor
te sua xº dnō suo crucifixus apparuit Ger
man⁹ magne abstinēcie Vic eī cib⁹ delectaret
eū cineēs ī feculis posuit Henricus mūe cas
titatis Cum eī eet fili⁹ regis virginie et geng

rgnū matrimonio augere potuisset tn̄ preelegit v
ginitatē et qm̄ diu vixit vgo pmāsit Iob
magne paciē omib' eī bonis puatꝰ bndixit
dn̄m. et totꝰ vulneatꝰ dixit Si bo' suscepimꝰ
de manu dn̄i etc Karolus ipalis iusticie
ipator existēs tn̄ mūdū ptepsit et sine psonaꝝ
acceptacione ędidit leges quod sanctificari
meruit Laurencius vehementissime collera
cie i passione Martinus i securitatis multe
ęfidencie Requisitus a latrone an timuisset
qn̄ eū cū securi icficē voluisset. rn̄dit qꝫ nuqᵃ
tā securꝰ fuit. quia scio qꝫ dn̄s in piculo primo
ē Nicolaus mire largitatis ac māsuetu
dinis Osbaldus magne largitatis qui
scutellas argenteas sibi i ptialas appoi
tas ęminuit et pauperib' erogauit Paulus
magne laboriositatis. plus eni omib' pdi
cauit magnū zelū habuit circa cū de regno
i regnū circuiuit et nō quieuit Quiricus puer
triū anorū pbet exm fortis fidei q' a psecto
renuit ęsolari pcipitatus fuit Remigius
magnen maturitatis fuit q' senebaldū epm
pro pctō septē anis iclusit et icarcerauit
Stephanus diligendi inimicos exm dedit
q pro inimicis exorat Thomas obediencie
et longinque pegrinacionis q' dnō obedire vo
lens ad india puenit Vincencius exemplū
pseuerancie exhibuit q' diuisis tormētis nō
cessit sed i sine pseucauit Xpc ihs sanctꝰ
sanctorū speculū oim vtutū. caritatis hu

litatib⁹ fidei spei ¶ Est tn̄ sciendū q̄ quilibet
sanctorū ē exemplar plurimū virtutū sed hic so
lū pro ex° posita sūt ¶ Itē sciendū q̄ aliq̄ fece
rūt sancti ex speciali priuilegio ut miracula et
alia ultͣ humanā cōdicionē se extendencia q̄
miranda sūt potius q̄m imitanda ¶ De via ex

emplatiua beati Gregorii pape Capitulū vi

Quamuis ex p̄cedentib⁹
hec via aliqualit̄ patuit p̄ cōmemoracione
sanctorū tn̄ amplificanda ē pro edificacōe
fratrū multorū p̄ cōmemoracionē virtutū scd̄m or
dinē alphabeti et p̄ cōmemoracionē exemplorū
ubi nō ponā integ̃ exͣ ppt̄ breuitatē sed tan
gā sensū ut in eis poterit intendo ¶ Pro quo
sciendū q̄ gregori⁹ i primo dyalogi dicit q̄ mul
tos ad desideriū celestiū plus attendunt exempla
q̄ alta p̄dicamenta ¶ Abstinencia tenetur cū
quib⁹ cū debitis circūstancijs vtitur cibo et potu
medio mō nō se aggrauando ut sit tepid⁹ ad
orandū laborandū etc et nō se exhauriendo
ad dei nutū ut sit inutilis ¶ Remediū ei⁹ ē
feruēt sedare ad cibū spūale sicut ad sacrā
scripturā ¶ Exemplū. conuenerūt duo fr̄es qui
orantes et legentes p̄ duos dies et nocte obliti
sunt cibū scʒ pulmentū quod cōmedere cōsueuerāt
Beniuolencia .i. paciā cū quib⁹ in arduis
et aduersis sustinendis dicat merito hec patior
qr xp̄us qui innocens fuit q̄nta pro me passus ē
Audiat xp̄m dicentem sibi ¶ In me pacē habeatis n̄

De via et cplativa b gr̄ ...

e quod vos tolleatis Exemplu de discipulo
phi qui male tractatus risit dicens iniurias
hic gratis rapio pro quibus tribus anis munera
dedi Castitas tenetur si abstinencia servat
et cor a cogitationibus et sensus ab illicitis
refrenet et corpus castigatur Exm beatus bndct
temptatus libidine corpus suu vepribus laceravit
Beatus bnardus aquis frigidis refrenavit
Discrecio tenetur cu quis tenet mediu i
omnibus ne sit nimis fervidus aut nimis tepidus
Exm Interrogantibus discipulis beatus anthonius
conclusit discrecione esse matrem virtutu Et ide
volt beatus bndctus. Valet aut ad hanc dis
crecione opa sua versus Nunc lege nunc ora nunc
cu fervore labore Sic erit hora brevis et labor
ille levis scilicet video Elevacio mentis i
deu hoc e contemplacio tenetur. cu quis excludit
ex corde suo vanitates et amorose inheret
creatori suo Exm de bto bndicto q sub uno
solis radio vidit totu mundu Fides tenetur
cu quis adheret fide matris ecclie. Remediu fidei
e querere q no intelligit et credere Exemplu
discipulus q temptabatur perfidie et spu blasphe
mie. postqm temptatione sua manifestavit
liberatus e et quietatus Gratitudo tenetur
cu quis cu gracia actione oia bona sua ascribit
deo Exm pre ingratitudine sua saul depositus
e fuit et ezechias infirmitati datus Humi
litas tenetur cu quis cognoscat se oibus viliore

et quod sit cinis et puluis Exemplum Cum quidam
cuidam xpiano ait. ipsi te stultum reputant. respon
dit hoc ego volui Iusticia vnicuique tribuit
quod suum est. deo laudem. superiori obedienciam
proximo concordiam Exemplum de eo qui filium
sororis sue suspendi fecit. quia noluit esse ac
ceptor personarum Karitas ad deum est. deo pia
filiali dilectione adherere. et congratulari deo in
perfectione sua. non querendo commodum proprium
Exemplum de eo quem dyabolus volens retrahere
a bono dixit dampnandum. et plus ille proinde
seruiuit deo dicendo. ego non seruio ei propter
regnum celorum sed quia summe bonus est Karitas
ad proximum est quelibet proximum reputare sicut
semetipsum Ita ei seruiendo eum adiuuando
sicut sibi racionabiliter vellet fieri Exemplum de sanctu
lo. qui se pro dyacono morti obtulit Libera
litas et largitas est bona sua misericorditer communi
care. et si non habet temporalia communicet spiritualia
ut orando pro omnibus pro pauperibus pro infir
mis Exemplum de paulo episcopo qui omnia sua
bona pauperibus distribuit Ad vltimum se ipsum
in captiuitatem pro filio cuiusdam vidue dedit
ut in dyalogo Maturitas est. se ipsum restringere
a leuitate morum Exemplum bernardus xpm quater
fleuisse legimus risisse nunquam Item quidam
ait In tremendo iudicio stabimus et tu rides.
Negociacio est vtiliter tempus expendere et ocium
fugere. Vnde iheronimus Semper aliquid operis facito

ut te dyabolus inveniat occupatū Exm in
vitas prm qui laborare noluit nō fuit invitat
ad mesā Obediencia ē obtpare indūt pre
ceptis supiorū sive sint gravia sive levia Exm
de eo qui ait Ego et asinus unū · sum quod ip
ei iponitur hoc portat et sine mora Perseve
rancia ē ab incepto bono usqz in fine nō cessare
Valet ad conservandā pseverāciā amonere
modicū et modicū labor. Sicut e. igni
p appositione lignorū conservatur sic pseverā
cia p appositione labor. Exm de eo q quadraginta
annis rigide vixit et tandē cecidit Convenit
ē distractiones et sollicitudines sibi effugere
Exo iohis baptiste q fugit in desertū Et an
gelus arsenio dixit · fuge tace quiesce Re
ligio principaliter consistit in tribus · obediencia castitate
et paupertate Exm btus gregorius fecit pecūiā
sepeliri in sterquilinio · Et btus augustinus delet eos de
tabula clericorū · ut patet i sermone de vi vita
Spes ē expectacio future btitudinis ex
meritis et gra provenientes · Nā sine meritis
velle habere btitudinē ē pocius psumpcionis quam
spei Exm beatus bnardus temptatus in visione
ad iudiciū desperare noluit · dyabolo passionē
xpi obiciendo Remediū ē videre xpm crucifix
um cū inclinato capite et extensis brachijs
ad misendū et ad suscipiendū Exm de prodi
go filio i ewāgelio Taciturnitas tenetur
id ē silenciū cū quis ab ociosis et incōvenien
ciis linguā suā cōfrenat Exemplum

Agathon per tres annos lapidem in ore suo portavit
ut silencium disceret. Veritas est idem in ore et opere
exhibere quod habet in corde et potest vocari
simplicitas. Xpianitas vide supra fides. Zela
animarum supra caritas proximi. Hic multe virtutes
alie possunt sub illis comprehendi. **De via admira-**
conformatus in **via contemplationis capitulum vii**
Rise per virtutum exercitia animus potest se in
munditiis et puris elevare ad cognos-
cendum creatorem suum. Primo per admiracionem que
non debet esse incredulitatis sed veneracionis et ac
dulitatis. Unde quis attendendo ea que apprehen-
dere non potest provocat se profunda inveniat stupe-
do tam magnum et excelsum creatorem suum. Unde ammi
ratiue meditando quantitat a se unde habeat ortum
tanta magnitudo universi. scilicet celum et terra
sol et luna et cetera. Quis nisi deus meus. Et tu
debuit omnibus. Non sed ipse fecit nos et non ipsi
nos secundum psalmistam. Quo audito dicat Quis
est deus meus. Est ne potens. Et audit scrip-
turam portabis eius a mari usque ad mare et ita ipse est
qui celorum continet thronum thronum et abissos intuetur
montes ponderat et terram palmo concludit etc.
Queat assequetur. Est ne pulcher. Et audit scrip-
turam dicentem sibi pulchritudinem eius sol et luna
mirantur. ipse enim est in quem desiderant angeli pro-
spicere. et item speciosus forma. Queat assequens.
Est ne sapiens. Et audit In eo sunt omnes the-
sauri sapientie et scientie abscondita. Est ne dives. Audit

Omnis t̄ra et pleitudo eius ¶Est ne benignus
Respondit Suauis dn̄s vniu̅sis et miseracı
ones eius sup omnia opa eius Admira
do ergo magnitudine̅ ei⁹ potencie. profu
ditate sapie̅ benignitate̅ clemētie clamat
O altitudo diuiciaru̅ sapie̅ ꝛ sc̄ie dei ꝛc̄ Illi
m adhere̅ bonu̅ ē. et pone̅ i eo spem mea
¶ Pro quo sciendu̅ in hac mateia debet
esse amicacio veneracionis ¶Et quid qd no
poteīt cape̅ racio capiat fides pro exēplo
vide inf.ͣ hic singulis dc̄onib⁹ sequentib
alphabeti ꝓponatur. cıirae. Amorosissia
tꝛinitate ꝯsbāncialitate de qua profu̅dissime
int̄ cetera dicit bonauentura. q bonu̅ ē sui
diffusiuu̅. et su̅me bonu̅ ē sui su̅me diffusi
uu̅. que diffusio no̅ eēt su̅ma nisi eēt ꝯsbāl
et coetna ¶Quia igitur pr̄ ē su̅me bonus
su̅me se dicat generādo filiu̅ ꝯmuincando
su̅ma̅ ꝯsubstāncialitate̅ sua̅ et coetnitate̅.
ac coequalite̅. qua̅ si no̅ ꝯmuicaret no̅ su̅
me se diffusisset. qꝛ ad hic āplius potuisset
¶Qui pt̄ cape̅ capiat qui no̅ pt̄ cape credat
¶Mirare Benedicta̅ coetnitate̅ in tri̅te
De qua btūs aug⁹ adducit aliquale̅ sili
tudine̅ de igne. vn̄ q̄ cito ē ignis ta̅ cito
de eo procedit fulgur et caloꝛ. ¶Donatur
ergo q aliquis fuerit ab eterno. tu̅c sic ab et
no sicut fulgur et caloꝛ. et tn̄ fulgur ꝛ caloꝛ
procedent ab igne et no̅ ignis ab illis

Mirāe Ooperatissimā et occultissimam
et incomprehensibilē in circūscriptibilitate et īme
sitate [illegible] atis De hoc gregorius ī q̄rto dyalogorum
Vide idē cōteplāe vel mirāe creante et regēte
īplentē et cōplectetē trāscendētē et sustētatem
īcircūscriptū et īuisibilē deū Mirāe. Dignis
simā illā existētiā aut essenciā deitatis qua
solus fuit anq̄m creavit omnia sibi ipsi ab eter
no sufficiens nullius indigens De qua quidā
meditator dicit Considerāe cū deus fuerit sol⁹
vbi tūc vana glā hoīm et demonū Solus Dic
vero distās oīa p̄ripendē. mirāe Excellē
tissimā eius oīpotenciā. de qua dr̄ Omnia q̄
cūq̄ voluit dn̄s fecit mirāe Vn̄ tanta mlti
tudo creaturarum eet nisi ille potentissim⁹ eas cōdi
disset Mirāe Famosissimā eius sapiam
qua totū vniuersa ex nichilo creavit. vbi recepit
tātā molē mōciū. tātā multitudinē lapidū
vbi vidit prius exemplar celi et terre Et quō arti
fex faciet illa que nūq̄m p̄cessert ī exemplari
Mirāe q̄ tā sapient' omnia gubnat attingens
a fine vsq̄ ad finē fortit' et disponens oīa suavit'
Mirāe Graciosissimā illā boītē qua tot
et tātis creaturis cōmunicāe voluit eē vnde ī
itellige qui pfectissim⁹ fuit nulli⁹ indigens
Vn̄ enī tātus decor creaturarum et vtilitas earum
q̄ diligētibus deū omnia coopant' ī bonum
nisi ab illo fonte sūmo bono Mirāe Huma
nā sublimacione q̄ hoīez de pulue' fcm̄ ī paradi
sū cōstituit et omnia ei subdidit. volucres celi.

et pisces maris et omnia que sunt prosunt ei
aut seruiunt. Quod etiam admiratur dauid dicendo
quid est homo quod memor es eius. Mirare. Infec
tionem totius humane creature quod per peccatum ad
in totum genus humanum per peccatum originale diffusum
est. Sed admiratio tollitur quia in sili pasta infecta de
panes ex eadem paste decocti infecti sunt. Mirare
Raissimam illam tolleracionem qua primos parentes
inobedientes dominus non annichilauit et alios loco
ipsorum creauit quod facilimum ei fuisset sed conse
rvando vestiuit pellicijs et ad locum penitentie in hac
terra dimisit. Mirare. Letissimum consilium trinita
tis super incarnacione filii dei de quo dicit augustinus
dauid Misericordia et veritas obuiauerunt sibi etc. Hec
augustinus in meditacionibus suis dicit quod non potuit sa
ciari dulcedine amoris admirando consilium incar
nacionis quod tanta maiestas tantam habuit caritatem
ad hominem. Mirare. Mirandam vnionem dei
tatis et humanitatis quo summum cum ymo eternum
cum temporali hoc est cum homine sexto die formato perfectis
simum cum defectuoso vniri voluit. Mirare
Nobilissimam deitatis tantam humilitatem
quod defectus nostros in se suscepit scilicet famem sitim
calorem frigus timorem dolorem paupertatem humilitatem
et infirmitatem tristiciam et sic de aliis et demum
quod plus est mirandum morte turpissima. Quod
admiraris etiam in ymno canit. Que te vicit clementia
et de sacramento etiam canit ecclesia. O res mirabilis manducat
dominum pauper seruus et humilis. In

quo p̄n̄t ta sunt miranda. Primo q̄ tanta
maiestas sub tā spē modica ꝯtinet̄ Scd̄o
q̄ idem corpus sit in diu̇sis loc̄is Tercio q̄
fracta hostia integ̃ xp̄c sub qualibȝ ꝑticula
ꝑseueat Mirac̄ Ordine vniu̇soꝝ q̄ tā ato
et fcialit̄ fc̄a sut̄ et ordinata scd̄m situacone
ordinaconis suꝑioritatis et inferioritatis no
bilitatis aeris. fecunditatis t̄re. de origine mū
di que cepit creacone et currit ꝑ t̄pa. natē
legis et gracie et ꝯsumabit̄ iudicio Mirac̄
Pulchritudine vniu̇s scd̄m vari̇ete luminū
figuraꝝ et coloꝝ Mirac̄ Quata sideꝝ
multitudine decoratū ē celū. q̄nta vari̇ete
auiū aer. quanta piscīū diu̇site aq̄. quāta
metalloꝝ scȝ auri et argenti et ḡēmarū
diu̇sitate mōtes. q̄nta vigi̇te plātaꝝ arboꝝ
et h̄baꝝ silue et valles. q̄nta diu̇sitate aīaliū
scd̄m diu̇sitatē gn̄alē specialē et īdiuidua
le decorata ē t̄ra Mirac̄ Quiete quā oīa
appetit̄ quo oīa ad locū suū tendut̄. leue sur
sū ḡue deorsū. Aues t̄bate fugiut̄ sursū. pis
ces fugiut̄ ī profundū aquaꝝ. bestie ad sil
uas. reptilia serpētes ac mures ad cauna
t̄re Mira res ē quo diu̇sa loca pro sui ꝯsuā
cōe ex nāli īstinctu petit̄ et quo q̄libet spēs
sibi adh̄et. grues sil̄ volat. lupi sil̄ currut̄
et ead̄ sciut̄ t̄pa sua pariendi et q̄escendi
et loca caloris et frigoris sit̄ yrudines que
ꝑueiut̄ t̄pe frigoris petendo r̄giones calidas
Mirabil̄ deus ī creatuīs. Vide formicā vix vi

dei p̄t et habet tot oculos et tot pedes et caput
et corpus sicut equus sentit et laborat Mi
rac̄ Resolucione aīalium ī t̄ra de qua facta
sunt Iam hō nichil loquit̄ sentit et intelligit.
mādat et regnat et t̄ret alios· subito r̄soluit
ī t̄rā et puluerē vbi nō ē vox neq3 sensus Et
itm̄ de t̄ra r̄surget homo viuus sensiens
et ītelligēs et̄ Mirū nobis sed quid mirum
illi qui oīa q̄cūq3 voluit fecit· quod admirat̄
psalista dicens Quā magnificata sūt opa
tua dn̄e et̄ Mirac̄ Seīnalē v̄tutē aug⁹ta
ta et tā mirabilis ē multitudo et habūdācia
formax̄ scdm̄ rōes seīnales ī rebus Terra
enī tot h̄bas tā diu̇sas et utiles et medicīa
les de se producat· miram̄ vn̄ habz illā p̄tē
ciā Item videm⁹ minutissimū g̃nū seminis
de quo producat̄ magna arbor· Ubi habuit
g̃nū tot ramos tot folia tot fructus Certe mira
bilis deus ī creatuis suis· Mirac̄ Tercia
cione liberacione vniu̇sorū q̄ oē quod ē illud
ē sba aut acns uix illud dum⁹ aristoteles tu
tabat cracmūa mūdi In duo diuisit q̄d q̄d
ī orbe fuit Item oīa ɔstituta sūt sub nūo p̄dē
et mēsura ut dicat salamō Nūo res distinguū
tur· pondē situat̄· mēsura limitat̄ Et tn̄ res
multiplicat̄ res distinguūt· Prima dr̄a rex
Quedā hn̄t eē ut lapides· quedā eē et viuē
ut bruta· quedā hn̄t eē viuē et ītelligē ut ange
li hoēs Scda dr̄a· quedā sūt mobilia et cor
ruptibilia ut t̄restria· quedā sūt immobilia

~~et corruptibilia ut terrestia~~· quedā sunt īmobilia
et incorruptibilia ut sunt supcelestia· quedā corpo
ralia quedā spūalia quedā sil' rc Ex hijs collige
creatorē illorū potentissimū sapientissimum
et optimū trinū et vnū Et qui hijs consideratis
nō excitatur ad cognoscendū creatorē suū cecus est
surdus mutus et stultus Cognouit enī bos
possessorem suū et asinus presepe dnī· ille aut non
vult itelligē creatorē suū Mirac Utilitatem
durabilitatē et firmitatē rerum Nichil enī in
rerū natura frustra· quia deus et nā nichil faci
unt frustra Dū sol et luna distinguūt nobis
tpa· inde scim9 quando dies est et qū nox ē
Et de durabilitate solis videm9 iā q plus q̄
p sex milia ānorū volutus ē et motus et nō
deficit ut dr aug9 Si fuisset rota artificis tre
ni millesies fracta fuisset· et quō cōtinue lucet
et nō indiget sepo Si fuisset lucina artificis tre
ni dudū exstincta fuisset Et si obiceris de vtili
tate an dyabolus sit vtilis· respondetur q sic
Nōne tortor et lictor ē vtilis in ciuitate ppt ma
lefactores et in toto vniuso ille tortorē male
factor Itē lege qūtū vtilis fuit iob ad cōnā pa
tientie augmētauit· sic enī clemētissim9 deus
malo bn̄ vtitur Sed dicēs pro quo sunt dapna
ti sunt vtiles in inferno Respondetur ad osten
denda diuīa iustiā et ad augmētandā gloriam
sanctorū Sancti enī videntes tot tormenta dap
natorꝝ glorificāt deum itimius qui eos eripuit
de tot tormētis Itē obicit de lupis et serpētib9

et sic de alijs Respondetur si homo nō peccasset
omēs creature inferiores subdite ei fuissent et sic lu
pi et serpentes obediuissent ei ad nutū sed quia fra
genti fidem fides frangetur eidem. quia hō nō obedi^t
altissimo. absolute sunt bestie ab eius obediencia
valent tñ adhuc hoīm ad terrendū cū nēi pctō pma
neat ne forte lesus a serpente in pctō moriatur Est
ad rememorandū transgressionē ꝓpter quā ei illa rebellat
Et nōne de venenosis aīalibus tiriaca medicinalis
conficitur ¶ Item dicat ad quid valent pulices quos Iob i
quietant respondetur valent ad humiliandū hoīem. cum
enī homo tumet supbia inquietatus a pulice humi
liat se dicendo Quid te exaltas puluis et cinis qui
pulici non vales resistere ¶ Pro indubitato ergo te
ne ex paucis multa quod omīa sunt valida et deroga
ret ei⁹ honori ipm̄ aliquid inutile creasse Sed si tu
nō intelliges dicat t' aug⁹ Vile ē sicut si vadis ad
officinā artificis forte fab' aut alteri⁹ vides ibi mul
ta instrumēta malleos claues etc. dicat ad quid tā
ta multitudo īstrumētorum Novit artifex quod nichil ibi
ptinet īutile Sic artifex oīm deus gloriosus no
uit ī gubnacione sua quid habeat ī toto vniuso
ad quid condidit ad quid valet Huic te subice
et admirando magnifica. lauda. glorifica. superexal
ta et bndic deū in opibus dicendo canticum bndi te
omīa opa d. d. Item laudate dnm̄ de celis etc. glorifica
¶ date actionē laudis et admiracionis omīa valde
et mirabile ~~vite~~ virtute Xpo iudice tuo infinite sci
entie quod iudicatus veniet iudicaturus Et vnde
ei tanta sapiā quod cuilibet facta ita sciet plene quoque

cogitauit fecit et dixit. ac si sibi soli intentus fuiss3
ac si solū respectū ad eū habuisset Et quā mirabilis erit
iusticia ubi nichil bonū manebit irremuneratū et nichil
mali īpunitū Certe īcomprehensibilia sunt iudicia ei9
et investigabiles vie eius Et quāuis miranda sint
eius iudicia tū hoc firmit' ē tenendū q oīa iustissi
me fecit et faciet. quia sume bon9 et nulli facit i
iuriā Et quia dāpnatis nō dabit regnū nō facit
eis iuriā quia nichil iuris hūt in rēgno Modo p gu
la ē Qui nichil habet iuris non pt causarē de in
iuria. sicut nec ego possum causarē quia me non
fecit angelū quia nec meruī de iure eē diuus Nec
pt se quis excusarē pignorancia Quilibet enī hab3
ius naturale scriptū in corde suo et quilibet īspira^t
deus aliqd. bonū siue fuerit pagan9 siue iudeus
Et quia negligencior fuerit pro salute sua q pro bonis
corporis pro cucurrisset ad diuersas ptes mundi si se ne
glexit īputet sibi. Nec causari pt de ppetuitate penarū
Quia enī cont etnū peccauit et ppetuū cōtempsit et blasphe
mauit dum perpetua puniet^r pena Quia si ppetuo
blasphemaret et solū tpalit' puniet^r manet aliquid
īpunitū Etiā q mittit crīe lese maiestatis cont^a
tpale pncipē dapnatur ppetuo exilio. et si ppetue
hic viueret ppetue staret sentencia Una ergo gutta
dine offense ē maior ot offensa cōtra tpale pncipē qua
iste momentaneus. Ille vero princeps etn9 Bene ergo
finalit' e iuste omia fecit et faciet quod si nō faceret
deus nō eet Qui pt capē capiat qui nō pt credat
et amirādo veneret De via peregrinatiā bea
ti Jheronimi Capitulū octauū :-

de via peregrinatione b. iheron...

Eleuata mente p ruminatione i opificie
oim incidit illud in corde nre in psona
redemptoris nri dauid Recordare paup-tis
mee. quia ergo redemptor xpc nos homines et ppt nram
salute descendit de celis et incarnatus e. dignu est
peregrinationibus eius attenta mente in hac terra et in
consuetudine meditari Omnia pro modo exo et modo
nos saluti hic egit. de hoc dicat beatus ds in psona xpi
In uita mea poteris cognoscere via tua ut sicut ego
paupertatis castitatis humilitatis. patie obie mee iderti
nabiles semitas tenui sic et tu in eisdem vestigiis
incedas Item hugo Clonac quantu pt xpm sequi in
vita sua q humilis fuit int homines q moderatus
in comedendo et bibendo. minoris int pauperes n
horruit leprosu nec diuitibus adulabatur p
tiens ad contumelias. verecundus i visu. mitis i cnsi
sollicitus de aiarum salute i medio discipulorum
ministrator Et breuit stans sedens et incedens
eius vita tue debes pre oculis et sic facilius
eius gratiam consequeris Et erit t semp i memoria
et duces i consuetudine semp ad ipius memoria
recurrere Et hec via pt asscribi btro theo q historio
graphus fuit sicut dr Altissimus e ab angelo nu
ciatus Beatissimus de vgine natus Cetui an
gelorum i excelsis manifestatus Dns et pastor
oium e a pastoribus visitatus Etinus rex admis
tpalibus regibus veneratus Facta circuasione in
teplo presentatus Gracilis puer ad egiptu ba
iulatus Humilis et obediens de teplo reuotus
In iordane a iohe baptisatus Karissimus

ē ab ipo dyabolo tēptatus | Lumīa mūdi nō
hec ī aplos vōuit Merū de aqua p(ri)mo mā ex
fōzuit Notiā suā alys multis miācul' dec
rauit Oīa fouens fame et siti lassat' Palmaz
ṽgulis ut rx honorat' Qui postea xpo9 rsūt,
Ritu legis cenat. lauat pedes contristat'
Sudat capitur ĕhitur sputis deformatur
Torquetur flagellat' coronat' velatur ala,
patur Victiā baiulat cruce cū īiquis depūt'
Xpus crucifigit' morit' sepelitur rsurgit et
ad astra leuat' Zelo cāritatis spū īflāmatus
aplos ī vniūsū mūdū mittit et adhuc iudex ex
spectatur. ~ De via xpatia bti ābrosij ca^m ix

Valde multū bona ē pro cōteplacione dicte
xpatiua Cōparando enī sīl xp̄ humanitate
ad maiestatē sue diuinitatis magn9 de
uocōis affectus excitat' Tunc enī ꝑpendit' quātū
illa tremenda maiestas ꝓpt' nos se humiliauit. et
asscribit' bto ābrosio quia hunc processū habet in
ymnis suis ut patet ī illo Rex xpē factor oīm ī passi,
one. Altissim9 in abiecto loco nascit' Baiulator
et sustētator oīm ī presepio sustentat' Consolator
oīm angelorū ī medio repit' iumētorū Ditissi
m9 conditor oīm honorat' munē magorū Eternus
nutritor oīm cibo pascat' mōrlui Fons et origo oīm si
tit potū angelorū Gubernator supnorū se subiicit ī
ꝑio tirenorū Hospitator scōr oīm fugit ī egiptū
exiliū Informator sapiē audit doctrīā stultorū Kari
tatis speculū tradit' ut ouis īnpocū ī man9 lu
porū Liberator vinctū ut fur aut latro ligatur-

de via xpatia b. ābrosij ca^m ix

Maiestas qua tremunt angeli ut vilis exultat
Notissimus i celi curia hic non noscitur sed ne
gatur O ptatus a pueris hic seductor proclamatur a filiis
Preclarissimus in que prospiciunt angeli sputis ma
culatur Q uietissimus q e stoo r qes cruce portando
fatigatur R ectissimus iudex oim sententia mortis
dapnatur S peciosus forma p filiis hoim a planta
pedis usq ad vertice vulneratur T erribilis i consiliis
cruci applicatur V ita et origo oim p nimiis do
loribus morte cruciatur X pus resuscitator oim
mortuorum ad sepulchru portatur De via passi
In via pegrinatiua et spatia sua bti francisci c x
fra e mensio de passione x Sed dignu ut adhuc
de hac sactissima passione specialis ponatur via
i qua ho stet suspensus p meditatione atten
dens xpm quasi iam se pendente in cruce et ei spa
ciatur sit crucifixus ei et quasi vulnera ista iam
no xpo sed q sibi actualiter i fligantur In hac medi
tatione stans vulnera x quinq stigmata realiter
i corpe suo divino mirifice p meditatione impressit ut dicat bo
nauentura Cum pro pnti occurrit ter modus medi
tandi passione x Primus p horas canonicas Scds
modus ctemplando corpus x i capiendo a summitate
usq deorsu sic meditando quo caput tonat Re
quire sup i meditatoe passionis x capitulo de diuersi
tate modorum cogitandi passione x Tercius modus
ctemplandi passione x e ut ipse stet quasi ipse
sit p se suspensus i cruce meditando ea q hnt
i tabula ubi supra Sicut eni xpus stet i cruce
ardentissio amore dei la pacia ut supra

francisci

De via passiua bti francisci ca 4 [illegible]

Via **De via affectiua bti bnardi**
affectiua que asscribit bto bnardo p
qua quis amorose adheret deo creatori suo
Via affectiua pt dici via vnitiua. vocat tn affectiua
qz multu inflamat affcon ad dei amore et men
tis eleuacione et asscribit bto bnardo q ita dulcis
fuit i mediacione. Vn i quoda sermone de cena
dni alloquit dnm sub tali forma vboru dicens
Tues dne amor me9 honor meus spes mea. re
fugiu meu. vita mea. gloria mea. finis meus. No
aliud quero. no aliud volo. no aliud m dicat. no
aliud m ponat. et merito qz tues m sufficientissi9
tues pr meus. fr me9. nutritor meus rector me9
custos meus qes totus amabil. totus desidea
bilis totus fidelis. No e ta liberalis qui se ipm
tribuat. no e ta caritatis qui pro vili peccore moria
tur. no e ta humilis qui maieste sua tm humiliat
Tu nulla despicis. nullu horres nullu quente
te deseris sed puenis eu et occurris querenti
Delicie tue ee cu filijs hoim. Quid i nob inuenisti
sordes et nobiscu vis ee vsqz in 9summacionem
sdi. No satis fuit te pro nob mori No satis none
fuit tot dedisse sacmenta Angelos custodes et
hijs ingra semp sumus Sed et tu vis ee nobiscu
ta bonus es qz te negare no potes Faciamus igitur potes
tabnaculu sibi tu intende m et ego t et sicut vis
et scis fac meu. qz tuus et no alteri9 ee volo
Da m ut ego t soli itedam te solu diliga. tuo sep
amore feruea nichil aliud cupia n te et me
totu t offera et oblatu n aliquaten9 repeta Sic

ē aliqua caritas illa ē inte De hac via ponunt
hee tabule et sep̄ p̄ponit̄ O ī medidit**a**ndo

O	O
Amor meꝰ	Amabilis
Altitudo mea	Benignus
Conseruator meꝰ	Cōpaciens
Director meus	Desiderabilis
Eruditor meꝰ	Exspectabilis
Finis meus	Fidus
Gaudiū meū	Graciosus
Honor meꝰ	Humilis
Ignis me icēdēs	Iocundus
Karitas mei flāmās	Karitatiuus
Lumē me illuminās	Liberalis
Medicina mea	Mansuetus
Nutritor meꝰ	Nobil'
Precursor meꝰ	Obtīpabilis
P̄r meus	Placabilis
Quies mea	Quietus
Refugiū meū	Recreatiuus
Spes mea	Sincerus
Thezaurꝰ meus	Tolleratiuꝰ
Vita mea	Verax
Xp̄c miā mea	Xp̄c dn̄s ihesus

et rex meus Amen.

De via supplatiā b̄ti augustini Capitulū xij

Augustinꝰ profūdas h̄z vias meditandi ut p̄ce aturas. dicit enī Interrogaui celū et trā. es ne tu deus meus Et responderūt m̄ No sed ip̄e fecit nos. Habet ꝫ alios modos. vn̄ et ī manuali suo int̄ cetera sic dicit ad dn̄m si totum

mundu libri repleant maiestate tua exprime non
sufficiant Tu enim es quo melius excogitari no pt
q oem creatura sine labore gubernas. nichil e quod
turbat ordine imperij tui. Hec via supplicatiua q
tre affectiua ascribit ei specialit qr i° mo vtitur
i suis oroib9 et mediib9 p superlatiuos gradus allo
quendo dnm O pr dulcissime amatissime benig
nissime et sic de alijs Item in libro de vbis dni dicit
q quidqd pfectois et boni e in creatis hoc excellentis
sime e in creatore quia ab illo fluit Vn sicut ve
nator videns vestigium fere no e contentus eo sed querit
feram alias stultus e venator si solo vestigio e contentus
quod eum no possit saciare. Sic prudens contemplator
videns aliqd bonum i creatura debet cor suum eleuare
i creatorem. Verbi gra videat pulchritudine siderum
flor arborum etc dicat int se Si illa tam delectabilia
sunt o quantum delectabil et desiderabil e creator talium
quia qdqd e pfectionis i causato hoc excellentius
e i causa et e excellentissime i excellentissima et vniuer
salissima causa Sic ho videns hoies virtuosum carita
tiuum et pium etc dicat int se Si riuulus iste e ita lau
dabil quanta laude dignus e fons et origo eius. et sic ex
altat dnm p excellentia i superlatiuo dicens sibi hac
tabula semp pmittendo O. pro eleuatione et i fine
vs pr et dne pro reuerentia sic dicendo

Amatissime — Fidelissime
benignissime — Gloriosissime
Clementissime — Honoratissime
Dulcissime — Innocentissime
Excellentissime — Karissime

O largissime
Castissime
Nobilissime
Omnipotentissime
Preclarissime
Benedictissime

O Rectissime
Sufficientissime
Tutissime
Utilissime
Expiantissime
Deus pater et domine

De via oratia hugonis Cam xiij

Postquam in meditationibus exardescet ignis devotionis, tunc assurgit in allocutione dilecti per viam oratiuam. Et capio hic orationem non solum pro petitoria sed generaliter pro laudatoria, vindicta et sic de alijs. Unde homo non eodem modo afficitur circa dilectum suum. Sed nunc petit ab eo, nunc laudat ymnis et psalmis et canticis, nunc veneratur admirando, nunc adorando, nunc benedicit aut glorificat, nunc gratias agit, confitetur, exaltat et superexaltat. Debet autem oratio esse non ex affectu protendatur, brevis secundum verba sed longa secundum affectum. Unde versus Si cor non orat lingua in vanum laborat. De brevitate orationis dicit sanctus b. in regula quod debet esse brevis nisi ex affectu protendatur. Et hoc in vitis patrum habetur quod quidam patrum docuit discipulum orare hec verba. Qui creasti me sicut scis et vis miserere mei. Et de thaisi que petiit a patre orationem cum ille autem dicit qui creasti me miserere mei. Unde potest tamen tales et consimiles breves orationes. O pyssime pater miserere pauperculae creaturae tuae. Item O summa bonitas recordare quod pro me sanguinem tuum effudisti non sinas me perire.

De modis attendendi in psalmodia

Tres sunt modi attendendi in psalmodia. **psalmodia**

Primus modus attendendi est attendere ad sensum verborum et in elicere sensum spiritualem

vbigra p dauid itelligendo xpm. p golya dya
bolu. p ihrlm supceleste ciuitate. Scdus mod9
attendendi e statuendo se mentalit ad cciu locu
ne mes in euaget et coaptet qntu valet sesu
psalmi ad id quod ibi gestu e. v bigra vnu ps m
ad locu anuntiacois qr videat angelu dni detein
ad cubiculu bte vgis marie dicete Aue gra plena ec
et tu eo eo multitudine angeloz psallentu cu q ps
et tpe psallat. scdm psalmu i nati te que psallat
pastores et tres magi et angeli canentes Gla
i excelsis deo ec Tercium trsiens ad templu vbi vi
deat symeone sene occurte Qrtu eundo p egiptu
et sic asequet de alys x pegrinacoib9 Specialiter
tu astituat mete sua i locis passiois x vnu ps m
cantando i mote oliueti. aliu i domo ane. tciu an
pylatu. aliu an herode. qntu i flagellacoe. sextu
i coronacoe. septimu i baiulacoe crucis. aliu i cru
cifixione et morte cirom i tybo ptiv aliu i cenaculo
vbi apparuit dns ihs discipulis suis p9 roem aliu i
ascesioe ec Fixa enim mete ad ccu locu mudi faciliq
attendit qr qm mes ia sit i celo ia i refectorio ia i stilo
ia i scholis ec illa enim distribut Tercius mods atte
dendie qr ho eleuet cor suu ad patria pcelesti vbi
audiat laudes scoz et tu illis putet se ruente stare
et dm laudare vnu psalmu cu choris angeloru
scdm cu cetu pphaz aliu pciarchaz. aliu aplorum ec
¶ Deinde sciendu qr no debet solu orare pro se sed
pro ceteris ec Et sic ppt dicere vnu psalmu i psona x
aliu i psona bnfactoru aliu i psona parentu. aliu i
psona paupm. aliu i psona i fmoz. aliu i psona oim

fidelium et sic de alijs Et adhuc etiam pt mente sua sta
biliter orando pro pauperibus videndo xpm pau
perem iacentem in presepio. orando pro errantibus seque
do dominum in egiptum pro temptatis attendendo desertum
ubi xpus temptatus fuit a dyabolo. pro captiuis in
monte oliueti. pro infirmis videndo xpm amaricatum
in cruce Consequenter est notandum quod bonauentura dicit
quod orando dempnus ita facere Primo in honore gracie sancti
spiritus et sic possemus dicere veni sancte spiritus Secundo
implorando et pro nobis interponendo xpm crucifixum
in omnibus orationibus et sic in omnibus orationibus interponimus per
dominum nostrum ihesum xpm. id est meritis sue passionis et
non nostris petimus Tertio pro intercessione possumus in
honore beate virginis et omnes sanctos et sic dicere possumus
Sancta maria et omnes sancti intercedite pro nobis ad dominum
Item tertios modos attendendum quo ad sensum
ut ille aptior ut quis oret in persona ecclesie. ubi ppo
nat sibi quandam similitudinem populi stantis iuxta
crucem domini et clamantis ad dominum in qua multitu
dine sunt aliqui in firmi aliqui temptati etc Et quia mul
tiplex est sensus in psalmis et multi sunt status
hominum secundum hoc aptetur unus vel plures versus
Et possit homo intente considerare etiam corpus xpi in cruce
aliquos versus aptando impressioni spinee corone alios
vulneri dextre manus etc Aliud remedium atten
dendis est ut homo per unum psalmum accipit sibi unum affectum
deuotionis ex pte nostra vel aliunde quam mentaliter
proferat ad singulos versus inclinando ad hunc
sensum verborum vt bicfra Dicit dominus domino meo
cogitet o amator ardentissime Donec ponam in

nicos ad aliu͞ mutet affc͞m aut eundē ↄtinuet si feruet ut laudate pueri 2ᵉ O hospes suauis sime et sic ↄtinuādo exclamaciones que loca vic illu[ste] ponut[ur] i tabula oroīs deuote videt[ur] p[ri]mo n[ost]r[u]m Et p[er] singulos psalmos p[re]t affc͞m suu͞ alli gāe ne euaget[ur] p[er] diu͞sas et sic cotinue erit me[m]or dei et hebit cor eleuatu͞ Ex dictis i[n]tellig[itu]r p[ri]mis tabula pro attēcōe ↄtinēs xxviiij clausulas in q[ua]tuor lineis s[e]c[un]d[u]m q[uo]d [ter]minatu͞ [longa] sut xxviij loca i qua tuor digitis i q[ui]b[us] v[er]sibus Ersio iam ↄputatur

It[em] v[ide]re solu͞ ↄ[tra] venenes tabula p[ost] tacta͞

Affectus tīoris dñi dignitate sui r̄ spcū tremende maiestatis	Cū maria	Cū discipl'	P̄ fidelib9 defunctis
Affectus spei de mīa & bonitate sūmi	Cū angel'	Cū mrībus	P̄ vivis et sca mrē ecca
Affectus cōtricionis de bn̄ficiis perceptis	Cū patriarchis	Cū cōfessorib9	P̄ sce et pn̄tib9
Affectus dilcōis de p̄li caritate	Cū p̄phetis	Cū mōchis	P̄ se & lugentib9 et pauperibus
Affectus laudis de vōe potencie et sapīe	Cū inocētib9	Cū vgībus	P̄ infirmis & tēptatis
Affectus exultacōis de oī pfectione	Cū aplīs	Cū viduis et	Pro afflictis et captivis
Affectus dolōis de passione dñi ihesu xpi	Cū ewātis	Cū omib9 scīs	Pro inimicis īfidelibus et paganis

P Ro declaratione huius tabule est sciendum
quod affectus illi excitatur per exclamacione et
cordis eleuacione Et ad hoc valent ille dicti
ones o quando si et consilies Exm de affectu tiouis
Si tu es tremenda maiestas ubi timor meus Car
issime amator qui te diligam dulcedo mea
Illas xxviij^{ti} octo clausulas loca in finistre manu
in quatuor digitis pollice excepto ab interiori et ab
exteriori Et sic in primo digito habebis septem affectus quos ex
ercere poteris item aptando cuilibet affectui unum
psalmum vel plures unum versum vel plures et cum pol
lice pungere articulum illius digiti ut illa punctio vel
impressio digiti impediat distractionem. Verbigracia Domine
dominus noster etc. cogita in dignitatem tuam cum sis in primo
articulo continearis et sic consequenter In aliis duobus
digitis loca xiiij diuisiones locorum et proxime cum
pollice articulos singulos per singulos psalmos
Verbigracia cum beata virgine maria psallendo psalmum
benedicta dominum io. t iii Cum angelis Celi enarrant
In quarto digito loca hos pro quibus vis orare et in per
sona illorum ac si ipsi hoc oraret psalle vel dic pater
noster aut alias orationes. Verbigracia dic de profundis.
ac si anime de purgatorio ad dominum clamaret hec
verba miserere mei deus. ac si sancta mater ecclesia hoc pro
se et suis filiis exoraret Et hec locatio ac punctio di
gitorum multum valet pro attentione quia sic tot temporis
multiplicatur limitatur ad aliquod determinatum saltem
ad certum affectum aut ad certum thorum sanctorum aut ad
certum affectum compassiuum proximorum et non est

psallendo

Cuagnacois tanta occasio Sunt modū quidā sunt
carthusien q totū psalteriū sibi statuunt ī manu
et sic cordetenus attencius psallat. articulos digi
torum pariformiter qui in instrumento musico citharizarent
Ex quo tn fundamento et principue ex diuina clemencia
qua multiplicat distribuit dona graciarum poterit homo
multa plura carpe et ī manu sibi statuere In uno
digito pr nr In alio illas quinque partes salutacois
angelice s. piissima perfectissima etc Et sic poterit
etiā ī laude virginis excelse In alio digito quinque peccata mor
talia In alio vii dona spiritus sancti In omnibus .x. precepta
Et sic adiutorio manuum poterit ī manu plangere
meditari. psallere et deum et sanctos eius magnitudine laudare
et se exaltare et hec de attencione sufficiunt Item pro
hac via oratiua nota tres oraciones breuissimas Prima
est O artifex potentissime ne despicias opus tuum etc
O mercator prudentissime ne sinas perire precium
mercacionis tue etc O hospes clementissime. puri
salua. protege. dirige. conserua domum tuā et hospiciū
tuū quod tibi ī baptismo dedicasti Item circa primā viā
nota triplicem intellectum dominice oracionis scilicet pr nr In prima
clausula ponitur desiderius nr ad correspondenciam
vie purgatiue Secunda consideracio nra qua cognoscimus cre
atorem nrm ut amatorem nutritorem etc per modum vie
illuminatiue In tercia affectus nr ad correspondenciam vie
unitiue ut patet ī tabula sequenti

Pater n

Pater noster
q(ui) es
i(n) celis
Sanctificet(ur)
nome(n) tuu(m)
Adveniat reg
nu(m) tuum
Fiat vo(luntas) t(ua)
sic(ut) i(n) c(elo) et i(n) t(er)ra.
Pa(nem) n(ostru)m co(tidianum)
da nob(is) ho(die).
Et di(mitte) n(obis) d(ebita) n(ostra)
s(icut) et nos d(imittimus) d(ebitoribus) n(ostris).
Et ne n(os) i(n)du(cas)
i(n) temptacione(m)
Sed libera
nos a malo

Nos pusil
li sine te
Nos vacui
et exules
Nos t(er)rena
t(er)r(e) ponentes
Nos erran
tes
Nos re
belles
Nos men
dici
Nos pec
catores
Nos tep
tati
Nos fra
giles

Amator
ardentissime
O hospes
suavissime
O sapor
sanctissime
O rex p(re)cla
rissime
O p(re)ceptor
prudentissime
O nutritor suf
ficientissime
O creditor
largissime
O custos
diligentissime
O liberator
fortissime

Qn̄ te diligentes fieri filia
li amore p(er)fectissimo
Qn̄ h(ab)itab(is) i(n) hospicio cor
dis m(e)i ut in celis
Qn̄ no(me)n tuu(m) dulcescet no
b(is) ut o(mn)ia t(er)rena (con)tempnam(us)
Qn̄ s(u)bicie(m)ur nos tuo r(e)gnu(m)
ut n(on) r(e)gnet i(n) nob(is) (con)cupi(scentia)
Qn̄ (con)formabim(ur) i(n) o(mn)ib(us)
voluntati tue
Qn̄ t(ra)nsformabim(ur) i(n) te (et) plena
sacietate saciabimur
Qn̄ suscipie(s) nos p(ro)digos
filios remitte(n)do nob(is) o(mn)es excessu(s)
Qn̄ tutabim(ur) tua custo(dia) ut
n(on) p(re)valeat amo(do) ull(us) adu(er)sari(us)
Qn̄ liberabim(ur) a f(ra)g(ilita)te hui(us)
corporis (et) ab o(mn)i dissolucio(n)e (et) p(er)petua
lib(er)tate

istius
PRo declaratione no q cu dicis Pr nr attende amore que habet pr ad filiu Tale et aplior habet deus ad nos Quado dicis q es i celis cogita deu i[n]stitore bonoru meoru q celoru noie itelligut[ur] Cu dicis sanctificet[ur] non tuu optam[us] ut diuinu no[me]n nob[is] sapiat et dulcescat plus q[ua]m creata q[ui]a s[ecundu]m di[ctum] 4 · sine cra Cu dicis adueniat regnu tuu optam[us] no solu eternu regnu sed etia ut h[ic] regnat nob[is] et ut sit rex nr Cu dicim[us] fiat voluntas tua sic i ce[lo] [et] i t[er]ra · optam[us] ut doceat nos Iux[ta] illud doce me face vo[lunta]te[m] mea q[ui]a de[us] me[us] es tu Cu dicam[us] pa · n · co · da · no · hodie optam[us] ut sit nutritor nr corporalit[er] [et] spualit[er] Iuxta illud Oculi oiu i te sperant [et]c Cu dicim[us] dimitte no · optam[us] q ut pi[us] creditor nob[is] relaxet q[uo]d tenem[ur] Cu dicim[us] et ne nos [et]c Optam[us] ut custodiat nos Cu dicim[us] sed · li · nos [et]c optam[us] no solu a p[ri]nci[pi]o i[m]pug-tione sed etia ab oi fictura et ab oi quod no[n] e[st] sibi displice[n]s

De via unitiva b[ea]ti dyonisii c xiiii

Uia unitiva e[st] quis/qua, b[e]n purgatu et illuminatus amorose unit[ur] creatori suo exultado de p[er]fectionib[us] suis illi soli place[n]s desiderans propter et leta nu[n]c i[psu]m mag-nificat · nu[n]c laudat · nu[n]c amat · tot[us] languet amore ei[us] ut possit dice[re] illud cantico[rum] ei[us] Aia mea liq[ue]facta e[st] ut dilect[us] locut[us] e[st] m[ihi] [et]c et p[ost] pauca sb-dit q[ui]a amore langueo Et psalmista Quid ei m[ihi] e[st] i celo et a te quid volui s[uper] t[er]ra · i[n]de ego pu[r]e amo te no[n] p[ro]pt[er] do[na] celoru aut p[ro]pt[er] do[na] s[uper] t[er]ra Et h[ec] via s[e]pe supi[us] tacta e[st] in via affectiva et s[uper]lata In re ei[us] nu sunt via affectiva [et] unitiva s[ed] no[min]a h[abe]nt diversa

De via unitiva b[eati] dyonisii c xiiii

Unitiua per viam unitiuam eleuat quis mentem
suam in deum excludens omnes vanitates proponens sibi
illud Vidi cuncta que erant sub sole et ecce vniuersa
vanitas. Fac igitur sicut auis que volat sursum et si
occurrerit musce id est vanitates non curet sed pertranse
at dicendo Ad solem tendo nolo cor meum cum vanita
tibus que intra sunt occupare. Et acquiritur hec via per
retractione intimam ab exterioribus ad interiora ab imis
ad summa a temporalibus ad eterna. Vnum sol ille de quo
supra est mencio ille de quo dicitur Tu solus sanctus tu solus
dominus tu solus altissimus es. Ad viam illam requiritur
primo quod homo per virtuosam assuefactionem et gratiam
sit radicatus in virtutibus quod nullam delectationem
habeat in appetitu vane glorie in cupiditate diuiciarum
in concupiscentia oculorum et gule. Secundo requiritur interium
silencium ut non occupet se circa exteriora quid au
dierit vel viderit foris nichil curando tamquam in sompno
occurrissent. Tercio requiritur amorosa adhesio
cum deo ut omnia eius iudicia omnia supra omnes doctrinas
cum reverentia amplectatur. Quarto quod nichil que
rat sed reputet sibi dilectum sufficientissimum supra ex
cellens illum corde suo diligat super omne quod potest vi
deri audiri vel cogitari ymmo super omne quod ymaginari
potest quia totus amabilis totus desiderabilis est ut pa
tuit in vita beati bernhardi. Quinto quod sepe ad memo
riam perfectiones dei et illis interne congratuletur et quia ius
infinite sunt perfectiones tamen communiter tres occurrunt
quibus sic affectum excitet. Primo congratulor tibi di
lecte mi quod tu es potentissimus non quod mihi ihesus bonus sit
quomodo nouum queris meum sed quia illa est perfectio tua

// hoc e sume pfcois qz imubilit es bonus

q nullu times. nullis indiges. neq expug
repot. neq pt t rsiste nullus demo nullus adu
sarius et de hoc po gaudeam. Scdo cogratulor t
qz tu es sapientissimus illud e pfectionis tue. quia
sic te nullus decipe pt qz nichil te latet. Tertio
cogratulor t qz tu es sume bonus et ita bonus q te
melius excogitari non pt possit. ymo nec dignius nec no
bilius. Sexto pnte e valde e tre isipiente aliqua
vba p que exprimat desideriu suu affabilit alloq
do dnm. De hoc hugo de palma carthusien dat
modu se eleuadi p via vnitiua q tacta e supius
i orde diuina. pt ei homo prouocare affem suu p
illas dcones. O. qn si et asiles. Vn dicit q iapiens
vtat talibus. postq aut gra dei adiuuate exer
citatus fuerit tunc sine oi cogitone pnia tenebit
die multu amorose mete sua i deu eleuare pt.
Vn ex intentione pris pt colligi talis eleuacio. O
suma bonitas. o altissima eternitas. o icophensibil
sapie profunditas. O pr pijssime quado te diliga
qn brachijs amoris te costriga. qn tuis bnficijs
tue mie qua mercu facis vices ipeda. Quando
tremende maiestati tue timore ipenda. Quado spe
culu tue vtuose vite sz humilitatis paupertatis paciencie o
bedie. castitatis et sic de alijs debitis vestigijs pro
sequar. Quado festa tua et scor tuor sz nati
tatis resurrectionis ascensionis etc debita veneracione
cogratulabor. Vbi tu es tremeda maiestas vbi timor meus.
Vbi tu es amatissimus pr meus. vbi amor meus. Vbi
tu es dns et mercator meus. vbi e seruicium meum
Vbi tu es ihabitator et hospes meus. vbi e mundicia

digna tanto hospiti Et tu es vita sanctoru
decor angelorū ubi ē mea congratulatio mea.
Et sic diu extaticus sicut pro edificio potius appo
nunt̄ quedā sustētacula postea pons stat sine ill'
Sic postea sps sctus eleuabit cor hois sine illis
ut semp tendat sursu aut frequet' Iux̄ illud
canticor Trahe me post te i odore vn. t. currem9
et sic het' aliquid de via vnitiua Tn̄ hec via et
sciā nō discit' ex libris sed desursū ē et tn̄ iux̄ pa
rapat ea p̄ lumi hys quide clai9 hys vero
obscurius Pro ista via sicut dcm ē valet i
tā congratulacio pfectionu dei vt ho i hymis et canticis
iubilet i corde canendo et pertractet laudes dei
De hys pfectōib' siue laudib9 poit' tabula inf'
scripta et semp pmittit' clausula. congratulor
t' p̄ celestis qr tu es Auctor essendi. hoc e al
pha ro pn̄m et origo oium Unde te scribit' sic qda
metrista Hui9 i arbitio pendent mortalia queq3
Qui solus cunctis dedit esse suu Qui facit et fiat
creat atq3 creata gubnat Cui9 ide posse quod
velle nec minus habet Congratulor tibi et i pfcōe
tua essendi qr tuū ee ē pfectissimū Primo qr no pt
cogitari nō ee qr sitn ees nichil eet Scdo qr a n°
alio habes ee Tercio qr oe qd ē a te habet ee Boni
tas sūma. Primo qr nulla e res ē bonitatis sue
tā diffusiua sicut tu. sed bonū quāto cōmunius
de tāto meli9 Scdo qr nulla res ē tā cito placa
bilis sicut tu Tercio nulla res ē tā desiderabil'
delectabil' et amabil' sicut tu Causa vniuersa
lissima. Illa causa quā phi sic ex naturali roe

continebat esse. Si non est processus in infinitum in causis
sibi essencialiter subordinatis. Prima causa est sed non
est processus talis in causis essencialiter subordinatis igitur
prima causa est. Tu es ille princeps de quo aristoteles in fine duo
decimi methaphisice concludens librum suum sic dicens. Mala est
pluralitas principum vnus ergo princeps. Decoris in
uisi qui cuncta decorasti. Tu es cuius pulchritudinem sol
et luna mirantur. Tu es in quem desiderant angeli pro
spicere. A te sunt decoris pulchritudinis. sidera rose li
lia etc. Et a te sunt aues decoris suauis melodie phi
lomene alaude et omnium auium genera et omnia organa
A te sunt decoris saporis mel vinum et omnium pigmen
torum genera. A te decoratum est celum sideribus aer volucribus.
terra animalibus. aqua piscibus etc. Omnium sustentator
omnium a quo quippe enim te tua subtrahens sustentacione vel
conseruacione illico ruerent in nichilum. Fons sapiencie
a quo manant omnes thesauri sapiencie et sciencie. tu es
eterna sapiencia attingens a fine vsque ad finem fortiter
disponens omnia suauiter. Qui celorum contines thronum
et abyssos intueris. montes ponderas in statera. terram
palmo concludis et posuisti legem aquis ne transire
dant fines suos. Gloria mundi. Te enim adorant
angeli laudant archangeli in summo. Te laudant ime
omnis creatura spes nostra salus nostra. honor noster.
gloria nostra finis et exspectacio nostra. Habundantis
simus tua est terra et plenitudo eius orbis terrarum vniuersi q. ha
teo gloria et diuicie in domo eius tua. Si honoratur
et diues dicitur qui habet aurum quantum honorandi dicens qui
fecisti aurum et gemmas et omnia que sunt in mundo. In
comprehensibilis tu es de te enim dicitur magnus dominus et

laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis
Tante enim es excellencie quod tuam altissimam ex-
cellenciam nec potest capere ad plenum nec homo nec angelus
ymmo nulla creatura quia omnis est finita tu vero
infinitus es sed infiniti ad finitum nulla est ~~expacio~~
proporcio Caritas tu es et qui in te manet manet
in te et tu in eo Sicut naturalis ignis est ardere incendere et
calefacere sic proprietas tue caritatis est ardere te largissime
diffundere inflammare ad amorem attendere salvare
redimere custodire liberare illuminare unde et tibi dicitur
Deus cui proprium est misereri Loco incircumscriptibilis
et tamen ubique es Si ascendero in celum tu illic es de te
dicit bernhardus Deus ubique regnat ubique imperat ubique
maiestas eius omnia implet Nam in inferno extes actum
dire iusticie tue sed dare hoc fieri in absencia tua presidiare
Inceña es tempore incommensurabilis Res enim que ab
eterno fuit atque ante omne tempus fuit Quo ergo commen-
suratur tempore quod fuit quando non fuit tempus Merces sanctorum
iubilus angelorum speculum omnium electorum Nor-
ma id est regula et exemplar omnium Res enim de quan-
to tibi propinquior tanto nobilior Aliqua habent esse tantum
aliqua esse et vivere et sunt nobiliora prioribus aliqua
vivere esse et discernere et sunt nobiliora secundum naturam
prioribus aliqua ultra hec habent purum esse et virtuosum esse
et sunt tibi plus hiis ceteris propinqua Per sincerissima
enim tua bonitate est inter omnes exemplaritas
virtuositas et immutabilitas Ordo sive ordina-
tor divisor qui singula locas secundum suum statum aut
sua merita ~~merita~~ sursum aut deorsum sicut prudens

pictor ponit colores. hic rubeu hic nigru ut decoret
opus suu Perfectissim9 sine omni defectu q nul
lius indiges tipi es sufficiens quo meli9 aut dig
nius aut nobilius aut pfecti9 n e nec excogitari
pt. qd qd e laudabile et pfectionis increatia posi
tiuo hoc e int i suplatio Quietissim9 ut dic
boeti9 O q ppetua mudu roe gubnas Terraru
celiqz sator q tpe ab euo ie iu. et stabilqz pma
nes das cuncta moueri Pncipiu rector dux semita
t[er]min9 ide Tu requies tnquilla piis te cne fine
Nes eta imobil et inmobil. qz ubiqz es ut pa
tuit ex pmissis Res aut dicit moueri q tendit
ad locu quo pri9 no fuit Immobilis aut q ubiqz
e no habet quo tendat Recreator oim q dixisti
venite ad me oes q laboratis Illa ei q est ite radi
cata i centro suo. et recreata et q e[ex]tra e q veo i[n]teno
e multis vais fatasmatibus fatigatur Sufficie
tissim9 qui te habz totu habet q te no habet me
dicus e et paup. qz qd qd pt tee no sufficit et si s[uf]
ficiat no sufficiat et si ad tpe sufficiat no tn ppetue
saciat. qn adhuc aplius querat qui te habet sa
ciatus e. fine suu habet no habet ult quod q
rat. qz tu es sup oe visibile audibile odorabile
gustabile tangibile sensibile Ite ad huc altior
es sr oe spirituale mutabile circuscriptibile Ite al
tissim9 es sup omne demostrabile. diffinibile o
pinabile. investigabile estimabile ymaginabile
q totus es amabilis. maxie laudabil et sume
desiderabil Thesaur9 fidelis. ubi e thesaur9

nr ibi et cor nrm. Quid qd eni nobis auferatur
si tu nobis pmanseris sufficit nobis. Tu es illud
vnu quod dixisti marthe ee necessariu. Inter suma
cplaceam mea. Et si nos horreat totus mudus
si tu nos approbas sufficit nobis. Desideriu nrm
tu es. Vtina tu placeres toti mudo et totus mu
dus faceret bn placitu tuu. pro illo debem9 mori
zelo caritatis. Ista aqua sunt viue omia i q
nos sumus et mouemur. De te ei dr Ex ipso p ipz
et i ipso sunt omia. t honor et gloria p infinita
scla sclor. Xpus itelligitur vnctus. Tu salit es
tlis vnctio et salsa que apposita vniuscuiusque rei mu
di facit ipaz sapida. In electis eni es sapor gratie
i dapnatis eni es sapor iusticie et vindex iniquitatis
Tu es creator tu es gubnator. tu es redeptor ius
tificator. retributor glorificator rc. Hys pfectionibus
cgratulando aia mea liqfia e. Et quid agam nisi i
pace i idipm dormiam et requiescam et dicam Nolite
suscitare dilcam donec ipa velit. In laudes tuas
prorupam et si digne laudare te nequeam de te tn no
sileam tu solu de te gaudeam. Tu eni es dulcis sopor
iste q te gustat ihu xe tuo victus a sopore mori
possit p amore. Te solu amas vice dilce mi pulch
rrime. vbi qso vis cmorare. vbi vis ut qrais q sa
pis et dulcessis. O dulcis hospes aie esto hospes m
eum q r tecu tecu sine fine. De via exultacia

DE via exultacia beati gregorij ca xv
que asscribit bto gregorio q ptractat et
meditatur gaudia celoru. Dn inquadam

De via exultatis b. gregorij ca xv

omelia sic dicit Et que lingua pt dicere aut quis intellectus
pt capere illa superne ciuitatis quanta sint gaudia ange
lorum chorus inter esse etc. Vocatur aut hec via exultatiua
vel congratulatiua qua per eam homo congratulatur glorie dei
et sanctorum et per eam meditatur hominis gaudia que sunt in celo
quibus meditatis leuius portatur omne quod grauat in hoc
mundo Vnde greg. Minuit pondus laboris spes pre
miorum Sciendum quod volens mentem suam per hanc viam
eleuare ad congratulandum supernis ciuibus Primo
videat quomodo inter se distincti sunt secundum diuersa eorum
merita quod haberi poterit ex aliquali eorum similitudine
regni celestis et regni terrestris. Vnde sicut in regno
terrestri sunt diuersi status hominum sic poterit meditari de
regno celesti Et sicut veniens ad palacium regis ter
reni salutaret omnes secundum ordinem et congratularetur honori
eorum Dic et tu ascende mentaliter summi regis et saluta
lauda et congratulare honori et glorie omnium De hoc ponitur
talis tabula similitudinis In palacio regis terreni sunt
Primo rex. in celesti curia est rex regum deus In hoc ordine salu
taliter secundum suum statum et dic Salue rex regum salua
tor et gubernator omnium congratulor maiestati tue. pleni
sunt celi et terra gloria tua Tu perfulges in regno tuo sicut
sol inter sidera Secundo ibi est regina mater salue et gau
de regina celorum inter reges angelorum. tu carissima.
pulcherrima. piissima. purissima domina. Post hanc
secretarij et nuncij et sunt angeli assistentes et
nuncij Saluete et gaudete spiritus innocentissimi qui
nunquam a beneplacito vestri creatoris declinastis Post
hos principes et comites et senes sunt ibi et

sunt patriarche Gaudete et saluete quia ex genere
vestro natus est saluator mundi. Post hos con
siliarii et sunt prophete Saluete et gaudete quia
vobis inspirata sunt consilia secretorum dei et imple
ta sunt que fideliter prophetastis Item similiter assistentes
fideliter in exilio sunt et sunt apostoli Saluete et gau
dete qui fideliter permansistis cum rege celorum in exilio
mundi. quia vobiscum esuriuit comedit. dormiuit et
pedes lauit Cancellarii et sunt euangeliste: Saluete et
gaudete notarii regis altissimi. qui vitam et gesta
regis fideliter euangelisastis et scripsistis Milites
et sunt martires Saluete et gaudete vos constantissi
mi milites qui pro honore regis vestri sanguinem
fudistis Thesaurarii et sunt confessores et doctores
Saluete et gaudete quia talenta vobis tradita et the
saurum cum multiplicato lucro representastis. quorum
doctrina fulget sancta ecclesia ut sol et luna. Vigiles et
sunt monachi et heremite Saluete et gaudete quia aliis
dormientibus contra inimicos regis vestri orando et psallen
do vigilastis. Virgines. Saluete et gaudete qui
sponsos mortales et regnum mundi contempsistis propter
amorem sponsi celestis. ad cuius thalamum iam cum lam
padibus intrastis. Vidue et dispensatrices salute et
gaudete quia opera misericordie christo in pauperibus fideliter dis
pensastis Communis populus a vulgus et est turba
omnium electorum Salute et gaudete omnes similiter electi
qui diuersis ~~clarus~~ meritis et virtutibus regnum in
troistis Congratulamur vobis omnibus. orate pro
nobis ¶ Item pro ampliori eleuatione mentis
illa futura gaudia. videatur de gaudiis celorum

hec tabula A motio omnis adversitatis. ibi non
erit fames. sitis. frigus nec estus B eatissima
perfectio omnibus bonitatibus C onsortium angelorum dulcis-
sime amicitatis D otes corporis. summa agili-
tas. subtilitas. impassibilitas. claritas E xcellentis-
sima dona anime. cognitio. comprehensio. dilectio summe maies-
tatis F ruitio specialis ineffabilis iocunditatis
G audebit quilibet de bonis meritis singulorum
H onorabitur quilibet sicut filius regis celorum I uvente-
tus sine senio K aritas sine odio L ux iocun-
dissima sine obscuritate M axima voci iubilatio
cum perpetua securitate N otitia omnium sanctorum sine du-
bietate O rdo meritorum delectabilis cum multi-
plici varietate P ax ineffabilis sine timore im-
mici Q uanta ibi sint gaudia non potest dici. nec
scribi nec ymaginari R egies sine tedio tot mi-
lium annorum S atietas omnium spiritalium desideriorum
T ristitia ibi non erit neque luctus neque clamor sed
nec ullus dolor V alidissima potestas. perpetua se-
curitas et sanitas. et intimus amor X pus ibi spon-
sus. pater et frater rex donum et finalissimus amor

P ostquam Conclusio huius compendii Ca-
omnibus vie pittulum xvi
taliter qualiter xpo adiuvante sunt expe-
dita pro conclusione videantur aliqua doctrine serva-
de circa premissa que ut clausulatim pateant aut ut
facilius cordi retineri possint ponantur secundum ordinem
alphabeti et circa initium cuilibet clausule pre-
mittitur de A bstractione volens fervent me

dãi debet se abstrahẽ ab appetitu honorum et u
piscenciarum et diviciarum. Ex hoc sic informata disstra
hitur meditate Bona vita debet enim fructuose
vivere quia in malivola aiam non introibit spus sa
pie nec spus meditacionis Constanti fiducia
ad dilcm et non faciliter desistat ab amore dilecti
ppt incursus temptacionum Nititur enim dyabolus in pe
die meditate p diusa Tu aut dic ego confido in
eum qui dixit Fili prepara cor tuum et non ut morte pccorum
q' pctores ut t saluos facere Nichil ergo durum vel
turbulentum de dilco medita sed dic illud iob Etia
si occiderit me sperabo in eum De disposicione corporali
Cum solus es poteris uti diusis cerimoniis in dispoe
membrorum nunc eleuando manus ut aaron. nunc genua
flectendo ut salamon. nunc te prosternere ut xc in monte
oliueti. nunc sedere ut maria magna ad pedes dni nri
ihu xpi. nunc brachia in modum crucis extendere ut
xpus in cruce. nunc oculos in terra deflectere ut publi
canus. nunc in altum leuare ut apli in ascensione dni. et
sic poterit illa diusitas exteriorum diusificare affcs
interiores. in quantum tn non sis singularis sed inclina
cu inclinantibus exhibendo reuerenciam filialem dno ut
pru. flecte cu flectentibus exhibendo reuerenciam qua
qua exhibet fuus dno. prosterne cu prosternentibus
ex cognoscendo ihm tam iudicem et te reum et in pul
uere redigendum Item valet de congruo tpe
nocturno et locis solitudinis. in hiis tn quilibet
habundat in sensu suo Excitacione diuisorum
et diusifices actus tuos Iuxta illud Nunc lecte

nuc ora nunc cu fuore labora Sic hora erit
breuis et labor ille leuis Si enim velles simul
vni actui insistere nunquam proficeres et cito te destrueres
Fine meditacionis. Finis meditacionis non
est per modum tuum. non est evadere penas aut speclu
cari aut premii celestis. aut est dulcedine medi
amor tacionis quia ille esset mercenarius. sed meditare puro
filiali amore ut cor tuum preparas habitaculum deo
ut deus locum gratie. ut facias beneplacitum eius. cuius de
licie sunt esse cum filiis hominum qui delectatur in salute nostra
Ite quia ad hunc finem creata est anima rationalis ut
creatori suo dulcissimo cordialiter et amorose vni
atur. hic in via per mediacionem et in futuro per eternam
fruicionem Et breuiter deus in hoc quere gloriam dei pro
honorem sanctorum. vtilitatem ecclesie salutem tuam ordinando
tu omnia in gloriam dei iuxta illud apostoli Siue manducatis
siue bibatis etc. Gratitudine gratie si aliquod
bonum in te senties gratias age noli superbire non est vo
lentis neque currentis sed miserentis dei. gratia est
noli presumere meditacionis datur bonis et malis Habundancia
puctorum deus enim secundum intencionem cancellarii pa
risiensis diuisa hec puncta per que te amorose inflam
mare possis cum temporibus de (h)ec fide supius Intimite
deus inter concipe semper quocumque vadis quia pre
oculis tuis habes dilectum tuum nunc crucifixum nunc
fugientem in egiptum etc. et in istis iubilacionibus ad eum
ab intra laudabis. dulciter et affabiliter loquens. necnon eius
opponere auxilium petere Karitatis attensione
qualem tu vis esse deum si benignum talem te exhibe

proximo tuo. nullu͂ ɔtempne. sic eis amicus dei
Ille eni͂ nullu͂ horruit. nullu͂ ɔtempsit sed amore ide͂
e velle et nolle. Vel sic quia facilit͛ ī frigidam͛
īdignem⁹ attencōe cari͛tatis. fuore p͛ ɔ͛tinu͂ oracionis
Igne paciis x͛ et p͛ desiderii adherendi ut supra ... p͛ ɔpassione x͛
ei͂n te diligā et͛ Labore oportet te laborem
appone͂ et merito Omnibus ī factis grauis ē incep͛
cio p͛ma. postea t͂n alleuiat͛ opus. Vides q͂ntos
labores sustinet agricole pro fructu t͛re. mercato
res p͛nseuit mare multis se ingerunt piculis.
milites vulnera belli sustinet pro transitoriis et tu
sine labore ee no͂ deb͛ Moderacōe opm p͛ dis
crecione. ne quid nimis. ne nimis volens cra͂de͂
vas ipm frangat͛ Tene mediu͂ no͂ sis ī missis
nimis n͛c nimis ī gestis. v͛ sub Omnib⁹ adde mo
du͂. mod⁹ ē pulcherrima v͛tus Naturali ɔmix
tione Attende quid ne͂ tue congruat Quibus
da͂ ei͂ prodest multu͂ ī sist͛e oroi͂. q͂busda͂ mediu͂
Alij facili⁹ c͛cuiunt͛ iudicio oib͛. alij ɔpassione.
alij b͛nficiorum ɔsideracione. alij sunt vtiliores ad
vita͂ actiua͂. alij ad ɔtemplatiua͂ Sic de labo͛ et poti
bus natura͂ tue ɔplexionis attende͂ et de vtroq͂
moderate sume͂. Vni eni͂ ē mediu͂ quod alteri
no͂ sufficiat. sed attende ne congruet͛ crapula Or
dine ut capias a via purgatiua ut prius abluaris
et mundeis anq͂m p͛ via vnitiua dil͛co ɔiugaris
Non ei͂ decet lutosu͂ et sordidu͂ anq͂ lotus sit
ad osculu͂ r͛gis prorumpe no͂ eas p͛mo ī tecto an
q͂m distas ī c͛tra Propter tudie ut ī vita tua

habeas r̄sermone insōpno zc̄ ut semp̄ promptus
sis ad eleuandū cor tuū et v̄ificetur ī te illud
Sursū cor. h ad d̄ ut propte dicē possis Deus
deus meus ad te de lu. vi. Sis igit̄ discretus
ad vigilandū et promptus et semp̄ boe volu
tatis Quiete ut q̄dquid distractionē ī gerit
fugias ī pacē ī id ipm dormies et dormiens
et r̄qescens. nisi aut officio aut obiā aut obliga
tione tenearis ī ista occupacoī. Fuge tū iu
dicia et suspicioēs q̄ multū inq̄etat cor Et
si erūpunt cogitaciones suspicandi r̄linque
eas nō determinādo sentēciā sed dic Q̄ nos iudi
tat dn̄s ē Dubia interpretae ī meliore p̄te. et si
alt̄ tēdit xpartē ei et dic. Si hec teptacio me
īuenisset forte profundi⁹ me deiecisset Re
collectione. sepe te r̄collige ab ymis ad suma.
a tpalib⁹ ad etna. ab exterioib⁹ ad ītā. a vaīs
ad v̄uatiā Noli vidē vaītates. noli audiē fa
bulas. dic Vidi cuncta que erat sub sole et
ecce vniusa vaītas. solus dilc̄us me⁹ bon⁹
solus candid⁹ amabil̄ et rubicūdius m̄ suffi
cientissim⁹ Sic enī facit puer q̄ nō volt aliqd
r̄putari aut melior ēē p̄re suo Seruicio ṡtor
heas aliquos speciales sanctos quib⁹ cotti
cotidiana īpendas seruicia et semp̄ aster
ī aspcū pro te īterce dendo. ut beā v̄gine an
gelū tuū. aplm. martirē. v̄gine aut ɔfessore
aut plures qui orent pro te Totali subiec
cioē ut totū subicias te volūtati dei. ut di
cas Dne ihū sicut tu scis z vis ita mecū age

Et si graciā meditacionis t' dederit cū timore sus
cipe. si nō dederit cū paciā sustine Quid quid
tecū egerit sis ɔtentus sine murmuracōe. Ita
esto q̄si vnus spūs cū eo ut nichil putes te scire
nisi ihm̄ xpm̄ et hūc crucifixū Ulterior te
dencia pro quietē ɔtēplacionis Si es religiosus
es ut dicit cancellari9 parisien̄ tenēris tendē ad
q̄rere ɔtēp'lacionis etiā si vix ī fine vite tue cō
phendēs qr hoc exigit status tuus Ad milite spec
tat miseros defendē. ad rusticū laborāe. ad reli
giosū ɔtēplacioi īsistē etc Un dicit bonūentura
vbi dictus vna die ibi alterā ītpe. ut faciās sit
volens ascendē mōtē altū. cū q̄escit vr' nō sep
reūtit' ad pristinū statū locū sed in eodē loco se
det et q̄escat et ibidē incipit post quietē Nos at
ideo nō proficim9 ī cōtēplacione. quia quod ho
die cū difficultate et grā dei acq̄rim9 cras īgen
do nos leuitatibus aut fabulis aut voluptati
bus pdimus. et sic de ascensu montis ad val
lē prolabim' et nō ɔtinuam9 Xpō ut nichil
ponas ei xpm̄ deprecās ut sit adiutor tuus pro
tector director et finis. A. m. E. N.

Explicit alphabetū diuini amoris de eleua
cione mentis in deū

Ama nesci et pro nichilo reputari h° ē con
Carorū tristis discessus. tristior istis
Corporis et aīe. tristissim9 a deitate nota

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Incipit

Incipit prologus in tractatum de duodecim fructibz
siue effectibus venerabilis sacramenti

Iesu xp̄i nobili ancille et humili sponse
ymmo et nobili sponse et humili ancille :
Frater petrus minister huius exhortaciun-
cule: Toto corde tota aīā et totis viribus
veri sponsi cōplexibz sensibiliter et sp̄ualit̄
inherere Tue peticionis memor et tue sa-
lutis nō īmemor sermonē quē p̄nte te ha-
bui ī sancto die pasche de effectibz cōiōnis sa-
cratissimi corporis et sanguinis dn̄i nr̄i ihū xp̄i. nūc tandē
aliqn̄ occasione accepta scripto cōmendare curaui Visū
ē itaqz m̄ amatori salutis tue nō eē supfluū breuiter p̄no-
tare qualis eē debeat ad altaris sacramentū accessus. pre-
sertim qui effectus sacre cōiōnis ī se voluerit et desiderio desi-
derauerit experiri Nō enī qui sacramētalit̄ sz qui sp̄ualit̄ co-
municant sacre cōiōnis experiunt̄ effectus Te ergo dn̄e ⁊ ma-
gister benigne ihū ī cui⁹ manu sumus nos et sermones nr̄i
qui dixisti sine me nichil potestis facere quiqz ob inestimabi-
lis caritatis indiciū carnē tuā dedisti nobis ad manducā-
dū et sanguinē tuū ad bibendū Te naqz inuoco ut michi
ceco tāq̄ in tenebris palpitanti lumē tue veritatis osten-
das. manū porrigas gressū dirigas linguā informes
cor īflāmes. ut ergo vir desideriorz effectus te vere et so-
lū desiderabilē vbis desiderabilibz cōmunicatores corporis
et sanguinis tui desiderare faciā ymmo tu ip̄e p verbū
meū ymo tuū desiderari te facias ut dū tibi cōicant in
te cōicati viuāt iā nō ip̄i viuas vero tu in eis et sacratissi-
me cōiōnis effectus experti ī te maneant et tu in eis ut
nullis vmq̄ temptacionibus possint a te imppetuum se-
parari o bone et benignissime ihesu saluator mūdi ⁊c

Explicit prologus Incipit tractatus de xii
fructibz venerabil' sacramēti siue sac̄e cōiōnis

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Ascessuri itaq₃ ad thronū veri salomonis
nr̄i pacifici dn̄i ihu xp̄i ad thronū grē
quē salua scōꝝ patru ꝑ pōne altare
dn̄i in quo haut dubiū ē eukaristia q
ē bona grā nō icōuenienter accipim⁹
tāq̄ ꝑ sex gradus sp̄uales nos noueri
m⁹ ascensuros sicut ad thronū salomo
nis ꝑ sex gradus māles fiebat ascensus Cur enī sūme
nccīu ē ut nō solū exuamus veterē hoīem cū actib₃ suis cū
nouū hoīem debem⁹ induere vm̄ eciā ad cor altū toto nī
su debemus ascende ut videamus exaltatū Pusillus enī
statura zacheus dn̄m nō poterat vide pre turba donec
ascendit ī arborē cui⁹ altitudo sup turbas eminebat Et
nos si statura virtutū pusilli sum⁹ Si turba viciōꝝ. ma
laꝝ delectacōnū. imundoꝝ desiderioꝝ. iniquaꝝ volunta
tū et ꝑcipue fantasmatū de hijs q̄ audiuim⁹ et vidim⁹
ꝑsensimus vel ipi aliqn̄ fecim⁹ et dixim⁹. si inq̄ tali ac
tanta turba inuiabili a desiderabili cōteplacōe dn̄i ihu
īpedimur: ascendendū ē nobis in altū. ascensiones ī corde
nr̄o auxilio dn̄i disponende st ut dante bndcōne legisla
tore nr̄o dn̄o ihu bndicto ascendam⁹ ad cor altū et videa⁹
deū deoꝝ ī syon ī eminēti specula cordis nr̄i Cū n̄ ascēti
poterim⁹ ascenderim⁹ respiciet nos oculis mie sue mise
rator et misericors saluator et occurret desiderijs nr̄is bo
nis et occurret ad nos. diliget n̄ nos et in domū cordis nr̄i
dignabitur introire vnq₃ marie dicetq₃ forti voce ī aure
interioris cordis nr̄i ut sentire possimus quia salus huic
domui facta ē Venit enī ad nos filius hominis ī domū
cordis nr̄i q̄rere et saluū facere qd̄ ī nobis perierat oste
dens quia ipē ē vere salus mūdi Felix ille q̄ fastidiēs
turbā se a cōteplacōne dn̄i sepante eiusdē arboris supa
uit ascensū vr̄i et dn̄m vide posset et iuitē videri meret

Ego autē dissimilitudinē meā cū illo felice cōtēplatore consi
derans eā corā pedibꝫ tue benignitatis dn̄e ihū deploro Vi
deo nōnūq̄ turbā cordis mei q̄ me separat a tua dn̄e ihū facie
contēplanda m̄ solū nō fastidiosā verū etiā pulchrā eē. meq̄
ī turba cogitacōnū et et fantasmatū meoꝝ plurimoꝝ de
lectari. et de hijs que aliqn̄ audiui vidi vel ꝑpetraui statuo
ydolū abhominandū. pro pulcherrimo dulcissimo et vero
deo meo ī corde meo et totū cōuertens cor meū ad illud co
gitacōnes et delcācones meas illi occultus ydolatr̄ īmolo
tāq̄ deo facio hoc sepe iāiam ad altaris sacrificiū accessurus
et me a meis spurcicijs toto conamine nō auello Si vero
aliqn̄ q̄si ex longinqua regiōe reuersꝰ ī memetipm redire.
et ab illis auerti et ad cōtēplacōnē dei mei cōuerti voluero
q̄si cōiūcta manu et armata ceruice m̄ obsistūt et quocūq̄
cor meū miserꝝ cōuertero m̄ assūt et q̄si quibusdā vocibꝫ suis
clamāt Certe iā pulchre eramꝰ iā dudū placebamꝰ tibi
iā diu delcābaris ī nobis. quid tā delcābiles aufaris et
de hītaculo nr̄o corde tuo nos nūc tandē q̄ris eicere? Non
derelinquimꝰ te venimꝰ tecū etiā nolenti nr̄as offerimꝰ
delcāciones Dicūt et faciūt hoc pessime cogitacōnes turba
mortifera cordis mei et oēm ne videā deū meū m̄ intercludūt || aditū
Ego autē vir videns paupertatē meā et debilitatē meā ad
resistendū turbis cogitacōnū meaꝝ q̄ntū possū laboro
et conor euadē et sepe nō possū Aliqn̄ vero possū ī eo et ꝑ
eū qui me confortat et qui docet manꝰ meas ad ꝓliū et
digitos meos ad bellū dn̄s q̄si vir pugnator omps nomē
eius cuiꝰ grā fit ī me aliqđ silenciū aliqn̄ q̄si media fe
re hora Itaq̄ suscitantibꝫ me foris hominibꝫ quibꝫ meritꝫ
negare nō possū nec debeo intus vero cogitacionibꝫ ꝑsti
nis et papue illo angelo sathane q̄ me colaphizat iterū
ī pristinū retrudor agonē et contristor ī exercitacōe mea
et cōturbor a voce ĩimici et a tribulacōe pctōris Declinant
ī me iniquitates et ī ira molesti st̄ michi conturbat cor

meū ī me et formido mortis cadit sup me Timore et tremore
cadentibꝫ sup me et contegentibꝫ me tenebris clamo tandē ī
gemitu meo et dico Quis dabit michi pēnas sicut columbe et
volabo et requiescā a miserijs meis. Audit aliqn̄ dn̄s et
miseretur mei et extendens manū apprehendit me et dicit
m̄ modice fidei q̄re dubitasti. Apprehensūqꝫ me sucidū et
mutū educit de turba seorsū et docet me manē ī solitudīe
et expectare eū qui saluū me facit a pusillanimitate sp̄s
et tempestate et ducit me ī domū suā ubi me docet p̄
cepta sua Ipō igitur me docente sensi et expertus sū q̄ ad cor
dis solitudinē optinendā plurimū cooperatur solitudo corpa
lis Sunt n̄ paucissimi qui ī corde soli possint et qn̄ corpa
liter sꝰ cū multis Quōdā hoc patriarche sanctissimi qui
nō ī urbibꝫ sꝫ ī tabernaculis hītabāt et ī pastoralibꝫ ver
sabantur casis et rechabite ī ihrlm hītare prohibite sꝰ
Moyses visionē mirabilē vidit ī deserto. ppłm p̄ desertū
deduxit ubi fons fluxit de petra et māna de celo decidit
legē accepit in solitudine cū dn̄o loquitur et solitudinem
tabernaculi introiuit Summus sacerdos ī sancta sanctoꝝ
intrauit Ipē sponsus sponsā suā ī cella vinaria nūc in
apotheca aromatū. nūc ī cubiculū. nūc ī ortū fructuū
nūc ad vineas nūc ī cellā vinariā introducit Ipa
virgo maria ab angelo ī penetralibꝫ īuenta ē. qd ī
cū ad eā angelꝰ legitur introisse Iohēs baptista cōuer
satur ī deserto Ipē dn̄s et mgr̄ oīm ascendit ī monte
solus orare solus ieiunat ī solitudine tēptatur et supat
ipī ab angelis ī solitudine ministratur in solitudine tēp
tatur corā paucis testibꝫ extra ciuitatē crucifigitur sepeli
tur et resurgit in orto ī via ī domo clausa apparet ī littore
et ī monte postremo nō ī ciuitate sꝫ ī monte et corā pau
cis ascendit ī celū Petrus ī solario. Paulꝰ ut putat in
tēplo. Iohānes ī exilij solitudīe mirabiles visiones vide
runt. Heremite sā ī solitudinibꝫ hītabāt asserentes se

simul cū deo et homibꝫ ē nō posse Et tu kmīa si tur-
bas cogitacionū et diuersoꝝ fantasmatū ab ītuitu dei te
sepanatū cupis euade humana fuge consortia agnoscens
qꝛ turba q̄ intra nos ē ꝑ oculoꝝ et auriū ianuas intrat in
nos, intrans aūt mirabiliter et miserabilit' multiplicatꝛ
ī nobis ut iā nec uiciū nec finē vipee gnacōnis iuenire pos-
simus. Vipea nimꝫ gnacio cogitacōnes nrē sūt. qꝛ sicut vi-
pere nascitur matrē dū gnantur occidūt sic pessime cogi-
tacōes necāt aīam q̄ parit eas O solitudinē uē amabilē
et amandā ī qua omē genus serpenciū igni toꝝ et si mor-
deant aspcū serpentis nri enei ī palo crucis exaltati fatali-
me curatꝛ. qđ ī turba nō puto facile ꝑpetrari Cū n aīa ꝑ
oculū corpis a se egreditur ad videndas mulieres regionis
mūdane ī q̄cūqꝫ delectabilia vix ī domū conscīe icorrupta
reuertitur vix a delectacōibꝫ corpalibꝫ se erigit ad contem-
planda faciē crucifixi De ceteris qꝫ sensibꝫ silē iudicium est
Ut iā ad gradus altaris possimus accedē exurgamꝰ de pul-
uere cogitacōnū nraꝝ turbā nos īpedientē et inquietantē
ne saluatoris nri auxiliū īuocemꝰ fugientes magis ac mag'
ad xp̄m clamando suspiremus ut tandem illuminati ab
eo ipsum libere videre possimus

De primo gradu

Accessurus itaqꝫ et ascensurus ad thronū gracie
thronū altaris ad comicandū viuificis sacrame-
tis corporis et sanguinis dni ihū xp̄i Primꝰ ut
michi videtur gradꝰ ascendendꝰ ē fides. sine fi-
de enī īpossibile ē placē deo Et licet tota fides catholica integ'
et iuiolata a comicando debeat obseruari. fides tñ de sacra-
mēto pñti ī omībꝫ et ꝑ omībꝫ specialiter ē habenda Vn
ambrosiꝰ Fac me queso dn̄e ꝑ graciā tuā illud de tanto
misterio sp̄ credē et intelligē sentire et firmiter retinere di-
cē et cogitare qđ tibi placet et expedit aīe mee. Intret spūs
tuꝰ bonꝰ ī cor meū qui sonet ibi sine sono ꝛ strepitu ver-
boꝝ loquatur veritatē tantoꝝ misterioꝝ Profunda st'

quippe nimis et sacro tecta velamine. Et quid opus est
rōnibꝫ hoc probare qđ tota catholica tenet et credit ec
clesia viꝫ ad verba sacerdotis cuiuslibꝫ cū intencione con
ficiendi prolata panē trāssubstanciari ī corpus dnī
ihū xpi et vinū ī sanguinē ipi9 ita ut iā nō sit pa
nis et vinū ẜ verꝫ corp9 qđ natū ē ex virgine et ver9
sanguis q fusus ē ī cruce. Hāc regulā fidei traditā
tenem9 a dnō ihū xpō qui cūcta creauit ex nichilo et
oīa quecūqꝫ voluit fecit. Ne de potencia dubites intellige
quia omps ē. Ne vero de voluntate possis ambigere ī
tellige quia iestimabilis bonitatis ē. Qđ enī signū
pocius maxīe sue bonitatis potuit ondere qͣ ut ipm
corp9 suū qđ pro nobis tradidit ī morte crucis et ipm
sanguinē quē dedit pciū redepcōnis nrē nobis darꝫ
ad manducandū. Voluit g° nobis relinquere ī via
ticū q se se nobis dedit ī pciū ut suā nobis comendarꝫ
icomphensibilē caritatē et ut nos sacratissiō corpi ei9
et sanguini coīcando tantorꝫ bonorꝫ largitorē sꝑ in
meōria haberem9. Hoc enī testat͛ ipē saluator dicens
Accipite et mādūcate h° ē n corp9 meū. Accipite et bibi
te hic ē enī calix sanguis me9 q pro vobis fundetur
h° quociensqꝫ feceritis ī mei meōriā facietis. Qđ ergo
iā possum9 dubitare vel aliquo mō ī fide hesitare cū vi
deam9 omīpotentē posse panē trāssbare ī corp9 suū et vi
nū ī sanguinē suū et icōprehensibilē caritatē eius no
bis voluntatē suā ondentē. Potuit ergo et voluit ergo
fcm̄ ē. Mirabilit͛ quidē. ẜ tm̄ miraculū tante potencie
et tante congruit caritati. Ymo quāto mirabilius tā
to gloriosior potencia et amabilior caritas tāta mira

bilia ppter hoem opantis Cu ergo tanta miracula itue
ris de veritate nichil hesitans lauda et glorifica potencia
creatoris caritate ama et amplectere redemptoris Veloci
tas eni fidei et nulla hesitacone penitus emorata in esu
agni paschalis i veteri lege comedata e cu d' et comede
tis festinant No eni i masticando detibz et degluciendo
faucibz tm festinare iubemr i esu sacmeti dnici corpis
et sanguis qz ad credendu sine ois dubitaconis absta
culo prefata legis snia comonemur No eni festinant
comedit qui de veritate dubitat vel quo fieri poterit
dubius meditatr Et ut breuiter et simpliciter dubios vel ali
quo mo hesitantes ad fide huius sacmeti qntu valeo in
troducam dico qz p hanc fide et i hac fide oms qui peperit
intellectu saluati st In hac fide saluati st apli quoz vnus
i quo loquebatr xps paulus viz doctor i fide et veritate
eciam ipius dni ihu verba ponens et tepus cene comeorans
comendat luculentissime fide nram Et ewangelista qui
tradicone dni ihu de sacrameto corpis et sanguis ipius
eciam litteris mandauerunt saluati st Martires qz salute con
secuti st in fide hac sicut bts laurencius humiliter gloria
batur qz ei bts sixtus dnici corpis et sanguinis comi
sisset distribucone Lz et bts dyonisius du sacra misteria
celebraret i carcere astitit ei dns ihs cu multitudie ange
loz dans qz illi sca hoc e corpus et sanguine suu sub spe
panis et vini dixit Accipe ho care meus qd mox complebo t
vna cu pre meo ho e qd ipe dicit Qui diligit me ego diligam
eu et manifestabo ei meipm Ne despicias fide si vis per
uenire ad spem Dicit h dulcissima vba q dixit suo caro
martiri omibz digne coicantibz dns ihs qz id qd modo

credunt p fidē eis manifeste sit repletur᷉ ī regno celesti p
spē̄m Qui fidē nō tenuerit ad spē̄m nō gaudeb[t] Hanc fidē
sc̄i doctores tā̄ multiplicit̄ et pbare ⁊ cōmēdare curarunt
ut breui nō possint sermōe faicle cōprehēdi Sz p oēz trac
tatū istū fides ipā instruenda et cōmendanda ē Valuit
aūt tm̄ ī multis fides ista ut dn̄s ihs se etiā oculis cor
corpalibz reuelare misericordit̄ dignaret[2] De quibz omibz
vnū exemplū ad cōmēdacōnē fidei ponē dignū duxi Le
gitur ī gestis anglorz q̄ quidā psbiter fuerit rligiosus
valde et frequent̄ missarz solēpnia celebrās Qui cū semꝑ
xp̄o ꝓpicio ducēt vitā deum ꝑces p̄cibz pulsauit ut sibi
pandet naturā corpis et sanguinis xp̄i Nūq̄ aliq̄diu
nō dubietate fidei s ex pietate mētis ista petisz sibi de
monstrari q̄ foret spēs latitās sub forma panis et vini
venerat dies ut idē celebrans missarz solēpnia more sole
to procubuit genibz Te deprcor māt̄ omps pande michi
exiguo ī hoc misterio naturā corpis tui ut m' liceat eū
ꝓspiciā p̄ntē corpeo visu et formā pueri quē oli sin᷉ mris
tulit vagientē nūc manibz cōtrectare Qui cū talia p̄
caretur angelus de celo veniens eū affatur Surge mōx
ꝓpere si xp̄m placet vidē Adest p̄ns corporeo vestit᷉ amic
tu quē sacra puerpera gessit Tūc venerabilis psbiter
pauid᷉ ab humo vultū erigēs vidit sup arā pris filiū
puerū s. quē symeon infantē suis vlnis gestare p̄meruit
Cui angelus mōx Quia xp̄z videre placuit quē p̄us ab
sconsū nitidi sub tegmine panis mistica verba canens
sup h᷒ altare offerre solebas nūc oculis inspice cōtrecta
manibz Tūc sacerdos celesti mune fret᷉ q̄ mirū dcū est
vlnis tremētibz puerz accepit: et pectus ipū xp̄i pectori
iunxit Deīn profusus ī amplexū dat oscula deo: et suis
labiis pressit pia labia xp̄i Quibz ita exactis p̄clara
filii dei mēbra restituit ī vertice altaris: et ēpleuit ce
lesti papulo mensam xp̄i Tūc rursus humo prostrat᷉

deprecatus ē deū ut dignaret᷑ ip̄e ēēt vēi ī p̄stinā
spēm Qui expleta orōne surgens a tra īuenit corp⁹
xp̄i ī forma rmeasse priorē: et sic cōicauit corpus et
sanguinē sub sp̄ē panis ꝛ vini Et h᷑ ē causa q̄re ī sacra
mento nobis tradidit xp̄s suū corpus et sanguinē quia
deus scit ꝙ na᷑ huāna abhorꝫ vesci carnibꝫ crudis et
sanguinē bibē Jꝫ et fidei nr̄e p̄miū reseruat᷑ maius
ꝑ quā credim⁹ qḋ nō videm⁹ et tante rei cōplemētū no
bis credētibꝫ ī celesti gloria reseruat᷑ Qꝫ si adhuc aliqs
ī sua simplicitate ꝑdurat et tardat cū festinante agnū
paschalē comedē ī corde suo ponat serpm solū in vna ꝑ
te et totā ecclesiā catholicā in altera et dicat m̄ si se au
deat preferre toti ecclesie que credit corde et ore confitetur
se verꝫ corp⁹ xp̄i et sanguinē ꝑcipē de altari Nūqd tu
quicūqꝫ es sapiēcior es ꝙ tota ecclia q̄ tot in se sapientes
hꝫ qui de corpe dn̄i idē sapiūt et ī ea fide se senciūt et do
cent ēē saluandos: Nūquid tu melior es omibꝫ religio
sis et sc̄is omibꝫ sanctior q̄ ī ista fide saluāt᷑: ita ut etiā
ad confirmacōnē fidei nr̄e ꝑ eos dn̄s aliqn̄ miracula ope
tur: Noli tā stulti cordis ēē ut te omibꝫ sapientibꝫ sapi
enciorē et bonis omibꝫ existimes meliorē ymo pocius eos
q̄s sapiētes ēē fateris ꝛ sanctos ī omibꝫ q̄ ad scitatē ꝑtinēt
et sapienciā nō detrectes ymitari. q̄ maxime consistunt
et fundata sunt in fide dn̄i nr̄i ihū xp̄i Secūd⁹ grad⁹

Secundus grad⁹ ē desideriū cōicandi Puto n ꝙ q̄
fidē hꝫ de corpe dn̄i ihū xp̄i facile possit induci
ad desiderandū eū quē ꝑ fidē agnouit Fide n
mūdantur corda ut tā desiderabilis possit agnosci Agni
tus vero secūdū modū agnicōnis desiderabit᷑ ut q̄ parꝫ
credit parꝫ amet qui parꝫ agnoscit parꝫ desiderꝫ: si tn̄
mala vxor et mala familia cordis desideriū nō impe
diuit agnoscentis Mala vxor mala consciā ē mala fa
milia male delectacōnes sc̄ Qꝫ multi rēē fidei mala cō

scīā p̄pedit dn̄m ihm ī hospiciū cordis sui ī thalamū
aīe sue vocare et recipe nō p̄sumūt nec ī memoriā rvo
cent² corā deo iniquitates eoꝝ et contricōe duplici conte
rant² Sic dauid videns oꝛ a percussū quia tenuerat ar
chā noluit eā ad se diuerte donec vidit obededon et do
mū eius a dn̄o bn̄dici quia recepat illā Sic et petrꝰ
adhuc formā gestans infirmoꝝ exi inqt a me dn̄e
qꝛ hō pctōꝛ sū Mala aūt famulia p̄ue delcacōnes sunt
sicut dicit p̄s Narrauerūt michi īiqui delcacōnes suas
q̄ phibet aīaꝫ meā ī dn̄o delectari et dn̄m desiderari Iste
delectaciones sūt mala fercula q̄ qm̄ inescauerīt aīaꝫ
dulcedīe sua falsa ve dulcē dn̄m ihm faciūt nō esuri
ri Ista ē cena qua quisqꝫ carnaliter et nō spūaliter vi
uēs p̄sumit ad manducandū Talibꝫ nāqꝫ videt² dicere
apl̄s Conueniētibꝫ vobis ī vnū iā nō ē dn̄ica cenā madu
care vnusq̄sqꝫ enī suā cenā p̄sumit ad manducādum
Ille enī suā cenā p̄sumit ad mādūcādū q̄ aliquā delec
tacōnē delcacōī sc̄e dn̄ice cene p̄ponit Dico hoc gemēs et
cōgmēs ī cubili cordis mei q̄ tā multi īueniūt² nō solū
seculares ß et r̄ligiosi qui facilīma occasiōe accepta in
determiatis et statutis ad cel̄adū tp̄ibꝫ coīonē relinquūt
altaris et libēt et sīn gemitu et dolore oṗibꝫ coīcāt alie
nis delcacōnes quasīqꝫ delcacōī tue dn̄e ihū desiderabi
lis miserabiliter p̄ponentes Vnus istoꝝ ego miser hō
sū qui cū ob aliquā tēp̄ abstrahor a ministerio altaris
nō solū nō cōminiscor nec deploro quid omiseri verum
eciā velut insanus quia a coīone dn̄i alienus existo
tāqꝫ licite ad queqꝫ exteriora prolabor Nō videt² ptim
q̄ q̄ ago quia illo die vel illis diebꝫ abolicōnē pctōꝝ
q̄ vere fit ī coīone dn̄ica corporis et sanguinis nō recipi
Vē insania hec ē Preuaricatores iā redeamꝰ ad cor
sternimus sup vias nr̄as ⁊ interogemꝰ a viatoribꝫ q̄
necium sit viaticū dn̄ici corporis et sanguinis tā ple

ne piculo vie nr̄e Desiderio desideremꝰ hoc pascha mā
ducare agnū verū agnū dei agnū deū qui desidera
uit hoc pascha manducare cū discipulis suis anteq̄
pateret pro nobis Sit nobis cotidianū ymo cōtinuū
cōicandi desideriū manducādi panē nr̄m cotidianū nā
ꝓpterea cotidianus appellatus ē q̄r cotidie sumendꝰ est
Nec te scandalizet q̄ corpus xp̄i panis appellatꝰ est
Ambrosius Nā ante verba xp̄i q̄d offertur panis est
vbi verba xp̄i deprompta fuerit iā nō panis ȝ corpꝰ
appellatur et ē Vbi aūt corpꝰ xp̄i ibi et xp̄us est Dicit
aūt et xp̄us panis quia pascit nos sicut et ip̄e dicit
Ego sū panis vite et panis quē ego dabo caro mea ē
pro mūdi vita Semel datus ē ī morte ī cruce p mūdi
vita cotidie offert et sumit ī altari pro mūdi vita
vē viuēs et viuificans se sumentes Panis g° dicit q̄r
pascit nos cotidianus vero q̄r cotidie sumendꝰ ē Si ergo
cotidianus ē panis cur pꝰ multos dies illū sumis
Accipe cotidie q̄d cotidie t̄ prosit sic viue ut cotidie me
rearis accipē Qui nō meretur cotidie accipē nō meret
pꝰ ānū accipē Eice malā ancillā malā consciā et fa
miliā eius malas viz delectaciones et ī domū cordis tui
mūdatā scopis pnīe et ornatā purpuris virtutū deside
ranter sume panē huc panē celi panē angeloꝝ panē
dei ymo panē deū panē supsb̄ale panē cotidianū pa
nē vē desiderabilē panē qui nō minuit nec auget Augꝰ
Sicut enī lux ista solis multoꝝ pascit oculos et nō mi
norat et si nullus eā videat nō auget et sicut vox sua
uis et dulcis multoꝝ pascit aures et ī singulis tota ē
indiuisa et si a nullo audiat tn̄ nō ē minor et sicut
ignis calore suo multos reficit nec tn̄ inde fit minor et
si nulli calorē suū cōicet nec inde fit maior sic dn̄s ihc̄
q̄truq̄ corporis et sanguinis sui ꝯone illuminet instruat
accendat et pascat nō minorat et si a paucis sumat

nō augmētat. Hec ē enī esca de qua scriptū ē Angelorū
esca nutriuisti populū tuū Panē paratū de celo p̄stitisti
eis sine labore hoīm hn̄tē omē delectamētū et omē sa
pore suauitatis Uerē ē sed nisi gustaueris cū desiderio
nō videbis intelligendo Gustauerat et esurire nouerat
hūc panē delectabilē et desiderabilē btūs ambrosius qui
ī orōne dicebat Panis candidissime hn̄s omē delecta
mētū et omē saporē suauitatis q̄ nos semꝑ reficias et
ī te nūq̄ deficis comedat te cor meū et dulcedie sapo
ris tui repleant viscera aīe mee Manducat te pere
grin⁹ felix angelus pleno ore ī ꝑfruicōe ꝑfecta Man
ducet te peregrin⁹ hō pro modulo suo ne deficē possit
ī via tali recreet viatico Heu ꝗ misera tarditas nrā
Nondū ī p̄ria s̄ ī via sum⁹ et viaticū nō desideram⁹
cū et illi qui ī p̄ria sūt istius panis ī refectiōe carē non
pnt O si videamus desideriū sponse amantis ꝗ ar
dentis et desiderātis sponsū xp̄m speciosū forma p̄
filiis hoīm et eius desiderio et amore languētis et p̄de
siderabilis amoris languores loquētis: adiuro vos
inquit filie ih'rlm si inueneritis dilectū meū ut anūcietis
ei quia amore langueo Ille aūt adolescentule renouate
quidē ꝑ fidē in agnicōne dei s̄ nondū ad ꝑfectōnē cogni
cōnis sponse p̄tīgentes āmirātes tātā vehemēciā deside
rii et amoris illius et causā languoris plenius agnos
cere cupientes: qualis ē inquit dilectus tu⁹ o pulcher
rima mulierū qualis ē dilectus tuus quia sic adiu
rasti nos Nō enī parū vel leuis p̄cii ē quod amas
q̄ amoris desiderio ita langues Nos enī quare ꝓ illo
nō languem⁹ nisi q̄ nō eū sicut tu videm⁹ At illa
cupiens eciā filias ad experienciā amoris ꝗ languoris
inducere: dilectus meus inquit candid⁹ et rubicund⁹ e
lectus ex milib; Candidus ē ꝓmo candor lucis eterne

et speculu sine macula : in que nichil i(n)gnatu in(tro)
ïit Candidus e : quia splendor e p(er)ne glorie et figura
s(u)be eius purgacone faciens peccor(um) Candidus e q(uia) de(us)
est magn(us) cador o(mn)e(m) excellens pulch(ri)tudie(m) cador de(i)tu
tis a quo cadidu est o(mn)e q(uo)d cadidu est . de cui(us) pulch(ri)
tudie pulchru est o(mn)e q(uo)d pulchru est Amabilis et
desideabil(is) p(ro)p(ter)ea cadid(us) et pulch(er) iste dign(us) amore
et laguore meo O si no(n) solu lagueã sed eciã moi
ar videã te sicut videor a te Rubicud(us) e q(uia) p(ro)p(ter)
sagu(in)e i passione p(er)fus(us) est Rubicudus est quia
ho(mo) est Rubicud(us) est q(uia) igne caritatis iflamat(us)
est Cadid(us) est q(uia) i se bon(us) est Rubicud(us) est q(uia)
i nobis est Elect(us) est ex milib(us) id e ex vniu(er)sis q(uia)
millenari(us) signu est vniu(er)sitatis . et tot(us) deside
rabil(is) q(uia) q(ui)cq(ui)d videris i dil(e)c(t)o siue diuinite siue huma
nitate siue v(er)ba siue f(ac)ta nimis amabile nimis
desideabile est O si videã i cor Unde et in cor
tuu s(an)c(t)issimu (mi)tissimu misericordissimu et dul
cissimu vt videã te ame(m) te desideã te lagueã
p(ro) te moriar i te Nunq(ui)d n(on) p(ro)p(ter)ea viã fecisti oc(u)lis
n(ost)ris p(er) laterã militis ad cor tuu bone ih(es)u vt vide
am(us) et app(re)hedam(us) illud et r(e)ficiam(us) illo desideri
um n(ost)r(u)m Reficiam(us) ig(itu)r s(ed) no(n) r(e)plem(us) q(uia) tu(n)c r(e)ple
bim(u)r i bonis dom(us) tue . tu(n)c r(e)plebit(ur) i bonis desi
deriu n(ost)r(u)m cu i(n)no(vata) fuit sicut aq(ui)le iuuet(us) n(ost)ra
i r(e)surrectioe co(mun)i t r(e)surrectioe iustor(um) Nunc itera
si pulli sum(us) illi(us) magne aq(ui)le q(ue) expadit alas
brachior(um) suor(um) i cruce et posuit i hu(m)eris laboru
suoru toto desiderio agregem(ur) illuc vbi corp(us) d(omi)ni
cu est vt comedam(us) illud et sagui(n)e(m) illi(us) la
bam(us) Comedam(us) desiderat(ur) illud dulcissimu
q(uonia)m frumeti b(ono)r(um) (et) fr(u)m(en)tu b(o)n(u)m vtei v(ir)gial(is)
Bibam(us) desideabilit(er) illu sagui(n)e(m) vue mera

cissimu de botro cypri i toralari cus p nob expssu
bibamus et i tatis delicijs obliuiscam egestatis nre
heu qm mortuus est q no desiderat te o dne ihesu

Tercius gradus

Ercius gradus est riuerencia
In riuerencia tior et hor est: cu ei qui tienus
riuerem et horamus filius horat prez simet
seruus timz dnm suu. si ergo ego pr su vbi est hor
meus. si dns vbi est tior meus. Ecce i altari cora nob
pr nr ecce dns nr ecce pr nr misericator et multu
misericors ad ignoscendu Vi de pteritis peitemus si
de futuris caue velimus habundat ei vt auferat iram
sua q dedit semetipm pro nob oppiciacione i sanguie
suo Ecce i altari prus est dns nr rex nr potifex
nr q de seipso dicit vos vocatis me mgr et dne et
bn dicitis su etenim Ambrosius Quanta igit cordis
tricione et lacrimaz fonte quanta riuerencia et tiore diuinu istud
et celeste sacrificiu est celebradu dne ihu vbi caro
tua i veritate sumit vbi sanguis tuus i veritate bibit
vbi yma sumis iungit vbi adest scorum presencia agelo
rum vbi tu ipe es sacerdos et sacrificiu mirabilit et in
effabilit Quis digne hoc poterit celebrare q sumendi
tu ds offerente et sumete sil fereris dignu q solus acep
tus et natus de vgine solus potes facere mudu de imudo
conceptu semine q etia de peccatoribz iustos facis et sanc
tos. Basilius. p ceteris at sacerdocij aspiciamus dignitate
agit q de i tira sed officiu eius i celestibz negocijs
ptinet Nam ho no agelus no archangelus no alia aliq
creatura no vtus sed ipe spc scus istituit atz adhuc mane
tes i carne misterio fungi pstitit agelorum Oportet
ergo potifice q i ipo assistit celo illis qz vtutibz in
serat esse bone vite splendore radiatu Na cum
dnm nrm imolatu et cu ttenso astantem videis
sacerdote atz iprecantem omnesqz pit preciosso illo sang
uie imbui. adhuc terra ho dubitas et no ptinuo

aim tuu tnslatu i celu deinqz de mete sesu cu-
ius excludes pura ascia t aia sensuqz mundissio eaq
sit i celestibz Intueris Basilius O miraculu dei o di
i hoie beniuolencia q sursu sedz ad dexteraz patris sacifi
cij tm tpe hoium maibz 9tinet t dit qz lambe cu
pientibz eu et cu bndictioe amplecti . fitqz h totu
sb humanis oculis Videt ne tibi hec digna 9teptui
q ia impossibile sit cuiqz sup hoc reuerencia iflacio
ne mentis attolli Ut at altitudinez et excellencia
sctificacionis h9 aliquoz intuearis exemplo. ymaginare
sb aspctu nrm adductu helia et innumabile turba
cui multitudiez et hostia i altari posita omnesqz q
assut i magnu silenciu exptacioe . solu vo orantem
pphaz et impete flama de cel i hostia descendentem .
amiranda hc et totius plena stuporis . Iz trasi ex illis
ad ea q nuc agut et no solu miranda sz oez stupo
re trascendencia videbis Basilius Stat quippe sacdos no
ignie educens sed spm scm . icubens diu pca no ut il
la desup accesa lapas asumat apposita sed ut aduo
las gra sci spc sacrificio p ipm cuncto mentes accedat
et splendidiores argento p ignie pbato faciat Hoc ita
qz misteriu ita reuerendu q despice audebit isania.
An nescitis qm humana na nuqm i ignie talis hos
tie sufficeret sz funditus interiret no magnu gre dei
eet auxiliu . Na cu sacdos spm scm aduocauerit et
reuerenda illa imolauerit hostia 9muneqz dnm sub
mde 9tigerit . ubi illu dic m nra estiacioe ponemus
Quatu ab illo splendore posimus et q̄ta religione sed
et a cunctis circustantibz et p sacdote xpi corpi et sanguini
9ctantibz . Tunc ecia angeli circustant sacdoti et tribunal
atqz altaris locus celestibz virtutibz adimpletur i hore illius
q imolatur Vide obsecro quta reuerencia sacrosctis sit
misteriis assistendu . multomagis 9tiendu . quius ecia
omes assistentes i sacdote dicent spualit et scdm fi

de ꝛ desideriu suu. ipis p xpm dnm gre speciales
Quartus gradus est **Virtus gradus** augeat
mundicia. no solu metis ꝫ et corpis. qr do
mu dnı qd nos sumus decet scitudo ꝛ no
hitabit ı corpe sbdito pctıs. Mundamı ı qı ppha
q fertis vasa dnı. Ad et si ıtelligat' deın nus
tris altaris q portat vasa misterij mltomagis de
illis vasis ıtelligit' ı qbz dns hitare dignat'. De
qbz dicit' ı libro regu. et st vasa puor scta. Vasa
corpa nra st ı qbz no solu spc nr verū etia spc
scs facit masione. Nescitis ıqı apls. qr corpa vra
teplu st spc sci. Et si teplu st spc sci ergo ꝛ xpi
qr vbicuqz est spc scs ibı est et xpc. Hec igit' vasa
id est corpa nra sicut et aıaz nraz est nece mudaı
tu mudum hospite ıcepıu. Nā si ı veteri lege pa
nes ppositionis pro eo qı oblati erant dno comede
vebat' q se ab vxoribz no ɔtinuerat qntomagis no
ia pane oblatu dno sed ıpıg dnı corpus veru comes
turi qd pro nobıs ı ara crucis oblatu est mudos de
cet ee et scos. Debemus aūt mudı ee no solu ab
illa ımudicia q corpus sil aıamqz ɔtamıat. de q di
cit apls. Qı fornicat' peccat ı corpus suu. verū etia
ab oı ımudicia oım sesuu omnqz mebroz. Mudicia
eı siue ɔtinētie siue castitatis vl' vgınitatis noıe re
seat' ı corruptione violat'. Desq eıu nrı fenestre
st aıaz nraz p quos mors ascendit no solu ad vio
ladu verūetiā ad necādu aıaz violata. Corrupit'
visus ɔcupisceciāz re cū delectacione videdo. si no trāseat
aıa ad cogitādu pulchritudinez creatoris sed fine de
lectationis sue ı pulchritudie et delectatioe creature con
stituat et no poaq delectet' ı pulchritudie creatoris
Vigilante aūt oculoz vgınitas violat'. s. qn sexus vtrıqz
se ɔtuēs ıuicē cordis ıpudiciciā p visus lasciuiā pro
testat' cū ıtactis etiā ab ımuda violatioe corpibz

fugit castitas ipa de moibz O qnta custodia h̃r
fenestr aie obseruada ne cu siplex coluba q̃ est aia
imaculatã p ea egredit nuq̃ sordida viitat' t ia no
ramu̅ olive s3 fetidi cadaueis ptẽ id ẽ meq̃ua praz
delcacionu secu rportet Sbta aia et celesti sione dig
na eo ocli sicut colube q lacte sr lote id ẽ q apiut' et
claudut' nichil foris videt nichil i cor it mittut qd
sre castiti et inocẽcie sit adu̅su habet nichilomi9
et aures mudicia et vgitate sua Pdut vgitate
auru q̃ coaciuat sibi magros et socios scdm pua desi
deia sua. vacat fabul ociosis detractorib9 et imu̅
dis pruriẽtes auribz Pdedit et olfr9 mudicia sua
cu qrit re bn olẽte nos rspgim9 vt p hoc hoibus
placeam9 siue ecia ad solam delcacione vtim odo
ratis Dic et gust9 corrupit' cu i cibz q potibz nichil
qrim9 ni delcacione De mudicia tact9 puto super
fluu̅ dore vgine xpi qm tato id estis desideio ob
seruae ne bonu̅ vginitatis amittat vt bonu ma
gis putet moi q̃ gla vgitatis care Sz e q sollici
te debem9 adute q mudicia tact9 no tm i vna cor
pis pte s3 et i toto corpe pt amitti qz tact9 i toto
corpe dnat' Vnde si balneoz lauacris nimis fre
qntibz ppt sola delcacione et nitore corpis qs vta
t' Si camiseas nimis sbtilu filoz sp se vestiat
Si lectistinis nimis mollibz sp icubz vt ppt illoz
molliciẽ fiat ad surgẽdu tardior t orãdu puto
vgitatẽ tact9 no satis districte seruatã Vnde vi
det' q dominus illu diuitem epulone no solu de su
pbia purpureq3 ecia de molliciẽ byssi rphedit qua
vtebat' ad cute Sz et iohes baptista no solu de vi
lite vestis s3 ecia de aspite laudai videt' cu vesti
metu de pil' cameloz habuisse rfert Pdut et
qlibz mebra vgitate sua siglarit ob i oscul' collu
v lichia i aplexibz Sz et man9 nre no solu ab a

lienis vertuetā aggrii corpis sūt ɔtactibz displicētissie
tpande Vn nūq̄ sine singul' dormie solem9 nec
etiā cū soporati iacem9 maibz nr̄is aliq̄ mūdiciae
ɔtrariū opai possim9 Tande venio ad mēbrū illud
neq̄ssimū plenū veneno mortifeo īflāmatū a ge
hena. linguam dico q̄ cū īt' alia mēbra minuta sit
oīa mēbra maculat ɔ ɔfūdit et oē op9 dissipat
bonū et euitit quā nullus hoim domare potest. v̄
go xpi domet eā. Vt etiā tacea oroēs grāru ac
tioēs et laudes dei q̄ ppiq lingue officiū effūdūt
quas vtiq̄ lingua pura ede' decz Et qua psūpcioē
ipsm dnm ihm xpm ī ore polluto malis v̄bis au
dem9 suscipe'. lingua corrupta et deflorata ɔtigē
Perdit lingua flore mūdiciae flore v̄ginitatis ī
mēdaciis ī ɔuicijs ī maledictioībz ɔ precipue ī
detrctioībz Indignat' dn̄s ihs a tali lingua etiā
ī sacrmēto attingi Disce ergo stude' silēcio sponsa
xpi q̄ modis oībz lingue tue v̄ginitate rquirit Vi
de q cū dilēs xpo discipulus iohes v̄go ī apoca
lipsi sua v̄gines ɔmēdasset p h' qd̄ seqret' agnū q̄
cūq̄ ierit et q nouū cāticum cātaret adiecit
Et ī ore eoꝝ nō est īuētū mēdaciū Mēdaciū noi
nati expssit p vicio lingue q̄ illud ī plerisq̄ v̄bis
malicie est admixtū Mēciūt' ei q̄ bo' sāct' vitu
pant mala collaudat. Mēciūt' adulatores dicē
tes bō ēe meliora q̄ sint. mēciūt' detrctores exag
gerātes mala ɔt' veritate. ī iuramētis. ī votis ī co
uicijs pleruz mēdaciū ɔtrat' Vide ergo sponsa xpi
ne sit ī ore tuo mēdaciū pollues os tuum qn̄ ad
sacrmēta viuifica es accessura recordare q illū q̄ sumis
veritas ē nichil pt cū mēdacio hr̄e ɔmūe Et sit
sicut est frugilitatis ī aliquo sesum tuoꝝ ī aliq̄

mebroꝝ tuoꝝ siue ī ligua tua vulneata īueneris
ↄfessione et lacrimis maclas tuas ablue vt etiā
an̄ thꝛt thronū dī sine valeas macla appare. Sīt
et macle cord vicia scȝ spūalia q sine corꝑis mīs
terio pagi possūt. Quid eī corā magro hūilitis
et mansuetudis īmūdius supbia crudelitē īpurius.
Qua frōte ↄtabit hūili xpo supbꝫ q sup alios se
exaltas ꝛ oīa sua magnificas scē societi seru viue
cū ↄcīue ↄtepnit. Qua via ad mansuetudis aucto
rē accedꝫ q mēte vbis et fcīs ī ꝓximū seuire ↄsue
uit. Multo minꝰ accedꝫ q de festuca trē fecit ī be
iudie ꝛ ī corꝑe mortis portat aiā hoīcida. Nō est
dꝰ mortuoꝝ sed viuoꝝ. Mortuꝰ aūt ē q ī caritate
nō est. Dicit tali rex q facit nuptias filio suo. A
mice quō huc ītrasti. nō hn̄s veste nuptiale. Nup
tie spūales ꝑcipue ī ↄtactu corꝑi ꝛ sāguī dnī mag
nifice celebrāt. Inuitaris ad nuptias. veni noli excusa
re. Veni sed nō sine veste nuptiali. Caritas est hec.
Anteq accedas dicte si q habes aduꝰsꝰ aliq ꝛ dittet ī
rex si q lꝫ aduꝰsꝰ te scȝ decē milia talētoꝝ pro cētū
denariis. Si amas seruꝰ accede panis ē nō venenū q
ē sicut panis ī ficit te nō sicut venenū occidit te. Lauꝰ
ꝛ aliis oītū vtutibꝫ et cordis ↄtrictione ꝛ oris ↄfessiōe
et aliqtoꝝ laboꝝ satisfcōe ab īiqtate mūdata āge
lis te ducētibꝫ nō vt illū seruū neq accusātibꝫ ī
troibis ad altare dī et ad dm̄ q letificat iuuētute
tuā. Sūt aūt et alie macule et cord et corꝑis de
qbꝫ vtile q̄de eēt ꝫ q nō pt eis ētū dāi iudiciū ū
cause etiā eatū ↄgnoscent q facile a me ↄgnosci
nō pūt et maxie ꝓpt vaietate legētiū q me iō de
non cessabūt idipsū qd̄ sctō scripto ↄmēdare for

mido ff Macule cordis st cogitacioes blasphemia sive
inmudicia 9tinetes Cogitiones at blasphemie de ip
so dno ihu et scis ei9 vel scorilegis sive ymagibz que
breuit pstrigut mete et horrore magis q delcaci
one 9ceciut et quibus nulla roe 9setiri pt sz cicius
abigut. puto q nulla vl' pua iferat macula cogi
tati Silit puto de cogitionibz q sst de articlis fidei si
9t veitate fidei aliq cogitet dumo cogitaoi tali nl
l9 adhibeat 9sensu ff Net dz aliq i despacione mitt
te taliu cogitionu frequencia iportuna q dyabolicis
teptacoibz igerut Cociens em vicit et 9fudit
adusaiu quocies eu ab illo teptamr. i fide pstam9 Un
bts petrus iq fres sobrii estote vel vigilate i oroibz
qz adusaiu vr dyabol9 tanq leo rugiens circuit qrens
q devoret cui rsistite fortes i fide fidelibz dicat dns
Et si mortiferu q biberit no eos nocebit Mortife
qde cogitiones blasphemie vl' ifidelitis mortife
st 9sencietibz eis vel ifidelibz sed no 9sencietibz et i fi
de psistentibz et si eas cogitado qi biberit michil
nocent Cogitiones vo q imudicia luxuie carlis
cordibz igerut tuc no polluut cogitutate cu causa
licita vel honesta predit videlicz cu ad pdicaz et co
fitedu do vel hoi ea q fecim9 vl' vidim9 vel au
divim9 no ob delectacione nc i delectacioe sz i cor
dis amaritudie cogim9 Sz vel cu ob audiecu uti
lite de hijs cogim9 loqm qz et scribim9 nulla
nob ex hoc macula gnat Quoque tn cauedu
est ne nimis ho vicin pseqm de eo qruz occa
sione cogitado q causa hasta pue delectacios du
nimis hoste pseqm vulnem vel forsita occidam
Cogitationes imudas vix sine pcto possumus

hr̄e vt puto cū mētis ā carnis delc̄acio tenitat᷑
Sȝ multū īterest vtrū hac volētes vl' nolētes pa
tiam᷑ . vtrū nrā c'lpa vl' inimici tm̄ suggestiōe ī no
bis fuerit suscitate Inmūdas cogitiones vl' delc̄a
tiones valūtarie pacientes sine dubitiōe delīquūt
et maxīe si cū delibeācione illas sibi suscitat vl'
suscitāt ɔsētiūt Est āt hoc pc̄cm̄ tāto grauius quāto is
q̄ peccat ī eo castior ee dȝ Vn̄ dicit augustinus hoc
ērit ī sacerdote cogitācio illicita q̄d ī layco nō adulte
riū q̄d potissimū ītelligit᷑ de illa cogitacioē que ex de
libeācioē procedit nō de illis q̄ sbito irruūt et anq̄ seā
delibēāt captiuā ducūt mente ī legem pc̄ci Ille v'o co
gitiones īmūde q̄ nolētibȝ irruūt distiguende sūt v
trū videlicȝ aliq̄d pc̄cm̄ aliqū ɔmiseimus pro quo ma
lis cogitacioībȝ pūniam᷑ a iusto ~~iusto~~ iudice deo Vel c̄
te si iā aliq̄d ī nob' viciū dnēt᷑ q̄d iā eciā puniat᷑
ī nob' Cū eī spūalia vicia scȝ supbia vana glaȝ ira
īpaciaȝ cordis duricia & īcōpassione auariciam et
accidia dn̄antes ī nob' agnoscē nolimus nc̄ īmouē
curamus flagellat nos p' miaȝ cogitacioībȝ īmūdis
q̄s nō possumus ignorāe vt q̄i ɔpulsi ad secreta nr̄i
cordis ītremus et p carnalia spūalia agnoscamus Na
nimis despicit q̄ cū flagellat᷑ causas flagelli sui
nō diligētissīe inuestigat cū xp̄c dn̄s & saluator nr̄
nō suā ignorāciā ostēdēdo q̄ vtiȝ sciuit oīa sicut
deus ȝ nrāȝ stulticiā īstruēdo ī sua t'bulacioē clāuit
Deus meus vt q̄d d'eliq̄sti me Querēda ē ergo no
bis vigilātissīe cā flagelloȝ nrōȝ vt causā mala
rū cogitacionū īueneimus ī nobis nosmetipsos grauius
ɔdēpnemus et de cetēo corrigam᷑ Et si nulla ī nob'
malaȝ cogitacionū cāȝ deprehēdē potueimus nūq̄m

tn̄ sim⁹ securi sed aliq̄ causa i nob' ee timeam⁹ q̄
nob iusto di iudicio occultet͛ Sz et hoc spare de
bem⁹ q͛ ad vitādū malū illud q͛d cogim⁹ d's nob
tales cogitacoēs īmitti pmittat q̄ forte ꝓpt' humilite
nr̄az ut humiliati i nob' cu͂a ipo maiore mīeam graz
iueīre Ta͂ mire ei bōitatis est d's nr̄ ut eciā pccīs
nr̄is ad bonū nr̄m uti sciat i nobis Na͂ sicut ait
aug⁹ i vniu͛so di nō est malū vn̄ dn̄s nō eliciat
bonū Vides hoc maīfeste q͛ icorrigibili malicia
dyaboli ad bonū utit͛ electoꝝ Quid et nequi⁹ q̄ iīqu͛s
opati sc̄ dyabol⁹ ⁊ hoīes pu͛si q͛ morte dn̄i salua
toris et tn̄ hec nob' oībz est opata salute. n͛ dubiū
quī diligētibz dm̄ oīa coopant͛ i bonū Vn̄ et i
illos quoꝝ q̄ tn̄ facin⁹ perpetrat̄ tm̄ bonū fc̄m est
ut ipm dn̄i sanguine q͛ effuderant ꝑseq̄ndo postea
biberēt i salute c͛dēdo Immūdicie corpales vel vi
gilādo vel dormiēdo ↄtīgūt Et de hijs q̄de q͛s faci
m⁹ vl' patim͛ volētes nichil dubiū quī i pccīs c͛mu
bz ↄputet͛ Et volūtarie siue vigilādo siue dormiē
do coīq̄natis c͛do nullaten⁹ expedie q͛ ad sacrā cōio
nē accedat n̄i p⁹ digna ↄtricione et puissiā ↄfessione
et ad min⁹ satisfccionis īcepcione ⁊ p͛uialiū lacrīmaꝝ
fonte tales macle sit ablute si tn̄ talibz dederit dn̄s
graz lacrīmaꝝ Nō eñ oīm ē gr͛a hec Qd' aūt dixi de
volūtariā violacione dormiēcium nō itelligo de illa vo
lūtate quā dormiētes videm͛ hr̄e sed quā vigilātes
habem⁹ Na͂ et btūs augustin⁹ hac īfirmitate i se ire
cognoscēs. dicit se usq͛ ad simillimā fc̄m pu͛enisse
Et quā ad id loca pu͛enim⁹ petita ab oībz me leuius
veīa et humilite q̄ possū de hac īfirmitate nr̄a aliq̄
loq͛r pro istructione eoꝝ q̄ talia nichil timēt sed ⁊

coꝛ q̇ talia nimis timet Pͥmo ergo videdū est q illu
siones nocturne q̄ꝛ ꝓueniunt a sup̄fluitate ciboꝛ. ex q
bꝫ sup̄flui ḡnant̄ humores. quos necc̄m ē naz expellere
cū ꝯtigerit venas īplerı et tales īmūdicie nō fūt sı
pc̄cō. Qꝫ ꝗ ipm̄ pc̄m̄ scd̄m ciboꝛ ꝗ potuū sup̄fluitē au
get. Qn̄ꝫ fit humoꝛ expulsio ex motu ipoꝛ p̄cedēte
q̇ ex cogitacoibꝫ p̄cedētibꝫ ḡnat̄ Nā cū ex his q̄ vidimꝰ
audiuimꝰ vl̄ fecimꝰ. vel passi sumꝰ illicita cogitāmꝰ
mouem̄ facilime et ip̄e motꝰ nō facile nı̄ ꝑ effusione
q̇escit Et ideo et faciliꝰ fit ī sopnis. qn̄ illicitis motibꝫ rō nō
r̄sistit Fit etiā iste fluxꝰ illicitꝰ q̄ꝛ ex debilitē nē vl̄ ꝯpo
te ex defctū v̄tutis r̄tētiue. et istū fluxū tā ī vigilāte
q̄ ī dormiēte puto fieri sine pc̄cō. ita dūtaxat si nulla
alia cā accedat q̄ ia sū posite ꝗ p̄dcē Qn̄ꝫ ex illusione
dyabolica ꝯmouem̄. et illū fluxū teste nr̄e miserie susti
nemꝰ Qꝫ si qn̄ fit si nulla alia cā vl̄ nr̄a culpa ītueni
at. nō puto fieri tn̄ pc̄cō Vn̄ dicit gg̊ꝛ Sepe malignꝰ
spc̄ scꝫ corda sopītis assūcere nititur, vt ad ītencōne cogi
tionis sordide ad tēpꝰ saltē moueātur q̄ diuertere. quibus ipi
protinus aīm ab illusionis ymaginacōe discuciunt Sed
hostis īsidias quo eos vigilātes mīme supat. eo eos
grauiꝰ īpugnat. q̄ tn̄ hoc maligne agere superna dis
pēsatio benigne ꝑmittit. ne ī electoꝛ cordibꝫ ipse saltē
sopnꝰ a passionis p̄mio vacet Decipm ergo sollicite
dꝫ q̄sqꝫ ꝑspicere. et q̄ ex cā illusiones ꝓueniant in lītta dis
crecione pēsare. vt scd̄m hoc temptatꝰ iudicꝫ semetipm
vel sacerdoti suo ī ꝯfessionis iudicio se subiciat iudicādū
Si cū fiat fluxꝰ illicitꝰ ex crapula siue ex cogitacoibus
motū ḡnantibꝫ. et p̄cipue si ī his duabꝫ causis hoīs
aliꝗ fātastica r̄p̄sentacōe ꝑ sopnia, ꝑ ꝯcupiscēcia su
eimꝰ ꝓuocati. tūc h' puto a sacra ꝯmūione ītercī abstine

Et si forte aliqs cas9 existat ī quo sine sūmo scāda
lo nō possim9 aliqten9 abstinē: ī cōtinētia maxī mltō
tiore & ī ruerēcia et hūilitē qz maxīa cfessiōis rubore
et larga lacrīmaꝝ effusione recōpēsare dn̄o studeam9.
cmittentes sint nos a causis maloꝝ moꝝ ī posterū
abstinē Si vō ex īfirmitē nā̄e aliqs humoꝝ ꝑpum ef
fluxit, vl' si se nā̄ ꝑgrauerit et hoc leuit̄ & sine motibꝫ
fātasijs q̄ꝫ ɔtigerit, vl' etiā si nos hostis āntiqu9 illuse
rit. et dies sc̄t9 ɔ̄oni fuit ɔ̄stitut9 puto q̄ pt̄ca
ɔfessiōe ī spū hūilitis & aīo ɔ̄tto ɔ̄tcāe possim9
Nā dn̄s sciens qm̄ puluis sum9 nō ī fugit ī illis
aīabꝫ se recipit ī qbꝫ ꝑ caritate requiescit Hec oīm
dubioꝝ optīa est īterpres q̄ꝫ veꝛa kāitas ī deū
discrete accusat ɔ̄sciaꝫ vl' excusat Ipā īflāmās de
sideriū. cogit nos fiducialit̄ ad ɔ̄iōnē sac' altaris
accedē Ipā castū ɔ̄iuans tiorē facit nos hūilit' ab
stinē &c Nec putarē debem9 cū forte aliq9 neglige
ntie ɔ̄scij hūilit' abstinem9 nos sacrametoꝝ nō ēē pticipes.
qm̄ potī9 si sola hūilitas cā fuit abstinēdi ꝑpm̄ dn̄m
ihm̄ speciali nos grā visitaturū sperarē debem9. Nos
tn̄ de illa deuotione et laborībꝫ quos ɔ̄tcatūrī facere
debem9 nichil ꝑ accidiā omittam9 nec mīn̄ desideriū
minuam9 et de pctīs nr̄is & negligētijs acto dole
am9 & supplicem9 misericordissīo dn̄o deo nr̄o. vt ī fa
lie sue nr̄o q̄ ipī9 corpi & sāgui ɔ̄icat nos nūarex
ɔ̄putarē dignet' Et sic ipī9 qui hūilibꝫ dat grāꝫ spe
ciale pculdubio grām sētiem9 In talibꝫ eī cogitaōibꝫ
sac' scīs missaꝝ solemnijs cottidie īēē debem9. Cotti
die ad missā tanq̄ ɔ̄tcatūrī dn̄o accedem9 Ita ɔ̄tcā nos
trā nos deꝫ īstruē vt dn̄m ꝑ fide & caritate sp̄ habe
am9 habitarē ī nob. sp̄m q̄ꝫ ī ɔ̄tcatiōe corpis & sāgui

nis ipius cum augmento spiritualium graciarum cotidie assumere mere
amur. Quotienscumque enim missarum solemnijs nos contigerit interesse
si fidem et desiderium ad sacramentum dominici corporis habeamus ip
sius corpori et sanguini spiritualiter communicamus. Et quanto perfectius et fir
mius credimus et quanto ardentius desideramus tanto fructuo
sius nos sciamus communicare si modo fides nostra et desiderium nostrum
nulla immundicia violetur. Corporalis impuritas quedam est voluntaria quedam
non. Que est voluntaria puto quod sine distinctione a communione re
pellit et hoc dico de illa impuritate que vigilanti contingit. Que
autem non est voluntaria videndum subtiliter si ex aliqua culpa nostra pre
cedente contingit. Quia enim multis qui cogitacionibus temporibus et ad rem
non pertinentibus et forte verbis immundicie convenientibus se non me
tuit obicare et cum sequitur fragilitas naturalis dicunt sibi no
lentibus accidisse sed fallunt seipsos. Qui enim dat operam rei illi
cite si quid ex illa eciam preter intentionem suam evenerit culpa
contingit cuius causam noluit evitare. Qui autem dederit operam rei li
cite et ex hac aliquid mali evenerit preter intentionem operantis
ipsi non debet imputari secundum assertionem augustini. Unde con
fessores cum audiunt peccata luxurie et circumstancias que peres sunt
de fragilitatis aliquid in se forte senciunt. Si tamen de suo nichil
adiciat vel delectacionis suscitetur non peccat dampnabiliter.
Nam ut ait beatus gregorius deus benignissimus animarum dis
pensator ideo permittit confessores aliquid fragilitatis in tempore
confessionis sentire ut sciat in semetipsis experti quo alio
rum infirmitatibus debeat misereri. Et tamen valde neces
sarius est vel stabilis vigor mentis ne unquam ad delectatio
nem delectabilium que audiunt animum intentione relaxent. Sile
puto esse iudicium de ipsis qui confitentur peccata carnalia si aliquid
fragilitatis in confessione presenciat dummodo non delectatio
nem collocucionis sed purgationem peccatorum requirat. Con
sulo tamen si aliquid titulationum persenserit a peccatis carnalibus

no

ad alia pecca ducitat et illicito igne sopito ad confessione
peccator carnaliu iteru irritat Si at facilime et leuissime
moueat ita ut nichil sit eos vl peca carnalia cu suis c
cunstantijs pecc' retice vl aliq inmundicia sustine credo
saluo meliori iudicio q peca carnalia cu suis circumstantijs
discrete debeat confitei et de fragilite q pt tetione ac
cidit. p confessione humilit veniam postulac Illos at taq bes
tias insensatas abominandas censeo q i loco doloris i tpe e
mendationis .i. ope prue et ruboris id e i confessione causas
sue delectationi requirit et seipos sil et audiete ad inquinameta
cordis et corporis puore no timet Recogitabo tibi omes an
nos meos i amaritudie aie mee Amaritudie contritionis peccm
reprimit delectatiois Num infelix q atidotu curatiois in
venenu sibi vertit occisiois Si at corpal' impuritas oio
cot voluntate et pt culpa patietis accideit. vl e infirmi
tas vl flagellu vl medicina Si est passio infirmitis
et no precessit patietis culpa nulla puto esse peccm nec
oportet patiete a comunione abstine n' apt cautela max
ime si i illius humoris separatione nulla pecc delectatio
sentiat Debet se tales ab oi delectatioe visus et au
ditus et tactus et maxie a familiaritate sexus alterius ri
gidissie obseruare ne passio q sine culpa fuit acce
dete delectatioe illicita vertat culpa Puto tn q si aliqs
taliu ex leui aliq delectatione polluet ex q aliqs
tale no sustinens passione p nichil taliu pateret no
peccat mortalit. et confessione fca humilit possit leuit
emendari Et si scandalu timeat vl desideriu scandi
i talibz videat spero q etia tales ad comunione sacra
A possit i spu humilitis et aio contrito accede ita ut qd deest
mundicie corporis suppleat humilite cordis Sup que
eni requiescet spc meus dicit dns ni sup humile et quie

etiā et tremēte v̄ba mea. Si v̄o talis passio sit fla
gellū dn̄i quo ip̄e vl' p̄ semetip̄m vel p̄ misteriū malig
ni sp̄c nos flagellet. d; se. oī sollicitudīe meā nr̄a cūu
spicē q̄ p̄cm̄ sit cā ei9 flagelli. et illud to īterione
p̄gnē Ex oībz eī pene p̄ctis cuiq̄ ex cā g̃nat īmūdicia No
corpal. tā ī dormiēte q̄ ī vigilāte Ex supbia et va
na glā oīt. vt cū hō nō vult ēē sbiectꝰ deo vl' etiā
hoī p̄ q̄ ille d̄s īpat iuste nō habeat sibi sbiectū cor
pus. et cadat ī deteiori p̄te sui q̄ iā p̄ supbiā cecidit
ī melioi Melioꝛ p̄s hoīs aīa ē. deteioꝛ ē corp9 licꝫ
tn̄ v̄tꝫ sit bō hoc ī p̄thoplastis ostēdit. q̄ cū supbisset
et dn̄i volētes ēē sicut dij. cōrditos mot9 ī carne sua
sēserūt ꝯpati st̄ iumētis īsipiētibz et silēs illis fcī pu
deda sua folijs ficī texerūt Ex vicio ire nascit' cor
pale p̄cm̄ vt q̄ nō vult aīo suo dn̄ari nec corpi dn̄e
t' Ex auaricia g̃nāt' vt q̄ seruit pecūnie sit etiā cor
p̄is sui seru9 Ex īuidia oīt. vt q̄ iā putruit ī corde.
q' putredo ossiū īuidia. meito etiā putrescat ī cor
p̄e Ex accidia pullulat. q̄ dū p̄ ociū soluit' aīm9.
incētiua ī īmūdiciā defluit etiā corp9 Ex cibis
et potibz supfluis ortū lꝫ q' q̄d viciose ēpletū ē cor
pus viciosi9 euacuat' Ex vicio luxurie procedit. vt q̄
seuissimā dn̄am iā ī corde recepit. ei9 tyrānide etiā ī cor
p̄e patiat' Ex vicio loq̄citatis ōriū lꝫ vt q̄ illicita p̄
verba defluit. etiā hūorib; defluat viciosis Vnde p̄
seminifluos q̄ ī lege iubet' separi ex cast. loq̄citatis vi
cio laborātes significat' vbi īnuit' mai9 viciū loq̄ci
tatis ēē. q̄ fluxꝰ corpal' hūoris Tali ergo sbiacētes
passioī ab oī dn̄t vicio districti9 se arcē et ī omi
v̄tute se deuoti9 exc̄re vt flagellū iudicis vl' ī moue
at' ab ip̄is. vl' ī ip̄is salubrie' dictat' Cū ante h'

passio sit infirmitas corporal' vl' flagellu dni ergo me fate
ar ignorare cu et ipa infirmitas possit infligi a dno flagella
te Sz nc hoc possu agnoscere qn dns p se vl' p mali angeli
ministeriu nos flagellz Sz nupe vo itued est q dns nos
qnz vt filios qnz vt malos seruos flagellat Ut seruos
nequ flagellauit eos de qbz dicit Percussi eos et no dolu
erut. attriu eos et renuerut accipe disciplina Ut filios fla
gellat. scdm illud fili mi noli negligere disciplina dni ne
q fatigeris du ab eo arguuers. Que enim diligit dns
corripit et qi pr ifilio cplacz sibi Dignu flagelli pe
ni corripietis et erudietis nos e emendatio nra Dig
nu flagelli iudicis iudicatis i nos e obduratio nra Vi
de ergo si i flagell' dni emederis vl' obdureris et max
ime si cora dno et humilieris pprio et agnoscere qz
dns no ad csuptione s ad emedatione tua emit
tit manu sua et erit t flagellu dni medicina Dnie
ei flagellis suis pgz pcca tua pterita siue pcauz forte
futura Siue vtutes qs nob' misericordie dedit flagella
do custodiat. itellige ergo ee medicinale flagellu Bo
na medicina q morbu abscidit. q pficit sanitate q
pcauz languore futuru In flagellis ergo dni stu
deas emedai et humiliare sb potenti manu di' corpis
infirmite ai puritate recopensa Ad oe opg bonu pa
tior esto sciasqz pfto q sit t flagellu dni medicina
Quintus gradus vei salomonis Quintus gradus
onis q altare dni appellaiuims sit sacratiuis
corpi et sagui dni nri ihu xpi meoria pas
sionis ergo hunc gradu docuit ipe dns nos sacratu
ros ascedere dicens Accipite et comedite hoc e corpg me
um Accipite et bibite hic e saguis meg et sbiecit
hec quotienscuqz feceritis i mei meoria facietis De

cudum quod et apostolus dicit quotienscumque manducabi
tis panem hunc et calicem bibetis mortem domini annunci
abitis que utique in passione facta est. Memoria est ergo
omnimodum secundum tradicionem ipsius domini et apostoli sui memoria
passionis ipsius. Quo autem modo sit habenda memoria domini
ce passionis non puto nunc esse necessarium explicari cum quilibet
de hoc habeat formam suam et multa de hac materia sit
tractata. Sunt eciam tamen richmice que conparare quedam conscrip
ta que cunctis orationibus faciunt memoriam passionis dominice
In quibus omnibus nichil melius inveni illo richmus qui incipi
it. Ave vti in memoria invoce salvatorum qui per plurimum
ad devocionem et conpunctionem accendunt. Alii secundum or
dinem hystorie que ab evangelistis texitur passionis domini
recordantur. Alii secundum distinctionum temporum ita ut eciam in
singulis horis diei et noctis illarum precium recordetur quos dominus sus
tinuit horis illis. Alii secundum diversitatem locorum in quibus do
minus sustinuit passionem. passionis domini memoriam
faciunt incipientes a loco orationis qui et tradicionis locus
dici potest. Inde qui corporaliter sequentes dominum transeunt ad
locum interogacionis secundum quod scriptum est. Contumeliis et
tormentis interogatus eum. Quod coram anna et caypha in
deorum pontificibus factum est. Ibique cum domino tota nocte mora
tur. Deinde sequuntur dominum ad locum examinacionis vel accu
sacionis que coram pylato facta est. Transeuntque cum illo ad lo
cum illusionis quam fecit herodes. Redeuntque cum illo ad lo
cum flagellacionis. et inde ducitur ad locum condempnacio
nis. Sequuntur que eum cum aliis fidelibus mulieribus flentibus et
lamentantibus crucem propriam baiulantem flentes eciam ipsi et
lamentantes donec veniant in locum crucifixionis. In il
lo precipue qui presencialiter intuenda est memoria crucifixi.
Ibi in vulneribus pacientis tota est anima imergenda. Ibi

amarissia̅ dissecatio vulneru̅ no̅ solu̅ cogitanda s̄ pp-
tume cpassionis affectu̅ etia̅ scienda est In illis petre
foraminibȝ diuin⁹ columbe fideli imoradu̅ ymo etia̅
habitandu̅ ibi gemendu̅ ibi plorandu̅ ibi lamentandu̅
est Ibi flores rosa͞r pacie̅ ⁊ caritatis ibi liliu̅ cual
liu̅ p csideratione̅ inocencie ⁊ puritatis dn̅i crucifixi
Ibi viole humilitatis i cfusione suspensi pro nob̄ cu̅ su̅
mo studio colligende sunt Hijs floribȝ fidel' et spa
ciens aīa se inspergat hijs floribȝ lectulu̅ csc̄ie sue p
ornet In aīaȝ sic floriferam libent venit ille q̄ de se di
cit Ego flos campi ⁊ liliu̅ cuallium In talibȝ floribȝ bo
ne csc̄ie flos ille pulcherrim⁹ desiderabiliter requiescit De
serto siue corona taliu̅ floru̅ quos tu de arbore ymo de
florido corpe crucifixi collegeris ad pticipandu̅ corp⁹
et sanguinē ei⁹ ortu pcesseris o cum quanto gaudio
te recipe̅t summu̅ ciuitatis illa frequentia scto͞r angelo͞r occur
ret O cu̅ quanto tripudio i suu̅ csorciu̅ te assumet
O cu̅ quanta veneratione te sposa̅ dn̅i sui ad regales
nupcias introducet et cantent tibi dulcissimu̅ epythalamiu̅
concinentes Que est ista q̄ ascendit dealbata de vulne
ribȝ florentibȝ siue de floribȝ vulneru̅ sposi O q̄ for
mosa est i stola sua qua̅ lauit et dealbauit in
sanguine agni cui⁹ vulneribȝ se imersit cui⁹ doloribȝ c
doluit cui⁹ passione ppria reputauit Deȝ ⁊ ipe spon
s⁹ q̄ acceptiua es vultu blandissimo te dilectaȝ sua̅ respi
ciet agnoscet sua̅ et benignissime suscipiet te ipm
suscipientem et sciet te suscipientem te ymo amore
et desiderio suo ad te vincet incoparabiliter te amante̅ et
desiderantem se Tu tn̄ i memoria passionis fruit pse
uera ⁊ cu̅ salutiferis vulneribȝ dilc̄i tui vide et pon
dera miserabile ostensione̅ toci⁹ corpusculi sanctissimi
vbi a dextera i sinistra a capite usqȝ ad pedes ita
distensi⁹ fuit vt oim̄ membro͞r cpages neruiqȝ et
miserabiliter torquerent ⁊ toci⁹ corporis sanctissimi dispositio

ita eet ad ītuedū miseābil' ut nichil possit silē tū
te miserie reqrir hic vide pulcherimū et dulcissimū cor
dis tui q̄te deformiti subiecty sit ppt te Vide forte
tuū gygātē tuū et pugilē tuū q̄te īfiniti sbiecty sit
ppt te Vide regem ditissimū q̄te paupertati sbiaceat
ppter te Ecce nudus et sitiēs nō iacet nō sedz ut ceteri ī
fini' s̄ miseābilit' pendz ppt te Propt' te iq̄m q̄ nō
sua necītate s̄ tua caritate cogente patit' oīa hec De
inde vide etiā totius corpusculi ardite q̄ tū ī sudore
sāguineo tū in flagellacione tū ī cōne spinee cōfixi
one tū ī clauor̄ fossione tum ī lateis lāceacione tū ī
lacrimis a corde profluētibz aruit tāq̄ testa vīty totius
corpis et ossa eius sicut cremiū aruerūt Percussus ē sicut
fenū Qui cū sit unitus flos padisi melle suo dulcifi
cās āgelos pro nob fenū factū est q̄ oīs caro fenū
et vbū dī caro fcm̄ est hec caro hō fenū pro nobis
pcussū ē ī cēe. Morte iq̄ pcussū est et aruit cor ei9
aruit iq̄ ut cordibz nr̄is virorē fidei et caritatis et
oīm v̄tutū vigoreq̄ vite reddēt sepiēne Vide nich
ilominus et quasi audi auribz cordis q̄fusiōez īsulta
cione dilci tui quā ab īimicis suis patit' tā q̄ētibz
q̄ī iudeis clamantibz Vach q̄ destruis templum dei
et alios saluos fecit seipm̄ nō pt saluū facē et
cetea q̄ ī euāgelio aptissīe īferut' Sup q̄bz dole et
odole dilcō tuō hēc oīa pro te paneti tāq̄ tu ipsa tā
īdigna tā q̄tua paciaris ymo et plus si grā dni hō
psiteit q̄ nō tm̄ hō s̄ et dō pro hoīe patit' hec Pos
tremo oēs q̄fusiones et oēs dolores cordis et corpis
dnī crucifixi ī vnū fidelit' coactua Qd te si tm̄ ve
diligis caritas dnī crucifixi melius q̄ mea doctrina
docebit et tū ī meso tumulo tormentor̄ dilci cor

dis tui totā te obrue ꝫ sit lactinus ꝯpassionis cū sā
uinea passionis meōria ꝯmixtis abluta vel fidua
alit ad mēsā sposi tui q̄ dicit Venite ad me oēs
q̄ laboratis et oneati estis ꝫ ego ificiā vos Refi
ciā vos nō ꝯsolacōibꝫ v̄boꝝ solūmō nō tm̄ ostēsione
affc̄s mei cū vos nec tm̄ itria asꝑiacone sed cibo vel
corꝑis ꝫ sāguis mei ificiā et aīas ꝫ corꝑa vr̄a Ego
solꝰ aīas ꝫ corꝑa vr̄a feci creādo ego ificiam vos michi
dō ꝫ hōī vniendo **Sextus gradus**

Sextus ꝫ sūmꝰ gr̄dꝰ est tocaꝰ cordis iactacō in
deū Felices vē q̄ ad hūc gr̄dū ascendūt qđ
vtinā ꝑ expiēcia scie ꝫ oībꝫ ꝯpetentibꝫ ex
plicāe valerē Sꝫ q̄ nec sensi nec scio sup hūc gr̄dū me
aliqn̄ ascendisse ne hoc opusculū īpfcm̄ imaneat tā
q̄ palpitās i tebris magis opinando q̄ asserēdo di
cō qđ videt̄ m̄ de iactacione cordis i deū itelligi ꝑt
illud psalmiste Iacta sup dnm̄ curā tuā et ipē te enu
triet sui salutiferi corꝑis et sāguis nutimēto Et illud
augusti Pice te i deū nō eī tā crudel' est vt cadē
te ꝑmittat. Et illud Portauit te dn̄s ds tuꝰ sicut
nutx portāre solet ifante Itē q̄ sicut aq̄la prouocat ad
volādū pullos suos ꝫ sup eos volitās Expādit alas
suas ꝫ assūpsit eos atꝫ portauit i hūeris suis Et q̄dem
de benignissio dō nr̄o nullū est dubiū quī debeat
nos portare ꝫ miseicordit' sustinē si mō nos totū cor
nr̄m iactemꝰ i deū Ad vt possimꝰ face et velimꝰ
i primis icognicio fragilitatis nr̄e nob' est nc̄ciā vt du
videmꝰ q̄ i nob' sbsiste nō valemꝰ ex toto corde nos
piciamꝰ i deū Nimis eī desipit q̄ ꝑpriam ifinitem
ꝯspiciēs nō q̄rit ab alio ꝯfortari Non ille sit q̄ dicebat
Qm̄ nō ꝯgnoui litteraturā, i troibo i potēcias dn̄i.

dne memorabor iusticie tue solius Multu se iputabat q
dixit se no nosse litaturā Infirmu et idefensu se no
uerat. q i potencias dni itroire volebat Pauꝑe et
ingiu se nouerat. q solius dni iusticie se irordaturū
asserebat Et nos qui dui sapientes sumus i oclis nris et
i nobmetipis ofidentes sumus & nre iusticie fiducia
habemus neqq i dnm desideamus itroire nec cogita
tu nrm i ipm iactare Pauꝑ et diuite. īfirmus medicu.
despcus honoratu. oppssus potente ad sui fomenta rqrit
Et hec oia est nob dns deus nr. si mo nos desuū nō
iu nob asciri nos proiciamus i ipm Ut at fiducia
hre possimus i ipo nccu est ut i caritate no ficta
dnm diligamus et nos ab ipo diligi no falso speremus
Ipa ei caritas nos inuitat. ymo ppellit ut fiducia
habeamus i ipo qm amamus No dubie ei scie possu
mus qr si dnm diligimus nos inuice diligamur ab ipo
Cu at hoc ascie bone testionio agnoscimus patu est
cor nrm ex accepta de mutua caritate fiducia proi
ce i deu se & dice Esto m i deu protectore & i do-
mu refu. ut. sal. me. fa. Qm fir. meu et refugiu meu
es tu. et ppt no. tu. de. me. et enutries me Enutries
igr meno illo pane qui tua gignit qui q sedut moriu
t Nec nc illo pane q panis celi pais agelorz est appel
latus qr q i deserto maducauerit iudei nichilominus
mortui st. s; ipo. pane viuo. pane vero pane sco q
de celo descendisti et das vitā mudo Si ei digne
maducauero te viua ppt te & viuā i te & tu viues
i me Digne at maducabo si dilexero te si de me
ipo diffisus totū cor meu totū cogitatū meu et
totū desideriū meu iactauero i te Sic puto illu to
tū se iactasse i dno. q dulcissia caritate et carissia

familiaritate incredibilem fiduciā faciēte ī sinu. et
sup pectꝰ recūbere ītrubendo consciencie accedamꝰ et nos
quātū possumꝰ et si nō summa karitate saltē summa ne
cessitate cū aliq̄ tn̄ caritate nō cogētibꝫ ī illo sinu mi
sericordie saluatoris nos toto corde iactemꝰ sine īfir
mitatis et īsipiencie nostre cōsciī sup pectꝰ dn̄i fortissimi
ī quo sūt oēs thesauri sapie et sciē ī̄cōditi ītubamꝰ
vt pane vite et intellcꝰ et aq̄ sapie salūtis digne
potati et pasti a dn̄o mereamr̄ Si aliquis simplicior ad
huc forte querat. quid ī ipa hō cū iam accipiēdū est et
accipitr̄. et iā acceptū est sacramentū dn̄ici corporis et sāg
uinis cogitandū sit Ego puto de hoc certā regulā
dari nō posse Ipe eī q̄ sumitur tunc qd̄ ei cōuenerit īspi
rabit Quibusdā eī actione de pctīs suis, quibusdā
graciarꝫ actione tanto bn̄ficio reddēda īficit. quibusdā
miram humilitē q̄ se tā dignatissimo dn̄o sbstīnant
dulcissime mīstrabit Quibusdā ad cōsideracione fidei
eleuacone spei et latitudīs caritatis ad testionum sue
presencie excitaciē cōsueuit, et ad hc et alia aliōs si
bi diccam dulcat et vehemēt īclinat, vt illo tpe nil
possit aliud cogitare. nī qd̄ ei tantꝰ amator īspirat.
Si at aliq̄ ex deliberacone cogitandū sit, sicut m̄ videtr̄
sine preiudicio melioris sente nichil scio quod alia diuinatu
io possit meliꝰ cogitari quā illa oro qua ī eodē tpe di
cit tpe sacdos cuiꝰ initiū est Dn̄e ihu xp̄e fili dei viui
q̄ ex volūtate patris etc. In ipa at hō sumacionis pt co
gitare Dn̄e nō sū dignꝰ vt intres sb̄ tectū meū sed
sana me dn̄e et sanabor saluū me fac et saluꝰ ero
Et sb̄sequēt cōmunione accepta. qualis sit tn̄ scias q̄ tangit te
ex pietate ex vere optate Credo nā habēt egra si nō
accepisset, si nō medicꝰ adesset etc usq̄ ī fine Et pos

tea contitz fiez oroīs bti abrosij q̄ icipit Summe sacdos ab eo loco q̄ scriptū est Tu dixisti ore sco tuo et b'ndco usq; i fine oroīs eiusdē Het ei sīt vba ve spū sco docete xposita plena fide et desiderio. qbz eciā frigore istricta corda possit accedi. deiecta eigi debilia ɔfortari Het at̄ scribēdo nō legē pono ɔicatuis. sed bō ppono qbz sipliciores vti possit qbz meliora nodū fuerit reuelata Sz iam ad ɔsiderādos sacre ɔionis effcs accum ɔitam ɡ sacti

Prima vtiy sacre Prima vtiy sū firbue. P

P effcs sc̄e ɔionis digne ɔicatibz et p p̄ dcōs gradꝰ ad sacri altaīs ɔione accedentibz vt m̄ videt' est ɪmissio pcōz Vn theo q Dus ī calice vinū et aq̄ trāsfort ī sāguīez sui aq̄ ad abluēdū sāguīez ad rēdēptione Et beda ī omelijs Quo xpc pcā mūdi tollat ī q̄ quo ordīe iustificat ipos Aplūs petrꝰ ondit q̄ ait Nō corruptibilibz auro vl' argento rēdepti estis de vana vra ɔūsacione p̄tne t̄ntiois sed p̄cioso sāguīe q̄i agni icōtaminati et īmaculati ihu xpi Et ī apocalipsi iohīs aplī cꝰ est hoc euāgelū. q̄ dilexit nos et lauit nos a pctīs nrīs ī sāguīe suo Nō solū at̄ lauit nos a pctīs nrīs ī sāguīe suo q̄n sāguīez suū dedit ī cruce vel vnusq̄sq; nostrū misterio sac sc̄e passiois illiꝰ baptismo aque ablutꝰ est verū eciā tollit pcā mūdi lauitz nos coti die a pctīs mūdi sāguīe suo cū eiusdē bt̄e passionis ad altaīe meoria rplicat' cū panis et vini creatiuā ī sacmetū carnis et sāguīs eiꝰ ieffabili sctificacioe trāsfīt' sicq; corpꝰ et sāguis eiꝰ non īfidelū manibz ad pniciē ipsoz fundit' et occidit' sed fidelū ore suam sumit' ī salute. hoc ide vba

exprimit sacerdotis sacram [com]ione porrigentis cu dicit Corpus
dni nri ihu xpi psit t' i remissione peccatorum & i vita etia
Dimittuntur at p sacram [com]ione pcta venialia quorum nubs su
paret num arene maris n ta saluti remedio dne nue
deleret. Et si sit alia multa remedia hoc tn vniuersa pcel
lit. tum qr ipm sacramentu dignius est et efficacius e ad de
leda cottidiana pcta. Tum qr i eo q digne [com]icat pleraq
alia [con]currunt remedia videlz [con]tritio & dolor de pteritis lar
gior lacrimarum effusio timor de pena spes de venia desi
deriu caritatis ad suscipiendu sacramentu ppositu satis
fctionis et abstinendi a pctis confessio purior solito
et cetera talia q singula possunt venialia operari sed vni
uersaliter i digne [com]icante videtur [con]uenire Secundus fructus
Secundus effectus est sanitas aie et corporis De aie
sanitate satis patet qr pctm est infirmitas sicut
dicit psalmista Miserere mei dne qm infirmus sum Et alibi
No est sanitas i carne mea a facie ire tue &c Si igitur
pcta infirmitas sunt dissiis & sanatis pctis sequitur sanitas [con]
sequenter. Unde p [con]trariu de indigne [com]icantibus dicit aplus Qui
manducat pane hunc et bibit calice dni indigne iudiciu
no sibi manducat et bibit no diiudicans .i. discernens ab a
liis cibis corpus dni. Nimirum et qs ebriosus sit aut aua
rus aut iniudus aut adulter pctare pcta carnalia vel spualia
ppones no tn timet ad mensa domus sue accedere et sedere
pane sum Qr si aliqs tali [con]scia no muta p pniaz &
ppositu no emendandi ad cibu sacre [com]ionis accedat no
ne iustissime punietur & [con]tritione duplici [con]teretur Unde sbiu
git aplus Ideo inter vos multi infirmi i corpore & imbecilles i
aia et dormiunt multi Sz dicis si ita se hz res no expe
dit [com]icare Quid ergo vis? Vis vt tu infideli q fideli mu

do et inmūdo diligēti pit et odiū ītinēti tā īpeitēti
q̄ peitētiq̄lit psit ad sacrā ɔīōne accede et q̄ tāta
īiqtas sit apud deū. Absit Eciā poci9 audi ut
iusti9 es q̄ peccator. si iusti9 es nichil est qd timeas se
cur9 accede Si peccor agnosce pccm tuū odi pccm tu
ū ɔfitē pccm tuū satisfcione pmitte et clama ad
dnm saluatorē. Qm̄ īiqtatē meā ego ɔgnosco Au
te faciē tuā a pccis meis et cetera q̄ precdūt et sequū
tur Et a siliq̄s porcoz id ē delectacoibz īmūdis recipe
rueiti ad prēz tuū dicēs ei ex toto corde Pr pecca
ui ī celū et corā te iā nō sū dign9 vocari filius tu9
et ille nō expectans vt p satisfcionis pfcione ad ym
pnciā ēcclīs mīe sue videbit te adhuc loge existēte
et ī ɔstulabud9 occiret et stringēs te aplexibz caritatis
et osculū īrōciliacōis et īprimēs ī domū suā [illegible]
um ecclīe et scoz te adducet et carnibz vituli sagīna
ti vnici filij sui dnī ihū xpi pro nob ī arā crucis imo
lati te ɔficiet et vulnera oīm pccoz tuoz sanabit
Hol9 ab hoc ɔuiuio ab hijs gaudijs inpēalibz sit
exclus9 q̄ se iustū rputās dicit se mādatū prīs tui
q̄ pteriisse et īuidens frī q̄ mortu9 fuerat p pccm
et reuixit p pniaz Ipe īpenitēs et sīplbz nec prē
rogāti nec frī rūiusceti vult aliquatēn9 ɔgau
de ignorās q̄ dnō nō sacrificiū ꝫ miaz rqrit q̄ nō venit
vocare iustos ꝫ peccores Si ergo iust9 es vocatū nō
tanges Si peccor ecce vocaris ecce inuitaris tu tm
ne tardes venire ad prēz tuū vt carnes agni īmacu
lati comedas et sāguinē ei9 bibas ad aīe et corpis salu
te Nisi eī māducaueritis carnē filij hoīs et biberi
tis ei9 sāguinē nō habebitis sanitatē ī vob Nam

ut scias q sacrametu corpis et sanguis dni ta corpi
psit et aie sb du totus xpc sunt sacrameto s. pa
nis et vini Panis ducit corpi vinu aie ymo ut
melius dica et verius. corpus spectat corpi sanguis aie
qr sedes aie ut dicut phisici i sanguine est Hoc
at tenedu est q i corpe dni etia est sanguis et
corpus i sanguie ymo i utroqz totus e xpc Ita et si
sigulaibz vbis panis dicitur i corpus et vinu i sang
uine dni ihu xpi Ta qr corpus no est sine sangue
nc sanguis sine corpe illa unione corpis et sanguis
quis fit vi utriusqz sit utrobiqz. qd no est tn vi
te vboz cu sigulait oseret utriusqz In isq
go xpc i duplici sacrameto panis et vini ostenditur
qr ipe ta corpis q aie est sanitas et salvator et
p ipm ta carnalia q spualia petta sanatur Ipe est
q totu hoiez sanu fecit Si qrus qre etia aq vino
i calice misceatur audi eusebiu sic dicete Dnica
sanguis vinu miscedu est aq no solu tradicione do
minus sed etia gre passionis monstrat ex cuius sacro late
sanguis et aq lancee illisione pfluxit Qd et ppha
multo ante pcinuit dices. Percussit petra et fluxerunt
aq Per aqs pplos significari sacris apit elogiis sic
legimus Aq iste qs vidisti ppli sit et getes et ligue
Aduntus i aquis figura gentiu demostri i vino
at sanguiez dnice passionis ostedi Ac si du i sac
metis aq vino miscetur fidelis pplis xpo icorporatur
et iungitur et eida ei copula pfte caritatis vinitur ut
possit dice cu aplo Qs nos sepabit a caritate
xpi? Nos itaqz ut sanitate aie et corpis p corpus
et sanguiez dni osequamur iudicemus districte nos
metipos ut no iudicemur a dno et sit i spe me

et gr̃e xpi dicem⁹ dicētes exītimo corde cū bt̃o
ābrosio Panis sc̃e panis viue panis mūde q̄ de ce
lo descendisti et das vitā mūdo veī ī cor meū et
libeā me ab oī īquinamēto carnis et spc̄ Intra ī
aīa͂ meā sana et sāfica me īteri⁹ atz exteri⁹ esto ɔ
tinua sal⁹ et ɔtutela aīe et corporis mei Dicit idē
alias Qm̄ vulnꝰ hz medicinā īq̄rit Vulnꝰ ha
bem⁹ q̄r sb̄ peccō sum⁹. Medicina est celeste et ve
neābile sacm̄etū Qd̄ si cotidie accipis cotidie tibi
hodie est Qm̄ ergo sp̄ pecco sp̄ debeo hr̄e medicinā

Tercius fructus

Tercius sacre ɔmōis effcūs est
custodia siue mūimentū Et bn̄ sācitate
seq̄tur custodia. sicut dominus eciā corporali
ter ab ipso sanatis dixisse legit̄ᷣ. Vade et amplius
noli peccare ne deteri⁹ q̄d tibi ɔtingat Qd̄ ēm prodest
ɔseq̄ sācitatē et sanatū vulnꝰ iterū morbi īnouare
Qd̄ tn̄ de venialibz nō est intelligēdū q̄ iterāta aīaz
nō occidūt maxīe si nō fiat ex ɔtemptu. q̄ eciā leuia
peccā ɔtinua faciat Ne ergo trabs fiat de festuca cū
p̄ saluatore nr̄m sācitatē fueim⁹ ɔsecuti oī custo
dia seruem⁹ cor nr̄m Custodia cordis nr̄i pane ce
lesti dn̄ici corporis et vino sacrāto sanguis ipi⁹ cotidie
mūniam⁹ vt possim⁹ obsidionē cōtinuā spūa
liū hostiū sustinē orātes cū abrosio et dicētes ad
dn̄m Per virtute tanti misterij et p̄ manū scī ageli
tui repelle a me et a cūctis seruis tuis durissimū spi
tū supbie et cenodoxie īuidie et blasphemie for
nicacōis et īmūdicie dubietatis et diffidencie Cōfundant̄
q̄ nos p̄sequūtur pereātque q̄ p̄dē cūcta festinat
Isti sunt principes hui⁹ mūdi rectores tenebrarū harū neq̄
cie spūales ī celestibz id ē hic ī aere q̄ cotidia //

no ymo ꝯtinuo nobiscū agone luctat᷑ Qui si dnm
ihm̄ xp̄m p̱ v̄tute sacre ꝯīonis ī cordibꝫ nr̄is h̄itare per
sp̱exerit ⁊ vrbē cordis nr̄is pane sacri corpis et
vino dulci sāguis ee ꝯmunita p̱sto tiet᷑ et ad ex
pugnādū eā ꝯ̄nus accede formidat Et si tēptaue
rit pugnare dn̄o ꝯfutat᷑ **Quartus fructus !-**

Quartus sacre ꝯīonis effc̄s est fortitudo Op
timus eī cibus ista meito ꝯfortam᷑ hic est
panis ꝯfortans cor hois et p̱ ꝯsequēs eciā
corpus s spualit vtrūqꝫ Cofortat cor vt r̄sistat tēp
tacoibꝫ vnde et corpus ad īsistēdū ꝯcupiscēcijs q̄
militat ī mēbris nr̄is ī cordis fortitudine ꝯforta
t᷑ Et q̄ mirū si pane viuo pane dī ymo pane dō
totus hō ꝯfortet᷑ ⁊ corpus Sine me ī q̄ ipē dn̄s
ihs nichil potestis facē . Nichil ī q̄ qd debeat p̱
ficē ad salutē Quo eī sine adiutorio saluatoris q̄s
q̄ aliq̄ saluā̄re valeat opa̅i Quomo āt habeat
adiutoriū saluatoris q̄ tāta ipius grā vti noluerit
vt sacrmētū veri corpis ⁊ sāguis ipius crebr̄ accipe
ego oīno vidē nō possū Sacdos eī q̄ ī officio sac
docij ꝯtēpserit p̱ supbiā vl̄ neglexit p̱ accidiā miserū
re q̄ q̄so p̱sūpcōe ita viuit Qua fronte sedit q̄
nō curat sedē pane cordis Qua cogitacone ma
ducat pane laboris q̄ nō vult cōedē pane oīs
delectacoīs Foris saciatus ītus iedia ꝯsūctus foris
ꝯfortatus ītus marcescens Foris viuus ītus mortuus
Redeamus preuaricatores ad cor . et vl̄ deponam᷑ ocio
vl̄ excecamus nome sacdocij qd habemus Similit et
tu q̄ religiōis nomē h̄itu ⁊ p̱fessione suscepisti si
ī ctis ad ꝯ̄tādū p̱stitutis tēpibꝫ eukaristia detrec
tas accipe et diuisas inueniis racionabiles rones q̄bꝫ

qui defensa a vero defensore te subtrahas ne corpi et sang
uini eius dictes Sed quo excusacionis pretendere poteris ne
ad spirituales et speciales nupcias sponsi tui introeas. for
sitan oleum leticie testimonium conscientie bone non habes et io
tardas ad nupcias regales intrare Sed caue ne dum tu
oleum leticie tue ab adulatoribus tuis mendicas et
dum tu illos adulando decipis et ab ipsis deciperis
veniat homo claudendi ianuam thalami nupcialis. adi
tum videlicet regnum celorum et frustra incipias introitum
mendicare hoc autem dico me aliqua experiencia cognouisse
quod homo qui pane corporis et vino sanguinis domini non curauit
dum viueret confortari in accidia cordis sui omni
bus diebus vite sue desidiose vixerat et in extrema cor
poris sui debilitate hoc est in morte non fuerit dignus
inueniri sacro viatico confortari Sed si anime nostre debilitate
et infirmitate omni pugnacionis nostre periculosa perplexitate
vellemus attendere certa audite sacrosanctum viaticum nobis
in tanta caritate in lectum percipere studeremus. Quod perplexum
videtur nobis omne tempus quo nos a tali viatico contingeret se
parari Sed quia nosmetipsos vere miseros nunc te misericors
saluator agnoscimus in nostris prauis consuetudinibus magis
quam in te delicijs delectari amamus miseri fame mori et in
nostris desertibus ingessimus insensati Quintus fructus

Quintus effectus sacre communionis est leticia spiritualis
cogitans omnino expressus Dicitur enim sub duplici
specie panis et vini. panis ad confortacionem de quo
dictum est Vinum pertinet ad leticiam de quo dicendum est
Vnde dicit ambrosius super Manducaui panem meum cum mel
le meo. Vides quod in pane nulla sit amaritudo sed omnis
suauitas sit. Dicitur Bibi vinum cum lacte meo Di

des h9moi leticia ee q nullis pcti sordibz polluat
Quociesq3 eu bibis remissione accipis pccorum et
iebriaris i spu Vn et apl's ait Nolite iebri
ari vino sed iplemini spu sco Vino eni q iebriat' va
cillat & trepidat spu q iebriat' radicat9 e i cristo
et ideo pclara ebrietas q sobrietate metis opat' et ebri
osa delectacione extinguit De hac ebrietate dicit' et
calix meus iebrias q pclarus est Vidim9 quosda
etia adhuc du ista scribung i h vita viuetes
agnoscim9 q h9 veri panis fortitudie et h9 veri vini
letificatione ita iebriati sunt du te ipm dne ihu fortitu
do et gaudium nrm i sacmeto panis & vini perpit
ad altare vt toto illo die pane mate et cosola
cione corporis pot9 no haberent nec rqre Data
est sicut meretibz pcta sua et miserias suas et
vino leticie hus q amaro st aio qr differebat' a
regno et a ta dulci pncia tua biberet et obliti
st egestatis sue Nec miru Dedisti eni eis domie ds
agnoscre & sape qr vinu illud i torcularis crucis fuit
expssu de illo botro cypri vinu rubicudu vinu i
ebrias vinu oim laboru & doloru oblivione idu
ces consolacione adduces Defitit leticia consolacois
tue dne ihu du comedut pane tuu & vinu tuu bi
but hij q nulla consolacione accipiut n a te dne
q nec h9 mudi honoribz nec diuiciis nec deliciis
delectant' q cotidie plorat i sinu tuo et gemit9
& turtureos et qrelas columbinas effudut Paupes
tui st hij q hnt cor receptibile consolacois spiritalis
Nuo i corda ple vanis gaudiis ple vanis do
loribz veru gaudiu posset habeat misei letici
as miserabiles i luctibz termina das Dicat pij
...itie!

gaudi(um) et letari pia leticia cu(m) p(ro)no de p(ro)p(r)io (et) p(ro) illi(us) Sext(um)
Sextu(m) eff(ectu)s est q(uod) digne (con)ficiate sextu(s) fr(uctu)s
largu(m) fec(er)it. Hoc e(ni)m docet ip(s)a sac(ri) canonis
institut(i)a ubi n(on) p(ro) su(m)mis eccl(es)ie membris
n(on) p(ro) inferiorib(us) n(on) p(ro) vivis n(on) pro defunctis ora
t(ur) (et) pet(it)ur ut sc(ilicet) sacrificiu(m) fr(uctu)s p(ro)ficiat ad hono
re(m) p(ec)catorib(us) ad venia(m) p(ro)fiturgis ad redempcione(m). Et nul
lus p(er)tinens ad salute(m) a p(ar)ticipacio(n)e orac(i)o(n)is sac(er)dotis
remanet alienus. Na(m) ut ait basilius. cu(m) q(ui) pro o(mn)i civitate
q(ua)m a(n)t civitate i(m)mo pro o(mn)i mu(n)do legacione fungit(ur) et
deprecat(ur) i(n)iq(ui)tatib(us) o(mn)i(u)m deu(m) p(ro)piciu(m) fieri no(n) solu(m) vive
ntiu(m) sed eciam mortuor(um) gl(ori)e p(ar)ticipatis ee debe(n)t. Ergo q(ui)
de moysi (et) helye (con)fidencia no(n) puto huic supplicacio(n)i
posse suffice(re). Sicut e(ni)m is cu(m) sit (con)missus univ(er)sus mu(n)
dus q(ua)si sit p(ate)r o(mn)i(u)m ita accedit ad deu(m) obsecrans exti(n)gui
q(ue) ubiq(ue) pugnaru(m) est dissipari tumultu(m) paci(que) o(mn)ia. Et b(ea)t(u)s ambrosius largite p(ro) cordis q(uam) dono fuit mu(n)
ne (con)secutus ostendens (et) o(mn)i(u)m i(n) se causas suscipiens. Ergo
iam meor venerande passio(n)is tue accedo ad altare tuu(m)
ut offera(m) t(ibi) de donis tuis q(uo)d tu ip(s)e instituisti et offer(ri)
maiestati tue p(re)cepisti i(n) (com)meoracio(n)e tua pro salute
n(ost)ra. Suscipe ergo illud su(m)me deus pro eccl(es)ia tua
s(an)c(t)a pro p(o)p(u)l(o) q(uem) acq(ui)sisti sa(n)gwine tuo. Et q(uonia)m me i(n)dignu(m)
peccatore(m) i(n)t(er) te (et) eu(n)de(m) p(o)p(u)l(u)m mediu(m) ee voluisti licet
i(n) me testimoniu(m) bo(n)i op(er)is no(n) agnoscas. officiu(m) saltem
dispe(n)sacio(n)is credite. no(n) recuses. nec p(er) me i(n)dignu(m)
salutis eor(um) pereat p(re)ciu(m) pro q(ui)b(us) fr(uctu)s victima saluti(s)
dignatus es ee redempcio. Offero ergo si dig(na)neris p(ro)picius
i(n)tueri t(ri)bulacio(n)es plebiu(m) p(er)icula populor(um) gencius cap
tio(n)u(m) miserias orphanor(um) necessitates peg(r)inor(um) i(n)opiam

debiliũ desperaciones languenciũ defectus senũ suspi
ria iuuenũ vota v̄ginũ lamentaciones viduarũ
fatigaciones temptatorũ. Tu enim misereris omnium et nich
il odisti eorum que fecisti. Vides ne quante largitatis fuit be
atus iste qui dicatur vel dicitur ad altare sacrosancti miste
rijs nullorum miserias dño recomendatus tñ. Ideo et tu
Christianus tale obsecro largitate assume. omnes caritatis vis
ceribus nunquam complectere omnes teum saluari desiderans ut possis
dicere. Non comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus

Septima sacre communionis Septimus fructus ex ea
effectus est augmentacio virtutum. Neque enim domi
nus solus venit ad agnum paschale comedendum sed secum
discipulos suos duxit. Quod autem per numerum discipulorum
in verba virtutum signatur. Decet hec nimirum domum virtutum
quotiens introierit si homo portator aque id est pia lacrimas
ćtiebs et duo discipuli id est caritas dei et proximi dño
prparauerit locum illum id est cor tuum ut sit cenaculum
ǵtũ dẽ sẽtũ. Cenaculum quippe eleuatum a terra celestia de
siderans in quo dñs ihus cenare dignetur. Ego sto inquit ad
ostium et pulso si quis aperuit michi ianuam intrabo ad illum et
cenabo cum illo et ipse mecum. Dicit et grande in longitudine
per paciencia et longanimitate et in longitudine per caritate ta
inimicos quam amicos complectentem. Dicit sẽtũ per equalitate humili
tatis et pusillos mansuetudinis. In talem domum ipse
agnus paschalis venire dignatur in tali domo recipi
et comedi delectatur. Dicitur autem ex corporali cibo vires
corporis multiplicantur et crescunt ita ex cibo spirituali
virtutes spirituales augmentantur. Cum enim sit caritas
quo Christo coniunctione in animam et se cum anima vnum faciente
caritas non augmentaretur in anima. Dilectio ex Christo est
pax mia paciencia humilitas bonitas ceteraque virtutes per

mo dns & creator virtutu ipo i habitacio cord' itin
te ipe tanq sponsus largissimus sponse sue confert totu
qd hz ymo totu qd est. ita ut de munere sponsi fiat
ipa sponsa particeps caritatis z pacis mue & pace ce
terarumq virtutu ipius. Hz & virtutes singule ex iunctio
ne sponsi cu sponsa accipiat incrementu ita ut amans
fiat amancior paciens paciencior. humil' humilior. Et nl'
la omno virtus remaneat q ad introitu dni virtutu mul
tiplicacione no accipiat et augmentu.

Octauus fructus

Octauus sacre conionis effectus est viuificacio. Ego
sum inquit panis viuus q de celo descendi. Siquis
manducauerit ex hoc pane viuet in eternu. Et
iteru. Dicit inquit misit me viuens pr et ego viuo
ppt prem & q manducat me viuit ppt me. Vn augus
Loquens e de corpe & sanguine suo quor esca dns dix
it ee corpus suu et sanguinez potu. Sacramentu fidelium
agnoscunt fideles audientes aut qp aliud. qm audiunt
Cu ergo comedas tale esca & tale potu dixisset. Nisi
manducaueritis carne mea et biberitis sanguinez meu
no habebitis vita in vob. Et hoc dixit de vita qs ali
ud psumeret qp vita. Erit aut hoi illi mors. no vita
q mendace putauerit vita. Cu ergo scandalizati essent
discipuli dicentes durus est hic sermo qs pt eum
audire. Respondit dns. Si ergo videritis filiu hois
ascendente ubi erat prius. putatis qr de hoc corpore
qd videtis partes facturus sum & daturus vob. Certe q
integer ascendere potuit consumi no potuit. Ergo de cor
pore & sanguine suo dabit nob salubre refectionem
et tu magna breuiter soluit de sua integritate qsti
one. Manducet ergo q manducat. et bibat q bi
bit esuriat & siciat. Vita manducet vita bibat

Illud manducare reficit sed sic reficiens ut non defici
at unde reficiens. Illud bibe quod est in vivere. Manduca
vitam bibe vitam habebis vitam et integra est vita. Cum
autem hoc erit id est vita uniuscuiusque corporis et sanguinis xpi
si quod in sacramento visibiliter sumitur in ipsa veritate spiritua
liter manducetur. Audivimus enim ipsum dominum dicentem Spiritus
est qui vivificat. caro non prodest quicquam. Non enim caro pro
desset si caro dei non esset. Deus ergo in homine manens
ipse vivificat nos nunc ad vitam gracie ut manducantes
eum vivamus per eum. postea vero vivificabit nos ad vi
tam glorie . glorie ut manducantes eum qui est panis
vite vivamus eternum. Nonus fructus venerabilis sacramenti

Nonus sacramenti effectus est illuminacio ad cogni
cione dei et sumentis ipsius. Ipse enim eius corporis et
sanguinis ipse est lux vera que illuminat
omnem hominem suo corpore et sanguine digne communicantem. Unde
per contrarium videmus quod qui nolunt sepius sacramentum communionem
accipere vel qui indigne accipiunt homines sunt non in
telligentes comparantur iumentis insipientibus et similes fiunt
illis et fiunt sicut equus et mulus quibus non est intellectus.
Nos etiam ad literam fenum fuisse ob hanc causam in vitas patrum
tali relacione docetur. Iuvenis quidam feminam adamavit
que cum potiri non posset consuluit consilium demonis qui ait
Ergo illam in diversa forma equina et cum ejecta fuerit a
viro suo tu illam recipies et ei iungeris. Mutata
igitur mulier ita ut equa omnium oculis videtur non ab
iecit eam vir sed fune collo eius circumdato duxit eam
ad oratoria sanctorum diversorum sed nichil profecit. Tandem
de motu aliorum duxit eam ad beatum macharium
qui ad huc eo tempore in heremo morabatur. Cuius discipuli
eius viderunt virum ut putabat equam ducentem

dixerunt viro dei Ecce vir duces equam At ille Ego
q(ue) equm non video. Vos eq(ui)d(em) siles q(ui)b(us) m(u)l(ie)r ei videt(ur)
Cu(m)q(ue) vir ille cu(m) suis adductus i(n)dica(sse)t petere(n)t(que) suffragi
um. Vir s(an)c(tu)s f(ac)ta or(ati)one forme humane i(n)stituit m(u)l(ie)r(e)m
Increpans q(uod) illa q(ue) dyabolo tale(m) i(n) se dedit p(otes)tatem
causam etiam i(n)dicauit Hoc i(de)o i(n) te potuit operari dyabo
lus q(ui)a ad s(an)c(t)am d(omi)ni corp(or)is et sanguinis d(omi)ni ih(es)u (christ)i accedere
non curasti Quasi vis formam ho(min)is i(n) a(n)i(m)a et corpore re
tinere sepius viuificis (com)m(un)ica sacrame(n)tis Heu q(uam) m(u)lti i(n) bes
tiales formas i(n) a(n)i(m)o (com)mutant(ur) et obscurant(ur) i(n)sipie(n)tes cor
dis quod verum lumen. Celum terram angelos et ho(m)i(n)es il
luminat i(n) sacro corpore et sanguine tuo cu(m) tuis a(n)i(m)ab(us)
(com)m(un)icare non curat. Inde abiecto soli et diuinaz appetit(us)
luxuria corpal(is) et diuinaz (con)suetudo iudicia(que) et odi
um s(an)c(t)e humilitatis. amori nundine castitatis et sobri
etati se(n)sui carnali et spiritualib(us) laborib(us) extincto ro(ti)o(n)is
et veritatis lumine p(re)ferunt(ur). Experientia namq(ue) agnoscim(us)
q(uod) h(omin)es q(ui) ad te d(omi)ne ih(es)u (christ)e accedere (con)sueuerunt ut
te i(n) sacrame(n)tis tuis sentiunt ita ut de die i(n) diem
illuminet(ur) ut o(mn)ia p(re)sentia despiciat et(er)na deside
ret i(n)sidias dyaboli p(er) tuam illuminatione(m) agnoscat
et q(ui)cq(ui)d p(er)tinet ad ro(ation)e(m) et veritate(m) p(er)tinet no(n) ignoret De
nique dixit ille q(ui) dixit Accedite ad eum et illumina
mini et facies v(est)re no(n) (con)fundent(ur). Item gustate (et) videte
te q(uo)m(odo) suauis e(st) d(omi)n(u)s Nisi e(ni)m ad verum lumine verum ac
cesseritis no(n) illumina(bi)mini ut videatis veritate(m) de
vobismet ip(s)is de p(ro)ximis de t(em)p(or)alib(us) de et(er)nis. Nisi
gustaueritis no(n) videbitis q(uo)m(odo) suauis est d(omi)n(u)s. Nos
ergo q(ui) debemus lumen a(n)i(m)e n(ost)re potissimum a vero
lumine mendicare no(n) grauem(ur) ad ip(su)m accedere ip(su)mq(ue)
gustare. —— Sequitur decimus fructus siue effectus sac(ramen)ti

Decimus donis fructus est pax cordis quam operatur
in nobis ille qui cum post resurrectionem suam corpus
suum discipulis videndum et etiam contrectandum of-
ferret dixit Pax vobis. Quod cum tunc in auribus corpo-
ralibus foris sed non sine mysterio loquebatur discipulis hoc
etiam nunc in auribus cordis discipulis suis amatoribus suis
cum ipsum eundem corpus in sacramento panis et vini ad al-
tare susceperunt iterum loquitur cum effectu. Effectus enim huius vocis
pax vobis est ille cum pace sua pacem veram qua ipsi deo
nostro et proximo copulamur cordibus devotorum sibi pacificus
noster infundit. Non autem hoc intendo dicere quod devotos immis-
si fiat ad exercicium disciplinae ad corripiendos inquietos
cum spiritus sanctus propter hoc in ignis sit figura datus ut cum ipse
in nos advenerit zelum nos disciplinae faciat exercere. Et
ipse dominus noster agnus mitissimus de se dicit Quoniam propter
te sustinui opprobrium operuit confusio faciem meam Extra-
neus factus sum fratribus meis et peregrinus filiis matris meae Quoniam
zelus domus tuae comedit me. Sic ergo pacem studeamus
habere ne deseramus rigorem disciplinae sic proximum corri-
gamus exterius ne pacis mansuetudinem deseramus. Quod
pater utrumque eucaristia mirabiliter digne sumpta et
tam in quiete quam in bello pacem mansuetudinemque custodit.
Nec mirum. Sic enim cibus vadens in corpus quosdam qui ad-
huc ieiunant irascuntur cum sumptus fuerit mitiores facit
quanto magis iste cibus spiritualis panis supersubstantialis panis verus
panis vivus pacificat et mitescere facit animam se sumen-
tem. Mirabiliter dulciter sentiunt hanc pacificationem filii
dei qui devotos vero filio dei fiunt filii dei. In multum ipsam
dulcedinem sentiunt istum sacre devotionis effectum ut etiam
provocati a pacis itinere stabilitate non possunt avel-
li. Irascuntur quidem aliquando pro deo et propter perdicionem

aiaz sed mites st seruiut foris p increpaciones h
ita diligut increpatores qr a fructu frumeti et vini
diuini saciati i pace i idipm dormiut et requiescunt

Vndecimus effcus est sapor fructus vndeci9
spual' Respiratus est iste sapor. ut puto
delcacio ciboz spualiu Omes at vtutes cibi
aie st. Delcabil' cibz hulitas caritas pacia casti
tas mia Cuiat at apl's hunc cibu spc ita dices
fructus at spc e caritas gaudiu pax pacia longanimi
tas boitas benignitas masuetudo fides modestia
cotinecia castitas Nam multi st qbz fructus iste no sapit
habet ei sicut ait apl's ide vnusqsq cena sua qd
e cuilz delcacio qua ppoit cene dnice ad maduca
du Sz paupes spu q cene dnice nulla cena ppo
nut i fructu spus delcant sapore spc sibi i spuali
cibo corpis et saguis istituto Videqso eos qbus
ipe panis agelor no sapit id e q no delcant
coicare corpi et sagui dni quo etia oez esca
abhoiet aia eor id e nulla vtute delcentur
ita etia vt appropiquet ad portas mortis Vti
na ifirmitate sua recognoscat et clamet ad dnm
et accipiat vbu di filiu di dnm ihm xpm
coicent corpi eius et sagui vt sanet ab effime
ra aie q qqi cibi sumptu fuerit isipidu reddit Co
edat veru pane q de celo descendit omez hnte
delcacione et odore suauitatis Epulet iusti et
delcent i cspcu di et delcent i leticia Au
diat et psalta ad dnu eos iuuitu iuitatem
Audite iusti audietes me et comedite bonu et de
lcabit i crassitudie aia vra et fecia vobis

cum pactum sempiternum misericordias dauid fideles Hic est
et panis quem preparasti in dulcedine tua pauperi deus in quo
est magna multitudo dulcedinis tue quam abscondis
ti timentibus te. perfecisti eis qui sperant in te. Dicamus
ergo orantes cum beato ambrosio. Panis dulcissime
Ihesus omne delectamentum et omnem saporem suauitatis qui
nos spiritualiter reficis et in te numquam deficis. Comedat te cor
meum et dulcedine saporis tui intima repleantur visce
ra anime mee vt dum te solum et vere dulce gustauero in
forti palato anime mee quicquid ad dulcedinem spectat perti
net valeam persentire Duodecimus fructus

Duodecimus et summus et optimus sacre communionis ef
fectus est unctio siue vnitas qua deo iungimur et
vnimur. Quis ita totus mortuus ad istam vnitiuam
unctionem non toto corde suspiret. Quis non exultet in
gaudio inenarrabili et extra seipsum exiliat et saliat to
tus in deum cum audiat dominum dicentem Qui manducat
meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et
ego in eo. Etenim ipsius domini professione et fide nostra
caro est vere et vere sanguis est. Et hec accepta atque haus
ta id faciunt vt nos in christo et christus in nobis sit. An
ne hoc veritas non est. Contingat plane his vera non
esse qui christum ihesum verum esse denegant. Est ergo in nobis
ipse per carnem et sumus in eo dum secum hoc quod nos sumus
in deo est. Item post pauca. hec ergo vite nostre causa est
quod in nobis carnalibus per carnem christum manentem habemus vic
turis nobis per eum ea condicione qua viuit ille per patrem
Si ergo nos naturaliter secundum carnem per eum viuimus id est
naturam sue carnis sumus adepti quomodo non naturaliter secundum
christum in se patrem habeat cum viuat ipse per patrem.

Ite si ve ibu caro fcm est et nos ve ibu carne fcm
cibo dnico sumi9 quo no naliter manet i nob quis
timad9 est q et naz carnis nre ia iseparabile sibi
ho nat9 assupsit et naz carnis sue ad naz etne di
uitis sb sacrameti nob cicare carnis admiscuit
ita eu oes i do sumg qz et i xpo pr est et xpc
i nob est Si ergo ve corpis mi carne xpc assup
sit z ve ille ho q ex maria nat9 fuit xpc est nos
qz ve sb misterio carne sui corpis sumim9 . ecia
p hoc unu eim9 qz pr i eo est et ille i nob
De ista eciam imitte q do i pticipacione sacr sci
corpis z sagnis ipi9 unim intelligi pt ecia illud
augusti dnica cap me i regione dissilitudis ta
qm audire voce di de excelso Cibz sum grandiu
cresce z manducab me Nec tu me mutabis i
te sicut cibu carnis tue sed tu mutaberis i me Quam
felix cibz qz desideabil qz potes cibz q hoies come
dete i deu q est cibz ipe imitat Et btus ambrosi
us . Quanta igit cordis ctricione et lacmaru fonte
qnta reuerencia z tiore diuinu istud et celeste sacfi
ciu e celebradu dne ubi caro tua i veitate sum
itur ubi sagnis tu9 i veitate bibitur ubi yma su
mis iugitur Quod tn ymu sicut ho peccor est
Quod tn sumu sicut ds Et ecce i acione sac altaris ho
peccor do iugitur et unitur mediante mediatore dei et
hoim hoie ihu xpo Pe Rogo te dne p quem sa
crosctm et viuificu corp9 et sagnez tuu misterio
qpio cotidie i eccia tua pascim et potam ab
luim et scificam atq unius sume diuinitatis par
ticipes efficim da m vtutes tuas scas Beatus

quorum Gregorius Debemus itaque cotidiana deo sacrifi-
cia lacrimarum et cotidianas eius carnis et sanguinis
hostias ymmolare. Hec namque singulariter victima ab eter-
no interitu animam salvat, que nobis mortem unigeniti per
misterium reparat. Qui licet surgens a mortuis iam
non moritur et mors illi ultra non dominabitur, tamen in
se ipse immortaliter atque incorruptibiliter vivens in hoc
misterio sacre oblacionis pro nobis iterum immolatur.
Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutem
partitur, eius sanguis non iam in manus infidelium sed in ora
fidelium funditur. Hinc ergo pensemus quale sit sacrificium
quod pro absolutione nostra passionem unigeniti filii semper
imitatur. Quis enim fidelium dubium habere possit in ipsa
immolacionis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri, in
illo ihesu christi misterio angelorum choros adesse, sum-
mis yma sociari, terrena celestibus iungi, unum ex visi-
bilibus atque invisibilibus fieri. Ad hanc beatissimam unita-
tem totis viribus anime suspiremus, ad sacratissimam commu-
nionem dominici corporis et sanguinis cotidie festinemus, et frus-
tra et inaniter nos illo die vixisse estimemus quo ad
communionem sacram non accesserimus vel saltem sacris missa-
rum solempniis neglexerimus interesse. Hoc autem in fine libel-
li sive epistole duxi necessario apponendum quod cum quidam sint
qui sepius communicare desiderent, quidam vero sepius abstinent. Ita
utique se habeat ut qui manducat non manducantem
non spernat, et qui non manducat manducantem non iudi-
cet. Qui christum sibi necessarium iudicat et ob hoc eum
in domum cordis sui et corporis sui recipit sicut fecit
Zacheus qui christum recepit gaudens et divitias suas in
optimos usus convertit. Qui vero abstinet a communione

sibi melius putant sit ymitatores illius centurionis
qui domino ad domum illius volenti intrare dixit Domine non
sum dignus ut intres sub tectum meum Qui accedere
ad altare domini delectantur sperando amando desiderando
et non accedentes non contempnendo accedant Qui longe
faciunt seipsos indignos iudicando se humiliando seip
sos lamentando et accedentes non iudicando ad tempus
abstineant et ita vivant ut tunc dignius mereantur
Caveant autem accedentes ne irreverenter accedant Caveant
autem abstinentes ne negligenter abstineant Sed tam abstine
tes quam communicantes spiritualiter communicent ut sit sanctifica
ti in veritate ut impleatur in omnibus peticio Christi dicentis
ad patrem Pater rogo ut omnes unum sint sicut tu pater in me
et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint. ut sint unum
sicut et nos unum sumus. ego in eis et tu in me ut sint
consummati in unum Quam unitatis consummationem utinam
consequamur utinam consequamur virtutes et dulcedo ihesu Expli
cit tractatus de xii fructibus sive effectibus sacramenti
Sumere corpus domini sit melius an sepe Augustinus
de verbis domini Panem nostrum cotidianum da nobis hodie
Si cotidianus est cur post annum sumis illum sicut greci
in oriente consueverunt. Accipe cotidie quod tibi prosit Sic
vive ut cotidie merearis accipere Qui cotidie non
meretur accipere non meretur post annum accipere Ergo tu au
dis quod cotidie quociescumque offertur sacrificium mors domini
annunciatur. elevacio domini significetur et remissio pecca
torum et panem istum cotidianum vite nostre necessarium non
assumis Qui vulnus habet medicinam requirit. Vul
nus habemus quia sub peccato sumus. Medicina est celes
te et venerabile sacramentum Item Augustinus Cotidie

coicac̄e nec laudo nc̄ vitupo Sed laudo ꝓpt' neg
ligentes scʒ·a/o vitupo ꝓpt' bonos·s· q nullus moꝛ
lis cimus sꝛ ꝯscij·oibʒ tn̄ dn̄icis diebʒ ꝯsulo ꝯi
care Jtē dicit btūs ambrosiꝰ·Qua cotidie pecco co
tidie debeo accipe medicinā Jn vita sp̄em legit̄
btūs appolloniꝰ dixisse Cotidie debemꝰ ꝯicāe mys
terijs xp̄i ne forte q se logefecit ab hijs loge fiat
a dō Qui aūt frequēciꝰ hec suscipit frequēciꝰ sium sus
cipiat saluatorē q dicit Qui manducat carnē
mea et bibit sāguiē meū i me manet et e
go i eo Jtē dicit Qui manet i me et ego i eo
hic fert fructū mltū id ē gr̄az mltiplicē·De
q i sermone quodā ꝑlixo Quos fructꝰ hijs vsi
nō bʒ collige vꝫ Danat et absoluit pmunit puri
ficatqꝫ Reddit ꝯfirmat ꝯmutat viuificatqꝫ Jm
pellit sociat icrassat glorificatqꝫ Danat·s· vulne
ra·i· pcc̄a et lauat maculas aīe·Et absoluit·a
reatu culpe et pene debite vl' ex toto vl' magna
pte vt di[2] s[r] [i. marcij] mathei Pmuīt ꝯtᵃ dyaboli tep
taciones·Purificatqꝫ·ab iportunis cogitacoibʒ et af
fcibʒ vn̄ i collecta Purificet nos qs̄ et̄c Reddit
scʒ pdita·Sicut eī cibʒ corpis i-staurat q p
ifirmitatē ꝯsūpta sunt ita cibʒ iste q p pcc̄a ꝯsūp
ta st i mēte·Cofirmat i bono·qꝛ sicut cibʒ carnis sic
corpꝰ sic panis iste mēte ꝯfortat ꝯtra tribulaci
ones·Comutat i corpꝰ xp̄i vt eiꝰ fiat mebrū
vn̄ dicit augꝰ Cibʒ sū grādiū cresce et māducā
bis me et̄c·Viuificatqꝫ mortuos vn̄ dn̄s Qui
manducat me viuit ꝓpt' me·i· p me Jmpel
lit desideriū qꝛ mouei facit aīas sc̄dm volūta

re xpi no scdm volutate sesualitatis vel so
putis Donat scte tuta Incrassat delicys di In
comedite bonu & delectabit i crassitudie aia
vra. Glorificatis q hoc sacmetu est pparacio
ad gloria & eius adeptio Un dns Qui manduc
cat ex hoc pane vivet ietnu Edet paupes &
saturabut ꝛc Ho Mana no descedit quoda fine
core ita illud scissimu sacmetu no pcipit sine mul
tiplici supradicta gra Per hoc etia sacmetu libe
rat aie defunctoz q hr auctoritate q quato sepius
p eis offert hoc sacmetu tanto citius liberat In
nocencius papa dicit No solu lavit nos xpc a pec
catis nris i sagwe suo i cruce. verum etia cotidie
saluat nos a pctis nris i sagwe suo qn accipi
mus corpus & sagwez sui hylarius epc dicit Si
no st tanta pcta vt excoitet qs no se dz a medicina
corpis & sagwis dni separe Sctus bernardus dicit Du
o opat i nob hoc sacmetum vt videlicz sensu
minuat et i gravioribus pctis oio asensu tollat.
Et si sepe labimur restaurabimur sepius labemur si hoc
cibo no aforciemur hostia cadida e i q innoce
cia. q mltis graius vnitas Modica humilitas piu
prij i q notat paupertas Ho p fide et priuaz de
pcto resurgens efficaci imedio indigebat qd gracia
pseverandi i bono aferret sed nlla efficacior erat
medicina q caro xpi ergo necium fuit hoi car
ni xpi sociare Na cu crebro casus crebru ex
pcat asiliu resurgendi ne recidivet i nobis
malicia Ho rmediu nris est crebro casibus ap
ponendu Curare q diu corpus xpi maneat in

altai et ꝯsumete vtru i corpet ei et sit in
stomacho sicut aliq panis Solucio lombardus dicit
q i altari manet q diu manet ibi aliq for
panis Sz an sumens illud sumat i ore et deste
dat p guttur dicit ee dubiu qz auctor dicit q
eodem momento et i manibz sacerdotis i altari te
net et ministerio angeloz i celu rapit ꝯsociadu
corpi xpi her vba sic itellige tenet ad forma
i fert. rapit ministerio angeloz. ad sbaz panis q
rapit id est rapta et inuisibilit trasbat i ce
lu .i. i corpus celeste qd dicit associadu corpi
ad forma i fert que ꝯsociat corpi cu sb ea i
cipit ee corpus xpi Et pt dici q i sumete ma
net male corpus donec i eo aliq for cuiuspa
nis no tn i corpat ei qz cibz aie est no corporis
vt ait augus Int duos opiones melius videt
vt dicat tn diu ee i sumete q diu spes et
sapor i ore sentit Ite si post ꝯsecratione calicis
aliud vinu ifudat illud nec tn sit i sagui
ne nec sagui ꝯmiscet Ite nondu ꝯsecrata
panis et vini porcio dicat trasie i corpus et
saguinez xpi q i xpm. Gra xpi est nome pso
ne illius q est deus et ho. et mutacio fit de sba
panis i sbaz hois no dei Itaqz no dicimus hic
est xpi ne panis videat i sbaz deitatis sz hoc
e corpus xpi quamuis iteger xpi sit Comedite ait
dns Si dns carne sua dedisset nob ad oscu
ladu vl amplexadu seu ad contrectadu magna
q eet Nuc vo dedit se ad comededu dices
comedite Ad q hoc ihu . O sacrametu pietatis

O signum virtutis o vinculum caritatis precio dedit se
nobis ad amoris argumentum ut per hoc amorem
suum nobis ostenderet et nos ad eum amandum accen
deret Secundo ut nos sibi incorporaret Unde ait augustinus
Cibus sum grandium cresce Tercio ut nos vivificaret unde
ego sum panis vivus Quarto ut nos nutriret gracie et
devocionis incremento Quinto ad robur resistendi hos
tibus quia oportet nos exercitari ad virtutes scilicet pugnando contra vi
cia operari bona pacienter sustinere adversa Bonaventura et
si sepe labimur restabilit sepius labemur si hoc
cibo non confortemur Sexto ad delectandum in eo unde
panem de celo prestitisti eis omne delectamentum in se habentem
Septimo ad medicinam omnium membrorum De quadam
sancta virgine legitur quod de carne viva et corpus christi sumere
De quodam monacho legitur quod toto die post missam ha
buit os mellitum Alio videbatur spiritus in missa quod
tantum gaudium haberet quantum symeon qui christum ha
buit in ulnis suis Magister in sententiis Augustinus Coti
die communicare nec laudo nec vitupero omnibus tamen dominicis
diebus communicandum hortor Si tamen mens in affectu pec
candi est gravari magis dico eucaristie percepcione
quam purificari Sed licet quis peccato mordeatur si peccandi
non tamen de cetero habeat voluntatem et satisfaciat
lacrimis et oracionibus accedat securus Sed hoc de illo
dico quia mortalia non gravat De efficacia huius sa
cramenti dicit magister quod est venialium remissio et vir
tutum augmentacio Innocencius Eucaristia liberat
a malo et conservat in bono delet venialia et ca
vet mortalia Huius eciam virtute sacramenti univer
se virtutes augentur et omnium graciarum fructus exuberat

Et radicatio caritatis cotidie minuitur per venialia
ideo oportet instaurari per hunc cibum Et si non habet ho
venialia nichilominus tamen fervor et radicatio cari
tatis vigoratur Hoc tamen sacratissimum sacramentum fre
quentare relinquitur iudicio et conscientie uniuscuiusque qui se
ad hoc viderit bene dispositum Septem sunt in prepara
cione corporis domini scilicet credere cogitare et intelligere . amare
quod est medium inter tres precedentes et subsequentes que
ab eo oriuntur post ymmo inherere unire Septem
similiter sunt in haustu calicis scilicet contemplari mirare pas
sionis sitire bibere inebriari dormire inquiescere exi
de vita eterna sequitur Explicit Ex canonibus

Si post illusionem nocturnam corpus domini sumere vel
missam debeat quis celebrare Dicitur autem beatus gregorius
illusio que per soporem solet accidere aliquando ex crapula ali
quando ex nature superfluitate vel infirmitate aliquando ex cogitatio
ne descendit Et quidem cum ex nature superfluitate vel in
firmitate evenit omnino hec illusio non est timenda sed tamen
modo lotus aqua valet se divinis sociare sacramentis Cu
m vero ex appetitu gule evenit habet exinde reatum non
tamen usque ad prohibitionem sacramentorum percipiendi vel
missarum solempnia celebrandi cum fortassis aut festus
dies exigit aut sacerdos aliquis in loco deest Nam si non
assunt qui impleant misterium valeat illusio per crapulam
facta a perceptione sacri misterii prohibere non debet Sed ab
immolatione divini sacramenti abstinere debet quousque
dignus fletibus et continuatis et lacrimarum effusione lotus
attendere item valeat ad sacra misteria Si vero
ex turpi cogitatione vigilantis oritur illusio nocturna dor

mictis pat; aio reatus sui Neuqz ei uidet mlier
ad concupiscendam eam iam mechatus e eam i corde suo In
corde ipso no i corpe Quociens ergo tal' illusio e
uenit humlit se subtrahat a diuinis sacmetis et pus
p aqm abluat sordes corpis et p pniam uulnus cor
dis Cu ei illusio ita nascit ut aliqn tpibz fa
tasus mlru no fedet no est petm ut i collacoi
bz pmi qda ait Ingenitus huor ut qa rpleuit recep
tacula sua necce est ut meatibz egerat Mis
sa di qi trasmissa vl qi trasmissio eo q ppls fi
del pces et oblaciones suas p misteriu et oro
ne sacdotis ad deu trasmittit q mediatore
it se et illu ee cognoscat Ite missa e Missa
nichil aliud itelligit qm dimissio et absolucio
cu ppls a solepni obseruacione dimittit Vel mis
sa est id e directa et psta e pro nob oro et
oblacio.

Deo gras

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

In noie dni amen

~~Iste liber monasterii stella clare … de … in ... ~~ ~~… …~~ ... de … … …

~~Iste liber pertinet conventui domini Johannis …~~ Datus est nobis iste tractatulus a dno Theoderico de Dunslake altarista in Ghesham ex parte testamenti dni Thome de hunpe quondam pastoris in hystwelt. Orate pro eis. Orate pro eis.

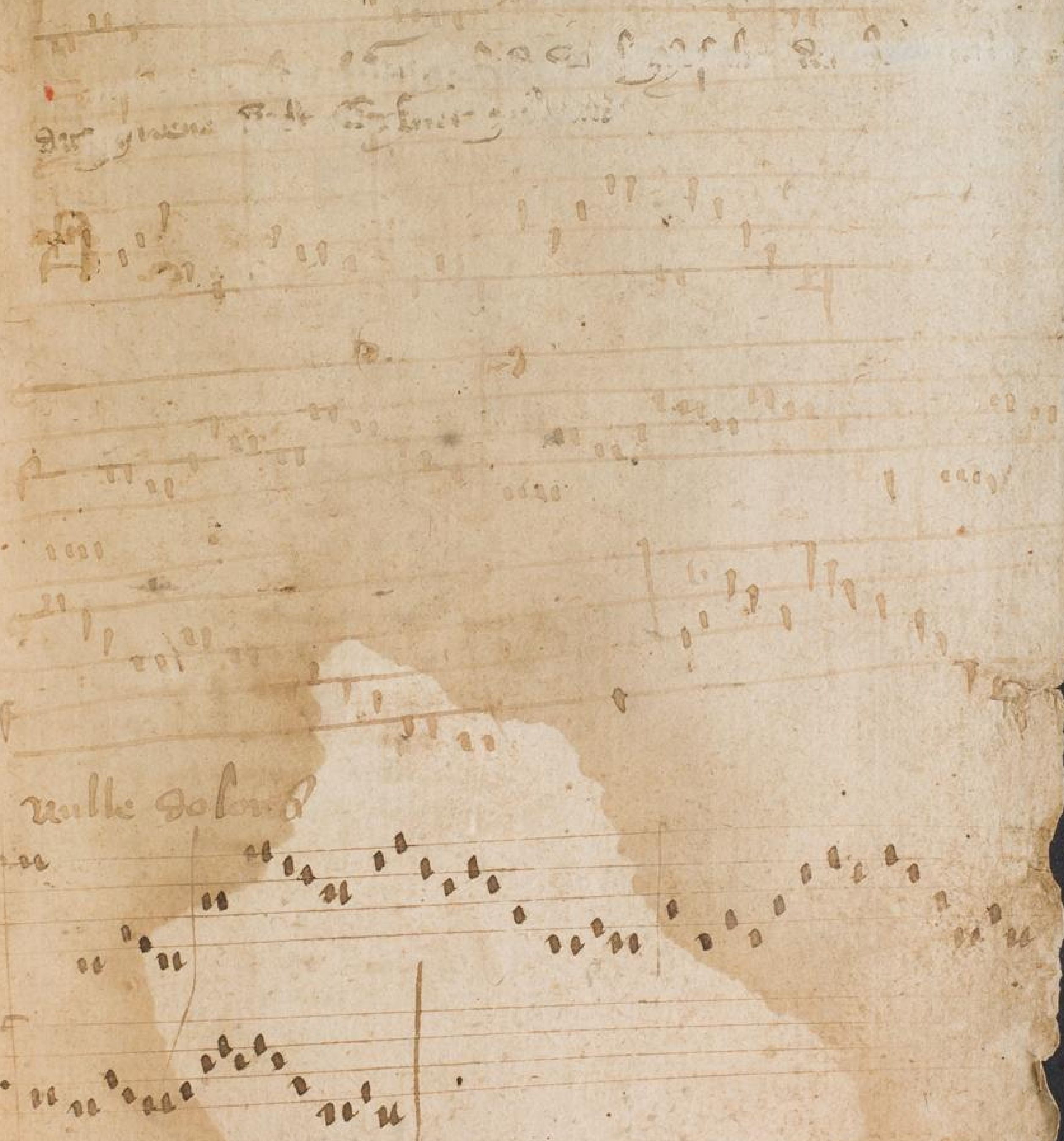

In medio nebule id est peccatorum [illegible] quasi stella
matutina prout perfecti ad omnibus sacerdotem fidei
et [illegible] in hijs [illegible] lucet splendore ferv
[illegible] fert [illegible] dicit lectionem vigilans [illegible]
[illegible] ipsum dolem defectum lune communitatis [illegible]
tempore lucescit sedentis estate [illegible] splendore luc
splendore fert sermo vos estis lux mundi fert
dorem sed in predicacione [illegible] tenebrosa [illegible]
actus [illegible] sacerdos magnus dicit lectionem id est
facit peccatorem qui est in tenebris ignorancie [illegible]
[illegible] ibi bonus servus quem cum dominus venerit
invenerit vigilantem dicit qui dicitur sed pro bona fama
et honestam conversacionem prout ipsum solem id est xpo
qui est verus sol iusticie sed miles qui dominum suum
precedit occidendo inimicos suos gladio acuto ut
mortem mundo vincat xpo defectum lune communitatis
id est sancte ecclesie per persecucionem unde quasi infirmatur
et non infirmatur [illegible] tempore lucescit id est in tempore
tribulacionis apparet in calore fidei sedebis estate [illegible]
in [illegible] a fructu [illegible] et ceteras [illegible] qui
potuit transgredi et non est transgressus et potuit facere
malum et non fecit [illegible] in [illegible]
dispositiones iusticie in sanctis in ecclesia dei sed activum et contempla
tivum prelati. unusquisque in sua vocacione et in suo ordine
vel ministerio vel officio ut videat unusquisque dominus
in una [illegible] fideliter in vinea operando [illegible]
multi sed prelati sive sacerdotes [illegible] pane digni
[illegible] et [illegible] panes et vites qui multos
et vites [illegible] quando multa operari [illegible] panis
fideles [illegible] caritas [illegible] facit [illegible] honest
ut [illegible] bono [illegible] pastor
[illegible] pastor [illegible] sua [illegible] dominum est [illegible]
amas me [illegible] amas me plus his [illegible]
natos [illegible] plus [illegible]
oves meas [illegible] melius [illegible] amat [illegible] plus
me id est [illegible] non est me dignus [illegible]
amare [illegible] ille [illegible] amat [illegible]
plus diligit

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

p(ro) honorem dei. Aug(ustinus) de vita x(rist)iana illi v(ide)n(tur) de(m)um digni(tatem)
qui nichil aliud q(uam) no(m)en d(omi)ni glorificando querent. Unde Ier(onimus)
pauci volunt p(ro)p(te)r op(er)a sustine(re) paup(er)tate(m) cruce(m) [illegible] d(omi)ni
sed cupiunt divicias honores et dignitates huius mundi.
Tales enim non suscipiunt curas a(n)i(m)ar(um) vel prelat(ur)as p(ro)p(ter)
cur(am) vel p(ro)p(ter) [illegible] d(omi)ni s(ed) p(ro)p(ter) honorem. Unde [illegible] enim a(n)i(m)ar(um)
non debet honori s(ed) oneri. [illegible]

Multiplex est enim questio quo pastor vel sacerdos
curam suam intraverit vel quo in ea vivit
vel qualit(er) eam regat vel quo p(re)mium eterne
vite expectat. vel p(ro)p(ter) quem finem eam susceperit
vel ut pascat gregem sibi commissum verbo et bono ex(empl)o
vel ut pascatur a grege. Unde hic non pastor s(ed) [illegible]
nominat(ur) ab hoc verbo pasco is. [illegible] a pastor [illegible] in
ezechiele. [illegible] pastores pascebant se et gregem meum
non pascebant.

Nota [illegible] enim eterna [illegible] [illegible] dicit Ioseph
[illegible] Ioseph fratribus de pastoribus [illegible]
[illegible] vobis non videbitis faciem
meam [illegible] fratrem [illegible] minimum [illegible] qui
[illegible] ne oblivisceret(ur) maiorem. Unde illud [illegible]
[illegible] de manu tua requiram [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pastores [illegible]
[illegible] Unde [illegible] pastor vel sacerdos
quo curam suam [illegible] vel quo eam regat vel [illegible]
[illegible] in ea vivat vel [illegible] finem ea susceperit vel
quo premium [illegible] [illegible] [illegible] a deo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo
[illegible] [illegible] [illegible] commissum pascebat verbo
et exemplo. [illegible] ne pasceret ab eo neglexerit et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicit [illegible]
manibus ne possit se defendere et pedibus ne possit effugere
[illegible] in tenebras exteriores [illegible] [illegible]
[illegible] plus dilexit [illegible] quam [illegible] salutem
p(ro) quibus filius dei mortem sustinuit [illegible] [illegible] de
[illegible] et [illegible] suspiravit in [illegible] [illegible]
[illegible] in penis [illegible] glorificatus eum [illegible] huius vite
[illegible] [illegible] in tormentis et [illegible] [illegible]

ardentem in inferno et ardeat in olen inflamma unde ipsa
Apportavi te fatuam sed galli gallinaceum qui portatur
de foro pedibus sursum erectis et capite dimisso et
decoquitur aqua et tamen decoquitur in olla gehennali variis
cruciatibus ut penitus tabescat culpe quod non emisti
non comedisti et tamen aliis maior deputabaris sed gallus
gallinaceus maior est aliis pullis etc.
Ubi cum beneficium alicui porrigitur valde gaudet
sed non querit quis primo status quomodo sit
in ecclesia sed quantum valeat in temporalibus unde iam
parum curat quis curam animarum suscipiat vel mereat
vel quis eam regat. vel in ea vivat et in eam nec
symonia abhorret sed heu iam in pluribus durat quamvis
Si quis ea mercede conducit ecclesiasticos vel beneficia
querit ut inde habeat vitam noctem hic prius ordine
ut celestia mereatur. longe eam melius ei esset arare
vel mendicare unde unde Johannes in ecclesiastico Amicos
intrat in ovile per ostium i. christum sed ascendit aliunde
ille fur est et latro. fur furando sibi vivens et
aliis latro occidendo animas. fur non venit nisi ut fu-
retur mactet et perdat. furetur vivens mactet animas
corpus et perdat animam in gehennam.
Quilibet cum pastor vel sacerdos tenetur habere in se
tria scilicet scientiam eloquentiam et bonam famam vel vitam
Scientiam debet habere librorum divinorum et corporis intelligentie
etiam in quibus deum primo cognoscat et postea se
ipsum et alios. Bernardus multi multa sciunt se ipsos
nesciunt. eisdem alii se ipsum non cognoscunt quod nihil sic
licet et cum perfectissima scientia inter plures scientias valet
cognoscere se ipsum. unde Augustinus in libro de sancta trinitate
prefert scire celestium terrestrium et omnium cognoscere scien-
tiam [illegible] unde Bernardus domine da mihi scire te
cognoscere me diligere te. Eloquentiam eciam debet habere
discretam ut ea que scit et intelligit aliis predicet
ne abscondat pecuniam domini sui ne sit canis mutus
in domo dei. Idem in ecclesia unde ipsa clama ne

ecclesie vel armaria ipsis meos stella corporis unde Tullius
Eloquentia est scientia vite conferendi est cognitam enim or-
natum verborum et pondus sententiarum idem melius et utilius
eloquium copiose et prudenter quam aliquis acutissime sine elo-
quentia cogitare ergo sacerdos tenetur habere eloquentiam cum
scientia unde Crisostomus Sufficiat sacerdotum nostri et eius doctrina
ut consilio Ezechiel Danielis autem docti fuerint ful-
gebunt quasi splendor firmamenti idest solis et qui ad iusti-
ciam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates
Unde duplici honore honorandi sunt sacerdotes primo propter
officii dignitatem Secundo propter doctrinam precipue illi
qui fideliter laborant in verbo quia ordo fidelium predica-
torum est precipuus Unum est bonum tenetur habere sacerdos
ut quod ore predicat impleat opere Luce Cepit Ihesus facere
et docere Theodorus Aliud et aliud est eloquium et predicare perfecte bene
quod ipso ore scriptum adimpleat Origenes Qui scriptum non
fecerit alios docere non potest Gregorius Non in splendore
verborum sed in opere virtutum predicator consistet Theodorus
doctorum affectum et capitis manum porrigere admittere
et erratibus et quidem vitatis Gregorius Summus doctor
et qui similiter fuerat disciplina non meruit suspiciam
Theodorus Difficile est hominem quem vocis laudat vitam laus
non capiat Crisostomus Hic sancte appareat quod vitam eius
esse austerum quam aliorum peccata benignus audiat te
tocius penam mandantem et ... facientem Crisostomus
Cuius vita despicitur restat ut eius predicacio contempnatur

Omnis enim pastor sive sacerdos sit sedulus in
cura sua sibi commissa In sermone fidelis predicator
et pro deo ut parens suo plebem perficiens In cathe-
dra pius et discretus iudex In confessione mediator
inter deum et hominem peccatorem Unde Crisostomus Non ex-
terius medicinam penarum ingerentes Sane melius propter
misericordiam et redde rationem quam propter crudelitate Nam ubi
paterfamilias est largus dispensator eius non debet
esse tenax Ubi deus benignus quid erit sacerdos au-
sterus **Dilige deum quia ipse est pius et certa**

Sicut est pastor sive sacerdos pius in affectione compassionis
in hospitalitate in elemosinarum [illegible] possit largiri
duplici spirituali et corporali Spiritualis generatur in
hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cor-
rigere errantem pro viribus docere ignorantes dubio [illegible]
entes sed sustinere consulere pusillanimes consolari tribu-
latos Corporalis in hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est alie species elemosine
prima quam hic [illegible] dat [illegible] Salomon [illegible] acceptabilis
placere deo [illegible] idem [illegible] sibi neque [illegible] alius bonis
Secundam ponit super pedes domini quando dat hospitalitatem
mendicantibus et peregrinis et hospitales in hospitiis [illegible]
dormiendi colligendo unde ysaias frange esurienti
panem tuum Augustinus elemosina et unguentum quo maria
magdalena unxit pedes domini id est pauperes qui sunt membra
eius [illegible] Tercia ponit in capite domini quam dat ecclesie
et [illegible] et capitulis et persone [illegible] [illegible] [illegible] Salo-
mon absconde elemosinam in sinu pauperis Quarta ele-
mosina ponitur in manu domini quando hic dat viduis et or-
phanis et aliis quos pudet et magnum defectum susti-
nent [illegible] defectum corporalem honorem persone quam dat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible] carne [illegible]
desperans [illegible] [illegible] tibi tamen noli ponere [illegible] Quinta
que ponitur super cor domini cum hic dimittit offensas sibi illa-
tas verbis [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] dimittite et dimit-
tetur vobis Sexta ponitur in os domini qua quis offert ad ara
[illegible] [illegible] suo de [illegible] iuste acquisitis ubi offertur sa-
cratum corpus domini pro salute vivorum et mortuorum Septima
[illegible] dat sacerdotibus elemosinam [illegible] professionis
vel ad [illegible] calicem vel ad [illegible] et decorem domus
dei [illegible] apostolus operemur bona ad omnes dum tempus habemus
[illegible] [illegible] ad domesticos fidei id est sacerdotes qui sunt
illuminatores fidei et doctores Octava et [illegible] quam [illegible]
[illegible] [illegible] quam datur pro mortuis qui sunt in purgatorio
[illegible] in libro machabeorum [illegible] [illegible] et salubris est cogi-
tatio pro defunctis exorare ut a peccatis solvantur [illegible]
pro compassione salubris est elemosinarum largitione
[illegible] [illegible] [illegible] elemosinam et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Daniel redime elemosina peccata tua Bernardus [illegible]

mosina data in via e sucina q illuiat aiam ne eadem
cetnas tenebras Itm hs Si acimas in hoc no differas a
diabolo q' nuq' comedit Si vigilas nam descendas q ipe
nuq' dormit Si continens es ipe nuq' generavit Si sedula
tenes ipe ope in tra non desistit Ipi hec sola diu' impas
si elemosina opib' pstas Beda fruste orantur ad deum
manus suas expandit qui eas pro posse ad subveniendum
paupi no extendit Ambrosius pietas ad oia valz oia sut eo
subiecta cui' mis patitur hq' pulam si non perdit Ideo
Non meam me legisse alig esse dapnatu qui in hoc se
tulo opem dant liberalis hoc e largam in pietate
Gregorius nunq' e vacua manus a munere ubi repletur e
arcla cordis bona voluntate Augustinus Qui dat ipse
putem prudentem qui ne inspellat se tedio careat a rem
nutrimus pdiv Di facie vera sine vera facie Di dedis
pdas rem nutrimus q' rei Apls Hilare datore diligit
deus Augs Elemosina e res sa angelis prima perna
nimeas pena seperans a demonibus iungens angelis et e
ei murus inexpugnabilis contra aiam In Tobias magna
e fiducia elemosina coram deo om'ib' facientib' eam Item
elemosina ab oi peccato liberat Non sinit aiam ire
tenebras Ecclesiastico Sicut aq extinguit igne ita Glosa
elemosina extinguit igne pecti Igne ne dei Igne
tocius gehenne

Circa conguoscere tepsium

Hanc dem e de duplici elemosina s' spirituali
e corporali et de speciebus eius cum auctoritatibus
probabilibus Sunc dem e de suffragiis quibus aiabus in
purgatorio sacerdotes tenentur proprie suffragari
hoc elemosinis et s' 2 dem in Quibus aiabus pur-
gandis in penis purgatorii ang p dei statim mun-
p pena in hac vita neglecta vel non pacta q ne sit
ea ps ecce expectates in purgatorio liberatioem
Sicut de filiis israel p desertum ambulantibus quadraginta
anis quod quadraginta diebus transissent si q dum non
peccassent Triplex eni dicitur ecca in hoc mundo militans
In celo triumphas In purgatorio expectans cui prodiuz e
liberatioem Quibus generose mod subvenit hoc aiam
~~pro dona iemma quam ista absolvit aias quas~~

purgas demum ignis [illegible] ignis et cetere pene pur-
gatorii cruciantes et acriores sunt quam omnes pene mar-
tirum [illegible] tormentorum que in hoc mundo a tirannis
potuerunt excogitari et adhiberi. Unde restat quod perit
qui purgatorium [illegible] tamen nisi duo mala
unum malum est eligendum. Unde anima clamat et dicit Mi-
seremini mei miseremini mei saltem vos amici mei
quia manus domini tetigit me. Duplex enim manus domini
in hoc loco intelligitur scilicet manus [illegible] scilicet in purga-
torio purgans animas expectantes liberationem. Et ma-
nus [illegible] scilicet in [illegible] machabeorum [illegible] et
salubris est [illegible] pro [illegible] carorum salubris
per elemosinarum largitionem fidelium et orationum personarum
[illegible] sacerdotum quibus anime committuntur per elemosinas [illegible]
[illegible] [illegible] fidelium [illegible]
et [illegible] carorum [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] data prodest. Sunt [illegible] merue-
runt [illegible] legitur in [illegible] animarum
[illegible] [illegible] medicinam et indulgentiam [illegible]
post mortem quia ibi sunt anime de foro ecclesie expectantes
liberationem scilicet in purgatorio quas manus domini teti-
git ut predictum est [illegible] heredes parentum et
carorum morientium et commissarii testamentorum [illegible]
[illegible] et ceteri quibus anime committuntur [illegible] elemo-
sinas [illegible] aliquis eis [illegible] remedia
subtrahat vel differat quia eorum [illegible] et quia [illegible] pro
[illegible] sacrilegio [illegible] primo peccat mortali-
ter in deum quia eas sanguine suo redemit [illegible]
[illegible] et angelos de [illegible] collegio [illegible] liberarum
[illegible] peccat in eas animas in purgatorio quia impedit eorum
absolutionem. [illegible] peccat in eos [illegible] proximos pro
[illegible] anime liberate a penis orarent et [illegible]
ad deum pro [illegible] negligentiis tales si non [illegible]
[illegible] in [illegible] punientur et dampnabuntur in inferno
[illegible] ut predictum est quia quibus pastor vel

sacerdos sit sedulus et fidelis faciendo per esse [illegible] commissa
sibi bona et defunctis et non presumat accipere ut
sepius qualiter cum eodem precio et sanguine suo omnes
redemit Et merebitur a deo audire dicere Euge serve
bone et fidelis quia in pauca fuisti fidelis super multa
te constituam intra in gaudium domini tui **Time deum**

De ordine cerebitur ille qui se absens a cura
sua ut pestis et pastor nec regit nec me-
-net in illo eterno ordine ubi nullus ordo sed sempiter-
-nus horror inhabitat Unde Eucharius quidem clerici
esse aliud quam apparent vestem habitum [illegible] sed alii
questum [illegible] nec [illegible] sicut [illegible]
[illegible] nec [illegible] ut laici sed [illegible]
[illegible] bonum quod [illegible] et [illegible] confundere
[illegible] honestatem [illegible] quod hic cum omnibus
[illegible] et [illegible] principaliter in pena inferni
[illegible] Unde origenes [illegible] bonum super deo
[illegible] demonum [illegible] sum supplicium [illegible]
tendere quia [illegible] sacerdotes ad quod vocati esse et [illegible]
[illegible] et timore dno in [illegible] et [illegible]
Ipse Non enim vocavit vos deus in immundiciam sed
in sanctificationem Unde hec est voluntas dei sanctificatio vestra
ut sciat unusquisque vas suum id est corpus in sanctificatione
possidere per ambulationem in via immaculata id est in casti-
tate mentis et corporis Unde dicat dns hec [illegible]
[illegible] in [illegible] corporis et sanguinis mei ministeris et
ego dns exaudiam eum Augustinus Quod prodest si cas-
titas sit in corpore et mentis integritas non pollui
in mente Ieronimus Virginitas [illegible] Quod [illegible]
[illegible] integritas fuit si [illegible] suplicie [illegible]
Unde Bernardus [illegible] castitas non est castitas sed
[illegible] diaboli [illegible] Augustinus [illegible] quod Nos
sacerdotes in [illegible] puritate et timore debemus accedere
ad illud sacrificium ad quod [illegible] accessum sanguinem
[illegible] panagustia [illegible] ubi ipse sacerdos et sacrificium [illegible]
[illegible] et ineffabiliter Unde dicitur in [illegible] In toto

corde meo exquisivi te domine ne repellas me neque despicias
me deus salutaris meus. Cor mundum crea in me deus et spiri-
tum rectum innova in visceribus meis ut ipse digne
[illegible] laudare merear **David cum [illegible] [illegible]**

Quid [illegible] dicendum et de sacerdotibus male celebrantibus
mulieribus vel adulteris vel fornicariis vel
qui ancillis vel clericis [illegible] et nepotibus [illegible]
[illegible] pluribus necessariis implicantur [illegible] cum [illegible]
corpore et corde [illegible] unde [illegible] Alicui error [illegible]
[illegible] tenent Bernardus [illegible] sibi omnes [illegible]
placeat [illegible] David cum de aliis [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible] scelesti et [illegible]
[illegible] temerarie [illegible] domini plebeam ita
[illegible] sponsam [illegible] sponsam [illegible]
[illegible] diabolus [illegible] gaudeat [illegible]
[illegible] fornicatoris in sacerdotibus [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] fornicatores [illegible] debet. Idem
[illegible] mulieribus [illegible] sacerdos qui ad altare dei [illegible]
[illegible] sacerdos qui eisdem labi-
is osculatur filium virginis [illegible] osculatur filia veneris.
[illegible] Bernardus [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] [illegible] sepulchrum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] unde [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Augustinus. Si sacerdos fuit
[illegible] et libidinis [illegible] filium virginis in altari [illegible]
[illegible] veneris [illegible] [illegible] canonis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
labiis [illegible] in faciem salvatoris [illegible]
[illegible] corpus domini in os [illegible] pollutum [illegible]
[illegible] in [illegible] Bernardus [illegible]
sacerdotibus qui in carne [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Idem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mulieres [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Idem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

filium virginis in ore sordido sumit quod iudas non recepit ad cressionem omnibus oculis non exhibetur quibus audire
consuetum Ubi mundi precium pretium in sepulchrum idest
in os immundi sacerdotis intrat et quod talis non deret
angelum dominum sic tale mora se quam facit ac per medium et
tales bin prim Vocati post bri susanne Augustinus et tu miserande
sacerdos nolo aspicis ore peccando applicare ps. em ledi
vulnus prim tuum quod vlius latere mei. Idem magister em
delinquit qui iam regnantem in celis peccando crucifigunt
mit qui indigne corpus christi tractantes et sumentes quam
qui crucifixerunt eum ambulantem in terris. Non quod non
eiusmodi sed quod tam sacramenti indigni susceptores et
contemptores preceptores quod illi qui crucifixerunt dominum
in terris. Idem quod in eis indigne tractatur et sumitur
corde crucifigitur. Ambrosius Qui indigne corpus
sumit idem facit ac si ipsum crucificiat. Augustinus Item
et spiritualia committere pontificem quod indigne tractat et
tanquam iudas. Ideo omnia vince dei opera quod ab initio
mundi. Sed Salvator hominis omnes mirabilis nihil ex
tolleret quod ipse pro mundo crucifixus est. Leo papa
Magis admiranda et dei beneficia quam sua maiestas Augustinus
omnia genera sanguinis christi suffecisset ad redemptionem
humani generis. Sed ex maior copia sanguinis eius da
ta est ut copiosius clarescat affectus christi nos dili
gentis. Bernardus pluris eum ostendit amor christi nos
dilexit in vultu lateris eius. **Memorare nouissima**

Attende quod sicut ipse christum dicit sit pro te mactare
tu sacerdos qui corpus et sanguinem domini tractabis.
indigne et dat quod domus tales sacerdotes sunt indignos non exam
dant. Et magister eum ad misericordiam genere. Unde illud pro
cogitant eum filii et non filii sed belial in sordibus
in peccato tales ergo dominum non placat. Sed magis offendunt.
Vilificant eum sacra loca quod tangunt et celebrant quod dum in
peccatis mortalibus sunt obstinati et manent. Bernardus
Sacerdos sine offensa vivat quod per offensum populi deum
iudicem incipellat ne offensum poenam ad nolen

diam prouocet quod spectat Vnde aug⁹ ait prudentem decet
deus in mundo non parcit ab omnibus veneratus licet a sacerdo-
tibus ceteris sancta hic vita Idem plus placet deo vilis layci
tamen vel superiorum quam cantat ceterorum mundanorum clericorum et
presbiterorum Specialiter et quod iterum offendit certum dei quod quod
indignum assumunt ad regimen animarum Unde prelati quidam
nunc temporis parum curant quod ad ordines. nam impetrat
vel admittat vel quibus in sacerdotes promouendos minus
temperat Unde iam layci clericorum vilipendunt et clamant
certe nunc curat et dignitatem sacerdotum quod negli-
gentes et certe sed dictis eorum Apostolus clamat Et ne
cum aliis peccaverim ipse in pluribus offendat Videat
quidam quod non sit mercenarius sed iam merchandi sic
sumendum sed ipse furatur Et beata virgo ea vel
hic factis inordinate viuentes patiuntur ut sua pi...
... confirmata communicacione convincida

Tales ergo prelati et presbiteri in hoc peccant nec
hic eorum subditorum in cella hoc cum ipse presbi-
ter cum quo peccauit et presbiteros contra sibi commissum verbo
et bene vite exemplo et coram ipse posse unde repellit sub
sedis et non curat laicorum clericorum et populum sed etiam laicorum
animas pro quibus dei filius mortem sustinuit **laudate deum**

Legimus in 3o regum cum regina saba in aula sa-
lomonis esset videns ordines ministrantium ad men-
sam regalem et etiam ordinem curie et familie per que
laudauit ordinem prudenciam Erat enim huiusmodi habitus
aula salomonis sicut certum mensa eius regia mensam
summi regis ubi et altare in quo offertur veritas et sunt
fidelibus ministrat sacrum corpus christi Erit mense
altaris dominis sacerdotes de summe et angeli ministri
sunt diaconi Vinites celorum huius mense regie sacri altaris
sacerdotes sunt ... prudentie et diaconi huius habitus
huius sancte conferamus in aula summi regis ut possit
dicere cum ps. ... domus dei ambulamus cum consensu
in dei voluntate Et iam prudentie sacerdotes per omnibus
sunt electi et confirmati ad diuina libamina ministranda et
ad honorem summi regis eius familie et fidelibus pro-

[illegible] ... verba dei ... spi
ritus illi corda vestra ... et mittere ... et carnem.
Ideo per caritatem ... per bonam famam et bene sa
cerdotaliter ... bibit vinum de manu dei ... calix
in manu domini vini meri plenus mixto ... calix meus
inebrians quam preclarus est ... [illegible]
debitis sicut in mea passione sanguinem et aquam de latere meo
effluentem et memoriam vino mero dicimus ... vini dico
mero ... meracissimo sicut illud vinum de quo legitur ... bibentem vi
num meracissimum vinum meracissime ... sanguinem filii virginis ...
... vinum dico illud vinum quod dicitur ... per meus
agricola est ... in quo pater celestis agricola est ...
vitis sicut filius dei ... palmites sicut apostoli ...
sacerdotes sunt ... sanguis Christi
... de ... in ara crucis ...
pateret ... sanguinem vinum
... sacerdotum meracissimum ... de ...
... carne ... vinum ...

Tercia mandata dei

Cum vos sacerdotes ... dei ... ca
... et ... et dispensatores misteriorum dei
diligenter attendere in quo ... et dignitate sunt ...
... omnia bona dei ... dei plus dare sacerdotibus
... sacerdotem ... et ... ergo ...
ad ... et ... dignitatis
... dignitates ... dei
sacerdos ... sacerdos ... ipse ...
... sacerdotem ... sacerdos ... sacramenta
ad sacrificanda sacramenta ... corpus
domini verbis ... et ... sacramenta ...
... confessione et penitentiam ...
eukaristiam ... et ...
... sacerdos ... et ... fidei ...
... ad regnum
celorum verbo sane doctrine et bone vite exemplo ...
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Primum querite regnum dei

Bernardus ... sacerdotem ... dignitas ...
digne et sacerdotaliter ... manus ...

in utero virginis filius dei incarnatur. O celeste misterium
quod per vos pater et filius et spiritus sanctus tam mirabiliter operatur
quod unus eodem quasi momento deus qui presidet in celo in manibus
vestris et consistens [illegible] tam insignis similes vestri
stupens sit celum miratur terra veretur homo horret infernus
sacramentum dei veneratur angelicus celi sentiendo. Unde quidam
clamat dicens quod vobis quod [illegible] in [illegible] ista que
tenuit me [illegible] in carne deum me [illegible] sibi me [illegible]
me [illegible] me. Et quod quod [illegible] dicitur quod tam singularis
dono sacerdotis in impresso [illegible] et dotatum [illegible] et dom
[illegible] Ideo dicit [illegible] in [illegible] dominus ministra sacerdotis corpus
[illegible] corpus in [illegible] ad [illegible] in laudem unde lau
da [illegible] mea dominum. Job breves dies hominis sunt

O venerabilem statum maximum et felix [illegible]
[illegible] mundi gaudium ubi [illegible] summus [illegible]
[illegible] [illegible] sacerdos dei filium eius delicie
sunt esse cum filiis hominum. Unde petrus in canonica vos estis
genus electum regale sacerdotium gens sancta populus ac
quisitionis. Unde vos estis in quo [illegible] electum sed non solum
electe speciali [illegible] sed [illegible] in speculo electe eterne
destinacionis. Unde apostolus. Elegit vos ante mundi constitucionem.
Quod dicunt non erat in predestinacione [illegible] predestinacionis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] preparato [illegible] fuit
predestinacionis. Unde apostolus. [illegible] [illegible] [illegible]
ad graciam [illegible] [illegible] predestinacionem fuit
[illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
destinacio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
esse [illegible] in [illegible] nec [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] apostolus quos
[illegible] et predestinavit conformes fieri ymaginis filii sui.
Sacerdotes in tanti misterii ministerio. Quos predestinavit
hos et vocavit et quos vocavit hos et iustificavit et quos
iustificavit illos et magnificavit. Glosa in predestinacione
est [illegible] in vocacione [illegible] in iustificacione [illegible] in mag
nificencia [illegible] [illegible] vos sacerdotes [illegible] [illegible] [illegible]

Considerate ergo in venerabilem excellenciam vestre digni
tatis quod vos deus non solum pre ceteris [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pre ceteris [illegible] quas ad laudem et glori
am [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super
[illegible] et super regna et ancillas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cordi hominum [illegible] agere volentium et desperandis errantes
et peccatores venire in malis diuturnis Unde dominus Ego eli
gi vos de mundo et posui vos ad gentem ut eatis volendo
et fructum afferatis fideliter expandendo Et sanctus vir ma
gister [illegible] meum [illegible] Bernardus [illegible]
[illegible] deos quia sanctus [illegible] quibus mortem sustinuit
filius dei Angeli Cum enim in aliis hominibus deus habitat animas
Cum eas per baptismum ipse regeneravit Cum eas per p[illegible]
et penitentiam renovat Et renovatas eucharistie sacramento
cibat Sacerdos vero malachie labia sacerdotis custodiunt
scientiam [illegible] Cum angelus domini exercituum est Angelus
[illegible] Angelus in [illegible] Angelus in [illegible] pac
in [illegible] Angelus in ardua caritatis Angelus in subiectione hu
militate Angelus in [illegible] angelorum [illegible] et [illegible]
[illegible] forma salva [illegible] angelorum [illegible] et [illegible]
[illegible] quod maior est quam angeli et precellit dignitatem
[illegible] largius [illegible] cum [illegible] tradidit deus quod datum est
[illegible] et ei [illegible] ligamus [illegible] eorum

Nota hic claves scientie et potestatis date sunt a domino beato
Petro et ceteris apostolis non aliis sed sacerdotibus et sine
[illegible] Licet enim solus deus peccata dimittat tamen raro vel
nunquam sine ministerio sacerdotum [illegible] per [illegible] per [illegible]
[illegible] quos eis dominus [illegible] Ideo audite vos sacer
dotes et similiter obedite quod dominus [illegible] mundari leprosi
[illegible] per lazarum quem cum dominus suscitasset a morte dixit dis
cipulis suis Solvite eum et sinite abire Et certe ipse
dominus non solvit eum a vinculis carnis quibus solverat eum
a vinculis mortis Et certe non misit Martham et Mariam
magdalenam sorores eius solvere vinculis vel [illegible] suos
cognatos qui propinquiores ei fuerant [illegible] sed discipulis suis
Per hoc evidenter patet et probatur quod solis sacerdotibus data est potestas
a domino ligandi et solvendi Et certe quanta venerabilitas debetur
sacerdotum dignitati quod ipse deus per malos [illegible] bonorum operatur
Et sic non clauditur [illegible] ab infidelibus [illegible]
si aliquis sacerdotes non habet [illegible] tamen habet [illegible] officii
dignitate Et si quis sacerdotum indignus sit quod absit
[illegible] non claudibus [illegible] Penitens cito

Ecce quanta potestas vobis sacerdotibus a domino est concessa
quod [illegible] claves celi [illegible] Et [illegible]
[illegible] vobis deus quanta et [illegible] ordinis sa
cerdotalis prevenit enim vos regibus [illegible] prevenit [illegible]
[illegible] quod [illegible] alios [illegible] prevenit vos angelis [illegible]

nus et ducatoribus. Verum enim non angelos sed semine abrahe
apprehendit ad redemptionem faciendam, sic enim non angeli
habent [illegible] sed soli sacerdotes corpus et sanguinem christi [illegible]
[illegible] ad dexteram [illegible] sacerdos stantes ad quos dicens
hoc est corpus meum quod pro vobis [illegible] in cena [illegible]
[illegible] in calice sanguinem et aquam de suo latere profluere [illegible]
hoc facite quotienscumque sumitis in mei commemorationem id est
ob mei amoris memoriam quod [illegible] in cruce passus
pro vobis [illegible] christi et ipse corpus quod est in summo [illegible]
[illegible] dixit in manus sacerdotis [illegible]
et [illegible] in altari in vero corpore christi et [illegible] eius sacra-
mentum [illegible] et confirmat [illegible] sub modica panis [illegible] forma
vini velat verum deum et hoc [illegible] deus abscon-
ditus sed in hoc pane [illegible] sub nebula [illegible]
[illegible] sed in hoc sacramento corporis et [illegible]
[illegible] mea [illegible] nimis sed [illegible] credendo
Quam enim tante dignitatis sit sacerdos quod creator sit
[illegible] creatoris [illegible] vel dignitate
[illegible] creatorem [illegible]
[illegible] ecce deus [illegible]
[illegible] in celo. Unde ipse deus [illegible] in corde [illegible]
sacerdotis. In [illegible] et [illegible] sacerdotis in
habitaculum [illegible] in vase vitreo
[illegible] de [illegible] maria [illegible] splendidius [illegible] auro
et argento. Unde sacerdos plurimum dignior et maior con-
[illegible] regibus et principibus mundi in sua dignitate [illegible]
honorandi sunt sacerdotes quibus dominus tanta in mundo [illegible]
[illegible] et honorem. Unde dominus qui vos
audit me audit. Item qui vos spernit me spernit
apostolus. Item qui vos [illegible]
[illegible] et ille Zacharias. Item qui tangit vos [illegible] sacerdo-
tes [illegible] tangit pupillam oculi mei. Unde dominus
in psalmo: Nolite tangere christos meos et prophetas
[illegible] et in prophetis meis nolite malignari.
Legitur de alexandro magno rege [illegible]
ad expugnandam ierusalem [illegible] ei sacerdos in
[illegible] ei occurrit
sacerdos dei altissimi [illegible] descendens humiliter
inclinando [illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]

honorandi sunt quia regem et creatorem totius creature tam
tractant et sumunt et aliis ministrant. Et si aliqui indigni sunt
inter eos quod absit tamen propter officium sacerdotale honorandi
sunt quia ipse deus honorari in ipsis eius ministeriis vult et minis-
tri Tollon dabitur in illis. Sacerdotibus electionem dominus fecit
sors in templo dei altissimi. Sors domini sors gratie et glorie. De
sorte gratie psalterium In manibus tuis sortes mee. Et ordo et
vita eterne de sorte glorie Daniel. Stabis in sorte tua
in fine dierum. Sapientie v. Quomodo computati sunt inter filios
dei et inter sanctos sors illorum est. Sacerdotum ergo
est gaudere et benedicere. Vos sacerdotes domini domino laudate
et superexaltate eum in secula qui vos ad tantam gratiam
vocavit.

Tamen filii hominum gratie non sedent salvari non
dissipare sed multiplicari de quibus sapientie dicitur
et indicem habet qui male mittat domini est habet quod ipsis intrat
et indicem habet qui male intrat. Dimissi sunt et hiis qui male ipsum petunt. Vetus quare
quomodo intrasti collocasti quomodo recepisti Et primo quo habet
intrasti non habet vestem imperialem. Et forte tempore
illam per precem recoperas non per penitentiam non per consanguinitate
id habet restat quod interiore ante ipsum creaturam ante ipsum
expeditionem. Et ipse deum faciat quod dei sunt sed qui venit
ad hoc faciet ea ipsorum quod venit. Et ille obmutuit quia
non peccavit sed de tali gratia quod oculos eius interius non erat
simplex totum corpus eius erat tenebrosum. Indignum
tunc eum in tenebras exteriores. Beda quod fit per gratiam
in quibus est quia gratia quia gratia recepisti in curia tua. Ut nescit
vide tibi asportari te faciem sed ecclesiam quod maior
et aliis et maiores in curia dei nichil faciunt inmores
vero tam ... quod fit per ... ubi et grex tum quod
datum et tibi preces meliorum ut valde gloriosum. Et non
credit deum posse dubitare de aliquo omne quod ad hunc tamen
sibi per manus inmundas. Et non sicut per habitis sed per
singulis et reddere rationem et dimissi sunt et indicem cui
eum penitent.

Tercia sunt quibus diabolus vincitur ardens medita-
tionis castigatio et actura oratio. De primo psalterium
In meditatione exardescit ignis quia sancta diabolum
fugere compellat invenire sed meditationes sunt de passione
Christi. De secundo apostolus Castigo corpus meum et in servitutem

ydolorum. Hec 2a mors est [illegible] dominum [illegible] Christus

dicit ad prelatum speculatorem dedi te domui Israel. Ezechiel

in libro [illegible] et [illegible] vivendi pastores qui [illegible]

esse in speculo [illegible]. Christus est sol, pastor dicitur [illegible]

[illegible] non habet lumen nisi a sole, ita sacerdos non debet

recipere dotem a mundo sed tantum a Christo. Item sacerdotes

qui missam pro munere celebrant [illegible]

in die [illegible] Unde sunt negociatores et vendunt dominum

sicut [illegible] vendatur [illegible] suspendit

Judas enim nummos misit in templo, precium [illegible] qui

denarios pro quibus [illegible] in tabula [illegible] Christum

Judas [illegible] vendidit, et de hoc penituit, et tamen [illegible]

Christi et non penitens. Tales [illegible] desperans [illegible] suspendit.

Bernardus. O sacerdos, corpus tuum efficitur cotidie sepulchrum

Christi [illegible] cotidie [illegible]

veritas. Item oculi tui videant veritatem quam cotidie [illegible]

veritatem. Item manus tue [illegible] ad [illegible]

tenentur. Item [illegible] ebrietate quod corpus [illegible]

debes esse veritate [illegible] de sacerdotibus [illegible]

[illegible] corpus Christi [illegible] in se [illegible] sangui-

[illegible] pollutum [illegible]

[illegible] venenato corde [illegible] dominum ad ingrediendum [illegible]

[illegible] Angelos assistentes offendunt

et de salutari medicina [illegible]

[illegible] qui [illegible] morte [illegible]

[illegible] vendit [illegible]

[illegible] semper [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] pena sustinet in inferno [illegible]

[illegible] sacerdos corpus domini indigne [illegible]

[illegible] mortem [illegible] ad infernum descendet. Item sacerdos

[illegible] sine peccato mortali [illegible] non celebrat [illegible]

[illegible] celebrandi [illegible]

[illegible] angelos in celesti [illegible]

[illegible] in purgatorio [illegible]

[illegible] Crisostomus. O sacerdos [illegible]

[illegible] in faciem salvatoris [illegible]

[illegible] qui in [illegible]

[illegible] de sacerdotibus [illegible]

[illegible] in se [illegible]

[illegible] pollutum [illegible]

[illegible] corde [illegible]

angelos assistentes offendit et de salutari medicina mortem [illegible]

eternam [illegible]

Gregorii

Attendite vos sacerdotes cum quanta puritate et innocentia
debetis accedere ad illud sacrificium ad quod et angeli stupent sanguinem
fudimus Attendite quod ea maior dignitas est vobis collata
quam angelis quia illud quod vos conficitis ipsi adorant et ipsi non
conficiunt et sitis mundi ne pro fide pollicem sibi descendit
[illegible] vestrum sibi ... [illegible]
[illegible]

Superbia est singularis excellencie super alios cuiusdam
cuiusdam appetitus. Luxuria est ex immundis descendens de
sideriis lubrica et effrenata mentis et carnis corrup
cio. Voluptas est animi quedam lubrica inclinatio ad illi
cita [illegible] mentis inclinans. Mollicies est ex carnalium
[illegible] tocius corporis receptaculis [illegible]
[illegible] et incendens mentis dissolui in vota animi [illegible]
[illegible] carnalis. Turbacio est lubrica carnalis
[illegible] ex mentis [illegible] descendens. Ignavia
est de [illegible] languida feda [illegible]
[illegible] Delicie sunt corporalis indigencie
quedam superfluitate lautior apparatus. Blandicie
sunt quedam [illegible] delectamentum
[illegible] Ventris ingluvies inmo
derata [illegible]
[illegible] Ebrietas est per quam mens oblivioni sui
quedam ebrietatis excessu [illegible] Gula est [illegible]
[illegible] quedam appetitus
[illegible] ex [illegible] carnal
[illegible] Crapula est ex de
[illegible] superfluitate [illegible]
Languor est eger mentis et corporis [illegible]
[illegible] Sobrius est per quam [illegible]
carnalibus animo [illegible] affert. Avaricia est
[illegible] seu [illegible] insaciabilis et inhonesta cupidi
Philargiria est per quam singularem appetitum pecunie
colligende frena laxantur. Furtum est per quam rei fa
miliaris malicie vel inopie [illegible] clandestina subrepcione
[illegible] Violencia est per quam malicia sine iniuria [illegible]
[illegible] est [illegible] seu aliorum [illegible]
[illegible] veritatis abnegacio fraudulenta. Usura est ac
comodate simplicis rei [illegible] lucri causa [illegible]
recepcio. Fallacia est per quam [illegible] seu familiaris [illegible]
[illegible] fictis verbis veritas obtegitur. [illegible]
[illegible] mentis [illegible] rerum alienarum distrac
Tristicia est ex [illegible] adversitate [illegible] mentis [illegible]
[illegible] Rancor est per quem [illegible] clausa amaritudo
[illegible] demonstrat. Desperacio est ad [illegible] statu
vel [illegible] fructu spei [illegible] Pusillanimitas
[illegible] et ex rerum [illegible] tedia mentis [illegible]

mentis deiectio Torpor est ex languore animi post re-
missa in ocio totius corporis virtus [illegible] est per quam anx-
ietas cordis ex impacientis vicio metuose monstratur
Accidia est ex intollerabilis tedii vicio quedam animi merore o-
ciosa inquietudo Timor est per quem metu fluctuans an-
gustia ex adversitatis expectacione generatur [R]ancor est ex co-
agitati furoris cum ulciscendi libidine fervens Blas-
phemia est animi quandam perversa irreligiositate conceptis
lacerata in altum maledicta Clamor est perversi fa-
moris manifesta et inverecunda iactatio Contumelia est ex
merore livoris amaritudinis opprobriis iterata mentis [illegible]
fluctus est qui exacerbato in malum animo quominus in fu-
rorem prorumpit vel vocibus vel fletibus satisfacit Immi-
tas est ratio expers pectoris animi indisciplinati exestus
Furor est ex effrenata concepti intus iracundie adversus totius
latus et truculenta iactatio Indignacio est quedam cordis
da et insolenti malignitate inferiorum ostensa des-
peccio Invidia est que [illegible] in dolore reddit animum ex
prosperis [illegible] indignus honore quem ... tamen non appetebas Afflictio
in prosperis est odientis animi cruciatus ex prospero displicentis
precedens Exultacio in adversis est quedam ex casu alterius [illegible]
odii nebulosa consolacio Detractio est alterius culpe omni
de mordax ad alterum dilacio [illegible] est alienis dampnis
animi nequissimi solucio ex odiosis exestibus Susurracio
est per quam vel odiose adulacionis vel derogacionis
verba odium inter fratres seminant vel excitant Amaritudo
est spiritualis expers gaudii districtio mentis [illegible]
odium est quo irati cum morosa atque tenacis spe [illegible]
dicte mordacis [illegible] absconditur Vana gloria est placendi
desiderio vivendi [illegible] incompetens agitacio Ypocrisis
est virtutum simulacione clandestina vicium callide pallians
Inobediencia est exorbitancia mentis obstinate imperata
nolle adimplere Contumacia est proprie est qui qualitate
sui ordinis a virtutum [illegible] motu nititur a precepto
quam acceptum Iactancia est ex fastu mentis maiora
quam sunt de te promittere Curiositas est velari de eo quod
non acceperis placendi cupidine Pertinacia est

ex irracionabili et inflexibili mentis obstinacione meliori
parte nolle cedere. Loquacitas est effusa et fluxa verborum
superfluitate cordis levitate aperire. ...
Humilitas est ex intuitu proprie condicionis voluntaria
declinacio mentis. Caritas est mentis affectus
ad deum ad proximum iuxta legis preceptum sincere et
discrete porrectus. Amicicia est in qua innitentes benivole
alter in alterum cultus affectuosus ordinatur. Pax est con-
cordia in bonum mentium ordinata tranquillitas. Spi-
ritualitas est benignitas cum dulcedine erga omnes ami-
citatis affectio. Liberalitas est per quam liber animus in lar-
gicione possessionum nulla tenacitate constringitur.
Misericordia est clemens et equalis in omnes indignacio
et inflexibilis compassibilis animi inclinacio. Mansuetudo est
per quam molestiis tranquillitas animi nulla re exterius
turbatur. Compassio est per quam in commodis proximi
condolencia unius erga alium afficitur. Indulgencia est
remissio culpe alteri ex sui consideracione descendens.
Benignitas est cum quadam secunda morum suavitate
dilectorum dilectio cum asperitate. Concordia est unanimi-
um in vero amore indisrupta coniunccio et unita. Fides
est in sacro studio ex promissorum veritate ad invisibilia bona
mentem pendere. Religio est per quam venerandi famulatu
cerimonie divini cultus exhibentur. Vigilancia est per quam
deo divini amoris intencionis studiis horis vacatur. Obe-
diencia est spontanea et intencionis abnegacio proprie voluntatis in pro-
prio studio. Castitas est per quam edomitis viciorum fomitibus
munda et honesta corporis custodia. Temperancia est per quam
carnalium affectuum impetus congruo moderamine refrenatur.
Reverencia est per quam deo deique dilectis religiosis aliis
ostenditur. Affectus est officiose curare studium vel
minus vel non pensare ... Spes est animi inmo-
bilis ad ea que appetit accipi suspensus. Contemplacio
est per sublevare mentis studium iubilacionis moraque
dam carnalium affectuum. Modestia est pudicicie et honesti

Orate pro Iohanne Amelorck

Incipit liber primus de arte fidei catholice agens de una omnium causa id est de uno deo eodemque trino xxx continens propositiones. Compositus a Magistro alano

Clemens papa

Clemens vere nominis ut in te subiecti sentiant et tu a domino consequeris zelum scribentis hoc opus tuo devotum nomini benignus attende. Partes occidentalis imperii tot sectarum heresibus corruptas effectus tristissime contemplatus egre sustinui adeo invalescentem peccaminum merito in confessione christiani nominis corruptelam. Que ad instar cancri serpens et palam iam se prodere non formidans ecclesie scandalum grave pariat et irreparabile detrimentum. Ceterum terre orientalis incole ridiculosa machometi doctrina seducti his perpetue temporibus non solum verbis sed armis professores christiane fidei persequuntur. Ego vero cum viribus corporis non posse resistere temptavi saltem rationibus eorum maliciam impugnare. Porro sancti patres iudeos a pertinacia sua gentiles ab erroribus virtute miraculorum recedere facientes auctoritatibus veteris ac novi testamenti productis in medium comprobatam fidem catholicam ampliarunt. Sed nec miraculorum gratia michi collata est nec ad convincendas hereses sufficit auctoritates inducere cum illas moderni heretici aut prorsus respuant aut pervertant. Probabiles

igitur nostre fidei rationes quibus perspicax ingenium vix pos
sit resistere studiosius ordinavi ut qui prophetie et e
vangelio contempnunt acquiescere humanis saltem
rationibus inducantur. Hee vero probationes etsi homines
ad credendum inducant non tamen ad fidem plene ca
pessendam sufficiunt usquequaque. Fides enim non habet
meritum cui humana ratio prebet experimentum ad ple
num. Hoc enim erit gloria nostra perfecta scilicet compre
hendere quod nunc quasi per speculum et in enigma
te contemplamur. Porro cum Christi vicarius sis et aposto
lorum principis sis successor tua interest in omnem terram
sonum verbi catholici propagare. Unde titulo tui no
minis devotionis istud opus asscribi ut ubicumque lectum
fuerit excellentie tue accrescat auctoritas effi
cacius moneat inspectores. Nempe editionem hanc
artem fidei catholice mutuo appellavi. In modum
enim artis composita diffinitiones divisiones continet
et earum propositiones artificioso processu propositum
comprobantes. Quinque vero libris distinctum est hoc
opus quorum primus agit de una omnium causa id est de uno deo
eodemque trino 2us de mundi angelorum et hominis creatione
et arbitrii libertate 3us de filio dei incarnato pro homine
redimendo 4us de sacramentis ecclesie 5us de mortuorum
resurrectione. Descriptiones autem apposite sunt hac
de causa ut appareat in quo sensu ~~huic arti~~ accom
modis huic arti vocabulis utendum sit. Tres vero petitiones

q sic dicunt quia cum per alia probari non possunt tamen manifeste
licet non adeo evidentes tamen ad probationem sequentium
illas in pecto concedi. Sed aut animi conceptiones
sequuntur sic dicte quia adeo sunt evidentes quod eas
auditas statim concipit animus auditoris illas esse
veras. Hec quidem descriptiones sunt ad probationem
sequentium introducte. Causa est per quam aliquid
aliud habet esse quod dicitur causatum. Substantia est que constat
ex subiecta materia et forma. Materia est res discreta for
me susceptiva. Forma autem est quod ex concursu proprie
tatum adveniens a quibus alia substantia facit aliud esse
suum substantiale. Proprietas autem alia substantialis que supponitur substantie
ne ad complendam substantiam. Proprietas alia accidentalis que est
adventicie. Actus est proprietas que per substantiam existit ei non
esse conferens sed differre. Differre autem dicitur quod informa
tum est proprietatibus quarum collatio in alio reperiri non
potest. Differre autem faciunt proprietates et forme. Discre
tum autem est quod differt aut differre facit. Motus est actus
quod attenditur iuxta aliquam subiecti mutationem. Mo
tus autem species sunt sex generatio. corruptio. augmentum. dimi
nutio. alteratio. secundum locum mutatio. Esse actu dicitur quod
non solum intellectu sed actu aliter in rerum natura de
prehenditur. Intellectus est potentia anime aminiculo
forme rem comprehendens. Nomina et verba sunt
voces ad ea significanda que intellectu comprehenduntur

aptare ¶ Hec tria peto ¶ Primus e vnalis discretoru
summa ac cuiuslibet compositionis causam componente
ee ¶ Nullius rei causas in infinitum ascendere ¶ Nec
causatorum sunt et causis attribuunt nec inferri
p effectum et causam illis attribui

¶ Cōes aūt conceptiões sūt he

Omnis res habet ee p illud quod causa illius ad
ee pducat ¶ Omnis cā prior et dignior e quam suum cā-
tum uel suo cato ¶ Nichil e prius uel dignius uel
aliud quam ipsum sit ¶ Si aliquis iure maior possidet mi-
nore et ea que penes minore sunt ¶ Minor se et ea que
penes ipsum sunt i honore et bonitate maioris te-
net et conuerso ¶ Iniuriosus cato maiori dignius e pena
xto quam maior e cui infertur iniuria ¶ Iuxta dignitatem
eius in quem peccatum e debet satisfactio copensari.
Audita efficacit et efficacius visa aios mouet
pa ppo ¶ Quidquid e causa cause e cā cati. Sit eni
causatum a eius cā b. causa aūt b sit c. a habz esse
p b secundum descriptionem cause. et ex ypothesi b
habet ee p c eius eni e cā. habz sm aūt pmā concep-
tionē ois res habet ee p id quod cam illius ad esse
pducat sed b pducat a ad ee. e eni eius cā c aūt e-
rat cā b. ergo sm illā comunē aūt conceptionē a hr
ee p c ergo a descriptione cē c est cā a et sic ppositum pz
2a ¶ Omnis cā subiecti e cā actitus ¶ Actus eni ex de-
scriptione ipius hz ee p sbm ergo a descriptione cē sbm e

ca accntis ꝫ precedes theorema ē 4 quidq; ē
ca cause ē ca cāti g° oīs ca sbē ē ca accntiꝫ
Machel seipsum cōponit q̄ ad eē pducat simo 3a
dicat aduersarius aliquid seipsū cōponit uel ad
eē pducat g° ipm habet eē ꝑ se g° inꝫ t. de-
scriptionē ipsū ē sui ca g° ꝑ 2ᵃᵐ dī cōceptio-
nem ipm ē prius se qd ē contra tercīā dī con-
ceptionē

Neq3 sbām mām sine forma neq3 formā sine sub- 2a
iecta mā posse eē Si eni subiecta mā ē ergo
res discreta ē a descriptione me g° a descripti-
one discreti differt uel differre facit qr neq3
ꝓprietas ē neq3 sbī g° differt a descriptione eius qd
est differre ipa ē informata ꝓprietatibus g° ē for-
me subiecta g° nō est sine forma et similit'
ex descriptionē forme forma facit suū subm eē
aliquid aliud a q̄libz alia sba g° forma ē i sbō
g° i subiecta mā et sic ꝓpositū

Compositionē forme ad materiā eē cām sbē 1a
substātia eni constat ex mā et forma g° hʒt
eē ꝑ formā et mām g° mā et forma sūt cā
substanē Its nec forma n̄ componat' mē nec
mā nisi cōponatur forme actu eē pñt sicut ꝓ-
batū ē g° forma et mā actu habēt eē per
compositionem earū g° compō est cā existē-
tie earū ꝫ existentia earū est cā sbē g° ꝑ pⁱᵐ

theorema compositionis forme ad materiam est causa substantie,
ergo ipsa enim est causa cause et causa causati

6us Cuiuslibet substantie triplex est causa materia scilicet et forma
et earum compago quarum trium est causa eadem causa prima
Prima pars huius theorematis ex precedentibus robur assumit
secunda autem pars per primam petitionem probatur cum enim cuius-
libet componentis aliquid est causa componens ergo compositio-
nis forme ad materiam aliquid est causa ergo ipsa est causa
compaginis et materie et forme quod mediante the-
oremate precedente per primum probatur

7us Que neque sub numero cadunt differunt quod differre
faciunt Numerus enim est discretorum summa ergo si cadunt
sub numero discreta sunt ergo a descriptione discreti
differunt quod differre faciunt

8us Nichil est sui causa hoc ex 3o theoremate fidem accipit
nichil enim seipsum compegit uel ad esse produxit
ergo nichil est sui causa

9us Cuiuslibet inferioris esse aliqua est causa suprema nullius
enim rei esse in infinitum ascendunt sicut 2a petitio-
ne supponitur

10us Causa suprema neque componitur aliam neque ipsam
aliqua componit, nam siue hoc siue illud sit,
compositionis illius est aliqua causa componens per primam
petitionem, quia causa componens aut est ipsa causa de qua
agitur aut est alia sed illa de qua agitur hoc esse non

pt nichil enim est sui causa ergo est alia ab ea de qua agitur
sed omnis causa est superior suo causato ergo illa est superior su
prema causa quod est impossibile
Causa suprema neque proprietas est neque forma. non enim
componit aliquid ergo neque proprietas est neque forma
Causa suprema simplicissima esse oportet
Correlarium Unum manifestum est enim tantum una
esse causa suprema quam vocinandi causa deum dica
mus vitas propositi per decima satis apparet Correla
rium autem indirecte probatur Si enim adversarius dicat
cum hereticis manicheis non unam tantum esse supremam causam
ponatur ergo esse plures ergo due ad minus ergo subiacent
binario ergo cadunt sub numero ergo differunt vel differ
re faciunt quod est septimum theorema sed neutrum differ
re facit quia neutrum est proprietas sive forma sicut premissa propo
nit ergo differunt ergo per descriptionem quod est differre
esse ille et sunt informate proprietatibus 2a ergo ipsis com
pacte sunt sunt forme Sed cuiuslibet componentis aliquid est
causa Habent igitur supra se aliam causam vel aliquos ergo non
sunt supreme causae quod est contra ypothesim
In deum nullum accidens cadit Si enim in deum cadit 15
accidens ergo deus est accidentis subiectum sed accidens subiectum suum dif
ferre facit sicut in accidentis dictum est descriptione
ergo deus differt ab aliquo ergo est proprietatibus informatus
quod est contra decimum theorema

12 Deus nec alterari nec augeri nec minui nec locali
ter moveri potest nullum enim accidens cadit in deum ergo
nulla specie motus
13 Deus est eternus Si enim incepit esse ergo motus est genera
tione Si desinet esse ergo movebitur corruptione ergo
actus vel fuit vel erit in eo quod est impossibile
16 Deus est immensus incomprehensibilis ineffabilis inomina
bilis. Vere immensus est quia non est in eo certe quantitatis
mensura. quantitatis enim est expars in quem nullum ac
cidens cadit. et unde esse incomprehensibilem tempore et
loco et intellectu quis ambigat. similiter et loco compre
hendi non potest Si enim loco circumscribetur certis su
perficiebus eius soliditas clauderetur et sic expers non es
set quantitatis et forme quod prius improbatum est Item
deus quia omnino forma subterfugit intellectum per
visus esse non potest. cum intellectus non nisi adminiculo
forme rem comprehendat sicut apparet ex de
scriptione intellectus ergo deus humano intellectu capi non
potest verum pari modo ineffabilis esse censetur .i. de quo
recte fari non possumus Cum enim circa duos ter
minos humanus sermo versetur subiectum scilicet
per quod exprimitur de quo fiat sermo. et predicatum
quod subiecto copulat proprietatem vel formam Ad
divina natura est modus hic alienus Cum nec proprietati

subiecta e nec ipa proprietas est sine forma Un pa[t]
eu innolabilem ee na noia ad exprimendu ea
tm q intelligunt sint instituta et deus humanus i
tellectu capi non possit g° nec recte noie sig
nificari

Deu nulla scia s sola dephendimus fide Nichil 17
eni sciri pt n possit itelligi s deu non copre
hendimus itellectu sicut p pmissa apparet g°
nec scia Deu igit que ratione indubitate nob
ee presumimus e no scimus. esse credimus. fides e
nim e ex ctis ronibus ad sciam no facientibus orta
psumptio. fides utiqz e supra opione et infra
scienciam 18

Deus e omni tpe. oi loco. oia et qtumlibz po
tens Universitas q hoc noie oi oia coprehen
dit cata uel concata essentialialiter solumms
coprehendit Si ergo dicat falsigraphus. deus no
oia pt. Ponatur aliquid ee catu uel concatu qd
ipe non possit. illud aut aut erit subiectu aut
proprietas a utroqz copacta sba Sz quocuqz illoz
sit copaginis illius erit aliqu ca qd p pma pe
titione pbatur

Cuiuslibz cause inferioris e ca suprema sicut 19
nona posuit ppo. et qq est ca cause e causa
cati sicut pma ponit g° suprema ca que deus e

illi9 est ea de quo ꝑpositū est g° illud habet ee
ꝑ deū g° de9 pt face q̄ illud sit g° de9 pt fa-
cere illud qd est contra ypothesim Pari mō si
negetᶻ deū omī tp̄e oīa posse ponatᶻ g° aliqd
temp9 ee et aliquid vel aliq̄ esse q̄ in illo tp̄e
deus nō possit Et predc̄o mō poterim9 argu-
mētari verū et sic arguendū ē si oī loco oīa
et q̄ntumlibȝ potēs ee negetᶻ deus

2° Que i rerū creatiōe dispōe cōmendabilia cō-
templamᶻ ꝑ effcm̄ et causam attribuim9 deo

correlariū Unde q̄ potenter et bene potentia et bona cre-
ata sunt creatorē potentē et bonū dicim9 esse.
et q̄ i rerū dispōne caritas hūilitas hūile iusticia
misericordia sapiā et huiusmodi ꝑpendunt ipsū
piū humilē iustū misericordem dicim9 et sapien-
tē. Porro notis eciā similitudinib9 dicatᶻ fons lux
oriens lumē vita videns currens q̄ et oī liguarū
vocabulis g̃ue ad ei9 magnitudinem predicanda
trāsumptis Ad ei9 ꝓbatiōe exigitᶻ tercia petitio.
exigitᶻ paulo dubio ꝑ effectū et causā dicatᶻ deus
bon9 sive bonitas q̄ ab eo oē bonū et ip̄e efficiat
omē bonū Iustus eciā sive iusticia nūcupatur
q̄ om̄ rerū est ea sicut correlariū 12 ꝑpōnis
affirmat Per quandā similitudinē eciā dicatᶻ fons
q̄ ut a fonte rivuli ita ab eo cuncta procedunt

Sol cau asserit^r q illuiat omne hominem etc
Deus e potentia qua dicit^r potes. sapia q sa- 21
piens. caritas q diliges. ceteraq q diuine nate
dicit^r noia competere de deo licet ipprie pdicat
diuina essentia. noia enim ista potentia potes sa-
pia sapiens et huiusmoi neq pprietate neq for-
ma neq quidqu taliu deo attribue pnt cu si-
plicissimus deus in sua vera na taliu non sit
capax sicut p decima est pbatu Cu g° romana
di cu de deo noia nominibus copulamus nichil qd
non sit eius essentia predicamus. et sic trasumptus
noibus copulamus qd credimus licet iproprie bal-
butimus sicut p decimasexta patet
Omnia in deo et deus in omnibus et oia ee dicu- 22
ntur causatiue Omnia siquidem in deo sunt tamq
in sua causa. deus in omnibus sicut ca in suis ca-
tis Deus dicit^r causa omnia ee p causa
Deus vbiq essentialit e et nusqu localit. ve- 23
p decimaoctaua deus dicit^r ee in omni loco oia
potes g° deus e vbiq potes sz hoc nome potes
predicat diuina essentia sicut p 2am liquet
g° deus e vbiq existens Deus igit^r essentialit
e vbiq nusqu vo localit. icomprehensibilis e enim
sicut decima sextu theorema pponit

22 Cuiuslibet substantie admiranda compago quantus sit sum-
mus auctor ostendit. Cum enim nullam creaturam aliam
posse creare noscamus et cuiuslibet facture causam su-
periorem esse ratio dictet, admirabilem omnium credimus esse
factorem.

24 Materia et forma et earum compago tria penitus diver-
sa sunt que in cuiuslibet substantie creatione principaliter
Coro[llarium] exiguntur. Unde manifestum est quod in una eademque substantia
creatione trinus efficiens in uno eodemque creatore tri-
nitatem esse convincat. Et hec trinitas tres persone
dicuntur. Prima pater, secunda filius, tertia spiritus sanctus. Formam et
materiam penitus esse diversas et earum descriptiones et
nature demonstrant. Patet etiam quod earum neutra est
sua compago, cum aliud a compositis sit componens. Quod
autem hec tria principaliter exigantur hoc ex descripti-
one substantie probatum est noscere. Substantia enim constat ex
materia et forma. Constare autem idem est quod componi.
Correlarium per premissam propositionem scilicet 22am probatur.
Cuiuslibet substantie etc.

26 Et si in cuiuslibet substantie creatione materiam patri, for-
mam filio, compositionem spiritui sancto possit ordo congruus
destinare, tamen in quolibet trium totam trinitatem necesse est
operari. Materia primum fundamentum substantie congruit
prime trinitatis persone. Forma que inasat filio at-
tribuimus competenter. Compositionem autem illorum tertie

nitatis psone q spus sanctus dr deinde cōpactae ps
sunt Vere compos illa nō tm iunctura extremo
ru cōtinz s ornatio Cu autē quelibz istaru psonā
sit deus q vnus ē omniu artifex restat ut tota
trinitas predcā tria indiuisibiliter opet et sic patz
ppositio

Ma et forma et ex ipis predcs cōpago filius na 27
tu ex pre et eoru nexus amorq spus scus ab v
troq procedē nobis figuralit denūciat Intuen
tes eni illoz nam ipam i exēplar sui auctoris
ppōnimus et p creatura contemplantes creato
ris nam velut p speculu in enigmate sbam dim
dicātes p figam predicta figuralit intuem quā
modu p 3m et 24m theō fuimus cōiectati

Pr et filius et sps scus eqles sut potēcia et na. 28
Natā siquidē equales ēē cōuincit cu quilibet
sit deus et ipi tres idē deus qd ex corelario 24e
ppōnis huius. potēcia aut equales ēē finis 24e
cōuincit

Vna ē essencia triu psonaru quaru nulla est 29
altera reliquaru Pma ps huius ppōnis ex pmissi
apparet cu vnus idemq deus sit atq trinus. tres pso
nas eas ēē constat vnius essentie deinde psonas
illas prsus ēē diuersas pdcs mō possumus psuadē

quadmodu i creatione sbe tria ee diuersa 2a ppo
nit ita creatas psonas pendim ee diuersas Jteru
indirecte pbat na si quis dicat prem ee filiu et
spm scm g eadem psona illoz e g no sunt tres
psone quadmodu e g eandem 2a

3o Deneqz predicat diuina essentia trib9 psois conue
niut J nichil eni sut tres diuine psone q diuina
essentia qd p pmu theorem confirmat pmissu
tinitas eni est tres psone q sut vna deitas q etia
deitas nichil aliud e q vnitas deitatis Vn a primo
trinitas e illa vnitas deitatis. psonaru tinitas est
vnitas deitatis

Explicit liber prim9

Incipit liber 2us agens de reru creatione triginta co
tinens ppositiones Incipiut descriptiones

Bonu est qd utiliter habet ee Malu e de
fect9 et priuatio boni Utile est qd ex bona
causa procedit Caritas e que alij wlt idem bonu q
sibi et efficiat put pt et debet Justicia e que bene
merentes remunerat et malos punit iuxta quantitate
meriti pena uel meritu recompensans Bene me
ri pprie dicit q nulla necitate copulsus ad alian9
honore uel comodu facit qd face tenet Mereri
apud deu dic q nulla necitate copulsus libens deo
facit qd face tenet Male met qui debitu et cui

debet nō persoluit cū possit Humilitas ē q̄ minima
maximis equat Misericordia ē que de pena de
bita aliquid relaxat vel diminuit Gloria est
gaudium ex bonorum felicitate proueniens Gracia
ē que nō ex merito sʒ gratis aliquid confert Sa
tisfactio pcti ē ad honorē eius contra quē peccauit
aliquod sufficient factum alias ī debitum

Deus ē summū bonū nec in eo nec ab eo ē malū pa ppo
Deus per effectum et causam ē bonus sicut 20° theo
reūte declarat et nichil eque vtilit' habet eē ut
deus ergo nichil eque bonum ut deus a descriptione
boni g° est summe bonus g° est summū bonū Itē deus
ē omnia et quātulibʒ potens sicut 18ᵐ primi concep
tū est g° nulla īpotentia est in deo g° nullus defec
tus g° nullus defectus boni ē in eo g° nec malū ē
in eo a descriptione mali Itē quidquid a deo ē ē a
bona causa g° quidquid ab eo est est vtile a descriptione
vtilis g° quidquid a deo ē vtiliter habet eē g° quidquid
a deo ē bonum ē g° a deo nō ē aliquod malum

Quidlibʒ siue substancia siue actus sit ī sui natura 2a
bonum eē necesse est. quidlibʒ enim est a deo g° a bono
causa g° vtilit' habʒ eē g° est bonum Vel aliter A deo
nullum malum ē et quidlibet ē a deo g° quidlibet
ē bonum. locus ab immediatis

3a Summa caritas humilitas iusticia misericordia dependit in
deo. caritatem humilitatem esse in deo esse intelligas quadam
modum 2o primi declaratur Summa vero est summum bonum
nullius boni defectus vel imperfectio est in eo ergo caritas
sine alia virtus est in ipso
2a Rem divine sapientie et glorie participem fuisse creandam
divina caritas probat et res illa spiritus rationalis
appellatur Caritatis descriptionem attendens conside
rabis deum velle alii idem bonum quod sibi wlt et effi
cere prout potest et debet. presertim cum summa caritas
sit in deo Sed non potuit hoc esse nisi aliud ab
eo esset quod bonum dei participare posset ergo oportuit
quod aliud ab eo esset cui idem bonum vellet quod sibi
nec tamen vellet sed efficeret prout posset et deberet
Poterat autem efficere quia ipse est omnipotens sicut 3o
primi probatur Debebat eciam sue caritatis intuitu ergo a
liquid ab eo oportuit esse quod bonum illud participaret
Sed aliquid aliud non potest esse ab eo nisi per eius creati
onem sicut 2o primi continuat ergo oportuit creari
tandem que divini boni particeps esset Sed divinum bo
num est sapiencia et gloria et caritas et cetera supra
dicta ergo sapientie et glorie dei caritatis et ceterarum
aliarum commendabilium particeps res creanda erat
1a Spiritus rationalis deum timere et ei servire tene
tur et in omni obediencia ministrare Sed quis quanta

ci eodem conceptione attenderit ppositis hmi necessita-
tem inueniet Illa cum minor maiori cuius est teneatur
et in omnibus obedire Spus rationalis qui est quod
viuit quod sapit quod pt a deo habet ergo in ipsius
gloriam et honorem et laudem se et quidquid pt sine
intermissione debet conuertere

Machina mundi cum suis multiplicibus ornamen-
tis in timoris et laudis et ministerij dei et con-
tande glorie materia fuerat fabricanda Cum enim spus
rationalis deo seruire teneba(n)tur et ministrare sicut
premissa ipso dicit pretendenda fuit ei in rebus
miranda potentia creatis cum materia ministrandi
quo circa mundi artificio considerato habuit ma-
nifestam materiam qua tam potentem et doctum timeret
artificem et laudaret in cuius gubernaculo et dis-
positione deo ministraret et ex tantarum rerum scientia
cum suo auctore pt plenius gloriari

Ob multiplices misteriorum causas in machina mun-
di oportuit multos spus rationales creari
Ipsos autem dei nuncios angelos appellamus Illos eciam
tantis administrationibus unus pt sufficere et unum
auctorem oportunum erat copiam ministrorum habere
et infinite caritatis munificentia voluit eidem auctor

multas sua gloria erogare

3a Liberum arbitrium bene et male merendi fuerat angelis de necessitate iusticie conferendum Porro cum in deo iusticiam esse dicamus a descripcione iusticie sequitur ut eum bene merentium remuneratorem et malorum punitorem esse credamus Si ergo de necessitate afflictus esset angelus deo facere quod tenetur non bene meretur cum bene mereri apud deum dicatur qui nulla necessitate compulsus libens deo facit quod debet et si non meretur non remuneraretur Pari modo si ipsum ad malum compulisset innata necessitas ut debitum et honorem deo solvere nequivisset non esset ei imputandum sed potius ei qui talem creasset nec ergo male meretur nec puniri debet ergo liberum arbitrium fuerat angelis de necessitate iusticie conferendum nam iusticia non nisi merentes bene remunerat et malos tantum puniat nec bene meretur nisi qui nulla necessitate compulsus sed propria libertate ~~compulsus~~ cum se inclinat ad bonum et de malo similiter accidit 4 Item si ex necessitate boni aut mali essent angeli neque pro bono opere premium reciperet neque pro malo mereretur penam quod esset divine caritati contrarium sive iusticie

4 Angelorum namque fortem et subtilem et multiplicem gloriam

ditata credendum est Angeli tantarum rerum de
putati misteriis quantas tamen 6m quod 1m theo
rema proponit non posset sufficere nisi valde pote
tis essent necesse Preterea cum secretis diuinis
assistant ut in summis ministrent officiis eos
sapientes cautos et providos libero arbitrio
gaudentes esse necesse est et ita patet eos mul
tiplicia munere gratie fuisse ditatos

Ut bene mereantur angeli tenentur libero 10
arbitrio uti (vel iti) ad bonum Cum enim liberum arbi
trium habeat sicut 3m declarat de ratione
subiectionis teneantur deum timere et illi servi
re in omnibus ut quinta probatum est ergo liberum ar
bitrium ad illum debet flectere et si ad illum
deflectunt libentes patet ex descriptione boni meri
ti apud deum quia bene meretur angelus apud deum
qui libero arbitrio utitur ad bonum et sic habe
mus propositum

Angeli male utentes libero arbitrio irreme 11
abiliter fuere dampnati nona theorematis tenore
propenso cum fortis angelorum natura potest et debet
resistere et ex multiplicia gratie dona suo auc
tori obedire propensius tenebantur nullatenus

fuē digni remedio si deū inhonorātes libe͛o
arbitrio sunt abusi
12ª Caritas et hūilitas dei ad oīa ptendunt͛
nō pt esse caritas maior q̄ caritas dei quia
sūma ē in deo sicut 3ᵐ theoreū ppoit g° ī
infinitū magna caritas ē in deo g° ī īfini/
tū ampla g° ptendit͛ vbiq̄ g° ad oīa et sic
de hūilitate arguit͛ et habeb̄ ppositū
13ª In oī re aliquid ē sui nā͛ coē hūs sapie
et glorie dei coīcaturū de vilissima mā͛
fuerat pcreandū et illud hoīem appellam⁹
cū em̄ p pmissā dei patet caritatem ad oīa
ptensā oportuit q̄ ā omī rei aut alicui ha/
benti cū oī re coēm nā͛ gloriā suā coīca/
ret. ß nō oī rei hoc face͛ debuit q gla dei
īutilis esß insensatis et brutis g° oportu/
it aliquid eē qd habet coē cū oī re aliquid
rōne ūtes ad illā gloriā capessendā Itē
cū amplissima sit in deo hūilitas ut pbat
theoreū pmissū ut minima maxis eēent͛
oportunid fuit de hūilima mā͛ rē illā fuis/
se plasmandā Itē nulla ē hūilior qm̄ terra
g° de terra formatꝰ homo rationalis ut
angelꝰ cū inaīatis corporeꝰ cū aīalib vivens

costans ex quatuor elementis diuina gloria perceptura
Liberum arbitrium homini fuerat indulgendum proba co- 14
modo quo octaua probatur
Omnes cogitationes sermones et actus humani ad deum 15
tamquam ad legitimum finem sunt ex debito dirigendi nam
cum libero arbitrio hoc homo possit et tenetur quadam
modo ut probatum est
Voluntati hominis cum effectu coniunctum in ipso est premium 16
et pena equum est recompensari. bona enim voluntas
premio mala autem digna est pena quod ex descripti-
onibus bene uel male merendi apud deum eliciatur
Qui enim quod deo tenetur facere libere soluit bene meretur
apud deum ergo mediante descriptione iusticie dignus
est premio sed voluntatem bonam interpretamur bene mere-
tem apud deum id est coniunctum in ipso est ad deum se diri-
gentem quod premissa proponit ergo bona voluntas dig-
na est premio Sic in contrarium probatur de malo.
premium autem et penam secundum magis et minus
inferenda sunt prout voluntas in bono uel in ma-
lo fuerit intensa sicut in descriptione iusticie habetur
Voluntas bene merendi perpetua retributione digna 17
est Quia enim sicut premissa docet voluntati est premi-
um compensandum si homo voluntatem habeat perpe-
tuo famulandi deo cum effectu coniunctum in ipso est

et nō stat p̄ eū quin ppetuo viuat recompensari
dū ē ppetuū premiū sic volenti

13 Omnis res bene uel male merendo laborans ppetuo debet gaudē uel pena dapnari Si eni alit
esset nō esset ī deo plena iusticia q̄ bn̄ merētes
remunerat et punit dapnandos

14 Bene merētiū apud deū retributionē nō mercedē
ſ̄ grām esse constat Bene enī mēri ppie dicit
qui alicui nō teneī bonū facit spōte qd̄ fac̄ nō tenet ſ̄ nichil
deo facimus qd̄ nō teneam̄ sicut ī hui9 assertū
ē g° meritū nr̄m apud deū nō est ppie debitū
sed solutio debiti ſ̄ nō est merces n̄ merētibus pcedē
tis g° nō mēt ppie g° qd̄ dabit a deo nō erit
merces ſ̄ grā

15 Bonū qd̄ ī deo ē bn̄ mentib9 cōfert ipm̄ maītū ē
deū bn̄ mentib9 seipm̄ conferre. qr̄ta et decima
pbant pntem. nā cū āgel9 et hō ad diuinā sapiā
pcipiendā fc̄i sunt g° pcipē debet diuinū bonum
g° bonū qd̄ est in deo et sic ppō patet Nullū
enī bonū est in deo qd̄ non sit de9 sic 2° primi
si bn̄ meminim9 maifestat g° bene merētib9 dat
de9 id qd̄ deus ē g° seipm̄ et sic correlariū patet

16 Humana fragilitas a bono statu facilē ruina

icurrit na sicut p̃z pbatu e; de vilissima ma facta
homo contitit quia de fragili terra g° facile corru
pi pt et ad casu impelli

Mentis inquinamentu desiderat ablui et abstergi. 22
cu eni mes viciis e corrupta et sordida ablui
et mudari desiderat

In cogitationibus verbis operibus malis corrigendis 23
consilium e querendu. cu eni morbus in hoie cora
dis e sicut pmissa ppoit quis ambigat sup hoc
medicu ee consulendu

Corpis fragilitas idiget remedio sublevai pba 24
t sicut pmissa

Multiplex morbi ca multiplicis idiget remedio 25
medicine Cu eni fragilis nec sit ho ut 2a ppoit
et ob hoc male merendi morbu icurrit de facili
indiget remedio ut i statu debitu relevet s; mul
te sunt morbi cause Morbu aut hic dicimus malu
.i. boni status defectu sicut i premissis appet g°
ad multas causas multa sunt adhibenda reme
dia qd ppositu erat

Creber casus crebru expetit auxiliu resurge 26
di pbat sicut pmissam

Ut homo sanior et fortior fiat instandu e mul 27
tiplicibus adiuvamentis Ista ppo p 24a apparet

28 Forma hominis per abusum deformis effecta indiget re-
formari. si forme descriptionem attendas invenies eam
ex proprietatibus concurrentibus constare. Cum ergo ho-
mo suas ceterasque proprietates tam mentis quam corporis
in dei voluntatem minime committit male utitur eis ergo
eis ergo abutitur abutitur sua forma ergo ipsam deformat ergo corrum-
pit ergo indiget in debitum statum revocari per 22^m
ergo in pristinam formam indiget informari

29 Male merens apud deum iniuriosus extitit. Quia quemadmo-
dum prius comprehensum est, homo se et quicquid in eo est
in honorem dei ex debito tenetur convertere. Sed si se
et quicquid in eo est subtrahit deo deum inhonorat.
ergo deo iniuriosus extitit male merens

30 Male merens in infinitum magna puniendus est pe-
na. male enim merens deo iniuriosus extitit sicut
precedenti assertum est et iuxta quintam animi conceptionem
iniuriosus tanto maiori dignus est pena quanto
maior est cui infertur iniuria. Sed omni re in infinitum
maior est deus ergo a primo male merens in infini-
tum magna puniendus est pena

Explicit liber 2us

Incipit liber 3us

Incipit liber 3us agens de incarnacione filii dei [illegible] continens propositiones

Homo lapsus et penitens debuit divina misericordia visitari. Cum enim ex propria fragilitate homo in lubrico constitutus sicut 22 probatum est si ceciderit et penituerit de ruina misericordiam id est de pena relaxatione ipsum consequi pium et iustum est — pa propositio

Lapsum hominem oportuit ad percipiendam divinam gloriam reparari. Cum enim caritas humilitas dei humane nature fragile figmentum cum angelis in gloria congaudere decreverit oportuit enim ut homo ad illam gloriam perveniret sicut 13 2e declaratum est. Sed etsi per peccatum lapsus est et indignus effectus ad illam beatitudinem contingere tamen fragilitatis sue intuitu debuit sicut premissum est per misericordiam relevari. Ergo etsi lapsus erat fuit ad percipiendam gloriam reparandus. 2e propositionis patet — 2a

Hominis culpam debuit homo satisfactione delere. Iustum enim fuit quod hominis culpam homo deleret quam angelus vel alia creatura. Sed si divinam iusticiam attendamus que culpam impunitam numquam dimittit oportuit quod culpam satisfactio sequeretur. Ergo homo debuit satisfacere pro hominis culpa quod erat propositum — 3a

Satisfactione hominem reparare neque homo neque angelus potuit neque alia creatura. Consentit predicta veritas apparebit per 29d 2e. Malum enim est infinitum — 4a

usque

magna punicio⁹ ē pena ꝗz hō uel alia creatā
ad tantā satisfactionē nō pt sufficē q̄re ꝯpositū
pz Jtē alio mō ꝯcludit̄ ūnq̄ pt homo rē
facere in honorē et laudē dei ex debito tenet̄
cōuertē sicut pn° 2ᵉ maifeste ꝯstrigit̄ Sed
ratio satisfactionis pcti desciptionē Satisfactio ē
factū qđ nō ī ꝯpt̄ reatū debet̄ ꝗ iuxta dig
nitatē ei⁹ cōtra quē pccm̄ ē debz satisfactio
cōpensari sicut cōi aī ꝯceptiōe ꝓbat̄ Deꝰ aūt
ē infinitū dignꝰ ē g° q̄cq̄ pt homo facē nō ē
satisfactio sufficiēs pcti g° homo nō pt satis
facē ꝓ pccīs sufficiēter 2 sic nec alia creata qua
re ꝯpositū pz Jtē sit si pt satisfacē nō pt t̄n
ꝑ se ad pdestinadā glām hoiem repare
1ᵐ Oportunū fuit deū satisfacē ꝓ hoiē Ph manifestū
festū ē deū hoiem factū repaturū fuisse ge
nus hūanū. oportunū fuerat diuina gloria
hoī ēē cōicanda sicut 2ª 2ᵉ ꝯposit ꝗz pcca
uerat ergo oportuit pcm̄ satisfactiōe delei sicut
3ª dicebat̄ ꝗz nulla creatura satisfacē potat
ad plenū sicut q̄rta ꝓbatū est g° restat a
deo hoiem puniendū fuisse 2ᵉ ꝯpo pz ꝗz equū
fuit hoiez hois culpa delē sicut ꝓ 3ᵐ ē cōiectū

ergo oportuit deum esse hominem qui satisfaceret pro peccatis
et sic correlarium patet

Secunda persona in trinitate ad uniendam sibi hu- 6
manam naturam fuit convenientius destinanda. secunda per-
sona in trinitate est filius qui auctor est forme si enim pre-
tereuntem attendas. Sed deus debuit deformem per culpam
hominem reparare sicut 13° 2° probatum est. Convenientius
ergo fuit ut auctor forme formam hominis reformatu-
rus humane uniretur nature

Homo reparator pro lapso homine deo se offerre de- 7
buit nam cum homo qui se et opera sua propter deum debet per-
petuum se et sua opera deo subtrahit tendens ad ali-
ud finem quod sicut 24° 2° supponitur ergo pro homine deo sub-
tracto hominis reparator se deo debuit reddere et offerre

Oblatio debita pro homine redimendo sincera esse de- 8
bet et ab omni peccati contagio aliena. deo enim offer-
tur ut premissa supponit et ipsa est dei patris filius ergo
deus ergo in quo nullum est malum [quodmodo] disceptatum est prima 2°
ergo nullum peccati contagium

Ex muliere incorrupta carne filius dei fuerat as- 9
sumpturus et illa de ea est christus. decuit enim ipsum
mundam hostiam futuram ex mundo vase prodire et
ex muliere ut redemptor de peccatorum genere nasceretur et
de virgine ne per vilibus coitus peccati labem carnis tam sanctam contraheret

10ᵐ Pro pctis lapsorum contumelias et tortores et mor-
tis penam redemptorem debuit sustinere. hoc p 29ª
apparet. Qui enim pcto unius hominis in infinitum magna
pena debetur multomagis p tot hominum redimendorum
tot pctis redemptor maiore pena debuit sustinere
Sed non est maior pena in homine quam mors ergo mor-
te et contumelias et tortores ad plene magis sa-
tisfaciendum debuit sustinere
11ᵐ Hostia illa deo patri fuerat offerenda quod probatur
quia aut patri et filius et quia creatum debuit satisfacere crea-
tori
12ᵐ Hostia illa pro quotlibet hominum quantislibet excessibus suffi-
ciens est satisfacere creatori Ipsa enim est deus ergo quantisli-
bet preciosa hostia ergo quantislibet ad delendum ergo p quan-
tislibet pctis quotlibet hominum ergo et p omnibus qui fuerunt
et qui sunt et qui nascentur et sic propositum patet
13ᵐ Hostia hec deo patri crebris et misteriis offerenda
hoc 29 theorematis et speculatione munitur. nam cre-
ber casus crebrum expetit auxilium resurgendi. nec ma-
ius est auxilium quam predicta hostia ergo illud remedium
nris est crebris casibus apponendum
14ᵐ Hoc remedium inutile est recusanti. Qui enim recu-
sat hoc remedium recusat adiutorem deum ergo recu-
sat deum ergo peccat ergo puniendus est ergo indignum se
facit hoc remedio ergo hoc remedium ei est inutile ad

erat pbandu
Deꝰ alio mō ~ potuit genꝰ hūanū cōpetent' redi 15
mē. cū 13ᵒ pmi deꝰ sit dūa potēs potuit aliū
modū redemptiōis ītaurac' ꝛ bonū et cōpetētē
ꝙ ꝙꝗ ab eo ē bonū ē et nullū in eo uel ab
eo malū ē sicut pᵃ 2ᵉ declarat
De parte hꝰ remedij ad glaz nullatenꝰ ſꝫ ad 16
pena potꝰ ptinē, cū eni ī pctis natꝰ sit hō nō
est dignꝰ diuinā glaz adipisci ū fuit dīnis reme
dio repatꝰ sicut 2ᵃ hꝰ ꝓponit

Explicit liber 3ꝰ

Incipit liber 4ᵗᵘˢ agēs de sacmētis ecc̄e deque
descriptiones (nouē cōtinēs ꝓpōnes)

Predicatio ē orō salutē aīe psuadēs Sacmē
tū est res visibilis grām īuisibile p quādā
silitudinē repsentās Baptisinꝰ ē ablutio aq
p īuocatiōe trīitatis sācificate pcti ablutionē signis
Eucaristia ē sacramētū corpis xpi sub panis ac
vini spē ɔtentis, cū panis ī xpi carnē ꝛ vinū sit
trāsubstantiatū ī sanguinem Documētū Sub
hac silitudine hoc institutū ē ut quadmodū pa
nis et vinū sūt pricipale corpis alimētū ita corpꝰ
xpi p ceteris fortꝰ ē aīe sustamentū Matrimo
niū ē legitima ɔiunctio maris et fēie vnionē
xpi et ecc̄e representās Penia ē p pctis ɔtritis
ab eis cessare itendēs p oris ɔfessionē expressā

Dedicatio basilicarum e impo sacramentorum ordinum
4 c smati in misterijs ecclesie multiplex et olei inunctio 2 q
da alia sacramenta q p exaltatione exaltant et red
dunt hoiem sanctiorem Ecclesia e congregatio confitentium
xpi 2 sacramentorum subsidium

pa pps Predicatione 2 sacramenta ecclesie necessaria ee Audita ei
efficacia et efficacius visa aios monet q in po libo
ultimo e ai concepo q p pdicao aim inflectit 2 for
tius sacramenta q sub exteriora signa et per eadem pt
multiplicem pcti morbum exigit multiplicis remedii
medicine sicut 24 2e ponit tam verbis qm signis
exaltandi fuerant pastores na q non possunt singula
iuncta innuant go xps erat pdicator 2 sacramentis

2a Baptismi causam inquirere Cum eni ex pmissa corrup
te carni 2 i pcto concepte aia unita contrahat labem
exigit ob hoc ablutionis remedium spale sicut ex
22 2e communiamus q di mentis inquinamentum desiderat
ablui et abstergi ad quod tollendum interius necessaria ex
terius absolutio fuit Institutus eni q p invocatione
trinitatis sanctificata e habz interioris mundationis effectum

3a Eukaristie causam scrutari Homo p fide et pluraz de
pcto resurgens efficaci remedio indigebat qd gratiam
pseverandi in bono conferret Sz nullum efficacius e
rat qm caro xpi go necessarium fuit hoi carnem xpi com
care q sub spe panis et vini constat sicut instituit
ipse xps a dignis assumpta ad corporis et aie pficiens

salutē xpi membra efficiat assumētes / et ne recidi
uet ī nobis malicia. Hostia hec ē crebus mistiis of
ferenda sicut 13ᵘ 3ᵉ declāt Porro ī fide har decessi
serunt vniusi eōrū plati p⁹ aplos / 2 illi quorū mitis
magna et miranda miracula opatq ē de⁹ Nō
ē fidelis abhorreat sacramentū a xpo primitq ī
stitutū ß eidq supplici pce sollicitet ut qd nūc spe
gerim⁹ ī etna gla deprehendam⁹

Matrimonij cāq inestigaē / ad cultū dei gens huā   4ᵘᵐ
fuerat ppagandū poti⁹ ꝗ̄ p lasciuiā corpis pore
andū Pri cōtinē nolentib⁹ indultū ē remediū
cōmercij maritalis ut talis cōmixtio p bonū matri
monij excuset et agnita pntela ī cōiunctos
linea consanguinitatis augeat caritatē 2 ita
corpis fragilitas sublenat sicut 21ᵘ 2ᵉ ppon   5ᵘᵐ

Pnie cāq rimari Cū vtq baptismi baptisato
caractēq ippmat xpianū q nullo possit   ri
reatu īcurrēti cīmis recidiuū supnacq essz ft uita
tq baptism⁹ nō actū agē eēt si qd hz xpian⁹ ei
iterū conferret 2 sic īiuria fiēt sacmēto. Opor
tet g⁰ ut p⁹ baptismū lapsus corde contrito deū
2 ore hoieq recidiuo cōsilio morbo adhibēt pnie
medicinā sicut 20ᵒ 2ᵉ pponit

Multiplicaū ī ecca dei sacramētorū cāas multipli   6ᵘᵐ
ces explicare Ad reatq delendos ad cōfirmandū

hoiem i bono. Ad fragilitatis remediu. ad gratiam
conferenda ut deus e quida uncta sunt sacramenta
sicut 2a 2e apponit. preterea psone que conferunt ea 2
loca quib9 conferuntur et instrumenta quib9 tam utuntur
conferentes quae ex quib9 ea conficiunt oportunum fuerat
consecrari et sic utile fuit sacramentum multipliciter
instaurare
A^m Fideles xpi sacramentorum fidem hre constat. fideles xi
sunt ecclia xi 2 ecclia est congregatio fidelium confitentium
xpm 2 sacramentorum subsidium g° unitate sacramen
torum g° hunt fidem eorum
g^m Fides sacramentorum exigitur bn merentibus apud deum
Dicat cathar9 falsum e. ponatur g° bn merentem
apud deum non hntem fidem sacramentorum g° no co
fitetur sacramentorum subsidium g° no e de ecclia a de
scriptione eccle g° no est de fidelib9 xi g° no b
meretur qd e contra ypothesim
q Alicui nodum baptisato nec recusanti nec pura co
sciam hnti collatus confert baptismus. Unde maditud
paruulis est A 2 mete captus efficatem ee baptmi quod sic probatur
sacramenti baptismus e sacramentum g° a descriptione A gram invisibi
lem representat 2 ablutionem interiorem designat g°
eo collato digne recipienti signatur ablutio interior
g° digne recipiens abluitur interius g° et confert. Ex
si aliquis recipit baptismum 2 no recipit digne aut

baptisat9 e q recusat baptismu q ai prava cosciam
accedit g° q descriptioe quilib no re(cipit) bapm et ne
q talis neq talis erat qd erat ppositu Sz ut
coim pbet pvuli vel mete capti neq tales ne
q tales sunt g° eis efficax e bapm9 Baptisa
to aut no confert bapm9 ne imita fiet iniuria
sacrameto Recusanti no confert na si recusat no
credit et si non credit no est fidelis x' g° sicut
q hmo pbatu e no confert ei Itc pva hu
n cosciam no valz ad pus talis cu volutas dig
na e pena sicut 16 2' pponit g° no est dig
na pmio g° no est digna ablutioe pcti

Expliat liber 4 et Incipit quitus ages de resur
rectione 2 cotines ppones

Resurrectio e aie 2 corpis morte sepatoz ita pa ppo
ta coniunctio Eam aie qz corpi p sui qlitate
pena vel pmio e conferendu utruqz enu bene
vel male merendo laborat Omnis aut res bene
vel male laboras pmio debz gaude vel pena dap
nari sicut 18 2' pponit g° ta corp9 qz aia sicut
ppositu erat p sui qlite sibi sentiet copensari
Totus homo retributione ppetua consequetur 2a
totus qde qz et corp9 et aia sicut pmissu e ppe
tua autem volutas ppetua retributioe gaude
bit sicut 16 4' astruit Ide aut in contrariu

probare potius de retributione pene

Quo resurget carne quam habuit et anima sua de
nuo uniendus .n. eum resurget non compensaret ho
mini plena retribucio meritorum cum totus ut predictum est
ea debebat obtinere. caro autem non fuit spiritu vegetata
dampnationem uel gloriam sentire non potuit ergo spiritu in
uenit sed in resurrectione hominis noua caro que non vixe
rit non debet assumi sed in qua vixit et idem spiritus pari
modo nam si alia caro uel alius spiritus assumeretur alius esset
homo qui prius nichil meruerat et sic caro que vi
xerat non resurgens nullam retributionem penitus
obtineret quod est 18ᵘ 2ⁱ libri

2ᵘ Ad omnes tam maiores quam minores resurrectionem
generaliter pertinere Vnum manifestum est christum a mortuis
resurrexisse Si enim discretionem boni uel male me
rendi habens homo bene uel male meretur ergo ad
premium uel ad penam resurget Si uero minor uel
mente captus uel sacramentis adiutus est quando non sed ad
iutus est sacramentis tamen non stat per eum qui actu meretur
nichilominus gloriam obtinebit sicut dicitur 2ᵘ 4ᵗᵉ et 20ᵒ 2ᵉ
elucidarii Si autem non est sacramentaliter adiutus
neque operibus resurget nichilominus ad idem ad quod
prestatus est obtenturus sicut ultimo 3ᵘ declaratur Cur
autem caro christi gloriosior quam meritis polleres Vnde habent

Dubiu est xpm i glam resurrexisse
Corp9 incorruptibile ex parte eius defect9 resurrectio f
coaptabit Qui cu resurrectione ppetua consequitur
tale futuru e quod no queat corrumpi q solum cu debe
at sine fine durare et cu incorruptibile sit no pt
deficere g° nulla defect9 i eo ee non pt
Scia in gla pfecte scie caritatisque retributione gaude g
bunt Gloria e gaudiu ex bonoru felicitate pueniens
de9 aut sua coicatur9 gloria scis ta angelis q hoi
b9 sicut 4° et 13° 2e ppoint ipos bonis suis faciet
habundare Que aute bona maiora sut q sapia et
caritas In illa sig9 gla sci q sctm 20° 2e deu
habebut pmiu ipm ppetua facie ad facie cotepla
but et q nuc ymaginant p speculu i enigte
diuina secretoru tuc plenitudine scie comphendet
Constricti cu erut in regno illo tante caritatis af
fectu ut minim9 i max io glaz sua vsque adeo ee
gaudebit acsi eande ipemz obtinet Quid miru
Qui de9 suma caritas suma sapia i ipis erit et
ipsi in deo Erubescat ergo machomite qui mulier
culas et miri saporis cibos delicias siquide bestia
les terrenas no celestes corpi no aie resurrecturo
pmittut
Tormeto ppetue dapnatoru nulla pena maior e h
Quod cu dampnu mai9 q deu amittere ad cuj9

glam optinendã fcs est homo sicut p3 2e pponit
et penario leuissima si cõparata e grauior e grauis
sima tpali illis quos unus consare peccatis remo2
debit q ãm ultima 2e in infinitio magna punien
di sunt pena 2 sit ppositu patet

Explicit liber de arte fidei cathol. a
mgro alano cõpositus deo gras

Hic iacet i tumba rosa mudi nõ rosa muda
Cui deus q septẽ q toto sabile stinet

Orate pro Johanne Amelo...

Honorabilibus viris semper
in christo diligendis magistro Reimundo
scolastico et magistro Reinero canonicis
sancti Stephani in Maguncia frater Gebeno dictus
prior in Euerbach sicut per precedens ordo dictat. Virgo
Hildegardis fundatrix et magistra monasterii sancti
Ruberti quod situm est apud Pinguiam contra ciuitatem
quantique meriti fuit apud deum et apud homines cari
tatem vestram latere non credo. Et si forsitan ignora
tis legite libellum vite eius legite diuersas epistolas
magnatum terre ad eam transmissas tunc videlicet
apostolicorum Eugenii Anastasii et Adriani Conra
di quoque regis Friderici imperatoris Patriarche Ihe
rosolimitani Archiepiscoporum Episcoporum Abbatum prepositorum
et tunc in veritate dicere poteritis Magnificauit
eam deus in conspectu regum et faciem principum amin
tata est eam. Hec beata virgo libros quosdam deo
iubente immo cogente scripsit in quibus quedam vel
de vtilia et nouis temporibus vnde necnon de presenti
statu ecclesie et de futuris temporibus vsque ad antichristum
et de ipso antichristo prophetauit. Sed quia omnes libros eius
pauci habere possunt vel legere ea que de antichristo et de
futuris temporibus in tribus libris suis in libro Sciuias
in libro diuinorum operum libro epistolarum prophetauit in hunc
libellum excerpta collegi et prout melius potui in quinque
tempora ordinaui. Quod quinque tempora qui diligenter legere et
studiose distinguere voluerit et presentem miserum statum
ecclesie et omnia futura pericula et aduentum antichristi qui

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

in quodam speculo prouidebit unde si placet vobis
vocetur ipse liber speculum futurorum temporum sive penta
chronon sancte hildegardis hoc est de quinque temporibus
quia in eo de quinque prophetavit temporibus penta enim quinque
chronos vero tempus. Scire autem vos volo et omnes
qui hanc prophetiam lecturi sunt vel audituri quod omni
prophetie que divinitus est inspirata maior fides est
adhibenda quam quibuslibet signis quantumcumque mira
culis teste apostolo petro qui cum magnum miraculum
quod in transfigurato domino factum est mox dixisset in sua
epistola secunda ad insinuandam et comprobandam veritatem
domini ihesu dicens in hanc vocem de celo allatam nos
audivimus cum essemus cum ipso in monte sancto quasi
premium hoc esset comprobationem prophetie statim subiungit di
cens Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui
bene facitis intendentes. Nunc igitur rogo vos per
eam caritatem qua me diligitis ut libellum hunc
diligenter examinetis et si qua corrigenda sunt
corrigatis quia inde inde sunt radicata que melius
ordinanda sunt ordinetis antequam in manus multorum
deveniens publicetur. Incipit prologus in librum qui vocatur
speculum futurorum temporum

De antichristo

Omnibus temporibus diversi diversa proponentes frivo
la quedam non per dei spiritum sed de suo corde prophetaverunt
aliis affirmantibus eum in proximo nasciturum aliis
iam conceptum nonnullis vero dicentibus eundem
iam esse natum. Audivi quamplures fateor hiis circa
occupatos. Infra terminum etenim quendam abbas no

mine iohannes homo religiosus et in divina pagina
satis eruditus de calabrie partibus veniens in claustro
meo duabus ebdomadis et eo amplius demoratus
michi quasi familiarissimus secrecius retulit antixpistum
iam in proximo nasciturum. Cuique sollicite percuncta
rer hec a quo didicisset · solitarium quendam magnifice
mus in partibus suis cardinali quondam apparuit
signoque manifesto compellavit. Cardinalis autem
michi tamquam amico cordiali hec eadem intimavit.
Hec ille. Nec multo post et alius quidam sacerdos
et ipse religiosus et litteratus · me et aliis audientibus
quod iam natus esset constanter affirmabat testificans
per spiritum dei virgini cuidam incluse esse revelatum.
Igitur ad confutandos et convincendos huiusmodi pseudo
prophetas libellum hunc compilavi · maxime autem et specialiter
pro emendacione et correctione claustralium et
clericorum conscripsi. Quia vero prophetiam beate hilde
gardis concussionum scismatis et confusionis laqueus
in fine istius presentis temporis super eum clerum et ordinem
ecclesiasticum extendetur ita ut de patria et de locis
suis expellantur nisi dei clementiam et misericordiam ac
devote pietate devotionis studeant revocare. Sciendum
autem est quod in hoc presenti anno qui est mo cccco xxo ab incar
nacione domini de tempore primo evoluti sunt anni c xx
initium enim primi temporis fuit circa annum mo c. Sciendum
etiam quod ii ex tempora completa fuerunt de quibus in hoc
libello prophetatur · quintum tempus quod est antixpisti non potuit
evenire. Preterea sciendum quod libri sancte hilde
gardis recepti et canonizati sunt a papa Eugenio

in consilio treuerensi presentibus multis episcopis cardinalibus fran
corum quoque teutonicorum · et sancto bernhardo clareuallis
abbate in hoc libello non omnia posui que in libris eius
de futuris scripta sunt sed pauca · ea videlicet que huic
operi et isti tempori congruere putaui De eo quod sancta
Hildegardis obscure loquitur inusitato stilo
Libros sancte hildegardis plerique legere fas
tidiunt et horrent pro eo quod obscure et inusi=
tato stilo loquitur · non intelligentes quod est argumen
tum vere prophecie Omnes enim prophete obscure loquuntur quasi
inusu habent vnde est illud in psalmo Tenebrosa aqua in
nubibus aeris · id est obscura sciencia in prophetis quia in vsi=
tato stilo loquuntur et hoc quod verum argumentum est vi
digiti dei id est spiritus sancti Teste apostolo petro qui in
secunda epistola sua dicit Hoc primum intelligentes quod
omnis prophecia propria interpretacione non fit Non enim volun
tate humana allata est prophecia aliquando sed spiritu sancto
inspirati locuti sunt dei homines Vbi glosa ita ex
ponit Attendite prophetico sermoni · nam a deo est quod
post explanat per hoc quod prophecia non est talibus verbis et tali
modo locucionis scripta quali vtuntur homines in
locucione sua et quasi seculares scripture sunt
composite Et vere non est locucio prophetarum secundum sua vel au
diencium voluntatem sed secundum voluntatem spiritus sancti
qui loquebatur in illis Ista dabuntur iudicia con
tra scisma illud quando episcopi et clerici de locis suis expellentur
Ex libro diuinorum operum Capitulo x° secunde partis
Quum peccata hominum in populis se inbuerunt quia inter · sedu

homicidium et sodomiticum peccatum tunc constitucio le-
gis dei diuidetur et ecclesia que vidua concutietur
et cleri per principes nobiles et diuites per consules
atque suos minores de locis suis expellentur et de
ciuitate in ciuitatem fugabuntur Ista omnia tunc fient
cum antiquus serpens varietate morum et varietate
vestimentorum in populos sibilabit que ipsi imitabun-
tur hic abiciendo et hic attrahendo cum in predictis
operibus semper se nouabunt et variabunt Incipit
epistola quam scripsit dominus philippus decanus maioris
ecclesie Coloniensis qui postea factus fuit archiepiscopus beate hildegardi
petens ut ei certificaret de futuro statu Coloniensis
ecclesie secundum quod ei deus reuelauit

Philippus decanus licet indignus maioris
ecclesie in Colonia totusque coloniensis clerus
Hildegardi de sancto Ruberto in pingwia venerande
magistre. agnum et sponsum sequi quocumque ierit Ma-
ternam pietatem vestram quam toto affectu diligimus
scire desideramus quod nuper cum per diuinam visionem
presens apud nos posita verba vite sicut vobis deus in-
spirauit nobis aperuistis in maximam ammiracionem
ducti sumus ex eo quod dominus in tam fragili vase in
tam fragili sexu tanta mira secretorum suorum demon-
strat Sed spiritus vbi vult spirat Nam cum ex multis
rerum indicijs manifestum sit quod in paradyso mentis
placatum sibi sedere elegit merito et nos in ammiracione
omnibus ad vos quasi ad viuum dei templum precibus ob-
lati accedimus et de corde vestro sic responsa de dei

oraculo veritatis rursa flagitamus. Beatitudinem
igitur vestram quam intime rogamus ut desideria vestra
que ad curam animarum respiciunt intencius deo commendetis
et sic adherens deo cuncta nobis ut in vera visione de
nobis providit litteris nobis insinuare velitis. Valeat
dileccio vestra et ille vobiscum sit quem toto corde diligi
tis. Epistola beate Hildegardis de futura tribulacione cleri.

Qui erat et qui est et qui venturus est vicare
pastoribus ecclesiarum dicat. Qui erat creaturam
facturus erat ita quod testimonium testimoniorum in semet
ipso habuit omnia opera sua faciendo sicut voluit. Qui
est deinde creaturam fecit et testimonium testimoniorum
in omnibus operibus suis ostendebat ita quod unumquodque
firmatum apparuit. Qui venturus est omnia purgabit
et eadem in alia vicissitudine renovabit et omnes
rugas temporum et temporum abstergabit et omnia simul
postea nova esse faciet et post purgationem omnia ignota
ostendet. De ipso venturo fluit sic dictum. Firmamen
tum cum omnibus ornamentis suis posui nulla vi ca
rens. Oculos enim quasi ad videndum aures ad audi
endum nares ad odorandum os ad gustandum habet.
Nam sol quasi lumen oculorum eius est. Ventus autem auditus au
rium eius. Aer odoramentum eius. Ros gustus eius
viriditatem spirando ut os spirans. Luna quoque
tempora temporum dat et sic sciam hominibus ostendit. Stelle autem
velut racionales sunt. sic sunt quasi circulum habent sic et
racionalitas multa comprehendit. Quatuor etiam angu
los orbis. igne. nube aqua firmavi et sic omnes terminos

tie qui venas cungunt Lapides de igne et aqua sic
ossa fiunt · et etiam de humiditate et viriditate
qui medullam constituunt Abissus velut pedes qui corpus
sustinent in firmum extendit · et quod fundamentis aque
sunt ad firmamentum terre · sic omnia constituta sunt
ne deficiant · si nubes ignem et aquam non haberent
firma coagulacio non esset Et si terra humiditatem
et viriditatem non haberet velut cinis esset Sed si
cetera luminaria lumen de igne solis non haberent
~~pro~~ | non fulgurarent sed ceca essent Hec sunt instru
menta edificacionis hominis · corpus tangendo · scilicet quia homo
in ipsis manet considerando quoniam in ipsis scienciam habet
Amplectendo quia nobilem creaturam cum eis exercet
Et homo nullam licenciam possibilitatem habet si
ista cum eo non essent sic ista cum homine et homo cum illis
¶ O filioli mei qui greges meos pascitis de instruc
te instructione divine vocis quare non erubescitis
Cum cetere creature precepta que de magistro suo habent non
deserunt sed perficiunt · vos constitui sicut solem et cetera
luminaria ut luceatis hominibus per ignem doctrine in
bono rumore fulgurantes et ardencia corda pa
rantes hec in prima etate mundi feci Abel enim elegi
Noe dilexi Abrahe me ostendi Moysen ad insti
tucionem legis imbui · prophetas ad amatissimos ami
cos meos constitui | videlicet Abel sacerdocium prefigurabat
Noe principale magisterium · abraham renovacio
nem symbolis · moyses regale initium et prophete plurima
magisteria Sed et Abel ut luna splendorem suum
effudit quia tempore obediencie in munere suo ostendit

et noe velut sol qr edificium obediencie perficit
Ac abraham ut fortes planete cum circumcisione
attulit et moyses ut certe stelle cum perobediencia
legem collegit et prophete ut quatuor anguli quod timores
terre sustinent in fortitudine constituerunt. linguae
autem vestre mute sunt in clamande voce clamantis
tube divine sanctam sonabilitatem non amantes qui sicut
stelle circulum circuitionis habent Tuba divine iustitie
dei est quam in magno studio in sanctitate illuminare
deberetis eaque in officiali lege et obediencia cum sancta
discretione per quemcumque tempora itando populis et non
in iniquitate cum illis incuciendo Et hec propter pecu
niam proprie voluntatis vestre non facitis vel firmamen
to dei iusticie luminaria in linguis vestris desunt
velut cum stelle non lucent Vos enim noxe spurcitie te
nebras estis et quasi populus non laborans nec propter te
dium in luce ambulans Et velud nudus coluber
in caverna se abscondit sic vos feditatem in vili
tate pecorum intratis Hec hec vos esse deberetis ut
dictum est mons syon in quo habitasti in eo Nam
vos benedicti et signati in celestibus personis ha
bitaculum esse debuistis myrrhe et thymus redolens
in quo tamen deus habitaret. Sed hoc non estis sed veloces
estis ad lasciviam puerilis etatis illorum scilicet qui de
salute sua loqui nesciunt Et quicquid caro vestra pos
tulat facitis Cuiusque de vobis dicitur. leva manus
tuas in superbias eorum in fine quanta malignatus
est inimicus in sancto Nam potestas dei tolla vestra usque

tate erecta deprimet et ad nichilum reducet quod velut
venti insufflata sint cum deum non cognoscatis nec
hominem timeatis nec iniquitatem conprimitis ut ea
in vobis finiri desideretis Deum enim non videtis
nec eum videre desideratis sed opera vestra inspiciatis
et ea in vobis metipsis iudicatis sed faciendo et
relinquendo secundum placitum vestrum quod vultis O quanta
malignitas hec et inimicicia quod homo nec propter deum nec
propter hominem in bona conversacione esse vult sed quod honorem
appetit sine labore et premia eterna sine abstinen=
cia et quod tunc velut in sanctitate inaniter cupit per
sonare secundum quod diabolus dicit bonus et sanctus sum sed
non sum Quid ergo mirum dicatis Oculos non habetis cum opera
vestra in igne spiritus sancti hominibus non lucent et cum bona
opera eius non illuminatis Vestrum firmamentum dei in vobis
luce solis caret et aer edificio virtutum in odore
suavitatis vobis deest Oculos habent et non videbunt
nares habent et non odorabunt Nam sicut ventus flat
et omnem orbem perfundit sic vos velociter venti
cum doctrina vestra omnium populorum esse deberetis Sicut dicitur
In omnem terram exivit sonus eorum Vos autem in vagacionibus scolarum
volante fama iam lassati estis ita quod interdum
milites interdum servi interdum ludificatores cantores
extitistis sed per fabulosa officia vestra muscas aliquando
in estate abigitis Per doctrinam quoque scripturarum que de
igne sancti spiritus conposite sunt anguli fortitudinis ecclesie
esse deberetis eam sustentantes sicut anguli qui totum tectum
sustinent Et prostrati estis nec ecclesiam tenetis sed
in caverna voluptatis vestre fugitis ac propter divicias

arum et avaricie tedium et ceterorum viciorum subdi
tos vestros non imbuitis nec eos a vobis doctrina
querere permittitis dicentes Omnia elaborare non
possumus Nam eos per precepta legis constringere debe
tis ne ullus eorum per fragilitatem que per medullam
facit quod sibi elegit velut terra humiditate et vi
riditate perfusa et constricta est ne cinis sit Propter vos
autem ut cinis spergimur et unaquaque causa quam volunt
faciunt Vos autem ignea columpna esse deberetis illos
precedendo et bona opera coram ipsis exercendo et eis clama
ndo et dicendo Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus et
pereatis de via iusta Nam lex domini per amorem et timorem
plena discipline est et ideo quisque nam sive spiritualis et car
nalis in recto itinere exercendus est ne irascatur in
nocentibus eis quos creavit quod vias suas non ambulant
Sed vos metipsos seducitis dicentes Nec nos illos
superare possumus Sed si per venalitatem quam deus vobis
dedit subditos vestros corripetis unitati vestre resistere
non auderent sed quia possent verba vestra vera dicerent
sed quod hoc non facitis de vobis dicitur Turbati sunt et moti
sunt sicut ebrius et omnis sapientia eorum devorata est Hoc tale
est Nam turbati estis cum nullum responsum bonum in vo
bis habetis ita quod bene ambuletis Moti quoque in magna
dubitatione estis cum opera vestra recti consilium vobis non
dant velut nesciatis quid faciatis sicut ebrius qui illa
que operis mentis ac proprie voluntatis desiderat facitis
Et omnis sapientia quam de scripturis et de doctrina ubique que
sivistis in puteo proprie voluntatis vestre devorata est

cu h q tangendo et sapiendo sciebatis in plenis
desiderijs vris et in pinguedine carnis vre saciati
tis velut infans qui nescit q faciat Quapropt
ad vos dicat Mare mortalitatis ad populu in recta
stabilitate no hetis sicut pedes reliquu corpus
sustinet qtinuo eos scriptis ceciderit velut abyssus
aquis sudantibus undiq circumdata e . sz dicitis Te
pus loquendi mo no hemus nec etia nunc tpe est
ut audiam sicut in prioribus tpibus erat Ez dico
Abel pp odiu fris sui fratris no deseruit sz illud dno
obtulit qmus ob h occisus sit Noe in tremendo
auditu suffocationis circatamq angustiatus in luctu
sudore fudit cu morte valde timuit ubi iussa
dei qplevit Et quidem alij stulti hoies videntes
dixerunt Quid facit stultus iste venti eu destruet et rapiet
sz tn ipe implevit q deus ei preparat Abraham vo
nec pp dolore cordis sui nec pp amore filij sui cessa
uit qn eunde filiu suu in holocaustu ligaret
Moyses qz legislator dura et aspa a fribz et a
vicinis suis in multo dolore passus est sz tn legem
no dereliquit sz pcepta dei adimplevit Aphe
etia de infidelibz hominibz velud de rabidis lupis
occisi sut tn deo obediebant Vos aut in modica z
quemadm tpe iniurias a pplis sufferre no vultis z
ideo innuabilia et infinita tormenta in sinu vro
colligitis Dies em ee deberetis sz nox estis Na
aut nox aut dies eritis Eligite vobis in q pte
stare velitis Vos aut in firmamento iusticie z

moralitas

legis dei sol et luna et stelle nō estis sȝ tenebre
in quibȝ velut mortui iacetis Vnde ... dico Deus
ꝑ q ꝑ semetipm̄ fecit illis qui ab eo declinant
apponit quemadmodū pr̄ opa ꝓbitate sue filijs
suis ostendit dū ab eo recedunt vbi in honestate
nō bn̄ ambulat ¶ Adam in beniuolencia preceptu
dei suscepit · sȝ consilio diaboli defecit vn̄ claritatē
qm̄ velud lucidū vestimentū habuit et patrimoni
u paradisi ꝑdidit ac lamentabile vestimentū indu
it et in tenebrosam terrā induit iuit Tunc diabo
lus gaudebat qȝ hominē deceperat et hoc fecit vsqȝ
ad abel q̄ bona voluntate deū dilexit ꞇ voluntatē
illā bono ope ostendit Ibi aut̄ diabolꝰ kaim ina
ficit ita qȝ fratrē suū occidit Et deus in mēte sua
velut in libro scripta inspexit q̄ misteria diabolus
nesciuit qm̄ in sca̅ diuinitate tm̄ apparuerunt Quia
virginitas in abel in sacerdotali officio ꞇ sanguine
martirij ornata est qȝ postea totū in filio dei im
pletū est Deinde deꝰ in edificatōe arce ꝑ noe ce
leste fundamentū prefigurauit vbi nouū modū ꝑ
duxit Tunc naqȝ terra nouū fructū s vinū dedit
in quo mors et vita ē vbi etiā diabolus filio noe
persuasit qȝ ꝑ nuditatē patrem suū inhonorauit
vn̄ etiā idē filiꝰ eiꝰ de benedictiōe libertatis deiui
diciꝰ etiā seruꝰ factꝰ est Postea diuinitas ꝑ circū
cisionē et veram ostensionē miraculi eiusdē funda
menti in abraham demonstrabat et etiā in sterili
muliere Circumcisio enim confusio serpentis ꞇ vulnꝰ
mortis erat Prima qȝ mulier sterilis vite fuit

fuctu ||

ecia vo feta vite p fidem erat. Diabls a in quib
da de gne Abrahe cu bndictione irrisione pet
homicidiu z p alia pua opa fecit vn de bndicc
dei ceciderut. s digitus dei lege moysi scripsit vbi
tres pdicti fundamenta in altu pduxit. Quapp
diabls ibi pessimu et firmu malu iniuit q pius
ofuliatus h manifeste ostendit cu in baal se ee deu
dixit vo de filios israhel multas plagas pcussit
Tuc vincentis venit ac in sinu vginis dormiuit — Incarnacio xpi
qm vbu dni caro fcm est et celeste fundamentu
totu cpleuit. Xpc em de vgine natus sacrificiu
abel p sanguine martirii cplem fcus e. Antiqus
quippe serpens ei insidiabat qr nesciuit qs esset
et qm misteria illa q in mente dei erat no cgnouit
iudaicu cplm hortabat ne illu in mirabilibus suis
audiret. s q eu a discipulo suo venditu caperent
Quapp ipi in diuersas regiones vendita sut ac re
gione sua pdiderut. Filius aut dei etiam qsi
archa noe sup altos mōtes posuit qm p discipulos
suos . principes . duces . ac rectores fidei docuit vo ea
qs in omnibus gentibus s iustorum publicanorum ac pec
catorum cpleuit. Xpc qs in abraham obediencia pcep
pit cu incarnatus patri suo vsq ad morte obediuit
ac in circumcisione baptm in noie sancte trinitatis de
dit ac discipulos credentes baptizare precepit. In
eode qs baptismo serpens in confusione sua suffo
catus est et mors deuicta et vulnata est vo etia
noua gnone p aliena via genuit qr eua filios

vite sint Maria aut maiorem gaudium attulit quam
eva nocuisset. Sed antiquus serpens videns hoc infi
delibus hominibus persuasit ut sanctos dei persequerent
et occiderent. filius autem dei vexillum victorie in
omnibus operibus suis exprimit et discipulis suis sicut
moysi legem dedit ut omnes populos docerent ac ut
magistros constituerent et ut ecclesiam in omnibus ordinibus
suis ornarent et hoc perfecerunt per inspirationem spiritus sancti
qui in cordibus eorum veram doctrinam scripsit Et quia verbum
dei incarnatum erat deo placuit quod omnes ordines
angelorum qui per nomina sua hominibus non sunt in spiri
tali populo spiritualiter designarent velut in presbiteris et
episcopis et ceteris spiritualibus ordinibus Tunc etiam in spiritua
libus hominibus velut aurora apparuit et ita virtutibus
fulgebat quasi in tribulationibus eorum defensionem
quasi scutum et protectionem quasi loricam habebat et ita spiritualis
populus in magno honore coram deo et coram hominibus
stabat usque ad tirannum quendam qui baal servitute per
dolorem esse cepit Nam spiritualis populus videns primo sus
piravit et contremuit Sed tamen idem spiritualis populus de
inde singularitatem ac singularem proprietatem in actibus
suis invenit et a pacto quod deo per spiritum sanctum promiserat
declinavit ac velut iudei fecerant illud pro illo ac
aliud pro alio preceptum reliquit et unusquisque ordo
legem sibi secundum voluntatem proprietatis sue posuit et de
bona conversatione et de bona doctrina se avertit
Tunc etiam veste obiecte sicut adam denudabatur ac ita
secundum voluntatem sue carnis vivere ceperunt et ut te

nebrosa vita fuerunt sicut etiam adam post inobe-
diencia a deo tenebrosus notatus est et etiam sicut
prius fulserant non lucebant · sed velut obnubilacio
hominis ei facta sunt quemadmodum etiam adam propter ino-
bediam obnubilatus nec sibi nec alijs lucebat
sed in tenebris incedebat ¶ Et de vinculo luce ite-
rum audivi vocem dicentem O filia syon corona
honoris capitis filiorum tuorum inclinabitur et pallium
dilatacionis divinciarum eorum minuetur quia tempore illud
non cognoverunt quod eis ad videndum et subditos
suos ad docendum dedi / nam et verba ad nutriendum
parvulos suos eis data sunt quod ipsi vero et contra[?]
preter perbent vero sicut peregrini filij fame inlun[?] pere-
unt / qui vera doctrina non reficiuntur · Nocam quoque
hunc et non clamat opera eius data sunt et non operantur
gloriam absque merito habere volunt et meritum sine ope-
re; in gloriam habere cum deo vult proprietate sua abscidunt
et quod meritum apud deum desiderat opus ad hoc exhibe-
at Sed quia hoc non facitis ad servos servorum computa-
bimini et ipsi iudices vestri erunt ac libertas vestra
a vobis declinabit sicut benedictio a chanaan Ite-
rum flagella provenient / alia antequam et post ea alia et peiora
venient Nam diabolus in semetipso dicit de vobis
Estas epulancium et convivia omnis voluntatis mee
in istis invenio Sed et oculi et aures et venter mei
ac vene mee plene sunt de spinnis istorum et verba
mea plena sunt de vicijs eorum Nam ipsi laborare
in deo suo nolunt sed eum quasi inchilum computant Quare

inapiā cū eis militare et iocare cū eis lude
qui in agꝛ dn̄i sui laboratores eos nō īuenio q̄
admodū dn̄s eorꝫ ipsis iubet Et o vos discipli
et subditi mei multo pl9 eis | coram ppl'o discipli
nati estis ꝛ q̄ sic estis ~~e q~~ erigite vos sup illos
et omēs diuicias et oēm honore eoꝝ abstrahi
te ab eis ac omīo dispoliantes suffocate eos h̄
diabl's in semetipso d' q̄ etiā in multis iudicio
dei implebis Et ego qui sū audientibꝫ me dico
In tp̄e illo cū istud fiet ꝑ q̄sdam errantē pplm̄
peior erradi ppl's q̄ nūc est Et vos ꝑuaricantes
ꝑuaricatores ruina cadet q̄ vbiqꝫ vos ꝑsequet
et qui opa vr̄a nō celabit s̄ q̄ ea denūciabit et
q̄ de vobis dicet Isti scorpiones sūt in moribus
et in opibus serpētinis Et et q̄i in zelo dn̄i de
vobis imp̄rabit Iter ipsoꝝ ꝑibit | Nam vias
viās iniquitate adinuēcione deridebūt et sub
sanabūt Et ppl's iste q̄ hoc faciet a diabl'o sedu
tus et missus pallida facie veniet et velud ī oī
scītate se cōponet ac maioribꝫ sclaribꝫ p̄ncipibꝫ
cōiūget quibꝫ et de vobis sic dicet Quare hos vo
biscū tenetis et q̄re hos vobiscū patimini qui
totā t̄rā in maculosis īiquitatibꝫ suis polluūt
Isti eīn ebriosi et luxuriosi sūt et n̄ eos a vobis
abscidatis tota eccl'ia destruet' ppl's aūt qui hoc
de vobis dicꝫ · vilibꝫ cappis q̄ alieni coloris sunt
induit' et recto mō tonsꝫ incedꝫ atqꝫ oībꝫ moribꝫ
suis placidū et quietū se ondet hoībꝫ dicari

Ho' de md' dno

cia q̄ no amat pecuniā no ht ac in occultis
suis tantā abstinētiā imitat² q etia in p vllus
ep eis reprhendi potit Diabl̄s em cu istis ho-
bus est latitante fulgore eis se ondens velut
in ostitutōe mūdi an ruinā fuit et ꝯplis ali-
qtulu se simlē facit et dicit ꝯpl̄s iocunde loq̄
s q velut rapida et immūda aialia et velt muscas
cas ei me ostendā Et nt in pennas ventorū sul-
gurante tonit volare volo et eos oibꝫ modis
ita infunde q̄d omēz voluntatē mea ꝯficiant
et sic in omnibꝫ istis signa meo oipotenti dō assi-
milabo Nā diabl̄s p aereos spc̄ hec opat̃ qui ꝓꝓ-
pria opa hoim in flatu venti et aeris ita innu-
merabilia tē quosdā discīnt sicut musce et alias
q in ardore caloris hoids p multitudīe caloris
infestant Ipē em hoiēs istos h⁹ mō infundit q
castitatē eis no aufert et q eos castos ee ꝑmit-
tit cu castitatē hrē voluerint Et itm mt̄ se
dicit Castitatē et ꝯtinētiā deus diligit Et et
ego in istis imitabor ac si antiqs hostis p aere
os spc̄ eosdē hoiēs inflat q in cestis petis se ab-
stinēt vn mulieres no amat s; eas fugiunt et ita
q̄ in oi sctitate hoibꝫ se ostendet ac illudentibꝫ
verbis dicit Leti hoiēs qui an nos castitatē hrē
volebāt vt assū pisce se torrebant nulla autē
pollutio carnis et ꝯcupiscentie nos tangē audet
q; sci sumꝰ et spū scō infundimr̄ Vach erratici
hoiēs qui nt sūt nesciunt q̄ faciunt sicut et illi q

nos in p̄oribꝫ t̄pibus ꝑsecuti sunt Na et alij hoīes
qui eo t̄pe in fide catholica erant istos homines
timebunt et servili officio eis ministrabunt et q̄tum
potuerunt eos imitabuntur. Tunc de q̄fusione istorum
pplōs gaudebit qn ei iusti videbunt. Cumq; isti
cursum erroris sui h° mō q̄firmaverint doctores
et sapientes qui tunc in fide catholica fideli ꝑsiste
undiq; ꝑsequentes expellent s; tn nō omēs q̄ m̄ali
qui eorum fortissimi milites in iusticia dī sunt Et et
quasdam q̄gregaciōes scōrum quorum q̄fusione sancta e
movere nō potuerunt Et ipsi principibꝫ et divitibꝫ
q̄silium dant ut eos de magros ecclīe ac religiosos
sp̄ales hoīes . s . subditos eorum fustibꝫ et lignis
trucident q̄timus iusti fiat et in aliquibꝫ hoc q̄ple
bitur. q° alij timidi q̄tremiscent Et tn secundum ꝓphē helie
dan̄ est multi iustorum svabunt qui in erroribꝫ
istis nō q̄fundent nec a fundamentis suis destruent.
Seductores aūt isti in principio erroris sui multis
tibꝫ dicent Nō licet vos nobiscum ee s; qui rectos
doctores nō habetis nobis obedite et q̄cumq; vobis
dicimus et precipimus facite et salve eritis Et hoc
mō scias q̄tinent et in errore suum ducunt. Unde et ipsi
in supbia tumentis animi dicent Omēs supaui

tumentis

mus Tunc tn eis de feminis secreta luxuria pca
q̄miscebunt et ita iniquitas et secta eorum denuda
bitur. Et q̄ sunt dicta . Sic iniquitas q̄ iniquitate pur
gabit sup vos ducet sicut scriptum est Posuit tene
bras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius

tenebrosa aq̃ in nubibz aeris Na dex p̄ua e
pa vr̃a q̃ absq3 luce sunt ɔstituet ad vindictam
in qua se a vobis abscondet sine adiutorio qui
equitatē sup vos nō clamabit ꝯ vos iniqe ae
ditet De celo enī lux et doctrina est in quibz ap
vos hitare debuit· si ornamentū virtutū et re
dolens ortꝯ deliciarꝫ ceteris Et malū eps in me
tibꝯ hominū estis· cū vinculꝯ bone fame de vob
nō fuit ita qꝫ nec cibū ad vescendū nec vestime
tū ad operiendꝫ in vr̃a refectione atē habetis sed
iniusta opa absq3 bono fine Vn̄ honor vr̃ peribit
et corona de capite vr̃o cadet sicut iniusticiā iusti
ciā puocat ꝯgerit et pseuerat oia scandala
vt scriptū est Vinctu ve hoī p quā scandalum
venit Nā oportet ut p tribulationes ꝯ gestiones
p̄ua opa hominū purgent Et tn̄ multe corrupne
euenient hijs et accumulabunt eis qui alijs
in impietate sua miserias ingerunt Infideles
aūt hoīes isti et a diabolo seducti scopa vr̃a erit
ad castigandū vos qui dn̄m pure nō colitis ꝯ tā
diu vos cruciabunt quousq3 iniusticie ꝯ iniqtates
vr̃e purgent Isti aūt illi deceptores nō sunt q
an nouissimū die venti sunt cū diabolo in altū
volabit ut ipse inicio qr̃ dn̄m pugnare cepit sed
peruerse ꝯtinē corpis sui Et tn̄ postquā ipi in p
uersitatibꝯ baal et in alijs p̄uis opibꝯ sic iue
ti fuerint principes et alij maiores in eos irruet
a velud rapidos lupos eos occident vbicumq3 eos

inveneritis. Tunc aurora iustitiae et novissima vestra
meliora prioribus erunt ac de omnibus preteritis timora
ti eritis et qui pulcherrimum aurore fulgebitis et sic
per longa tempora permanebitis. Nam prima aurora ius
titie tunc in spirituali populo surget ut primus qui cum puero
meo incepit nec ipsi multas facultates nec mul
tas divitias habere volunt quia animas occidunt sed dicent
Ve nobis quia peccavimus. Ipsi namque de preterito timore
et preterito dolore ad iustitiam confortabuntur quemadmo
dum angeli in casu diaboli in amore dei confortati
sunt et sic postea in humilitate vivent ut prius operibus
deo rebellare cupiebant sed a multis erroribus purgati
deinceps in fortissima vi virtutudinis persistent. Et
et tunc multi homines mirabuntur quod tam valida tempes
tas hanc levitatem protulerit. Homines autem qui ante tempora
ista fuerunt multas et validas pugnas contra
voluntates suas in periculis corporis sui sustinue
runt de quibus se eripere non potuerunt. Et in temporibus
vestris inquieta bella per proprias voluntates et per incom
positos mores vestros habetis in quibus multas tri
bulaciones patiemini. Quicumque ergo ista pericula
effugere voluerit caveat ne oculos suos ita conte
nebret quod in vetitis calumpniarum istarum occupetur
sed unusquisque quantum prevalebit per bona opera et per
respectum bone voluntatis illa effugiat et deus auxi
lium illi providebit. Diabolus namque in opere dei erro
rem fecit quod etiam in primo homine incepit. Ubi spu
ma victorie suorum super spiritualem populum exspuit

ſz deꝰ pplm quē ſibi elegit in vrtudine ſuabit
ſicut etiā quoſdā hoīes qui nouiſſimū errorem
ſeruat ne illos diſſipet ſed diablꝰ in ea errores
huiꝰ ↄfundet et ſicut coluber in cauerna abſcon
det velud etiā in nouiſſimo errore ↄfundet
Deus enī opa ſua in adā ↄpndit qz de limo car
ne et oſſa fecit atq ei ſpiraculū vite inſpirauit
Et cū ſpūs hoīs ab hoīe receſſerit caro et
oſſa in cinere reuertitur ſz tn̄ in nouiſſimo reno
uabunt Nā at deꝰ hominē de limo fecit vetē
legē hoī Adā prefigurauit Et qd idē homo
de limo in carne et oſſa ſurrexit ſpualē legē
oſtendit qz filiꝰ .s. dei ſemetipm attulit Nā etiā
ptꝰ cinerē renouabit ꝯ qz cū pmo ſanctitate
et cū pmo re legis faciem creatoris videbit
Terra ibi re renouatꝰ eſt quadmodū ſcptū ē
Emitte ſpm tuū et creabunt ꝛc Nā d. Tu deus
qui omīa creaſti emittes in nouiſſima tuba ſpm
tuū et hoīes in imortalitate ſurget ita qz amo
nō creſcent nec aliqn areſcent nec in vllā put
dinē cadent ꝛ renouabis faciē hoīs .s. qz cor
pus et aīa in vna ꝑfectione et in vna ſcientia
erunt Hoc deꝰ faciet in quo nec iniciū nec finis eſt
Nā deus in nullo reſpicit qz ipe totꝰ vbiqz eſt
et ipe hoīem creauit in quē opus ꝛ materiā ſua
poſuit et cū corpꝰ edificiū virtutes ↄmiſit ꝑ qz
ad ipm tendat qz idem .s. valde amat qz cari
tas eſt Nam deus facit velut antiquꝰ pr̄fa
milias qui familiari amico ſuo bona ſua co

inmittit extimo pro bono opere cordis bonorum in=
cedem accipiat. Nunc o filii dei audite et in
telligite quod spiritus dei ad vos dicit ne de meli
ori parte pereatis. Qui spiritus dei vobis dicit In tim
tatem et rationem vestram aspiciate et a vobis ne=
farios homines abiciatis qui peiores iudeis et si
miles saduceis sunt. Nam quamdiu vobiscum ma
serint tuti et securi esse non + Ecclesia enim super ini
quitate istorum plorat et plangit quando filii eius
in iniquitate istorum conturbantur. Quapropter ipsos a
vobis separate ne congregacio et civitas vestra pe
reat. Nam in colonia pridem convivium regalium nup
ciarum preparatum est unde platee eius ad hoc fulminant.
Ego autem timida et paupercula per duos annos val
de fatigata sum ut coram magistris et doctoribus et
ceteris sapientibus in quibusdam maioribus locis
ubi habitatio eorum est viventi voce ista proferrem.
Set quia ecclesia divisa vere hanc interi subtraxi

potestis +

Epistola G. prioris de Eubach ad filias sancte H.

Venerabili domine hildegardi priorisse de sancto
Ruberto una cum sororibus ibidem deo servien
tibus G. dictus prior in euerbach licet indignus inter
choros virginum sequi agnum quocumque ierit. Nuper
cum essem apud vos et libellum illum in manibus ha
beremus et de ipso colloqueremur que de quibusdam temporibus fu
turis ex litteris sancte matris vestre copilavi, una ex
vobis verba illa sancte hildegardis que loquitur in fine
libri divinorum operum videlicet Nullus homo tam

S. i. Gereno

audax sit ut verbis huius scripture aliquid augendo
apponat vel minuendo auferat ne de libro vite
et de ci[vi]tatis beatitudine que sub celo est deleatur semel et
iterum legem tepi[...] me ex obliquo reprehendens ut pu
ta tamquam transgressorem verborum illorum Certe sanctus
iohannes in apocalipsi circa finem libri similia in
pratur dicens Contestabor omni audienti verba
prophetie huius Si quis apposuerit ad hec apponat
deus super illum plagas scriptas que sunt in libro
isto et si quis diminuerit de verbis libri prophetie huius
auferat deus partem eius de libro vite et de sanc
ta civitate Numquid ergo omnes expositores apo
calipsis deleti sunt de libro vite qui utique multa
exponendo apposuerunt Absit Sed mercedem labo
ris sui eos tandem accepisse credimus At glosa super
eundem locum propter hereticos dicit ne per pravitatem aliquid
superaddere audeant aut demere sicut arrius qui de
libro evangelii tonantis auferre ego et pater
unum sumus Nam propter eos non dicitur qui simpliciter quod
senciunt dicunt sed de hiis qui contra conscienciam suam
male loqui de deo presumunt Certum exponere
sanctam scripturam fidei catholice et fidelibus semper licuit
semperque licebit nemo inficiatur et vero et ipsa sancta
hildegardis in libro civiatas ita dicit Benedictione
celestis roris repleatur qui hanc prophetiam amplex
atus fuerit et qui eam in corde suo tenuerit ac qui eam
in vias planas perduxerit id est qui eam explanaverit
hoc est exposuerit sive elucidaverit Unde alibi dicit

scriptura. Cum elucidant me vitam eternam habebunt
et in ipso. Declaracio sermonum tuorum illuminat et in
tellectum dat paruulis. ¶ Preterea monuistis ut de ill'
heretitis aliquid specialiter scriberem de quibus prophetat et p
munit nos in epistola ad Colonienses beata mater nostra
Desiderijs vestris libenter obedio quia rem valde necessariam
et utilem ecclesie dei desideratis maxime cum in
omnibus libris suis nulla omnino mencio de istis fiat nisi
tantum in sola epistola ad Colon. Multa dico vobis cau
cione et vigilancia opus est omnibus christianis de ad
uentu et inaductu istorum ne forte quod absit reci
piant pro christo antichristum pro angelo lucis ange
lum tenebrarum pro sanctissimis impijssimos. Bestia
enim que in apocalipsi que antichristum significat habet
duo cornua similia agni. Sic et isti secundum prophetis
sam nostram omnibus moribus suis placidos et quietos
hominibus se ostendent et tanta abstinencia imita
buntur quod vix aliquis ex eis reprehendi poterit. Ceterum
omnes qui habent aures audiendi audiant quid spiritus
dicat ecclesijs per os ancille sue de istis subdolis
aduersarijs. Et quid dicit prophetissa iste a diablo seductus
pallida facie tremet et cetera. Supra in epistola ad Co
lon in ordine inuenies sicut ipsa verba sancte virginis
R. i. hillegardis ·H· secundum modum ingenioli mei sub breuitate expo
nam. Isti magistri illi deceptores non sunt qui an
nouissimum diem venturi sunt hoc est tempore antichristi
Dicit dominus in euangelio de tempore antichristi loquens
Surgent pseudo christi et pseudo prophete et dabunt

signa et prodigia ita ut in errorem ducant si fi
eri potest etiam electi Sed illi non sunt isti hoc est contemporanei an
tixpi et socii eius non sunt sed precursores quoniam eius
sunt. precursores sunt antixpi. et tamen sunt antixpi
i. eodem nomine et eodem diabolico spiritu quo et ille. reple
ti et infusi sunt et quia de tempore sunt antixpi et
quia precursores eius sunt ideirco opera prius sua an
tixpi facient Ille enim secundum apostolum extollitur super
omne quod dicitur deus vel quod colitur Isti secundum prophetiam
nostram in superbia tumentes animi dicent Omnes
superavimus. Et iterum Et sumus et spiritu sancto infundi
mur Antixpus secundum psalmistam sedet in insidiis
cum divitibus in occultis ut interficiat innocentem Isti iungent se
maioribus et principibus et consilium eis dant ut ma
gistros ecclesiae cum suis subditis fustibus et lignis
occideant Antixpus secundum apocalipsim habebit duo cor
nua similia agni scilicet et isti Nam quia vilibus cappis
induuntur quia raro modo tonsi sunt. quia placidos et quietos
hominibus se ostendunt quia avaritiam non amant quia pe
cuniam non habent quia sunt omnia hoc est insi cornua agnina
Tempore antixpi erit tribulacio qualis non fuit ex quo
gentes esse ceperunt Tempore istorum erit tribulacio qualis
non fuit in ecclesia ex quo cessavit persecucio martirum
Tempore illo mulier illa in apocalipsi i. ecclesia fugiet
in solitudinem ubi habet locum paratum adeo ut ibi pas
cant illam diebus mille ducentis sexaginta hoc est
tribus annis et dimidio Tempore istorum sicut prophetat

i. verficiat innocentem

sca hild in epla ad Conradu rege cu expul
sus fuit spualis pple a locis et a pria sua pli
mi illor transibut ad solitudine paupem vita
demceps in multa grauitate ducentes et sic deo humili
ter servientes De malicia anxpi pphat sanctus
Joel et dicit Terra tota eo qui ortus voluptate et post
eu solitudo deserti Hec pphia cplebit in istis qui
de genere antixpi sunt et qui pcursores eius sunt
Cu enim venerit et hec in breui qui gnte possunt in
uenient terram qui ortu voluptatis qui ex quo xpiani
esse ceperunt nunqua in terra tanti spirituales visi sunt
nunqua tanta claustra visa sunt ab anno dni qui
qis et xx infra centu et xxx annos oia claust
cisterciens ordinis et pmonstraten edificata sunt
ptea multa de nigro ordine et regulariu et cli
cor et inclusis plena inuenient terram Et post eos
erit solitudo deserti quia cor suasione et machina
cione multa claustra destruent et multe ciuitates
et spales sicut pdixit sancta virgo hild in paruu
nu redigent Item de isto heticis ex apocali
De vii tpibus a pdicatione xpi ad fine mundi
Sanctus iohes in apocalipsi de lacrimabili tpe
istor et de nefandissima vita eor ait dicit
Et quintus angls tuba cecinit et vidi stellam de
celo cecidisse in terram Et data est ei clauis pu
tei abissi et apperuit puteu abissi et ascendit
fumus putei abissi sicut fumus fornacis magne

et obscuratus est sol et aer de fumo putei / et de
fumo exierunt locuste in terram et data est illis
potestas sicut habent potestatem scorpiones terre et p
ceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne
viride neque omnem arborem nisi tantum homines qui non
habent signum dei in frontibus suis et datum est illis
ne occiderent eos sed ut cruciarent eos mensibus quin
que Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum per
cutit hominem Et in diebus illis querent homines
mortem et non invenient eam et cupient mori et fu
giet mors ab ipsis Et similitudines locustarum
similes equis paratis ad prelium Et super capita e
arum tamquam corone similes auro et facies earum
sicut facies hominum et habebant capillos sicut capil
los mulierum et dentes earum sicut dentes leonum
erant Et habebant loricas sicut loricas ferreas
Et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum
currencium in bellum et habebant caudas similes
scorpionum et aculei erant in caudis earum Po
testas earum nocere hominibus mensibus quinque Et ha
bebant super se regem angelum abyssi cui nomen ebra
ice abbadon grece autem appolion et latine habens nomen
exterminans ¶ Cum precedentem epistolam diligenter
leget et prudenter adverterit volunt magna ex parte
intelliget hec obscura verba que non de aliis quam
de istis prophetata sunt Ibi enim dictum est quod tempora
istorum et tempora antichristi pene similia sunt et hoc est

q͞p h͞ d͞a Et ascendit fumus putei sicut fumus for-
nacis magne P fornace intelligitur tribulacio
sicut scriptum est Vasa figuli probat fornax. homines
autem iustos tribulacio. Fumus vero magne fornacis
est illa tribulacio qualis non fuit ex quo gentes esse ce-
perunt Ascendit ergo fumus putei sicut fumus for-
nacis magne. quia ista tribulacio et illa sub anti-
christo magna erunt similitudine Cupiens in capitulo colon
scriptum est quod isti missi et seducti sunt a diabolo
hoc est quod hic scriptum est de fumo putei exierunt
locuste Et qui in omni sanctitate se exponent hoc est
quod hic dicitur facies eorum sicut facies hominum Hic dicitur
quod habent super se regem angelum abissi cui nomen
latine exterminans Recte exterminans Extermina-
bunt enim multos spirituales de locis et de predicacione sua
sicut dictum est supra. non tamen omnes / quia aliqui clariores
fortissimi milites in iusticia dei erunt Sed et
quamdam congregaciones sanctorum quorum conversacio
stabilita est movere non poterunt Et hoc est quod hic scriptum est
Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne
viride neque omnem arborem nisi tantum homines qui non habent
signum dei in frontibus suis ¶ Ut autem omnis homo
manifestissime intelligat quod non de aliis sed de
istis hic specialiter explanata superiora et huic capitulo co-
herencia secundum ordinem discutere volo ¶ Sanctus iohannes
vidit septem angelos stantes in conspectu dei et
data sunt illis septem tube et paraverunt se ut
tuba canerent Septem angeli sunt vii ordines

doctorum sive predicatorum tube eorum predicaciones
eorum Intelliguntur eciam per istas vii predicaciones
septem tempora incipiencia a predicacione xpi et durancia
usque ad consummacionem seculi Vt eciam ex ipsa apoca
lypsi comprehendi potest Nam sextus angelus cum tuba ce
cinisset vidit beatus iohannes alium angelum stantem
super mare et super terram qui leuauit manum suam
in celum et iurauit per viuentem in secula seculorum et per celum
et qui in illo sunt et per terram et que in ea sunt et per mare
et que in eo sunt quod tempus non erit amplius sed in
diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere
tunc consummabitur misterium dei ¶ Nunc quoque singula
tempora particulariter distinguamus Primus ergo tuba
cecinit et facta est grando et ignis mixta sanguine
et missum est in terram et tercia pars terre combusta est
et tercia pars arborum combusta est et omne fenum viride
combustum est Vt prima tuba hec est prima predicacio
cecinit iudeis manifestum est secundum verba illa vobis
oportebat primum predicari verbum dei Primus itaque
angelus xpus extitit qui secundum prophetam vocatur magni
consilii angelus. Discipuli quoque eius qui predicauerunt
usque ad euersionem iherusalem que facta est sub vespasia
no et tito Et ideo omnes per vnum angelum signantur
quia omnes idem predicauerunt .i. vnum deum . vnam fidem
vnum baptisma Hii cum cepissent tuba canere .i.
predicare facta est grando infidelitatis et obdura
cionis in cordibus eorum et ignis odii et inuidie contra
predicatores et hec mixta sanguine quia sanguinem

dm fiderunt stephanu lapidauerit duos q3
iacobos interimunt alios q3 de finibus ex
pulierut Ut a h missa dm in tram p tram
iudeos intelligite q sola terrena sapiebant z so
la terra in repmissione accipiebat fm illd Si
volueritis et audieritis me bona tre comedetis
Et itm Audi isrl precepta dm et ea in corde tu
o qsi in libro scribe z dabo t tra fluente lacte
et melle Missione a ftram intelligite p ange
los malos scdm illd Misit in eos ira z indigna
tione . immissione p anglos malos . z in euau
iohis Cu diabls misisset in cor iude ut traderet
eu zc Ut a seq . et tercia ps tre cbusta est et tcia
ps arboru et ome femu viride h e q in dani
ele pnunciatu e hys vbis Post sexagintas
duas ebdomodas occidet xps z no erit ppls eq
q eu negaturs est . z ciuitate et scuarum dissipa
bit ppls f romanus cu duce vento i tito et in
dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificiu
z in templo erit abhoiacio desolacionis et vsq3
ad fine et osummacoem pseuerabit desolacio
Sensus tlis est Ut a pmu anglm i xm z discipulor
eius i pma tuba canetes i salutaria pdicatos
no solu no receperut vm etia aliqs occiderut
is tcia ps tre cobusta e i omnes iudei q no ege
rut penitecia . peniteo deleti st z ciuitates eore
z scuariu et hostia z sacrificiu z qcqd in eis viride
videbatur cobustu est h e vsq3 ad fine z osu

inatione desolationis Ut enim combusta ita penitus
consumitur quod solus cinis remanet. ita et de iudeorum
nobilitate et magnificentissimo templo et de sacri-
ficiis et hostiis et multis aliis preclaris. solus
remansit cinis i. sola civitatis memoria Hic de primo
angelo et de prima tuba et de prima plaga dictum sit
Et secundus angelus tuba cecinit et tamquam mons magnus
igne ardens missus est in mare et factum est pars tertia
maris sanguis et mortua est tertia pars creature
que habebat animas et tertia pars navium interiit Quia secunda
predicatio facta sit ad gentes manifestum est secundum illud
vobis oportebat primum predicari verbum dei sed quia re-
pulistis illud ecce convertimur ad gentes Cum ergo
secunda tuba et secunda predicatio gentibus tamen cepisset
et multa milia credidissent tamquam mons magnus i. dy-
abolus sive magna persecutio igne ardens i. invidia
tabescens missus est in mare i. in gentes secundum illud
ve terre et mari quia descendit ad vos diabolus habens
iram magnam sciens quia modicum tempus habet Et facta
est tertia pars maris sanguis propter multum sanguinem
martirum qui effusus est Et mortua est tertia
pars creature que habebat animas i. omnes homines crede-
ntes occisi sunt Et tertia pars navium interiit quod idem est
Solent enim prophete eandem rem sepe repetere aliis ver-
bis sicut et illud in psalmo Qui habitat in celis irride-
bit eos et dominus subsannabit eos quod idem est Quamvis
tamen velint quod hec secunda plaga tota referenda sit ad
gentiles qui credere voluerunt Quia secundus angelus

canete i. aplis et martiribus templa eorum destructa
sunt .i. simulacra eius .i. philosophi eorum et sapientes
eorum anichilati sunt secundum illud apostoli Ubi scriba ubi
sapiens ubi conquisitor huius seculi Nonne stultam fecit
deus sapientiam huius mundi Sciendum autem quod prima tuba
cecinit ipse Christus et apostoli usque ad eversionem Iherusalem que
facta est sub Vespasiano et Tito Secunda tuba cecinerunt
apostoli et martires usque ad Constantinum Tertia ceci
nerunt confessores Prima subvertit et convertit iudeos . se
cunda subvertit et convertit gentiles Tertia subvertit et
convertit hereticos Sequitur Et tercius angelus tuba cecinit
Et cecidit de celo stella magna ardens tamquam facula
et cecidit in terciam partem fluminum et fontes aquarum
et nomen stelle dicitur absinthium et facta est tercia pars aquarum
in absinthium et multi hominum mortui sunt quia amare
facte sunt Superius dixi quod secunda tuba secundi angeli i.
martirum cecinit usque ad tempora Constantini Tempore
autem Constantini cum plena pax reddita esset ecclesie tercia
tuba tercii angeli i. confessorum canere cepit Non sicut
illi priores de errore paganorum et cultu ydolorum
sed de immaculata fide s. quod credendum esset ut catho
licus . quod non credendum Et libri autentici vel qui apo
crifi et quod hystoria Que scripta historia et ecclesiastica et
que sancta consilia que celebrata sunt plenius edocet Te
stella magna ardens tamquam facula cecidit de celo
quia multi episcopi presbiteri diaconi et cum ipsis multi populi
cecidit de celo hoc est de ecclesia lapsi sunt in errorem
Nec tamen non magna stella et ardens tamquam facula

egregius ille doctor origenes erat q[a] fide ex
orbitavit Arrius quoque sicut tripertita narrat hys
toria in ordine presbiterorum erat et exponere divinas scrip
turarum videbatur habere commissa. Igitur quia multi tempore
illo magnifici et eruditi viri nomine et ordinem
religionis habentes de ecclesia ceciderunt vere dicitur quod stel
la magna ardens tamquam facula de celo cecidit.
Cecidit autem in terciam partem fluminum et fontes aquarum.
fontibus aquarum comparatur illa doctrina que tocius princi
pium est et origo fidei sicut est ewangelium et epistole pauli apo
stoli. Flumina dicuntur expositiones que de auctenticis
libris scripture canonice tamquam flumina de fontibus
fluunt et originem sumunt. Ceciderunt itaque in flumina
et in fontes aquarum quia errorem suum de scripturis sanctis co
probare et confirmare conabantur. Et nomen stelle dicitur
absinthium id est amaritudo. Et vere amaritudo quia
magnus dolor et amaritudo fuit omnibus catholicis
sicut ex epistola quadam patet ad Marcum papam scripta
in hec verba. Domino sancto et apostolica dignitate veneran
do Marco sancte romane apostolice sedis et universalis ecclesie
pape. Athanasius et universi egipciorum episcopi. Ad vos
pervenisse non dubitamus quanta et qualia ab here
ticis et maxime ab arrianis cottidie patimur
ut eciam vivere iam nos tedeat. Quibus rescripsit
ita. Doleo fratres et nimium doleo et contristor super afflic
tione vestra. De hac quoque afflictione in tripertita hystoria
scriptum est. Et erant omnia valde turbata. Non enim
solummodo ecclesie presules variacionibus inter se certare videbantur

sz etiā ppl'is diuisi erat. Alij naqz illis alij istis
ɔsentiebāt ⁊ ad tm̄ eā venit intendiū ut in pu-
blico et in ipīs theatris ſ'ram derrigaret. Sequit'
Et fca ē tertia ps aquarū in absinthiū. Heretici
multa scripserunt sub noīe ortodoxoꝝ et scripta sua
titulis eorūdē ɔfirmauerūt sicut ⁊ ewāgl'm sub noīe
thome q̄ manachei utuntur. ewāgl'm quoqz sub noīe
andree ⁊ mlta alia nō solū apocrifa verū etiam
diabolica. Omīs enī lib' quos facit heretic' discipulus
diaboli. diabolica sunt ⁊ h' est q' d'. Et fca est tertia
ps aq̄ꝝ in absinthiū ⁊ mlti hoim̄ mortui sunt
qr amare fc̄e sunt. Multa hoim̄ tn̄ legissent libros
quos heretici vl' corruperūt vl' sub noīe ortodoxorū
scripserunt mortui sunt ea morte q̄ mortui sunt
adam et eua sicut scriptū est. In quacūqz die comederitis
ex eo morte moriemini. Sciendū ē q' p'ma
ista tria tpa ceperūt cū p'dicatione xp̄i ⁊ durauit
usqz ad annum .m. c. scd'm opinionem sancte hildegardis.
In hiis trib' tpib' q'uis eccl'ia multas p'secuciones
et tribulationes passa sit a iudeis a paganis ab
hereticis semp tn̄ iuncta xp̄o tam̄ ad excelsa sanctitate
semp ascendens in fide catholica et in iusticia
in virtutib' et in sanctis institucionib' in honestis
morib' usqz ad tēpe q'nti angeli p'scriptus. Nam cū
deuictis esset iudeis gentilib' ⁊ hereticis ⁊ pacem
ubiqz haberet. fca ē tertia tēpe in pace fca ⁊ amaritudo
eius amarissima. Ministri enī eius sicut dicit sctus
Bernardus clareuallensis seruire ceperūt antixp̄o

z filij quos enutriuit et exaltauit contempnentes
spreuerunt et maculauerunt eam turpi vita tpi qstu
turpi qniao . hitu milites . qstu clia . actu neutre
Illa neqz pugnat ut milites neqz ewangelizat
ut clici secreta sic dicit sca s hyldegr z sicut nos
omnes oculis nris videmus . q ecclastica instituta
sine sclaria sunt sive spualia in dictius descedere
et quibusdam tenebris iniusticie obtenebrata sunt
z hec q in apocalipsi scis . Et quartus angelus tuba
cecinit et percussa est tercia pars solis z tercia pars lune
et tercia pars stellarum ita ut obscuraret tercia pars
earum z diei non luceret tercia pars z noctis simil . In firma
mento celi fecit deus duo magna luminaria
sacerdocium videlicet z regnum Sacerdocium ut p
eesset dici i . spualibus regnum ut peesset nocti i . sclari
bus Et tunc quartus angelus tuba cecinit . h est qn
prima illa tria felicia tpa ptransierunt et istud quartum
aduenit . percussa est nescio q iusto dei iudicio
tercia pars solis illi videlz quibus dr Vos estis lux
mundi q lux sigt plates spuales maiores Et
tercia pars lune i . sclares rectores . z tercia pars stellarum
i . spuales minores gradus sicut sunt clici claustra
les monachi simoniales ita ut obscuraret tercia
pars earum Consideremus quales aliqn fuerunt apostoli
cardinales epi quales fuerunt reges z principes
quales fuerunt silr clici z monachi z inspiciamus
quoque quales sint hodie isti qui eis tm solo nomine
successerunt z tunc in veritate dicere possumus quod

scurati et obtenebrati sunt ita ut diei non luce
ant & nocti non splendeat Quod luceret miseri
& miserabiles cum nomen dei blasphement ubique
per eos Deus Et vidi et audivi vocem unius aquile
volantis per medium celi dicentis voce magna
ve ve ve habitantibus in terra de ceteris vocibus trium
angelorum qui erant tuba canituri Quod s. vult q
beatus iohannes in hoc quarto tempore vidit et audivit vocem
unius aquile volantis per medium celi voce magna
dicentis ve ve ve habitantibus in terra de vocibus trium
angelorum qui erant tuba canituri Cuius aliquis scripture
in hoc quarto tempore floruit in ecclesia qui aquile multo
pessimos comparare que etiam tria ve trium angelorum qui
adhuc canituri sunt id est tres plagas trium futurorum
temporum quinti sexti et septimi predixit Nimirum ad
quartum istud tempus vile & miserum sit tamen aliquos
sanctorum invenimus qui in eo floruerunt quod aquile
non incongrue comparantur sicut ibi quod in francia
sanctus bernhardus claraevallensis abbas In anglia
sanctus thomas episcopus et martir Ioachim florensis
cenobii fundator qui etiam spiritum prophetie habuisse dicitur
& plures alii quos enumerare longum est Sed vel aliquis
eorum tamen ve predixerit scire non possum Oportet ergo
& verum est ut sanctam hildegardim hic intelligamus ipsa
enim in quarto isto tempore floruit et ipsa tria ve adhuc
futura in libro qui vocatur liber divinorum operum predixit
& ipsa aquile volanti convenientissime comparatur Sicut
enim sanctus iohannes in figura quarti animalis aquile comparatur per eo

que celis sublimius diuinitatis potenciam contemplans
cum dominus quadam vice ad celum volauit et quia archana
sua et secreta sua deus plus ceteris reuelauit Ita
et hec beata virgo. hec. intuitu et vertice comparatur volanti
aquile Ewangelium enim In principio erat verbum quod Jo-
hannes sublimius volando edidit. hec ista sibi vo-
lans mirabiliter exposuit Sanctus Johannes in pa-
thmos insula relegatus apocalipsim descripsit
ita hec virgo magnis infirmitatibus semper ligata omnes
libros suos per apocalipsim hoc est per reuelationem
edidit Sanctus Johannes virgo est electus a domino
hec quoque virgo est electa a deo Nam cum quinquennis
esset a parentibus in monasterium deo est oblata et ab ipsa
infancia sua sicut libri eius testantur semper in
contemplatione et visione dei fuit et ideo recte volanti
aquile comparatur Dixit autem voce magna ve ve ve hi-
tantibus in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui
erant tuba canituri. quia tres plagas tunc adhuc fu-
turorum temporum id est quinti sexti septimi in libro diuinorum
operum ita manifeste predixit ut possit cuidam potius
narrare preterita quam predicere futura. et quia eadem ta-
re in libello quod de quinque temporibus compilaui scripta sunt
ubi scripta sunt in margine eiusdem libelli annota-
bo ut diligens lector cito inueniat quod requirit et ut
ego quoque mercede illo non fraudem quod repromittit scrip-
tura suis amatoribus et expositoribus dicens Qui
elucidant me vitam eternam habebunt Igitur libet
intueri quo hec spiritualis aquila per medium celum vo-

lauit et quo voce magna clamauit ve ve ve In
apocalipsi pene vbique per celum sancta ecclesia intelligitur
Volauit igitur hec beata per medium celi quia in sancta ecclesia
valde sublimi et admirabili vita floruit · volauit
quia suspensa a terrenis curis fuit a terrenis nego
ciis a terrenis cogitacionibus a terrenis locucionibus
Magna quoque voce locuta est quia quecumque dixit vel scripsit
dei voluntate fuerunt non sua deo eam iubente ymmo com
pellente ipsa acquieuit scribere et predicare Postea
in concilio treuerensi libri eius canonizati sunt a domino
Eugenio papa monendo et precipiendo ut quecumque ei deus
reuelauerit scribere non omitteret Igitur ab illo tempore
et deinceps ab omnibus in tanta veneracione habita
est ut verba et scripta eius quasi verba ipsius dei reci
perentur Et ideo recte dicitur quod voce magna dixerit
ve ve ve quia tribulaciones tunc adhuc futurorum temporum
quas predicauit et scripsit iussu dei et auctoritate domini apostolici
ei fecit Nunquid non magna vox fuit que usque hodie
in libris eius auditur et usque in fine seculi audietur
Nunquid non magna vox fuit que indubitanter est
comprobata et applicata auctoritate firmata ¶ Sciendum etiam
quod sicut spiritus sanctus in die penthecostes super apostolos in
igneis linguis aduenit et eos scientiam omnium lingua
rum donauit · ita et super hanc beatam sicut scripta eius
docent cum quadraginta duorum esset annorum maxime
choruscacionis igneum lumen aperto celo veniens
totum cerebrum eius transfudit totum cor totumque pectus
eius velud flamma non ardens sed calens ita inflam

mavit ut sol aliquis rem calefaciat Et statim omnium
catholicorum librorum scripture tam veteris quam novi tes
tamenti ad integrum et perfecte intellexit tunc de scrip
turis nichil umquam didicerit nisi solum psalterium
more nobilium puellarum a quadam inclusa in
monte sancti ysibodi quod est claustrum nigrorum mo
nachorum Unde rogo omnes qui hec lecturi vel audi
turi sunt ut in veritate velint pensare hec et quali
cumque mitis cure scitatis hec beata existimanda est
que circa mille annos a beato iohanne apostolo et evangelista
misticis et verbis perfigurata et premonstrata Super
quam etiam cum apostolis advenit ignis divinus non
comburens sed illuminans non consumens sed lucens et
tribuit ei scientiam et intellectum omnium catholicorum
librorum cum sicut dictum est indocta esset et nullam
litteram didicisset Et iam tempus est ut ad quintum
tempus accedamus Sequitur Et quintus angelus tuba
cecinit et vidi stellam de celo cecidisse in terram
Per stellam hanc significantur illi de quibus hec beata hildegardis
in epistola ad Colonienses prophetat quod qui in omni scitate
crescentur sunt qui recte de celo dicuntur cecidisse in ter
ram Circa delicta maxime sua circa ad laycos et ad
principes tirannos qui terram per terram significant eo
quod terrena sapiant se adiungent dicentes eis de epis
copis de clericis de ceteris spiritualibus viris Circa istos vobis
cum esse patimini quod totam terram immaculosis iniquita
tibus suis polluunt Et hii scilicet seculares persuadentes
maximum scisma inter seculares et spirituales semina

but . populus enim et principes de illorum censura gau
debunt et in omnibus eorum obedient voluntati Alij
quoque homines sicut dicit scriptura h. q eo tempore in fide ca
tholica . i . catharorum errabunt istos timebunt et ser
uili officio eis inistrabunt et quantum possunt eorum
eos imitabuntur Et hoc est quod sequitur Et data est eis
clauis putei abissi . et aperuit puteum abissi et ascen
dit fumus putei abissi sicut flamma fornacis mag
ne et obscuratus est sol et aer de fumo putei et
de fumo putei exierunt locuste in terram Notum
est eis qui sacras scripturas intelligunt quod per abys
sum . malorum corda hominum significantur obscura et te
nebrosa sicut iudeorum gentilium hereticorum malorum
christianorum Et quid signatur per puteum abissi .
perfecto heretica omnibus hereticis qui ab initio christi
anitatis fuerunt execrabiliores et immundiores Isti
sunt quos modo germania catharos appellat fla
dria piphles gallia texerantes ab usu texendi In
textrinis enim et in cellariis et in latibulosis locis
cohabitant et que fiunt ab eis in occulto turpe est etiam
dicere Isti propter innumerabiles vivos miserabiles errores
et propter abhominabiles immundicias suas non solum a
bissus sed etiam puteus abissi in apocalipsi indicipa
tur Clauis huius putei . i . catharorum sunt principes
et populus catholicus quorum timore hactenus clausi et
refrenati sunt . ita ut nusquam in manifesto audeant
comparere Cum autem quintus angelus tuba canere cepit
hoc est cum quintum tempus aduenerit et hereticorum sicut speramus

ac tu stella .i. illi qui per stellam significatur de celo
cecidit in terram quia sola terrena sapuit tunc dabitur
eis clauis putei abissi .i. principes et prelatos catho
licos qui cateruas hereticos clauserunt et refrenauerunt
timore et potestate sua potentem hereticorum illorum inimi
bunt qui per stellam signantur. Sicut sancta .h. in plu
ribus dicit locis .ecce nunc in hoc vnum consilium querunt
tam principes heretici qui per stellam signantur ut nullo
modo de ceteris paciantur quod epi et clerici et ceteri claustra
les ita sint ut actenus fuerint in tantis sumptibus diuiciis
in tanta gloria et in tanta libertate . contra tangere vo
lunt eos ut ita viuant ut quondam vixerunt prede
cessores eorum. Quibus pontificales dignitates et omnes
in spirituali habitu sub eis degentes cum clausura
tali multum resistere laborabunt excommunicantes eos
infantes eorum non baptizantes missas non celebran
tes diuinum officium non persoluentes. Hinc predictorum here
ticorum scisma in tantum crescet et conualescet quod plurime
gentes sic dicit sancta .h. et multa prelatos cum regibus et
principibus terre in hoc consilium querunt contra eos
de terminis suis expellant et tunc sicut predicat plurime
ciuitates et plurima claustra destruuntur et spiritua
les de locis suis et de patria sua expellentur. Inter
hec omnia aperietur puteus abissi. Ille enim abhominan
di qui per stellam signantur vel qui figurantur per puteum
abissi .i. katharri multos ceteros errores suos dicunt or
dinem sacerdotii in romana ecclesia et in ordine eius
periisse et nusquam inueniri veros sacerdotes nisi in

sua secta Hec et hijs similia dicit In sermonibus etiam
suis vitam episcoporum et aliorum subsannat quos non esse
veros episcopos et veros sacerdotes iam multo tempore mussita
uerat Cum ergo stella id est hij qui per stellam figurantur
in terram cecidit id est a delictis spiritualibus laicis se iunx
erit et etiam per exemplum vitam episcoporum pure instan
tissime predicare ceperint et data fuit ei clavis pu
tei abyssi id est illi quorum timore actenus quidam fuerant
katari et impugnare et expellere ceperint episcopos et sub
ditos eorum ad consilium istorum tunc aperitur puteus abyssi
qui actenus quasi clausus latitaverat et vitam episcoporum atque
ceterorum spiritualium subsannaverat qui audientes predi
cacionem illorum qui per stellam figurantur quod spirituales
videntes etiam auxilia principum et populi iam manifeste
et sine timore ullo qui actenus clausi fuerant de la
tibulosis locis suis egredientur illos qui per stellam
signantur venerantes et etiam ipsi errores suos predi
cantes et sectam suam Unde dicit sancta hildegardis in epistola ad Co
lonienses quod alij homines qui eo tempore in fide catholica
errabunt istos timebunt et servili officio eis ministra
bunt et in quantum poterunt eos imitabuntur Tunc ascendit
fumus putei sicut fumus fornacis magne Fumus
fornacis magne est caligo maximi erroris et tribu
lacionis que futura est sub antichristo Surgent enim pseudo
christi et pseudo prophete et dabunt signa et prodigia ita ut
in errorem ducantur si fieri potest electi Verum quos illi
pervertere non possunt persequentur et occidet antichristus
Filia eueniet per predictos scismaticos et hereticos

Surget enim ipsi pseudo xpi qui p stella signant
z seducent innumabiles vt dicit glo li · qz ppta de ip
sor gusacite gaudebit qz iusti et videbunt Sur
gent qz pseudo pphe · i · kathari de puteo abissi
egredient z multos demergent in abissu si quo
isti pueire no potuerit pseuitores pruitqui et ppli
maxima sustinebunt Sequit Et obscuratus est
sol et aer de fumo putei · hoc e qd in ewanglio dr
hic mistus verbis · obscuratus e sol et aer de fu
mo putei In tanta enim caligine psecucois z er
roris · sol · i · iusti et veri spuales · aer · i · simplices sola
res obscurabunt · i · aliquantulu titubabunt ita ut
si fieri posset in errore ducerent Sequit Et de fumo
putei exierunt locuste in terra et data e eis po
testas sicut ptatem hnt scorpiones terre Effuga
tis et expulsis epis et clericis pene oibz · locuste
· i · hritici tam illi qui figurant p stella qz illi qui
p puteu abissi signant · exierunt · i · exibunt
in tra Nota qz in apocalipsi et in oibus pphe
tias scripturis plima dnr p figura q dr gplemp
sis p quem futura pnunciant tpe ptita · io · s · ut
pphe prospexerunt ta certe et imobli · sit futuru
qm si sit ia ptitu inde e qd dr · exierunt i tra
· i · exibunt in tra subaudis pdicando errores su
os Tale e etia qd sequit Et data e eis ptas
· i · dabit eis ptas · sicut hnt ptatem scorpiones
tre Scorpio sicut dicunt expositores sac scriptu
ris Ihronimus et btus gregorius blandus e ī facie

et cauda pungit occulte quod cum pungit non sentitur
et postea cum pupugit diffundit venenum. Simili-
tudo hiis prelatis et nature dabitur. Istas permissione
dei unam sicut dicit scriptura hy placidos et quietos exhi-
bebunt se hominibus et qui in omni simplicitate exponunt se
Erunt blandam faciem scorpionis deinde venenum
perfidie infundent inferis per dulces sermones
seducentes corda innocentium quod tunc non senciunt
quando eis infunditur sed postea sentient cum maximo
dolore in tormentis post mortem vel in hac vita
per lamenta penitentie cum se deceptos recognoverint
Sequitur Et preceptum est illis ne lederent fenum terre
neque omne viride neque omnem arborem nisi tantum homines
qui non habent signum dei in frontibus suis. Dicit scriptura
h. quod in tempore illo erit sicut in tempore helie qui deus
servavit sibi vii milia virorum qui non curvaverunt
genua coram baal. Petra dicit quod quidam clericorum
fortissimi milites erunt in iusticia dei qui viriliter
resistent eisdem hereticis. Item dicit Ez. et quasdam
congregaciones quarum subsidio scriptum est movere non
poterunt et hoc ego arbitror quod hiis misticis verbis dicitur
et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne
viride neque omnem arborem. Sequitur Et datum est illis
ne occiderent eos sed ut cruciarentur mensibus quinque
utrum ad sensum literam accipiendum sit quod dicitur mensibus
quinque sicut illud de iij annis et dimidia dierum prelatis
sua xl ii. an mistice intelligendum sit fateor
me ignorare. Unde beata hildegardis nullum tantum tempus

minu hq tribulacionis deviavit Et dicitur in quodam
loco de illa tribulacione sic Infideles homines isti et
a diabolo seducti scopa vestra erit ad castigandum
vos quia deum purum non coluistis et tam diu vos crucia-
bit quousque iniusticia et iniquitates vestre purgen-
tur Et in libro de morte eorum sic dicit Cumque
homines predictis afflictionibus purgati fuerint
secundum purificatorem priorem meruerit atque iusticiam
in cunctis ecclesiasticis institucionibus purgati fu-
erunt quod deo placite sint per dei timorem apprehen-
dent et illis plurima bona superaddent Et et tamen
nove et tam mandite ordinaciones iuste et pacio se
advenient ut homines inde mirentur dicentes quod ta-
lia prius nec viderunt nec cognoverunt In diebus
illis vera estas per virtutem dei erit quia tunc omnia
in civitate consistent sacerdotes seu monachi regulares
quoque et conventus et reliqui ordines in civitate stabi-
liti et boni vivientes omnem sublimitatem et superflui-
tatem abicientes et multas divicias ac multas facul-
tates terre volentes quod amplius occidit sed dicent ve no-
bis quia peccavimus Una de predicto timore et predicto
dolore confortabuntur et quod purissimum aurum fulge-
bunt et sic per longa tempora sanitas et iusticia et pax
durabit Tunc eciam veri angeli hominibus adhere-
bunt nova et sancta conversacione in eis videntes quia
nunc per penitenciam peccata semper ab eis declinat Tunc
eciam fortes et sapientes viri surgent et prophetabunt
et omnia vetera et nova scripturarum et omnes sermones

p spm sanctu effusos colligent z intellcm eo q
sicut monile cu preciosis lapidibz ornabut z ecc
fideles in hijs velud in speculo se ꝯsiderabut hy
sanctis et sapientibz viris quos deus ad hoc ꝑordia
in omni scripturam sacram q p spm scm effusa e co
ligent z velut monile cu preciosis lapibz ornent
linq duo reliq tpa sextu et septimu Ego eni z
vere scio q ipi melius z vius exponent qm ego

Incipit ꝓphia sce hildegardis de quinqz futuris tpibz q ceperunt Anno dni c secdm q ipa dicit in quodam loco Post incarnatem dni xpi Anno dni c doctrina aplorz z ardens iusticia qm in xpianis et spualibz ꝯstituerat tardare cepit et in hesitationem vertebatur

Vidi ad aquilone z ecce ibi quinqz bestie sta
bant quaru vna erat ut canis igneus s
no ardens vna ut leo fului coloris Alia ut equus
pallidus Alia ut niger porcus Alia ut lupus griseus
se ad occidente vertetes Audiuiqz voce de celo
in dicente Omnes cura q in terra sut ad fine
suu tendunt ita ut mudus in defectu viriu suarz
positus ad occasu suu multas erumpnis z calami
tatibz oppssus inclinet tu sponsa filij mei tedia
pmittes filijs ꝑdicionis q ab ipo ꝑdicione in fili
os suos ꝑlatu impugnet cu ipa in fine sclorz ro
bustior et validior exurgens pulchrior z clarior
reddatur ꝯtinuo hinc ad amplexus dilci sui suauius
et dulcius procedit Et hec visio qm omnis insti

designat. Videns eum ad aquilonem et ecce ibi quatuor
bestie stantes que sunt in carnalibus desideriis quibus
macula peccati non deest quatuor ferocissimi cursus
temporalium regnorum ferebant in se bachantes. Quarum
una est ut canis igneus sed non ardens quia cursus
tempore illorum hominum sue constitutiones mordaces habe-
bit in sua quidem estimacione velut ignis apparentes
sed in iusticia dei non ardentes. Et una ut leo ful-
vi coloris est. Nam cursus ille bellicosos homines sus-
tinebit multa quidem bella moventes sed in recti-
tudine dei non inspicientes quia in fulvo colore re-
gna illa incipient fatigacionem debilitatis mentis.
Alia autem ut equus pallidus quia tempora illa homines in
diluvio peccati lacivos et in velocitate voluptatis
sue spacium bonarum virtutum transilientes pro-
ducunt. Ubi tunc tota regnorum illorum in pallore ru-
ine sue constringet quoniam ruborem fortitudinis sue iam
perdet. Et alia ut niger porcus. Nam cursus ille rec-
tores magnam nigredinem tristicie in semetipsis
facientes habet et se luto immundicie involventes et di-
vinam legem in multis contrarietatibus fornicationum
et aliorum similium malorum postponentes ac multa
scismata diversorum preceptorum in sanctitate machina-
tes. Alia ut lupus griseus. Quia illa tempora habebunt
homines multas rapinas tam in potentibus quam in re-
liquis successibus sibi inferentes tamen in hiis certa-
minibus nec nigros nec albos sed velut griseos in
versuciis suis se ostendentes ~~ducunt~~ capita

rigore illorum ea dividentes decident qui tunc ve-
nient tempore invectionis multarum animarum ubi error er-
rorum usque ad celum erigetur ita quod filii lucis in ...
riore furore torculari reponuntur filium dei non ne-
gantes sed filium perditionis abicientes. quem diabo-
licis artibus volentes suas perficere temptabunt.
Et hee bestie ad occidentem se vertunt. Quia hec ca-
duca tempora cum occidente sole cadunt quod sicut ille
oritur et occidit ita etiam faciunt homines cum hic nas-
citur et ille moritur. Observa quod hec quinque tempora ceperunt
circa annum domini M C C et durabunt usque ad mortem an-
tichristi. Observa lector quod istud primum tempus cepit anno
domini M C C et durabit usque ad magnum scisma quando
episcopi et omnes clerici expellentur de locis et civitati-
bus suis. Item de istis quinque temporibus excerpta de
libro a sancte hyldegardi qui vocatur liber divinorum operum
hic diffusius est exponendo loquitur quod in priori libro
sub brevitate dixerat. **De cane igneo quod significat pri-
mum tempus quod cepit ab anno domini M C C et durabit
quousque magnum scisma fuit sedatum**

Dies istos qui in iusticia torpent canis ig-
neus sed non ardens in libro scivias desig-
nat. aliis in fortitudine fortioribus eos subsequen-
tibus in quibus homines quidam rectitudinem inspicientes
et superductam levitatem deponentes ad iusticiam se con-
vertent. Iusticia itaque ab incarnatione filii dei per
plurima circula dierum velud ad excelsa sanctitatis
per quasdam scalas in fide catholica ascendit

: que purissimo auro honore operum perfusa et plu
cata in eadem fide confulsit nec ulla indignacione
temporum operum sorduit sed invincibilis perstitit. Diebus
illis prolixa longitudine usque ad supradictos mulie
bris levitatis dies transactis | in eadem fide postquam qui
dam descensum indignacionis cepit inclinari et
quibusdam tenebris iniusticie obtenebrari. Nam
iusticie et honestas morum et cetere dignitates virtu
tum a diebus diluvii paulatim in hominibus creverunt
et ad fastigia sua paulatim ascenderunt usque ad
dies prophetarum qui illa ita corroboraverunt ut maximum
splendorem usque ad filium dei darent. Et deinde in
apostolis et ceteris doctoribus per prolixam longitudinem
dierum in eadem dignitate et splendore duraverunt
usque fere ad ortum prefati iudicis secularis effemi
nati· quondam timoris dei cultoris· ante tunc immini
tum paulatim decrescere et ad deteriora inclinari ce
perunt. Sicut etiam a diluvio usque ad prophetas pau
latim sursum ascenderunt. A diebus autem eiusdem iudicis
radix iniquitatis ac oblivio iusticie et honestatis orta
fuit que ita se dilatando et propagando quod in muliebrem
debilitatem concrescebat usque ad alium rectorem spalis
nominis gestatorem qui prudenciam et maliciam serpen
tis habuit· quod iudicium dei occidit. In tunc diebus pre
fati iniquitas atque superflue consuetudines morum
hominum per divinam consummacionem ad purgacionem ceperunt
invalescere et fervere atque feminas circa vero tunc acriter
et tunc acerbe non toleratur et a feminis suis perguntur

ut homines in periculis istis magno merore et tristicia
commoveantur. Sed dies meroris et tristicie nondum
affuerunt. Iusticia enim propterea ad supremum iudicem que-
relam suam ut supra dictum est direxit. Ille vero rector qui mo-
nita eius suscipiens iusto iudicio suo vindictam
super prevaricatores rectitudinis inducet atque ti-
rannide cum timore eius super ipsos cessari permittet
sic adimpletum dicentium. Quamdiu rapaces lupos
istos paciemur et tollerabimus qui medici esse debent
et non sunt. Et qui prudentes loquendi ligandi et sol-
vendi habent, ideirco ut ferocissime bestie nos ca-
piunt. Scelera quoque eorum super nos cadunt et omnis cura
super eos assistat. Ceterum quia iustum est non clamant et legem
destruunt quemadmodum lupi agnos devorant atque
in ampla vorace sunt et adulacio qui plurima per-
trahunt et per talia peccata absque misericordia nos iudicant.
Raptores enim certe sunt et per avariciam quidquid pos-
sunt deglutiunt atque cum officiis suis nos paupe-
res et egenos faciunt ac se ipsos et nos condempnant.
Quapropter iusto iudicio diiudicemus et dividemus
eos qui seductores magis quam doctores existunt. Hoc
ideirco faciamus ne pereamus, quoniam sic persequitur
totam regionem sibi subiciendo disturbabit. Aut
dicimus eis quod secundum iustam religionem habitum et offi-
cium suum compleat quemadmodum antiqui patres illam consti-
tuerunt vel a nobis recedat et eam quam habet relinquat.
Hec et huiusmodi similia divino iudicio excitati illis acriter
proponent atque super eos invectus dicit | Primum re

nota

Nolumus hos regnare sup nos cu pdyis et
agis 2 reliqs secularibz rebz sup quas principes qstituti
sumus Et quid dicet ut tosi · cu stolis 2 casulis
suis pl'es induti 2 pla arma qm nos hant Et
et nimis queruntur 2 qr cliricus miles sit 2 miles cliric
vnu abstrahamus eis quod rer si iniuste hnt Dili
genti q qsideremus 2 cu magna discrecione qd p ciuibz
destructorum oblatu sit 2 illud eis relinqmus qm ho
rapina no est Dnpe enim pr recte diuisit omnia
celu s celestibz · tra vo trrestribz Atq hoc mo iu
ti diuisio int filios sit videlz qp spirituales hoies
ea hant q ad ipos respiciunt · seculares vo illa que
eis queruntur ita ut neuter ptis istorum aliud p rapi
na opprimat Deus quide no precepit ut tunica
2 palliu alti filio daret 2 alt nudus remaneret
Sz iussit ut isti palliu illi tunica tribueret pal
liu itaq seculares pp amplitudine secularis cure 2
pp filios suos qui semp crescunt 2 multiplicant
hant · tunica vo spirituali pplo cedit · ne nudu
aut inuestitu deficiat · 2 ne plus qm recte sit
possideat Quapp iudicamus et eligimus ut oia
q pdicta sunt recte diuidant atq vbicuq pal
liu cu tunica in spualibz inuenit ibi palliu sb
trahat 2 indigentibz detur ne p id piam qsu
mant Et sic tande pp hanc iudiciale sniam oia
ista scdm voluntatem suas pfecte ro nabuntur Sz
pontificales dignitates · 2 oms in spuali hitu
degentes sub eis Illis cu clausura celestium

multum resistere laborabunt Sed cum tandem persenserint
quia nec potestate ligandi nec solvendi nec confirmationis
oblationum suarum nec strepitu armorum nec gladiis
nec minus ipsis resistere poterunt divino iudicio territi
manum et superbia fiduciam quam prius in semetipsis
habuerant deponentes et misere credentes coram illis
humiliabuntur atque ululando clamabunt et dicent
no Quia omnipotentem deum in ordine officii nostri abiecimus
idcirco super nos confusio hec inducta est videlicet
ut ab illis opprimamur et humiliemur quos humiliare
et opprimere debueramus Nam illis super quos principes
constituti eramus et hiis qui nobis per disciplinam subi
ciebantur deus finem subiectionis abstraxit et nobis
eos dominari permittit Cum ergo consideremus quam iusta
dei iudicia patimur qui regna mundi nobis subiu
gare voluimus sicut et nos subiugo dei esse debe
amus et quia voluptatem atque carnalis concupiscentie
operi perfecimus nec ob hoc nullus arguere audebat
Deus enim genti iudeorum precepit ut sacrificia de
animalibus creatori suo offerrent Sed illi iussa eius con
temnentes in omnibus carnales sensus suos sequebantur
Unde et gentes alienigene super eos inducte sunt
no Nobis autem ut spirituale et vivum sacrificium offeremus
indixit Sed nos pollutis manibus illud tractan
do pertimuimus et cum dyademate sceptri sui nos
coronavit super omnia nos exaltavimus atque con
cupiscentias carnis nostre omnibus modis complevi
mus et ideo iniuria nostra super nos cessant quemadmodum

porib(us) p(re)varicacionib(us) innu(m)ei eorum dampnati sunt
Et tunc tam minores quam maiores utriusque populi clere
ici exclamabunt et ea que illis necessaria sunt hoc modo dispo
nent ut nec in vestitu nec in victu defectum habeant et ea
sclaris huius obprobria deinceps non sustineat. Hec
autem in spiritali quam seculari populo que in prima hora
diei incipient et deinde velut in tercia in plenum
opus perducent et tandem quemadmodum in sexta ex
to perficient et omnis gradus hominum qui post sextam
considerabunt et in alium modum quam modo sunt dis
ponentur. ita scilicet ut quisque ordo in sua rectitudine
consistat et ut eciam liberi ad honorem libertatis sue
et famuli ad debitam servitutem subiectionis sue
reddantur. Sed tamen inter hec omnia velut leo in lib
scinas dura eciam crudelia bella timore dei ab
iecto multociens exsurgent et plurimi homines in oc
casione cadent et plurime civitates per destructionem
ruent. Sicut enim vir fortitudine sua femineam
molliciam vincit et ut leo reliquas bestias superat. ita
et crudelitas quorundam hominum quietem aliorum in di
ebus illis per divinum iudicium conturbet quia deus
crudelitatem pernavit ad purgacionem iniquitatum
inimicis suis tunc concedet sicut eciam a principio mun
di semper fecit. Hic finitur primus ix

Cumque homines predictis afflictionibus purgati fuerint
tandem preciosiorem incedent atque iusticiam in cunctis
ecclesiasticis institucionibus que deo placite sunt
per timorem dei apprehendent. et illis plurima bona
superaddent. et hoc tamen in diebus pacis quam belli

et cuiusque laboris facient. Et tunc iusticia vere spon
sa nominabitur que in longum vi regis relicta concubina
ducebatur. cuius studium fuit ut interdum quedam legalia
precepta per simulacionem servaret et interdum consue
tudinem proprie sodalitatis sibi coniungeret vim et vexil
lam abiciet quia predicta dies velud concubina erant
hominibus in quibusdam constitucionibus ecclesiasticis ma
data observancialibus in quibusdam vero omnia illa relin
quentibus. Omnipotens namque deus qui verus salomon est
sponsam suam id est iusticiam cum omnibus ornamentis suis
id est cum omnibus ecclesiasticis ordinibus ornabit ita ut or
namenta eius palam appareant. que concubina hoc modo in illa
observancia erat ut aliqui videri non possent. Unde et
dies illi ducatum inutilium dierum demonstrabit et
consolacio desolacionem evacuabit quemadmodum nova
lex veterem legem immutavit. et ut tempore curacionis
temporis casus ad meliora perduxit. Tamen si predicta ma
la eciam levitate et in scandalo consuetudinis sue
inconcussa manserit. veritas ita obnubilaverit ut
virtutes celestis Jerusalem moverentur et omnis ecclesiastica
institucio contaminaretur velut homines absque vero deo
essent. Illa prevaricatores iusticie in tali opprobrio tunc
cadent quasi mulier que iusto coniugio relicto adulterium
facit. quia ecclesiastica precepta prevaricando quasi ad
ulterium perpetravit et ideo eciam afflictionem et despeccionem
sustinebunt. quemadmodum femina que a viro suo relicta
consolacione illius caret. Sed et tamen nove et ingentes
ordinatores iusticie et pacis tunc advenient. ut homines
inde admirentur dicentes. qui talia prius nec au

dicerit nec cogitauerint. Et quia pax in die iudicii
ipsis data sit. sicut etiam pax per primum aduentum filii
dei parturiuit. Sentiunt autem sapientium iudicii
plenius gaudere non valentes sed etiam iusticiam in ca-
tholica fide ab omnipotente querentes. Iudeis etiam gau-
dentibus et illum iam adesse dicentibus quem venisse mo-
negant. Pax est illa que aduentus incarnationis filii
dei prestiterat illis diebus plenius perficietur quando for-
tes viri in magna prophetia tunc surgent. ita ut
omne germen iusticie in filiis et in filiabus hominum te
floreat. velut per prophetam seruum meum in voluntate
mea sicut predictum est. In die illa erit germen domini
in magnificentia et gloria et fructus terre sublimis et ex-
ultatio hiis qui saluati fuerint de israel. Hoc sane in-
tellectu hoc modo accipiendum est. In die hac cum angeli pa-
cem hominibus datam canerent fuit filius meus de virgi-
ne natus ab celestis angelis magnificatus. a pastoribus quoque
qui eum pia deuotione querebant glorificatus. fructus terre
cui pax reddita erat et cui aer suauitate minis-
trabat. superhabundans et gaudium illis qui de-
precata tribulatione malorum liberati erant in filiis
iacob quia multas tribulationibus iusto iudicio perpe-
tiebantur. Et et cum lux fidei vere corda fidelium
illustrabit filius meus in ipsis glorificabitur quando illud
de me exisse credent atque magnificabunt vbi eum
in gloria ad me redisse confitebuntur. Quapropter et ipsis
fructus bonorum operum sublimabit. Exultatio quoque
in eis augebitur cum diabolica potestate erepti et
de tartareis penis liberati inter filios dei co-

putabuntur floridiores aut vinee sabaoth qui de flo-
re virge aaron processit quia per sperma serpentis no-
n valuit qui filius meus in cruce passus est exaruit
quia oculi videre in umbra mortis constituti fuerunt
ubi verba prophetie audientes. ea cum vero flore abiac-
runt quia tota terra cognovit cum in cruce exspiravit
Et hoc etiam scriptores scripserunt et sic tam in veteri quam in
novo testamento comparuerunt. Cum vero testamentum
sicut hyemps est. quod omnem viriditatem in se abscondit.
Novum vero quasi estas quod germina et flores producat. Quia
per ipse etiam lamentantibus se dicebat. Si in viridi
ligno hoc faciunt. in arido quid fiet. Cuius sermonis intellectus
hoc modo accipiendus est. Ipse viride lignum fuit quia
omnem viriditatem virtutum protulit quamvis ab infidelibus
abiectus est. Antichristus autem aridum lignum est qui omnem
viriditatem iusticie conculcabit. ea que in claritudine vi-
rida sunt. arida faciat. Vel etiam ad nichilum deducantur
Viride quoque lignum illi dies fuerunt. in quibus homines
respectu reparacionis omnem honorem habent et in quibus
nullum timorem futuri iudicii novissimi temporis me-
tuebant. Aridum lignum est decessio de qua paulus
electum vas meum loquitur. Antichristum filium perdicionis appellat
ubi etiam omnis dolor superveniens celum et terra commo-
vebit. Celum quippe et terra in futuro iudicio move-
buntur quemadmodum in viridi ligno consignatum est
cum tota firmamenta quia plurima signa in se habet illo
occumbente splendorem lucis subtraxerit sicut etiam
in predictis verbis prophetarum ostenditur

In diebus itaque supradictis suavissime nubes cum
suavissimo aere terram tangent, illamque viriditate
fructuositatis exsudare facient, quia homines ad omnem
iustitiam tunc se preparabunt, quemadmodum in preterito tempore fe-
minee debilitatis fructuositas terre defecit, quoniam ele-
menta per iniquitatem hominum violata in omnibus officiis suis
destituta tunc fuerunt. Principes quoque cum reliquo populo
iustitiam Dei recte ordinabunt, et omnia arma que
ad necessitatem hominum parata erant interdicent. Illa tamen ferra-
menta conservantes quibus terra colitur, et que ad necessitatem
usus hominum respiciunt. Sed si quis ea transgredietur, ferro
proprio necabitur atque in deserto loco abicietur. Et ut
nubes terram et suavem pluviam tunc emittet ad fruc-
tum iusti temporis, sic et Spiritus Sanctus rorem gratie sue cum
prophetia, sapientia et sanctitate in populum fundet, ita ut ille
tunc appareat quasi in alium modum bone conversationis mu-
tatus sit. Vetus namque lex umbra spiritualis vite fuit,
quoniam illa tota per creaturam signata erat, velut etiam
in hieme omnis fructus in terra absconditus nec cognoscitur,
quia nondum formatus est. Hec eadem lex estatem habebat,
quoniam Filius Dei nondum incarnatus apparuerat. Sed ipso ve-
niente illa tota in spiritualem significationem mutata
fructus eterne vite in preceptis evangelii ostendit, quemad-
modum etiam estas flores et fructus producit. In diebus
etiam illis vera estas per virtutem Dei erit, quia tunc
omnia in veritate consistent: sacerdotes scilicet et monachi,
virgines quoque et continentes et reliqui ordines in veritate
stabunt, iuste et bene viventes, demumque sublimitate et
superfluitate divitiarum abicientes, quia sicut per tem-

piorum imbrium et aeris nature utilitas fructum tunc
producet: una et commensa spiritalis vite per gratiam dei te
propalabitur. prophetia quippe ut prefatum est tunc aperta erit
et sapientia iocunda et robusta et omnes fideles in hiis
velut in speculo considerabunt se. Et tunc etiam veri
angeli hominibus familiarius adhibebunt. nova et statim
querentes saracenum in eis videntes. cum nunc propter scelera pec
cata eorum sepius ab eis declinent. Sic et tunc iusti gaude
bunt ad eternam promissionem tendentes et spem eterni
premii expectantes et tamen plenius non letabuntur
quod futurum iudicium adesse timebunt. velut in solitudine
peregrinorum fuerint qui ad patriam suam tendunt ple
num gaudium non habentes cum adhuc in peregrinatione sint
Iudei autem et heretici tunc valde letabuntur dicentes
Filium Marie in primo esse. et illi gratulabuntur qui nos
fatigaverunt et expulerunt. Atque quamplurimi paga
norum paganis se tunc adiungent. copiam bonorum et di
vitiarum eorum videntes atque cum ipsis baptizati christum
predicabunt quemadmodum in tempore apostolorum factum est. inde
iudei quoque et heretici dicent. Ve vos plurimum veram dicatis
hic mors eterna erit. et quia vos primitus propter virum dicatis.
illius finem in maximo honore et periculo videbitis
atque tunc ad nos convertimini. Diem illam inspicientes
quam nobis stupentes aurore videlicet stella maris mane
ostendit. Dies itaque illi fortes et laudabiles in pa
ce et stabilitate erunt et silentes armatis militibus
qui in rupe iacentes hostibus suis insidiantur quos
ad inventionem prestiterunt. Et adventum novissimi

dici annunciabit · qr quicquid apphe boni vel gre pre
dixerunt in ipsis conplebitur · Sapiencia q̃ et religiositas
et scitas in eis confirmabitur · qui si filius dei apphetis
predicans nō fuisset · et velut in utru odī remisset cito
oblivionem traderetur sicut et predictus hō qui latenter
adueniens citissime destruet · Alterū p̄ futuri iusticia
et religio ad fatigacionem debilitatis in eisdem dieb;
interdū in hoib; inclinabit · sz vires suas cito re
sumet · Interdū eciā iniquitas surget et itm̄ cadet
Interdū q̃ bella fames et pestilencia et morta
litas cessabunt et itm̄ euanescent nec omnia in
uno statu · ac tenore diu tūc stabunt · sz hac et illac
mouebunt ita ut nūc appareat nūc at elabat

Sed et in **De equo pallido q̃ tercium tpe sigt**
ipsis dieb; mt̃ omnia hec · quadmodū equus in
libro sciencias demonstrat petulancia more atq; iac
tancia amore uetno plenitudo voluptatū et
aliarū vanitatū absq; reuerencia in hoib; multo
ciens exurgent qr illi in quiete pacis quiescentes
et habundancia frugū redundantes nullo metū
sū bellorū terebunt nec penuria frugū constringt
Sz hi sibimet tribuentes · deo a quo omnia bona proce
dūt debitū honorē in hys non exhibebunt

¶ Quapropter et tanta pericula p̄ futurū quiete et ha — Sedm ve
bundanciā subsequit quanta p̄ius visa non st

¶ Nam cū hoies in hmoi quiete ut predictū est re — de iij tpe
sidebunt · nulla pericula metuentes · alij dies om
dolorū aduenient in quib; lamentabiles vox

cophetia atque vox filii dei adimplebitur · hominibus pre
timore tribulacionis et afflictionum mortem desiderantibus
ut quid nati sumus · Et optantibus ut montes cadant
super eos Priores namque dies dolorem et calamitatum
aliquam resolacionem et reparacionem habebant medio
isti autem omni dolore et iniquitate plenum · a malis non
cessabunt sed dolor dolori · iniquitas iniquitati in eis
accumulabitur et omni hora homicidium et iniusticia pro
nichilo computabuntur et quemadmodum animalia ad man
ducandum occiduntur ita et homines in furore aliorum
in istis diebus interficientur Cum enim gentes pagano
rum christianos in pace residere et in seculum locupletos ee
viderint · crudelem fiduciam in fortitudine sua ha
bentes dicent Christianos armis invadamus quoniam
sine armis et sine robore sunt · et eos sicut oves et
castrones capere et occidere possumus Et sic de longin
quis regionibus ferocissima atque immundissima gen
tem convocabunt tunc et se in fornicacione et in immundi
cia atque in omni malo adiungent et populum christianum ubique
rapiunt et plures invadent · et plurimas regiones et
civitates destruent Ecclesiasticas quoque disciplinas quia
plurimis vanitatibus et immundiciis pollulant et omnes
quos poterunt eodem modo pollunt et contaminabunt
Venient et dies illi alios dies pessimos futuros manife
stabunt Adductum quod predicti homines denudiabunt
quoniam ut immundi qui immundicia semper se pollunt
inde non saturantur · sic et idem dies immundicia re
plenum erunt nec hiis saturari valebunt Et et dd'

prudens clara voce dixit Induerunt sibi vestimen-
ta mea et super vestem meam miserunt sortem Et quam-
vis ad certitudinem futurorum ad literam de preteritis so-
net de futuris tamen sic accipiendum est Infideles
per multam stragem infidelitatis divident secundum
voluntates suas ordinationes prelatorum dignitatum
et operationum quibus velut vestimentis in ecclesia
induti erant atque super hos qui quasi vestis mea in
spirituali vita michi viciniores erant mittent quam-
plurimas iniquitates cum eos a certitudine viarum
suarum avertent et omnia iura ecclesie per destructores
ad nichilum redigerent atque cum super eos dederint
leges iniquitatis ut eos omnino pervertant Contra huius
malis etiam David vidit dicens Tu autem domine
ne elongaveris auxilium tuum a me ad defensionem
meam conspice Huius sine intellectu lumine accipien-
dum est Ego etiam que sponsa filii tui o celestis pa-
ter esse debui quamvis modo debilitata sum . ad te o pa-
ter omnium voce forti . petens ne differas me auxiliari
quoniam membra mea que membra filii tui sunt in destruc-
tionem et dispersionem vadunt ac ideo ad defendendum
a me illos quantocius inimica ordines insidiantur
ne a te neglecti eius conterantur Et et filius eiusdem
verbis ad patrem loquitur O pater ego semper tecum fui
et tu me misisti carne vestiens me et sic et in
terra ambulavi et quicquid me iussisti hoc perfeci quia
virtus tua sum et ideo etiam omnes inimicos meos
sub pedibus meis posuisti et super ipsos sto quoniam in

sinistra parte sunt et ad te non pertinet quia vinum opus
tuum ad dexteram tuam est Illud quod tercium opor quod ad
modum ante exordium dierum preordinauias atque inimicos
tuos iudicio velut dominus scabellum pedum suorum opprimit/
Itaque adiutorium tuum ad me inclina · me
iudicans de inimicis meis quoniam ego filius tuus super
aspidem et basiliscum ambulabo Quapropter eciam ad
protectionem meam et melioremque meorum conspice · quia omne
quod voluisti et michi imposuisti ad perfectionem duxi · et ita e
go sum in te et tu in me et vnum sumus Itemque idem filius
ad patrem dicit Tu autem memor esto quod plenitudo que
in ipso facta est decrescere non debuit quia in principio mun
di finem mundi inspexisti · nec obliuionem tradidisti
sicut illorum obliuiscaris qui in perdicionem vadunt
et quod plenitudo generacionis hominum que in primo tempore
et in primo homine preuisa et facta est · nondum creuit et
in defectionem ire debuit quoniam in te non fuit quod homines
ante preordinatum tempus in generacionibus suis perirent et
non deficerent Et tunc eciam tu hominem creasti in te
secundum antiquum consilium habuisti quod oculus tuus videlicet sciencia
tua omnia plenitudine prouidens et omnia recte disponens
numquam cadet ab illo quod intra preordinatum erat · id est quod
homo per vllam temporanciam sua perirent quod toto autem
quod mundus deficeret · usque dum corpus meum in mem
bris meis · quia fideles membra mea ordinata tua
sunt · videres plenum geminare id est perfectionem in omnibus
hiis qui per me in te confidunt et te colunt quod gem
ma in virtutibus choruscantes ¶ Deinde cum

marcidule et horribiles gentes ut supradictum est
facultates et possessiones ecclesiarum circumquaque inua
dentes ad internicionem delere studuerunt velut vultures
et accipitres ea que sub alis et unguibus suis stri
gunt et cum eis Christianis pluribus omnibus modis in propria
perdere furore maciantur nec morte corporali penitus
resistere in armis temptauit. Fortissima ventus ab
aquilone cum maxima nebula et cum densissimo
puluere veniens flatus suos diuino iudicio contra illos
emittet. ita ut gutta eorum nebula et oculi corporum pul
uere hoc modo impleantur. quatenus ferocitate suam
deponentes. in maximo stupore quatiantur. Tunc
enim diuinitas signa et miracula in christiano populo te
faciet sicut olim cum moyse in columpna nubis fecit
et sicut michael archangelus ad defensionem christianorum
contra paganos pugnauit. Ita ut filii dei in pro
tectione ipsius in eos irruant et victores illorum per
virtutem dei existant. Alios quidem morte trade
ntes. alios vero de finibus suis eicientes. Quapropter
maxima turba paganorum christianis in vera fide
tunc addetur ipsis dicentibus. Deus christianorum deus
verus est qui talia signa in ipsis facit. Et victo
res quos deus in defensione sua habebit deum lau
dabunt dicentes. laudemus dominum deum nostrum. vere
enim magnificatus est in nobis quia in nomine ipsius
victores existimus. unde et fortitudo nostra laus
ipsius est. qui per eum tam inimicos ipsius quam nostros
superauimus. cum in eum fideliter credimus. Tunc

dicent. Attendamus quod dominica verba in ewangelio
Exurget gens paganorum contra gentem christianorum
sicut in nobis factum est. Quapropter adiacentes nobis
civitates et villas destructas reedificemus. et
forciores ac municiores eas faciamus quam prius
fuissent ne amodo propter huiusmodi mala contrarium ut mi-
grati simus. Et hoc totis viribus suis et omni studio
sua fortiter et largiter complebunt. In illis ac dictis
imperatores romane dignitatis a fortitudine qua
prius romanum imperium strenue tenerat descendentes
tes in gloria sua in bestiales fient ita ut imperium
in manibus eorum divino iudicio paulatim detrectat
et deficiat. quia ipsi squalidi et tepidi et scurriles
et turpes in moribus suis existentes in omnibus
inutiles erunt. Et a populo quamvis honorari vellent sed
propter superbitatem populi non querent. Et ideo etiam honorari
et venerari non poterunt. Quapropter reges et principes
multarum provinciarum qui prius romano imperio subiecti
erant. se ab eo separabunt. nec ultra ei subicientur
et sic romanum imperium in defectum dispergetur. Nam
unaquaque provincia et quisque populus regem sibi tunc
constituet cui obediat. dicens quod latitudo romani
imperii magis sibi oneris fuit quam honoris. Postquam
quod imperiale sceptrum hoc modo divisum fuit nec reparari
potuit tunc etiam infula apostolica honoris dividetur.
Quia enim nec principes nec reliqui homines tam spiritu-
tales quam seculares ordinis in apostolico nomine ullam re-
ligionem tunc invenient dignitatem nominis illius

inminuet Illos quos magnos et archiepiscopos sub a°
nomine in diversis regionibus sibi preferent · ita etiam
ut aplique eo tempore dilatacione honoris pristine
dignitatis attenuatus · romam et pauca illi adia
cencia loca vix eciam tunc sub insula sua obtineat
Hec at ex parte procellorum mansionem eveniet · ex parte
quoque pro commune consilium et consensum et spiritualium et
secularium personarum proficientur · illis hortantibus ut quisque
secularis princeps · regnum et populum suum muniat
et regat · et ut quilibet archiepiscopus seu alius spiritualis
magister subditos suos ad rectitudinem disciplinae
constringat ne deinceps malis illis affligantur
quibus divino nutu prius afflicti sunt **Hic finitur sedin ix**
At tunc iterum iniquitas aliquantulum debilis ta
tabit | Interdum quoque surgere attemptabit / sed iusticia
in rectitudine sua iterum stabit ita ut homines
dierum illorum ad antiquas consuetudines et disci
plinas antiquorum hominum in honestate se convertant
et ut eas teneant et observent sicut antiqui illas
tenere et observare consueverant | Et eciam tunc
unusquisque rex et princeps ac episcopus ecclesiastice
dignitatis se ipsum in alio castigabit cum alium
iusticiam observare et honestate vivere videbit
atque unaqueque gens correctionem ab alia sumet
cum illam ad bona proficere et ad rectitudinem surgere
audiet | Aer quoque tunc iterum suavis erit / et fructus terre
utiles et homines sani et fortes fient | In ipsis eciam
diebus multi prophete et plurimi sapientes erunt · ita eciam

occulta prophetarum et aliarum scripturarum sapientibus
tunc ad plenum pateant et filii et filie eorum prophetabunt
velut ante multa tempora predictum est. Et hec in tali puritate
veritatis fiet ut acies spiritus visionem in eis tunc
facere non possint. In eodem quoque spiritu illi prophetabunt quo
prophete secreta dei olim annunciaverunt et in similitudine
doctrine apostolorum. quorum doctrina super omnem intellectum
humanum fuit. Tercium x usque ad mortem antichristi. De x tempore
Tunc etiam tam multe hereses et tam plurime turpitudi-
nes cum aliis malis ebullient quod etiam antichristum in proximo
immo adesse ostendent. Ita ut homines corde dicere
dicant quod tanta turpitudo et tante immundicie prius
non fuerunt sicut in diebus eorum apparuerunt. Que et pluries
in libro Scivias descriptis manifestatur. Quamdiu
iusticia aliquando regnat. iniquitas illam oppugnat
et dum aliquando iniquitas viget. iusticia illam confundit
quoniam mundus in uno statu numquam permanet. Nunc autem
o homo quod vides quoniam super dictam terciam partem predicte rote
tunc velud turbida et procellosa tempestas ap-
paret sed prope finem eiusdem medietatis. ubi prefata li-
nea eidem rote affixa est. hoc demonstrat. quoniam iudicia
potestatis dei turbida et procellosa in diebus illis erunt
cum non in potestate nec quiete catholice fidei in cordibus
incredulorum hominum circa finem fortitudinis illius in qua
non viget invenitur. sed ubi voluntas dei potestati ipsius
ita coniungitur quatenus in potestate et voluntate dei sit
quoniam mundus et ea que in mundo sunt per potenciam
eius firmantur. Quia homines temporis illius sinceritate

atque stabilitate vere fidei fugient et a via dei rece-
dent. ad filium perdicionis se convertent. et eciam ecclesias-
tica instituta perturbabunt maximas procellas diver-
sitatis fidelibus ipsi resistentibus ingerent. Nam et post
multas tribulaciones quas homines in invasionibus alienarum
gencium et in semetipsis tunc divisione temporum passi erant
iam velud in quiete residunt. Itum repente multe
hereses et multe contrarietates ecclesiastice dignitatis ebul-
lient. De quinto tempore antichristi

Tunc vero quedam mulier in eodem tempore inmundum filium
concipiet. quam antiquus serpens qui adam absorbuit
illum hoc modo tunc de turba sua inflabit. ut nec aliquid
boni in ipsum intret nec in eo esse possit. In abditis
enim et in diversis locis nutrietur ne ab hominibus cog-
noscatur et in omnibus diabolicis artibus imbuetur
et usque ad plenos dies etatis sue occultabitur nec
se per diversitates que in se erunt manifestabit usque
dum se plenum et superhabundantem in cunctis iniqui-
tatibus cognovit. Ab inicio autem ortus illius multa
contencia et multa contraria rectarum ordinacionum
ebullient et ardens iusticia a rectitudine sua obtene-
brabitur et caritas in hominibus extinguetur. In eis
quoque amaritudo et asperitas orietur. ac tante hereses
fient. ut eciam heretici errores suos aperte indubitanter
predicent. et tanta dubietas et incertitudo in catholi-
ca fide christianorum erit ut homines in dubio habeant quem
deum invocent. atque plurima signa in sole et luna
et stellis et in aquis et in ceteris elementis et crea-
turis apparebunt. ita eciam ut velut in pictura

in portentis suis futura mala prenunciant unde etiam
tanta tristicia homines in illo tempore occupabit ut
mori quam quod in incluso ducat. Tunc autem tunc in catholica
fide perfecti erunt in magna contricione exspectabunt
quod deus ordinare velit et hec tribulaciones hoc modo
procedent usque dum filius eius suum ad summa parte capiat
Deinde cum ille vexilla falsitatis et decepcionis suarum pro
tulerit celum et terra contremescent et cathena moralis
iusticie quam paulus ad pedem crucis descendere fecit
ut supra dictum est velut magno flatu venti tota fere
penitus movebitur quia usque ad idem tempus inconcus
sa et inconvulsa permanebit. Paulus quippe doctrina
sua multis miraculis tam fortiter corroboravit et
illam profundissimis verbis tam honeste decoravit
ut etiam ad finem mundi se perduret. Quemadmodum et
hec eadem cathena ad pedes iusticie quam ad finem mundi
descendens demonstrat. Ipse quoque pro veritate in eleva
cione sponsionis sue de secundo adventu filii et de mortifero
cursu filii perdicionis credentibus locutus est dicens
Ne terreamini neque per sermonem neque per epistolam tamquam
per nos missam quasi instet dies domini. Ne quis vos sedu
cat ullo modo. Quoniam nisi venerit discessio primum et reve
latus fuerit homo peccati filius perdicionis qui adversatur et
extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur ita ut in tem
plo dei sedeat ostendens se tamquam sit deus. Huius fine in
tellectus hic modo accipiendus est. Vos qui dei estis et
qui verbis eius creditis cauti estote ne in cordibus
vestris ullo errore concuciamini neque spirituali decepcione
neque verbosa seduccione neque per scripturam velut ad

vos veritati sunt dicta quod assit dies ille quo conditor
auctorum abscondita cordium denudabit Caveat etiam
ne quis per illusoria et fantastica facta vos inclinet
ulla occasione in seductorem Enim nisi venit tempus
illud quo ecclesiastica sublimitas dissipabitur et quo
vera fides conculcabitur per discessio intelligitur quod fiet
in tempore scelerati filii tuus non immunda existet. nes-
cit a quo conceptus et manifestatus fuit ille qui ho-
peccator erit. Et per initium suum totus peccatis infundetur
Unde et summus peccator existet. omnia peccata recitando
et recolligendo ac filius crudelissime perditionis
qui totus in perditione manebit ea que deo contraria sunt
homines docens Adveniet etiam seductor humani generis
ita inflammabit quemadmodum fuerit primitus ipse ce-
pit cum deo similis esse voluit Quapropter etiam adversan-
tibus omnibus deum colentibus et efficiet se omnem creaturam
dominum se nominans et ut colatur quasi deus percipiens Non
credatis quod assit dies domini in quo iudicabit orbem
terrarum quousque mundus finem acceperit Sicut enim paulus
spiritu sancto infusus ait Iam misterium iam operatur
iniquitatis. tantum ut qui tenet nunc teneat donec de me-
dio fiat Huius finem intellectus hic modo accipiendus est
Occulta suggestio iam in operibus hereticorum manifes-
tatur in quibus persuasor iniquitatis iacula per-
mittit veritatem vere fidei opprimere volens et ideo recta
intentione ac bono conamine studium hoc in fideli
homine tamen sit ut qui fidem apostolicam et vere catholicam
tenet mente firma stabilitate teneat illam inq-

vulsam donec de medio illo q[ui] m[od]o ortu[m] et de
st[ru]c[tu]m sui e[st] fiat q[uonia]m in t[em]p[o]ra filij p[er]dicio[n]is fides a
fortitudine sua declinans incuruata debilitabi
tur Na[m] qui ecc[les]iastica[m] in deo sublimitate[m] et fide
vera[m] h[abe]t aliq[uo]d magn[u]m tenet q[uia] p[er] illa[m] celeste
regnu[m] intrabit Qui v[er]o fidem n[on] h[abe]t nichil ten[et]
q[uonia]m in p[er]dicione[m] ibit et sic etia[m] h[om]o in medio pota
tis dei consistit q[uia] an[te]q[uam] h[om]o formatus esset d[eu]s erat
et postq[uam] homo corp[or]alit[er] finiet[ur] deus in virtute
sua p[er]durat Q[ui]a antiquus hostis q[uod] fortitudo di
uinitatis in lacu[m] abissi p[ro]iecit q[ue]madmodu[m] in ve
hemetis aq[ui]s blumbu[m] decidit q[uonia]m iniq[ui]tate[m] con
stituere voluit cu[m] deus et verax et iustus sit et nul
lu[m] sibi silem h[ab]at q[uia] p[er] se[m]p[er] eternal[ite]r subsistens
cuncta ex nichilo creat q[uonia]m hoi[e]m p[ri]mu[m] sup[er]aue
rat p[er] aliu[m] hoi[e]m s[cilicet] antix[pist]um estimat se posse per
fice[re] q[uod] olim incepit cu[m] adu[er]sus deu[m] pugnar[e]
temptauit Nam diabol[us] quippe anx[pist]o infusus cum os
suu[m] ad adu[er]sa[m] doctrinam ut p[re]d[ictu]m est ap[er]uerit
omnia que deus in antiq[ua] et in noua lege [con]stitu
erat destruet et incestu[m] et alia si[m]ilia p[e]cc[at]a no[n] e[ss]e
p[e]cc[at]a affirmabit Dicet enim q[uod] p[e]cc[atu]m no[n] sit si calo[r]
carne[m] calefaciet sic[ut] n[on] h[oc] e[st] si ho[mo] ab igne calefiat
affirmans etia[m] q[uod] o[mn]ia castitatis p[re]cepta p[er] igno
ra[n]cia[m] facta sit q[uonia]m cu[m] homo al[ia]s calid[us] al[ia]s frigi
dus sit calore et frigore oportea[n]t eos d[ist]i[n]c[t]e tem
pari Et itu[m] ad fideles d[icet] Vra lex continentie
g[ra]uis mod[us] n[on] e[st] [con]stituta e[st] s[cilicet] q[uod] ho[mo] calid[us] e[ss]e no[n] de

beat in cuius sponsamine ignis est q̄ totū corpꝰ
incendit ꝫ quid iste ctra naturā suā frigidus ee
possit / Et qua vōe homo omitteret qui carnē suā
calefaceret Non eni ille quē dmigīm ee verū di
atis · legē que supⁱ modū ē vobis dedit qz sic vi
ue vos iussit / Ego aut dico Vos in hijs duob
modis videlz caloris ꝛ frigoris quieti estote · atqȝ inuicē
vos fouete ꝛ p̄dictū hoīem iniusta p̄cepta vobis
dedisse c̄siderate · qm̄ cōiunus iubet ne homīes
mutuo se fouerent · ipi tn̄ naturā suā carnaliter
coluerunt Videte ergo ne iniusta doctrina ami
seducamini qm̄ in me est q̄ facē possitis Vel ro
magis vr̄ non itas ꝯpores vobis posuit qz vos
ee voluit sicut spm̄ qui carne coopta ē ꝛ qui
nō opatur · cū natura caro homī sic creatu nō sit
q̄ p ignē infundit ꝛ format · qz si filij homī sic
nō creatent possibilitatē opandi nō haberent
Vn et vos q̄ fitis stitote Ita ille q̄ vos ꝯtrarium
docuit vos decepit ꝛ in nullo vos adiuuit Ego
aut vobis infundo ut vos metipos cognoscatis
ꝛ ut quid sitis cognoscatis qm̄ creaui vos et
totꝰ in vobis sum Ille vero omīa opa sua alijs
assignās a seipso nichil loquitur qm̄ de se nichil
potuit Et ego a me ipo loquor ꝛ p me ipm̄
oīa possū Hijs v̄bis ꝛ alijs filibus iste infelix
filius p̄dicionis · homīes seducet dicēs eos vt
scdm̄ ignem carnis gustū viuāt ꝛ ocīm volu
tatē carnis sue p̄ficiant cū tā vetus q̄ nouā

lex hoies mutet ita s[ed] ne castitatis mod[um] tu[n]c
tendant Et h[uius]mo[d]i lucifer p[er] illu[m] iusticiam dei ab
negabit atq[ue] o[mn]e q[uod] face[re] incepit p[er] ip[su]m se posse
p[er]fice[re] putans Iordane[m] in os suu[m] flue[re] estimabit
ita ut baptismus deinceps no[n] nominetur s[ed] illu[m]
vel ip[s]u[m] abiciat quemadmodu[m] ipse p[er] baptismu[m]
abiectus est . Un[de] sic dicendo t[ame]n mi[ni]m[e] p[o]p[u]l[u]m sibi
subiugare putabit . ut filius dei p[er] v[er]um m[ini]m[u]m
fidaliu[m] ad c[on]parac[i]onem mi[nim]u[m] s[ib]i h[ab]eat Prefatus q[ui]
ho[mo] d[icitu]r q[uonia]m omnia mala p[er]ficiet et q[ui]a o[mn]ia illa s[un]t
ip[su]m facient[ur] et filius p[er]dicionis vocat[ur] q[uonia]m mors
et p[er]dicio ip[s]i d[omi]nabimi[n]i . atq[ue] ut p[re]dictu[m] est p[er]ussis
et nefandissimis modis multitudine[m] p[o]p[u]lorum
seducendo sibi attrahet et se ut deu[m] adorare
faciet . velut eciam Ioh[ann]es sub ymagine bestie sitate
eius describens p[er] ostencione[m] virtutis dicit Et
adorauerunt eu[m] omnes qui h[ab]itant t[er]ram quor[um] no[n]
su[n]t scripta no[m]i[n]a in libro vite agni Hinc q[uo]q[ue] sine
intellectu hoc mo[do] de futuris accipiendu[m] est P[ri]m[um]
corpore et mente adorabu[n]t bestiam iniquitatis qui
h[ab]itac[i]one[m] cordiu[m] suor[um] t[er]renis rebus infigent
quor[um] no[n] s[un]t exarata no[m]i[n]a signo s[an]c[t]itatis in et[er]ni
tate vite illius in cuius ore dolus inventus non est
Quapp[ro]p[ter] in p[er]dic[i]o[n]e erit qu[i]cumq[ue] scripta h[uiu]s p[er]dicti
hominis ip[su]m colendo adorabit et qui scripta dub[ita]b[i]l[iter]
in corde suo gerit qui adeo expulsus est quia a
se ip[s]o e[ss]e voluit Un[de] et mors no[m]i[n]atus est q[ui]a vita[m]
fugit in q[u]a nulla mortalitas inuenit[ur] . s[ed] q[u]i o[mn]ia

viuificat Et isti omnes qui huic filio perdicionis
adhebunt opera illius facientes · in libro vite agni
non scribentur · qui agnus iste verbum dei est per cuius ver-
bum et omnis creatura processit Diabolus autem in veteri et in
nouo testamento sequaces suos assidue habuit In
veteri quidem per baal In nouo autem per saduceos qui
nomine ipsius infasmate sunt quia legem dei que radix
iusticie est in qua patriarche et prophete latebant cum
sordibus baal primum violauerunt · sic et illos qui preca in
nouo testamento cum saduceis resurrectionem iusticie
abnegauerunt · quia predicte radicis nomine euangelium
est et fructus ramorum christi testimonium comprobans quia ydo-
la baal ad saduceos fortius conuincit Sed tamen deum
hominum ab istis procedent qui condicioni prime pol-
lucionis contradicent et error istorum peior priore
erit quia deum in creacione sua et in virtutibus animabus
ex toto negabunt Omnis autem isti infelicem bestiam
videlicet predictum hominem adorabunt et fidem omnipotentis
dei differentes dicent quod nihil eis obsit si precepta
dei negligant Et sic infidelitas eorum ad prefatum
caput leopardi in predicta cathena monile ap-
pensus descendit quod anticristum designat qui se deum ve-
lut aureum caput nominabit per diabolicas artes
et per fascinaciones elementorum horrida portenta et
maximas tempestates faciet per quas omne malum
eis inmittet ut etiam antiquus serpens hominem de-
cipiens · eum quoque in capcione sua postmodum
huius libidine incendit atque per eandem scripturam

contra baptismum et contra christiani nominis magnifica
ante ita eos infundet ut ab illo discedere non
cupiat et ut secundum ipsum quemadmodum christianum secundum
christum omnes vocent. Hanc autem scripturam lucifer
in se diu habuit nec eam ulli homini revelavit
excepto huic soli quem in ventre matris sue totum
possedit. Lucifer etiam omnem voluntatem suam se con
fidit per illum posse complere. Et idem perditus homo
animam quam vivet non a diabolo sed a deo habebit cum et
ipse infelicissimus inquisitor antiqui seductoris que
sua bona odit. vivere suum a deo accepit. Nam deus
solus vita est et omnis angelica et omne quod vivit per
ipsum movetur. quoniam ipse solus sine fine et sine initio
est. Et sicut lucifer in celo contra deum pugnavit
ita etiam per hunc perditum hominem in terra adversus
humanitatem filii dei certare temptabit. Per scrip
turam hanc quod deum creatorem omnium negabit se ma
iorem illustrationem donorum suis conferre confidens quam
christus filius dei in se credentibus contulit. Scripturam
autem hanc in nulla lingua prius visa vel inventa est
quia lucifer eam in semetipso primum invenit et illam
eo dolo perficiet quod homines seducit ne creatorem
suum agnoscant. atque per ipsam infideles hoc mo
do deludit. ut nequaquam aliud colere quam quod illi vide
buntur placere studeant. Dicet enim idem filius perdicio
nis quod sicut lignum abscisum deponitur quousque illud
componat pictor et ornet ut ab omnibus videatur ita
quod hic natus honore careat quousque scripturam istam

extollatur quoniam maior salus et virtus in ipsa sit
quam in creatore hominis fuit. Et deus omnes conatus
eius de scriptura cum auctore suo destruet. Scrip
tura autem quam dedit spiritus sanctus non pertransibit. Cumque
hijs falsis signis ex omni genere hominum ad se col
ligere cepit. sancti et iusti in magno timore
contremuerunt. ¶ Sed ego qui sum recordabor quo
primum hominem formaverim et quali modo omnia opera
quibus lucifer contra me pugnaturus erat previderim
atque quos servis virtutes adversus illa pugnandi
signavi. quemadmodum in enoch et in helia feci
quos de genere hominum qui toto desiderio michi
adheserant elegi. Et tunc novissimo tempore osten
dam quatenus testimonium illorum duorum testium
confidentes homines recipiant. Nam in misticis modo
eos docebo et opera hominum eis manifestabo ita ut
illa sciant que corporaliter viderunt. Et sapientiores
scriptis et sermonibus sapientum sint. Cum enim ab
hominibus corporaliter separati sunt omnis timor et
tremor eis ablatus est. ita ut contemnant omnia que
tunc eos sunt sufferant et ego in secretis locis absque
omni lesione corporis eos servo. Et tu filius perdicio
nis perversa doctrina sua cuomet istos cade
vos per quos prius ablati de medio hominum fuerant
quasi in invicto reducet et quamdiu cum hominibus in terra
morabuntur semper per quadragesima dies reficiantur
quemadmodum filius meus xl diebus transactis esu
riuit. Istos autem fortes et sapientes caput

capricorni in prefata cathena monilis iusticie de-
monstratum significat. Nam sicut capricornus fortis est
et ut in altum ascendit sic ipsi in potencia mea for-
tes erunt, in altitudine miraculorum meorum elevati
ita ut fallacia signa illius viri signis illorum delu-
dantur. Unde et ob nimiam virtutem miraculorum istorum
ex omnibus populis homines ab ipsis current verbis eorum [margin: s. e. verbis]
credentes atque ad martirium quod eis filius perdicionis [margin: fideles]
inferet cum ardenti fide velud ad convivium properantes
ita eciam ut occisores eorum pre nimia multitudine
occisorum dinumerare tedeat et multitudo sanguinis
eorum sicut rivulus effundetur. Et tandem cum filius
perdicionis hos duos viros sanctitatis virtute nec blandi-
ciis nec minis superare poterit nec signa nec mira-
cula eorum obfuscare, iubebit eos crudeli mar-
tirio consummari et memoriam eorum de terra penitus
deleri, quatinus ne ullus hominum sit in tota terra
qui ei deinceps audeat resistere. Tunc ut supradictum
est aureus numerus beatorum martirum quem in primitiva ecclesia
occisi sunt propter veram fidem in martiribus istis qui
in novissimo tempore occidentur ad plenitudinem per-
feccionis sue perducetur. Quod hoc tempus omnia
conculcans et omnia devorans lupus quem in libro Scivias
describit designat. Et ut lupus in rapacitate
sua quicquid potest devorat, et in tempore illo fideles qui
in filium dei credunt absorbebunt. Tunc iterum videt
filius dei ad premium eorum ut prefatum est. Ad me
fatigat et ordinacione tua prout erunt indicatus

sum q[uod] membra mea vindicat illi q[ui] sacramento
baptismatis m[ihi] adheserant · ne a me recedant
et q[ui] in irrisione diabolice illusionis vadunt sed
filium perdicionis audientes volunt. Ex quibus tu
lapsos recollige rebellare vero et in malo perseverā
tes abicio pater quoniam ego filius tuus sum vide ca
ritatem qua me in mundum misisti et ostendo vul
nera mea quibus precepto tuo homines redemi et
illa tibi ostendo quatinus et tu illorum miserearis quos
redemi neque permittas eos de libro vite deleri sed
per sanguinem vulnerum meorum ipsos in penitencia ad te
recollige · et ne ille qui et incarnacionem et passionem
meam illudit eos in perdicionem ducat. Ergo mu
omnes homines qui antiquum serpentem deserere et ad
creatorem vestrum redire desideratis · attendite quod
ego filius dei et hominis · patri meo vulnera mea oste
do pro vobis dicens et vos eciam gemitus vestros qui mul
tociens ad vanitatem iniquitatis concupiscentiis inclinas
tis · ad patrem meum qui vos creavit et qui vobis spi
raculum vite dedit in puritate fidei flectite
pectora vestra ex corde plenius confitentes ut vobis q[ui]
in afflictione tam corporis quam anime estis · ma
num suam fortem et inviolabilem porrigat quatinus
a diabolo et ab omni malo vos liberet. Et filius
ad patrem loquitur et membra sua illi commendat ac illa
castigat ut vero capiti suo adhereant ne perdicio
primi ac novissimi perditoris ea absorbeat. Po
tentissimus enim semper pater primus operibus hominum

, suo

irritatur. Filius eius ipsi vulnera ostendit videlicet
ut per illa hominibus quod ipse corpori suo non pepercit
quatenus ovis que ei ablata fuerat in sanguine eius
retraheretur. Propterea etiam eadem vulnera ipsius tam-
diu aperta permanebunt quamdiu homo hic in mundo
manens peccat. Quapropter et idem filius dei ab homini-
bus requirunt ut genua sua ad omnipotentem
patrem suum flectat quociens iudicia eius promerean-
tur quatenus per vulnera sua que in carne passus est
et que patri ipsius semper inspiciat eos ab omni malo
liberet. Postquam autem enoch et helias pro filio
perditionis mortem corporalem subierint sequaces
Filius perditionis illius multum gaudebunt quum eos defecisse videbi-
t. Et deinde cum spiritus vite eos suscitaverit ac sursum
in nubes sustulerit gaudium illorum in timorem et
in tristiciam ac in magnam admiracionem vertetur
Nam per resuscitacionem et sublevacionem istorum ego
omnipotens comprobabo quod resurrectio et vita mortuorum
nulla repugnacione incredulorum impediri possit
qui eo die cum clemencia eius quibus homo peccaverat
purgabuntur. Hic quoniam de morte resurrexit atque in ma-
iore claritate quam prius creatus sit per penitenciam
que deo optime placet restituatur. Quia sicut odor eo
pago hominis pro predam movetur ita et ipse cum
lugubri voce prime celo movet ac deum cum iu-
bilo ex toto laudat. Tunc antiquus serpens propter
resuscitacionem istorum in maxima ira commovebi-
tur et perditum hominem in estimacionem illam ducat

ut thronum suum de quo expulsus est possideat
iterum per hec resuscitacio prefatorum virorum et mea
via filii dei in hominibus ideo deleatur. Et in semet
ipso loquitur dicens. In hoc filio nunc magis plura
faciam quam dudum in celo feceram. et omnem voluntatem
meam per ipsum complebo. Nam huic voluntati mee de
qua homo resistere non valebit. sciuntque et cognosco
quod superari non potero. unde et in omnibus victor ero. Et
deinde idem filius perdicionis multitudinem populi con-
vocabit ut gloriam suam manifeste videant cum ce-
los adire temptabit. ita eciam ut siquid catho-
lice fidei in eccia convulsum remanserit per ascen-
sionem ipsius ex toto tabescat. Et cum astante populo
et audiente superioribus elementis preceperit ut eum
suscipiant ad celum eundem. verba fidelis mei pau-
li implebuntur quod spiritu verbo repletus dixit. Et tunc
revelabitur ille iniquus quem dominus Ihesus interficiet spiritu
oris sui. Huius sermonis intellectus hoc modo accipiendus
est. Eo tempore denudabitur ille filius iniquitatis et
eum mendacem fuisse omni populo apparebit. cum pre-
sumptione ad celos ascendendi arripuit quem
ipsum in presumptione dominator et salvator populorum
qui filius dei est. occidet. et hoc fortitudine illa
faciet. qua ipsum verbum prius existens totum orbem ter-
rarum iuste iudicabit. Cum enim iste filius perdi-
cionis diabolica arte se sursum extulerit divina
virtute deiicietur atque fetor sulphuris et picis
eum susciperet ita eciam ut astantes populi ad pri-

dia montium fugiant. Tantus quippe terror hos vi-
dentes et audientes occupabit ut dyabulo et filio
eius abrenunciantes ad veram fidem baptismi conver-
tantur. Quapropter antiquus serpens attonitus in semet-
ipsum fremens dicet. Ecce nos confusi sumus. Amodo
homines nobis ita subiugare non valebimus quem-
admodum actenus fecimus. Et omnes in filium
dei firmiter credentes flebili atque laudabili
voce deum laudabunt. velut per dilon et renditu
testem meum scriptum est. Nunc facta est salus et
virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius quia
proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat
illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi
vicerunt illum propter sanguinem agni et propter verbum tes-
timonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad
mortem. Huius sententie intellectus hoc modo accipiendus
est. Nunc dyabolo devicto et filio eius antichristo prostra-
to facta est superna dispositione salus. in illa
dyabolica persecucione metuenda et virtus illa omnino
conterens et regnum omnibus dominans quod sub regi-
mine dei nostri sunt et potestas invincibilis christi id est
filii eius quem verum sacerdotem super salute anima-
rum constituit. Illa proiectus est accusator perniciosis-
simus et insidiator nequissimus illorum videlicet qui
filii dei velut nos existentes supernam heredita-
tem nobiscum habebunt qui accusabat illos di-
versis suggestionibus ipsis consencientes coram
intuitu summi creatoris et iudicis. Et hoc tamen

in spiritale quod in sclavi transgressione omni tempore
faciebat quoniam homo semper peccat. Primum enim
plurimi angeli qui contra deum pugnaverunt volentes
se deum esse. Deus vicit. et in illo ultimum plurimi
quod cum ipso fratrus erat prodidit cum filium eius de
iecit et cum ipsum per illum effudit. Et ipsi qui deum
veraciter confitentur vicerunt illum. cum enim non con
senserunt propter sanguinem agni per quem redempti
sunt et per quem etiam ipsi plurimas adversitates
in corporibus suis sustinentes victores extite
runt et propter verbum id est doctrinam quoniam testificatus est
est in catholica fide quod etiam ab illo verbo se ex
tendit per quod omnes creature processerunt Nec di
lexerunt animas suas eas in corporibus suis reti
nentes sed ad mortem corporum suorum concedere fecerunt
cum corpora sua temporali morte et plurimis passi
onibus subiecerunt. ubi etiam easdem animas omnipo
tenti deo reddiderunt Martires enim usque ad
mortem certaverunt et prius quoniam filium dei nega
rent passionibus se subiecerunt sicut etiam abel
et complures ceteri martires qui usque in novissimum
diem pro deo occisi sunt ut testimonium filio dei per
hiberent quod etiam ipse in voluntate patris sangui
nem suum pro ipsis fuderat Itaque bellum filii perdi
tionis hic non finitum est nec ipse deinceps ul
la alterum appellabit deum gaudete qui in celo et
in terra habitationem habetis Post casum autem gloria
dei amplificabitur

Et iterum de celo audivi vocem verba ista me
dicentem Nunc deo sit laus in opere suo hominis
videlicet/ per [illegible] reparatorem. maxima gloria in terra
fiat et quem super celos elevare dignatus est ut
simul cum angelis fiat ipsius in unitate illa
qua verus deus et verus homo est laudet. Et ipse
omnipotens deus pauperculam femineam formam per
quam hanc scripturam habet. dedit oleo misericordie sue
ungere dignetur quoniam ipsa absque omni securitate
vivit nec etiam scientiam scripture quam spiritus sanctus ad in
structionem ecclesie proposuit et que velut murus mag
ne civitatis sunt habet. A die enim nativitatis sue
in doloribus infirmitatum quasi [illegible] illaqueata est ita
ut in omnibus venis medullis et carnibus suis conti
nuis doloribus repletur. Verumtamen dissolvi deo
placuit quoniam per cavernam corporalis auris quedam mis
teria dei spiritualiter videt. Hec autem visio venas eiusdem
hominis ita perfudit ut ipsa propter eam multa fatigatione
sepe commoveatur. Aliquando tamen tempore levius aliquando depressius
in fatigatione infirmitatis laborans. Unde etiam
mores a diversis moribus hominum alienos habet. quemad
modum infans cuius vene nondum ita plene sunt
quatinus mores hominum discernere possit. Ipsa enim cum
inspiratione spiritus sancti officialis existit et de omni
tempestate infirmitatis ea ita infixa est sicut de
aere et de vento et de pluvia ex complexione de
aere habet. ut nequaquam securitatem in se carnis habere
possit. alioquin inspiratio spiritus sancti in ea habitare

non valeret. Et spiritus magna vi pietatis sue eam
interdum ab hac infirmitate · qui vere tamquam iam
refrigeratam a morte suscitat · quatinus officialis
cum inspiratione spiritus sancti in hoc seculo vivere possit.
Semper autem deus qui actum fatigationem passionis
eiusdem hominis cognovit · gratiam suam in ipsa ita per
ficere dignetur ut pietas eius in hoc glorificetur
et cum anima eius de hoc mundo migraverit · ad eter
nam gloriam ab eo clementius suscipi et coronari
gaudeat. Et liber vite qui scriptura verbi dei est
per quem omnis creatura apparuit et quo omnem vitam secundum vo
luntatem eius prius velut in se preordinavit · exspira
vit · hanc scripturam per nullam doctrinam humane
scientie. Et per simplicem et indoctam femineam formam
ut sibi placuit mirabiliter edidit. Unde nullus homo
tam audax sit ut verbis huius scripture aliquid augen
do apponat vel minuendo auferat · ne de libro
vite et de omni beatitudine que sub celo est deleatur · ne
forte propter eorum scribacionem littere vel dictionis que per
inspirationem spiritus sancti simpliciter prolata sunt · fiat.
Qui autem aliter quam supra scriptum · in spiritum sanctum peccat
unde nec hic nec in futuro seculo illi remittetur. Aliud
item laus sit omnipotenti deo in omnibus operibus suis
ante eum et in eum qui ipse primus et novissimus est.
Verba autem hec fideles devoto cordis affectu percipiant
quoniam per illum qui primus et novissimus est · ad utili
tatem credentium edita sunt. Item de eodem ex
libro Scivias dicitur qui scire vias ex spiritu sanctus in
libro illo per os sancte hildegardis loquitur de omnibus

articulis fidei et de omnibus sacramentis ecclesie et aduen-
tum antichristi et totam vitam eius et finem ante mani-
festius dicat omnibus prophetis

Trisanus homicida filius scilicet perdicionis in breuissimo
tempore veniet · velut cum iam dies abscedit · sole in oc-
casu occidente · videlicet cum nouissimum tempus
iam cadit et mundus tenorem suum deserit. Hoc autem
testimonium o fideles mei audite et illud deuote
ad cautelam vestram intelligite ne vobis nescien-
tibus tiro illius perditoris repente veniens in rui-
nam infidelitatis et perdicionis vos precipitet. Un-
de vos armate et ad pugnam validissimam hoc in
fidelissimis ammonicionibus premoniti · vos prepara-
te. Cum enim tempus illud aduenerit quo iste nequissimus
deceptor horribiliter apparebit. Mater illa que istum falla-
cem in mundum emittet a puericia sua in puellari
etate diabolicis artibus plena viciis in deserto
abiectionis inter nefandissimos homines enutrietur.
Ibi parentibus suis eam nescientibus nec illis cum quibus
moratur eam scientibus · quoniam diabolus illuc eam ire per-
suadet et ibi eam secundum voluntatem suam decipiendo com-
ponit quasi angelus sanctus sit · et ideo illa ab hominibus se separat
ut tanto facilius celari possit. Unde etiam aliquibus
sed tamen paucis viris · nequissimo latrocinio fornica-
tionis occulte commiscebitur et in tanto studio tur-
pitudinis cum illis se polluit · velut angelus sanctus
feruore puritatis illius eam perficere iubeat. Et sic in
feruentissimo ardore fornicationis illius filium
perdicionis concipiet. Quem lucifer. Serpens videlicet

antiquus turpitudine ista delectatus coagulatorem hanc · iusto modo iudicio artibus suis totam in ventre matris possidet · Sed ille perditore de ventre matris sue pleno diabolico spiritu egrediente · Deinde illam consuetam formatricem commutat et apte stulto et insipienti populo dicit quod virum non habuit · nec precium infantis sui sciat · fornicationem autem quam perpetravit sanctam dicit · unde et populus illam sanctam putat et nominat · Sic filius perditionis diabolicis artibus usque ad fortiorem etatem nutrietur · semper noto sibi populo se subtrahens

Ex epistola sancte Hildegardis ad treverenses de tempore scismatis

Magistri et prelati ecclesie relicta iusticia dormiunt · Unde vocem hanc de celo dicentem audivi · O filia Syon corona de capite tuo inclinabitur et pallium dilatationis divitiarum tuarum tibi minuetur et in parvum numerum constringeris et de regione ad regionem expelleris · Potestates enim hominum plurimas civitates et claustra dissipanda sunt · Et principes dicent · Subtrahamus ab hiis iniquitatem que totum mundum in ipsis subvertit · Et vidi et audivi quod hec pericula contritiones regionibus et claustris per prevaricationem obedientie et aliorum preceptorum et legalium constitutionum occurrent · Et vidi quod tamen in huiusmodi prevaricationibus aliqui deo adherebunt et ad ipsum anhelabunt quemadmodum in tempore Helie factum est · Hii vero cum magno honore persistent et velud holocaustum dei habebuntur quia a malis recesserunt ut Noe et Loth · Et hec eadem purgatio

in hoc mulieb' tpe in modico incipiet ⁊ ptea
maior fiet Sic deinde virile tempus veniet · i quo
bella ⁊ plia ex iusto dei iudicio erūt Et hᵒ mu
liebre tpe tā diu nō durabit · qm̄ diu hic vsqȝ
pstitit Tūc iusticie ⁊ iudicia dei surgent et
disciplina ac timor dei in pplō erūt ⁊ iusti et
boni hoīes in spūali pplō fient · q̄ tū in paruo
nūo p humilitatē manebūt ⁊ in p̄ma aurora
sicut hēmite vertent et hᵒ etiā intiore ptitorū
faciūt tpm q̄ sibi adūsa fuisse pspexerūt Et
hoīes stulticiā lasciuorū more tūc nō habebūt
more pudorē Sȝ iusticiā de ignotis tpibȝ susti-
nebūt q̄ ventura sūt Et tūc fortes viri surgēt
⁊ p habūnt · ⁊ oīa vetā et noua scripturarū ac
oēs sermones p spm scm̄ effusos colliget et
intellectm̄ corū sicut monile cū p̄ciosis lapidibȝ
ornabūt Ap hos et p alios sapientes plimi se
culares boni erūt et sancte viuēt Hoc aūt stu
diū scitatis scito nō arescet · sȝ diu durabit q̄
hᵒ oīna p errās tempus fient · ubi multi mar
tires in fide erūt Nā vn plīator hᵒ faciet · q̄
initiū ⁊ finē opm suorū in hijs q̄ spīāt quasi
cuiāti pplō in hoc vesistat Ipē namqȝ pphetās
p̄mū qstituit velut caput · sapientes velut o
culos · doctores velut os · sicut etiā p verbū dei
oīa facta sūt Et q̄ deinde reliq̄ mēbra · s · fide
les bona opabuntur ut dcm̄ est Deus in finium
corū caput ponet · i · intellectum corū pphiam api

et Tunc et principes cytharas et tympana in corrup
na et in tristiciam vertent · quemadmodum filii Israel
fecerunt cum capti fuerunt. Post hec omnia spiritualia
sine tedio et sine defectu conformabuntur et homines
pupillam vinculis liberi inspicient. Et tunc vires et
fortitudo ac sanitas in populo fient · quia vir plu-
uiator aerem suavitate replebit ac etiam viriditatem
virtutum producet ne fideles corpore et anima in cura-
ti tempore deficiant. Istud autem usque in errantis tempus
ita perdurabit in quo fidelis populus ad mortem quasi
ad epulas festinabit. Et tempus hoc erroris hic
modo tenebitur usque dum illud deus in gratia et mi-
sericordia ac in zelo suo dissipaverit. *Ex epistola*
sancte Hildegardis ad Eugenium papam quando
Treveris celebravit concilium in consilio sancte Hildegardis x libri
recepti sunt et canonizati

Nunc iterum dicit tibi o Eugeni qui es lux vivens
in supernis et in abissis lucens · ac latens
in abscondito audientiam cordium. Ipsa scriptura
hanc ad auditum me suscipientium et fac illam
viridem in suco suavis gustus et radicem ramorum
et volans folium contra diabolum et vives in eternum.
Caue ne spernas hec mistica dei quia sunt necessaria in illa
necessitate que abscondite latet et que nondum aperte
apparet. *Ex libro epistolarum de quibusdam per leonem et vitulum*
clerici et monachi designati sunt

Hec duo genera hominum illorum qui per leonem et per
vitulum designati sunt aliud quoddam genus

homines ad se trahunt quos ipsi querulosos vocant quia
plurimi ad deum in moribus suis vadunt. quia quietatem
prioris quam in latitudine diligunt et opera sua cum spas
temeritatis agunt de prelatis suis sic dicentes
Cuius sunt et qui sunt isti. et que sumus et qui sumus nos
Et qui sic agunt pseudoprophetis similes sunt et quia
non recte diiudicant quod deus prelatos suos constitue
rit Vos ergo qui deum timetis audite spiritum domini
ad vos dicentem Haec supradicta mala a vobis au
ferte et vos metipsos ante dies tribulationum illarum
purgate cum timore dei et viri vos fugabunt et
in unum locum humilitatis et paupertatis vos quer
tent ne animo in tanta latitudine permaneatis
quanta actenus fuistis quemadmodum etiam veterem
legem deus a consuetudine sua in spiritualem
vitam mutavit et ut unaquaque priore constitueret
ad utiliora purgavit Nunc vos magni supra
dictos homines scilicet querulosos in ordine vestro corripite
et corrigite. quia plurima per eorum nec in die nec in
nocte operantur. quia nec deo nec seculo ad perfectum servi
unt, et eos ab ignorantia sua excitate velud
bonus pigmentarius ortum suum ab inutilibus
herbis purgat In vobismetipsis audite secundum
ordinem vestrum prudentes et iuste intelligentes
ne iniuste iudicetis

Et ego paupercula ac indocta feminea for
ma quandam bestiam vidi cuius facies et
anteriores pedes similes urso erant et cuius reliquum

corporis similitudinem bovis ostendebat · excepto
quod posteriores pedes eius similitudinem pedum asini
habebat et quod cauda carebat · Tria autem cornua in
capite habebat quorum duo similitudinem cornuum
bovis habentia iuxta aures erant · tercium vero in me-
dio frontis existens · cornu capricornii assimi-
labatur · Facies vero eiusdem bestie ad orientem · pos-
terior vero pars ad occidentem versa erat · Quod sic in-
telligendum est · Bestia hec cuius facies et anteriores
pedes similes versi sunt · quosdam homines bestiales
mores latenter habentes ostendit · qui quidem mansue-
tudinem verborum preferunt · sed in exemplis religiosorum
suorum ubi ante ad rectitudinem incedere deberent
temeritatem et duriciam ac perversitatem demonstrant
Cuius reliquum corporis similitudinem · bovis ostendit
excepto quod posteriores pedes eius similitudinem pedum
asini habent et quod cauda caret · quoniam tales homines iugum
dei ut bos se ferre simulant · cum tamen in subsequentibus
exemplis mores asini qui sub pondere cadit in
se manifestant · nec se caudam habere demonstrant quia
in ipsis deficit id quod dominus iubet hostiam cum cauda
offerri · scilicet quoniam bona que in humilitate et paupertate
incipiunt ad finem beatitudinis non perducunt · Et
autem tria cornua in capite habet quorum duo similitudinem
cornuum bovis habentia iuxta aures sunt · in hoc tres
vitas hominum in principali conversatione stantes desig-
nat · Ita quod duo effigiem in actu divino labora-
tium et verbo divini auditum plenarie simulat · Te-

cau vero in medio frontis existens cornu capri
corni assimilabat. quia hoc in fortitudine fidu
cie sue spirituales homines istos demonstrat qui in
squalore corporum altitudinem illam in qua nulla
tenus permanere possunt ascendere satagunt. In hac enim
altitudine erectos homines spirituales ut pharisei
publicanos spernunt et velut inutiles despiciunt. et
etiam officialibus quibusdam causis regionum se adiun
gunt quatinus per illas aliis duobus ordinibus seu
curribus meliores et excellenciores habeantur et ut etiam
altitudinem sanctitatis ascendere pre ceteris videantur
Nam et secularium sollicitudini se adiungunt et multipli
ce locupletatione comprehendunt velut totam terram
laboribus suis cultam. at per hanc latitudinem divi
ciarum plus quam deberet capiunt in similitudine quasi
iuvenis huius facientes illud cui filius dei dixit
ut cuncta que haberet venderet et daret pauperibus. et ille
abiit merens. quia et divicias seculi et vitam eternam
simul habere volebat. quod difficile erat ut fieret.
Homines enim isti celum et terram simul habere volunt
quod impossibile est ~~q homo in cacumine verticis~~
quoniam in comprehensione et possessione diviciarum absque
superbia elationis et absque proprietate voluptatis ne
quaquam stare possunt. Sicut etiam impossibile esset
quod homo in cacumine verticis alicuius montis staret
et tempestati validi venti consistens non caderet. Timo
rem quippe habent et timorem non habent. quos egenus habet. qui
manum suam ad auxilium et ad elemosinam porri

git sed in stulticiam asini se involuit qui magnis
oneribus onerari se patitur. quisque sub eodem onere suc-
cubit quando iugum spiritualis vite et sollicitudinem
seculi ferre volunt. sed in ipsis stare non possunt et
ideirco ut asinus cadunt quoniam et facies eiusdem bestie
ad orientem. posterior autem pars eiusdem ad occidentem
versa est. quia cum attendere spiritualem vitam videntur
secularia quod inherent in hoc proditores angelos imita-
tes qui in semetipsis confidentes de celesti gloria
corruerunt Item de conversione

Sicut in tribus personis unus est deus ita etiam
in hiis tribus ordinibus predictis una certa est
cuius fundator ille est qui plantator omnium honorum est
Quecumque enim ille non plantavit hec stare non poterit
Unde illa institucio quam ipse non instituit in magnis
illusionibus decidet. Quoniam. Quia deus hanc non planta-
vit quod ad superiora cum flatu superbie ascendere temp-
tant. nec altioribus suis subici volunt hoc ibi est
ubi minor ordo super maiorem ordinem quem de antiquo
consilio principalium magistrorum in voluntate mandati
constitutus est. se elevare contendit Ex epistola sancte h[ildegardis] ad
Conradum regem qui fuit antecessor Frederici Imperatoris

Cum in quadam parte a deo te audis tempora in qui-
bus es velut in muliebri persona levia sunt
et etiam in contraria iniusticia que iusticiam in vinea
domini destruere temptat. se inclinant. Post ista
vero peiora tempora venient in quibus vere israhelite
flagellabuntur et in quibus catholicus thronus

in errore mouebitur · et ideo nouissima eorum peda
uer in morte pro blasphemie cruente · tunc et hic dolor
in tunica domini fumigat · Et post hec fortiora prioribus
tempora surgent · in quibus iusticia dei aliquantum eri
getur ac in quibus iniusticia spiritualis populi ad cre
dendum notabitur · Sed tamen precursorem et exercitum ad con
tradictionem erroris nondum audebunt · Sed deinde alia tempora
instabunt in quibus diuicie cleri dispergentur · ita
quod etiam spiritualis populus velut a lupis lacerabitur et quod
de locis et de patria sua compellentur · unde plurimi illorum
ad solitudinem transibunt pauperem vitam in multa
contricione cordis deinceps ducentes et sic deo humiliter
seruientes · Prima ergo hec tempora ad iusticiam dei
sunt squalida · sequencia vero ad eandem iusticiam sunt tedio
sa · Sed que deinde superuenient ad iusticiam se ad mo
dicum erigent · Que autem postea surgent · que visus
cuncta [?] diuident ac diuicias sibi per malum congregant
Sed que illa sequuntur · signum virilis fortitudinis os
tendent · ita etiam quod omnes pigmentarii ad primam
auroram iusticie cum timore et verecundia ac sapientia
curret · et quod principes concordiam unanimiter habebunt
qui vere preliatores ea · velut vexillum contra ea tempora
maximorum errorum eleuantes · quod deus destruet
et consummabit secundum quod ipse nouit · o rex et domine · Sed
tu homo audiens tempora a voluptate tua compesce et
te corrige continuo ad tempora illa purificatus remanes
in quibus de // factis tuis amplius non erubescas

// factis

Ex hac visione comprehendi potest quare predicte tri
bulaciones eueniant

In lecto egritudinis decumbens Anno domini incar-
nacionis m° c° lxx°. vidi vigilans corpore et animo pul-
cherrimam ymaginem muliebrem formam habentem
que electissima in suavitate et carissima in dele-
ctamentis tante pulchritudinis erat quod ea humana
mens nequaquam comprehendere valeret et cuius statura
a terra usque ad celum pertingebat facies quoque ipsius
maxima claritate effulsit et oculis suis in ce-
lum aspexit Candidissima etiam veste ex albo
serico induebatur ac pallio preciosissimis lapidibus
scilicet smaragdo saphiro bachis quoque et margaretis or-
nato circumdabatur. calciamenta ex onichino cum
pedes habens Sed facies eius pulvere aspersa erat
et vestis eius in dextro latere scissa fuerat atque
pallium eius elegantem pulchritudinem amiserat
et calciamenta ipsius superius denigrata erant Et ipsa
voce magna et lugubri in altitudine celi clama-
bat dicens Audi celum quia facies mea sordidata
est. et terra luge. quia vestis mea scissa est. abisse
contremisce quia calciamenta denigrata sunt. Vulpes
foveas habent et volucres celi nidos. ego autem ad-
iutorem et consolatorem non habeo. nec baculum super quem
incubam et a quo sustenter. Iterum dicebat
Ego in corde patris latui. quousque filius hominis qui de
virginitate conceptus est et natus sanguinem suum
fudit quo etiam cum eodem sanguine me sibi desponsa-
vit et dotavit quatinus in pura et simplici rege-
neracione spiritus et aque. contritos et contaminatos a

spuma serpentis repleverat. Nutricii autem mei
videlicet sacerdotes qui faciem meam facere deberent
velut auroram rubere · vestemque meam ut fulgur
choruscare ac pallium meum ut preciosos lapides
radiare calciamentaque mea ut candore fulgere
faciem meam pulvere conspexerunt et vestem meam scinde-
runt palliumque meum umbrosum fecerunt et calciamen-
ta mea denigraverunt et qui me ubique ornare debu-
erant me in omnibus destituerunt. Nam faciem meam
per hoc sordidant · quod corpus et sanguinem sponsi mei
cum magna immundicia luxurie more suo et mag-
nasque spurcicia fornicationis et adulterii et pes-
sima rapina avaricie vendendo et emendo quoque
sacramenta tractant et accipiunt atque tantum sor-
dide circumvolvunt velut si infans in lutum ante por-
cos poneretur. Sic enim homo cum deus ipsum de limo
terre fecit in faciem eius spiraculum vite inspiravit
mox caro et sanguis factus est ita etiam eadem virtute
dei oblacionem panis et vini et aque super altare ad
verba sacerdotis divinitatem invocantis · in veram
carnem et in verum sanguinem Christi videlicet sponsi mei
transfert. De tanta profecto cecitate hanc quam homo in casu Ade
dececatus est · homo cum naturalibus oculis videre non potest.
Scissura namque vulnerum sponsi mei renovata et aper-
ta est quamdiu vulnera in pectore patebunt. Hec autem
vulnera renovant sacerdotes qui candidi fuere et in
candore servire deberent in nimia avaricia su-
a de ecclesiis ad ecclesias discurrentes contaminant

Vestē q̄z mea p̄ hoc scindit̄ q̄m p̄uaricatores
legis ⁊ ewangelij ac sacerdocij sui sūt Et pal
liū meū in hoc obfuscat q̄z p̄cepta q̄ eis insti
tuta sūt p̄ omnia negligūt · nec ea in abstine
cia velud in smaragdo nec in largitate elemo
sinarum velut in saphiro · nec in alijs iustis bo
nis opibus quibz deus velud alijs gemmibz ge
marum honoratur bona voluntate ⁊ p̄fco opere
cōplent Et et calciamenta mea supius demōstrāt
q̄m ipi nec vita nec dura nec aspa iusticie itinera
sunt nec bona exempla subditis suis prebent
tū tn̄ subditi in calciamentis meis q̄i in secreto
mō candore veritatis hēant · falsi quippe sacer
dotes in semetipsis decepti sunt q̄m honorem
sacerdotalis officij sine ope hr̄e volunt q̄ ee no
pt q̄z nulli merces nisi p̄misso laboris ope dabit
Vbi aut̄ gr̄a dei hoīem tangit ibi ipm̄ opari
ut mercedē accipiat facit Celū itaqz varios
dolores qui hominibz cōtraxit pluat in ultōe dei
ac totā terrā nebula obtegat · ita qd̄ viridita
tes eius et arescant ⁊ ornamta ipius fusca fi
ant Abissus q̄z cōtremiscat · q̄m in vlcōe et
dolore tū celo et tū tra in furore mouebitur
Principes enim et temerarij pplō sup vos o sa
cerdotes q̄ me hactenus neglexistis venient
⁊ abicient et fugabūt ac diuicias vr̄as vo
bisqz auferent p̄ eo q̄ tempus sacerdotalis officij
vr̄i non attendistis et de vobis dicēt Adul

tercos istos et raptores ac plenos omni malo ab
ecclesia abiciamus et in hoc sancto obsequium deo se ex
hibuisse volunt quod ecclesiam per vos pollutam esse
dicunt. Unde scriptura dicit: Quare fremuerunt
gentes et populi meditati sunt inania. Astiterunt
reges terre et principes convenerunt in unum. Nam per
missione dei super vos in diversis suis fremere
incipient plurime gentes et multi populi de vobis
meditabuntur inania cum sacerdotale officium ves
trum et consecrationem vestram quasi in nihilo computabunt.
Hiis assistent in eversione vestra reges terre cum
terrenis rebus inhiabunt. Et principes qui vobis
dominabuntur convenient in consilio quatinus vos de ter
minis suis expellant quia innocentem agnum a
vobis per pessima opera fugastis. ¶ Et audivi
vocem de celo dicentem: Ymago hec ecclesiam de
monstrat. Quapropter tu homo qui ista vides et
audis plangentia verba, hec sacerdotibus qui
ad regendum populum dei et docendum constituti et
ordinati sunt profer. Quibus cum apostolis dictum
est: Ite in orbem universum et predicate evangelium
omni creature. Cum enim deus hominem creavit
omnem creaturam in ipso signavit. Quemadmodum in
parvo loco membrane tempus et numerus tocius anni
describitur, et ideo deus hominem nominavit omnem crea
turam. Et iterum ego paupercula feminea forma
gladium evaginatum in aere pendentem vidi cuius
acies altera ad celum altera ad terram versa erat

et gladius iste super spiritalem cleri extendebatur
quem clericia olim prudederat cum aminando dicebat
Qui sunt hij qui ut nubes volant et quasi columbe
ad fenestras suas Isti enim qui de terra elati et de
gemini populo separati sancte vivere ac in columbina
simplicitate more [illegible] ee debuerunt nunc peius in
moribus et in operibus suis sunt Et vidi quod gla
dius iste quedam loca spiritualium hominum abscindebat
quemadmodum iherusalem post passionem domini absci
sa est Et tamen etiam vidi quod plurimos emoratos
puros ac simplices sacerdotes in adversitate ista
sibi deus observabit. velut Helie respondit ubi
dicebat quod reservasset sibi in israhel septem milia
virorum quorum genua non sunt incurvata baal Hec
autem inextinguibilis ignis spiritus sancti cot ad
meliorem partem convertamini vobis insinuatur

Amen

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

scti Thome

Alia qua habi
ermus dei
munile sib
ipsa beatitu
sine fruc
m et congr
dens quo
y per fide
magnitudi
eo est in
r potest n
magna ma
tur est qu
principali

Quod nulla b
hunc ad fac
d psalmi

est sola in
que dei gra
dicit Augg
de ista du
na este
malis f pro
mus Im
et in ea s
mus bona
ta ab illoi
um ang

liber beati Thome de eterna beatitudine

Beati qui habitant in domo tua domine
domus dei est eterna beatitudo quam na
turaliter omnis homo desiderat ut dicit
Aug' Illa beatitudo consistit in dei cognitione
dilectione · fruicione · visione · laude graciarum
actione et congratulatione In presenti vita cog
noscitur deus per speculum et enigmate ut dicit
Aplus i' per fidem vel per creaturas obstiue'
nam magnitudinem pulchritudinem bonitatem cre
ature ut dicitur in libro Sapiencie cognoscibiliter
creator poterit intueri Unde dicit Aug' Si
fecit magna maior est Si ita fecit pulchra
pulchrior est qui fecit bona optimus est

Primum principale cognitionis per deum Capitulum primum

Sed in illa beatitudine cognoscitur deus
facie ad faciem sicuti est hoc est deus per
deum unde psalmista In lumine tuo videbimus lumen
hoc est deum patrem in filio deo et filium deum
in patre deo spiritum sanctum in utroque Hec tanta res est
ut dicit Aug' ut in eius comparatione nichil sit
totum de isto dicit Aplus Tunc cognoscam sicut
cognitus sum sic · deus enim cognoscit nos non per
creaturam sed per se deum ita et similiter ipsum cog
noscemus Tunc oculo ad oculum deus manifesta
bitur in omni diuina natura sua scilicet sapiencia
potentia bonitate de quo dicit ysaias Vere tu
es deus absconditus hanc cognitionem non ope
rabitur angelus in angelo vel in homine vel

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

homo in angelo vel homine dicente domino per
Ieremiam non dicet vir fratri suo cognosce dominum
a minimo eorum usque ad maximum omnes cognoscent
me dicit dominus. Et solus filius dei operabitur
in quolibet angelo et homine illam cognicionem quia
ipso teste nemo novit patrem nisi filius et cui
voluerit filius revelare. Cum utique volet elec
tis revelare sicut dicit in Iohanne pater quos
dedisti michi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum
ut videant claritatem meam, claritas filii est
claritas patris. Hec ergo beata cognicio iusti
ciam consummatam facit et immortalitatem adducit
iuxta illud Sapiencie. Nosse te consummata ius
ticia est et virtutem tuam id est totam divinam
naturam tuam potenciam sapienciam bonitatem tuam
radix est immortalitatis. De hac sola cognicione
gloriandum est electis iuxta illud Ieremie non
glorietur sapiens in sapiencia sua nec dives in di
viciis suis nec fortis in fortitudine sua; sed in
hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me

2m principale cognicionis ad deum

Item cognoscitur ibi deus ad deum in illa beata
cognicione quicquid cognoscitur in deo vel de deo
ducit ad deum vel in deum sive sit potencia sive
sapiencia bonitas caritas et similia. Tanta est
in deo iocunditas et amabilitas ut cognitus
ab aliquo statim ipsum ad se trahit eumque vehe
menter in se absorbeat ad similitudinem ada
mantis qui virtute sua fortiter ferrum ad se trahit

Hoc testatur sanctus spiritus in Canticis Oleum
effusum nomen tuum ideo adolescentule dilexe-
runt te / hoc est tanta est suavitas que a te domine
incessanter effunditur quod ad amorem tuum
ferventes et fortes anime pertrahuntur Sic
cognoscens dominum Saulus per vocem dicentem
Ego sum ihesus nazarenus / mox tractus fuit
ad obediendum divine voluntati dicens Domine
quid me vis facere Sic et beata maria magda-
lena ut cognovit quod ihesus accubuit in
domo pharisei statim venit in fervore af-
ferens alabastrum unguenti preciosi

Tercium principale cognicionis propter deum

Item cognoscitur ibi deus propter deum nam
finis cognicionis ipse est / licet enim anima ex prima
cognicione percipiat eternam beatitudinem sicut
dominus testatur / hec est inquit vita eterna ut cog-
noscant te solum verum deum et quem misisti
ihesum christum / illam beatitudinem non percipit finaliter
pro utilitate sua sed pro manifestacione glorie dei
ut glorificetur in anima beata trinitas / ibi limpi-
de cognoscit anima quod hic intellectus capere non
potest videlicet quomodo eternus deus et inmensus
deus unus est in substancia et trinus in personis
Item lucide cognoscit quomodo filius eternaliter
nascitur a patre et quomodo sanctus spiritus communiter procedit
equaliter ab utroque nec tamen una persona maior
aut minor est altera nec dignior ut prior nec
posterior est altera sed in singulis eternitas
una coequalis maiestas Item ibi perspicue

cognoscit aīa quō diuinitas et hūanitas inse
parabiliter vnita est in vna persona ihesu
cristi & quicquid deus habet per naturam
habet ille homo per grām Et in hac ꝯiūccōe
trinitatis et vnitate diuinitatis & hūanitatis
ꝯpōd maxīa eius beatitudo consistit ¶ Item
Teste Salomone oīm operum dei nō racōez
aliquam inuenire potuit in hac vita & q̄ntomagis
inuestigar̄ laborat tantominus inuenit Illic vō
manifeste cognoscet aīa omnia opera diuina
minima & maxīa & oīm racionē creacōez celi
& oīm elementoꝝ ex nichilo distinctōez oīm
angeloꝝ sapientissimā defendiā donoru
gratuitoꝝ & naturalium Nam singuli āgeli
spē & mō differunt sicut stelle Et ī singulis
operibꝰ diuīs delectabitur aīa sup̄ modū
cognoscens singula opa dei esse optīa suo
tempore & optimo mō facta Teste damasceno
Si diuina volūtas est prudencia oīno ne
cesse est que pro deo decentissima fieri et
non est melius fieri ¶ Item aperte videbit aīa
singula dona a fonte diuino fluencia nō sic
effluere tamq̄ ab ipo recedant sicut riuus a fō
te recedit sed semper in ipo integraliter manent
sicut lumine nō amittit suā plenitudine ex eo
qꝫ alia lumina accenduntur ab ipo ꝯ sine dimi
nucōe oīmbꝰ lumine coicat & diuidit in multa
sine oī sui mutacōe & sui diminucōe Ideoqꝫ
sine dampno dat oīmbꝰ desideratibꝰ affluenter

ut dicit beatus iacobus Alioqui si ex donacione
pauperior fieret sicut homo qui quod dat non
retinet iam non esset secundum me per fruus ymo continue
sua per fruicionem minueret Similiter dona sua
semper noua sunt quia non est ibi preteritum et fu
turum sed semper presens et quod semel dat semper
dat alioqui mutacio esset apud deum Ideoque pro
merito gratitudo debet esse tanta nobis de
singulis donis dei sicut cum ipa percepimus prima
hora Ex eadem racione singula opera dei no
na sunt et quidquid semel facit semper facit
propter immutabilitatem suam unde psalmista dicit
ad filium Ego hodie genui licet multis annis
ante fuerit facta diuina generacio et humana
Ideo eciam eadem gratitudine nobis semper debet
esse perculis sicut qui primitus eam fecit et
in gratitudine in qua omnia opera sua facit
Item lucide videbit anima quod hic occultum est
quomodo deus idem ipse immutabilis simplex et
indiuisibilis secundum magis et minus participabitur
ab angelis et sanctis secundum quod magis et minus
diuinis moribus similantur ad instar solis qui
vnum magis alium minus calefacit Similiter
ad instar cibi qui vni est occasio infirmitatis
alii sanitatis qui vni est sapidus alteri insipidus
secundum quod plus vel minus naturam corporum cum illo
cibo conueniunt vel sole Item ibi cognoscet anima
summam bonitatem et sapienciam dei principium esse
omnium creaturarum et operum diuinorum nam bonitas

dei producat in ee creaturas sapiencia vero
constituit differenciam inter ipsas Ex summa
igitur sapiencia et bonitate inscrutabili facit
auram nunc siccam nunc madidam nunc frigidam
nunc calidam nunc procellosam nunc tranquillam
Ex eadem sapiencia et bonitate facit unum diui-
tem alium pauperem unum fortem alium debilem
et infirmum alium formosum alium deformem Ex
eadem sapiencia et bonitate non facit unam
creaturam sensibilem aliam racionalem aliam sine
racione uni dat unam formam alteri aliam Vo-
quod teste Ecclesiastico opera dei omnia bona sunt
et non est dicere hoc est nequius isto Omnia enim
tempore suo comprobabuntur Licet enim infernus
peior celo dicente ysidoro Sicut celum sy-
deribus ita infernus dampnatis hominibus et
demonibus ornabitur Equaliter enim commendat
iusticiam iudicans iniquorum deuastacio sicut
innocentum defensio Vnde licet teste Apostolo
incomprehensibilia non sunt iudicia dei de dap-
nandis et inuestigabiles vie eius de saluan-
dis ibi tamen comprehendet anima quod vniuerse vie
domini fuerunt misericordia et veritas ad iudicandum
Misericordia restringit iusticiam ne nimis
seuere ageret Vnde illud Cum iratus fuere
mei recordaberis et iusticia temperauit
miseriam ne nimis parceret nam facilitas venie
incentiuum tribuit delinquendi Iusticia sepe
punivit et misericordia semper succedit
iusticiam preparat Item quod occulta sunt

in presentia divina iudicia. Eximus enim investi-
gare potest cur dixerit Iacob dilexi et Esau
odio habui antequam nati essent quod enim
detestaverit in Esau et quam virtutem dilexerit in
Jacob cum nullus iudicet iniustum divinam presentia
iustitia. Ubi cum duo pueri portarent ad
baptismum unus natus de fideli moritur ante
baptismum descendens in limbum alter natus
de infideli post baptismum moriens statim
evolat ad celum. Similiter quare dominus Jhesus
uni latroni tantam gratiam dedit alteri vero
nullam. Similiter quare Iudam finaliter eadem
permisit et nullum aliud explorare. Et quare
ab uno deus gravia et multa peccata sustinet
ut a David, alium vero post primum peccatum
dampnat sicut Saul. Hec solvit glosa
super Genesim dicens novit dominus cui
parcat usque ad commutationem in melius si-
cut pepercit Aaron, quem non perdidit cum aliis
in conflatione vituli aurei. Sic pepercit
Ezechie cont qui dederat sinam mortis
et tamen postea quindecim annos ad vivendum
dedit. Aliter novit cui parcat ad tempus
quibus prescivit eum in melius non mutari sicut
peccatoribus ante diluvium dedit centum annorum
spacium penitendi et postea omnes homines
perdidit per diluvium preter octo. Aliter no-
vit cui non parcat cum nec mutacionem eius
expectet sicut igne et sulphure subito per-
didit Sodomitas. Dathan et Abiron tra

vinos absorbuit i momento hec omnia homo
videbit in speculo eternitatis et quidquid au
dire potest sua beatitudine et de singulis
habebit gaudium cum electis ¶ Tertio cognoscet
ibi aia quomodo sapiens deus oia opera diuina
angelica et humana semper conuertit ad optimum
hoc est ad manifestacionem glorie sue et ange
lis et hoibus ad feruorem diuine nature vel
sapiencie Et licet malum in se nec speciem ha
beat nec ordinem singula tamen mala opera
ordinat ad bonum sapientissimus deus qui de
domo sua nichil inordinatum relinquit vel
probabilem et irrecuperabilem casum angelorum et
et obstinatam maliciam eorum ordinauit ad ex
ercicium et coronam iustorum Iuxta illud Bernardi
Iocundum dei iudicium est quod superbus ille
hinlud malleator ipso nesciente fabricat
eis coronas perpetuas ipsos impugnando.
Item vnicum casum solius hominis ade conuertit
in admirabilem totius humane nature exalta
cionem Ex hoc enim humana natura diuine nature
inseparabiliter vnita est in persona domini ihesu
non conuersione diuinitatis in carnem sed as
sumpcione humanitatis in deum De quo Crisos
tomus Res vera magnum et mirabile est
carnem nostram sursum sedere et ab angelis et
archangelis adorari quod nunquam vel nunquam
quasi factum fuisset si adam non peccasset vnde
ho papa Si homo ad ymaginem dei factus
in sue nature honore perstitisset nec dy

abolita fraude deceptus a lege sibi posita
deviasset creator mundi creaturam non fuerit
nec sempiternis temporalitate subiret deus ut
equalis deo prius filius formam servi et similitudinem
carnis peccati assumeret ¶ Sic iniquam vendicionem
Joseph mutavit in salutem maximam fratribus
venditoribus et egipto qui nisi venditus non fuisset
et tota egiptus et circumiacentes provincie
inedia periissent quod ipse prius fratribus venien-
tibus in egipto pro annona comparanda testabatur
dicens nolite timere pro salute vestra etc. ¶ Et ipsi
similiter testabantur dicentes ei ¶ Salus nostra etc.
¶ ¶ Sic gravissimum peccatum quod ab inicio
factum fuit eius de consilio et dunda promocione
iudeorum venditus fuit filius dei et traditus
et blasphematus ad mortem turpissimam con-
dempnatus crucifixus inter latrones sus-
pensus ¶ Hoc malum pessimum ordinavit dominus
Jhesus ad peccati destructionem ¶ angelice ruine
reparacionem diabolice potestatis diminucionem
captivorum de limbo ereptionem celestis ianue
apericionem et reseracionem et ut quilibet peccator
multo facilius quam antiqui patres sanctissimi
converti posset in inmediatum transitum post
presentem miseriam ad eternam fruicionem ¶ O inef-
fabilis sapientia que tantum malum convertit in tantum
bonum ¶ ¶ Similiter illud grave peccatum beati
petri per trinam negacionem domini convertit ad
magnum bonum peccatoribus ut apud eum quo

ecclesia caput habere debebat vberiorem compas-
sionem et maiorem duxerunt Dicit enim Ecclesiasticus
Qui non est temptatus qualia scit et qui non est
expertus pauca recognoscit Quid enim me-
dicus qui non patitur compati potest egroto
Non compatitur sanum lico saturatus mensis precori
iustus Ecce eciam in casu beati petri dominus ihesus
presumpcionem eius amputauit Vide graue
peccatum infidelitatis beati Thome redegit dominus
ihesus ad bonum totius ecclesie Magis enim credi
oportebat de resurreccione dominica beato Thome
ex visu et tactu certificato quam beate marie mag-
dalene que solis verbis crediderat angelorum Vide
pertinaciam sauli conuertit deus in salutem eius
ecclesie enim prostratus feruentissimus persecutor
factus est euangelii fidelissimus predicator
Valde enim laudabile fuit nomen domini ihesu
coram regibus iudeis et gentibus constanter
annunciare quod tanto feruore in damasco
expugnare venerat et delere Vide graue
peccatum et contumeliam quam sustinuit a iudeis
suis prophetis apostolis et martiribus conuertit in ful-
cimentum matris christi cunctis fidelibus Nisi enim
fidem catholicam suo sanguine defendisset
nequaquam domini ihesu nomen ad nos cum fide
catholica cum tanto robore peruenisset Unde
Ysaias nisi dominus reliquisset nobis semen pro-
phetale de apostolis et martiribus sicut sodoma et gomor-
ra etc. Ita eciam sapiens deus qui olim conuertit

aquā in vinū mutabit deꝫ temptacōeꝫ hui9
miserie in statū eterne glorie ꝛ reponde-
rabit eterna ꝛ diuersa mercede Iuxta illud
Apli Id enī quod ē p̄senti momētaneū ꝛ le-
ue est tribulacionis sup̄ modū in sublimi-
tate eternū pond9 glorie opabit in nobis
Ubi enī cognoscit aīa vehementē dilige-
ciā creatoris circa salutē generis humani q̄
in p̄mo apparuit cū vnūquēqꝫ hominē
ad ymaginē et similitudinē suā fecit.
Deinde vnicuiqꝫ angelū deputauit qui
eū ī materno vtero custodiret ꝛ natū ab
insultu demonū defensaret necessaria cor-
poris singulis momentis quemīntissima
ministrauit Deinde ab originali pctō vnda
baptismatis aīam emūdauit conferens
spm̄ scm̄ cū omīb9 donis suis ꝛ singul'
virtutib9 In filiū quoqꝫ adoptauit post-
modū in adolescencia quoqꝫ in sompno quoqꝫ
interna inspiracōe ad eternā salutē inui-
tauit foris aūt per creaturas quas sin-
gulas sic instituit ut ad inuisibilē creato-
rem aīam introducat Similr per ef-
ficacissima exempla mortuorꝫ hominū
ꝛ viuorꝫ Similit' per sacrā scripturā
q̄ nobis viā celestē lucidissime demon-
strat, qualit' homo se habē debeat ad
deū qualit' ad proximū, qualit ad amicos
quō ad inimicos qualiter ad p̄latos q̄lit'

ad subditos qualiter ad vivos qualiter ad
mortuos Et quia non omnis scriptura intel
ligitur addidit doctores et iudeos fidelissi
mos qui eam exponant vimdps fideliter
et devote In eadem scriptura per predica
tores nunc minis terret nunc blandiciis et
promissis allicit iniquos peccatores ad salutem
Cum inicii deo quidem ab exteriorum sollicitu
dine in contemplatione devota quiescit quod
deo placet super omnia ad dominum tamen
diligentiam suam circa peccatores qui forte numquam
curant salvari advocat multitudine melior
ab ea quiete que sibi delicias facit ad sol
licitudinem peccatorum dicens in Cant. Aperi
mihi soror mea quia caput meum plenum est rore
quod Gregorius exponit dicens dum sponsa
dormit dilectus ei ut aperiat pulsat
quia dum mens sibi per ocium intendit spiritus
multa opera peccatorum in hoc mundo tollerat quia
nisi spirituales viri ad doctrinam se accingant
numquam corpora carnales agnoscant vel cor
rigere curant vult ergo sponsus ut
aliquod ocium dimittatur et ad edificationem
proximorum spirituales quique sollicitentur quia
dum perfecti viri sibi solum per interiorem
quietem intendunt dolet sponsus quia seculares
magis ac magis ad peiora corruunt dum
eorum per silentium spiritualium semper minus
ac minus cognoscunt Cum autem hec omnia

pro salute sufferissent ipse tu diversa et
gravia vulnera peccatorum ideo deus pater
ineffabili motus diligencia misit unicum
filium suum qui diligenter considerans quo in
singulis membris omnipotentem deum peccatores
offenderunt habundancionem remedium quam meru
erat genus humanum exhibuit de cruce in mem
bris singulis deo patri In qua cum clamore
valido et lacrimis in membris singulis
vulneratis salutem perditam humano generi
restituit a patre pro sua reuerencia exau
ditus Et ne salus obtenta periret verba
sua mores et exempla conscribi fecit
in quatuor ewangelijs ex quorum imita
cione salutem perpetuam meremur ¶ Insuper
hec omnia pro manifestacione diligencie sue
sanctissimum corpus suum et sanguinem
consecravit et vim dedit consecrandi non
tantum uni homini bono et tantum uno tempore vel
uno loco ymo eciam sacerdotibus criminosis
eandem contulit potestatem ut omni tempore
et loco in eucaristia et sacramentis ceteris
consolacionem spiritus et peccatorum medicinam
homines invenirent Si enim tantum episcopi
perfecti et sacerdotes crisma et corpus
domini consecrare possent innumerabi
les homines sine crismate unctione et viatico
morerentur ¶ Insuper prelatos spirituales
et seculares instituit qui eciam devios co

gerent ad observandam preceptorum et mani
festis omnibus que pernis variis et sententiis
mortis subditos cohercerent. Hec omnia sine
adiutorio nostro et desiderio facere potuit et
fecit et nichil omisit eorum que necessaria fuerunt
ad nostram salutem. Teste domino in ysaia. Quid
ultra debui facere et non feci. Porro homo solum
quod nolentem ad celum nos non trahit. Cum
homo ideo dimittit quia iustie sine non queret
dimittit aliquem coronare cum liberum arbi
trium dederat in hoc honorem sibi assilans
quod a nemine cogi potest. Unde Aug. Qui
creavit te sine te non iustificabit te sine
te. Creavit te nolentem non iustificabit
nisi volentem. Et quia consensum libere volun
tatis exigit ideo fere tota salus hominum perit.
Veniet tempus cum apparebit innocentia
creatoris circa salutem humani generis licet
deus apud plurimos iudicetur reus qui
salvare nolit quos redemit quod manifesta
bitur cum quanto servicio filius dei pro salute
inimicorum suorum laboravit. In tota enim
machina mundi. Teste Bernardo non
tantum laboravit. In aliis enim operibus dixit
et facta sunt. Pro hominis vero salute sustinuit
in verbis contradictores in factis observatores
in morte illusores. Tum etiam in testionum
diligentiae sue cicatrices vulnerum ad celum
duxit quibus iram patris fortius mitigaret

et graciam peccatoribus impetraret p^m p^le dilcois per dnm
Ex illa cognicione beata amabitur deus
a per deum ab aia glorificata hoc est
per spiritum sanctum Quidquid enim creatura fuit
sub nova creatura imperfectum est Istud ergo
impetravit dns ihesus fidelibus suis cum dixit
ad patrem Notum feci eis nomen tuum et faciam
et notum faciam per spiritum ut dilectio qua
dilexisti me in ipsis sit Et dilectio qua pater
diligit filium est eterna et immensa scilicet
per spiritum sanctum qui est nexus utriusque
Eadem dilectio dicit glosa qua pater
diligit filium est in omnibus istis / pro eadem
enim aia glorificata diligit deum et
diligitur a deo Alioquin aia secundum teste
Augustino non quiescit nisi in deo ad quem
facta est numquam vere et perfecte quiesceret
nisi creatori suo in amore vice rependeret
ret Cum autem teste Bernardo deus animam
amet eternitas amet immensitas amet cuius
magnitudinis non est finis cuius sapientie
non est numerus Necesse est animam deum immense
et eternaliter redamare si debet in deo
perfecte quiescere / hoc autem non fit nisi
per spiritum sanctum de quo dicit apostolus Caritas
dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis Ibi dicit glosa
Caritas dei et deus est et donum dei est Et
quod deus dilexit nos ut a nobis diligeretur

spiritum sanctum dedit nobis Si autem cum caritate
que virtus est in illa beatitudine diligeremus
deum superflue dedisset sapientissimus deus
spiritum sanctum / Hec fuit opinio olim magistri in
sententijs / modernj aliter senciunt Item
quod placet Cum ad hoc dedit spiritum sanctum
ut anima beata ipsi vicem rependeret in amore et
sic in ipso quietem commodam reperiret Ad intel
ligenciam notandum est quod in iohanne scriptum est
quod pater diligit filium Et iterum scriptum est in
persona christi Ego diligo patrem hec dilectio
non est minor quam diligens et dilectus quia spiritus
sanctus amor est patris et filij inter mutuus amator
ab amatore et amato ipse amor quo amans ab
amato vel amatus ab amatore Et hec est illa
serenissima et iocundissima et perfectissima
trium personarum in vna summa dilectione ubi amans
idem est quod amatus · amatus idem quod amans
amor idem quod amans et amatus / amatus et
amans idem quod amor ubi amans amatus et
amor penitus vnum et concordant in vno vel
le communi vnum nolle / habent idem posse
participant summo totum possident / Ibi vnum
summum quod est omne bonum in eo et tamen
in solidum possidetur Nullus enim boni
sine dilectione est possessio In hac dilectione
nullus est defectus nulla omissio nulla vnquam
turbacio nulla interpolacio De hac di
lectione totum minimum est quod loquimur eciam
si summo studio loqueremur / hec est co
vnio animarum sibi vnitarum vere beatam facit / hec

est gaudium / de quo dicitur ut gaudium vestrum in
vobis sit et gaudium vestrum impleatur. Tantum
est gaudium patris et filii nisi amanti et amato.
Quis enim famelicam saturabit nisi huic gau-
dio uniatur / ut ipsa in hoc gaudio et gaudium
hoc in ipsam sit et eius sit gaudium impleatur
cum amanti ita unita fuerit et amato quod se
in tam felicissima unione amare sentiat et
amari. Secundum principale dilectionis ad deum

Ubi enim amatur deus ad deum illa amor
dei vehementer ducit deum in animam et animam
in deum iuxta illud Iohannis. Qui manet in
caritate in deo manet et deus in eo. Tunc
quia deus caritas est. O quam felix anima que se absque
intervallo collocare ex parte virtute sancte trinitatis
ad omne et propter omne quod ipsa est sentit se
amari et deum tanto amore circa se occupari
quasi omnem creaturam sit oblitus. Tunc bea-
titudo augetur cum concursus amore sanctissime
trinitatis cum omnibus viribus suis perductus se
duxerit. Tunc implebitur illud beatissimum
preceptum quod secundum expositionem beati Au-
gustini in hac vita impossibile est impleri
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo id est
intellectum sine errore ex tota anima id est memoria
sine oblivione ex tota mente id est voluntate sine
contradictione. Tunc enim anima numquam errabit in
amore dei ut deo aliquam creaturam preferat ut
preponat / numquam obliviscetur ad momentum amore

dimini qui semper p̄ns est Nunquam contrarium
senciret amori dei sicut hic in ista vita fre
quenter aliquid equiparat deo vel preponde
rat vel aliquid diligit propter quod deum
minus diligit et propter dei obliuiscitur vel appetit
aliquid diuine voluntati contrarium Ibi eciam imple
bitur hoc preceptum secundum expositorem Crisost
dicentem Tuum est deum diligere ex toto corde
nisi ut cor tuum ad nullius rei dileccionem ma
gis inclinatum sit quam dei / nec delecteris in rebus
amplius quam in deo non in honoribus non in auro
non in amicis etc Ideo per hoc omnibus deum
amet Si autem in aliquo horum occupatus
fuerit amor cordis tui iam non ex toto corde
deum amas quia quanta eum parte fuerit
cor tuum ad aliqua rem per tanta parte minus
est ad deum Tuum est deum diligere ex tota
anima · Certissimum habere animum in veritate et
firmum in fide Tuum est deum diligere tota
mente ut omnes sensus tui deo vacent intel
lectus sapiencia cogitacio memoria Cum ergo
aliquid horum occupat circa temporalia iam
non ex tota mente diligit deum hoc est eciam
impossibile hic implere 3m principale de dileccione propter deum
Ubi eciam diligitur deus propter deum Quia vero
ibi diliget deum non ob hoc solum quod sibi bonus
est largus et misericors sed ob hoc multo
forcius quia simpliciter in se bonus largus
et misericors est Et quanto sincerius amat
deum propter naturam sibi bonitatem et non propter

participacoem beatitudinis ipius tanto beacior
est adma licet contacio beatitudinis diuine
nunquam ipam moueat ad illam sinceritate ao-
ris ¶ Tercia quanta iocunditas aie nascitur quan-
do creatori vice rependit in sinceritate amore
que nulla sanctitas vel bonitas in aia vel vti-
litas trapit ad amore aie sed innata bonitas ut
contraret aie eternam beatitudinem in seipso pro
qua confrenda cum diligencia maxima laborat
¶ De hac diligencia dicit Episcopus parisiensis hoc
est proprium bonitatis vbique ut ad sui fruicoem
aliquos asstrahat et se eorum malis portandis
atque tollendis odio exponat ¶ Tanta autem
bonitas dei cum non est in penuria vel innumera-
tatem requirebat societatis quietionem ut de
omnibus bonis suis illum ingratitudinem retineret
et de malis suorum nullum insusceptionem relinqueret
ret ¶ Ipam etiam bonitatem eiusdem diuinitas
per ipam fontis abissali copiositate fluxus
habere debuit usque ad vltimum et supremum
ut venit opera misericordie et beniuolencie
ab ipso fluencia vltra que et supra que quo
se extenderet non haberet et hoc indubitanter
erat sui ipius largicio quo nichil magis
in bonis habeat vel conferat et mortis ami-
corum susceptio quo nichil amici in malis
magis habent ut ipi suscipiat ¶ Vlterius
notetur ibi attenditur ad amorem dei adma
ex singulis que in deo sunt naturalia scilicet potencia
sapiencia bonitate ¶ Spaliis tamen inflamma-

eius sermone tocius trinitatis quasi omnium oblitus
sit totaliter et continue senciret in se fundi
Teste Ezechia vultus animalium i. omnium contemplancium
sunt ut carbones ignis ardencium, nam teste
David Carbones succensi sunt ab eo, et non est
ibi quisquam qui se abscondere valeat a calore eius
In perfecti vita indicat sponsa sponso quod amore
tuo langueo ut dicitur in Canticis In prima
vero principaliter dicitur Amore tuo incessanter
ardeo, languor quod sompnum subtrahit cibum
delicatum insipidum reddit, vires corporis
et decorem adimit omnem ornatum postponit
carnalis amicicie oblivionem indicat, sic enim
verus amor in anima similiter operatur Ardor
enim calore exsiccat materiam sibi contrariam
penetrat Ita etiam in anima fidelis anima
per caritatem ab omni carnali concupiscencia
separatur et incessanter donis gaudiis penetra
tur Et valde mirabile est enim teste Moyse
Deus noster ignis consumens sicut et natura
ignis sit consumere omnia in se et in se re
dacta quod animam ex toto sermone non consumit
Item licet anima ex singulis dei operibus pro
vis et magnis ad amorem dei accendatur
specialius tamen ex quibusdam operibus domini ihesu
christi vehemencius inflamatur ut est Incarnatio
nativitas. Circumcisio Baptismus Ieiunium
corporis et sanguinis sui consecracio in cena
humilis pedum ablucio, mirabilis passio
gloriosa resurrectio, mirabilis ascensio
spiritus sancti missio, sumpcio in sacramento

sequitur exhibicio equitatis circa omnes in ex-
tremo iudicio nam hec omnia quilibet anima propter
se solam reputat esse facta ¶ Est ibi aliud
inflammans animam ad amandum deum scilicet
divina humilitas de qua nimis admiratur
anima nam deus omnipotens singulis angelis sanctisque
animabus in tantum se subiciet quasi sit servus emp-
ticius singulorum quasi quilibet vero ipsorum sit
deus suus Ad hoc dominus dicens transiens minist-
rabit illis dicens in psalmo Ego dixi dii estis
Eadem quippe perfectus deus ibi com-
plebit quod hic docuit Merito maior est
humilia te in omnibus Cum eminens praesit omnibus
dignitate divina maiestate omnibus tamen
subicitur humilitate O quam raro inveniuntur
ista duo omnibus preesse per iusticiam et tamen
omnibus subesse per humilitatis gratiam Ideo
miratur hec anima eum amore valde autem
inflammat amiciciam et conservat inde quod
velle preesse vel parem esse sed in omnibus et
omnibus velle subesse Hec autem humilitas
causatur ex multitudine bonitatis et divine
nobilitatis sicut arbor ex multitudine fruc-
tuum inclinatur ¶ Similiter inflammat ad
diligendum deum specialiter humilitas christi qui
cum in forma dei esset equalis deo patri non
solum minorari voluit ab angelis sed et carnis
peccati similitudinem assumens homo etiam ex-
celsus super omnes homines factus est abiectio
plebis et opprobrium pessimorum hominum O
immensa humilitas que deum impassibilem

et immortalem coegit esurire sitire lassari
inseparabiliter mori. Eadem humilitas coe
git creatorem angelorum et hominum inclinare
ad infimam partem corporis piscatorum hoc est
ad pedes apostolorum in lotura. Eadem humili
tas incomprehensibilem dominum maiestatis coegit
frequenter venire sub specie panis et vini
ad consolacionem fidelium in sacramento. ¶ Est
et aliud inflammans nam ad amandum deum
scilicet paciencia divina que ibi apparuit quando
inimicis suis et contra dominorum spacium ad vi
vendum dedit quamvis in eadem malicia vos
perdurare presciverit. O quanta dissilant
illo tempore in paganis et iudeis quando
electi sunt et iudei precepta sua contempse
runt / ipsumque in deserto varijs malis et
novis invencionibus irritaverunt / et eius
carissimos prophetas suos nuncios occiderunt
ipsum et morte turpissima dampnaverunt
et memoriam ipsius de terra penitus delere
disposuerunt / et apostolos suos quibus dignus
non erat mundus inseparabiliter tractave
runt / heu quantas iniurias dissilat a paga
nis iudeis hereticis et falsis christianis
qui eciam ab hijs qui christiani videntur
et boni cristiani sermo eciam religiosi et
in sanctis religionibus constituti tamquam
inimicus inpugnatur. Sub veste enim
religiosa diversa crimina infidelium comit
tentur non verentur. Et glosa dicit super matheum

Et detestabilior est qui sub nomine fideli agit
opera infidelium quam aperte paganus. Pro sin
gulis vicibus pacientur divine a principio
mundi usque ad finem provocatur ira valde ad
amandum deum eternaliter quia tanta lucet virtus
divina cum vicia peccatorum dissilat quanta lucet
cum peccatores a vitiis emundat. Et tanta ful
get cum dampnatos eternaliter cruciat quan
ta fulget cum electos ineternum remunerat:
Est ibi aliud iterum inflamans ad amandum
deum videlicet cognitio divine fidelitatis que
in hoc apparuit quod se multipliciter consolacionem
spiritualem prevenit tam ex scripturis ex la
crimis ex desideriis sancte ex divinis
officiis exemplis ex laude ex gratiarum ac
tione ex confessione et pluribus. Deus pater
corpus et sanguinem unigeniti dilecti filii
sui domini nostri Ihesu Cristi sub specie panis et
vini ad delectabilem refectionem animarum tam co
tinue instruavit In quo totum quod ipse deus
est et habet cum spiritu sancto in sacramento dedit
Nichil enim est extra corporale et spirituale et
divinam naturam. Corporalis vero apprehendit
omne id quod quisque sensibus percipitur. Spi
ritualis natura continet angelos animas et omnia
dona spiritualia et virtutes. Divina natura totum
quod est optimum naturaliter in se habet
Cum ergo corpus et sanguinem filii sui deus
pater sub sacramento dedit corporalem
substantiam in sacramento contulit. Cum vero iterum

eiusdem filij sui dedit tunc corporalē sbam
quem proximo tradidit cuius animam omnibus angelis
et sanctis animabus perfectiorem creavit et omni
sanctitate fuit Insuper in eo totam naturam
divinam obtulit omne bonum in se naturaliter
et eternaliter continentem / nec hoc semel tantum
aut bis in tota hominis vita fecit / ymo quotidie
tempore quotidie loco a quotidie sacerdote
fideli aut infideli bono vel malo salutare id
sacrificium in forma certa oblatum fuerit eo
cunctis deus pater cum christo suo singulis animabus
pro totum ad fruendum exhibet Sed heu pau
ci sunt qui hanc fidelitatem perspiciant recog
noscant et heu pauciores sunt qui ad preparacionem
tanti muneris ut in eis est secundum ordinacionem
dei continue proficiant eum debita gratitudi
ne se habilitare contendant ¶ O admirabilis fi
delitas divina ihesum qui mille ducentis annis et
amplius ab indignis conficientibus et sumentibus
et tractantibus in sacramento tantam elegit con
tumeliam sustinere ut in hoc tempore posset
corpore et sanguine suo unam animam saciare
cui nichil sufficit Teste Augustino quod deo
minus est ¶ Est et aliud inflammans ad animam
amandum deum totis viribus scilicet divini mores
perfectissimi de quibus est alias materia specialis
Similiter vehementer accendunt animam ad
diligendum deum exempla sanctissima ihesu
cristi videlicet exempla castitatis humilitatis
altissime paupertatis obediencie constancie

tenacie

inocentie diligencie parcitatis sollicitudinis ta-
citurnitatis · castitatis · penalitatis · fidelitatis
gratitudinis despectionis pure intentionis
perfectionis zeli amoris dilectionis inimicorum Singu-
la exempla gratissima sunt hec ante · et omne
desiderabile in terris huius comparari non potest in eo-
rum operibus quod valde exultat in singulis de-
lectatur. Et quanto magis despecta et pena-
lia in hoc seculo reputantur · tanto ea amici
dei in presenti et in futuro maiori gratitudine
venerantur. Et quamquam bonum et perfectum est et ab
omnibus collaudatur hoc non tamen ex gratia sed ymo etiam
naturali appetitur. Ideo ex facili ex hominum
et propria complacentia coram deo illius boni premi-
um minoratur. Et quod bonum et vere perfectum est
et non solum a malis sed etiam a bonis vituperatur
hoc ex gratia tamen appetitur et non ex natura. Itaque
merces eius coram deo integra reperitur. Et
ideo appetenda sunt magis exempla ihesu
christi et bona opera que ab hominibus reprobantur
sed a deo laudantur · De hoc dicit Iheronimus
Cuius se maledici non desideret ut mereatur
voce christi laudari et celesti copiosa merce-
de remunerari. Utinam ob dei mei nomen
et iusticiam cuncta infidelium turba me persequatur
et tribulet. Utinam in opprobrium solidus
sit amicus expurgat / tamen ut ergo a christo

mereatur laudari et sue palliacionis speciem
merear mercedem. Hinc opprobria et detrac-
tiones pacienter tolerem ut diuinis laudibus dig-
nus esse possim. Nam si humanam laudem quesiuero
diuinam amittam. Quisquis enim ab hominibus
laudatur a Christo culpatur sicut scriptum est de vobis
diuitibus. Vera quod beata est anima in qua apparent
singula vestigia ihesu christi. Sic econtrario maledicta
est anima illa in qua vestigia dyaboli locum habent
Dyaboli vestigia sunt singula peccata mortalia
In quacumque anima singula exempla christi expressius
apparebunt. De illius anima pura omnipotens deus
et omnes electi dei habundancius eternaliter ex-
ultabunt. Est et aliud ibi inflammans animam ve-
hementer ad amorem dei scilicet miserabilis et mi-
seranda passio ihesu christi. De qua dicit bernardus
Hoc est quod magis mouet magis accendit
calix domine ihesu quem bibisti opus redemptionis
nostre quod opus nemo alius neque in celo neque
in terra perficere potuit. In quo opere inestima-
bilis fidelitatis apparuit amoris. In mente pu-
nitus fuit tedio tristicia et pauore. In corpore
incomparabili dolore. Unde illud attendite et videte
si est dolor sicut dolor meus. Caput enim tre-
mendum dicit beatus bernardus angelicis spiritibus
spinarum densitate coronatur. Facies pulchra
pre filiis hominum sputis peccatorum deturpatur. Oculi

lucidiores sole celigat in morte Aures que
audiunt in celis angelicos cantus audiunt in
terris peccatorum insultus Crucifige Crucifige
Os quod docuit angelos potatur aceto et felle
Manus que fundaverunt celos extenduntur in
cruce · Dorsum virgarum et flagellorum percussionibus
plenum fuit · miles lancea latus perforavit ·
Nec erat aliquod membrum in eo quin speciali pena
innocens pro nostris peccatibus plecteretur De hac inno-
cencia clamat Ambrosius Quid commisisti dulcissime
puer ut iudicareris Ego sum culpa occasionis
tue O ineffabilis misterii dispositio peccat
iniquus et punitur iustus · quod perpetrat fur
persolvit dominus quod committit homo sustinet deus
Ego inique egi tu pena mulctaris ego superbivi
tu humiliaris Ecce quantum in patria accenditur
anime amor cui in singulis lacrimis ihesu christi et per-
brys incisionibus colaphis alaphis afflictio-
nibus vulneribus livoribus guttis sanguineis
in omni vita sua effusis eternaliter anima delectatur
Hanc enim passionem quelibet anima totam pro se sola
reputat factam esse secundum quod dicit Apostolus de
domino ihesu Qui dilexit me et tradidit semetipsum
pro me non dicit pro nobis sed pro se solo reputans
passum dominum ihesum christum In presenti vita singulorum
predictorum memoria cordibus nostris infixa esse
deberet cum amaritudine continua ad provocandum

in nobis divinum fervorem. Unde illud sponse
in Cant. fasciculus mirre id est cumulus ama-
ritudinis dilectus meus michi inter ubera mea com-
morabitur. Ista utilis esset horum memoria ad
augendum eternum gaudium. Quanto enim hic mest
anime de peccatis tristicia tanto maior de eo anime
et auctis animabus dei erit leticia quando impleta verbi
prophete tristicia in gaudium convertetur. Gili. ingens
recordatio passionum cedit in cumulum meritorum.
Unde Bernardus. Ego fratres ab ineunte mea conversione
pro cumulo meritorum que michi deesse sciebam hunc
michi fasciculum colligare et inter ubera collocare
curavi et collectum ex omnibus anxietatibus et
amaritudinibus domini mei. Primum quidem infan-
cie eius nativitate. Deinde laborum quos pertulit
in predicando fatigacionem in discurrendo vi-
giliarum in orando temptacionum in ieiunando
lacrimarum in compaciendo insidiarum in colloquendo
postremo periculorum in falsis fratribus convici-
orum sputorum colaphorum subsannationum ex-
probacionum clavorum horum et similium que in sa-
lutem nostri generis in silva evangelica copiosa
legitur pertulisse. Gili. horum frequens memo-
ria monumentum est cuilibet anime ad repetendam
domino ihesu vicissitudinem in hac vita quam etiam ex-
pleta voluntate vicissitudinis nimium beatificat

teste Ieronimo. Vere illa anima felix est et angelis
equanda que pro nomine et opere xpi tanta
quanta pro nobis ille sustinuit voluerit susti-
nere ¶ Est ibi aliud inflammans animam ad a-
mandum deum scilicet veritas divina in promissis
Quidquid enim in figuris in scripturis figura-
liter aut expresse per se vel per sanctos suos
bonis vel malis deus omnipotens repromisit hoc
totum absque ambiguitate complebit sicut omnia com-
plevit que de ipso scripta erant usque ad turpis-
simam mortem crucis Ideo in fine gustato felle
dixit Consummatum est super quodque de me scriptum
est Promisit autem malis in Deut° dicens Con-
gregabo super eos mala Augustinus tot stille plu-
viales descenderunt in terram sicut diversa mala
impios eternaliter occupabunt De quibus beatus
Augustinus scribit in quadam parte De ~~verbis~~ hiis quibus prepa-
ratus est dolor vermium. ardor flamme. sitis sine
extinctu fletus et stridor dentium. oculorum la-
crime. tenebre exteriores. pena intermina-
bilis. ubi nullus ordo sive agnicio proximi.
sed continuus dolor et gemitus ubi mors optatur
et non dabitur. ubi non est honor senioris et
vetusti. nec dominus super servum nec mater diligit filium
vel filiam. nec filius honorat patrem. ubi omne
malum sit indignacio omnibus fetor et amaritu-
do habundat De hac amaritudine dicit Iob

Quare data est misero lux & vita hijs qui
in amaritudine a(n)i(m)e sunt qui querunt morte(m)
& no(n) invenient. Omne vivens fugit mortem
propter acerbitatem mortis. ibi aut(em) mori deside-
rant propter amaritudine(m) vite & fugiet mors
ab eis. Eya q(ua)nta miseria ubi mors depascet
eos & tamen mori nequeunt. Ibi in eternitate sine
fine vivunt et sine fine moriuntur. Ibi oderunt
deu(m) & se ip(s)os & nu(m)q(uam) venient in memoria an(te)
deu(m). Sicut vulnerati dormientes in sepul-
cris quorum no(n) es memor amplius. Anselmus
Ibi tormenta sine fine sine intervallo sine tempe-
ramento ibi tortores horribiles q(ui) nu(m)q(uam) lassescunt
nu(m)q(uam) miserentur. Timor conturbat deu(m). conscientia
confundit. cogitationes maceprant (?) fulse(re) no(n)
lig. ligatis manibus proiciuntur in tenebras
exteriores. De hoc dicitur in cataclistico frater si
impios cathaclismus id est diluvium universale
cremat. promisit enim bonis in ewangelio q(uod) s(upe)r
omnia bona sua constituet eos & unicuique.
Que ista bona sunt dicit ysaias. Oculus no(n)
vidit deus absque te q(ue) preparasti expectantibus te.
Sed de hijs nemo scit nisi qui accipit & q(ui)
dat. Vn(de) Aug(ustinus). Facilius invenitur in eterna vita
q(uo)d ibi no(n) sit. Non erit ibi lassari et dormire
no(n) erit ibi esurire & sitire. no(n) erit ibi quiescere
crescere & senescere q(ui)a nasci ibi non erit ibi vivi

integri manet Tamen alibi aliquatulum tangit
quid sit in vita eterna in libro de corpore et anime
miseria vita O caro mea illam vitam amplecti
debuisti ubi vita est sine morte. iuventus sine
senectute lux sine tenebris gaudium sine tristicia
pax sine discordia voluntas sine iniuria regnum
sine distructione. hoc est deus summum et incommuta-
bile bonum carens principio et fine in quo omne bonum
fluit temporalium Ubi dicit Augustinus Nichil ibi quod ap-
petatur nichil intus quod fastidiatur Nulla
hora decerit neque bonis neque malis ex hiis que parabit
quia fidelis deus in omnibus verbis suis Modo
etiam latent infinita sub pallio que videntur valde
bona et non sunt sed in iudicio in omnibus veri-
tas patefiet quando deus manifestabit consilia cordium
unde in ecclesiastico In fine hominis denudacio operum
eius De quo Augustinus dicit Multa sunt que ab homi-
bus improbanda videntur testimonio tuo domine
probata sunt et multa ab hominibus laudata te
teste ~~laudantur~~ dampnantur cum sepe se habeat
aliter species facti et aliter animus facientis atque
aliter articulus occulti temporis Est ibi aliud infla-
mans etiam ad dei amorem scilicet divina unio de qua
in ecclesiastico Secundum magnitudinem eius sic et
unio eius cum ipso est sed magnitudinis eius non
est finis dicit psalmista Et dominus celum et terram
ego impleo Ita et unio eius mensuram non habet

et omnia implet que sunt in celo et in terra et sub
terra. In celo apparet eius misericordia in angelis et sanctis
quia singulis contulit benedictionem plus quam me-
ruerunt quam speraverunt quam desideraverunt quam cogi-
taverunt. In terra lucet eius misericordia circa bonos
quia eos preveniunt per graciam ut bonum volitum per-
ficiant et in bono opere perseverent quibus
tamen unitus est per misericordiam ut quicquid eis fit in
bono vel in malo sibi reputet esse factum iuxta
quod ipse dicit. Qui tangit vos quasi qui tan-
git pupillam oculi mei. Item Qui vos recipit
me recipit et qui recipit me recipit eum qui me
misit et qui vos spernunt me spernunt. Et quod
uni ex minimis meis fecistis mihi fecistis ubi
dicit Glosa Minimi sunt qui nichil penitus
habent in hoc mundo et iudices erunt cum christo.
Et paulo persequente christianos dixit Saule quid
me persequeris cum ipsum nunquam tangeret sed fideles
¶ Circa malos in terra sibi lucet eius misericordia
cum eis dominus parcit quos iuste subito dampnare
deberet pro primo peccato et quantacumque iniquitas eos
cogit ad penitenciam nec vite enormitas nec ho-
re extremitas si pura sit voluntate conversacio
non excludit a venia sed mira caritas in sinus
amplissimos filios prodigos recipit penitentes
Unde dicit Bernardus Plene et misericorditer
indulget deus non dampnat ulciscendo ut
improperat confundendo nec minus diligit imputando

¶ In inferno etiam lucet eius misericordia cum demones
et dampnatos homines eo quod singulos punit citra
condignum. In tantum enim excogitari valet summo bono
quod deus sapientissimus excogitare non posset penam
aliquam mortali peccato digne respondentem. Cum enim deus
immensus sit et omnipotens qui iniustissime offenditur
per peccatum atque omnis pena taxari debeat secundum
condicionem eius qui offenditur et cum deus omnia
disponat in numero pondere et mensura. neque
possent ad digne puniendum mille inferni uni
eo vicio vindicare. ¶ In purgatorio etiam satis apparet
eius misericordia ex eo quod ibi purgat animas que sine
purgatione claritatem vultus eius minime ferre
possent qui etiam ex immensa misericordia ordinavit.
ut quibus propria desunt merita aliorum suffragiis
adiuventur. ¶ In hoc apparet eius maxima
misericordia cum deus non exaudiat peccatores ex se ipsis
sicut dicit in ewangelio. Omnia tamen valent
eis qui sunt in purgatorio que a peccatoribus universaliter
dei fiunt pro ipsis. Et cum sacerdos in mortali peccato
missam celebrat pro defunctis licet ipse in tali opere
dampnationem eternam mereatur. ipsis tamen valet
ad penarum diminutionem. Deus enim non respicit illud
sacrificium in persona sacerdotis mali sed in personis
qui caritate de hoc seculo migraverunt. ¶ Relucet
licet misericordia eius cum eos qui sunt in lymbo quia
pena nulla corporali punit eos scilicet fame siti. vel
frigore. calore. lassitudine labore. vel egritudine

qui eciā pocius voluit esse q̄ non esse. Nec isti
nec illi qui sūt in inferno deū pnt arguere q
nō faciat eis iniuriā quibꝰ nō tenetur gloriam
dare sempiternā Vn̄ dicit glo̅ s. illud An nō
habz ptatem figulꝰ ꝛc. Totū genꝰ humanum
in apostatica radice dampnatū est ut eciā
si nullus liberaretur nēo tamē posset vitupare
dei sn̄iam ꝛc. Vn̄ tamē dn̄s dispensauit ut nec
omēs dampnaret nec oēs liberaret Si enim omēs
liberarentur latet quid pcco ꝑ iusticiā debe-
retur Si vero oēs dampnaret latet q grc̄ia
largiret ¶ Est ꝛ aliud circa ad amandū infla-
mans s. dei iusticia q̄ pmo ibi apparuit cū quos-
dam sponte angelos aucientes se a summo
ꝛ eterno bono nullo extrinseco īpellente in
miseriā eternā deiecit Alios vero adherentes
summo bono more in grā confirmauit. post
hec iusticia dei apparuit qn ex puaricatione
ade solius totū genꝰ humanū penalitatibus
diuersis ꝛ morti subicit Et merito quidem
nā sicut oēs hoīes si solus adā in pcepto dei
continue perstitisset eterne vite statum pcepis-
sent Ita omēs hoīes de lūbis eius pcedentes
merito morte sn̄iam acceperunt Sz in hoc eciā
apparuit diuina iusticia. q angeli a nullo
iuuari poterat. nec debebant qui ꝑ se absq
ulla extrinseca temptacione ceciderunt Homo

vo per virtute alterius in mai poterat et debe-
bat. qui per fraudulenta alterius alterius sug-
gestione ceciderat. Et hoc fiunt est per deum meum
ihesum xpistum benedictus deus in eternum. Item ibi
apparebit iusticia dei que nunc occulta est quare
deus uni dat graciam alteri negat sicut dicit apostolus
de esau qui propter unam escam vendidit primo-
genita sua et postea cupiens hereditare ben-
dictione reprobatus est quamquam cum lacrimis inquisisset ea
Et propter lacrimas ezechie regis sentenciam mortis qua
contra ipsum tulerat subito revocavit quindecim
annos vite ipsius adiciens faciens quod magnitudo
signum in sole quod per decem lineas quas iverat
retrocessit. Filio david petenti veniam peccatum
indulsit. Sauli vero cum peteret non indulsit sed pro
vindicta peccati regnum illi tradidit quem odivit
Similiter quibusdam dat ex occulto iudicio quamquam
magnam et multiplicem graciam quos facit sancte
finaliter non mansuros ut in de quo dicitur petrus
Sortitus est sorte ministerii huius in scriptis et pre-
dictis faciendis Aliis vero dat minorem graciam quos
facit sancti finaliter permansuros unde glosa super i
Quem vult indurat Obdurat non impertiendo
maliciam sed non impertiendo nimiam huius quibus
non est impertienda occulta equitate et ab huma-
nis sensibus remotissima indicat Circa eos
qui sunt in purgatorio licet dei magna iusticia
quod electos suos tanta asperitate committit ibi pro
suis reatibus sustinere qui in hac vita brevi tempore

p modica penitenciam omnia peccata Teste Augustinus poterant deleri aboleri De qua asperitate dicit Augustinus Ignis
purgatorii et si eternus non sit excellit tamen penas
quas aliquis in carne tanta invenitur et pena licet miri
innumerabilia passi sunt tormenta Igitur iusticia summa
apparebit in extremo iudicio cum nullius personam acci-
piet sed iudicabit parvum et magnum cum nullius
acquiescet precibus nec suscipiet pro redemptione
dona plurima De quo in ecclesiastico Cuncta que
fiunt adducet deus ad iudicium pro omni errato
sive malum sive bonum sit Unde dicit glossa quod eciam
pro verbo ocioso vel eciam ignoranter prolato exiget
deus racionem Unde Augustinus in 2o libro de domo discipline
dei Cred faciemus die illa cum ceperit sedere ad
iudicium nos et disceptare atque ante faciem meam ponat
meam statuere accusatores acerbissimos adhibere
et omnia sua que nobis contulit beneficia comparare cum
meis sceleribus Omnia enim appenduntur in statera
iusticie verba et facta et cogitaciones mee non erit
tempus olei mutuandi a prudentibus virginibus vel
comparandi a vendentibus non erit tempus ullius
dilacionis sed terribile et iustum iudicium Deo omni-
bus ex pedas deus erit in hac vita vita ab anima
merito sit omnia diligendus per deum ca[m] 3[m]
Dedi eciam anima fructum deo primum principale fruicionis
per deum fruicio autem est delectacio proveniens ex coniunc-
tione intellectus et affectus in deum Cum enim anima sistit
intellectum in eternitate inmensitate omnipotencia

sapienciā bonitate largitate nobilitate dei sed
statu affitus aīe delectatur in singulis intellectus
Nō solū aūt delectatur in singul q̄ in deo sunt ymo
eciā fuerit deo ī singulis angelis & sctīs & in
singulis v̄tutibȝ & donis eorum gratuitis & na-
turalibȝ Et ita scdm aplm Deus erit omīa in
omibȝ id est ipē in oī quod ipē est plene et
propē possidebitur in singulis q̄ ab ipō sunt
s. in angelis & sanctis De hac fruicione dicit ysa-
ias Tunc videbis & afflues & mirabēris et dila-
tabitur cor tuū Videbis intellectu diuinā naturā
& diuina opa & afflues deliciando in singul
& mirabitur cor tuū trinitatē in vnitate et vni-
tatē in trinitate & singula opa diuina & quō
in singulis ipse sit totus et dilatabit cor tuū ad
suscipiendā totā trinitatē cū omi quod est & habz
& pt. hc delectacionē nō operabit in aīa neqȝ
spes neqȝ deuocio neqȝ aliqua v̄tus sicut mō
delectacionē operant in aīa sȝ ipē deus sicut ipē
p ysaiā testatur Quō si cui mr blandiat ita
ego ipē consolabor vos . q̄ delicie mee esse cū
filijs hoīm Ad hanc delectacionē vocabat olim
dns p pphām ysaiā dicens Omes sicientes ve-
nite ad aquas et qui nō habetis pciū venite
et bibite absqȝ vlla comutacione vinū et lac
vinū diuinitatis & lac humanitatis & postea ad
magno desiderio psonalit̄ inuitauit Stabat
enī in die magne festiuitatis vbi multi conue-

neerat et clamabat Si quis sitit veniat ad
me et bibat Et in Math' Venite ad me omnes
qui laboratis et onerati estis et ego reficiam
vos non per aliquos ministros sed per meipsum Et in
Apocal' gratis offert delectationem dicens Qui
volt accipiat aquam vite gratis neminem ad hoc
cogens Quod in hac vita tam ferventer exhibuit
fideliter ibi dabit 2m principale fruicionis ad deum
Ibi eciam fruetur anima deo ad deum Omnis enim
delectacio quam capit anima in creaturis in hac
vita plurimum elongat a deo quia non tota con-
vertitur in deum sed heret aliquantulum in creatu-
ris iuxta illud Gregorii Anima sine delectatione
nequaquam esse potest aut enim delectatur in infimis
aut in summis Et quanto arctiori cura inardescat
ad infima tanto torpore dampnabili refrigescat
a summis Cessante vero omni delectatione circa creaturas
in futuro introducit dominus ihesus fideles animas in de-
lectationem plenius creatoris per illud verbum psal-
miste Delectare in domino etc. Que delectatio hic tam
modica est quod tota intrat in animam Illic vero tanta
est quod non potest tota in animam intrare sed anima in-
trabit in illam Iuxta illud Augustini Non totum gau-
dium intrabit in gaudentes sed toti gaudentes
intrabunt in gaudium Et ita quod delectatione cre-
aturarum omnia impediuntur a delectatione crea-
toris. hoc prefiguratum est iudeis quibus nequaquam
dedit manna durante farina circa triginta
dies quam tulerant ex egypto qua cessante prestat

p̄stitit eis panē de celo habentē in se omē de
lectamentū et omnē saporē suavitatis et unicuique
voluntati deserviens ad id qd' quisque volebat con
vertebatur Eya quanta erat delectacio in creatore
qui tantā delectationē posuerat in pane hoc
mana promittit dns ihus in Apoc. Vincenti
id ē qui respuerit delectacionē transitoriā dabo
ei mana absconditū i. divinitatē meā in car
ne occultatā De hac dicit ps Quā magna mul
titudo dulcedinis tue dnē quā abscondisti ti
mentibus te Ad hoc vidit dns ihus in Apoc.
Nemo novit nisi qui accipit i. experitur hoc
est ille solus qui gustat iuxta illud Gustate et
videte qm suavis est dns Amatibus e no dul
cedo q timentibus est absconsa et incognita.
Aliquatulū tamē explicat Augus que sit mul
titudo dulcedinis hoc ē summus deus de quo sicut
dicit in libro de trinitate Quidquid amabitur
aderit et summus deus summū bonū erit atque ad
fruendū amantibus p̄sto erit quodque omnino
beatissimū erit ita semper fore certū erit O
quanta iocunditas ex dei p̄ncia ubi tanta est
ex dei memoria in hac vita ut Augus ait Ca est
qd in dilecti mei recordatione qui me tangit
et tā vehementer et suaviter afficit ut a meipso
quodammodo alienari et attrahi incipiā subito
totus mutor et immutor et bn̄ mihi esse incipit plus
qm dicere sufficiō Ambros. de eodem Memoria tua
sicut mel dulcis meditacio de te plusquam cibus

Quartus. Tercium principale fruicionis propter deum

Qui eciam fruetur anima deo propter deum hoc proprie
est frui vel amore inherere propter seipsam non
propter aliud comodum. Delectacio qua anima deum com-
prehendit attendit eam ad desiderandum multo
vehemencius divine glorie manifestacionem quam propria
beatitudinem / Valde enim manifestatur divina
gloria cum se fideli anime deus exhibet ad fruendum
et tanta puritate afficiatur anima circa deum si unum
deberet eligere de duobus vel eterna carere beatitudine
vel divinam voluntatem in se ut in aliis impediri
multo libencius vellet etiam felicitate privari
quam dei voluntatem in aliquo retardari et mag-
nam sibi reputaret beatitudinem cum proprio detrimento
divinam impleri in omnibus voluntatem. Sic elea-
zarus sicut scriptum est in libro machabeorum po-
cius voluit in inferno puniri quam pro timore
mortis mandatum legis transgredi / Eya quam iu-
stum est ut creatura multo habundancius inten-
dat in omnibus creatori quam sibi quod tamen fidelitura
communis humani perfecit qui pro homine factus homo
ut per hoc fieret homo deus qui tam dura
sustinuit vulnera quam in verbis habuit con-
dictores in factis observatores in morte illu-
sores unde apostolus. Cum vivit iam sibi non vivit
sed ei qui pro omnibus mortuus est. Cum si vellet
homo vitam impendere non posset. Teste Job unum p

mille unde. Hoc etiam testatur Bernardus dicens
In opere creationis me michi dedit In opere re-
demptionis ubi se mihi dedit me mihi reddidit
Datus ergo et redditus me pro me debeo et bis debeo
Quid ergo retribuam deo digne pro se Nam si mil-
lies me rependere possem quid sum ego ad deum
Ubi etiam fruitur anima bonitate dei Deus bonus
est et valde bonus et plus bonus Quod bonus sit
et valde bonus et multum bonus Testantur per
omnes creature ab eo procedentes Nam scriptum
est Vidit deus cuncta que fecerat et erant val-
de singula per se bona in uniuerso bona valde
Unde sicut unaqueque arbor ex fructu suo bono
bona cognoscitur Ita omnis creatura bona
et multum bona deum bonum et valde bonum effi-
caciter contestatur Item ipse plus bonus est iuxta
illud verbum domini ibidem cui cuncta videt Nemo
bonus nisi plus deus scripsimus et spiritum sanctum non
excludens cum utrumque sit plus et verus deus
et plus deus naturaliter est bonus Bonitas
creaturarum visibilium et invisibilium non est ipsis
innata sed ab ipso solo susceperit originem Iuxta illud
Iacobi Omne datum optimum scilicet naturale et omne
donum perfectum scilicet gratuitum descendens a patre
luminum Item si omnia bonus est Iuxta illud Au-
gustini Neque ulla anima poterit cogitare vere
aliquid quod sit te melius qui es summum bonum

et optimum bonum. Cuius enim bonitas celestium
et terrestrium comparata diuine voluntati minima
est. Hec immensa bonitas neque scribi neque dici
potest neque cogitari. Si enim omnes celestes spiritus et
maligni et omnes anime create et creande scribere
vellent bonitatem diuinam si quilibet haberet maris
habundanciam pro incausto et celum pro perga-
mento tam immense bonitatis est deus quod antequam
mediam partem bonitatis scriberet mare cuiuslibet
esset siccum et celum cuiuslibet esset repletum quod nec ca-
pere vnam litteram posset. Et ubi citius est dictum
quam scriptum. Et si omnes stelle et singule gutte plu-
uiarum essent lingue et exponerent diuinam bonita-
tem eloqui tam ineffabilis est bonitas dei antequam
terciam partem bonitatis dei enarrarent omnes prius
essent mute. Citius vero est aliquid cogitatum quam vel
dictum vel scriptum. Vnde si tota arena maris et
singula semina orta de terra essent corda et vel-
lent scrutari bonitatem dei tam super bonus est
antequam decimam partem bonitatis dei inuestigarent
omnia corda citius scinderentur. Hec immensa
et eterna bonitas principium est et causa omnium
creaturarum ad cuius fruicionem eterna angeli et
homines creati sunt. Vnde Aug(ustinus). Credimus vniuersum
creaturarum visibilium et inuisibilium celestium
terrestrium non esse causam nisi bonitatem creatoris qui
est deus vnus et verus cuius tanta est bonitas

ut summe bonus beatitudinis sue qua eternaliter
beatus est, aliquos velit esse participes quam videt
comunicari posse et minui omnino non posse. Illud enim
bonum quod ipse erat et beatus erat sola bonitate non
necessitate alii comunicari voluit quia summum boni erat
prodesse velle et omnipotentissimi nocere non posse.
quia non valet aliquis beatitudinis particeps ex-
istere nisi per intelligenciam que quanto magis intelli-
gitur tanto plenius habetur. Fecit deus rationa-
lem creaturam que summum bonum intelligeret et intelli-
gendo amaret amando possideret possidendo
frueretur et sic eternaliter beatificaretur. ¶ Ibi ecce
fructus eius condelectatio patris et filii et spiritus
sancti que est summum bonum et vita eterna. Deus
pater supra modum delectatur in beatitudine
filii et filius filii in beatitudine patris et pater et filius
in beatitudine spiritus sancti et filius spiritus sancti in
beatitudine utriusque. Quelibet trium personarum de-
lectatur tantum in altera quantum in seipsa. Illa enim trium
est una et eadem beatitudo. Et hec condelectatio
est eis ex mutua et verissima caritate una-
quaque personarum dicit alteri verbum illud in iohanne quod
dixit dominus ihesus patri Omnia mea tua sunt
et tua mea sunt. Id quidquid tu es ego sum et
quidquid ego sum vere tu es. Ad desiderium huius
condelectationis invitat fideles suos fidelis dominus
ihesus. Petite ut gaudium vestrum plenum sit et
accipietis. Plenitudo eterni gaudii est fruicio

condelectationis sancte trinitatis hec est torrens
voluptatis De quo dicit David De torrente
voluptatis tue potabis eos que torrens dicitur
propter habundanciam que in deo est Unde vero
procedat iste torrens dicit ps Apud te est fons
vite . fons vite est dei eterna et inmensa kari-
tas A qua fontis est gaudium sempiternum
Nec sufficit semel aut bis aut millesies potare
de hoc fonte Ideo fidelis anima eterna habebit
in illo fonte quietem et beatissimam mansionem
cum unicuique dicit dominus Intra in gaudium domini
tui In hac vita totum gaudium non intrat in
gaudentes quia modicum est et momentaneum
quod hic percipit Illic vero non totum gaudium
intrabit in gaudentes sed toti gaudentes in-
trabunt in gaudium ut dicit Augustinus Cum in hac
delectatione sancte trinitatis fruuntur semper . quid est
quod illi erit et quid est quod illi non erit Certe quidquid
volet erit et quidquid nollet non erit dicit beatus
Augustinus . ibi eciam anima valde delectabitur in continua
visione delectabilis vultus dei De qua dicit
glosa super ps Eterna visione nichil delectabilius
quia semper amabunt quem semper videbunt
In ea tanta est delectatio quod teste Augustino .
Si possent mali mallent esse in penis et
deum videre quam esse extra penas et deum non videre
Illa enim facies delectabilis mirabilis et plena
graciarum Itaque omnis pena eorum citius deletur ex

intuitu faciei q̄ vna scintilla in medio maris
extinguetur Talis aīa delectabitur in vultu
corporeo ihū xp̄i in quē teste btō petro an-
geli desiderant prospicere vbi tamen desiderium pont
glo᷒ dicens Tanta ē eius qui passus est p nob
gloria posterior ut etiā angelice v̄tutes in celo
qd sint etna felicitate p̄ste nō solū imortalis
deitatis magnificencia s3 assumpte humanitatis
eius claritate semper aspicere gaudeant Sed
an facie eius cernere desiderant et nunq̄ cer-
nere cessant nisi q contemplacio diuine p̄sencie
adeo angelos btificat vt semper eius visa glā
sacientur et semper eius dulcedine quasi no-
ua insaciabilit esuriāt Ibi ergo angelice v̄tu-
tes et btē aīe semper esuriunt et semper saci-
antur De qua sacietate dicit gregorius expo-
nendo ne sit in desiderio anxietas saciantur
ne aūt in sacietate sit fastidiū saciati desiderat
Desiderant ergo sine labore quia desideriū saci-
etas comitatur · et saciantur sine fastidio quia
sacietas ex desiderio semper accenditur Ibi
singula sputa singule lacrime singule gutte
sanguinee q̄ tempore passionis per illā ve-
nerandā faciē defluebant singulis angelis
et sanctis generant sp̄alem delectacionē eternā
De hac facie passibili et mortali dixit olim
dn̄s ihūs discipulis suis Btī oculi q̄ vident que

Ergo beatissimi sunt oculi qui continue gloriosa
candem faciem intuentur. Et non dico de clarita-
te vultus ihu xpi in eternum scriptum est In re-
surrectione fulgebunt singula corpora sanctorum
sicut sol et anime iustorum multo amplius fulgebunt
et anima lucidior lucidius corpus habebit. Insuper
singuli angeli clariores sunt sole. Sed omnem istam
claritatem congregatam excellit claritas vultus
ihu xpi sicut dies clarissima excellit noctem
tenebrosam. Et civitas celestis non eget sole neque
luna neque stellis sed claritas vultus illius ag-
ni teste Iohe in apocal. illuminabit eam. Vul-
tus istius agni est candor lucis eterne et specu-
lum sine macula ut dicitur in libro sapientie. Cum
olim dixit ad patrem Quos dedisti mihi volo
ut ubi ego sum et illi sint mecum ut videant clari-
tatem meam. Et ibi dicit glo. claritatem quam de-
disti mihi des singulis ad fruendum eternaliter. Cu-
nulit in hac vita continue deberemus frui deo
tamen quam re plenissime propria in omnibus operibus
et ad omnia opera in omnibus donis et ad omnia
dona. Ad hoc enim teste ysaia filius dei datus
est nobis proprie ad fruendum. Magna cecitas et
summa stulticia est in multis qui semper
deum querunt continue ad deum suspirant semper
deum desiderant cotidie ad deum in oratione clamant
et pulsant cum ipsi secundum verbum apostoli sint templum

dei vivi et deus veraciter habitet in eis cum
corpus anima sit sedes dei in qua commune unquam
cat. Quis unquam nisi stultus querit instrumentum
foris scienter quod habet reclusum. Aut quis
utiliter uti potest instrumento quod querit. Aut quis
conformatur cibo quem appetit sed non gustat.
Sic etiam vita claustralibus iusti deum semper que-
rentis sed numquam fruentis et omnia opera eius minus
perfecta sunt. Primum principale unionis

Hic etiam unitur per deum tamen etc
deo per deum cum consuetudines et mores divinos
incessanter tenere vel habere demonstratur cum divine
voluntati et exemplis ihesu christi sanctissimis
conformatur. cum singulis virtutibus et donis
spiritus sancti secundum ordinationem dei eternam
perficitur. cumque divine nature et beatitudinis parti-
ceps efficitur. Hec unio prefigurata est in libro
regum. Ibi anima ionathan conglutinata est anime
david et dilexit eum quasi animam suam. Sic
anima Ionathe conglutinatur anime david quia
fidelis anima sic deo coniungitur quod omne communicabile per-
cipit per gratiam quod deus habet per naturam.
quia deus pater dicit unicuique fideli. fili
tu semper mecum et omnia mea tua sunt. Ideoque
singuli electi sunt dii. Unde christus in psalmo dicit Ego
dixi dii estis. Hec unio fidelis anime ad deum fit
per dei filium quod non naturam assumpsit humanam
ut per ipsam eandem transferret ad unionem divinam

Hanc unionem impetiuit filius dei in oratione
devotissima dicens ad patrem Sicut tu pater in
me et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint
et iterum Ego in eis et tu in me ut sint con
summati in unum Ibi est consummata unio ubi pater
et filius unum sunt et filius dei christus caput esse [?]
cum membris cum cunctis fidelibus ad patrem transit

unionem Tercium principale unionis ad deum
Item anima unitur deo ad deum et ista unio
fidelis anime cum deo non habet interpolacionem
sed unit fidelem animam constringit ad deum quia
post deum fit de quo dicit dominus Iterum videbo vos scilicet
in morte vel in extremo iudicio et gaudium vestrum
nemo tollet a vobis Unde ihesu christi nichil aliud
est quam fidelem animam inseparabiliter uniri deo pro
Gaudium anime est quod nemo auferet delectabiliter
uniri et taliter uniri ut perdurare sit tentati [?]
In mundo vero unio ad deum insensibilis est
et inconstans quia numquam in eodem statu permanet
Teste Iob qui ex fragili levissimis temptacionibus
omnibus a deo penitus separatur quia causa a fami
liaritate dei propter venialibus elongatur Et
Ergo quam vehementer suspirandum esset ad illam beatam
unionem Cunctata [?] putas delectatione anima fidelis
sentiet in illa beatissima unione quia tanta capit
suavitate in domini recordatione De qua psalmista
Renuit consolari anima mea in aliquibus transitoriis
memor fui dei et delectatus sum Et quod sequitur

illa delatione Unde dicit ysaias Memoria
memor ero de illius unionis delatione et
tabescet in me aīa mea in eo q elongor ab
eius fruitoe Un glosa sup illud cantica Me
liora sūt ubera tua vino quia in eterna
vita per spem et sublimitate cōtemplacois
quedā de te nō per fidem vel per scripturā
sapiunt Et odor vnguetorum tuorum super omnia
aromata id est bona illa que per cōtem
platione preparas omnia bona vite con
scendunt munera 3m pn le vnionis ppar deū
tem aīa fidelis vnitur ibi deo pp deū In illa
namque vnione nō attendit aīa pncipaliter
quod sibi utile est sed pure super omnia quod
deo magnificū est. Valde enī magnificum
est deo et honorificū hoīe vniri deo in eterna
btitudine Un Job Grande est quia magnificas
eū Istam magnificencia maxime cōmunia
abut omnes elti dei Un ps illud Magnificencia
sanctitatis tue loquentur et mirabilia tua nar
rabunt Mirabilia dei sunt Infinitū vniri fi
nito et eternali coniūge veritatē eternam
vanitati Est aūt deus verax scdm aplm
Magna mirabilia sūt q in illa vnione
aīa obliviscitur nē sue hoc est q semper sup
reflectitur querens ppria vtilitatē suā et
nō alterius Ibi vero nichil querit nisi q lauda

bile creatori ¶ Ibi anima vnitur deo in liberta
te que est de precipuis donis inter omnia dei
dona licet libertas in hoc mundo sit occasio
mali De hac dicit apostolus Creatura liberabi
tur a seruitute corruptionis filiorum dei ¶
Vera libertas est in celo vbi nemo ligatur
peccatorum vinculis quia vere vincula sunt iuxta illud
prouerbiorum Iniquitates capiunt impium et funibus
peccatorum suorum quisque constringetur Nam ceteri
peccatis inuoluti liberi non sunt Testatur dominus
in Iohanne Qui facit peccatum non est liber sed seruus
peccati Vnde dicit Anselmus peccare non est
libertas nec pars libertatis posse enim pecca
re potius est non posse quam posse Quisque
enim hoc potest tanto magis aduersitas et peruersitas
preuenit in illum Heu quanta facit dimittit et susti
net miser homo pro explenda libidine
que grauissima erunt ei qui ex corde peccatum odi
erit Ratio in promptu est quia grauius peccatorum
vinculis constrictus est Item ibi facit quilibet
quicquid vult et nichil mali vult sed omne bo
num quod deo placet et vadit omnium opere
ibi caritas de qua dicit Augustinus Habe caritatem
et fac quicquid vis Item ibi habet quilibet quicquid
vult et nichil mali vult Nam velle quod
non decet est esse miserum et miserrimum ut dicit

Aug in libro de trinitate Ite ubicunque vult
unusquisque ubi est hoc est in deo qui est vera
quies omnium de qua nunc anima dicat aliqui In
pace in idipsum in eo qui est immobilis dor
miam et requiescam Et psalmista Convertere anima mea
in requiem tuam i. in deum Et Aug Non est
quietum cor meum donec requiescat in te domine
Sibi ubi volet esse spiritus protinus erit et corpus
dicit Aug Item ubi nemo turbat alium sed se
debit dicit dominus per ysaiam complebit meus in pul
chritudine pacis et cui teste psalmista Conforta
vit seras portarum tuarum Jherusalem et benedixit
filiis suis in ea Item ubi nullus alteri subicitur
Nam teste Apostolo ibi cessabit omnis prelacio sed soli
deo omnes subiecti sunt cui subici et servire ve
re est regnare Item ibi nichil extra deum desiderabitur
nam ipse est finis omnium desideriorum dicit Bernar
dus ibi voluntas cuiusque per omnia semper
et ubique complebitur Iuxta illud Augustini
Omnipotentes erunt voluntatis sue sicut deus
sue quia nichil aliud volunt quam quod deus vult
et quod ipse vult non potest non esse In hiis omnibus
vera libertas comprehenditur Differt autem liber
tas unius ab alterius sicut differt claritas
corporum et incrementa virtutum Quanto enim a
plius in hoc mundo quisque sit servus omnium.

preter deum sicut Apostolus qui cum esset liber fecit se servum omnium quantoque magis homo seipsum stringit sponte in viis preceptorum et seminis consiliorum sacre scripture observatione regulari castigatione corporali . tanto liberior erit in patria celesti Et quanto minus quilibet occupatur vanitatibus sollicitudinibus officiis administratione rerum temporalium . et quanto minus appetit dignitatem honorem secularem placationem hominum laudem inimicorum vindictam temporalium rerum affluenciam carnalem amiciciam secularem leticiam hominum placenciam et similium . quanto elongatur a deo tanto liberior erit in celo Horum singulorum appetitus hic et in futuro valde cuilibet diminuit libertatem Item via venitur deo in perfectione ipso deo iubente perfecti estote sicut et pater vester celestis In duobus divina perfectio comprobatur In odio viciorum et in amore virtutum bonus deus odit vicium quia bono malum contrarium est sicut lux tenebris et aqua igni Et quia vicia dei habitacionem polluunt in anima scilicet consciencie puritatem quia lumen mentis obscurant scilicet rationem ne verum a falso discernatur vel lympide agnoscatur secundum quam vivere oportet quia liberum arbitrium subvertunt ne melius bonum et via tucior eligatur Omnia gratuita disperguntur scilicet virtutes quibus homo deo gratus efficitur quia dona naturalia corrumpunt in quibus est ymago

dei in aīa sȝ memoriā intelligenciā volūtatē
et affectiones a deo avertit s. spem timorem et
dei. quas deus delicias habet in aīa ipo teste
Delicie mee sunt esse cū filijs hoīm et omnia
opera bona viua facta in caritate mortificat
Item deus amat virtutes et omē bonū sēper
et vbiq quia quilibet naliter diligit sibi
simile Et quia ipse summe bonus est summe amat
bonū Amat autem ideo virtutes quia viciū euitat
quia fortiter aīam deo coniungunt et ad eam
gratiā spūalem habilitant et opera pctis
mortificata viuificant et hoīem interius in
affectionibus exterius in moribus sedm volunta-
tem diuinā ordinant Ita eciā sca et pfecta aīa
vehementer in opia odit vicia et amat virtutes
et omē bonū sed hec oportet addiscere in hac
vita ut sciat in eterna vita Aliquis abstinet
a vicijs tamen ea nō odit / Ille vero pcta odit
qui ea nunquam nisi in amaritudine mentis reco-
gitat qui semper cū dolore cordis de ipis
loquitur et audit loqui. cui grauis est pena
videre delinquentes vel ipos audire vel cū ipis co-
uersari vel cū eis sedere qui nunquam sponte conuiue
ubi vicia committuntur Et si quando cogitur ibi
esse ex hoc grauius sibi accrescit afflictio spūs qui
detestatur omnia incitamenta pctorum sicut
sunt superflua ornamenta et organica instru-
menta Idem Nunquam in vita sua cessat doctrinā

et silr auxiliu ul fauore exemplu ul occasi
onem aliqua ad peccandu sed semp et ubiqz
pcca dissuadet et phibet qntu pt hec omnia va
sctria sut odij Tercii vero delectabilit excogitat
de pccis ul audit loqui ul de ipis loquitur
aut videt delectabilit delinquentes ul ibi libet
sedet ubi exercitantur ul aliquos incitat doc
trina · consilio auxilio aut fauore exemplo ul
aliqua occasione ad peccandu nec homies eciã
a pccis prohibet aut dissuadet qntu potest
ille nullatenus adhuc odit pccm Quia at in hac
vita debet addiscere virtutes amare et bona opera
ut statim sciat in eterna vita Aliquis exercet
se in opibus virtutu nec tamen amat virtutes
et opera virtutu q no ppter timore alicuius
pene · nec ppter fauore ul placencia hoim ·
nec ppter aliquod lucr tpale sed pure et sim
pliciter propter deu in bonis operibus cotinue
se exercet · qui pro virtutibus obtinendis in
cessanter toto nisu laborat qui mente vehement
affligitur eo qd in virtutibus incessanter crescere
se non sentit et qd bona opera scdm sua vo
luntatem et scdm ordinatione diuina semper
et ubiqz no pficit · qui veraciter congratulatur
omnibus spuales gracias et virtutes hntibus et in
virtuosis opibus incitit se gaudentibus qui oia
impedimenta virtutu et bonorum operu quasi

venenu fugit · qui nullu a v'tutibus quacu(m)q(ue) occasione retrahit nec bona opera unq(uam) p(ro)hibet ul dissuadet s(ed) o(mn)es ad hoc p(ro)mouet doctrinis consiliis auxiliis exemplis minis et p(ro)missis oroib(us) desideriis q(ua)ntu(m) p(otes)t Quanto amplius quisq(ue) in amore v'tutu(m) et odio vicio(rum) crescit tanto p(er)fectiorem se ee cognoscat in hac vita p(rese)nti et in futura Ubi eciam vna deo vnitur in b(ea)titu(dine) d(omi)ne na(m) quodq(ue) beatitudinis h(abe)t deus p(er) natura(m) ipa h(abe)t p(er) g(ra)ciam · Hoc impetrauit D(omi)n(u)s ih(es)us dicens Pater quos dedisti m(ihi) volo ut ubi ego su(m) et ipi sint mecu(m) vt videat claritate(m) mea(m) qua(m) dedisti m(ihi) et ego claritate(m) qua(m) dedisti m(ihi) dedi eis Claritas a p(at)re filio collata est eterna b(ea)titudo qua(m) dabit singulis electis suis Deus est (?) s(ecun)d(u)m p(er)fectus est in b(ea)titudine · q(ui)a o(mn)e bonu(m) imensu(m) h(ab)et et et(er)naliter in se h(abe)t et nullu(m) bonu(m) ex(tra) se ipm querere oportet · et nullius bono nullius auxilio aut consilio indiget cu(m) nichil boni sibi prodest et nemo quodq(ue) boni sibi auferre p(otes)t · na(m) bonu(m) suu(m) sibi innatu(m) est · et natura nullu(m) sibi s(er)uu(m) ex facili delinquit · et a nemine cogi p(otes)t q(ui)a o(mn)ip(oten)s est · et nemo sup(er) ipm est neq(ue) sibi equalis est et a nullo turbari p(otes)t q(ui)a mitissimus est et nichil co(n)uertatis h(abe)t q(ui)a no(n) p(otes)t mutari in sua b(ea)titudine q(ui)a semper ide(m) e(st) sicut ipe dicit Ego deus et no(n) mutor Et nichil sibi p(re)t(er)itu(m) aut futuru(m) est sed semper p(rese)ns Singula t(em)p(or)a

ptinent ad vera btitudinem In hac certo be-
atitudine aia vnita sit cu deo · que ibi nullius
indiget creature na omne bonum in se continet
tem continet cui nemo aliquod bonum auferre
potest pmittente dno ihu Gaudium vestrum
nemo tollet a vobis Gaudium aie est vnio
ad eum in illa btitudine Itl ibi ea nemo coge-
pt · qr nichil adusitatis est ibi na omnia ad-
usa superavit Ibi nunq mutari pt na semper
in eode fervore btitudinis e · sicut heu in hac
vita aia misera nunq in eode statu pmanet
sed semper mutat de spe in timore et econtrario
de amore in odiu et econtrario de bono i malu
et econtrario ex facili turbatur ex facili amore vel
timore vel favore cogitur ex facili gra sibi aufert
Indiget eciam continue consilio et auxilio an-
gelorum et hominum et nichil boni p se lz nec q bonum
per se pt Io misera est et suspirare habet et
debet ad illa btitudine cu Apostolo dicens Quis
me liberabit de corpore mortis huius et cu david
Qn veniam et apparebo ante faciem dei mei

Primu principale laudis per dm cta^m qu^m

Ut eciam aia laudat deu ex omnibus viribus
suis ad hoc enim creata est ut dicat dns p ysaiam
Populum istum formavi in laude mea narrabit Ad
hoc monet ecclesiasticus Laudate deum quantum potestis
adhuc supervalebit adhuc dicimus erit omni laude
Ad hoc monet Iohes in Apoc Laude dicite deo

cum deo omnes sancti eius. Ista laus erit per deum unitiva in
filium dei per quem etiam maiestatem dei omnes angeli
dei laudant ut cantatur in prefatione quia v-
nionem habent cum ipso iustum est creatura sicut et ipsi.
Hec laus est tanto amabilior sancte trinitati tanto
utilior civitati quam facit anima per filium dei quam si
faceret per se ipsam quanto creator dignior est creatura.
Ista laus est anime refectio cui nulla similis invenitur
delectatio ut dicit Cassiodorus. Hec laus procedit ab
anima ex summo fervore caritatis et ex summa de-
lectatione ad deum. Quia quanta iocunditas ubi omnibus
sanctis una erit lingua iubilacionis indefessa ut
dicit Bernardus ubi omnes angeli et sancti con-
corditer deum laudant et tamen dissimiliter. Sicut
enim sancti differunt cognicione et amore ita etiam dif-
ferunt in laude. Hoc opus laudis divine non abstra-
hit nec elongat a deo nec generat laudanti fas-
tidium licet sit opus continuum sicut alia opera ex
continuatione sepe inferunt tedium in hac vita.
Et hec est racio quia laus dei non tantum est operacio sed
et remuneracio ut dicit Cassiodorus super psalmos. et de
perceptione muneris et premij nemo lassatur. In
laude vero dei ipse actus est merces dicit glosa
quedam super psalmos. 2m principale laudis ad deum

Laus ista ducit animam incessanter propter sui
delectationem in deum et ad deum. Et fidelis anima
vere tanto est beatior quanto in laude dei est fervencior
tior. Ideoque sicut homines naturaliter semper appetunt beatitu-
dinem ita et laudem. Hanc laudem continuam promittit

dicit p ysaiā Tota die et nocte non cessabunt
laudare nomē dn̄i 3m pri[le] laud propt deū
Ibi etiā aīa laudabit deū propter deū licet
enī aīa fidelis in laude dei sine delectatione
magna nequaq̄ ee posset intellatenq tn̄ ibi
deū desiderat laudare pp̄ter pp̄riū comodū
s; pure et simlr propter deū qui etnalit ordina
uit ab aīa se semper laudari nō propt suam
s; propter aīe beatitudinē ampliandā Illa
puritas eterna inchoatur ex hinc ante puri
tate Quāto enī aīa fidelis in laude dei p̄priam
ptem minus respicit et quāto amplius p̄te dei
querit in hoc mūdo tanto laus eius apparet
hic purior et tanto erit excellentior tanto
utilior est caritati et iocundior tanto consequēter
deus qui talē dedit puritatē apparebit glorio
sior Cum quātū delectatur aīa in deo et deus in aīa
qū scd̄m diuinā ordinatione singula menbra cor
poris et singule uires aīe in laude dei cōtinue
mouebunt ¶ Ibi laudabit aīa singula per se
q̄ sunt in deo per naturā .s. potēciā sapiam boni
tatē nobilitatē etc totā uirtutē suā effundet sr
singula in laude Item laudabit singula in
omnibus simul .s. solam potenciā in sapienciā
bonitate caritate etc et sic singula in omnibus
coniunctim Item laudabit singula in aliis s; po
tenciā in sapiencia et ecōn et sic de aliis Item lauda
bit omnia simul in singulis singillatī .s. potenciā

sapientiam bonitatem claritatem iusticiam et iusticiam
In potencia singillatim et sic de aliis scilicet sapiencia
bonitate · Hec signata sunt per 4or animalia in Apoc.
Alia est laus huiusmodi ubi inexplicabilis Item
non laudabit anima omnia que in deo sunt successiue
scilicet modo potenciam modo sapienciam modo bonitatem quia
quia ibi non est successio temporis et quia omnia videt simul
et cognoscit in deo et amat et fruitur Ideo etiam
omnia simul laudabit Item non laudabit anima ea
que in deo sunt unum umquam aliud magis sed equaliter
omnia · quia eque inmensa sunt singula in deo et equa-
liter laude digna Tertio anima cognoscat ibi et amat
singula per se que in deo sunt et singula que in
aliis sunt singillatim et singula in omnibus communiter
et omnia simul in singulis Quarto fruitur ibi et
utitur singulis per se et singulis in aliis
singillatim et singulis in omnibus in communi et coniter
omnibus in singulis singillatim Ex hoc delecta-
bitur anima secundum modum ubi quia hoc similiter est huius
faciendum Item ibi laudabit anima deum in singulis
actibus et in singulis momentis secundum dignita-
tem suam ut impleatur illud propheticum Secundum
nomen tuum deus ita et laus tua Si enim non
sufficeret digne laudare deum in uno actu laudis
silui nec in alio posset nec in tercio quia et sic
careret pleno gaudio quod promisit dominus ihesus
fidelibus suis Petite et accipietis ut gaudium vestrum
plenum sit Gaudii plenitudine anima percipit quod

Deum in singulis actibus suis et singulis momentis
secundum condecenciam suam laudet Certe ibi non comple-
bitur desiderium anime quod promittit psalmus Replebitur
in bonis desiderium tuum Fidelis quoque anima hic semper
desiderat ut deum secundum maiestatem suam in futuro
eternaliter laudare valeat Ibi laudabit eciam divi-
nam potenciam que in sua natura nobis incognita est
in hoc mundo Aliquantulum tamen est divinis ope-
ribus patefacta Primo magna dei potencia
manifestata fuit cum deus ex nichilo cuncta fecit
Dixit enim et facta sunt id est tanta felicitate [facilitate]
fecit omnia sicut aliquis proferret unicum verbum
Et licet omnes inveniunt potenciam et magnitudinem
creatoris ex magnitudine creature magis
admirandum est quod ex tanta potencia tam modica
processerunt Et nimis mirabile quod super bonus
deus cuius natura est diffundi et communicare bonitatem
sibi innatam tam diu potuit continere quod non
fecit creaturas que bonitate fruerentur Postea
apparuit eadem potencia cum omnia viventia
delevit aquis diluvii propter ea que in archa iu-
bente deo pro semine salvabat Item lucebat
potencia sua in diversis miraculis in egipto
et cum populum suum per mare rubrum transduxit sicco
vestigio cunctis egipciis insequentibus descendentibus
in profundum quasi lapis et cum eundem populum s. de[illegible]
et amplius per annos xl anno cibo pavit s.

mana Item centum octoginta quinque milia qui
una hora per unicum angelum interfecit In no
uissimis vero temporibus valde effulsit divina po
tentia quia creator potuit fieri creatura impas
sibilis potuit pati inmortalis potuit mori invi
sibilis potuit videri Immutabilis potuit et
potest sub speciebus panis et vini ab homine man
ducari et bibi hec enim sunt impotencie sed vel(?) sunt
summe maxime potencie archimicta(?) Bilue(?) in hoc
tempore valde claresit divina potencia in hoc quod
deus omnipotens detestans peccata et vindicans in
tria generatione et quarta continue potest vindicare
contra tot iudeos paganos hereticos falsos christi
anos quorum michil indiget ipsum continue
tam graviter offendentes quos in uno mo
mento delere posset sine suo dampno unde
illud Deus qui omnipotenciam tuam parcendo maxime
et miserando manifestas Et in libro sapiencie Et
omnium deus es omnibus te parcere facit fragilita
tis iudicium est subito contra inimicos expetere vin
dictam sicut fortissimus Sampson fecit sed melior
est paciens viro forti et qui dominatur animo suo
dicit salomon expugnatore urbium.

Primum principale gratiarum actionis per divini Capitulum primum

Ad in anima fidelis referit gratias deo pro singulis
donis naturalibus et gratuitis anime et corporis et
singulis spiritualibus et spiritualibus temporalibus et cor
poribus collatis et conservatis in terra et conservandis

in patria Hec gracias aget pro istis pro
illis donis successiue sicut pro omnibus simul
que vmquam effluxerunt a deo et effluxissent si
abilitatem alicubi repperissent Hec graciarum actio
per deum dei filium sicut Apostolus dicit Gracias ago
deo meo per ihesum christum per ipsum solum gracias
referre perfecte cui soli veraciter cognita est
magnitudo et multitudo donorum et nobilitas
et vtilitas ipsorum et per magnitudinem virtutum suarum
integre perfecte magnitudini donorum et per
multitudinem virtutum suarum multitudini do-
norum et vtilitatem donorum digne offerre perfecte
deo patri placenciam filii dilecti cui olim dixit
Tu es filius meus dilectus in te complacuit
mihi id est beneplacitum meum siue perfeci Benepla-
citum dei patris in filio est pro vniuersis do-
nis suis digna graciarum actio 2m principale graciarum actio
Ista graciarum actio vehementer nis ad deum
ducit ad deum Quanto enim amplius dantis qua-
litas et affectus sinceritas et quantitas donorum
et vtilitas ipsorum ibi ab anima ponderantur tanto
anima deo gracior efficitur Et quanto omnipotenti
deo fit gracior tanto fit deo semper propinquior
Vbi anima tantum congratulatur diuine sapiencie
que singulis creaturis conuenientissime singu-
la dona distribuit quod pro singulis donis an-
gelorum et sanctorum vberiores gracias deo reddit
quam si ipsa sola anima recepisset Et potuit singula
dona esse vult in singulis quam in se sola sicut

nemo in alia parte corporis membrorum aliud vel
let quam divina prudencia ordinavit sicut teste
apostolo In uno corpore multa membra habemus omnia
autem membra eundem actum non habent Ita corpus christi
misticum quod est ecclesia ex diversis angelis et
sanctis et ex diversitate donorum constituitur Si enim
esset totum corpus oculus ubi manus ubi corpus
Et si unus tantum habet omnia dona vel officia ubi esset
ecclesia Nec tamen sequitur ex hoc quod animam amplius af
ficiat premium accidentale id est gratitudo qua letatur
ex donis aliorum quam substanciale id est gratitudo qua
habet ex donis propriis cum ex uno substanciali magis
beatificetur quam ex omnibus accidentalibus Sed ex
ea parte qua considerat ordinationem dei sapi
entissimam et optimam vult singula dona esse
in singulis potius quam in se sola sed ex ea parte
qua boni proprii naturaliter magis appetit quam aliorum
potius vellet omnia se habere quam alios Sed ibi gratia
superat naturam et fidelis anima divinam ordinationem
magis quam propriam utilitatem amplectitur

Tercium principale graciarum actionis propter deum

Ubi etiam anima gracias aget deo propter deum.
Non enim fidelis anima principaliter ad gratias agendum
ibi movebitur eo quod ex graciarum actione gra
ta deo efficiatur sed pure movebitur ex divina
largitate ex qua omnia dona effluxerunt ab
inicio et effluent absque fine et quanto anima magis
sibi et magis deo intendit in graciarum actione

tanto beatior erit licet illa beatitudine principa-
lit non intendat tanto eius beatitudo erit
caritati iocundior tanto deo gloriosior Ubi anima
gracias aget deo quia ei ymagine sancte trinitatis
impressit Iuxta illud signatum est super nos
lumen vultus tui domine Et quia spiritum sanctum cum
donis suis et omnibus virtutibus suis in baptis-
mo contulit Et quia eam corpore et sanguine suo
delectabili sepe reficit Et quia ei sacram scriptu-
ram concessit divinam naturam occultam manifestantem
eciam voluntatem suam indicantem nobilitatem et
utilitatem omnium donorum demonstrantem viam certissi-
mam ad celestia ostendentem per exempla sanctissima
ihesu xpisti Et quod sine meritis suis fidem xpistianam
sibi dedit qua credere posset sacre scripture promis-
sis et minis consiliis et doctrinis

Primum principale congratulacionis per deum Capitulum viii

Ibi eciam anima continue congratulatur deo in
omnibus operibus suis primis et magnis In omnibus
iudiciis circa bonos et malos In omnibus mori-
bus suis perfectissimis In omnibus exemplis ihesu
xpisti sanctissimis In omni beatitudine et perfectione
sua que consistit in potencia sapiencia bonitate
eterna et immensa etc similiter in omnibus non suc-
cessive. Nam hec omnia predicta perfectissima in
deo esse cognoscit Et hec congratulacio erit per de-
um dei filium in quo solo vere gaudere deo possimus
qui plus beneplacitum patris sui in summo perficit
et perficiat sicut ipse testatur. Que beneplacita

sunt et sacio semper. Et dicit de omnibus alijs
Omnes declinauerunt et usque ad unum i. ihesum
xpistum. Et salomon virum unum ex omnibus reperi
qui super deos patrem per omnia et in omnibus compla
cuerit. Mulierem autem non inueni

2m principale congratulacionis ad deum

Hec est congratulatio que vehementissime
durat in deum et ad deum propter delectationem
que in ipa dei est. Etiam omnia corda centum vniuersorum
inuestigare non possent quantam delectationem habet
anima in congratulacione dei. Specialiter autem con
gratulatur deo de redemptione generis humani
ad quam invitat dominus ihesus omnes amicos suos dicens
Congratulamini mihi omnes quia inueni dragmam
quam perdideram. Dragme perdicio fuit totius generis
humani a congratulatione diuina separatio.
Dragme inuentio fuit xpisti per passionem eius
congratulationis recuperatio. Et notabile est
quod non dicit se emisse sed inuenisse licet preciosum
sanguine et aspera passione eam generis humani com
parauerit quia in tantum desiderauit salutem generis huma
ni quod inuentionem reputauit tali modo se posse
hominem a potestate dyabolica liberare et ad
beatitudinem eternam ad quam creatus fuerat uoca
re. Similiter notabile est quod etiam omnes angelos
conuocat ad congratulandum non dragme non
homini sed sibi quasi homo dei deus esset et tota
salus diuina in ipsius inuentione dependeret

et quasi sine ipso beatus esse non possit

Tercium principale congratulacionis propter deum

Ita eciam anima congratulatur deo non propter se sed pure propter deum. Tanta enim puritate anima fidelis afficitur in congratulatione dei quod pocius vult ipsum esse beatum quam se ipsam esse beatam. Immo anima fidelis mallet eligere omni beatitudine se semper carere quam deum aliquid beatitudinis et perfectionis defectum habere. In omnibus hiis septem membris predictis deus ipse est causa efficiens materialis formalis et finalis. Ipse est causa movens animam ad cognoscendum ad amandum et fruendum timendum laudandum gracias agendum et congratulandum. Similiter ipse est materia in se habens totum quod promovere potest animam ad cognoscendum amandum fruendum etc. hoc est potencia sapienciam bonitatem etc. Item ipse est causa formalis informans animam qualiter se habere debeat in dei cognitione et amore etc. Similiter ipse finis ad quem tendit sua cognicio etc. De hiis septem potest intelligi illud salamonis Sapiencia divina edificavit sibi domum excidit columpnas septem. Domus edificatio est celi empirei creacio. Septem columpnarum excisio est septiformis predicta gracia in qua consistit plenissima vera beatitudo. Qualiter autem unusquisque se habere debeat in hac vita ut ad illam beatitudinem perveniat docet Anselmus dicens. Tantum tibi debet esse desiderium in hac vita perveniendi ad

quod factus est et tantus dolor quod nondum ibi est et
tantus timor quod non pervenies quod nullam debes sen-
tire leticiam nisi tamen de hoc quod dant spem vel
auxilium perveniendi. Circa predicta debet versari
intencio mea et totum negocium meum in hac vita
sicut servis suis fidelibus committit dominus Ihesus
in Luca dicens Negociamini dum venio singulis
de commissis sibi negociari singulos indicare. Obse-
cro gloriose domine propter omnem tibi beatitudinem innatam
presta cunctis fidelibus in hac misera vita in
predictis crescere de hora in horam ut manifestetur
habundancia glorie tue per infinita secula seculorum
Amen

¶ Explicit liber beati thome de eterna beatitudine
¶ Incipit liber eiusdem de divinis moribus

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUESSELDORF

Perfecti estote sicut et pater vester celestis perfectus
est In sacra scriptura nichil nobis im-
possibile consulitur vel precipitur In
hoc verbo domini eciam non sunt nobis precepta facta
diuina vel mores diuini ad quos nemo potest
pertingere sed cautamur ut ad eos imitandos pro
possibilitate nostra accedere studeamus quia hoc possu-
mus et debemus et nichil dignius ut dicit Iohannes
crisostomus quam ut homo sui conditoris sit ymitator
et secundum modum proprie facultatis diuini ope-
ris operator **Deus immutabilis est**

Est igitur vnus modus siue conditio in deo quod
immutabilis est in sua natura ipso testante
in propheta Ego deus et non mutor Et beatus Iacobus
Apud quem non est transmutacio Et ideo immutabilia
sunt opera eius secundum creacionem scilicet angelus anima
celum et 4or elementa Et si quos mittat angelos
quos non mittat aliquem subtrahat graciam hominibus
aliquem conferat quos puniat vindicet quos dis-
simulet mutabilitas est in creaturis nullatenus
in creatore Precipue vero in nouissimo die
ordinacio sua circa bonos et malos immutabilis
permanebit cum bonis mercedem super merita cum
malis penam citra merita mensurabit Sic
et nobis studendum esset ad mentis constanciam ut
nec aduersis fracti nec prosperis illecti aliquatenus
a via rectitudinis flectemur sicut beatus Iob
Iustificaciones inquit quas cepi tenere non dese-
ram Et ... apostolus certus sum quod neque mors

neque vita poterit nos separare a caritate. pi

Ach heu nimis inconstantes sumus qui

meditacionibus ordinatis affectionibus ...

securitate in vita voluptate. heu quam subito mu-
tamur de bono in malum de spe in timore
iniusticia et econtrario de gaudio in dolorem
iustitia et econtrario De taciturnitate in loqua-
citate de maturitate in levitate. de carita-
te in rancore vel invidia. de fervore in accidia.
de humilitate in vanam gloriam vel superbiam. de
mansuetudine in iram. de spirituali leticia vel
amore in carnale. Ita quod numquam uno momento
in eodem statu stabiles permanemus. Ni quod heu
constantes sumus in inconstancia in infidelitate
in ingratitudine in spiritualibus defectibus in ...
in temporis amissione in levitatibus in cogitacionibus
et affectionibus inpudicis Instabilitas autem exteriorum
sensuum et membrorum mutabilitatem indicat affec-
tionum et motuum interiorum. Idcirco tamen multo
intendimus ut nos frequenter uno eodemque mo-
mento i. mature et benigne in statu et in in-
cessu in omni conversatione nostra equaliter habemus

Alius modus est sive perfectio quod deus bonus ...
omne bonum sibi ex natura placet omni tempore
et omni loco sive in angelis sive in hominibus sive
in aliis creaturis Sive sit bonum naturale cor-
poris ut est pulchritudo fortitudo sanitas na-
turalis maturitas Aut anime ut est ingenii perp...

perspicacitas. tenax memoria. subtilis intelli-
gencia. naturalis bona voluntas. arbitrii liber-
tas et similia. Aliud bonum gratis datum ut est bene
legere. bene cantare. bene predicare. facundum con-
tinentem. abstinentem esse. compositos mores habere
et similia. Aliud bonum gratuitum quod magis
deo placet ut est fides. spes. caritas. humilitas. pa-
ciencia. obediencia. misericordia. veritas. temperancia.
iusticia. prudencia. et similia. Item omne malum
displicet semper et ubique in quolibet. Sicut enim
iusticia iniusticie. mundicia immundicie inimica
est. ita divine bonitati malicia contraria est. et ex
bono esse privat vel diminuit quod bonum deus
nature contulit. ¶ Igitur nobis placere debe-
ret omne bonum semper et ubique et in qualibet creatura.
et debemus bonum sollicitate tueri et fovere. omnibus
que bonum impugnantibus audacter resistere. Malum
quoque semper et ubique ex corde detestari. et quantum
possemus quocumque consilio impedire. propter
iniuriam dei et dampnum proximi. et multo amplius
propter contumeliam creatoris quam propter periculum hominis.
Sed heu frequenter videtur in contrarium. Cum enim
laudatur quis vel diligitur ob graciam humilitatis. vel
discrecionis. devocionis. predicacionis vel alterius gracie.
et nos ex hoc tristiciam concipimus vel illius graciam
diminuimus. quid aliud quam quod bonum nobis non
placeat demonstramus. Aut ad quid ociosa loquitur
detrahit. videt aut alias levitates vel peccata

committit. et nos conuidemus. colloquium aut cum delectatione talia mala videmus et audimus. quid aliud facimus. nisi quod mala nobis non displicent testes sumus.

Deus omnia providet

Alius mos sive perfectio est in deo quod omnia futura bona et mala prudenter providet. et antequam omnia fiant cognoscit. et quid boni vel mali possit ex eis oriri discernit. sicut casum angeli et primi hominis praescivit et temptari permisit. et quid mali sequi potuit praecognovit scilicet humani generis dampnatio. et quid boni scilicet filii dei incarnatio. et ex hoc maior ex unione quam ante hominum glorificatio. Talium providenda nobis sunt omnia verba et opera nostra. introitus et incessus nostri. et quid boni et quid mali nobis. quod scandali quod emendacionis ex ipsis aliis possit evenire. Item precogitandum est si temptationes fortassis in futurum insurgent. sive a demonibus sive ab hominibus. amicis carnalibus sive spiritualibus. qualiter ab inimicis carnalibus sive spiritualibus. qualiter resistendum. qualiter tolerandum. qualiter evadendum. quia minus feriunt iacula quae providentur. Item providendum quid futurum in separatione corporis et animae. quantus dolor imminet corpori. quantus timor animae quantum periculum. Et ubi manendum cum deo vel cum dyabolo. in celo vel in inferno. Quanta iocunditas cum deo manentibus. quanta infelicitas

ab eo recedentibus. Utile esset omnibus hoc in
mente versari. vñ moyses optavit utinam
saperent et intelligerent ac novissima providerent

Alius mos est sine perfectio **Deus pacie est**
in deo. quantumcumque a creatura sua offenditur
et contempnitur. nunquam tamen ipsam naturam odit. sed
vere eam diligit. et bonum eius ferventer deus
desiderat. licet malum eius detestetur. et providet
ei temporalia absque suo desiderio. et spiritualia si ea
concupiscat. facit enim solem suum oriri super
bonos et malos. et pluit super iustos et in-
iustos ¶ Nos hanc perfectionem similiter tendere
debemus. ut quantumcumque nos homo lederet nunquam
tamen naturam ipsius odiremus. sed omne ei bonum
optaremus. et quodcumque corporale vel spirituale auxi-
lium a nobis [al] expeteret. subsidium a nobis protinus
inveniret. perfectum vero odium habet deus et
nobis licitum est. ut non propter hominis dilectionem
vicia diligamus. nec propter detestationem viciorum
naturam hominis detestemur. sed naturam diligamus
vicia detestantes **Deus discretus est**

Alius est mos dei in deo. quod numquam ex parte
ipsius unius de alterius malicia recipit detrimenti
Michael cum noverit sancto michaeli casus luciferi.
nec inde malicia caritate beato petro minuit
¶ Sed heu nos miseri unius religiose persone
excessum in toto claustro refundimus. ymo totum
ordinem sed et omnes religiosos pro peccato unius

qcunt

penitus condempnamus. Et si ab uno inimico nostro
ledimur, totam suam progeniem et multos pauperes
innocentes persequimur. et amicos et familiares
ipsius quantum possumus indebite molestamus. quod
dominus in lege prohibuit dicens Non portabit filius
iniquitatem patris. nec pater iniquitatem filii. ad
Unusquisque onus suum portabit dicit apostolus. Heu
quotiens contingit, cum aliquis turbatus est quod eam
ipse deus licet immerito de hoc frequenter recipit
detrimentum, ex eo quod tunc non vult cantare vel stu
dere nec legere nec orare. Deus discretus est

Alius mos est in deo. quod numquam propter misericordiam
iusticiam deserit, nec propter iusticiam mi
sericordiam derelinquit. Numquam enim aliquem iudicat
vel condempnat sine misericordia. nec alicuius
miseretur sine iusticia. Et nos miseri cum ius
ticia seriatim contendimus una extinguitur.
et cum aliquam misericordiam exhibemus iusticia penitus
sepelitur. licet scriptura simul utramque commendet
Misericordia et veritas non te deserant. Et psalmista Mi
sericordiam et iudicium cantabo tibi domine. Deus pa

Alius mos est in deo. cum omnes sancti ciens est
et omnis creatura aliquando clamat ad vindictam
dei contra peccatorem sicut in Apocalipsi legitur quod omnes cla
mabant Usquequo domine verus et sanctus non iudicas
et vindicas sanguinem nostrum de hiis qui habitant
in terra. Deus tamen paciens et misericors
expectat peccatorem usque ad mortem ut misereatur

sua si conuerti velit a via sua mala. quia non delectatur
misericors deus in perdicione viuorum. Et nos impa-
cientes in momento optamus ut ad plenum fodiatur
peccatori fouea maledicentes et vindictam clamantes
cum comminimus sepelire. exprobrantes deo quare tam
diu sustineat peccatorum maliciam contra bonos. non
considerantes quanta bona sapiens deus ordinat
de malicia ipsorum. Omnia tamen laudandus est deus
et tante misericordie est sustinere malum et maliciam.
ac si mundum conseruaret a peccato vel eriperet a peccatis.
Quia enim commendat omnipotenciam suam. Non enim est
magne potencie iniquum in foueam inferni de-
mergere. sed parcendo magis et miserando maiestatem misericordiam suam

Alius est mos dei sive Deus liberalis est
perfectio. quod creaturis communicat quicquid
communicabile est. et ab eis receptibile est. Gracia singulis
momentis communicat cum abilitatem inuenit licet videat
in eis non proficere. Humana natura vniuit cum
filio suo in vna persona. quod maximum est. et animam
creauit capacem trinitatis preter alia dona spiritua-
lia. vesciens ea carne et sanguine dilecti filii sui
Et nichil incommunicatum reliquit hoc est preter diuine
bonitatis. Illa que sibi naturale est communicat deus
per graciam creaturis. Angelis communicat beatitudi-
nem nunquam experturis miseriam. Choro apostolorum potes-
tatem. ut quicquid soluerent vel ligarent in terra so-
lutum et ligatum sit in celo. Choro prophetarum sapienciam

preoscendi futura omnia que facere disposuit. Choro
martirum fortitudinem contra adversa. Choro confessorum
inter prospera constanciam. Choro virginum con-
tinenciam inter carnis illecebras. Item et singulis sanctis
specialiter donavit aliquid quod habet ex natura. ut
abrahe largitatem. moysi mansuetudinem qui mi-
tissimus hominum fuit. Ioseph prudenciam super egip-
tum. sampson fortitudinem. helie zelum iusticie.
patientiam iob et tobie. helizeo mortuorum suscita-
tione. danieli iudicii discretione. Samueli fide-
litatem. david contra persequentes misericordiam. salomoni
prudenciam. Iohanni baptiste sanctitatis et virtutis
amorem. beate virgini humilitatem. petro caritatem
Iohanni ewangeliste castitatem. beato paulo zelum animarum
et supernorum cognitionem. Singuli in istis alios ex-
cellebant. licet omnes eandem habuissent. Et sic
nos unice caritate debemus non solum oculos videre
pro aliis, aures ad audiendum confessiones. os
ad predicandum ad dandum consilia. pedes ad am-
bulandum. cor ad meditandum pro aliorum salute.
Verum etiam quicquid habemus in spiritualibus sive in
temporalibus. quidquid possumus exterius per opera interius
per desideria. et quidquid sumus in corpore et in
anima. singulis in purgatorio et qui nunc vivunt
et post nos erunt. ut secundum voluntatem dei vivant
in presenti et in futuro. **Deus placabilis est**

Alius est mos dei quod graves et multas

iniurias suas statim paratus est dimittere. cum quis
firmiter cessare et veraciter emendare promit-
tit. Immo propter connicum gemitum cordis contriti ob-
liviscitur sicut dicit scriptura. quod postea nunquam
dampnat ulciscendo si sic permanserit. nec improperat
confundendo. nec minus diligit imputando. nec
alienatur eidem familiaritatem subtrahendo. ¶
Nos vero miseri cum vestigia dei sequi merito
debemus. vix umquam etiam petenti veniam et pro
posse satisfacienti volumus ex corde modicam
iniuriam semel nobis illatam dimittere. aut si di-
mittimus vix umquam tamen obliviscimur. qui de
suo incommodo gaudeamus. et si contingit adversitas
minime doleamus. aut minus quam ante diligimus.
aut si non improperamus illatam iniuriam. vel non con-
querimur. que duo rara sunt. familiaritatem tamen
nostram sibi subtrahimus. et consilium et auxilium
necessitatis tempore denegamus. cum etiam non petenti
nec emendam exhibenti merito parcimus exemplo
ihesu christi. qui pro crucifixoribus suis veniam
non petentibus sed irridentibus exoravit. cum
nichil faciat deo sic similem sicut dicit Cris
quemadmodum malignis et ledentibus esse placa-
bilem. et cum sit cumulus perfectionis inimicos diligere
et pro ipsis orare sicut dominus ihesus fecit sicut dicit
glosa super Matheum **Deus misericors v.**

Alius mos est in deo quod a nemine quitquam exi-
git supra posse in ieiuniis. orationibus. vigiliis.

et elemosinis. castigationibus corporalibus. disci-
plina regulari et similibus Et si deficit in maio-
ribus operibus ad diluenda peccata. sufficit deo in
minimis. s. in lacrimis ex corde contrito proceden-
tibus. ut de ezechia legitur cuius lacrimas respexit
dominus et quindecim annos sibi adiecit. mutata sententia
mortis quam protulerat per prophetam Sicut lacrimas
beati petri pro peccato gravissimo misericorditer ex-
audivit. cum audito gallo flevit amare pro peccato
negationis Si vero lacrimas quis habere non posset.
sufficit deo in verbo ex corde contrito veniente
sicut legitur de latrone qui cum dixit Memento
mei Audivit hodie mecum etc. Si vero usum lingue
ne amitteret. gemitum cordis contriti pro pleno
deus recipiet sicut scriptum est Quacumque hora
peccator ingemuerit. omnium iniquitatum eius non recor-
dabor Et si infirmitas omnium membrorum usum ab-
stulisset. quod nec membra movere posset. nec gemere
pre debilitate. adhuc sufficeret deo bona et sincera
hominis voluntas pro offensa gravissima Ita et
nos a nullo amplius desiderare quidquam debemus
sive secularis sive religiosus quantumcumque sit astrictus
voto si fideliter fecerit pro posse suo Deo gracias etc.

Alius mos est dei quod nulli imputat corporis
defectus naturales sicut est cecitas. surditas.
membrorum deformitas qualiscumque. vel defectus na-
turales in anima sicut est stoliditas. defectus intelligen-
tie. ingenii. memorie. rationis. quod timor naturalis

Propter huiusmodi defectus. Deus neminē abic(it)
aut cōtempnit Sz defectus spuales quos auxi-
lio dei ex facili quilibet posset curare. grauiter
imputat s. ingratitudinem quorūlibet donoꝝ.
appetitū superfluoꝝ. tristiciā de ꝓfectu bonoꝝ.
gaudiū de afflictione iustoꝝ. bonoꝝ operū ꝑ-
uersionē seu detestationem. bone fame alioꝝ
denigratione ul diminutoēꝫ. ꝑuatū amorē
firmit(er) tenē. singularē sensū intellatenq ratim-
quē · ad placenciā hoim fiuent studere · cōire
correctionē amare adulationē. que cōtineat
consolationes · fouere carnales affectiones et
similia Ita et nos neminē debemꝰ despicē si nō
est in eo sanitas. membroꝝ integritas. corporis
fortitudo. forme pulchritudo. eloquēcia vocis.
abilitas ad cantandū et legendū. q(uia) nullꝰ ꝑ se
habē pt Sed pro habentibus debemus deo
gracias agē. ꝓ nō habentibus paciam habere.
et q(ua)ntū possimꝰ defectus eoꝝ supplē De largꝰ

Alius mos est in deo · q(uod) vnicuiꝗ graciā
ꝓstat sc(un)dm suā capacitatē. sicut legitur
in euāgelio. q(uod) vni dedit quinꝗ talenta. alij duo.
alij vnū. vnicuiꝗ sc(un)dm ꝓpriā virtutē Vnde
q(ua)nto magis cor hominis per caritatē dei et ꝓximi
dilatatur. et q(ua)nto amplius ꝑ bonas medi-
tationes. ꝑ feruētes orationes. ꝑ iusta desideria.
ꝑ opera humilitatē et superrogationis id est cōsilij
abilitatur: tanto maiorē graciam deus omnipotens elar-

gitur. Et quanto diligencius collatam graciam conseruat
et ea quisque utitur ad laudem dei et uniuersitatis
utilitatem, tanto ad uberiorem graciam preparatur
in presenti et gloriam in futuro. Dilatandum est
igitur cor nostrum et frequenti desiderio prepa-
randum. ut deus diues in omnibus qui inuocant illum.
secundum suam magnificenciam abundanter sic nos pos-
sit effundere suam graciam. Unicuique etiam contingit
dispensare bona spiritualia in predicacione et in con-
silijs adiuuet diligentissime. ne sanctum det canibus.
et margaritas proiciat ante porcos. sed dies diei e-
ructet verbum. et nox nocti indicet scienciam. hoc est
perfectus perfectiora. imperfectus minus perfecta. tamquam prudens
dispensator prouideat sicut apostolus sapienciam loque-
batur inter perfectos. sed simplicibus nichil nisi ihesum
christum et hunc crucifixum. Temporalia vero unicuique
indigenti secundum capacitatem et secundum propriam necessi-
tatem et non amplius subministret.

Deus discretus est

Alius est mos dei, quod ab eo
plus exigit cui plus committit. sicut di-
citur in euangelio luce. Cui enim abundancius pro-
uidet in temporalibus, ab eo exigit ut abundancius
paret elemosinas pauperibus. Et cui maio-
rem confert sanitatem et corporalem fortitudinem. ab eo
ieiuniorum. vigiliarum. oracionum. peregrinationum. et bo-
norum operum maius exigit exercitium. Et cui plurima
et maiora peccata dimittit seu a peccatis custodit. ma-
iorem dileccionem et digniores penitencie fructus

ab eo requirit Item cui excellentiora dona gratuita scilicet virtutes. et meliora naturalia scilicet ingenium. intellectus. memoria. voluntas. arbitrii libertas. et membrorum integritas Et spiritualia plura et dignioria scilicet devotio. securitas conscientie. frequentior confidentia. spiritale gaudium. fervor ad perfectionem. fidelitas. diligentia ad bona operum. pura intentio. zelus animarum. fervor orationis. a deo frequentius conceduntur. ab eo frequentiores gratiarum actiones merito exquiruntur Item quem plus benignius deus ad cognitionem bonitatis. eternitatis. immensitatis. omnipotentie. largitatis. caritatis. sapientie. misericordie. iustitie. veritatis. fidelitatis. patientie. humilitatis. suavitatis et nobilitatis sue. plenius et frequentius admittit. ab eo abundantiorem laudem et frequentiorem et ferventiorem requirit Item quem ad querendam et cognoscendam maiorem perfectionem illuminat ut eam opere compleat. et ad incognita magis ac magis proficiat. ab ipso magis expostulat. nichilominus necesse est ut ipse ad eam cognoscendam et imitandam. verbis exemplis et orationibus et desideriis quoscumque abiles cognoscat quantum potest inducat ¶ Providendum igitur nobis est. ut singula predicta bona nobis commissa. cum usura domino referamus. ne in eorum reddenda quod nobis commiserat auferri iubeat. et cum servo pigro recondente suum talentum in sudario in tenebras nos miserabiliter mitti iubeat exteriores

Dei iudicium iustum est

Alius est mos dei · quod secundum hominem non iudicat
sicut apparent exterius. sed secundum interiores
cordium internaque omnia discernit in sua immensa
et ineffabili sapientia. ideoque opera secundum intentionem
punit convenienter vel remunerat excellenter. ¶ Alii
secundum visionem oculorum. aut secundum auditum aurium
iudicare non convenit opera hominum. sed sive benig-
num vultum sive seriosum nobis ostendant. sive
blande sive aspere nobis loquatur. sive dent
munuscula sive non dent. in omnibus quantum pos-
sumus. non tantum quod fiat sed etiam qua intentione fiat
studeamus advertere. et secundum talem intentionem
regere nos debemus. Potius autem sustinenda sunt
ab amicis vere qui bona intentione emenda-
di causa dura verba loquuntur. quam blanda verba et
dulcia ab eis qui non vere diligunt. nec aliquem
fructum intendunt. sed tantum placere contendunt. quia
meliora sunt vulnera diligentis dicit salomon
quam fraudulenta oscula odientis. Deus est verax

Alius mos est in deo sive perfectio. quod verax
est in promissis facilius est enim ipso teste
celum et terram transire. quam unicum verbum suum falsificari
vel mutari. Non accepit dominus ihesus verba in
vento sicut nos facimus. sed singula verba que loque-
batur in tempore. dictata sunt ab eterno in sua sapientia
Sicut autem verificavit verba prophetarum de ipso
precentium scilicet incarnationem. nativitatem. passionem.
resurrectionem. ascensionem. spiritus sancti missionem.

ita complebit resurrectionem generalem promissam
et iudicium futurum. et tunc persolvet promissum pauperibus
cum eos ad iudicandum duodecim tribus israel iudicio
super sedes duodecim sublimabit Et promissum
lugentium. cum ipsos sicut suos filios personaliter
consolabitur Et promissum humilium et superborum. cum
eos secundum quod humiliati sunt et despecti exaltabit
Et promissum oppressorum. cum de mandato dei colla
opprimentium conculcabit Nam fidelis dominus
in omnibus verbis suis. et quecumque promiserunt potens
est facere Sic et nos veraces esse docet. ut promissum quo nos in baptismo patrinum nostrum obligaverunt
fideliter servaremus. scilicet tenere totam fidem
catholicam. et renunciare dyabolo et pompis
eius. implere quoque decem precepta Insuper
que postea sponte promisimus sive obedienciam.
sive continenciam. sive abstinenciam. sive religionem et similia Ita veraces esse debemus ad
proximum. ut sit sermo noster est est. non non.
id est quod ore loquimur corde intendamus.
ut si quidquam alicui promisimus. aut si alicui mortuo aut vivo in aliquo obligati sumus. persolvere non tardemus. quia veritatem requirit
deus. et retribuet abundanter veritatem contempnentibus Heu heu quam odiosa est veritas. que
optima est. per quam omnis salus Cum autem odit
veritatem. odit christum Nam ipse dicit Ego sum veritas

(margin:) et superbos quanto se glorificaverunt humiliabit

Multi vero nō solū odiunt veritatem. ymo eciam sunt veritatis proditores. Vn̄ Joh' Cris. Non solū ille proditor est veritatis. qui palā pro veritate mendaciū loquitur. sed eciā ille qui veritate libere nō pnunciat. quā libe pnunciari oportet. aut nō libere veritate defendit. quam libere defendi conuenit. proditor est veritatis.

deus non est acceptor personarum

Alius mos est in deo. quod non est psonarum acceptor. sicut dicit Apostolus. Legimus enim in veteri lege potentes et nobiles. sed humiles constituit iudices sr populū suū. sicut moysen et yosue. gedeō. et siles. Nec postea elegit ad regnū potentes et nobiles. sed de humili stirpe geniti saul filiū cys. et dauid minimū inter fratres de pascuis oviū in regem sublimauit In pmitiua eciā ecclia nō potentes. sapientes. et nobiles. sed piscatores ignobiles constituit pncipes super omnem terrā. ipsis regnū ecclie committendo. Et que stulta sunt mundi elegit. idē ydiotas. ut confundat sapientes. sicut dicit Apostolus Ita hodie nulli confert grām gratuitā ppter potenciā. nobilitatē. fortitudinem. aut pulchritudinē corporalem. sed in oī gente qui timet deū et operatur iusticiā. acceptus est illi. sicut dicit petrus. Nec solū diuites. potentes. nobiles. et formosos vocat ad celū. sed eciā pauperes. cecos. et claudos. debiles. infirmos. et ignobiles co-

pellit intrare. Et humiles persone hodie magis
proficiunt in ecclesia dei. et in gracijs spiritualibus
abundant. In postremo etiam iudicio personas
regum et principum non accipiet. sed magnum et parvum
equaliter iudicabit. Nec secundum potenciam. nobi-
litatem aut pulchritudinem. sed secundum humilitatem et
caritatem unumquemque in gloria sublimabit. Filij ergo
nos personam cuiusquam debemus accipere. quia ut dicit
Gregorius hominem ob hoc quod homo est. id est quia ad ymagi-
nem dei factus est debemus honorare. non ob aliquid
quod circa ipsum est id est propter divicias. vestes pre-
ciosas. potenciam. nobilitatem amicorum et cognatorum
multitudinem. Nam acceptio personarum in scriptura
pro magna imperfectione reputatur. Absit ut
predicator vitam divitum. nobilium ac potentium. ha-
bentium hic consolationem suam. in predicatione
commendet. vitam vero pauperum et afflictorum hic
commentium irrationabiliter reprehendat. Absit etiam
ut confessor propter iuventutem. pulchritudinem.
potenciam. divicias et nobilitatem. vel propter
suum lucrum et commodum. potius unum audiat quam
alium. vel ad ipsum cum labore eat. aut plus temporis
expendat cum ipso quam cum sene. paupere. infirmo.
ignobili. qui forte amplius indigeret / sed hac
intentione talibus amplius est insistendum. quia
possunt magis quam alij peccare. et plures ad peccandum

induce[re] Absit etiam ut dantes elemosinas pauperum
personas accipiant. sed ubi maior est indigencia.
maior et frequentius detur elemosina, et qui ad ma-
iorem perfectionem conspicue cognoscuntur maiori sub-
sidio adiuventur. In omnibus tamen secundum doc-
trinam apostoli cui debitum timorem timorem.
et cui honorem honorem, et cui amorem amorem. et
cui familiaritatem familiaritatem. vel racione maioris
sanctitatis vel prelationis. vel racione ordinis clericalis

Alius est mos dei **De cura dei de creaturis**
quod ipsi est cura de omnibus creaturis tam
de minimis quam de maximis animalibus, natatilibus
volatilibus. etiam de passeribus quorum duo veneunt
dipondio. nec unus est in oblivione coram deo
Item de magnis et parvis vermibus. hec enim omnia
inesse conservat. eis quod vite necessaria continue
subministrat Item de quatuor elementis curam habet.
et omnium que ab eis nascuntur vel nutriuntur sive
vegetentur. ut herbe et arbores. sive vivant
ut cetera animalia. precipue gerit curam hominum quos
ad ymaginem et similitudinem suam fecit. quos
menbra dilecti filii sui constituit. et templum
spiritus sancti ordinavit. singulis singulos an-
gelos ad custodiendum deputavit in carne et
sanguine preciosissimo unigeniti sui reficiens.
quodque adhuc prestancius est precoribus amicis
suis vite necessaria providet abundancius quam amicis
Item curam gerit animarum quibus oblationes sacerdotum

proficiunt ad penarum remedium. licet ipsis sacerdotibus
ex eisdem oblationibus indigne offerentibus
dampnatio generetur. Similiter ex desideria tri-
umphantis et per suffragia militantis eccle-
~~ecce~~ adiuuantur. Et licet homines orationibus. elemo-
sinis. ieiuniis. peregrinationibus ex caritatem
factis. propria peccata delere non sufficiant. pie tamen credi
potest. quod ex eisdem mitigationem et absolutionem
penarum ex benignitate dei suscipiant. ad pro-
cis sunt. si viuentes in seculo meruerunt. Et an-
gelorum etiam curam magnam habet. quos in tanta
beatitudine creans. absque omnis mali experiencia
conseruauit immunes et conseruat. Similiter
et nos curam gerere debemus quarumque creaturarum
ut singulis secundum debitam dei ordinationem
utamur. ne in die iudicii ipsas in malicie
nostre testimonium habeamus. Item curam omnium hominum.
ut commodum et incommodum singulorum nobis me-
dullitus assumamus. ipsosque ab iniusticia retra-
hentes. desideriis. orationibus. bonis exemplis in
deo confortemus. Item curam animarum in purgatorio.
ut ipsarum penas operibus nostris mitigare cure-
mus. Item curam angelorum. ut premium quod ipsis
ex eorum obsequio et custodia de nostro profectu
debetur. ex culpa nostra ipsis nullatenus subtra-
hatur. Item curam dei pro omnibus gerere debemus
sollicite. ut semper et ubique quidquid ei de nobis

magis placeat. et ad que nos magis ordinavit
exequamur. De equanimitate

Aliud est mos dei quod nunquam turbatur. et licet
scriptura sepe referat de ira et furore
dei. nequaquam tamen credendum est ipsum posse turbari.
sed cum peccata vindicat vel ex iusticia graciam
subtrahit. irasci dicitur et turbari ipse vero im-
passibilis est non habens contrarium. et tante
simplicitatis est. et tanta sibi iocunditas et fe-
licitas est innata. quod in ipso nulla turbatio locum
habet Similiter et nos quantum possumus turba-
tionem iram vitare debemus. quia modica vel
potius nulla gratia quiescere potest in anima per-
turbata Ad vitandum vero turbationem necessaria
est vehemens circa deum occupatio et dilectio
fortis ut mors. que virtute mortis operatur in nobis.
ut mala opera proximorum videntes non videamus.
nec corda nostra cum talibus occupemus. et verba
nocia vel nobis contraria audientes non audi-
amus. sed simus quasi ceci et surdi et quasi
muti. quasi non habentes corda sicut david de se
dicit Ego tamquam surdus non audiebam. et sicut
mutus non aperiens os suum. insistentes tamen
fideliter et ferventer hiis que dei sunt. et alios in suis
proprie consciencie relinquentes sive iudicio pre-
latorum. sive extreme vindicte dei dicentis Michi
vindictam et ego retribuam eis in tempore Filii et
aliorum turbationem quantumcumque possimus cavere

debemus. ne ipsi nos ex eo nimio perturbent. ut
sepe fieri solet. ut ex hoc remordentem conscientiam
ipsi habeamus. Quidquid in sanctis meditationibus
iustis desideriis. oracionibus. subtrahitur vniuersitati.
siue in celo siue in terra bonis et malis. siue
in purgatorio. nobis turbatione ex iusta causa
promouentibus. omnipotens deus amator iusticie in
ultimum in nouissimo die non relinquet. De nono modo

Alius est mos dei. quod in omnibus operibus
suis et ordinatione nichil quomodo sui
respicit. sed pure et principaliter eterne et immense boni-
tatis sue abundanciam. et hominum ad humane et an-
gelice creature vtilitatem. In creatione quippe
et conseruatione celorum et quatuor elementorum
et omnium que in eis sunt. non considerat suum com-
modum. sed hominum et angelorum fructum. Similiter
quidquid ordinat in creaturis quibuscumque. siue
sit temperies siue intemperies. siue penuria
fructuum siue abundancia. siue sanitas siue
pestilencia. Quidquid etiam facit circa homines.
conferendo graciam siue subtrahendo. siue permittit
eos sanos vel fortes debiles vel infirmos. pau-
peres siue diuites. viuere siue mori. siue permit-
tat regnare bonos siue malos. tueri siue affligere
pauperes. siue iuste iudicare siue iudicium peruertere.
omnia ordinat. omnia facit. omnia permittit propter suam
inestimabilem bonitatem et hominum communem vtilitatem.
Similiter in omnibus desideriis. oracionibus. ieiuniis.

elemosinis. verbis nris et in alijs omnibus que
facimus. dimittimus. sustinemus. adeo pura de-
beat esse nra intentio. ut nec complacentiam nec
displicentiam hominum. aut nrm comodum atten-
damus. aut gloriam in presenti et gloriam in futuro.
sed tamen pure et principaliter propter dei amirabilem
bonitatem. et secundario proximorum salutem Sed
quanto magis et purius partem dei respicimus.
et quanto minus nram sed aliorum utilitatem attendimus.
tanto acceptabilius est deo et tanto universitati
fructuosius opus nrm Heu quantum deo deperit
et universitati. quod in factis nris aliquid respicimus
nisi pure dei bonitatem Qui enim ventilabro suo
separabit paleam a tritico sicut dicit math' .3. per
sapientiam suam purum dividet ab impuro. tunc solum
triticum in horreum assumet. palea comburente.
id est solum id quod propter deum factum est pure vel
dimissum vel passum. in celo remunerabitur. et
universitati utile reddetur. Dicente propheta Re-
tribuet mihi dominus secundum iustitiam meam. et secundum
puritatem manuum mearum in conspectu oculorum
eius.

Deus omnia benefacit

Alius est mos dei. quod omnia opera sua in
summo benefacit Opus quippe celi et
terre. angelorum et hominum. et aliarum creaturarum. bene-
fecit. ut melius excogitari non possit Similiter
opus redemptionis. quod nemo alius neque in
celo neque in terra neque sub terra facere potuit

sicut legitur in Apocalipsi. in summo benefecit. pru-
denter vincendo dyabolum in ligno quo vicerat.
sub humana fragilitate semper celans divinam
potenciam. quia si demones cognovissent ut
dicit apostolus. numquam dominum glorie crucifixissent
vel crucifigi persuasissent ¶ Similiter quidquid ho-
die facit. sive peccata vindicet. sive dissimulet
propter penitenciam. sive graciam subtrahat
electis sive conferat. sive fideli cuique quamque se fa-
miliorem quam alienum exhibeat. sive sit ventus
sive pluvia. sive aura frigida sive calida.
sive sicca sit via sive madida. sive fructus
terre abundent sive pereant. pro illo tempore
melius fieri non posset. quia ex nimia caritate
et benignitate. dictante immensa sua sapiencia.
singula debito ordine operatur. Opus vero re-
muneracionis in summo benefaciet. cum singulis
peccatis et singulis membris que fuerunt membra
iniquitatis reddet iustam penam pro quantitate
et qualitate commissionis. et cum singulis bonis
voluntatibus. verbis. factis et exemplis iustam
mercedem constituet pro quantitate caritatis.
Sic et nos omnem diligenciam apponere de-
bemus. ut singula opera nostra quantum umquam me-
lius possimus. faciamus ex omni virtute domini nostri
ihesu christi. et cum omni desiderio triumphantis et mili-
tantis ecclesie. et sub nomine creatoris. quasi tota salus

ma et omnis laus dei et uniuersitatis utilitas
ex uno opere dependeat. quasi nunquam ad illud
reuersuri. neque opus aliud postmodum
incepturi Quotiens enim aliquod opus facimus
ad aliud opus feruenter properantes. ex solo
desiderio alterius operis statim latescit animus
in opere in quo sumus Verbi gratia Cum sumus in
oratione uel in alio opere. et proponimus scribere uel
studere uel aliud opus facere. statim circa orationem
minuitur noster affectus. et citius absoluimur ab incepto

¶ Dei benignitas

Alius est mos dei quod nunquam iudicat secundum preteritam uel futuram
maliciam uel bonitatem quam ipse cognoscit in homine.
sed secundum presentem iusticiam uel iniusticiam. sicut
paulum non dampnauit propter preteritam
maliciam. nec iudam saluauit propter preteritam
iusticiam Sed nos miseri quantumcumque aliquis pro-
ficiat in uirtutibus uel in sanctitate. frequenter
tamen preterite recordamur iniusticie Si autem
iustus cadens a uia iusticie in aliquo semel
excedit. et si resipiscat. nequaquam tamen sanc-
titatis preterite recordamur

¶ Dei misericordia

Alius est mos dei, quod nunquam bis punit in
idipsum. si una pena sufficiat. et si sequitur
correctio inter flagella Nos autem miserrimi pro
una nobis illata iniuria. centum si esset possibile
grauiores molestias inferremus

¶ De conformitate

Fidelis anima toto nisu conformare anime ad deum

se debet predictis diuinis moribus pro posse
suo Quanto enim conformior erit in istis anima
creatori suo in hoc seculo. tanto erit conformi-
or in futuro Et quanto conformior tanto bea-
tior. et tanto laudabilius deo et vniuersitati
utilius Jam gaudendum est fideli anime. que pre-
dictos mores dei habebit in eterna vita. cum ei
similes erimus. et videbimus eum sicuti est **Oro**
Eya pijssime deus. qui anime mee **ad deum**
tuam ymaginem absque meo desiderio impres-
sisti. petimus propter omne quod tu es. cum omni quod
tu es. predictos mores misericorditer imprime
nobis. ne in vanum circa nos laboraueris. ne
in vanum proximo periculose viuamus. sed non tantum
seruum circa nos ad finem debitum perducamus

Deum in omnibus ymitari non possumus

Sunt et alij mores in deo. in quibus
non est ymitandus sed potius admirandus
scilicet quod ipse solus occulta cordium scrutatur. solus
seipsum perfecte cognoscit amat et fruitur et
laudat Ipse sibi solus sufficit et non indiget
extrinsecis. ab ipso solo omne bonum procedit.
omnis beatitudo in ipso solo consistit Ipse solus
habet immortalitatem et inhabitat lucem inacces-
sibilem. ipse solus de nichilo aliquid facit Ipse
solus omnia in esse conseruat. ipse solus peccata
condonat ipse solus scit horam iudicij. ipse solus
scit numerum electorum Benedictus deus Amen

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

...ngentesimo Quinquagesimotercio Indictione prima ... die vero Quinta ...
...pris et dni nri dni Nicolai diuina prouidencia pape Quinti Anno Sexto. In ...
...r constituta honesta persona lumkyna filia naturalis et legitima ... sese ...
...n aliqua alia sinistra informacione inducta siue compulsa ut asseruit sed p...
...xit et intellectum dedit, quod tempore preterito quo cum hon[orabili] et discreto viro Th...
...en et Comit de marka Reddituario ... Hetter sit conducta habitauerat
...pula ple subseruita admiserat, et flore sue virginitatis per ipsum ... ut ...
... inclinus et efficacius potuit et debuit, eundem Theodericum Reddituariu...
...ad hoc monentibus propter certa seruitia comoda et beneficia ... ab ipso Th...
...nitatis sue priuacione, de puerperii sui sustentacione, ac pluribus ... ut asseru...
...esse ac molestacionibus vexacionibus perturbacionibus inquietacionibus et quibusc...
... suborindis siue prouenientibus pure libere et simpliciter ex toto liberauit ...
... per hoc presens publicum Instrumentum proclamauit quod se suisque heredibus amicis et co...
...nkyna in manibus mei Notarii publici infrascripti tamquam publica et aut...
... interest interit seu interesse poterit quolibet in futurum. Dicto Theoderico aut...
...acciones siue impedimenta inferre aut verbo vel facto per se aliud seu a...
...l ingenio inferri procurare in iudicio seue extra sed ab illis omnibus et sing...
...t amicis omnibus et singulis Excepcionibus allegacionibus et defensionibus ...
...ptu et econuerso Accion peticionum et oblacionum libelli et simplicis peticionis prim...
...remedio, omnique diuini et humani iuris auxilio, Statutisque et consuetudinibus
...el submissas personas tacite vel expresse dici fare vel venire possit et se op...
...valere nisi expresserit specialiter. Dolo et fraude in hiis omnibus et singulis ...
...cepit dicto Theoderico Reddituario a me Notario publico infrascripto ...
...ngerit hec xancte in domo habitacionis mei Notarii publici infrascripti ...
...abilibus et discretis viris dno et magistro Huberto Hanon Canonico ecclesie ...
...ncti victoris xancten predicte, ac Henrico lettbeck laico de dioc. ... ad p...

~~patribus ... [illegible]~~

~~... [illegible]~~

...rus Vhell de kalker Clericus Colonien dioc. publicus ... Notarius ...
...et singulis dum sic ut premittitur fierent et agerentur ... promitteret ...
...ngula premissa sic fieri vidi et audiui Ideo hoc ... publicum Instrumentum ... forma redegi ...
... mea propria manu scriptum publicaui et in hanc pu... formam ...
...etis signaui Rogatus et requisitus In fidem ...

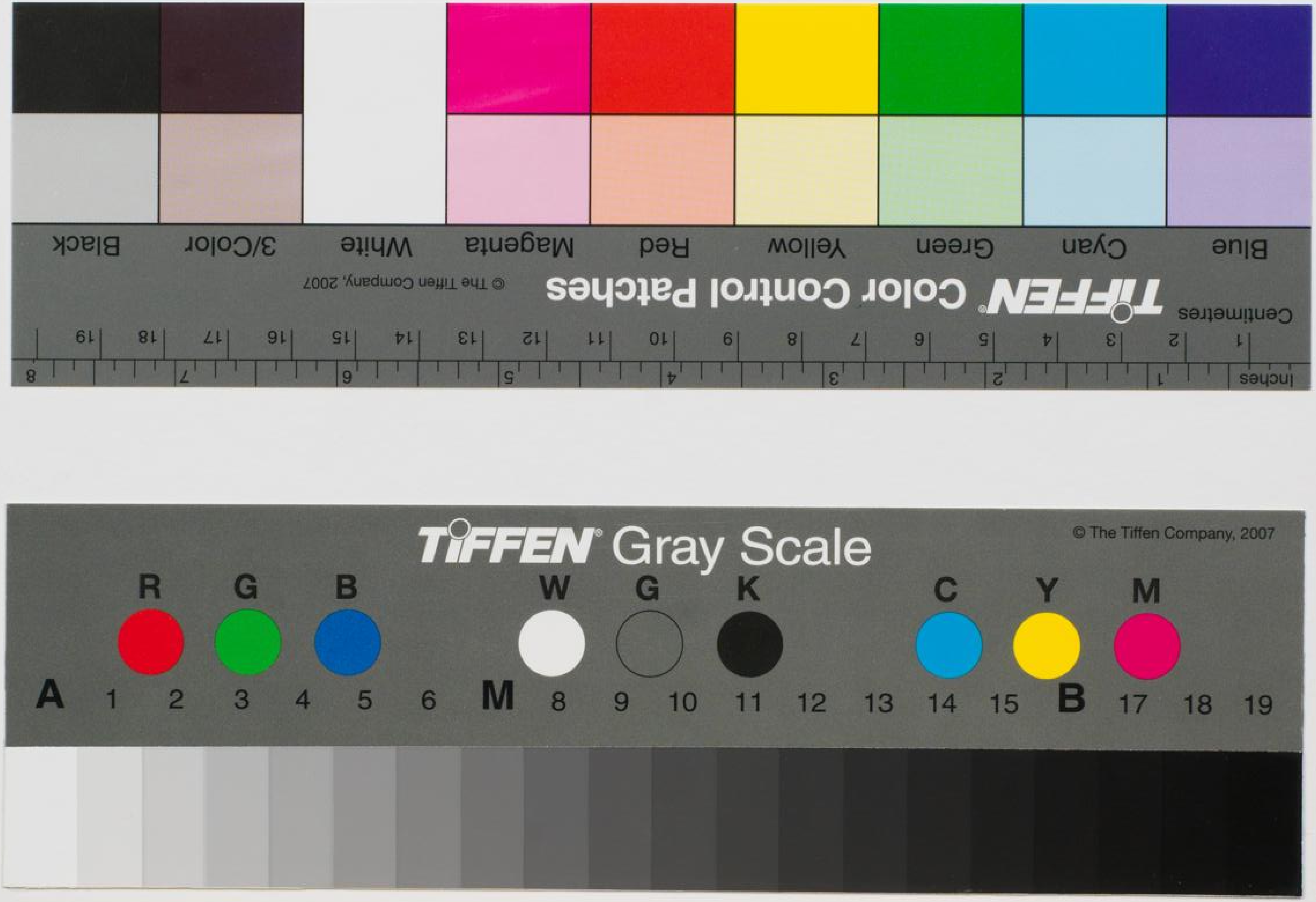
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Centimetres
Inches
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19